

 האוניברסיטה הפתוחה

קטלוג קורסים תש"ע

בקטלוג זה תמצאו את תיאוריהם של הקורסים הנלמדים באוניברסיטה הפתוחה בשנת תש"ע ושל קורסים המצויים עדיין בשלבי פיתוח אבל מועד הוראתם נראה לעין ומן הראוי שתדעו על קיומם העתידי בעת תכנון לימודיכם לתואר. קורס באוניברסיטה הפתוחה הוא, בראש ובראשונה, יצירה אקדמית בדפוס – כרך או כמה כרכים שחוברו והופקו במיוחד לסטודנטים באוניברסיטה הפתוחה. קורסים אחדים מבוססים על ספרי לימוד בעברית או באנגלית; באחרים נעשה שימוש בהרצאות מוקלטות במקום בספרי לימוד; ויש אף כאלה שבהם ספר הלימוד בשלמותו נמצא באתר – באמצעות טכנולוגיות מתקדמות מבוססות אינטרנט. חומרי הלימוד של כל הקורסים פותחו על-ידי אנשי אקדמיה מן האוניברסיטה הפתוחה או ממוסדות אחרים להשכלה גבוהה, וכולם עברו הליכי בקרת איכות והפקה קפדניים: ייעוץ וחוות דעת של עמיתים בכל שלבי הפיתוח והכתיבה, עריכה מדעית ועריכה לשונית, עיצוב גרפי וטיפול בזכויות יוצרים, סדר והדפסה ברמה גבוהה.

הקורסים מותאמים במיוחד ללמידה עצמית: הם מחולקים בדרך כלל ליחידות לימוד או לפרקים שאחד מהם עוסק בנושא מוגדר ומתוכנן ללמידה בזמן קצוב, חומר הלימוד מוסבר היטב ובבהירות מרבית, וברבים מהם משולבים "כלי למידה עצמית" כגון שאלות מנחות, שאלות או תרגילים פתורים, ולעתים אף שאלות להערכה עצמית. קורסים המבוססים על ספרי לימוד קיימים מלווים במדריך למידה מפורט.

באוניברסיטה הפתוחה פועל בית ההוצאה לאור האקדמי הגדול בארץ, המדפיס מדי שנה כ-800,000 ספרים. עם השנים, נעשו הספרים שפיתחה האוניברסיטה הפתוחה למען הסטודנטים שלה, חומר קריאה מקובל גם באוניברסיטאות האחרות, ורבים מן הספרים שמודפסים באוניברסיטה הפתוחה נמכרים מחוצה לה.

הקורסים – והספרים שנכתבו במסגרתם – מקיפים מגוון גדול של תחומי דעת במדעי הרוח, במדעי החברה, במדעי הטבע והחיים ובמדעים המדויקים, והם משקפים את תרומתה הייחודית של האוניברסיטה הפתוחה לתרבות ולהשכלה האקדמית בעברית.

"אופֶּט" הוא אתר הבית של האוניברסיטה הפתוחה הכולל מידע מהידעון האקדמי, מקטלוג הקורסים ומידע נוסף. כתובתנו באינטרנט: <http://www.openu.ac.il/>

ריכוז ועריכה: אמירה גלבולס
עריכה לשונית: ורד זילבר-ורוד
עיצוב עטיפה וגרפיקה: נירה ארבל
סדר מחשב ועימוד: דלית סולומון

תוכן העניינים

34	המזרח התיכון בין מלחמות העולם (ר, 6)
34	המזרח התיכון בימינו (ר, 6)
35	מלך, מלוכה וממלכה: עיונים בהיסטוריה (מ, 6)
35	חילופי משטרים ביוון הקלאסית (מ, 6)
35	מכורש ועד אלכסנדר (מ, 6)
36	הנצרות הקדומה (מ, 6)
36	תפוצות ישראל בתקופה ההלניסטית-רומית (מ, 6)
36	סוגיות היסטוריות בעולםם של חכמים (מ, 6)
37	מרד בר-כוכבא (מ, 6)
37	עלייה לרגל: יהודים, נוצרים, מוסלמים (מ, 6)
37	סוגיות בחקר הלאומיות (מ, 6)
38	גרמניה 1830-1770 (מ, 6)
38	מרעיון לממשות: ג'פרסון והפדרליזם בארה"ב (מ, 6)
38	חירויות הפרט בממשל ארה"ב (מ, 6)
39	יהודי צפון-אפריקה במאות ה-19-20 (מ, 6)
39	פרקים בתולדות יהודי ארצות-הברית (מ, 6)
39	יהודי תימן: היסטוריה, חברה, תרבות (מ, 6)
40	יהדות גרמניה לנוכח אתגרי המודרניזציה (מ, 6)
40	אתיופיה – נצרות, אסלאם, יהדות (מ, 6)
40	דמוגרפיה פוליטית במדינות ערב במאה ה-20 (מ, 6)
41	נוער, חינוך ופוליטיקה במזרח התיכון (מ, 6)
41	ילדות בימי הביניים (מ, 6)
41	יהדות צרפת מערב המהפכה עד דרייפוס (מס, 6)
42	תהליכי מודרניזציה ביהדות מזרח-אירופה (מס, 6)
42	האנטישמיות במאה ה-19 (מס, 6)
42	← קורסים נוספים המקנים ני"ז בהיסטוריה

גיאוגרפיה

43	ניסויים במרחב – גיאוגרפיה יישובית של ארץ-ישראל (ר, 6)
43	מרחב, זמן וחברה בארץ ישראל הקדומה (מ, 6)
43	← הפניות לקורסים נוספים

פילוסופיה

44	בעיות בפילוסופיה של המוסר (פ, 6)
44	פילוסופיה של הנפש בתקופתו (ר, 6)
44	מבוא ללוגיקה (ר, 6)
45	פילוסופיה יוונית – מתאלס עד אריסטו (ר, 6)
45	רציונליזם ואמפיריציזם (ר, 6)
45	מבוא לאסתטיקה (ר, 6)
46	פילוסופיה של המדע (ר, 6)
46	עיון ב"הקדמות" של קאנט (מ, 4)
47	דת ומדינה: היבטים פילוסופיים (מ, 6)
47	חשיבה היסטורית (מ, 6)
47	שוויון ואי-שוויון – מבט פילוסופי (מ, 6)
48	← הפניות לקורסים נוספים

בלשנות

49	מבוא לבלשנות (פ, 6)
49	מבוא לבלשנות תאורטית (ר, 6)
49	תורת ההגה (ר, 3)
50	פרקים במורפולוגיה עברית (ר, 6)
50	סמנטיקה עברית – משמעות ותקשורת (ר, 6)
50	לשון, חברה ותרבות (ר, 6)
51	פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה קלאסית (ר, 3)
51	פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה ביניימית (ר, 3)
51	פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה מודרנית (ר, 3)

תואר ראשון

מדעי הרוח

מדעי הרוח – כללי

19	יישומי מחשב למדעי הרוח (פ, 0)
19	← הפניות לקורסים נוספים

מדעי היהדות

20	מבוא למקרא (ר, 6)
20	ראשית המלוכה בישראל – ספר שמואל (ר, 6)
20	ספר בראשית (ר, 6)
21	פירוש רש"י לתורה (ר, 6)
21	מבוא לתורה שבעל-פה (ר, 6)
21	פרקי תלמוד (ר, 6)
22	מדרש ואגדה (ר, 6)
22	סוגיות במשפט העברי (ר, 6)
22	עולםם של חכמים – בדורות התנאים (ר, 6)
23	פילוסופיה יהודית בימיה"ב מרס"ג עד הרמב"ם (ר, 6)
23	חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית (ר, 6)
23	הלכה והגות – קווי יסוד במשנתו של הרמב"ם (ר, 6)
24	היצירה הנבואית במקרא (מ, 6)
24	המחשבה המדינית היהודית בימי הביניים (מ, 6)
24	← קורסים נוספים המקנים ני"ז במדעי היהדות
24	← הפניות לקורסים נוספים

היסטוריה

25	יוון הקלאסית (פ, 6)
25	תולדות התקופה ההלניסטית (ר, 6)
25	רומא: אימפריאליזם ואימפריה (ר, 6)
26	ירושלים לדורותיה (ר, 6)
26	מבוא לארכיאולוגיה של א"י בתקופת המקרא (ר, 6)
26	חפירה ארכיאולוגית לימודית – תל עיטון (ר, 3)
27	מהאבות עד לשופטים (ר, 6)
27	תולדות עם ישראל בימי בית ראשון (ר, 6)
27	מגלות לקוממיות (ר, 6)
28	יהודה ורומא (ר, 6)
28	היהודים באימפריה הרומית (ברוסית) (ר, 3)
28	ראשיתה של אירופה (ר, 6)
29	הכנסייה הקתולית בימי הביניים (ר, 6)
29	בין יהודים לנוצרים (ר, 6)
29	האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת (ר, 6)
30	עידן המהפכות, 1830-1760 (ר, 6)
30	תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק א (ר, 6)
30	תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק ב (ר, 6)
31	אירופה ערש הלאומיות (ר, 6)
31	עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית (ר, 6)
31	יהודים בעידן של תמורות (ר, 6)
32	פולין: פרקים בתולדות יהודי מזרח-אירופה (ר, 6)
32	יהודים בין מוסלמים: מבוא לתולדות היהודים (ר, 6)
32	בין ציון לציונות – 1914-1881 (ר, 6)
33	שנאת ישראל ואנטישמיות (ר, 6)
33	מבית לאומי למדינה בדרך (ר, 6)
33	בימי שואה ופקודה (ר, 6)
34	מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה (ר, 6)

תוכן העניינים

מוסיקה

68	מוסיקה ממבט ראשון (פ, 3)
68	מוסיקה ממבט ראשון – שלב ב (פ, 3)
68	מוסיקה ממבט ראשון – שלב ג (פ, 3)
69	מבוא למוסיקה (פ, 6)
69	תולדות המוסיקה המערבית א (ר, 6)
69	תולדות המוסיקה המערבית ב (ר, 6)
70	מבנים הרמוניים א (ר, 3)
70	מבנים הרמוניים ב (ר, 3)
70	האופרה (ר, 6)
71	המוסיקה של יוהן סבסטיאן באך (ר, 6)
71	מאנה מגדלנה (באך) ועד האיננווציות (ר, 6)
71	הסגנון הקלאסי (ר, 6)
72	תולדות הג'ז (ר, 6)
72	המורשת המוסיקלית של קהילות ישראל (ר, 6)
72	בטהובן – מורד ורומנטיקן (מ, 6)
74	← הפניות לקורסים נוספים

מדעי החברה

מדעי החברה – כללי

77	סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה
77	יישומי מחשב למדעי החברה (פ, 0)
77	חשיבה ביקורתית (פ, 3)
78	מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (פ, 3)
78	מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב (ר, 3)
78	שיטות מחקר במדעי החברה (ר, 4)
79	רגרסיה וניתוח שונות (ר, 2)
79	← קורסים נוספים המקנים נ"ז במדעי החברה
79	← הפניות לקורסים נוספים

כלכלה

80	חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול (פ, 3)
80	מבוא למיקרוכלכלה (פ, 3)
80	מבוא למקרוכלכלה (פ, 4)
81	מושגי יסוד באקונומטריקה (ר, 6)
81	תורת המחירים א (ר, 3)
81	תורת המחירים ב (ר, 3)
82	תורת המחירים ג (ר, 3)
82	מקרוכלכלה א (ר, 2)
82	מקרוכלכלה ב (ר, 4)
83	תורת המימון (ר, 6)
83	כלכלת ישראל (ר, 3)
83	כלכלה בין-לאומית ריאלי (מ, 3)
84	כלכלה בין-דורית (מ, 3)
84	כלכלת עבודה (מ, 3)
84	כלכלה מוניטרית בין-לאומית (מ, 3)
85	העדפה ובחירה חברתית (מ, 3)
85	חשיבה אסטרטגית – תורת המשחקים (מ, 3)
85	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בכלכלה
86	← הפניות לקורסים נוספים

ניהול

86	מבוא לכלכלה מאקרו – ללא כלכלנים WinEcon (פ, 4)
86	דיני חוזים (פ, 6)

52	דרכי התצורה של מלים בעברית בת-זמננו (מ, 4)
52	← הפניות לקורסים נוספים

ספרות

53	הסיפור העברי בראשית המאה ה-20 (פ, 6)
53	גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני (פ, 6)
53	החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון (פ, 6)
54	שירת החול העברית בספרד המוסלמית (ר, 6)
54	אלתרמן הצעיר ושירתו (ר, 6)
54	תמורות בשירה העברית בין תש"ח ל-תש"ך (ר, 6)
55	בין בדיון לממשות – סוגים בסיפור הישראלי (ר, 6)
55	סיפורת ישראלית בשנות השישים (ר, 6)
55	מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים (ר, 6)
56	מיתוסים בתרבות הישראלית (ר, 6)
56	ציוני דרך בביקורת ספרות המערב (ר, 6)
56	מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19 (ר, 6)
57	תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו (ר, 6)
57	הפואטיקה של הסיפורת (ר, 6)
57	מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים (ר, 6)
58	החיזיון השקספירי (ר, 6)
58	תאטרון בחברה (ר, 6)
58	שירתו המוקדמת של ח"י ביאליק, 1890-1900 (מ, 6)
59	ספרות ואידאולוגיה בא"י בשנות השלושים (מ, 6)
59	הקבוצה הכנענית: בין אידאולוגיה וספרות (מ, 6)
59	העולם בסיפורת (מ, 6)
60	גייץ אוסטן – גישות בביקורת הספרות (מ, 6)
60	לא על המילה לבדה: סוגיות יסוד בתרגום (מ, 6)
60	נרטיב – עיון רב-תחומי (מ, 6)
61	התאטרון הישראלי קונפליקטים ותהליכי שינוי (מ, 6)
61	ש"י עגנון: "עגונות" ו"עידו ועינים" (מס, 6)
61	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בספרות
61	← הפניות לקורסים נוספים

קולנוע

62	להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע (ר, 6)
62	סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע (ר, 6)
62	תולדות הקולנוע מראשיתו ועד הסרט המדבר (ר, 6)
63	תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית (ר, 6)
63	הקולנוע כהיסטוריה (ר, 6)
63	מיתוס ואתוס בקולנוע הישראלי (ר, 6)
64	ניצולי שואה, זרים ואחרים בקולנוע ובספרות (מ, 6)
64	מזרח ומערב בקולנוע הישראלי (מ, 6)
64	הקולנוע הפלסטיני (מ, 6)
65	ז'אנרים של המותחן בקולנוע (מ, 6)
65	זיכרון, טראומה ופנטזיה בקולנוע (מ, 6)
65	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בקולנוע
66	← הפניות לקורסים נוספים

תולדות האמנות

66	תולדות האמנות: מבוא כללי (פ, 6)
66	אמנות בעידן הטכנולוגי (פ, 6)
66	אמנות הרנסנס באיטליה (ר, 6)
67	"טבע דומם": ממקבץ חפצים לחפצים ברשות עצמם (ר, 6)
67	סמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית (מ, 6)

תוכן העניינים

103	מבוא ללימודי מגדר (ר, 6)	86	יסודות החשבונאות (ר, 6)
104	משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית (ר, 6)	87	מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר (ר, 6)
104	סוציולוגיה של ארגונים (ר, 6)	87	כלכלה ניהולית (ר, 6)
104	ריבוד : סוגיות באי-שוויון חברתי (מ, 6)	87	ניהול השיווק (ר, 6)
105	נושאים נבחרים בהבנת הקהילה היהודית-ארה"ב (מ, 6)	88	התנהגות ארגונית (ר, 6)
105	מעמד, מגדר ואתניות בחינוך : מבט סוציולוגי (מ, 6)	88	תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע (ר, 6)
105	תרבות ארגונית (מ, 6)	88	התנהגות צרכנים (ר, 6)
106	פערים ואי-שוויון בישראל (מ, 6)	89	ניהול משאבי אנוש (ר, 6)
106	זהויות יהודיות בעידן רב-מודרני (מ, 6)	89	ניהול אסטרטגי (מ, 6)
106	ספורט וחברה (מ, 6)	89	מתודולוגיה של סקרים (מ, 6)
	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בסוציולוגיה	90	מערכות מידע תחרותיות-אסטרטגיות (מ, 6)
108	ואנתרופולוגיה	90	דיני עבודה (מ, 6)
108	← הפניות לקורסים נוספים	90	שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה (מ, 6)
		91	יחסי עבודה (מ, 6)
	תקשורת	91	דינמיקה של משא ומתן (מ, 4)
108	תקשורת המונים (ר, 6)	91	מוסר ועסקים (מ, 6)
108	אמצעי תקשורת המונים בישראל (ר, 6)	92	ניהול הפרסום (מ, 6)
108	תקשורת : טכנולוגיה, חברה, תרבות (ר, 6)	92	ניהול בין-לאומי (מ, 6)
109	סדנה בכתיבה עיתונאית (ר, 2)	92	ניתוח דוחות פיננסיים (מ, 6)
109	סדנה בעריכה עיתונאית (ר, 2)	93	תכנון מערכות דינמיות בזמן למשאבי אנוש (מ, 6)
109	סדנת סרטי תעודה לטלוויזיה : מתחקיר לתסריט (ר, 2)	93	שיפוט והערכה בתנאי אי-ודאות לנהול וכלכלה (מ, 6)
110	סדנה בעריכת וידאו בעידן דיגיטלי (ר, 2)	93	ביטחון סוציאלי (מ, 6)
110	סדנת רדיו (ר, 2)	94	דיני תאגידים (מ, 4)
110	לגדול עם הטלוויזיה (ר, 6)	95	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בניהול
111	לשון ותקשורת (ר, 3)	95	← הפניות לקורסים נוספים
111	תקשורת ודעת קהל (ר, 6)		
111	קלאסיקה בחקר התקשורת : מבט מחודש (ר, 4)		חשבונאות
112	תקשורת כתרבות (מ, 6)	95	יסודות החשבונאות לחשבונאים (ר, 6)
112	תרבות, תקשורת ופנאי בישראל (מ, 6)	95	חשבונאות פיננסית א (ר, 6)
112	סוגיות בסוציולוגיה של האינטרנט (מ, 6)	95	חשבונאות פיננסית ב (ר, 6)
	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בתקשורת	96	יסודות תורת ההחלטות וחקר ביצועים (ר, 3)
113	← הפניות לקורסים נוספים	96	חשבונאות ניהולית – לחשבונאים (ר, 6)
		96	ביקורת חשבונות (ר, 6)
	מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים	97	מסים א (ר, 6)
114	מבוא לגישות ושיטות במדע המדינה (ר, 6)	97	מבוא למשפט ויסודות המשפט (ר, 4)
114	מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים (ר, 6)	97	יסודות המשפט העסקי (ר, 4)
114	ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל (ר, 6)	98	מסים ב (מ, 6)
115	דמוקרטיה ודיקטטורות (ר, 3)	98	מערכות מידע חשבונאיות ממוחשבות (מ, 6)
115	משטרים דמוקרטיים (ר, 6)	98	דוחות כספיים מאוחדים (מ, 4)
115	דיקטטורות במאה ה-20 (ר, 6)	99	חשבונאות ניהולית מתקדמת לחשבונאים (מ, 6)
116	מדיניות ציבורית (ר, 6)	99	חשבונאות פיננסית מתקדמת (מ, 4)
116	מבוא למחשבה מדינית (ר, 6)	100	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בחשבונאות
116	יסודות המינהל הציבורי (ר, 6)	100	← הפניות לקורסים נוספים
117	ישראל בעשור הראשון (ר, 6)		
117	היסטוריה דיפלומטית, 1900-1945 (ר, 6)		סוציולוגיה ואנתרופולוגיה
117	צמיחת המדינות החדשות באפריקה (ר, 6)	100	מבוא לסוציולוגיה (פ, 6)
118	מדיניות החוץ של ברה"מ/רוסיה (ר, 6)	100	מבוא לאנתרופולוגיה (פ, 6)
118	תנועות חברתיות ומחאה פוליטית (ר, 3)	100	מבוא לחשיבה חברתית (פ, 3)
118	יסודות השלטון המקומי (ר, 6)	101	בין מדינה לחברה : סוציולוגיה של הפוליטיקה (ר, 6)
119	דמוקרטיה וחינוך – הממד הרעיוני (ר, 3)	101	מגמות בחברה הישראלית (ר, 6)
119	גינוסייד (רצח עם) (ר, 6)	101	החברה הקיבוצית (ר, 6)
119	ארצות-הברית בזירה הבין-לאומית מאז 1945 (ר, 6)	102	סטייה חברתית (ר, 6)
120	החברה הערבית בישראל (ר, 6)	102	תאוריות סוציולוגיות קלאסיות (ר, 6)
120	אידיאולוגיות פוליטיות מודרניות (מ, 6)	102	תאוריות סוציולוגיות בנות-זמננו (ר, 6)
120	סוגיות נבחרות בדמוקרטיה המודרנית (מ, 6)	103	חברה, פוליטיקה וכלכלה (ר, 6)
121	סוגיות נבחרות במדיניות החוץ של ישראל (מ, 6)	103	סוציולוגיה של התרבות (ר, 6)

תוכן העניינים

138	ליקויי למידה בחשבון: היבטים קוגניטיביים (מ, 6)
139	שינה והפרעות שינה בילדות (מ, 6)
139	סמינר מחקר בפסיכולוגיה – למצטיינים (מ, 6)
139	ניורופסיכולוגיה קוגניטיבית (מ, 6)
140	השפעת לחץ וחרדה בינקות על תפקוד בבגרות (מ, 6)
140	← קורסים נוספים המקנים ני"ז בפסיכולוגיה
140	← הפניות לקורסים נוספים

מדעים

מדעים – כללי

143	יישומי מחשב למדעים (פ, 0)
143	עיונים בחינוך מתמטי (ר, 3)
143	← קורסים נוספים המקנים ני"ז במדעים – כללי

מתמטיקה

144	אשנב למתמטיקה (פ, 6)
144	מתמטיקה דיסקרטית (ר, 4)
144	נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (ר, 4)
145	לוגיקה למדעי המחשב (ר, 4)
145	אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע (ר, 4)
145	אלגברה לינארית I (ר, 6)
146	אלגברה לינארית II (ר, 4)
146	חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (ר, 6)
146	חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (ר, 6)
147	חשבון אינפיניטסימלי I (ר, 6)
147	חשבון אינפיניטסימלי II (ר, 4)
147	חשבון אינפיניטסימלי III (ר, 6)
148	מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (ר, 3)
148	הסקה סטטיסטית (ר, 4)
148	תורת ההסתברות (ר, 6)
149	הסתברות לתלמידי מדעי המחשב (ר, 4)
149	השלמות בהסתברות (ר, 2)
149	תורת הקבוצות (ר, 4)
150	תורת המספרים האלמנטרית (ר, 4)
150	מבוא למשוואות דיפרנציאליות (ר, 3)
150	משוואות דיפרנציאליות רגילות I (ר, 4)
151	השלמה למשוואות דיפרנציאליות רגילות (ר, 1)
151	אנליזה נומרית I (ר, 4)
151	תורת הגרפים (ר, 4)
152	מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים (ר, 6)
152	תורת המשחקים (ר, 3)
152	תורת הקודים (ר, 3)
153	פונקציות מרוכבות (רמ, 6)
153	מבנים אלגבריים (רמ, 6)
153	טופולוגיה קבוצתית (מ, 6)
154	מבוא לאנליזה פונקציונלית (מ, 6)
154	תורת המידה (מ, 6)
154	משוואות דיפרנציאליות חלקיות (מ, 6)
155	שיטות נומריות – משוואות דיפרנציאליות רגילות (מ, 3)
155	לוגיקה מתמטית (מ, 6)
155	הרחבת שדות ותורת גלואה (מ, 4)
156	סמינר במתמטיקה (מס, 3)
156	← הפניות לקורסים נוספים

121	דמוקרטיה וביטחון לאומי בישראל (מ, 6)
121	מלחמה ואסטרטגיה (מ, 6)
122	דת, מדינה ופוליטיקה (מ, 6)
122	משטר ופוליטיקה באפריקה השחורה (מ, 6)
122	השאלה הלאומית בברית-המועצות, 1917-1991 (מ, 6)
123	אפריקה בסבך היחסים הבין-לאומיים (מ, 6)
123	הכלכלה המדינית – עיון במקרה הישראלי (מ, 6)
123	מדע המדינה לגווינו (מ, 6)
124	תנועות חברתיות ומחאה פוליטית בישראל (מ, 6)
124	זכויות האדם ביחסים הבין-לאומיים (מ, 6)
124	הקולוניאליזם האירופי: רעיון, יישום (מ, 6)
125	אזרחות: תאוריה ופוליטיקה (מ, 6)
125	← קורסים נוספים המקנים ני"ז במדע המדינה
125	ויהסם בין-לאומיים
125	← הפניות לקורסים נוספים

חינוך

126	פסיכולוגיה בחינוך (ר, 6)
126	תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים (ר, 6)
126	סוגיות בחינוך מיוחד (ר, 6)
127	מחוננות וכישרונות מיוחדים (ר, 6)
127	הוראה יחידנית (ר, 6)
127	קריאה – תאוריה ומעשה (ר, 6)
128	פרקים בסוציולוגיה של החינוך (ר, 6)
128	אתגרים בניהול בית ספר (ר, 6)
128	הכנסת שינויים למערכת החינוך (מ, 6)
129	פעילות גומלין בכיתה (מ, 6)
129	הוראה – מקצוע, אומנות, אמנות? (מ, 6)
129	ליקויי למידה (מ, 6)
130	מנהיגות ויישומיה בחינוך (מ, 6)
130	מטפורה בחשיבה החינוכית (מ, 6)
130	הפרעת קשב והיפראקטיביות (מ, 6)
131	← קורסים נוספים המקנים ני"ז בחינוך
131	← הפניות לקורסים נוספים

פסיכולוגיה

132	השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה
132	מבוא לפסיכולוגיה (פ, 6)
132	פסיכולוגיה חברתית (ר, 6)
133	פסיכולוגיה התפתחותית (ר, 4)
133	פסיכולוגיה קוגניטיבית (ר, 6)
133	אישיות: תאוריה ומחקר (ר, 4)
134	מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה (ר, 4)
134	פסיכולוגיה פיזיולוגית (ר, 6)
134	פסיכופתולוגיה (ר, 4)
135	התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות (ר, 3)
135	פסיכולוגיה של המינים (ר, 3)
135	התנסות בעבודה מעשית בפסיכולוגיה (ר, 0)
136	קשב חזותי (מ, 6)
136	היסטוריה של הפסיכולוגיה (מ, 6)
136	פסיכולוגיה בין-תרבותית (מ, 6)
137	עמדות ושכנוע (מ, 6)
137	הזדהות עם קבוצות (מ, 6)
137	ליקויי קריאה (מ, 6)
138	הפסיכולוגיה של השיפוט האינטואיטיבי (מ, 6)
138	פסיכולוגיה של השואה (מ, 6)

תוכן העניינים

174	גלים ואופטיקה (ר, 6)
175	מכניקה אנליטית (ר, 3)
175	עולם החשמל והאלקטרוניקה (ר, 6)
175	מוליכים למחצה (ר, 4)
176	תמסורת גלים ואנטנות (ר, 6)
176	התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה (ר, 4)
176	מבוא למטאורולוגיה (ר, 4)
177	מעבדה במטאורולוגיה – מדידות, תצפיות (ר, 3)
177	מכניקה קואנטית ומבנה האטום (מ, 4)
177	אלקטרוניקה I (ר, 6)
178	אלקטרוניקה II (מ, 3)
178	פיסיקה סטטיסטית (מ, 3)
178	פיסיקה גרעינית (מ, 4)
179	אלקטרומגנטיות אנליטית (מ, 4)
179	פיסיקה של החלקיקים היסודיים (מס, 3)
179	עקרונות פיסיקליים ברפואה (מס, 3)
180	פרויקט מתקדם בפיסיקה א (מס, 3)
180	פרויקט מתקדם בפיסיקה ב (מס, 3)
180	בעיות מודרניות במדעי האטמוספירה (מס, 3)
181	סמינר בטכנולוגיות מיקרואלקטרוניקה (מס, 3)
181	פרויקט מחקר בפיסיקה (מ, 4)
182	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בפיסיקה
182	← הפניות לקורסים נוספים

כימיה

182	עולם הכימיה (פ, 4)
182	כימיה כללית (ר, 6)
182	כימיה כללית א (ר, 4)
183	כימיה כללית ב (ר, 4)
183	מעבדה – כימיה כללית (ר, 2)
183	כימיה אורגנית לבילוגים (ר, 3)
184	כימיה אורגנית (ר, 6)
184	מעבדה בכימיה אורגנית (ר, 2)
184	קינטיקה כימית (ר, 3)
185	תרמודינמיקה (ר, 3)
185	כימיה אי-אורגנית (ר, 6)
185	מעבדה בכימיה אי-אורגנית (ר, 2)
186	תרמודינמיקה ב (ר, 3)
186	מעבדה – כימיה פיסיקלית (ר, 2)
186	מעבדה – כימיה בפעולה (ר, 2)
187	תורת הקוואנטים א (מ, 4)
187	תורת הקוואנטים ב – קשר כימי (מ, 3)
187	דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים (מ, 4)
188	כימיה בפעולה (מ, 6)
188	פרויקט מחקר בכימיה (מ, 4)
188	סימטריה (מ, 6)
189	אנליזה של ניסויים (מ, 3)
189	חמצן – אספקטים כימיים וביולוגיים (מס, 3)
189	נושאים מהתעשייה הכימית (מס, 3)
190	נושאים נבחרים בכימיה אי-אורגנית (מס, 3)
190	נושאים בספקטרוסקופיה מולקולרית (מס, 3)
190	נושאים בכימיה אטמוספירית (מס, 3)
191	יסודות בכימיה של המצב המוצק (מס, 3)
191	קורס סמינריוני בנושא מיוחד בכימיה (מס, 3)
192	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בכימיה
192	← הפניות לקורסים נוספים

מדעי המחשב

157	מבוא למדעי המחשב ושפת Java (ר, 6)
157	מבוא למדעי המחשב ושפת Java א (ר, 3)
157	מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב (ר, 3)
158	מבני נתונים (ר, 6)
158	מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (ר, 6)
158	אלגוריתמים (ר, 4)
159	אלגוריתמיקה – יסודות מדעי המחשב (ר, 4)
159	מערכות ספרתיות (ר, 3)
159	ארגון המחשב (ר, 3)
160	מערכות בסיסי-נתונים (ר, 3)
160	עקרונות פיתוח מערכות מידע (ר, 4)
160	אוטומטים ושפות פורמליות (ר, 4)
161	הנדסת תוכנה : הפשטה ועיצוב מונחה עצמים (רמ, 6)
161	מעבדה בתכנות מערכות (ר, 3)
161	קומפילציה (מ, 4)
162	מערכות הפעלה (מ, 4)
162	מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות (מ, 4)
162	כריית מידע (מ, 4)
163	מבוא לרשתות תקשורת מחשבים (מ, 6)
163	מבוא לקריפטוגרפיה (מ, 4)
163	תכנות מתקדם בשפת Java (מ, 4)
164	מימוש מערכות בסיסי-נתונים (מ, 4)
164	גרפיקה ממוחשבת (מ, 4)
164	חישוביות ביולוגית (מ, 4)
165	שפת פרולוג והיבטים לבינה מלאכותית (מ, 4)
165	סמינר : ממדעי המחשב להוראתם (מס, 3)
165	סמינר במדעי המחשב (מס, 3)
166	סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java (מס, 3)
166	סדנה במערכות הפעלה (מס, 3)
166	סדנה בתקשורת מחשבים (מס, 3)
167	סדנה בבסיסי-נתונים (מס, 3)
167	סדנה בתכנות מכוון עצמים (מס, 3)
168	← קורסים נוספים המקנים נ"ז במדעי המחשב
168	← הפניות לקורסים נוספים

מדעי הטבע והחיים – כללי

169	הכרת המערכת האקולוגית של מפרץ אילת (ר, 3)
169	ביוגיאוכימיה של שונית האלמוגים (ר, 3)
169	תזונה (פ, 3)

פיסיקה

170	סדנת הכנה בפיסיקה
170	יסודות הפיסיקה א (פ, 3)
170	יסודות הפיסיקה ב (ר, 3)
171	יסודות הפיסיקה (פר, 6)
171	יסודות הפיסיקה לביולוגים א (פ, 3)
171	יסודות הפיסיקה לביולוגים ב (ר, 3)
172	צפונות היקום – אשנב לאסטרונומיה (פ, 4)
172	מעבדה בפיסיקה (ר, 2)
172	מעבדה בפיסיקה ב (ר, 3)
173	מקצה השמים – מבוא לאסטרונומיה (ר, 3)
173	אטומים מולקולות ותכונות החומר (ר, 6)
173	פרקים בפיסיקה מודרנית (ר, 6)
174	מכניקה (ר, 6)
174	חשמל ומגנטיות (ר, 6)

תוכן העניינים

210	תקשורת כימית בין בעלי חיים (מס, 3)
211	פרויקט מחקר במדעי החיים (מ, 4)
211	קורס סמינריני בנושא מיוחד במדעי החיים (מס, 3)
212	← קורסים נוספים המקנים נ"ז במדעי החיים
212	← הפניות לקורסים נוספים

גיאולוגיה

213	צפונות כדור-הארץ (פ, 6)
213	מבוא למדע כדור-הארץ (ר, 6)
213	מעבדה – מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים (ר, 3)
214	מעבדה – מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים (ר, 3)
214	שיטות מחקר באוקיינוגרפיה (ר, 3)
214	נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל (ר, 6)
215	אוקיינוגרפיה (ר, 6)
215	מבוא לגיאופיסיקה (ר, 3)
215	גיאולוגיה של הכרמל (מ, 3)
216	פרויקט מחקר בגיאולוגיה (מ, 4)
216	יישומי הגיאולוגיה והוראתה בישראל (מס, 6)
216	ספקטרוסקופיה של מינרלים (מס, 3)
217	קורס סמינריני בנושא מיוחד בגיאולוגיה (מס, 3)
217	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בגיאולוגיה
217	← הפניות לקורסים נוספים

הנדסה

הנדסת תעשייה וניהול

221	מבוא להנדסת תעשייה (פ, 4)
221	ניהול התפעול I (ר, 4)
221	ניהול התפעול II (ר, 4)
222	יסודות החשבונאות הפיננסית והניהולית (ר, 4)
222	חקר עבודה: מדידת ביצועים ושיפור שיטות (ר, 4)
222	סימולציה למהנדסי תעשייה (ר, 4)
223	ארגונומיה (ר, 4)
223	הסתברות ומודלים סטוכסטיים בחקר ביצועים (מ, 6)
223	תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה (מ, 4)
224	ניהול פרויקט ואיכות (מ, 4)
224	שיטות אופטימיזציה לא לינארית (מ, 6)
224	מבוא למכטרוניקה (מ, 6)
225	תכן מערך מפעלים ומערכות נלוות (מ, 4)
225	ניהול פרויקטים לתלמידי תעשייה וניהול (מ, 4)
225	מערכות ייצור משולבות מחשב (מ, 4)
226	פרויקט מסכם בהנדסת תעשייה וניהול (מ, 8)
226	← הפניות לקורסים נוספים

לימודי שפות

229	אנגלית רמה A למדעי הרוח (ר, 0)
229	אנגלית רמה A למדעי החברה (ר, 0)
229	אנגלית רמה A לחינוך ולפסיכולוגיה (ר, 0)
230	אנגלית רמה A למדעים ולמדעי החיים (ר, 0)
230	אנגלית רמה A למדעי החברה והרוח – מקוון (ר, 0)
230	אנגלית: הבנת הנקרא לצרכים אקדמיים (רמות E-B)
231	סדנת גישור ידע באנגלית
232	יסודות הערבית הספרותית א
232	יסודות הערבית הספרותית ב
233	עברית כשפה שנייה

מדעי החיים

192	אשנב למדעי החיים (פ, 6)
192	ביולוגיה כללית א (פ, 6)
192	ביולוגיה כללית ב (ר, 6)
193	אקולוגיה (ר, 4)
193	ביוכימיה I (ר, 3)
193	מעבדה בביוכימיה של חלבונים (ר, 2)
194	ביוכימיה II פחמימות ליפידים חומצות גרעין (ר, 3)
194	החולייתנים (ר, 6)
194	ביולוגיה התפתחותית (ר, 4)
195	החרקים (ר, 3)
195	פאונסיטיקה של חולייתנים בישראל (ר, 3)
195	התא: מבנה ופעילות (מתכונת שנתית) (ר, 6)
196	התא: מבנה ופעילות (מתכונת סמסטריאלית) (ר, 6)
196	מעבדה בתורת התא (ר, 2)
196	נושאים בהתנהגות בעלי חיים (ר, 3)
197	עולם החיידקים (ר, 6)
197	עולם הנגיפים (ר, 3)
198	התנהגות בעלי חיים ימיים (ר, 3)
198	נוירופיסיולוגיה צלולרית ומולקולרית (ר, 3)
198	צומח ארץ-ישראל (ר, 3)
199	סדנה בדגי ים-סוף (ר, 3)
199	ביולוגיה של אצות (ר, 3)
199	ביולוגיה של עטלפי מדבר (ר, 3)
200	צומח וצמחים (ר, 6)
200	עקרונות הביוטכנולוגיה (ר, 3)
200	מעבדה – תורת החיסון (ר, 2)
201	מעבדה בביוטכנולוגיה (ר, 2)
201	מעבדה בפיזיולוגיה של בעלי חיים (ר, 2)
201	מעבדה בביולוגיה מולקולרית (רמ, 3)
202	מעבדת שדה בביולוגיה: התנהגות חברתית (רמ, 4)
202	ממנדליות להנדסה גנטית (רמ, 8)
202	אבולוציה (מ, 4)
203	ביואינפורמטיקה: אנליזה של רצפים וגנומים (מ, 4)
203	עד מאה ועשרים (מ, 3)
203	פיזיולוגיה של מערכות באדם (מ, 6)
204	פיזיולוגיה של הצמח (מ, 6)
204	רביית היונקים (מ, 3)
204	תאי עצב: מבוא לנוירוביולוגיה (מ, 6)
205	תורת החיסון (מ, 6)
205	הנדסה גנטית בצמחים (מס, 3)
205	הסתגלות והתאמה לעקות סביבה בצמחים (מס, 3)
206	הציטוסקלטון של תאים איקריוטיים (מס, 3)
206	התמיינות של תאי דם (מס, 3)
206	היבטים ביולוגיים של תאים יצרניים (מס, 3)
207	זרעים – תרדמה ונביטה (מס, 3)
207	חיידקים בתעשייה (מס, 3)
207	טרנספורט תוך תאי של חלבונים (מס, 3)
208	נושאים נבחרים בתורת החיסון (מס, 3)
208	סימביוזה – חיים ביחד של יצורים (מס, 3)
208	סימביוזה – חיים ביחד של יצורים (סיום) (ר, 1)
209	עדה בישראל: היבטים היסטוריים וגנטיים (מס, 6)
209	קולטנים והמרת אותות (מס, 3)
209	רעלים והרעלות (מס, 3)
210	שעונים ביולוגיים (מס, 3)
210	הבסיס הגנטי-מולקולרי של מחלות סרטיניות (מס, 3)

תוכן העניינים

259	תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו
260	דמוקרטיה ודמוקרטיזציה
260	השתתפות פוליטית במשטרים דמוקרטיים
260	ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות
261	סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב
261	מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה
261	אפריקה בין דמוקרטיה ודיקטטורה
262	דת ומדינה: היבטים פילוסופיים
262	הסוציאל-דמוקרטיה במערב-אירופה 1875-2000
262	דמוקרטיה וביטחון לאומי
263	השאלה הלאומית בבריה"מ, 1917-1991
263	שבינה והשבתה בראי הדמוקרטיה
263	מכאוב הדעת – סוגיות בהוראת השואה
264	דמוקרטיה ודמוקרטיזציה בעולם הערבי
264	התהוותם של פרלמנטים בימי הביניים
264	הפוליס: משטרים, חילופי משטרים ומהפכות
265	מדיקטטורה לדמוקרטיה באמריקה הלטינית
265	רב-תרבותיות בחברה ובבית הספר
265	התאטרון הישראלי – תהליכי דמוקרטיזציה
266	דמוקרטיה ופמיניזם: סוגיות נבחרות
266	חופש הדת והאמונה במשפט הבין-לאומי
266	הדמוקרטיה הנוצרית: מפלגות, הוגים בוחרים
267	שוויון ואי-שוויון – מבט פילוסופי
267	דמוקרטיה ותקשורת: מבטים הדדיים
267	סמינר מתודולוגי לכתבה מחקרית
268	עבודת תזה בלימודי דמוקרטיה
270	← קורסים נוספים המקנים נ"ז בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

חינוך במגמות 'טכנולוגיות למידה' 'מערכות למידה'

271	פיתוח והפעלה של תכניות לימודים
271	שיטות מחקר בחינוך
271	הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה
272	תאוריות למידה והוראה
272	טכנולוגיה ולמידה
272	טכנולוגיות למידה לסוגיהן: עקרונות ויישום
273	עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה
273	שילוב טכנולוגיות מידע בתחומי דעת
273	גישות ומודלים בעיצוב ופיתוח של מערכות
274	סוגיות בפסיכולוגיה של משתמש רשת האינטרנט
274	ממידע לידע: מחיפוש מידע לבניית ידע
274	גישות בתכנון ובהערכה של מערכות למידה
275	חלופות בהערכת הישגים
275	פיתוח תכניות לימודים בתחומי דעת
275	מורים בעולם של שינוי: מגמות ואתגרים
276	שינוי ארגוני במערכות למידה
276	אוניברסיטאות פתוחות – דמוקרטיזציה
276	בחירה בחינוך: בתי ספר ותהליכים חלופיים
277	בחינת גמר בחינוך במגמת טכנולוגיות למידה
277	בחינת גמר בחינוך במגמת מערכות למידה
277	פרויקט בחינוך
278	תזה בחינוך

המחשבה הביולוגית

281	הגדרת החיים
281	רדוקציה, טלאולוגיה ומקומן בביולוגיה

תואר שני

מינהל עסקים

239	חקר ביצועים
239	חשבונאות למנהלים
239	שיווק
240	ניהול והתנהגות ארגונית
240	ניהול פיננסי
240	דיני תאגידים למנהלים
241	אסטרטגיה עסקית תחרותית
241	מדיניות מערכות מידע
241	ניתוח ועיצוב מערכות מידע: שילוב תהליכים
242	כלכלת מוצרי מידע
242	שוק ההון, תיווך פיננסי והמערכת הפיננסית
243	ניהול פיננסי מתקדם בעזרת אקסל
243	ניתוח דוחות כספיים והערכת שווי חברות
243	חשבונאות ניהולית
244	השבחת ערך חברות
244	תכנון וביצוע סקרים
244	נושאים נבחרים בהתנהגות צרכנים
245	פרסום: תאוריה ויישום
245	משפט העבודה
245	דיני הסחר הבין-לאומי
246	עקרונות ועיקרים במיסוי הכנסה
246	מדיניות ציבורית – מתאוריה למעשה
246	אתיקה בעסקים
247	תכנון כוח אדם בכלים סטטיסטיים
247	הערכת תפקוד בארגון: התפתחות ושינוי
247	דינמיקה של משא ומתן – מתאוריה ליישום
248	מנהיגות בארגונים
248	תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה
248	יחסי עבודה בעידן הגלובליזציה
249	תרבות וניהול
249	כלכלה בין-לאומית – היבטים מוניטריים
249	בריתות אסטרטגיות-עסקיות גלובליות
250	מימון עסקי רב-לאומי
250	יזמות עסקית – היבטים תיאורטיים וניהוליים
250	ארגון ענפי
251	יישומי אקונומטריקה בניהול
251	תורת המיקום
251	ניהול פרויקטים למינהל עסקים
252	אסטרטגיה של התפעול
252	ניהול התפעול בארגון
252	סמינר: הערך האינפורמטיבי של הדיווח הכספי
253	סמינר: כלכלה ומימון התנהגותיים
253	סמינר: ניהול ידע
253	סמינר: השפעת הגלובליזציה על המשק הלאומי
254	סמינר: כלכלת כוח אדם
254	סמינר: שווקים אלקטרוניים
254	סמינר: מתודולוגיות פיתוח מערכות מידע
255	מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים – אלגברה
255	מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

259	דמוקרטיה – גישה רב-תחומית
259	הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות

תוכן העניינים

	תעודת הוראה בספרות		מכניזם, ויטליזם ואורגניזם
307	מתודולוגיה של הוראת ספרות	281	מיזמי גנום האדם: גנטיקה וגנאטיקה
307	הכשרה מעשית בהוראת הספרות – פרקטיקום	282	בעיית הגוף והנפש
307	← הפניות לקורסים נוספים	282	תורת האבולוציה ותנועת הבריאתנות
	תעודת הוראה במדעי החברה	283	רפואה אלטרנטיבית במבט ביקורתי
308	דידקטיקה של הוראת מדעי החברה	283	בעיות נבחרות בביואטיקה: ניסויים בבעלי חיים
308	הכשרה מעשית בהוראת מדעי החברה – פרקטיקום	283	המאזן האקולוגי ושמירת הסביבה
308	← הפניות לקורסים נוספים	284	הסוציוביולוגיה ונגזרותיה: מדע במחלוקת
	תעודת הוראה באזרחות		מדעי המחשב
309	דידקטיקה של הוראת האזרחות	287	נושאים נבחרים באלגוריתמים
309	הכשרה מעשית בהוראת האזרחות – פרקטיקום	287	מודלים ושיטות אפיון של מערכות מקבילות
309	← הפניות לקורסים נוספים	287	אלגוריתמים אקראיים
	תעודת הוראה בפסיכולוגיה	288	אימות ממוחשב של חומרה ותוכנה
310	תורת החינוך	288	גאומטריה חישובית
310	דידקטיקה של הוראת הפסיכולוגיה	288	תורת התורים ויישומים במדעי המחשב
310	הכשרה מעשית בהוראת הפסיכולוגיה – פרקטיקום	289	סימולציה – בניית מודלים וניתוחם
311	← הפניות לקורסים נוספים	289	מערכות תגובתיות ומערכות זמן אמת
	תעודת הוראה במדעי המחשב	289	עיבוד תמונה
312	סדנה בדידקטיקה של מדעי המחשב	290	הנדסת תוכנה
312	הכשרה מעשית בהוראת מדעי המחשב	290	ניתוח ועיצוב מונחה עצמים
313	← הפניות לקורסים נוספים	290	בדיקות תוכנה
315	מפתח אלפביתי של הקורסים	291	אופטימיזציה קומבינטורית
		291	אלגוריתמי קירוב
		291	אבטחת מערכות תוכנה
		292	טכניקות עיבוד אילוצים ויישומיהן
		292	נושאים מתקדמים במערכות בסיסי-נתונים
		292	סמינר לתואר שני
		293	סמינר: נושאים תאורטיים במדעי המחשב
		293	סמינר מחקר: אלגוריתמים לרשתות מחשבים
		293	סמינר מחקר: אבטחה ופרטיות מידע
		294	סמינר מחקר: אלגוריתמים ותאוריה
		294	סמינר מחקר: מערכות בסיסי-נתונים
		294	עבודה מסכמת במדעי המחשב
		295	עבודת תזה במדעי המחשב
			לימודי תרבות
		299	חברה, תרבות וייצוג
		299	תאוריות וגישות בחקר התרבות
		299	גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות
		300	רב-תרבותיות בישראל
		300	פייר בורדייה: טעם, הון תרבותי ואמנויות
		300	יהדות, עבריות, ישראליות: היבטים תרבותיים
		301	סוגיות במעברים ובמגעים בין תרבויות
		301	סוגיות בתאוריה של המרחב
			תעודות הוראה
			תעודת הוראה בתורה שבעל-פה ומחשבת ישראל
		305	מתודולוגיה של הוראת תושב"ע ומחשבת ישראל
		305	הכשרה מעשית בהוראת תושב"ע ומחשבת ישראל
			תעודת הוראה בהיסטוריה
		306	מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה
		306	הכשרה מעשית בהוראת ההיסטוריה – פרקטיקום

תיאורי הקורסים

מבוא

בקטלוג זה תמצאו את תיאוריהם של הקורסים הנלמדים באוניברסיטה הפתוחה ושל קורסים המצויים עדיין בשלבי פיתוח, אבל מועד הוראתם נראה לעין ומן הראוי שתדעו על קיומם העתידי בעת תכנון לימודיכם לתואר. כאשר אתם מתכננים את לימודיכם לסמסטרים הקרובים, עיינו בטבלת הקורסים השנתית הנמצאת בסעיף 7.2 **בידיעון האקדמי**. בטבלה זו תמצאו את מועדי ההוראה של הקורסים.

תיאורי הקורסים לתואר ראשון מחולקים לארבעה תחומים: מדעי הרוח, מדעי החברה, מדעים והנדסה. כל הקורסים האלה מקנים ניקוד לתואר אקדמי. אחריהם מתוארים הקורסים ללימוד אנגלית כשפה זרה. בכל אחד מארבעת התחומים ממוינים הקורסים לפי הדיסציפלינות המדעיות, ובכל דיסציפלינה הם מסודרים על-פי רמות: רמת פתיחה, רמה רגילה, רמה מתקדמת.

תיאורי הקורסים לתואר שני מופיעים בהמשך לתיאורי הקורסים לתואר ראשון ואחריהם מופיעים תיאורי הקורסים לתעודות ההוראה.

בשורות הראשונות של כל תיאור קורס מצוי מידע חיוני על מאפייני הקורס. בכותרת לכל קורס מצוין שם הקורס ומספרו. מתחת לכותרת הקורס מצוינים מספר נקודות הזכות (נ"ז) שהוא מקנה לעומדים בדרישותיו ורמת הקורס. ישנם קורסים שבהם לאחר מכן מצוינים תחום ודיסציפלינה נוספים שבהם הקורס מקנה נ"ז. לכל קורס מצוין מהם תנאי הקבלה והידע הקודם הנדרש כדי ללמוד אותו (ידע קודם דרוש או מומלץ).

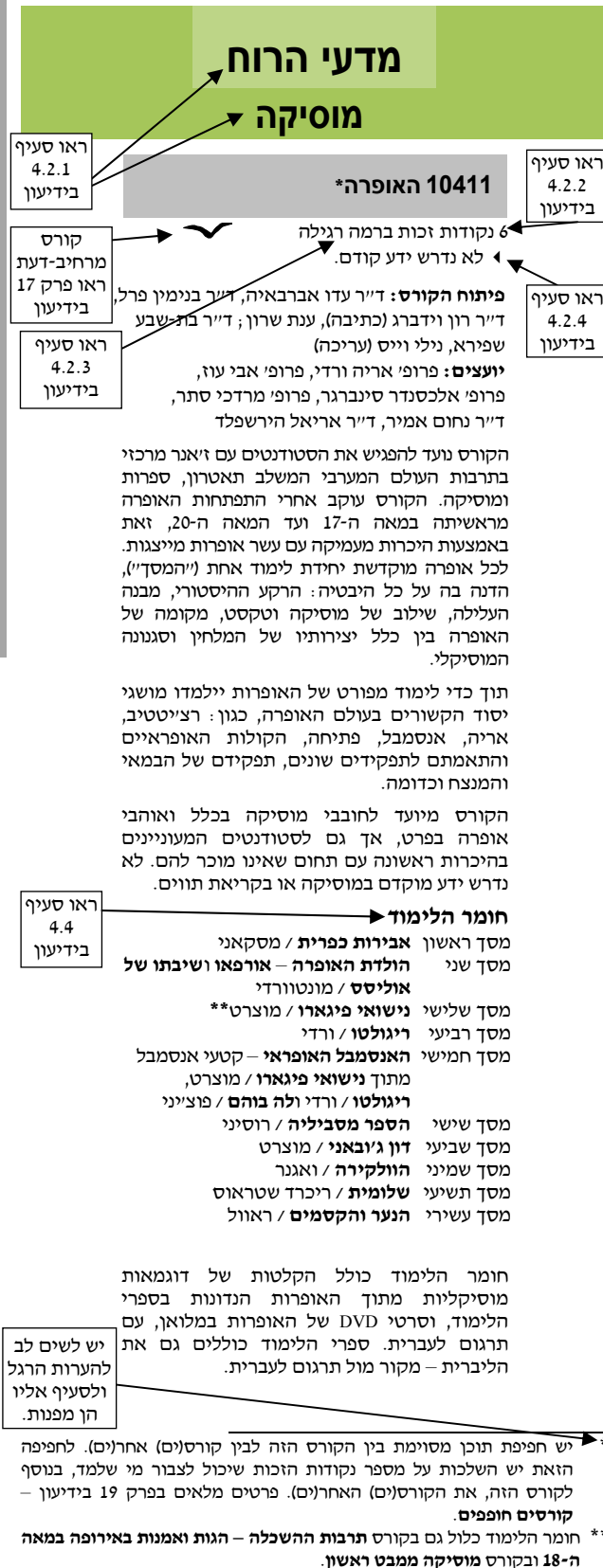
על-מנת להקל על ההבנה של מבנה התיאור, יצרנו **מקרא לתיאור קורס**. המקרא מפנה לסעיפים הרלוונטיים **בידיעון האקדמי** שבהם הסבר על מאפייני הקורס.

בנוסף, תיאורו של כל קורס כולל פירוט של צוות הפיתוח של הקורס וכן תמצית התכנים הנלמדים בקורס ותיאור של חומר הלימוד המורכב מספרים שפותחו והופקו באוניברסיטה הפתוחה במיוחד בשביל הסטודנטים שלה. במקרים הרלוונטיים מצוינים גם שמותיהם של ספרים אחרים הנלווים לחומר הלימוד. התיאורים הקצרים האלה נותנים רק מידע ראשוני על התכנים ועל השיטות של הקורסים, והם נועדו לשמש תמריץ כיוון כלליים למי שמבקשים לנתב את דרכם בהכנת מסלול הלימודים.

שימו לב! תיאורי קורסים שנוספו לאחר הדפסת קטלוג הקורסים מופיעים באתר הבית של האוניברסיטה הפתוחה, בכתובת:

<http://www.openu.ac.il>

מקרא לתיאור קורס (כל ההפניות במקרא זה מפנות לידיעון האקדמי)

תיאורי הקורסים

תואר ראשון / 15

לימודי שפות / 227

תואר שני / 235

תעודות הוראה / 303

תיאורי הקורסים לתואר ראשון

מדעי הרוח / 17

מדעי החברה / 75

מדעים / 141

הנדסה / 219

לימודי שפות / 227

מדעי הרוח

מדעי הרוח – כללי / 19

מדעי היהדות / 20

היסטוריה / 25

גיאוגרפיה / 43

פילוסופיה / 44

בלשנות / 49

ספרות / 53

קולנוע / 62

תולדות האמנות / 66

מוסיקה / 68

מדעי הרוח

מדעי הרוח – כללי

תואר ראשון

הפניות לקורסים נוספים

יישומי מחשב למדעי החברה (10159) (5) –
משובץ במדעי החברה – כללי עמ' 77.

יישומי מחשב למדעים (20126) (5) – משובץ
במדעים – כללי עמ' 143.

שימו לב: קורסים אלה אינם מקנים נקודות זכות
במדעי הרוח – כללי.

10160 יישומי מחשב למדעי הרוח*

קורס ברמת פתיחה שאינו מקנה נקודות זכות

⚡ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר צפורה ארליך, רבקה גדות,
דוד לופר, ישראל אורלן, ענת שרון

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע בנושא המחשב האישי ויישומיו ובנוסף לאפשר התנסות במרכיבים השונים של התקשוב כדי להכשיר את הסטודנטים להשתתף בקורסים מתוקשבים בהמשך לימודיהם. בקורס יוצגו כלי עזר ממוחשבים שישרתו את הסטודנטים הן במהלך לימוד הקורסים ובעת כתיבת עבודות סמינריות, והן בעבודתם בעתיד.

מבנה הקורס

הקורס הוא קורס מתוקשב הכולל קבוצות דיון, הורדת מטלות מאתר הקורס, שליחת מטלות בדואר אלקטרוני ואו במערכת שליחת המטלות הממוחשבת. המטלות בקורס כוללות יישום של התוכנות הנלמדות, ופריקט מסכם שישלב יישום של כל החומר הנלמד בקורס.

לצורך לימוד הקורס דרוש מחשב אישי עם תמיכה בעברית; תוכנת חלונות בעברית (גרסת Windows98 ומעלה); התוכנות הנלמדות בקורס; כונן CD-ROM; כרטיס קול; מודם וחיבור לאינטרנט.

נושאי הלימוד

- מבוא להכרת המחשב
- מערכת ההפעלה חלונות WINDOWS
- מעבד התמלילים WORD
- האינטרנט ויישומיו
- היכרות בסיסית עם הגיליון האלקטרוני EXCEL
- תוכנת המצגות POWER POINT

* אפשר לגשת לבחינת פטור במקום ללמוד את הקורס. הבחינה כרוכה בתשלום. פרטים באתר הקורס ובסעיף 20.2.1 בידיעון האקדמי.

בקורס זה לא נלמד נושא הגיליון האלקטרוני בהיקף הנלמד בקורסים **יישומי מחשב למדעי החברה (10159) ויישומי מחשב למדעים (20126)**. לכן, מי שילמד קורסים אלה, יהיה פטור מלימוד קורס זה, אך מי שילמד קורס זה לא יהיה פטור מלימוד קורסים אלה בתכניות בהן הם נדרשים. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10278 מבוא למקרא

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: מקרא

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב ויסמן (ריכוז הפיתוח), פרופ' יצחק אבישור, פרופ' נילי שצ'ופק, ד"ר סינתיה אדנבורג, ד"ר אלי ברוך, ד"ר שמאי גלנדר, ד"ר שלומית ירון, ד"ר רות פידלר, תמר למפרום; אדי זילצר (עריכה), זאב פרל (עיצוב) **יועצים:** פרופ' בנימין אופנהיימר, פרופ' משה גרסיאל, פרופ' אבי הורביץ, פרופ' משה ויינפלד, פרופ' יאיר זקוביץ, פרופ' עמנואל טוב, פרופ' שמריהו טלמון, פרופ' ברוך לוין, פרופ' בוסתנאי עודד, פרופ' בנימין קדר

מטרות הקורס

הכשרת הסטודנט ללימוד מדעי של המקרא; הדרכתו בהכרת הספרות המקראית לסוגיה ולחטיבותיה ובבעיות הקשורות בהתהוות המקרא לכל שלביו; הקניית גישה לביקורת הספרותית ולביקורת הנוסח של המקרא; טיפוח הבנה כוללת של המקרא כיצירה ספרותית המייחדת את ישראל בתרבות העולם.

חומר הלימוד

- כרך א**
- 1 יחידה **ממסורת לביקורת**
 - 2 יחידה **מיצירה שבעל-פה לספרות שבכתב**
 - 3 יחידה **השירה המקראית**
 - 4 יחידה **הפרוזה המקראית לסוגיה: הסיפורת המקראית**
 - 5 יחידה **הפרוזה המקראית לסוגיה: החוק; הנאום; תעודות ורשימות**
 - 6 יחידה **כרך ג ספרות התורה**
 - 7 יחידה **כרך ד ההיסטוריוגרפיה המקראית הקדומה**
 - 8 יחידה **ההיסטוריוגרפיה המקראית המאוחרת**
 - 9 יחידה **כרך ה ספרות הנבואה**
 - 10 יחידה **הספרות המזמורית**
 - 11 יחידה **כרך ו ספרות החכמה**
 - 12 יחידה **התקדשות המקרא וחיתומו**

10710 ראשית המלוכה בישראל – ספר שמואל*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: מקרא

שייך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' משה גרסיאל (כתיבה), אברהם ניסנבויס; בת-חן פירסט, משה שפרבר, אדי זילצר (עריכה) **יועצים:** פרופ' ש' אברמסקי, פרופ' ש' אחיטוב, פרופ' פ' ארצי, פרופ' ב' עודד, פרופ' ג' גליל, פרופ' ז' ויסמן, פרופ' ש' ורגון, פרופ' ר' כשר, פרופ' ע' פריש, ד"ר ד' גלעד, ד"ר מ' הלצר, א' ניסנבויס

מטרות הקורס

ספר שמואל מספר על הפיכת ישראל מאגוד שבטים למדינה שבראשותה מלך. בכך הוא משמש חלון ראווה לתפיסות המקרא על אודות ממשל וארגון מדיני. הסיפורים בספר עוסקים בין היתר ביחסי עם-אלוהים-ממשל, והם פותחים צוהר להכרת צדדים שונים של הרעיון המדיני והאידיאולוגיה שהתפתחה סביב כינון שלטון מלוכני בישראל העתיקה. סיפורי ספר שמואל בולטים בספרות המחקרית על אודות העיצוב האמנותי של הסיפור המקראי, משום שהם מתווים רצף עלילתי רחב, שמאיר את הפנים השונות של הדמויות הפועלות. בהתאם לכך, הדיון בקורס מתקיים בשיטת "הקריאה הצמודה", אשר חושפת את הלומדים לאמנות הסיפור המקראי תוך כדי לימוד הטקסט. הקורס גם עורך היכרות עם סוגיות היסטוריות הנוגעות לראשית תקופת המלוכה לאור הטקסט המקראי והממצא הארכיאולוגי, ונדונים בו היבטים שונים בנוגע לריאליה, לארגון חברתי ולאופן התיאור ההיסטוריוגרפי.

חומר הלימוד

- כרך א**
- 1 יחידה **מבוא לספר שמואל**
 - 2 יחידה **שלה תקופת השופטים – ימי עלי ושמואל**
 - 3 יחידה **ייסוד המלוכה בישראל והתבססותה**
 - 4 יחידה **כרך ב מלחמותיו של שאול בפלשתים ובעמלק**
 - 5 יחידה **הופעתו של דוד ושירותו בחצר שאול**
 - 6 יחידה **שקיעתה של ממלכת שאול**
 - 7 יחידה **כרך ג עלייתו של דוד למלוכה**
 - 8 יחידה **מבנה צבאו של דוד ומהלך מלחמותיו**
 - 9 יחידה **בנייתה של ממלכת דוד וארגונה**
 - 10 יחידה **כרך ד הסיפור על דוד ובת-שבע – החטא ועונשו**
 - 11 יחידה **המרידות והתסיסה בממלכה בשלהי מלכות דוד**
 - 12 יחידה **עליית שלמה למלוכה והתבססותו כמלך**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

10667 ספר בראשית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: מקרא

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר שמאי גלנדר (כתיבה), ד"ר סינתיה אדנבורג; משה שפרבר, אדי זילצר (עריכה) **יועצים:** פרופ' אד גרינשטיין, פרופ' משה גרסיאל, פרופ' יאיר הופמן, פרופ' זאב ויסמן, ד"ר שלומית ירון, ד"ר חיה כץ

מטרות הקורס

ספר בראשית הוא "ספר של התחלות", והוא מתמודד עם שאלות עקרוניות, כגון היחסים בין האלוהים ועולם הטבע, מהות האנושות וטיבו של האדם, העקרונות המנחים את היחסים ההדדיים בין האל לאדם, ייסוד התרבות האנושית והיווצרות העמים. מעל לכל, נועד הספר לשמש מצג להמשך התורה, ועל כן הוא מתמקד בשאלות על ראשיתה של האומה, כאשר הדרישות האישיות של האלוהים מאבות האומה מייצגות את "ראשית" דרישותיו מעם ישראל.

בנוסף, הספר פותח פתח לשיח על נושאים שנויים במחלוקת. למשל, כיצד ליישב את המתח בין התפיסה המופשטת של האל עם ייצוגו המוחשי, כפי שעולה במקצת הסיפורים; מדוע נכללו בספר מסורות המייחסות לאבות התנהגות בלתי הולמת לצד אלו המחזקות את הדימוי המופתי שלהם; מדוע מעמיד האלוהים את האדם בניסיון, אם האל הוא כל-יודע; מה נזר מראש ובאיזו מידה בחירותיו החופשיות של האדם מעצבות את גורלו.

הקורס עוסק בשאלות אלו ואחרות, תוך כדי דיון באומנות הסיפור המופלאה של סיפורי בראשית ובמסרים הרעיוניים המשקפים מהם. בד בבד עוקב הקורס אחר הרכב הספר ותהליך חיבורו, תוך בחינת זיקתו לרבדים אחרים בספרות המקראית ולספרות עמי הסביבה.

חומר הלימוד

- כרך א**
- 1 יחידה **ספר בראשית: מבנה, תכנים וסוגיית חיבורו**
 - 2 יחידה **הבריאה וראשית האנושות: המקרא והמיתוסים הקדומים**
 - 3 יחידה **הסיפורים על מעשה הבריאה**
 - 4 יחידה **הסיפורים על ראשיתה של האנושות**
 - 5 יחידה **תולדות העמים ותולדות עם ישראל: יחידות ספרותיות עצמאיות**
 - 6 יחידה **סיפורי האבות והמציאות ההיסטורית**
 - 7 יחידה **כרך ב אמונת האבות**
 - 8 יחידה **מחזור סיפורי אברהם**
 - 9 יחידה **יצחק**
 - 10 יחידה **מחזור סיפורי יעקב**
 - 11 יחידה **סיפור יוסף**
 - 12 יחידה **אמנות הסיפור בספר בראשית**

מדעי הרוח

מדעי היהדות

10231 פירוש רש"י לתורה – עיונים בשיטתו

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מקרא
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' נחמה ליבוביץ, פרופ' משה ארנד, פרופ' אברהם גרוסמן (יחידה 1); משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' מאיר וייס, ד"ר אברהם זלקין

מטרות הקורס

הקורס עורך היכרות עם אחד מספרי היסוד של פרשנות המקרא היהודית, פירושו של ר' שלמה יצחקי (רש"י, המאה ה-11) לתורה, ומנסה להבין חלק מהנחותיה הבסיסיות של הפרשנות הזאת; כמו כן, הקורס עומד על עיקרי שיטתו של רש"י בפרשנות התורה, על דרכו לשאוב ממקורות קדומים ולעבדם, ועל טיב הבעיות שהתמודד עמן וטיב הפתרונות שהציע.

במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים לקרוא בפירושי רש"י ולהבין (פרט לקטעי הלכה מסובכים). במיוחד אמור הקורס להקנות:

- יכולת לנתח פירוש: חשיפת נקודת המוצא בכתוב, הבנת הפתרון המוצע ומשמעותו הפרשנית והרעיונית, הבנת הראיות, האסמכתאות והשיקולים השונים המובאים בו;
- יכולת הבחנה בין פירושים שונים ושקילת יתרונותיהם ו"חולשותיהם";
- יכולת להגדיר את דרכו של רש"י בפיתור בעיות פרשניות לסוגיהן.

הערה: על הסטודנטים להצטייד בחמישה חומשי תורה עם פירוש רש"י.

חומר הלימוד

יחידה א	המלה
יחידה ב	לשון יתרה
יחידה ג	בעיות דקדוק ותחביר
יחידה ד	לשון חסרה
יחידה ה	מוקדם ומאוחר בסדר המלים
יחידה ו	סתירות ואי-התאמות
יחידה ז	מדרשי אגדה
יחידה ח	מדרשי הלכה
יחידה ט	מדרשים ועיבודם
יחידה י	הרקע ההיסטורי

10133 מבוא לתורה שבעל-פה*

6 נקודות זכות** ברמה רגילה
נושא: תורה שבעל-פה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק גילת (ריכוז הפיתוח), ד"ר יחזקאל לוגר, יוסף אגור, ד"ר חגית די-נור; טובה צורף (עריכה), נאוה בן-עמי (עיצוב)
כותבי חוץ ויועצים: פרופ' א' גולדברג, ד"ר י' גרטנר, פרופ' ש"ז הבלין, ד"ר מ' וייס, פרופ' נ' עמינח, ד"ר י' עץ-חיים, פרופ' מ"ש פלדבוס, פרופ' א' קירשנבאום, ד"ר ב"צ רוזנפלד, פרופ' ד' שפרבר, פרופ' י' תבורי

התורה שבעל-פה היא פירוש, הרחבה והשלמה של התורה שבכתב, וכוללת מסורות בעל-פה שנמסרו מדור לדור. ברבות הימים הועלתה התורה שבעל-פה על הכתב, והיא כוללת את כל הנוהגים של חכמי ישראל בהלכה, באגדה ובמחשבה במשך הדורות.

מטרות הקורס

היכרות עם הנושאים הבאים: התורה שבעל-פה, יסודותיה, מהותה, תולדותיה וספרותה, בתקופת המשנה והתלמוד ובתקופה הבתר-תלמודית; מקורות ההלכה ועקרונותיה; דרכי הפסיקה, ספרות הפוסקים וספרות השאלות ותשובות.

חומר הלימוד

יחידה 1	תורה שבכתב ותורה שבעל-פה – מהות התושב"ע; הקשר בינה לבין התורה שבכתב.
יחידה 2	מדרשי הלכה – מדרש ופרשנות; מידות המדרש; בית ר' עקיבא ובית ר' ישמעאל.
יחידה 3	המשנה – תולדות ועקרונות עריכת המשנה; מפרשי המשנה.
יחידה 4	הברייתות והתוספתא – הברייתות; התוספתא והמשנה; עריכת התוספתא; מפרשי התוספתא.
יחידה 5	התלמוד הבבלי – מפעלם של האמוראים בפירוש המשנה ומפעלם העצמי; עריכת התלמוד הבבלי; מפרשי התלמוד.
יחידה 6	התלמוד הירושלמי – אמוראי ארץ-ישראל; סידור התלמוד הירושלמי וחתימתו.
יחידה 7	ספרות האגדה – הסוגים הספרותיים והאמצעים הספרותיים של האגדה; ספרות האגדה.
יחידה 8	סמכותם של חכמים – סמכות הפרשנות, החקיקה והפסיקה; המחלוקת, בתי דין.
יחידה 9	תקנות, גזרות ומנהגות – מקור והיקף סמכותם של חכמים לגזור גזרות ולהתקין תקנות; המנהג וההלכה.
יחידה 10	משפט ומוסר – הקשר בין משפט למוסר.
יחידה 11	דרכי הפסיקה וספרות הפוסקים – כללים לפסיקת ההלכה; ספרות הפוסקים.
יחידה 12	ספרות השו"ת – התפתחות השו"ת; השו"ת כמקור להלכה; ספרות השו"ת.

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית המקנה 4 נ"ז בלבד. תיאור הקורס **מבוא לתורה שבעל-פה (42103)** ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/Kurs.html>

** לא ניתן לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור לימוד הקורס **מבוא לתורה שבעל-פה** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

10105 פרקי תלמוד

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: תורה שבעל-פה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: יוסף אגור, עדנה גולן, אהרון גפן, יעקב גרינולד, ישראל חזני, אלחנן נאה, ד"ר יהונתן עץ-חיים, גד קרויזר (כתיבה); עמיחי ישראלי, משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' יעקב א' אפרתי, פרופ' שמואל ספראי, פרופ' נח עמינח, ד"ר יהונתן עץ-חיים, הרב עדין שטיינזלץ

מטרות הקורס

- א. הכרת התורה שבעל-פה ומרכיביה, הכרת הספרות התלמודית, ספרות התנאים וספרות האמוראים.
- ב. לימוד פרקי משנה וסוגיות תלמודיות, תוך שימת דגש על הקניית ידע של מושגי תרבות, אורחות חיים ודרכי החשיבה, כפי שהם משתקפים בטקסטים התלמודיים.
- ג. הקניית שיטה בעיון בטקסטים הנלמדים:
 1. בספרות התנאים: עיון בלשון ובהוראתה, בפרשנים ובשיטותיהם.
 2. בספרות האמוראים: תרגום, פירוש ופרשנות, מבנה הטקסט ודרך הרצאת תוכנו.
 3. הכרת הפרשנות של הספרות התלמודית, הכרת ספרות העזר שבצדה ושימוש בה.

חומר הלימוד

יחידות 1-2	מבוא לתורה שבעל-פה
יחידה 3	סדרי בית דין
יחידות 4-5	פסולי עדות
יחידות 6-8	מצוות סוכה
יחידה 9	ליל הסדר ומנהגיו
יחידה 10	כתובה
יחידה 11	גיטין
יחידה 12	בית הכנסת – קדושתו ותפקידו

10446 מדרש ואגדה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: תורה שבעל-פה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יונה פרנקל; משה שפרבר (עריכה)

יועצים: פרופ' יעקב אלבוים, פרופ' י"ד גילת

הקורס פותח צוהר לעולמה של האגדה ולעולמם הרעיוני של חז"ל. חכמים הלבישו את רעיונותיהם בלבוש ספרותי – מדרשים, סיפורים, משלים, פתגמים וכדומה. הקורס עוסק בפיתוח ספרותי של כל אחד מסוגי האגדה, ועומד על אופייה של כל סוגה ספרותית ודרכי הניתוח המיוחדות לה. תוך כדי כך מתקבלת תמונה רחבה של עולם האגדה, של דרך מחשבתם של חז"ל, ושל האמצעים הספרותיים שבהם השתמשו. במהלך לימוד הקורס רוכש הסטודנט כלים ומיומנויות לקריאה עצמית של האגדה, להבנת דרכי ביטוייה ולהתמודדות עם רעיונותיה.

חומר הלימוד

יחידה א	מבוא
יחידה ב	דרכי הדרשה א
יחידה ג	דרכי הדרשה ב
יחידה ד	סיפור האגדה המרחיב את הסיפור המקראי
יחידה ה	סיפורי מעשי חכמים
יחידה ו	המשל
יחידה ז	הפתגם ומימרת החכמה
יחידה ח	עיונים במחשבת חז"ל
יחידה ט	תולדות ספרות האגדה א: ספרות התנאים
יחידה י	תולדות ספרות האגדה ב: ספרות האמוראים והמדרש המאוחר
יחידה יא	תולדות פרשנות האגדה
יחידה יב	תולדות מחקר האגדה

10229 סוגיות במשפט העברי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: תורה שבעל-פה

ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לתורה שבעל-פה.

פיתוח הקורס: פרופ' חנינה בן מנחם (ריכוז הפיתוח), שמואל ווזנר, שי ווזנר, יכין אפשטיין; פרופ' חנינה בן מנחם, ד"ר איתמר ורהפטיג, ד"ר שמשון אטינגר, ד"ר דניאל סינקלר, אורי שטרומן (כתיבה); משה שפרבר (עריכה) יועצים: פרופ' חיים כהן, פרופ' ברכיהו ליפשיץ, פרופ' אהרן קירשנבאום, ד"ר ישראל יהודה

מטרות הקורס

הקורס נועד לקרב את הסטודנטים לדרך החשיבה ולעולם המושגים האופייניים למשפט העברי, ולהעניק מבט כללי על ייחודה של מערכת המשפט העברי ועל השקפותיה בתחומי החברה והיחיד לעומת המשפט במדינת ישראל. הנושאים השונים נדונים בעזרת טקסטים משפטיים מהעת העתיקה, מקורות חז"ל, פסקי דין של בתי משפט בארץ ובעולם ומאמרים עדכניים.

מבנה הקורס

חמש היחידות הראשונות בקורס עוסקות בינושאי רוחבי המטרידים כל משפטן: דרך כתיבתו של החוק בספר החוקים, יכולתו של בית המשפט לפרוץ את הוראת החוק או ליישמה בדרך המנוגדת לו, המתח בין החוק והצדק, משמעות המחלוקת במשפט ורישומה בתקופות הבאות, ויכולתו של היחיד לעשות דין לעצמו ללא המערכת המשפטית. ארבע היחידות האחרות דנות בסוגיות ספציפיות בעלות היבט פילוסופי מתחום המשפט המהותי.

חומר הלימוד

יחידה א	הפורמליסטיקה המשפטית של ההלכה
יחידה ב	סמכויות השפיטה של בית הדין: הוראת שעה
יחידה ג	דין ויושר
יחידה ד	מחלוקת
יחידה ה	עשיית דין עצמית
יחידה ו	תקנת השוק – זכותו של הקונה רכוש גנוב ללא ידיעתו
יחידה ז	עשיית עושר ולא במשפט – הנאה מרכושו של אחר מבלי לפגוע בו, אך גם בלי לשלם לו
יחידה ח	הפלה – היחס להפלת ולד
יחידה ט	רצח מתוך רחמים – המתת חסד לחולים סופניים והטיפול בהם

10201 עולמם של חכמים – לדמותם של חכמי ישראל בדורות התנאים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: תורה שבעל-פה

שינוי נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה ידע קודם מומלץ: הקורסים מדרש ואגדה, מבוא לתורה שבעל-פה.

פיתוח הקורס: פרופ' מ"ב לרנר, ד"ר אסתר דבורז'צקי, יוסף אגור, גדעון גריף, בטחה הר-שפי, אלי יוניאן; עמיחי ישראלי (עריכה) יועצים: פרופ' שמואל ספראי, פרופ' צ"מ רבינוביץ, פרופ' ישעיהו גפני

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם דמויותיהם של חכמי ישראל שעיצבו את פני האומה מסוף תקופת בית שני עד להתבססות המרכז הרוחני ביבנה. עיקר הלימוד ייעשה תוך עיון ביקורתי במקורות חז"ל, ליבון החומר, ניתוח, השוואתו והסקת מסקנות על בסיס המקבילות והשינויים שבין המקורות. בדרך זו יתוודעו הסטודנטים אל המקורות עצמם (אין צורך בידעת השפה הארמית) ויכירו את מהותם, שורשם ומשמעותם של ההבדלים שביניהם.

אף כי מרבית היחידות מהוות מונוגרפיות של האישים הבולטים בתקופה הנדונה, ישמשו אלה גם זרקור להארת תהליכים וקווי התפתחות ועיצוב של חיי כלל האומה, ויצוגו את מערכת הנסיבות וגורמי היסוד שהשפיעו על מהלך המאורעות.

כדי להגיש סקירה כוללת ומקיפה, הוקדשה יחידת המבוא לנושאים שונים הקשורים בעולמם של חכמינו, כגון: ערכי היסוד בתורת חז"ל; הכשרתו של חכם; מעמד ותואר; סדרי לימוד והווי בית המדרש; דמותו של החכם; תלמוד ומעשה, ואחרים.

חומר הלימוד

יחידה 1	עולמם של חכמים (מבוא)
יחידה 2	חוני המעגל
יחידה 3	שמעון בן שטח
יחידה 4	הלל הזקן
יחידה 5	רבן יוחנן בן זכאי
יחידה 6	רבן יוחנן בן זכאי – קריאה מודרכת
יחידה 7	רבן גמליאל
יחידה 8	ר' אליעזר בן הורקנוס
יחידה 9	ר' יהושע בן חנניה
יחידה 10	ר' עקיבא – חייו ומותו
יחידה 11	ר' עקיבא – משנתו
יחידה 12	עולמם של חכמים (סיכום)

ספר נלווה

ש' ספראי, רבי עקיבא בן-יוסף, חייו ומשנתו (מוסד ביאליק, תשל"א). הספר ניתן לרכישה באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10202 הלכה והגות – קווי יסוד במשנתו של הרמב"ם*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מחשבת ישראל
 ידע קודם מומלץ: הקורסים **מדרש ואגדה, פילוסופיה יוונית – מתאלס עד אריסטו**, ואחד מבין הקורסים **עולם של חכמים – לדמותם של חכמי ישראל בדורות התנאים, מבוא לתורה שבעל-פה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק טברסקי (כתיבה), בעז מדמון; משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' יעקב לוינגר, פרופ' יוסף סרמוניטה, פרופ' אליעזר שביד

מרכזיותו של הרמב"ם בתולדות היהדות ובהיסטוריה היהודית היא מן המוסכמות. היקף יצירתו, החדשנות, המקורות והנושאים שבכתביו היו מן הגורמים לכך שהגותו הטביעה חותם על אופנה של היהדות כולה, במידה רבה עד ימינו אלה. הקורס מאפשר לסטודנטים להיחשף אל מפעל הרמב"ם וייחודו. הרמב"ם מיוצג בו על כל מגוון חיבוריו והשפעתם במרוצת הדורות. המוטיב העיקרי הוא מרכזיותה והשפעתה של יצירתו הן בתחום ההלכה והן בתחום ההגות הפילוסופית, ומיוזגם של שני תחומים אלה לאחדות אחת.

חומר הלימוד

- יחידה א מבוא:** חייו ויצירותיו של הרמב"ם; תכונות כלליות של האיש ומפעלו.
- יחידה ב פירוש המשנה וספר המצוות:** ניתוח אופי של פירוש המשנה והרקע הספרותי לספר המצוות; תורת העיקרים.
- יחידה ג משנה תורה – מנינים ומגמות:** ניתוח כל המקורות שבהם מדבר הרמב"ם על אודות ספרו משנה תורה. הסקת מסקנות באשר למנינים ולמגמותיו של המחבר.
- יחידה ד-ה משנה תורה:** תיאור וניתוח חמש התכונות העיקריות של משנה תורה.
- יחידה ו-ז טעמי המצוות:** דיון מקיף בבעיית טעמי מצוות; הקמת מודל לבחינת השיטות בסוגיה זו, ניתוח דעת הרמב"ם תוך כדי השוואה בין משנה תורה למורה נבוכים.
- יחידה ח מורה נבוכים:** תולדות הפילוסופיה היהודית; שכל והתגלות – מקומה של הפילוסופיה ביהדות; אופי ומגמתו של מורה נבוכים.
- יחידה ט תורת המשיחיות:** מקומה של האגדה ודרכי פרשנותה בכתבי הרמב"ם; ימות המשיח, אופיים, תכליתם ומקומם בהיסטוריה; ימות המשיח ותחיית המתים.
- יחידה י תורת המוסר:** בעיית המניע המוסרי – אוטונומיה והטרנומיה; עקרון "שביל הזהב" כקריטריון למעשה המוסרי; החכם והחסיד, שני מודלים של אישיות מוסרית; תורת המוסר ב"שמונה פרקים" ויחסה לתורת המוסר בהלכות דעות; יחס הרמב"ם לפרישות ולנזירות; הזיקה בין השלמות המוסרית והשלמות השכלית.

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **הלכה והגות (42146)** ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/Kurs.html>
 ** לא ניתן לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור הקורס **הלכה והגות** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

10297 חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מחשבת ישראל
שינוי נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים
 ידע קודם מומלץ: קורס במדעי היהדות הכולל קריאת טקסטים מספרות חז"ל.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף דן (כתיבה), ד"ר מור סולימן; לילי פרי-אמיתי (עריכה), רות שלם (עיצוב)
יועצים: פרופ' איתמר גרינולד, פרופ' יוסף הקר, פרופ' מרדכי פכטר, פרופ' יעקב אלבוים

תנועת חסידות אשכנז, שעיקר יצירתה במאות ה-12 וה-13, יצרה את אחת התופעות המרכזיות בחיי הרוח היהודיים בימי הביניים. הקורס נועד לסקור פרקים עיקריים בתולדותיה של התנועה, בתורת הסוד שלה ובתורת המוסר הענפה שלה.

חומר הלימוד

- חומר הלימוד מבוסס על הספר **חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית** מאת י' דן (האוניברסיטה הפתוחה, 1991).
- יחידה 1 **מקומה של חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית, סוגי יצירתה, יחסה לפילוסופיה היהודית ולקבלה.**
- יחידה 2 **הרקע ההיסטורי: מסעי הצלב ותוצאותיהם, יחסי יהודים וגויים כפי שהם משתקפים בספרות חסידי אשכנז.**
- יחידה 3 **תולדותיה של תנועת חסידות אשכנז משורשיה באיטליה במאה השמינית ועד שלה המאה ה-13; אישיה העיקריים וחיבוריה המרכזיים.**
- יחידה 4 **ספר חסידים, זמנו, מחברו, מבנהו, אופיו הספרותי, תולדות עריכתו.**
- יחידה 5 **עיקריה הרעיוניים של תורת המוסר החסידית-אשכנזית: יראה ואהבה, תפיסת הרע, דרכי חסידות.**
- יחידה 6 **תורת התשובה של חסידות אשכנז.**
- יחידה 7 **התנהגות המוסרית בתחום החברתי בתורת חסידות אשכנז.**
- יחידה 8 **הספרות הסיפורית של חסידות אשכנז וההגיון הפנימי על אישיה.**
- יחידה 9 **תורת האלהות של חסידות אשכנז: האל המסתתר והאימנציה האלוהית.**
- יחידה 10 **תורת הכבוד ותורת ההתגלות של חסידות אשכנז.**
- יחידה 11 **תורת הבריאה של חסידי אשכנז ומעשה יצירת הגולם.**
- יחידה 12 **תורת ההשגחה של חסידות אשכנז ו"סודות התפילה".**

ספרים נלווים

חובה: אבן (ישראל) מרקוס (עורך), **דת וחברה במשנתם של חסידות אשכנז** (מרכז ש"ר, תשמ"ז) רשות: י' דן, **המיסטיקה העברית הקדומה** (משרד הביטחון, 1989, מהדורה שנייה 1994)

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית** (42129) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

10412 פילוסופיה יהודית בימי הביניים מרב סעדיה גאון עד הרמב"ם

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מחשבת ישראל
 ידע קודם מומלץ: קורסים במדעי היהדות ובפילוסופיה.

פיתוח הקורס: ד"ר רפאל ישפה (כתיבה), ד"ר אסתי אייזנמן; טובה צורף, ישראל רונן (עריכה)
יועצים: פרופ' יוסף דן, פרופ' מנחם קלנר, פרופ' שלום רוזנברג, פרופ' דב שורץ

הקורס דן בהתפתחות הפילוסופיה היהודית בימי הביניים מר' סעדיה גאון (882-942) ועד ר' משה בן מימון (1135-1204). הקורס מתמקד בסוגיות חשובות בהגותם של ראשוני הפילוסופים היהודים ובזיקתם לאסכולות שונות, תוך הסתמכות על ניתוח קטעים מתוך כתביהם הפילוסופיים של הוגי דעות יהודים, כולל השוואות לעמדות דומות ושונות הן ביהדות והן במקורות הפילוסופיים היווניים והערביים.

חומר הלימוד

- כרך א: יסודות**
- יחידה 1 **מבוא: ראשית הפילוסופיה היהודית, מהי פילוסופיה יהודית?**
- יחידה 2 **ר' סעדיה גאון והכלאם**
- יחידה 3 **הנאו-אפלטוניות היהודית: ר' יצחק ישראלי ור' שלמה אבן גבירול**
- יחידה 4 **"חובות הלבבות" לר' בחיי אבן פקודה**
- כרך ב: מעברים**
- יחידה 5 **פרשנות פילוסופית של המקרא: ר' אברהם אבן עזרא**
- יחידה 6 **ר' יהודה הלוי וביקורת הפילוסופיה האריסטוטלית**
- יחידה 7 **ר' אברהם אבן דאוד והאריסטוטליות**
- כרך ג: הרמב"ם**
- יחידה 8 **הרמב"ם: תורת העיקרים**
- יחידה 9 **הרמב"ם: מורה הנבוכים (א)**
- יחידה 10 **הרמב"ם: מורה הנבוכים (ב)**

10902 היצירה הנבואית במקרא*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מקרא
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא למקרא**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: אחד מהקורסים **תולדות עם ישראל בימי בית ראשון, ראשית המלוכה בישראל: ספר שמואל, ספר בראשית**.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב ויסמן (כתיבה), ד"ר שמאי גלנדר, ד"ר חיה כץ; משה שפרבר, טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' גרשון ברין, פרופ' משה גרסיאל, פרופ' יאיר הופמן, פרופ' משה ויינפלד, פרופ' שמואל ורגון, פרופ' נחום רוזל, פרופ' אלכסנדר רופא, פרופ' אד גרינשטיין, ד"ר עודד ליפשיץ, ד"ר סינתיה אדנבורג

מטרות הקורס

להכיר את היצירה הנבואית המקראית על תכניה, רעיונותיה, דרכי הבעתה וצורות התגבשותה לספרות קאנונית. לעקוב אחר התפתחותה למן המסר הבודד ועד לחיבורים המקיפים בכתב. להבחין בייחודה של ספרות הנבואה הישראלית לעומת טקסטים נבואיים חיצוניים שנתגלו במזרח הקדום; להבין את תופעת הנביא הישראלי, מקורות השראתו, שליחותו החברתית, הדתית והמדינית, ואת ייחודו לעומת טיפוסי נביאים שונים במזרח הקדום.

במהלך הקורס ירכוש הסטודנט ידע שיטתי בספרות הנבואה המקראית, על סוגיה וטיפוסיה, יכיר את השיטות והמגמות החדשות בחקר הנבואה הישראלית, ילמד להתמודד עם דרכי פרשנות שונות של טקסטים נבואיים ועם הגישות השונות של הביקורת ההיסטורית והספרותית.

חומר הלימוד

- יחידה 1 החוויה הנבואית ומקורות השראתה
- יחידה 2 הנבואה השליחית ועדיה הלאומיים והאוניברסליים
- יחידה 3 המסר הנבואי ודרכי הבעתו: האמצעים הרטוריים והסוגיים הספרותיים
- יחידה 4 הספרות הנבואית על-פי תכניה, סוגיה ועדיה
- יחידה 5 מלאומיות לאוניברסליות ומהיסטוריה לאסכטולוגיה
- יחידה 6 הנבואה הישראלית בהשוואה לנבואה במזרח הקדום
- יחידה 7 הנביאים והמערך הדתי פולחני בישראל
- יחידה 8 נבואה והיסטוריוגרפיה
- יחידה 9 נבואה ואפוקליפטיקה
- יחידה 10 שקיעת הנבואה השליחית וגיבושו של הקאנון הנבואי

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10585 המחשבה המדינית היהודית בימי הביניים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מחשבת ישראל
שינוי נוסף: מדעי הרוח / פילוסופיה
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **פילוסופיה יהודית בימי הביניים מרב סעדיה גאון עד הרמב"ם, הלכה והוגות – קווי יסוד במשנתו של הרמב"ם**, אחד מבין הקורסים **פילוסופיה יוונית – מתאלס עד אריסטו, מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **בין יהודים לנוצרים: יהודים ונוצרים במערב-אירופה עד ראשית העת החדשה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם מלמד, ד"ר מנחם רצון; ישראל רונן (עריכה)
יועצים: פרופ' שמואל הרוי, ד"ר קטרינה ריגו

הקורס בוחן את התגבשות המחשבה המדינית היהודית בימי הביניים תוך ראייתה כתוצר של המפגש הגדול בין מורשת חז"ל והמחשבה היהודית בכלל, ובין מורשת המדע והפילוסופיה היוונית, והשפעתן של גישות אסלאמיות ונוצריות בנות התקופה. הדיון עוסק בדרכי גיבושה וניסוחה של החשיבה הפוליטית בשלוש הדתות המונותאיסטיות, בנקודות המחלוקת ביניהן ובהבדלים ביחסן אל המורשת הקלאסית. הרעיונות הפוליטיים נלמדים תוך ניתוח כתביהם של הוגי הדעות המרכזיים כסעדיה גאון, יהודה הלוי, רמב"ם, יצחק אברבנל ואחרים, וניתוח הטקסטים המרכזיים כ**ספר אמונות ודעות, ספר הכוזרי, מורה נבוכים** ועוד.

נושאי הלימוד העיקריים הם היחסים בין ההקשרים הפוליטיים של התורה וההלכה לבין ההקשרים הפוליטיים של הפילוסופיה, ההקשר הפוליטי של הנבואה ושל תורת ההתגלות, אופיו המדיני של האדם והמתח שבין פרישות לחברה, חוק אנושי מול חוק אלוהי, שאלת המשטר האידיאלי, והמשיחיות כתופעה פוליטית.

חומר הלימוד

- ספר **הקורס**
- ספר **מקורות** ובו מבחר מייצג של מקורות ראשוניים.
- ספר **מחקרים** ובו מבחר מייצג של מחקרים בנושא שנכתבו בעשרות השנים האחרונות.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעי היהדות

מהאבות עד לשופטים – בין מקרא להיסטוריה (10422) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 27.

מכורש ועד אלכסנדר: תולדות ישראל בשלטון פרס (10550) (מ) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 35.

מלך, מלוכה וממלכה: עיונים בהיסטוריה ובהיסטוריוגרפיה של מלכות ישראל ויהודה (10937) (מ) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 35.

סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים (10572) (מ) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 36.

הפניות לקורסים נוספים

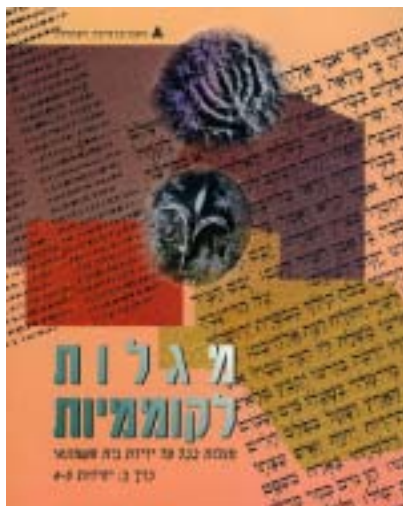
מגלות לקוממיות (10419) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 27.

יהודה ורומא (10212) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 28.

מתודולוגיה של הוראת תושב"ע ומחשבת ישראל (55155) – משובץ בתעודת הוראה בתושב"ע ומחשבת ישראל, עמ' 305.

הכשרה מעשית בהוראת תושב"ע ומחשבת ישראל (55156) – משובץ בתעודת הוראה בתושב"ע ומחשבת ישראל, עמ' 305.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות במדעי היהדות.

10110 יוון הקלאסית

6 נקודות זכות ברמת פתיחה
נושא: היסטוריה של העת העתיקה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין שימרון, ד"ר דרורה בהר"ל, ד"ר רחל צלניק, ד"ר אפרת פרדקין, פרופ' זאב רובינזון, פרופ' גבריאל הרמן, ד"ר נטע זגני, משה פישר, אברהם וסרשטיין (כתיבה), ברוך בירנבאום, אברהם מזרחי, רחלינה קטלן, יפה שפירא; עממי ישראל, עדה כהן (עריכה)
יועצים: פרופ' ד' אשרי, פרופ' א' עובדיה, פרופ' מ' עמית, פרופ' א' פוקס, פרופ' א"ד קולמן, פרופ' ר' צפון, פרופ' ז' רובין, פרופ' י' רול, פרופ' ב' שימרון, פרופ' י' שצמן, ד"ר י' זלטנר

הקורס עוסק בתקופת הזוהר של הציוויליזציה היוונית. במילה "ציוויליזציה" כוונתנו לתחום הפוליטי, לתחום החברתי, לתחום הכלכלי ולתחום התרבותי של חיי האדם. ב"תקופת הזוהר" כוונתנו למאה ה-5 לפנה"ס, ובעיקר במדינה אחת – אתונה, שתרבותה נחשבת לערש התרבות המערבית. עם זאת, אי-אפשר להבין מאה זו ללא הרקע ההיסטורי, הדתי והרוחני, ולכן הקורס גם דן בתקופות קדומות יותר, באזורים אחרים של יוון ובתחומים והיבטים נוספים שהם משמעותיים לתקופה זו.

מטרות הקורס

- להקנות כלים מתודולוגיים כלליים, כמו פיתוח היכולת לנתח טקסטים, מיומנות בשיטות עיון במקורות היסטוריים, ידע מעשי המסביר כיצד לענות על שאלה, כללי הציטוט האקדמי וכד'.
- להקנות ידע היסטורי מרתק על תולדות יוון העתיקה, ידע והבנה של תהליכים היסטוריים ותרבותיים של התקופה הקלאסית, מושגי יסוד, הכרת מקורות מידע ועוד.

חומר הלימוד

- יוון – מבט ראשון
- הדת והמיתולוגיה
- הרודוטוס ומלחמות פרס
- ספרטה
- הדמוקרטיה האתונאית
- האימפריה האתונאית
- הדרמה האתונאית
- תוקידידס ומלחמת הפלופונסוס
- הדמוקרטיה האתונאית ומתנגדיה
- ההגות ביוון
- חיי יומיום ביוון הקלאסית
- האמנות היוונית העתיקה

חומר הלימוד כולל גם מקראות המכילות קטעי מקורות עתיקים ומחקרים מודרניים העוסקים בסוגיות שונות של נושאי הקורס.

ספרים נלווים

אריסטו, **מדינת האתונאים** (מאגנס, תשל"ג);
י' גליקר, **עלייתה של הפילוסופיה היוונית** (משרד הביטחון, תשמ"ג). ניתן לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10222 תולדות התקופה ההלניסטית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת העתיקה
ידע קודם מומלץ: הקורס **יוון הקלאסית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אפרים דוד, פרופ' מנחם לוז, פרופ' ישראל שצמן, פרופ' בנימין שימרון, ד"ר רחל צלניק, ד"ר דרורה בהר"ל, אברהם מזרחי, אביבה קציר (כתיבה);
בת-שבע שפירא, עדה כהן (עריכה)
יועצים: פרופ' דוד אשרי, פרופ' דוד גולן, פרופ' יוחנן גליקר, פרופ' דורון מנדלס, פרופ' משה עמית, פרופ' גדעון פרסטר, פרופ' א"ד קולמן, פרופ' זאב רובין, פרופ' זאב רובינזון, פרופ' ישראל רול, פרופ' אוריאל רפפורט

הקורס דן בתמורות שחלו בעולם היווני בשלהי התקופה הקלאסית ובהיבטים שונים של התרבות והפוליטיקה ההלניסטיות בעקבות כיבושי אלכסנדר. מאחר שהקורס עוסק בתקופה חשובה בתולדות עם ישראל, הרי שהוא מהווה גם רקע והשלמה לקורסים בתחום זה, כמו גם לקורסים העוסקים בפילוסופיה, בספרות ובאמנות.

מטרת הקורס להכיר ולהבין את התהליכים הפוליטיים, הכלכליים והחברתיים, שעיצבו את מה שאנו מכנים העולם ההלניסטי ותרבותו, ולהבין את הסיבות לשקיעתו של עולם זה.

חומר הלימוד

- יוון במאה הרביעית לפנה"ס
- אפלטון ואריסטו
- אלכסנדר וכיבוש המזרח
- יורשי אלכסנדר
- הממלכות ההלניסטיות: היסטוריה פוליטית
- המלוכה ההלניסטית
- חברה וכלכלה בעולם ההלניסטי
- ההגות בתקופה ההלניסטית
- תולדות הספרות ההלניסטית – זרמים ומגמות
- האמנות ההלניסטית*
- כיבוש יוון והמזרח בידי רומא

חומר הלימוד כולל אף מקראות המכילות קטעי מקורות עתיקים ומחקרים מודרניים שעוסקים בסוגיות שונות של נושאי הקורס.

10473 רומא: אימפריאליזם ואימפריה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת העתיקה
ידע קודם מומלץ: הקורס **יוון הקלאסית**.

פיתוח הקורס: פרופ' ישראל שצמן, ד"ר רחל צלניק; ישראל רונן (עריכה)
יועצים: פרופ' גבריאל הרמן, פרופ' חנה כותן, פרופ' דורון מנדלס, פרופ' משה עמית, פרופ' אורי פוזננסקי, פרופ' זאב רובינזון, ד"ר אלכס יעקובסון

תהליך עלייתה של רומא מעיר-מדינה על גדות הטיבר למעמד של מעצמה "עולמית" ודרכי השליטה שלה באימפריה, נחשבים לדגם קלאסי של אימפריאליזם. מטרת הקורס היא לבחון תהליך זה מתחילתו ועד למאה השנייה לסה"נ. בקורס נבחנים הנושאים האלה: הגורמים המדיניים, החברתיים והכלכליים שאפיינו את האימפריאליזם הרומי; המשטר המדיני של רומא והתמורות שחלו בו בעקבות היווצרות האימפריה; שיטות הארגון, המינהל והשליטה שהונהגו באימפריה הרומית בשיא כוחה; היחסים בין השולטים לנשלטים, ושיטות הנשלטים בניהול האימפריה; תופעת האימפריאליזם: הגישות וההגדרות לתופעה זו.

הקורס מיועד להקנות לסטודנט כלים לניתוח תופעה היסטורית חשובה, ויש בו משום עניין ותוספת חשובה גם לקורסים העוסקים בתולדות עם ישראל בתקופת הבית השני.

הלימוד מבוסס על הספר **תולדות הרפובליקה הרומית** מאת י' שצמן (האוניברסיטה העברית, תש"ן),* ועל 10 יחידות לימוד.

חומר הלימוד

- מבוא
- תופעת האימפריאליזם – הגדרות וגישות
- רומא ואיטליה
- המלחמות הפוניות וההשתלטות על מערב הים התיכון
- רומא והמזרח ההלניסטי
- המשטר הרומי במאה השנייה
- צבא ואוכלוסייה
- המהפכה הרומית א: מהגראקים עד סולה
- המהפכה הרומית ב: פומפיוס וקיסר
- נפילת הרפובליקה
- אוגוסטוס ומשטר הפרינקיפאט
- מאימפריאליזם לאימפריה

* הספר ניתן לרכישה באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

* יחידה 11 אינה נלמדת.

10208 ירושלים לדורותיה*

6 נקודות זכות** ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת העתיקה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של ימי הביניים; היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של עם ישראל
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון כהן, פרופ' ישראל שצמן (ריכוז הפיתוח), פרופ' אביבה חלמיש, ד"ר רבקה ניר, צבי ברס; ישראל רונן, בת-חן פירסט (עריכה), יונה לשד (עיצוב)
כותבים (לפי סדר יחידות): ד"ר רבקה ניר; ישראל רונן; פרופ' זאב רובין; ד"ר יורם ארדר ופרופ' אביבה חלמיש; ד"ר יעל קציר; צבי ברס; ד"ר יוסף דרורי; פרופ' מינה רוזן; פרופ' ישראל ברטל; פרופ' אביבה חלמיש
יועץ: פרופ' יהושע פראוור

הקורס עוסק בתולדות ירושלים מראשיתה ועד הקמת מדינת ישראל, תוך הצגת היבטים פיזיים, כלכליים, חברתיים, מדיניים, דתיים ותרבותיים.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מעיר יבוסית לבירת עם ישראל
- יחידה 2 מעיר-מקדש לבירת ממלכת החשמונאים
- יחידה 3 ירושלים תחת שלטון רומא
- יחידה 4 ירושלים בתקופה הביזנטית
- יחידה 5 ירושלים בתקופה המוסלמית הראשונה (638-1099)
- יחידה 6 ירושלים בירת ממלכת הצלבנים
- יחידה 7 ירושלים בשלטון האיובים והממלוכים
- יחידה 8 ירושלים בתקופה העת'מאנית
- יחידה 9 בין התחדשות לשמרנות: ירושלים בשלהי התקופה העת'מאנית
- יחידה 10 ירושלים בתקופת המנדט הבריטי

10140 מבוא לארכיאולוגיה של ארץ-ישראל בתקופת המקרא

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה; לימודי ארץ-ישראל
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון בן-תור (ראש הצוות), ליפז ויניצקי (ריכוז הפיתוח); קרין חזקיה (עריכה), גילה ברוך (עיצוב)

מדוע בייתו בני האדם את החיות? מתי ולמה החלו לגור בערים? מי היו הכנענים ומה עלה בגורלם? מהיכן באמת באו בני ישראל? ומה אנחנו יודעים על מלכי יהודה וישראל? עם שאלות אלו ונוספות מתמודד הקורס.

הקורס עוסק בארכיאולוגיה של ארץ-ישראל מן התקופה הנאוליתית ועד חורבן הבית הראשון, תקופה בת למעלה משבעת אלפים שנה. במסגרת הקורס יכירו הסטודנטים את שיטות המחקר הארכיאולוגי, ירכשו מידע ויילמדו להבין את אופי תרבותם החומרית של תושבי ארץ-ישראל ואת טיב קשריהם ויחסיהם עם העולם שסבב אותם.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מבוא – ארכיאולוגיה מהי? / פרופ' אמנון בן-תור
- יחידה 2 התקופה הנאוליתית – ראשית החקלאות / פרופ' עפר בר-יוסף
- יחידה 3 התקופה הכלקוליתית – ראשיתה של מורכבות חברתית / ד"ר רבקה גונן
- יחידה 4 תקופת הברונזה הקדומה – "המהפכה העירונית" / פרופ' אמנון בן-תור
- יחידה 5 תקופת הברונזה הביניימית – תרבות חומרית של חברה בתר-עירונית / פרופ' רם גופנא
- יחידה 6 תקופת הברונזה התיכונה – היווצרות מחודשת של ערי מדינה כנעניות / פרופ' אהרון קמפינסקי
- יחידה 7 תקופת הברונזה המאוחרת – התרבות הכנענית בצל שלטון מצרים / ד"ר רבקה גונן
- יחידה 8 תקופת הברזל א – ישראלים, פלישתים וכנענים / פרופ' עמיחי מזר
- יחידה 9 תקופת הברזל ב-ג – ממלכות ישראל ויהודה בראי תרבותם החומרית / ד"ר גבי ברקאי
- יחידה 10 כתב וכתובות / פרופ' בנימין זאס

בקורס נכללים סיורים מודרכים בני יום אחד שיוקדשו ליישום החומר הנלמד בקורס. ההשתתפות בחלק מהסיורים היא חובה.

10745 חפירה ארכיאולוגית לימודית – תל עיטון

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה; לימודי ארץ-ישראל

שיוך נוסף: מדעי הרוח / מדעי היהדות
תנאי קבלה: אחד מהקורסים מבוא לארכיאולוגיה של ארץ-ישראל בתקופת המקרא, מהאבות עד לשופטים, תולדות עם ישראל בימי בית ראשון, וכן אנגליה ברמה B. ידע קודם מומלץ: ממלכות ישראל ויהודה (תקופת המלוכה), מרחב, זמן וחברה בארץ-ישראל הקדומה. ההרשמה לקורס מותנית באישור בכתב של מרכז ההוראה.

פיתוח הקורס: ד"ר חיה כץ, ד"ר יובל גדות
אחראי אקדמי: פרופ' אבי פאוסט
יועצים: פרופ' שלמה בונימוביץ, פרופ' אהרון מאיר, פרופ' ישראל פינקלשטיין

תל עיטון שוכן בדרום-מזרח השפלה, באמצע הדרך שבין לכיש וחברון (2 ק"מ ממושב שקף). התל משתרע על-פני 60 דונם ונראה כי יש לזהותו עם גלגול המקראית (יהושע י, 36; ט"ו, 39). התל נחפר לראשונה בשנת 1977, במסגרת חפירת בדיקה של משלחת לכיש. בחפירות אלו נתגלו שתי שכבות המתוארכות לתקופת הברזל ב'. בשנת 2006 החלה לחפור באתר משלחת חפירות מטעם אוניברסיטת בר-אילן. מטרת החפירה היא לחשוף את תקופות היישוב השונות בתל, תוך דגש על היבטים חברתיים-כלכליים של היישוב הקדום.

הקורס יוצר מסגרת ייחודית המשלבת עבודת שטח מעשית עם לימוד עיוני, ובכך מאפשר לסטודנטים להתנסות בעבודת שדה ארכיאולוגית תוך פיקוח מדעי צמוד ולהתעמק בחומר העיוני שמלווה את הקורס. במסגרת הקורס הסטודנטים מתוודעים לשיטות החפירה השונות ונוטלים חלק בגילוי הממצאים, מהשלב בו מוציאים ממצאים מן האדמה ועד למיון שנעשה לאחר מספר ימים במחנה המשלחת.

מבנה הקורס

- מפגש חובה הנערך לפני החפירה.
- השתתפות פעילה במהלך שבוע החפירות (חובה).
- הרצאות וסיור המתקיימים במהלך שבוע החפירה.
- בחינה המבוססת על מקראת הקורס.

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **ירושלים לדורותיה** (42142) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** סטודנט לא יוכל לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור הקורס **ירושלים לדורותיה** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10419 מגלות לקוממיות – מגלות בבל עד ירידת בית חשמונאי*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר ג'ק פסטור (כתיבה); ישראל רונן, ענת אראל-גפני, אדי זילצר (עריכה); שלומית שמר (עיצוב)
יועצים: פרופ' ישראל אפעל, פרופ' דבורה דימנט, פרופ' ארתור סג"ל, פרופ' בוסתנאי עודד, פרופ' עמוס קלוזנר, פרופ' מנחם שטרן, פרופ' ישראל שצמן, ד"ר דב גרא, ד"ר רבקה ניר, ד"ר לאה רוט-גרסון

הקורס נועד להקנות ידיעה והבנה של האירועים המרכזיים בתולדות עם ישראל בתקופה שמשבית ציון והתחדשות היישוב היהודי בארץ-ישראל ועד לתקופת עצמאותו תחת שלטון החשמונאים. תקופה זו חובקת בתוכה פרשיות מאלפות ואירועים משמעותיים בהיסטוריה של עם ישראל. הקורס עוקב אחר התמורות שחלו ביהדות בעקבות חורבן המקדש וגלות בבל והתחדשות של החיים היהודיים בארץ-ישראל בתקופה הפרסית. מקום מרכזי מוקדש לדיון במשבר החמור שפקד את החברה היהודית במפגשה עם התרבות ההלניסטית וכינונה של מדינה יהודית ריבונית תחת שלטון בית חשמונאי.

הקורס בוחן את מהלך האירועים ואת הכוחות המרכזיים הפועלים בהם, ומנתח את מניעי האישים והציבור המעורבים בהם. הדיון בהיבטים אלה נעשה באמצעות ניתוח המקורות ההיסטוריים העתיקים וקריאה ביקורתית במחקריהם של היסטוריונים מודרניים.

חומר הלימוד

1	יחידה 1	שיבת ציון
2	יחידה 2	בימי שלטון פרס
3	יחידה 3	הכיבוש היווני
4	יחידה 4	יהדות ויוויות
5	יחידה 5	"צוק העתים": גזרות אנטייכוס
6	יחידה 6	מרד יהודה המקבי וביטול הגזרות
7	יחידה 7	ממרד למדינה
8	יחידה 8	ביסוס מדינת החשמונאים והרחבת גבולותיה
9	יחידה 9	כלכלה ותרבות חומרית בתקופת החשמונאים
10	יחידה 10	מוסדות, חברה, תרבות וספרות בתקופת החשמונאים
11	יחידה 11	תפוצות ישראל בתקופה ההלניסטית והחשמונאית
12	יחידה 12	יהודה בימי שלומציון

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **מגלות לקוממיות** (42145) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** לא ניתן לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור הקורס **מגלות לקוממיות** בשפות השונות. בנוסף, יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שיכול לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורסים (אחרים). פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

10700 תולדות עם ישראל בימי בית ראשון*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בוסתנאי עודד, פרופ' גרשון גליל, ד"ר אלי ברוך, ד"ר אברהם פאוסט; ישראל רונן (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק אבישור, פרופ' משה גרסיאל, פרופ' גרשון גליל, פרופ' מיכאל הלצר, פרופ' שמואל ורגון, פרופ' אברהם מלמט, פרופ' בוסתנאי עודד, פרופ' אורי רפפורט, פרופ' נילי שופר, ד"ר צפרירה בן-ברק, ד"ר חיה כץ

מטרות הקורס

הקניית ידע והבנה של האירועים החשובים בתולדות עם ישראל בעת העתיקה; הכרת המקורות ללימוד התקופה; בחינת סוגיות היסוד של התקופה על-סמך המקורות ולאור מחקר התקופה וביקורת המקרא; הקניית מושגי יסוד הקשורים בלימוד התקופה; הבנת התקופה והערכתה כחוליה בשרשרת ההתרחשויות בתולדות עם ישראל.

במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים להשתמש בכלים אקדמיים בתחום הנושא הנלמד ויתרגלו ניתוח מקורות שמהם אנו שואבים ידע על התקופה. במסגרת הקורס הסטודנטים יפתחו גישה ביקורתית לספרות הקדומה והמודרנית הנוגעת ללימוד התקופה, ויבינו את מלאכת ההיסטוריון. בקורס מתקיים מפגש חובה.

חומר הלימוד

- כרך א: הממלכה המאוחדת**
1 יחידה 1 משופטים למלכות
2 יחידה 2 ימי שאול ודוד
3 יחידה 3 מלכות שלמה

- כרך ב: ממלכות ישראל ויהודה**
4 יחידה 4 בעול מלכות
5 יחידה 5 בית עמרי ובית יהוא
6 יחידה 6 בקץ ממלכת שומרון

- כרך ג: חיי הרוח, תרבות חומרית וחיי יומיום**
7 יחידה 7 נביאי הבית הראשון ושלילחותם
8 יחידה 8 חברה וכלכלה בימי בית ראשון
9 יחידה 9 התרבות החומרית וחיי היומיום בארץ-ישראל בתקופת המלוכה

- כרך ד: ממלכת יהודה**
10 יחידה 10 יהודה ואשור
11 יחידה 11 יאשיהו ותקופתו
12 יחידה 12 אחרית ממלכת יהודה

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

10422 מהאבות עד לשופטים – בין מקרא להיסטוריה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / מדעי היהדות / מקרא
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' חנוך רביב (כתיבה), ד"ר סינטיה אדנבורג, ד"ר שלומית ירון, ד"ר מיכאל קוכמן; רינה סקוטלסקי (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' בוסתנאי עודד
יועצים: פרופ' שמואל אחיטוב, ד"ר צפרירה בן-ברק

המקרא מספק את העדות הישירה היחידה על קורות ישראל בתקופה זו, ולפיכך המטרה הראשונה היא ללמוד להעריך את המהימנות ההיסטורית של התיאור המקראי תוך ניתוח המגמות ההיסטוריוגרפיות השונות. הכרת מקורות חוץ-מקראיים ולימוד הרקע ההיסטורי של המזרח הקדום באלף השני לפסה"נ מסייעים לבחון את מהימנותן של המסורות המקראיות ולהגדיר את זמןן של התקופות הנלמדות בעקבות ביקורת המקרא. הסטודנט ילמד גם על המוסדות החברתיים של שבטי ישראל מכאן וערי כנען מכאן כדי להבין את התמורות שחלו בישראל עם המעבר מניידות ליישוב קבע.

הקורס מחולק לארבע חטיבות. **חטיבה א** עוסקת בבעיות עקרוניות בחקירת ראשית ישראל ותהליך צמיחתו, וכמו כן בוחנת את השאלה האם קיים רקע היסטורי לסיפורי האבות. היא גם מתארת את התנאים ששררו בארץ-ישראל בתקופת הברונזה התיכונה. **חטיבה ב** מתארת את התנאים בבניין בתקופת הברונזה המאוחרת, שבסופה מופיעים שבטי ישראל על במת ההיסטוריה. **חטיבה ג** דנה במסורות המקראיות על יציאת מצרים וכיבוש הארץ לאור המחקר המודרני. **חטיבה ד** מפרטת את תהליך ההתנחלות של שבטי ישראל בארץ-ישראל.

חומר הלימוד

חטיבה א: תיאורי האבות על רקע תקופת הברונזה התיכונה

1	יחידה 1	בעיות בחקירת מסורות האבות
2	יחידה 2	כנען במאות הי"ט-י"ח לפסה"נ
3	יחידה 3	חטיבה ב: כנען בתקופת הברונזה המאוחרת
4	יחידה 4	כנען במאות הט"ז-י"ד לפסה"נ
5	יחידה 5	כנען במאות הי"ג-י"ב לפסה"נ
6	יחידה 6	חטיבה ג: צמיחת עם ישראל
7	יחידה 7	מסורות יציאת מצרים והנדודים
8	יחידה 8	כיבוש כנען במסורת המקראית
9	יחידה 9	הגישות השונות במחקר לבעיית כיבוש הארץ

- חטיבה ד:**
10 יחידה 10 ישראל בארצו
11 יחידה 11 היאחזות והתנחלות
12 יחידה 12 ההתנחלות בעבר הירדן המזרחי וההתנחלויות המשנה בארץ-ישראל

10212 יהודה ורומא*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
 ידע קודם מומלץ: הקורס **מגלות לקוממיות**.

פיתוח הקורס: פרופ' ארתור סג"ל, פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר איה אליש-ברסקי, ד"ר מנחם מור, ד"ר רבקה ניר, ד"ר לאה רוס-גרסון (כתיבה); ישראל רונן (מרכז הפיתוח ועריכה); לילי פרי (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' אוריאל רפפורט
יועצים: פרופ' אריה כשר, פרופ' משה פישר, ד"ר רומן וילק, ד"ר רפאל ינקלביץ, ד"ר רבקה ניר

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע והבנה של אירועים ותהליכים מרכזיים בתולדות עם ישראל בארץ ובתפוצות במסגרת האימפריה הרומית.

הקורס מקיף תקופה של קרוב לשלוש מאות שנה (63 לפסה"נ – 220 לסה"נ), החל מהמאבקים הפנימיים בבית חשמונאי וכיבוש ארץ-ישראל בידי הרומאים, ועד לפריחה מחודשת של היישוב היהודי בארץ-ישראל בימי של ר' יהודה הנשיא. תולדות ישראל תחת שלטון רומא רצופות מאבקים ומרידות המביאים לחורבן ירושלים ובית המקדש (70 לסה"נ) ומסתיימים עם דיכוי מרד בר-כוכבא (135 לסה"נ). בתהליך ההתאוששות מתוצאותיו הקשות של מרד זה מתגבשת מחדש ההנהגה היהודית בארץ-ישראל, ושיאו של תהליך זה הוא בימי של ר' יהודה הנשיא.

במהלך הקורס נעשה שימוש במגוון המקורות ההיסטוריים העומדים לרשותנו, וכן נסתייע במחקריהם של חוקרים בני-זמננו.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מבית חשמונאי לבית אנטיפטרוס**
- 2 יחידה **שלטון הורדוס**
- 3 יחידה **ארכיטקטורה בארץ-ישראל בתקופת הורדוס**
- 4 יחידה **יהודה בשלטון נסיכים ונציבים**
- 5 יחידה **יהודה ערב מלחמת החורבן**
- 6 יחידה **מלחמת החורבן**
- 7 יחידה **יהודה בין המרידות**
- 8 יחידה **תפוצות ישראל בעולם ההלניסטי-רומאי**
- 9 יחידה **מרד יהודי התפוצות**
- 10 יחידה **מרד בר-כוכבא**
- 11 יחידה **מיהודה לגליל**
- 12 יחידה **רבי יהודה הנשיא**

* בגלל חפיפה בחומר, סטודנט לא יוכל לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור קורס זה והקורס **היהודים באימפריה הרומית: תקופת המשנה (משנת 70 עד שנת 220)** (42110). פרטים מלאים בפרק 19 בדיעון – קורסים חופפים.

42110 היהודים באימפריה הרומית: תקופת המשנה (משנת 70 עד שנת 220) (ברוסית)*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר רבקה ניר, פנחס פולונסקי, אלכסנדר זינגרד (תרגום)

הקורס עוסק בתולדות ישראל מחורבן הבית השני בשנת 70 לספה"נ ועד לימי של רבי יהודה הנשיא וחתימת המשנה בשנת 220 לספה"נ בקירוב. לימוד התקופה מתמקד בנושאים האלה:

- א. השתקמותה של האומה היהודית לאחר החורבן בהנהגתם של רבן יוחנן בן זכאי ורבן גמליאל דיבנה.
- ב. היפרדותה של הנצרות מן היהדות.
- ג. מרד התפוצות ופולמוס של קיטוס.
- ד. מרד בר-כוכבא.
- ה. מעבר מרכז הכובד של היישוב מיהודה לגליל וההתמודדות עם תוצאות המרד.
- ו. תקופת נשיאותו של רבי יהודה הנשיא.

מבנה הקורס

הקורס מתבסס בעיקרו על ספרו של ג' אלון, **תולדות היהודים בארץ ישראל בתקופת המשנה והתלמוד** (הקיבוץ המאוחד, 1975), שתורגם לרוסית. נוסף על הספר הזה תורגמו במיוחד לקורס כמה מחקרים נוספים שנועדו להרחיב היבטים מסוימים בתולדות התקופה, ולהאיר אותה מנקודות ראות שונות. מאמרים אלה מרוכזים בקובץ מאמרים נפרד.

הלימוד בקורס נעשה באמצעות מדריך למידה נרחב המכיל מבואות קצרים על הנושאים הנדונים בקורס, מקורות מרכזיים הנדונים בספרו של ג' אלון או במאמרים, שאלות הדרכה והפעלה, מילון מושגים ושמות, מפות, וכדומה.

* בגלל חפיפה בחומר, סטודנט לא יוכל לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור קורס זה והקורס **יהודה ורומא** (10212). פרטים מלאים בפרק 19 בדיעון – קורסים חופפים.

10436 ראשיתה של אירופה: מערב אירופה בימי הביניים המוקדמים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: היסטוריה של ימי הביניים
 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אורה לימור (כתיבה), פרופ' יצחק חן, פרופ' ישראל שצמן, ד"ר דפנה אפרת, ד"ר גלית נגה-בנאי, ד"ר איריס שגיר; טובה צורף (עריכה), גילה ברון (עיצוב)

בתקופה שבין המאה ה-4 למאה ה-10, הידועה בשם "ימי הביניים המוקדמים", התגבשו היסודות לתרבות ימי הביניים, והתלכדו מאפייני התרבות האירופית, כפי שהיא מוכרת לנו עד היום. הקורס פותח במעבר מהעת העתיקה לימי הביניים, ובוחן לעומק את המורשת השונות של העולם העתיק: המורשת היוונית-הרומית, המורשת היהודית-הנוצרית והמוסדות והמנהגים של העמים "הברברים". הקורס עוסק בתקופה רבת שינויים ותהפוכות, ובאופני הניתוח ההיסטורי של התופעות הבולטות בה. הוא מתמקד בעיקר בממלכה הפרנקית, אך עוסק גם בממלכות אחרות, ובכוחות שמחוץ לאירופה המערבית.

בקורס מוצגים מקורות רבים מן התקופה, רובם כתובים ואחרים שרידים של תרבות חומרית. כמו כן, משולבים בו תרגומי מחקרים מרכזיים שנכתבו בעשרות השנים האחרונות.

חומר הלימוד

מבוא **האימפריה הרומית ומורשתה** / ישראל שצמן

כרך א

- 1 יחידה **הנצרות הקדומה**
- 2 יחידה **הברברים**

כרך ב

- 3 יחידה **ממלכת הפרנקים בימי כלוביס ויורשיו (התקופה המרובינגית)**
- 4 יחידה **ממלכת הפרנקים בימי קרל הגדול ויורשיו (התקופה הקרולינגית)**
- 5 יחידה **ממשל, חברה וכלכלה בממלכת הפרנקים**

כרך ג

- 6 יחידה **נזירים ומנזרים במערב הנוצרי**
- 7 יחידה **תרבות ואמנות: הרנסנס הקרולינגי**

כרך ד

- 8 יחידה **על גבולה של אירופה: ביזנטיון והאסלאם**
- 9 יחידה **הים התיכון במעבר מהעת העתיקה לימי הביניים: דיון בתזה של פירן**

חומר הלימוד של יחידה 4 כולל את ספרו של איינהרד, **חיי קרל הגדול** (תרגום: י' חן; האוניברסיטה הפתוחה, 2005).

10651 הכנסייה הקתולית בימי הביניים: אידיאולוגיה ופוליטיקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של ימי הביניים
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' סופיה מנשה (כתיבה); תלמה מוקדי (עריכה)
יועצים: פרופ' בת-שבע אלברט, פרופ' אריה גראבוס, פרופ' מיכאל טוך, פרופ' איבון פרידמן, פרופ' סילביה שיין, ד"ר אדריאן בועז, ד"ר נירה פנצ'ר-גרדוביץ, ד"ר אריה קופסקי, ד"ר איריס שגריר

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם אחד מגורמי הכוח המרכזיים בזירה האירופית בימי הביניים: הכנסייה הקתולית. הקורס מתמקד בתהליכים ובתנועות שהותירו את רישומם על תרבות המערב, החל מהופעתו של ישו ועד לשקיעתה של הכנסייה כגורם פוליטי מכריע בשלהי ימי הביניים, זאת תוך שימת דגש על המתח שבין אידיאולוגיה ופוליטיקה. התייחסות הכנסייה ליהודים זוכה לדיון נפרד, תוך בדיקת זיקות הגומלין שבין תאוריה למציאות.

חומר הלימוד

- כרך א**
פרק 1 יסודות האמונה הנוצרית
פרק 2 מוסדות הכנסייה
פרק 3 הנזירות: אידיאולוגיה והתפתחות היסטורית
כרך ב
פרק 4 המורשת הפוליטית של הנצרות הקדומה
פרק 5 התנצרותם של השבטים הגרמנים
פרק 6 כנסייה ומדינה בעידן הקרולינגי
כרך ג
פרק 7 הרפורמה הגרגוריאנית ומאבק האינזוסטיטור
פרק 8 מסעי הצלב
פרק 9 המינוח והמאבק בה
כרך ד
פרק 10 האפיפיורות בגדולתה: כנסייה ומדינה במאה ה-13
פרק 11 סופה של תקופה: אפיפיורות אביניון והתנועה הקונציליארית

10275 בין יהודים לנוצרים: יהודים ונוצרים במערב אירופה עד ראשית העת החדשה*

6 נקודות זכות** ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של ימי הביניים; היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אורה לימור, פרופ' יוסף קפלן, ד"ר רם בן-שלום, ד"ר עמוס הופמן, ד"ר יוסף ציגלר, ד"ר אמנון רז-קרקוצקין; טובה צורף (עריכה), נירה ארבל (עיצוב)

הקורס עוסק במפגש בין הרוב הנוצרי ובין המיעוט היהודי באירופה, מהולדת הנצרות ועד ראשית העת החדשה, כפי שהוא מתבטא בתחומים השונים של חיי החברה והתרבות. הוא סוקר את השלכותיו של המפגש על דמותו של שתי הקבוצות גם יחד, ואת מקומו בהתפתחות תרבות המערב מזה ובמהלך ההיסטוריה היהודית מזה.

חומר הלימוד

- כרך א**
יחידה 1 יעקב ועשיו
כרך ב
יחידה 2 רוב ומיעוט
יחידה 3 דמיון ושוני (לשונות, מגורים, לבוש)
יחידה 4 יהודים בבית המשפט הנוצרי: דיון בשבועות היהודים
כרך ג
יחידה 5 הוויכוח בין יהודים לנוצרים
כרך ד
יחידה 6 האמת העברית (המפגש בין יהודים לנוצרים בתחום לימוד המקרא והשפה העברית)
יחידה 7 אמונה ותבונה (המפגש בתחום הרעיונות והפילוסופיה)
יחידה 8 דימויי עבר (המפגש בתחום הספרות)
כרך ה
יחידה 9 עלילת הדם
יחידה 10 האנוסים
יחידה 11 יהודים ונוצרים בעת הרפורמציה

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **בין יהודים לנוצרים** (42143) ברוסית מופיע באתר האינטרנטי הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** לא ניתן לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור לימוד הקורס בין יהודים לנוצרים בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

10432 האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של ימי הביניים; היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' נחמיה לבציון (ריכוז הפיתוח), ד"ר דפנה אפרת, ד"ר דניאלה טלמון-הלר; קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' בוטרוס אבו-מאנה, פרופ' מנחם בן-ששון, פרופ' משה גיל, פרופ' אבנר גלעדי, פרופ' מיכאל וינטר, פרופ' אהרון ליש, פרופ' חוה לצרוס-יפה, ד"ר שרה סבירי, פרופ' שרה סטרומזה, פרופ' עמנואל סיון, פרופ' איתן קולברג, פרופ' מאיר בר-אשר, ד"ר מאיר חטינה, ד"ר אטאלה קופטי, ד"ר רון שחם

הקורס עוסק בדת האסלאם באמצעות דיון בהתפתחות ההיסטורית של מוסדות ורעיונות מראשית האסלאם ועד ימינו. הקורס בוחן כיצד ובאילו נסיבות התגבשו כמה מתפיסות היסוד של האסלאם ומוסדותיו, ואילו שינויים עברו בתמורות שידע העולם המוסלמי. כמסגרת וזרקע הכרחיים להבנת הדינמיקה של דת האסלאם ועל משולב בקורס מידע בסיסי על דת האסלאם ועל ההיסטוריה הפוליטית והחברתית של ארצות האסלאם. בלימוד דינמיקה זו כוונת הקורס היא ליצור רצף היסטורי של דת האסלאם מהאסלאם הקלאסי לאסלאם המודרני. הבנת התהליכים ההיסטוריים הנסקרים בקורס זה יכולה גם לשמש בסיס ללימוד תולדותיו של המזרח התיכון המוסלמי, כגון בקורס **מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה** (10109).

חומר הלימוד

- כרך א**
יחידה 1 לידתה של דת: נביא וקהילת מאמינים
יחידה 2 הכיתות באסלאם: ירושת הנביא, בעיית הח'ליפות והפילוג באסלאם
יחידה 3 מערביות לאסלאם: התאסלמות העמים הנכבשים ומשמעויותיה
כרך ב
יחידה 4 התפתחות המשפט האסלאמי
יחידה 5 שאלות תאולוגיות והשלכותיהן הפוליטיות
יחידה 6 המיסטיקה האסלאמית
כרך ג
יחידה 7 בין עלמאא לשליטים בימי הביניים המאוחרים
יחידה 8 מיסוד האסלאם: משפט, חינוך ומיסטיקה
יחידה 9 התפשטות האסלאם באסיה ובאפריקה
כרך ד
יחידה 10 התחדשות ורפורמה על סף התקופה המודרנית
יחידה 11 לנוכח אתגר המערב
יחידה 12 מרי ומהפכה באסלאם המודרני

הקורס משלב קטעי קריאה (בעברית) מתוך ספרות המחקר המזרחנית, המייצגים גישות שונות במחקר, וכן קטעי תעודות ומקורות המשקפים את הבנת האסלאם את עצמו.

10217 עידן המהפכות, 1760-1830

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת החדשה
ידע קודם: רצוי ידע בסיסי בתולדות אירופה בזמן החדש.

פיתוח הקורס: ד"ר גיורא קולקה; חדוה ארליך (תרגום), נילי וייס (עריכה)
יועץ: פרופ' יהושע אריאלי

הקורס מציג ומנתח את הסוגיות המרכזיות של תולדות העולם האירופי-אטלנטי בשליש האחרון של המאה ה-18 ובשליש הראשון של המאה ה-19. ההסבר והניתוח מתמקדים סביב האירועים הגורליים אשר עיצבו, במידה רבה, את פניו של העולם המערבי בזמן החדש: הקמתה של מדינה חוקתית עצמאית בצפון-אמריקה, המהפכה הצרפתית וספיחיה באירופה, המלחמות הנפוליאוניות ואחריתן, התמורות הכלכליות והחברתיות הקשורות במהפכה התעשייתית, וההתרחשויות הפוליטיות, הרעיוניות והחברתיות אשר הכינו את הקרקע למהפכת 1830 ולעליית התנועות הלאומיות.

מטרת הקורס להקנות לסטודנטים את בסיס המידע ואת כלי הניתוח להבנת הבעייתיות המצויה במקדו של עידן המהפכות המודרני.

חומר הלימוד

- יחידה 1 המשטר הישן והמערכת האירופית
- יחידה 2 המהפכה האטלנטית: התזה של פלמר וגודשו
- יחידה 3 המהפכה האמריקנית
- יחידות 4-5 המהפכה הצרפתית, 1789-1799
- יחידה 6 תסיסה וריאקציה בבריטניה
- יחידות 7-8 נפוליון
- יחידה 9 הרסטורציה
- יחידות 10-11 המהפכה התעשייתית
- יחידה 12 סיכום: מהפכה, ריאקציה ולאומיות

ספרים נלווים

יחידות הלימוד הן עמוד השדרה של הקורס. עם זאת, מידע חיוני, שהוא חלק אינטרגלי ממכלול הידע הדרוש בקורס, מצוי בארבעה ספרים נוספים. בטקסט של יחידות הלימוד יש התייחסות תכופה לפרקים שונים בספרים אלה, ואי אפשר ללמוד את הקורס בלעדיהם:

- פ' פורד, **אירופה: 1780-1830** (האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"ד);
- ז' גודשו, **צרפת והמהפכה האטלנטית במאה השמונה עשרה 1770-1799** (האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"א);
- ת"ס אשטון, **המהפכה התעשייתית 1760-1830** (האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"ב);
- א"ג הובסבום, **תקופת המהפכה: אירופה 1789-1848** (הדר, תשכ"ו).

כל הספרים כלולים בחבילת הקורס. ספרו של הובסבום ניתן לתלמידי הקורס בהשאלה. שלושת הספרים האחרים הם קניינם של הסטודנטים.

10282 תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18. חלק א: צרפת

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת החדשה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' הנרי וסרמן, פרופ' יואב פלד, ד"ר דן דאור, ד"ר עמוס הופמן, ד"ר בנימין פרל, גלי גור; רות רמות (ריכוז הפיתוח ועריכה), רוני שטיין-אמיר, בת-שבע שפירא (עריכה), נאוה בן-עמי (עיצוב)
אחראי אקדמי: פרופ' מיכאל חד

הקורס מבוסס בעיקרו על תרגום ועיבוד של הקורס *The Enlightenment* של האוניברסיטה הפתוחה באנגליה.

קורס זה והקורס **תרבות ההשכלה: חלק ב** (10463) הם שני חלקים המהווים שלם אחד. **אנו ממליצים מאוד** ללמוד את שני החלקים גם יחד. הקורס מציג תמונה רחבה של תרבות ההשכלה במאה ה-18. הוא עוסק בדמויות שמילאו תפקיד מרכזי בעיצוב עולמה הרוחני של אירופה ובחלק חשוב מיצירות הרוח שנוצרו באותה תקופה. הסטודנטים יכירו את מושגי היסוד של ההשכלה ואת רעיונותיה המרכזיים מנקודות מבט שונות, אלה של ההיסטוריה, הפילוסופיה, הכלכלה, מדעי הטבע, הספרות, הציור, האדריכלות והמוסיקה.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מונטסקייה ו"מכתבים פרסיים"
- יחידה 2 "האנציקלופדיה"
- יחידה 3 ביפון ו"ההיסטוריה של הטבע"
- יחידה 4 וולטר: "קנדיד"
- יחידה 5 רוסו וביקורת החברה המודרנית
- יחידה 6 שרדן והציור הצרפתי במאה ה-18
- יחידה 7 אדריכלות ועיצוב פנים בצרפת בתקופת ההשכלה
- יחידה 8 לקלו: "יחסים מסוכנים"

ספרים נלווים

מכתבים פרסיים / מונטסקייה (האוניברסיטה הפתוחה ומוסד ביאליק, 1991);
קנדיד / וולטר (משרד הביטחון, ספריית תרמיל, 1988);
על האמנה החברתית / רוסו (מאגנס, תשנ"א);
יחסים מסוכנים / לקלו (הקיבוץ המאוחד, תשל"ה).

הקורס, על שני חלקיו, כולל את הספר **תרבות באור ההשכלה, אנתולוגיה של חיבורים מן המאה ה-18** (ערכו: סיימון אליוט ובוורלי סטרן, ערכה את המהדורה העברית: רות רמות, האוניברסיטה הפתוחה, 2004), והוא מלווה באלבום תמונות צבעוניות, בתקליטורים הכוללים יצירות מוסיקליות ודוגמאות לצורכי תרגול, בסרטי טלוויזיה ובעזרי לימוד נוספים.

10463 תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18. חלק ב: ההשכלה בבריטניה, בגרמניה, בתרבות היהודית ובמוסיקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של העת החדשה
תנאי קבלה: הקורס **תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18 (חלק א)**.

פיתוח הקורס: פרופ' מיכאל חד (יועץ אקדמי אחראי), רות רמות (ריכוז הפיתוח ועריכה), פרופ' הנרי וסרמן, פרופ' יואב פלד, ד"ר דן דאור, ד"ר עמוס הופמן, ד"ר בנימין פרל, גלי גור; רוני שטיין-אמיר, בת-שבע שפירא (עריכה), נאוה בן-עמי (עיצוב)
אחראי אקדמי: פרופ' מיכאל חד

הקורס מבוסס בעיקרו על תרגום ועיבוד של הקורס *The Enlightenment* של האוניברסיטה הפתוחה באנגליה.

הקורס מציג תמונה רחבה של תרבות ההשכלה במאה ה-18. הוא עוסק בדמויות שמילאו תפקיד מרכזי בעיצוב עולמה הרוחני של אירופה ובחלק חשוב מיצירות הרוח שנוצרו באותה תקופה. הסטודנטים יכירו את מושגי היסוד של ההשכלה ואת רעיונותיה המרכזיים מנקודות מבט שונות – אלה של ההיסטוריה, הפילוסופיה, הכלכלה, מדעי הטבע, הספרות, הציור, האדריכלות והמוסיקה.

חומר הלימוד

- יחידות 9-10 פילדינג: "טום ג'ונס"
- יחידה 11 הוגארת – האמן כפולמוסן
- יחידה 12 גיבון: "שקיעתה ונפילתה של האימפריה הרומית"
- יחידה 13 אדריכלות וציורי נוף בריטיים במאה ה-18
- יחידה 14 דייוויד יום – הפילוסוף כאזרח
- יחידה 15 אדם סמית: "עושר העמים"
- יחידה 16 פרידריך הגדול – שליט בנוסח תקופת ההשכלה
- יחידה 17 משה מנדלסון – מפגש תרבויות
- יחידה 18 מוצרט: "נישואי פיגארו"

ספרים נלווים

פילדינג, **קורות טום ג'ונס** (תרגום: א' כספי; מוסד ביאליק, תשנ"א).
דייוויד יום, **מחקר בדבר עקרוני המוסר** (תרגום: י' אור; מאגנס, תשמ"ב).
גיבון, **שקיעתה ונפילתה של האימפריה הרומית**, מבחר פרקים (ספרי זהב, 1955).
אדם סמית, **עושר העמים** (תרגום: א' אמיר ושי' ענבל; האוניברסיטה הפתוחה ומוסד ביאליק, תשנ"ו).

10403 אירופה ערש הלאומיות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: היסטוריה של העת החדשה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' הנרי וסרמן (כתיבה),
הדר בן-אהרון, ברנדה מילר; רות רמות (עריכה),
רות שלם (עיצוב)
יועצים: פרופ' י' הירשברג, פרופ' א' וינריב, פרופ'
ב' נויברגר, פרופ' א' פריד, פרופ' מ' צימרמן, פרופ'
צ' רוזן, פרופ' ע' שנהר, פרופ' י' שצמן, פרופ'
ח' שצקר, ד"ר נ' דינגוט, ד"ר ע' הופמן, ד"ר
ע' מאיר-מריל, ד"ר ב' פרל, ד"ר ב' שמגר,
י' גייגר, ע' מרקוזה-הס

הקורס עוסק בעליית הלאומיות באירופה
בתחילת המאה ה-19. מטרתו העיקרית לבחון
את גילוייה של הלאומיות בתחומים שונים –
בספרות, באמנות, בציון, במוסיקה ובפילוסופיה
– שבאמצעותם עוצבה תודעתם הלאומית של בני
אירופה במאה ה-19 ובאמצעותם מעוצבת
תודעתנו הלאומית גם היום. דגש מיוחד ניתן
בקורס להקניית כלי המחקר והביקורת הדרושים
כדי להתמודד עם מקורות מן התחומים האלה
ומתחומים נוספים בחינוך, ולעמוד על מקומה של
הלאומיות בחיי היומיום שלנו ובהגדרת זהותנו.

ספר המבוא **עם, אומה, מולדת: על ראשיתם,
תולדותיהם ואחריתם של שלושה מושגים
מחוללי לאומיות** מאת הנרי וסרמן (האוניברסיטה
הפתוחה, 2007), מתאר את תולדותיהם של
המושגים "עם", "אומה" ו"מולדת", למן הופעתם
לראשונה במקרא ובעולם העתיק. הספר עוקב
אחר המשמעויות המגוונות ולעיתים אף סותרות,
שניתנו למושגים אלו בתקופות שונות. בעידן
המודרני הפכו המושגים "עם", "אומה"
ו"מולדת" לכלי נשק בידיהם של ראשי מדינות
ומדינות שבדרך. כך הפכו דוברי שפות שונות
ובעלי מנהגים שונים ללאומים לכל דבר.
ולסיכום: אין לאומיות ואין לאומים לפני
המהפכה הצרפתית.

חומר הלימוד*

- יחידה 2 מעשיות האחים גרים
- יחידות "רוח האומה מרחפת על-פני היער":
4-3 הצייר קספר דויד פרידריך
- יחידות
7-6-5 לאומיות מול קומוניזם
- יחידה 8 המלחין סמטנה והלאומיות הצ'כית

ספר נלווה

**לאומיות בחדש היחיד: ביוגרפיה אינטלקטואלית
של היינריך פון קלייט, מאת הנרי וסרמן**
בשיתוף עם הדר בן-אהרון (האוניברסיטה
הפתוחה, 1989).

עזרי לימוד

הוראת הקורס מלווה בסרטי וידאו, בקלטת
ובעזרי לימוד נוספים.

10742 עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושאים: היסטוריה של העת העתיקה; היסטוריה
של ימי הביניים; היסטוריה של העת החדשה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק שיחור (ראש הצוות),
פרופ' יורי פינס, פרופ' גדעון שלח, פרופ' מיכל
בירן, ד"ר אסף גולדשמידט, ד"ר גיל רז, פרופ'
מאיר שחר; רינה סקוטלסקי (עריכה)
יועצים: פרופ' איירין איבר, פרופ' שמואל נח
איוונשטדט, פרופ' צבי בן-דור, פרופ' אנדרו
פלאקס, פרופ' צבי שיפריין

מטרות הקורס

הקורס מקנה את הבסיס להבנת עלייתה של סין
המודרנית ואופייה של המהפכה הסינית.

הקורס סוקר את צמיחתה ואת התפתחותה של
הקיסרות הסינית מראשית הציוויליזציה במזרח
היבשת האסייתית ועד לנפילתה של השושלת
הקיסרית האחרונה, שושלת צ'ינג, בשנת 1912,
ובכך נערכת היכרות ראשונית ומקיפה עם
ההתפתחות ההיסטורית, התרבותית, החברתית
והמדינית של סין הטרנס-מודרנית. כמו כן,
הקורס עורך היכרות עם המאפיינים הבסיסיים
של התרבות הסינית, עם תהליכי התפתחותה
ההיסטורית, עם מוסדותיה החברתיים
והמדיניים, עם חיי ההגות והדת שלה ועם מקומה
בעולם הטרנס-מודרני.

חומר הלימוד

- חלק א: מקורות הקיסרות הסינית**
- יחידה 1 מפרה-היסטוריה להיסטוריה:
התגבשות הזהות הסינית
- יחידה 2 מהתפוררות לריכוזיות: התגבשות
הקיסרות הסינית
- יחידה 3 היסודות הרעיוניים של סין הקיסרית:
"מאה האסכולות"
- חלק ב: הקיסרות הסינית המוקדמת**
- יחידה 4 שושלת האן (Han)
- יחידה 5 מפיצול לאיחוד
- יחידה 6 שושלת טאנג (Tang)
- יחידה 7 הבודהיזם הסיני
- חלק ג: הקיסרות הסינית המאוחרת**
- יחידה 8 שושלת סונג (Song)
- יחידה 9 שושלת יואן (Yuan) ומבשריה
- יחידה 10 שושלת מינג (Ming)
- יחידה 11 שושלת צ'ינג (Qing) בשיאה
- יחידה 12 קץ העידן הקיסרי

10204 יהודים בעידן של תמורות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' הנרי וסרמן, פרופ' ירון צור;
רות רמות, בת-חן פירסט (עריכה)
יועצים: פרופ' מנחם בן-ששון, פרופ' ישראל
ברטל, פרופ' יוסף טובי, פרופ' דב קולקה

קורס זה דן בשאלת היסוד: מה בין חיינו של
היהודי "בעת החדשה" לבין חיי אבותיו בתקופה
הקודמת לעידן זה. חלקו הראשון משרטט את
יסודות קיומם של היהודים לפני עידן התמורות,
וחלקו השני, הגדול יותר, עוקב אחר השינויים
המכריעים בחיי המיעוטים היהודים במאות ה-18
וה-19.

הקורס אינו מתרכז בסקירת **תולדות** היהודים
בעת החדשה, אלא במעקב אחר **תופעות השינוי**
בעת זו.

חומר הלימוד

- יחידה 1 פשרם של "הזמנים החדשים"
- חטיבה א: "העולם הישן"**
- יחידה 2 בין היהודים לסביבתם: בעיית קיומו
של היהודי
- יחידה 3 בין היהודים לסביבתם: סדרי החיים
- יחידה 4 היהודים באוהלם

חטיבה ב: במבואם של "הזמנים החדשים"

- יחידה 5 היהודים במדינה החדשה
- יחידה 6 תדמית ואנטישמיות

חטיבה ג: "הזמנים החדשים"

- יחידה 7 בקיעים ראשונים: אימוצם של ערכים
זרים
- יחידה 8 הפלת מחיצות: המהפכה הצרפתית
והיהודים
- יחידה 9 ממסורת לאורתודוקסיה
- יחידה 10 בדור של תמורות: יוסף פרל
- יחידה 11 בדור של תמורות: אלבר ממי
- יחידה 12 "הזמנים החדשים" במחקר
ההיסטוריוגרפי

ספרים נלווים

מ' גרץ, **המהפכה הצרפתית והיהודים** (מוסד
ביאליק, 1989); א' ממי, **נציב המלח** (עם עובד,
1960). ניתן לרכוש את הספרים באמצעות
האוניברסיטה הפתוחה.

* יחידה 1 אינה נלמדת עוד.

10265 פולין: פרקים בתולדות יהודי מזרח-אירופה ותרבותם*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' עמנואל אטקס, פרופ' דוד אסף, רוני באר-מרקס, פרופ' גרשון בקון, פרופ' ישראל ברטל, פרופ' מרדכי זלקין, פרופ' חוה טורניאנסקי, פרופ' משה רוסמן; נילי וייס, בת-חן פירסט (עריכה), גילה ברוך (עיצוב)

יהודי מזרח-אירופה היו את הקהילה הגדולה ביותר בתולדות עם ישראל עד השואה. יישוב זה הגיע לרמה מרשימה של ארגון קהילתי ועל-קהילתי. הוא הצטיין ברמה גבוהה של פעילות רוחנית ותרבותית, וגדולי התורה שהצמיח זכו לכבוד ולהערצה ברחבי העולם היהודי. במחצית המאה ה-18 צמחה בפולין תנועת החסידות שעוררה עליה תנועת התנגדות רחבה. למן המאה ה-19 התפשטה הפעילות הרוחנית והתרבותית לאפיקים חדשים שעודדו פריחה של תרבות יהודית חילונית, ומנגד התגבשה בקרב החברה המסורתית תופעה חדשה – אורתודוקסיה. קיומה של קהילה כה גדולה, תוססת ומלאה חיות מעורר את ההיסטוריון לתהות כיצד התהוותה, צמחה והתפתחה.

הקורס עוקב אחר היבטים שונים בחיי החברה והרוח של יהודי מזרח-אירופה, למן המאה ה-13 ועד מלחמת העולם הראשונה. בין הנושאים: השתלבותם של היהודים בכלכלה; דפוסי התארגנות והנהגה; חינוך ילדים; לימוד תורה; עולמה של החסידות והמאבק בין חסידים ומתנגדים; תנועת ההשכלה; צמיחת האורתודוקסיה. כל אלו נבחנים לאור המציאות הפוליטית, הכלכלית והמשפטית, שעם מסגרותיה המתחלפות התמודדו היהודים במהלך השנים.

חומר הלימוד

חטיבה א: התחלות ודפוסי קיום

יחידות 1-2 **היישוב היהודי בפולין: יסודות**

גיאוגרפיים, דמוגרפיים

ומשפטיים

יחידה 3 **היהודים בכלכלת פולין**

יחידה 4 **קהילות ועדים: דפוסי ארגון**

והנהגה

חטיבה ב: לשון וספר

יחידות 5-6 **תורה ותעודה: עולם התורה בפולין**

יחידה 7 **בין קודש לחול: לשון, חינוך**

והשכלה במזרח אירופה

חטיבה ג: שינוי ערכים

יחידה 8 **"פולין" ל"מזרח-אירופה":**

יהודי מזרח-אירופה לארצותיהם

יחידות 9-10 **מחבורה לתנועה: תנועת החסידות**

בראשיתה

יחידה 11 **יהודי בבית ואדם בצאתו: ההשכלה**

היהודית במזרח-אירופה

יחידה 12 **מחברה מסורתית לאורתודוקסיה**

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית המקנה 4 נ"ז בלבד. תיאור הקורס **פולין (42101)** ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/> סטודנט לא יוכל לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור הקורס **פולין: פרקים בתולדות יהודי מזרח-אירופה ותרבותם** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10499 יהודים בין מוסלמים: מבוא לתולדות היהודים בארצות האסלאם בתקופה המודרנית (1750-1914)

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' ירון צור, ד"ר הגר הלל (כתיבה), שוקי אקר; אחובה קרן (עריכה)

הקורס עוסק בתולדות היהודים בארצות האסלאם, במזרח התיכון ובצפון-אפריקה, החל בשלהי המאה ה-18 ועד ראשית המאה ה-20. הקורס מתמקד בהבנת ההתפתחויות בחיי היהודים על רקע התמורות היסודיות שחלו בחברות המוסלמיות בראשית התקופה המודרנית.

חטיבה א (יחידות 1-3) – **על סף העידן המודרני** דמויותיהם של אישים מצמרת החברות היהודיות משמשות פתח להיכרות עם היסודות ה"ישנים" של הקיום היהודי באימפריה העות'מאנית במפנה המאות ה-18-19; כמו כן נחשפות גם שכבות חברתיות נוספות בקהילות איסטנבול, אלג'יר ותוניס, ונערך דיון מסכם במאפייני הקיום של יהודי ארצות האסלאם על סף השינויים הגדולים שהביאה עמה המאה ה-19.

חטיבה ב (יחידות 4-8) – **תמורות בסדר העת'מאני – עידן התנטי'מאני**

גבירי בית קאמונדו משמשים מראה לראשית תקופת הרפורמות באימפריה העת'מאנית ולהשלכותיה על חיי היהודים בבירה האימפריאלית. סיפור עלילת הדם בדמשק (1840) חושף את הדמויות היהודיות "החדשות" במרחב העת'מאני, על רקע חדירתן המתעצמת של מעצמות אירופה וכינון הסדר החדש של עידן הרפורמות.

חטיבה ג (יחידות 9-12) – **לאומיות וקולוניאליזם** החטיבה פותחת בהיכרות עם תולדות היהודים באלג'יר, תוניס, מצרים, לוב ומרוקו, שהיו תחת שלטון אירופי ישר. לאחר מכן נבחנת השפעתם של הסדרים העולמיים החדשים – הקולוניאליזם והלאומיות – על חיי היהודים באימפריה העת'מאנית מסוף המאה ה-19 ואילך. החטיבה דנה גם ביהודי תורכיה, תימן, סוריה וארץ-ישראל.

בחטיבה ג משולבים בחומר הלימוד גם תקליטורים.

10121 בין ציון לציונות – תולדות התנועה הציונית 1881-1914

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה; לימודי ארץ-ישראל
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסי גולדשטיין (כתיבה), ד"ר מירה יונגמן, תמי ינאי; עדה כהן (עריכה)
יועצים: פרופ' דניאל גוטוויץ, פרופ' אריה גרטנר, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' עזרה מנדלסון, פרופ' יהושע קניאל, פרופ' יוסף שלמון, ד"ר יהודה בן אבנר

מטרות הקורס

סקירת תולדות התפתחותה של תנועת חיבת ציון והתנועה הציונית בין השנים 1881-1914; הסברת התהליכים שהביאו לכינונה של התנועה ולהתארגנותה, תוך כדי שימת דגש על התהליכים הפוליטיים, החברתיים והתרבותיים; דיון בארבע סוגיות שהעסיקו את חברי התנועה מראשית דרכה: מקומה של הדת, צורת ההתארגנות במזרח-אירופה, היחס לחברה הערבית וייחודה של העלייה השנייה.

חומר הלימוד*

שער א: התנועה הלאומית היהודית – מבוא

יחידה 1 גורמים ומניעים לצמיחת התנועה הלאומית היהודית

שער ב: התנועה הלאומית – שלבי התארגנות, אידיאולוגיה ותחומי השפעה

יחידה 2 חיבת ציון

יחידה 3 הרצל

יחידה 4 תקופת וולפסון: בין "מדיניים" ל"מעשיים"

שער ג: דת ולאומיות

יחידה 5 דת ולאומיות בתנועה הציונית

שער ד: התנועה בפעילותה המקומית

יחידה 6 התנועה הציונית ברוסיה

שער ו: לאומיות וארץ-ישראל

יחידה 8 השלטון העת'מאני והעלייה השנייה

יחידה 9 יהודים וערבים 1882-1914

קובץ מאמרים

* יחידה 7 (שער ה) אינה נלמדת.

10249 שנאת ישראל ואנטישמיות

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד בנקיר, פרופ' יוסי גולדשטיין, פרופ' גיורגי מוסה, ד"ר פיליפ בן-נתן, ד"ר לאה רוט-גרסון, ד"ר יצחק קונפוטרי, אביחי אורן, יעקב חס, לאה לשם; טובה צורף (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' שמואל אטינגר

הקורס בוחן שאלות כגון: האם האנטישמיות המודרנית מהווה המשך לשנאת היהודים המסורתית, או שזו תופעה חדשה בעלת מאפיינים ייחודיים; מהי הזיקה שבין האנטישמיות לתורת הגזע, לעליית הלאומיות והקפיטליזם, למאבק למען האמנסיפציה ויתר הרעיונות המודרניים. בחינה זו נעשית על-פי גישות מחקריות שונות, תוך דיון בסוגיות אלו בתקופות ובמקומות שונים: בימי הביניים תחת השלטון הנוצרי והמוסלמי, ובעת החדשה – מתקופת ההשכלה והמהפכה הצרפתית ועד עליית הנאצים לשלטון.

חומר הלימוד*

- 1 יחידה **סוגיות בחקר האנטישמיות**
- 2 יחידה **שנאת ישראל בעת העתיקה**
- 3 יחידה **שנאת ישראל מהולדת הנצרות עד מסעי הצלב**
- 4 יחידה **שנאת ישראל בימי הביניים המאוחרים**
- 5 יחידה **האסלאם והיהודים**
- 6 יחידה **שנאת ישראל בין הרפורמציה לאמנסיפציה**
- 7 יחידה **שנאת ישראל במולין וברוסיה**
- 8 יחידה **אמנסיפציה ואנטישמיות**
- 9 יחידה **האנטישמיות המודרנית בגרמניה, 1850-1900**
- יחידות **האנטישמיות ותורת הגזע**
- 12-11 הלימוד מתבסס על ספרו של גיורגי מוסה, **לקראת הפתרון הסופי** (האוניברסיטה הפתוחה, 1989), הדן בתורת הגזע ובאנטישמיות הנאצית.

* יחידה 10 אינה נלמדת.

10423 מבית לאומי למדינה בדרך: היישוב היהודי בארץ-ישראל בין מלחמות העולם

6 נקודות זכות** ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה; לימודי ארץ-ישראל; היסטוריה של המזרח התיכון
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אביבה חלמיש (כתיבה וריכוז הפיתוח); ארנה ברקאי, משה שפרבר, אורנה כהן-שורץ (עריכה)
אחראים אקדמיים: פרופ' אניטה שפירא, פרופ' יעקב שביט
יועצים: פרופ' יוסף הלר, פרופ' יהושע פורת, פרופ' זאב צחור, פרופ' יעקב שביט, ד"ר דן גלעדי, ד"ר מוסטפא כבאח

הקורס דן בהתפתחותו של היישוב היהודי בארץ-ישראל בין מלחמות העולם על רקע ההתרחשויות בארץ, באזור ובעולם. במרכז עומדת השאלה כיצד התפתח היישוב במשך אותן שנים לקהילה אוטונומית ובשלה לעצמאות, הקולטת מאות אלפי מהגרים, אף שהיתה תחת שלטון זר ובעימות מחריף והולך עם שכניה הערבים. הקורס מציג את המקורות הראשוניים העיקריים ללימוד התקופה, ואת המחקרים המרכזיים שהתפרסמו עד כה, ונועד להקנות לסטודנט בצד ידע על התקופה, מיומנויות בניתוח מסמכים ובקריאה ביקורתית של ספרות היסטורית.

חומר הלימוד

- כרך א**
- 1 יחידה **מבוא: היסטוריוגרפיה ורקע היסטורי**
 - 2 יחידה **המשולש הארץ-ישראלי בשנות העשרים: בריטים, ערבים ויהודים 1917-1929**
 - 3 יחידה **חישוקיה של חברה וולונטרית: מוסדות, מפלגות, ארגונים**
 - 4 יחידה **תשתית לבית הלאומי: עלייה, כלכלה והתיישבות בשנות העשרים**
- כרך ב**
- 5 יחידה **הסכמה ומחלוקת בשנות העשרים**
 - 6 יחידה **בין משבר לגאווה: 1929-1932**
 - 7 יחידה **המשולש הארץ-ישראלי בשנות השלושים: בריטים, ערבים ויהודים 1931-1939**
- כרך ג**
- 8 יחידה **יצירת המאסה הקריטית: עלייה, כלכלה והתיישבות בשנות השלושים**
 - 9 יחידה **הסכמה ומחלוקת בשנות השלושים**
 - 10 יחידה **מירוץ נגד הזמן: היישוב היהודי בארץ-ישראל ערב מלחמת העולם השנייה**

חומר הלימוד כולל אף מקראה שבה תעודות ופרקי מחקר.

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית המקנה 4 נ"ז בלבד. תיאור הקורס **מבית לאומי למדינה שבדרך** (42103) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** לא ניתן לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור לימוד הקורס **מבית לאומי למדינה שבדרך** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידוען – **קורסים חופפים**.

10234 בימי שואה ופקודה*

6 נקודות זכות** ברמה רגילה
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
ידע קודם מומלץ: הקורסים **יהודים בעידן של תמורות**, **שנאת ישראל ואנטישמיות**.

פיתוח הקורס: פרופ' דן מכמן (ריכוז הפיתוח), פרופ' יחיעם ויץ, ד"ר גדעון גרינף, פרופ' גיודי באומל; נילי וייס, עמיחי ישראלי, אהובה קרן (עריכה), גילה ברון (עיצוב)
אחראי אקדמי: פרופ' יהודה באואר
יועצים: פרופ' צבי בכרך, פרופ' שארל בלך, פרופ' ישראל גוטמן, פרופ' יוסף ולק, ד"ר אהרן וייס, ד"ר שמואל קרובוסקי

הקורס מציג את שואת יהודי אירופה על סיבותיה ההיסטוריות, תוך עמידה על תהליכים והיבטים מרכזיים של התקופה: המדיניות האנטי יהודית של הרייך השלישי, אופן החיים היהודיים ובעיותיהם המיוחדות תחת השלטון הנאצי, העמידה היהודית, תוצאות והשלכות של השואה.

הקורס מציג את השואה מנקודת המבט של ההיסטוריה היהודית, ובנקודות מכרעות מדרבן את הסטודנטים לחשיבה ערכית על יסוד הדברים שנלמדו. הקורס מביא מגוון רחב של תיעוד וספרות המצויים בעברית, או שתורגמו במיוחד לצורך קורס זה. עבור חלקים מן הקורס נערך מחקר מיוחד ובלעדי. במפגשי הלימוד מוקרנים גם סרטים שונים, וביניהם סרטונים שהוכנו במיוחד עבור הקורס.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **"השואה": דיון פותח**
- 2 יחידה **בין שנאת ישראל לאנטישמיות**
- 3 יחידה **עליית הנאציזם**
- 4 יחידה **יהדות אירופה לפני השתלטות הנאצים**
- 5 יחידה **המדיניות האנטי-יהודית של הנאצים, 1933-1939**
- 6 יחידה **יהדות גרמניה תחת השלטון הנאצי-סוציאליסטי, 1933-1939**
- 7 יחידה **רצח היהודים: הוגיו, מבצעיו, שלביו**
- 8 יחידה **רדיפות היהודים במבט משווה – רבגוניות ואחידות**
- 9 יחידה **חיי היהודים תחת שלטון הנאצים – שלוש דוגמאות**
- 10 יחידה **ההנהגה היהודית**
- 11 יחידה **העמידה היהודית**
- 12 יחידה **בתום השואה**

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית המקנה 4 נ"ז בלבד. תיאור הקורס **בימי שואה ופקודה** (42102) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** סטודנט לא יוכל לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור הקורס **בימי שואה ופקודה** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידוען – **קורסים חופפים**.

10109 מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון
 4 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' חגי ארליך (כתיבה וריכוז הפיתוח), ד"ר איריס אנגמן, דובי בן-עמי, רותי ברזילי-לומברוזו, חוה גולדין, הדסה וורטמן, פרופ' דרור זאבי; עמיתי ישראלי (עריכה)
יועצים: פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' יהושע פורת

הקורס עוסק בפיתוח המאורעות והתהליכים מראשית העת החדשה ועד לעיצוב מפתו המדינית של האזור בעקבות מלחמת העולם הראשונה וייסוד המדינות הקיימות בו היום. הקורס מתרכז בהיסטוריה הפוליטית של האזור – באימפריה העות'מאנית ובייחוד בארצות דוברות הערבית שבו. בדיון משולב רקע על האסלאם והיבטיו הפוליטיים, על החברה והכלכלה במזרח התיכון ועל חיי הרוח של תושבי האזור. הבנת התהליכים הנסקרים בקורס זה חיונית ללימוד המשך תולדותיו של המזרח התיכון עד לימינו אלה. הקורס משמש בסיס ומבוא הכרחי לקורסים מתקדמים, שיעסקו בהיסטוריה של ארצות ערב במאה ה-20.

מבנה הקורס

בקורס עשר יחידות לימוד, המאוגדות בחמש חטיבות. בראש כל יחידה דיון היסטורי. אחריו ערכים אנציקלופדיים מפורטים שמטרתם להוסיף מידע על זה הנמסר בגוף היחידה, ואף להרחיב בפיתוח. בקורס משולבים קטעי קריאה מתוך ספרות המחקר המזרחנית (בעברית), וכן קטעי תעודות ומקורות.

חטיבה א (יחידות 1-2): המזרח התיכון מראשית האימפריה האסלאמית-העת'מאנית לראשית "העת החדשה". סקירת פני האזור בטרם העת החדשה.

חטיבה ב (יחידות 3-4): מענה חיפוש העוצמה. תולדות האזור במחצית הראשונה של המאה ה-19, והתמורות הראשונות שחלו בעקבות המודרניזציה במרכזי הפוליטיים.

חטיבה ג (יחידות 5-6): מענה האירופיזציה החברתית-הכלכלית. התמורות ברבע השלישי של המאה ה-19, וניסיונותיהם של השליטים באזורנו לאמץ תכנים מודרניים בתחומי כלכלה וחברה; ההשלכות הפוליטיות והמדיניות של תמורות אלה.

חטיבה ד (יחידות 7-8): המענה הלאומי המודרני. סקירת התקופה המשתרעת על-פני הרבע האחרון של המאה ה-19 ונמשכת עד למלחמת העולם הראשונה. צמיחת התנועות הלאומיות המודרניות במזרח התיכון – המצרית, התורכית והערבית – שעמידות היו להיות הגורמים העיקריים בעיצוב פני האזור עד ימינו.

חטיבה ה (יחידות 9-10): מלחמת העולם הראשונה ועיצוב המזרח התיכון בן-ימינו. סקירת מלחמת העולם הראשונה כמאורע שחיסל את הסדר הפוליטי הישן והמסורתי (האימפריה העות'מאנית), ובעקבותיו – הקמתן של מדינות האזור ועיצוב המפה הקיימת במזרח התיכון עד היום. סיכום השפעתם של התהליכים, שנותחו בקורס, על ההתפתחויות הפוליטיות בארצות ערב עד ימינו.

10425 המזרח התיכון בין מלחמות העולם

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון
 4 ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה**.

פיתוח הקורס: פרופ' חגי ארליך (כתיבה), ד"ר איריס אנגמן, ד"ר משה אהרונב, ד"ר מיכאל אפל, ד"ר משה גמר, ד"ר דרור זאבי, ד"ר מאיר חטינה, ד"ר מוסטפא כבהא, אבישי בן דרור, אתי תרם; מירה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' יהושע פורת

הקורס עוסק בתולדות המזרח התיכון, ומתמקד בארצותיו ובקהילותיו הערביות למן כינונו של האזור במתכונתו המדינית הנוכחית, דהיינו: מאז הפך לאזור של מדינות מודרניות. הקורס דן בעיקר במצרים, בעראק, בעבר-הירדן, בערביי ארץ-ישראל, בלבנון, בסוריה ובמדינות חצי האי הערבי. התיאור מתייחס גם לארצות הגובלות בלבו של האזור: תורכיה, איראן, ארצות הנילוס וצפון-אפריקה.

הקורס מציע דיון מפורט בתמורות ובתהליכים הפנימיים בכל אחת מהארצות שנוכרו. לזו הדיון הוא ההיבט הפוליטי לתהפוכותיו – אך הוא שזור היטב בהיבטים נוספים, ובעיקר בתמורות החברתיות, הכלכליות, התרבותיות והאידיאולוגיות.

במשולב עם הדיון בארצות הנפרדות, הקורס מתמודד עם תופעת היותו של האזור מכלול אחד. החברה באזור, על כל השוני הפנימי המצוי בה, היתה ונשארה ברובה משתייכת לדפוסי הזהות והתרבות האסלאמיים המסורתיים, כמו גם לאלה הערביים המודרניים. התפתחותן הפוליטית והתרבותית של החברה במזרח התיכון – ובעיקר התמודדות עם המערב, על מעצמותיו ועל ערכיו – אכן התנהלה גם במסגרת ובקצב כל-אזוריים. הקורס עוקב אחר התפתחותן של התקופות העיקריות – החל מ"תור הפרלמנטריזם" של שנות העשרים ועד הקמת "הליגה הערבית" ב-1945.

חומר הלימוד

ספר א (יחידות 1-2): "רוח שנות העשרים" כעידן אי-האלימות באזור, וכן תולדותיה של מצרים באותו עשור.

ספר ב (יחידות 3-4): ארצות המנדט הבריטי בשנות העשרים עראק, עבר-הירדן וערביי ארץ-ישראל.

ספר ג (יחידות 5-6): ארצות המנדט הצרפתי בשנות העשרים לבנון וסוריה; חצי האי הערבי בין מלחמות העולם.

ספר ד (יחידות 7-10): שנות השלושים – משברים ומרי. דיון במאפיינים האלימים של עשור שנות השלושים, במשברים הכלכליים והחברתיים, ובפריצת מעמד הביניים והנוער המשכיל לפוליטיקה של מצרים, של עראק, של הפלסטינים, של לבנון ושל סוריה. ניתוח התמורות הרעיוניות שליוו את הפוליטיקה החדשה.

ספר ה (יחידות 11-12): מלחמת העולם השנייה – כיבושים ותנופה. דיון בתמורות שחוללה מלחמת העולם השנייה ובתנופה שיצרה לתהליכים שאירעו בעשורים שבין המלחמות לקראת עיצוב המזרח התיכון משנות החמישים ועד ימינו (י' 11). חזרה על תולדות האזור 1920-1946, באמצעות מאמרים נוספים על-ידי כמה ממיטב היסטוריונים (י' 12).

10646 המזרח התיכון בימינו

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושאים: היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון
 4 תנאי קבלה: הקורס **המזרח התיכון בין מלחמות העולם**.

פיתוח הקורס: ד"ר מוסטפא כבהא, אבישי בן-דרור, אבי מור; ד"ר טל שובל (עריכה מדעית); ישראל רונן (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' חגי ארליך
יועצים: פרופ' עמי איילון, פרופ' אמציה ברעם, פרופ' גד גילבר, פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' מאיר זמיר, פרופ' יעקב לנדאו, פרופ' משה מעוז, פרופ' אשר סר, פרופ' יהושע פורת, פרופ' יוסף קוסטינר, ד"ר יואב אלון, ד"ר מיכאל אפל, ד"ר עפרה בנג'י, ד"ר רמי גינת, ד"ר און וינקלר, ד"ר אברהם סלע, ד"ר אורי קופרשמידט, ד"ר רלי שכטר

הקורס עוסק במזרח התיכון בתקופה המתחילה עם סיום מלחמת העולם השנייה ועד ימינו אלה. הקורס מבוסס על ספרים שנכתבו על כל אחת ממדינות המזרח התיכון, מתוך כוונה ללמוד את תולדות המרחב הערבי-אסלאמי כמערכת בעלת זהות ודינמיקה משלה. הספרים עוקבים אחר שלוש תקופות עיקריות: א. שלהי ההגמוניה של העילית הוותיקה שהתעצבה עם ראשית הלאומיות המודרנית ותחת שלטון המעצמות; ב. תור הנאציזם – עידן המהפכות הצבאיות ועליית המשטרים שביקשו לעצב מחדש את האזור בהגמוניה של לאומיות ערבית, מהפכנית ואחדותית; ג. התקופה מראשית שנות השבעים ועד ימינו והמתאפיינת בהתייצבות המשטרים ובהתמודדותם עם עלייתו מחדש של האסלאם כתורה פוליטית. הקורס עוסק גם בארצות המוסלמיות הלא-ערביות, איראן ותורכיה, ודן בתרומתן לעיצוב תולדות האזור כולו.

ספרי הלימוד*

- **מצרים – האחות הבכירה** / חגי ארליך
- **עראק – מלוכה, מהפכה, רודנות** / מיכאל אפל
- **ירדן – חיפוש אחר זהות** / יוסף נבו
- **סוריה – למרחבי הערביות ובחזרה** / משה מעוז
- **לבנון – אתגר המגוון והשונות** / קייס פירו
- **הפלסטינים – עם בנפתולי גלויות** / מוסטפא כבהא
- **סעודיה – ממלכת נפט במבוכי הדת והפוליטיקה** / עוזי רבי
- **תורכיה – לאומיות במבחן ניגודיה** / ענת לפידות
- **איראן – מקיסרות למהפכה אסלאמית** / משה אהרונב ומאיר ליטבק
- **תימן – מעידן המהפכות למעשה האיחוד** / עוזי רבי

* חלק מיחידות הקורס אינן נלמדות.

10550 מכורש ועד אלכסנדר: תולדות ישראל בשלטון פרס*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
שינוי נוסף: מדעי הרוח / מדעי היהדות / מקרא
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מגלות לקוממיות** – **מגלות בבל עד ירידת בית חשמונאי** או שניים מבין הקורסים **תולדות עם ישראל בימי בית ראשון, מבוא לארכיאולוגיה של ארץ-ישראל בתקופת המקרא, מבוא למקרא, יוון הקלאסית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר שלומית ירון (כתיבה); ישראל רונן (עריכה)

הקורס עוסק בתולדות עם ישראל בתקופה הפרסית, תקופה שראשיתה בשיבת ציון וסיומה בכיבוש ארץ-ישראל בידי אלכסנדר מקדון. בתקופה זו מונחים היסודות הדתיים, הלאומיים והחברתיים להתגבשותה של היהדות בכלל ושל יהדות תקופת הבית השני בפרט. התורה הופכת להיות חוקת היסוד של האומה היהודית ומתגבש מעמדם של החכמים מפרשי התורה. בתקופה זו אף מתהווה המציאות של מרכז ותפוצה שملווה את העם היהודי עד לימינו אלה.

בקורס מתמודדים הסטודנטים עם הסוגיות ההיסטוריות המרכזיות של התקופה, כגון: הכרזת כורש, פעילותם של עזרא ונחמיה, תרומתם של המקורות השונים (כתובות, מטבעות, ממצאים ארכיאולוגיים) להכרת האירועים, וכן עם הקשיים שמציב המקרא כמקור היסטורי לחקר התקופה.

נושאי הלימוד

- שיבת ציון
- ימי עזרא ונחמיה
- ארץ-ישראל תחת שלטון פרס
- פזורי ישראל באימפריה הפרסית

לנושאים אלה יתוודע הסטודנט דרך פרקי הלימוד שבספר הקורס ודרך קריאה מונחת בקטעי מקורות, בספרים ובמאמרים.

10306 חילופי משטרים ביוון הקלאסית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת העתיקה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **יוון הקלאסית** וקורס נוסף בהיסטוריה ברמה רגילה, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' דורון מנדלס, ד"ר רחל צלניק
יועצים: פרופ' בנימין שימרון, פרופ' ישראל שצמן

בתקופה הקלאסית האמינו היוונים בגישה האנתרופוצנטרית, לפיה האדם עומד במרכז היקום. מכאן שהיה צורך לדאוג לרווחתו של הפרט גם באוסף של פרטים, קרי: הפוליס. החיים המשותפים בפוליס, והבעיות שנוצרו עקב כך, הביאו לדיון במשטרה של עיר-המדינה. לפי תפיסת היוונים, אין המשטר המדיני מקודש בחותם אלוהי (כמו המלוכה במזרח, למשל), לכן אנו עדים לחילופי משטרים שונים, לפעמים תוך תקופה קצרה.

החל מתקופה קדומה דנו היוונים בשאלת חילופי המשטרים – *metabole politeias*. דיונים אלה, שניזונו מדוגמאות מן ההיסטוריה שלהם עצמם, הביאו את היוונים לנסות ולמצוא משטר יציב שיוכל למנוע חילופי משטרים. הקורס דן בתופעה של חילופי המשטרים, ובתאוריות שהעלו הוגים וסופרים יוונים בנוגע לתופעה זו.

נושאי הלימוד

- רקע כללי** – חילופי משטרים באתונה מסוף המאה השביעית לפנה"ס ועד 462 לפנה"ס.
- אנטומיה של מהפכה** – מהפכת 411 לפנה"ס באתונה. דיון מעמיק:
 - באקלים התרבותי והפוליטי ערב המהפכה.
 - במקורות היסטוריים המשמשים עדות למהפכה, תוך ניתוח ההיבטים של התופעה והאידאולוגיה.
- תאוריות חילופי המשטרים** – ניתוח התפתחותה של התאוריה אצל הוגי הדעות אפלטון, אריסטו ופוליביוס, תוך שימת דגש על הקשר בין הפרקסיס לתאוריה.

הסטודנטים יתבקשו להעמיק את ידיעותיהם ולהתמחות בהיבט ספציפי בתולדות יוון הקלאסית.

חומר הלימוד כולל מבחר מקורות ומאמרים הנלמדים בעזרת חוברת הדרכה ומטלות מנחה.

ספר נלווה

אריסטו, **מדינת האתונאים** (מאגנס, תשל"ג). ניתן לרכוש את הספר באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

10937 מלך, מלוכה וממלכה: עיונים בהיסטוריה ובהיסטוריוגרפיה של מלכות ישראל ויהודה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה; לימודי ארץ-ישראל
שינוי נוסף: מדעי הרוח / מדעי היהדות / מקרא
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **תולדות עם ישראל בימי בית ראשון**, ואחד מבין הקורסים **מבוא לארכיאולוגיה של א"י בתקופת המקרא, מהאבות עד לשופטים, ראשית המלוכה בישראל: ספר שמואל, ירושלים לדורותיה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **חשיבה היסטורית**.

פיתוח הקורס: ד"ר סינתיא אדנבורג, ד"ר חיה כץ
אחראי אקדמי: פרופ' נדב נאמן
יועצים: פרופ' שמואל אחיטוב, פרופ' אד גרינשטיין, פרופ' עודד ליפשיץ, פרופ' ישראל פינקלשטיין

מטרות הקורס

- היכרות של נושאים נבחרים הקשורים בתולדות עם ישראל בימי בית ראשון.
- תרגול בקריאה ובניתוח של מקורות מן התקופה הנדונה.
- הקניית ידע ומיומנויות לקריאה ביקורתית של הספרות המדעית (מאמרים ופרקים מתוך ספרים).
- התמצאות בספרות המדעית ושימוש בה במסגרת כתיבת עבודה סמינריונית.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מארבע יחידות:

יחידה 1: היסטוריה והיסטוריוגרפיה – דיון בהבחנה בין מציאות היסטורית, עדויות היסטוריות וחיבור היסטוריוגרפי. כמו כן יידונו הנושאים הבאים: אופיה של ההיסטוריוגרפיה המקראית בהשוואה לתעודות היסטוריות מסוגים שונים שרווחו בעת העתיקה במזרח הקדום; תפיסות אידאולוגיות ודתיות שהנחו את עיצוב העבר בספרות המקראית; הרקע ההיסטורי לצמיחתם של חיבורים אלה ושלבי התפתחותה של הכתיבה ההיסטורית בישראל.

יחידה 2: מקדש, פולחן ומוסד המלוכה בממלכות ישראל ויהודה – דיון בתפיסת דמות המלך ומקור והיקף סמכויותיו. הדיון מתבסס על מקורות מקראיים ומקורות שונים מהמזרח הקדום (אפיגרפים וחזותיים כאחד), ובו תנותח האידאולוגיה המלכותית בישראל ובמזרח הקדום.

יחידה 3: יחסים בין-לאומיים – דיון ביחסי ממלכות ישראל ויהודה עם הממלכות השכנות, ובגורמים שעיצבו יחסים אלו, בהם שיקולים מדיניים, כלכליים ואסטרטגיים.

יחידה 4: חברה, מינהל וכלכלה בממלכות ישראל ויהודה – היכרות עם מבנה החברה והכלכלה בממלכות ישראל ויהודה בפרק הזמן שבין ראשית האלף הראשון לפנה"ס ועד לשלהי ימי הבית הראשון (1000-586 לפנה"ס). ניתן המקורות השונים ייעשה לאור המודלים השונים העוסקים בחקר החברה הקדומה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

היסטוריה

10531 הנצרות הקדומה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של העת העתיקה; היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
 4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **יהודה ורומא, ירושלים לדורותיה, בין יהודים לנוצרים, הכנסייה הקתולית בימי הביניים: אידיאולוגיה ופוליטיקה, ראשיתה של אירופה: מערב-אירופה בימי הביניים המוקדמים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אורה לימור, ד"ר רבקה ניר, ד"ר אריה קופסקי; טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר אריה קופסקי, ד"ר סר' רוז

הקורס עוסק בהיבטיה השונים של הנצרות הקדומה – הרקע להופעתה, האופן שבו התגבשו כתביה וכיצד התעצבה התאולוגיה שלה. במוקד הדיון עומדת דמותו של ישו, שהוא מושא האמונה והפולחן של הדת הנוצרית, ונדונות הפרשיות העיקריות בעילת חייו: לידתו, טבילתו, פעילותו בגליל, עלייתו לירושלים, משפטו, צליבתו ותחייתו. דיון מפורט מוקדש לסיפור התגששותה של הכנסייה הקדומה בירושלים לאחר מותו של ישו ולפעילותו של פאולוס, השליח לגויים, שהוא דמות מרכזית בעיצובה של התאולוגיה הנוצרית ובהפצתה במרחבי העולם ההלניסטי-רומי. הקורס עוקב אחר המגמות העיקריות בהתפתחותה של הנצרות עד הפיכתה לדת האימפריה הרומית.

נושאים אלה נדונים באמצעות ניתוח המקורות הקדומים העומדים לרשותנו (הברית החדשה, חיבורים נוצריים קדומים, כתביהם של אבות הכנסייה וכן מקורות לא-נוצריים: יהודיים ופאגניים), תוך הדגשת הקשיים שהם מציבים בפני ההיסטוריון והפתרונות שהמחקר מציע ליישובם.

חומר הלימוד

- א. ספר הקורס, **הנצרות הקדומה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2009), ובו ארבעה פרקים:
 - פרק א **מקורותיה של הנצרות**
 - פרק ב **ישו – לידתו ופעילותו בגליל**
 - פרק ג **ישו בירושלים**
 - פרק ד **פאולוס – ניצחונה של כנסיית הגויים**
- ב. ספרו של ז'ראר ואלה, **הנצרות הקדומה: היסטוריה וספרות בתקופת כינונה** (800-1000) (תרגום: א' תגרי; האוניברסיטה הפתוחה, 2005)
- ג. **הנצרות הקדומה, אסופת מאמרים** בעריכת רבקה ניר (האוניברסיטה הפתוחה, 2008)
- ד. מקראת מאמרים (באנגלית)

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10303 תפוצות ישראל בתקופה ההלניסטית-רומית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
 4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מגלות לקוממיות, יהודה ורומא**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר לאה רוט-גרסון, יוסף אגור; ישראל רונן, בת-חן פירסט, עמיחי ישראלי, איה ברסקי, משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' אהרן אופנהיימר, פרופ' שמואל ספראי, פרופ' אוריאל רפפורט, פרופ' מנחם שטרן, ד"ר גדעון פוקס

הקורס נועד להפנות את תשומת לבם של הסטודנטים אל אחת התופעות החשובות בתולדות ישראל – תופעת הפזורה היהודית. תפוצות ישראל קיימות ברחבי העולם למן חורבן הבית הראשון ועד ימינו אלה, והן מהוות חלק בלתי נפרד מההווה היהודית הלאומית. הקורס חושף את קיומן של קהילות יהודיות שונות בעת העתיקה, יחסיהן עם האוכלוסייה הלא יהודית במקומות מושבן, וזיקתן לארץ ישראל ולהנהגתה.

מטרות נוספות של הקורס הן אלה:

- א. קריאה ביקורתית של מקורות היסטוריים וניתוחם;
- ב. פיתוח כושר קריאה במחקרים מקצועיים;
- ג. פיתוח גישה ביקורתית, חשיבה עצמאית ויכולת להסביר ולנמק עמדות במסגרת הבעיות הנדונות.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **היווצרות התפוצות ומיקומן הגיאוגרפי בתקופה ההלניסטית-רומית** (יחידת חובה)
- 2 יחידה **מעמדם המשפטי של יהודי התפוצות** (יחידת חובה)
- 3 יחידה **שנאת ישראל בעת העתיקה**
- 4 יחידה **מרד התפוצות**
- 5 יחידה **קשרי התפוצות עם ארץ-ישראל**
- 6 יחידה **בתי הכנסת בתפוצות**
- 7 יחידה **יהדות בבל** (יחידת חובה)
- 8 יחידה **גרים והתגיירות בעת העתיקה**

מתוך שמונה היחידות על הסטודנטים ללמוד שש בלבד: שלוש יחידות חובה ושלוש יחידות בחירה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10572 סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / מדעי היהדות / תורה שבעל-פה
 4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **מגלות לקוממיות, יהודה ורומא, עולמם של חכמים – בדורות התנאים, ** מדרש ואגדה, מבוא לתורה שבעל-פה, פרקי תלמוד**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' בן-ציון רוזנפלד, יוסף אגור, ד"ר איה אלישיב-ברסקי, ד"ר רז מוסטיגמן; ישראל רונן (עריכה)
יועץ: ד"ר רפאל ינקלביץ

מטרת הקורס לבחון את ההיבטים ההיסטוריים העיקריים בעולמם של חכמי ארץ-ישראל בתקופת המשנה והתלמוד, על יסוד עיון, ניתוח וביקורת המקורות העתיקים, וזאת בעזרת קריאת מחקרים בני-זמננו, ניתוחם והתייחסות לנושאים הנדונים בהם.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מבוא היסטורי: ארץ-ישראל מחורבן הבית השני ועד ביטול הנשיאות**
- 2 יחידה **הנשיא ובית הוועד בתקופת המשנה והתלמוד**
- 3 יחידה **מרכזי התורה בארץ-ישראל בתקופת המשנה והתלמוד**
- 4 יחידה **יהודים, יוונים ורומאים בעיני חכמי ארץ-ישראל מן החורבן ועד עליית הנצרות**
- 5 יחידה **הקשרים בין ארץ-ישראל ובבל**
- 6 יחידה **ירידת כוחו של המרכז בארץ-ישראל במאות השלישית והרביעית**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **מירושלים ליבנה** – למי שלמד אותו לפני תשנ"ח.

10374 סוגיות בחקר הלאומיות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת החדשה
שינוי נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה
 4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בהיסטוריה של העת החדשה או קורס באחת הדיסציפלינות: **מדע המדינה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, יחסים בין-לאומיים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' הנרי וסרמן, ד"ר יוסי דהאן, רות רמות (כתיבה)
יועצים: פרופ' חגי ארליך, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' משה צימרמן, פרופ' דב רונן

מטרת הקורס להעמיק, להרחיב ולחדד את הבנת הלאומיות על-ידי דיון תאורטי שיטתי בסוגיה: "הלאומיות המודרנית מהי?". בדיון ילובנו שאלות מתודולוגיות הקשורות בחקר הלאומיות. לצורך הרחבת אופקים בהיסטוריה כללית, יענינו הסטודנטים בפרקים נבחרים מתוך **אירופה מאז נפוליאון**, כרך ב, מאת ד' תומסון (זמורה ביתן, 1984). אחר כך יילמדו מושגי יסוד בהבנת הלאומיות באמצעות פרקים נבחרים מתוך **לאומים ומדינות**, מאת ב' אקצין (עם עובד, 1980).

עיקר הקורס הוא עיון במחקרים הדגים בסוגיה "הלאומיות המודרנית מהי?", כל אחד על-פי דרכו ושיטתו:

1. א' גלנר, **לאומים ולאומיות** (האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ד). ספר מעניין ומקורי זה מעמיד "על הראש" את כל מה שנלמד עד כה, ומציג את הלאומיות כתופעה המבוססת על חלוקת העבודה ועל שיטות החינוך החדשות שהיו לצו השעה בעידן של תיעוש ומודרניזציה.
2. ב' אנדרסון, **קהילות מדומיינות** (האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ט). תאוריה מרתקת על אודות שורשיה התרבותיים (שניונים בתפיסת החלל והזמן) והחומריים (התפשטות הייצור הקפיטליסטי של ספרים) של הלאומיות. הספר נחשב למייצג מובהק של השיח הפוסט-מודרניסטי.
3. **להמציא אומה** – קובץ מאמרים בעריכת י' דהאן ו' וסרמן (האוניברסיטה הפתוחה, 2006), העוסק בהמצאה של מסורות לאומיות. הקובץ כולל מאמרים "קלאסיים", כגון אלה של י' טרוור-רפר ואריק הובסבאום, וכן מאמרים על המצאת מסורות בתנועה הלאומית היהודית ובתנועה הלאומית הפלסטינית.
4. ה' ורסמן, **עם, אומה, מולדת** (האוניברסיטה הפתוחה, 2007). ספר זה מגולל את שושלת היוחסין ואת גלגולי המשמעות של שלושה מושגי יסוד – "עם", "אומה" ו"מולדת".

הקורס מתמקד בבחינה ביקורתית של הספרים הללו – הנחות היסוד הרעיוניות, שיטות המחקר והמסקנות העולות מגישותיהם. ההשוואה ביניהם תסייע לסטודנטים לגבש תשובה עצמאית לשאלה שהיא היום אקטואלית מתמיד: "הלאומיות המודרנית מהי?".

חובה להשתתף בשלושה מתוך ארבעה מפגשים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10500 עלייה לרגל: יהודים, נוצרים, מוסלמים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של ימי הביניים; היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים
 4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **בין יהודים לנוצרים, ירושלים לדורותיה, האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אורה לימור, פרופ' אלחנן ריינר (כתיבה), ד"ר ברוריה ביטון-אשקלוני, ד"ר מרים פרנקל, ד"ר איריס שגריר; טובה צורף (עריכה)

הקורס עוסק בעלייה לרגל בימי הביניים כתופעה חברתית ודתית ובספרות עולי הרגל כתופעה ספרותית. ירושלים בפרט וארץ-ישראל בכלל נבחרו כמוקד הגיאוגרפי של הקורס, משום קדושתן שלוש הדתות המונותאיסטיות, ומשום מרכזיותן בעלייה לרגל של שלוש הדתות האלה, דבר המאפשר בחינה משווה של התופעה באורח שאיננו מוכר בשום מקום אחר. הקורס עומד על האוניברסליות והדומה בהתנהגות הדתית של בני הדתות השונות, ועל הייחודי והשונה בכל אחת מהן.

חומר הלימוד כולל ספר מבוא, אסופת מקורות ואסופת מאמרים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10351 מרד בר-כוכבא*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה
 4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **ירושלים לדורותיה, מגלות לקוממיות, יהודה ורומא, מדרש ואגדה** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר רבקה ניר; משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' אהרון אופנהיימר, פרופ' אוריאל רפפורט, ד"ר ישראל בן שלום, ד"ר רוז מוסטיגמן

בקורס זה מתמודדים הסטודנטים עם הבעיות המרכזיות הקשורות בחקר מרד בר-כוכבא ובהבנתו: הרקע והגורמים העקיפים והישירים לפרוץ המרד, הנהגת המרד ומקורות התמיכה בו, היקפו הטריטוריאלי ומשתתפיו ותוצאותיו המדיניות וארוכות הטווח. הקורס שוכתב ועודכן בשנת תשס"ט.

- מטרות נוספות של הקורס הן אלה:
- א. פיתוח יכולת קריאה ביקורתית של מקורות היסטוריים וניתוחם;
 - ב. פיתוח כושר קריאה בספרות מחקרית;
 - ג. פיתוח גישה ביקורתית, חשיבה עצמאית ויכולת להסביר ולנמק עמדות במסגרת הבעיות הנידונות.

חומר הלימוד

1. **הרקע והגורמים למרד בר-כוכבא** יחידה 2 **היקפו הטריטוריאלי של המרד ומשתתפיו**
- 3 **הנהגת המרד**
- 4 **תוצאות המרד – גזרות השמד והתגובות עליהן**
- 5 **תוצאות המרד – מיהודה לגליל**

הסטודנטים ילמדו מבחר מקורות ומאמרים בעזרת שאלות מנחות הכלולות ביחידות הלימוד, ויכתבו כמה ממ"נים, שאחד מהם – מטלת החובה – יהיה עבודה בהיקף מצומצם (רפרט).

ספרים נלווים

א' אופנהיימר (עורך), **מרד בר כוכבא**, בתוך: **סוגיות בתולדות עם ישראל**, 10 (מרכז זלמן שזר, תש"ס); א' אופנהיימר וא' רפפורט (עורכים), **מרד בר כוכבא מחקרים חדשים** (יד בן-צבי, תשמ"ד).

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **מרד בר-כוכבא** (42134) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.open.ac.il/>

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
 ** או הקורס **עולמם של חכמים** (10201) למי שלמד אותו בעבר.

10513 גרמניה 1830-1770: מאמות תרבות לתרבות לאומית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת החדשה
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18 (חלק א)** או הקורס **אירופה ערש הלאומיות****, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' הנרי וסרמן, ד"ר רחל לבנה-פרודנטל, ד"ר גלילי שחר, רות רמות (עריכה) **יועצים:** פרופ' משה צימרמן, ד"ר יורגן ניראד

הקורס דן בתקופה של פריחה ספרותית והגותית יוצאת דופן, אשר עיצבה את זהותם התרבותית של הגרמנים לדורות, והעניקה להם את תרבותם הלאומית. הקורס חושף את המרחב התרבותי ששרר בשנים אלו בין תרבות "ההשכלה", הרציונלית, בעלת המסר האוניברסלי, לבין תנועת "הרומנטיקה", האנטי-רציונלית, שהעלתה על נס את העם הגרמני.

במהלך הקורס ייבחנו הקשר בין אמנות לבין אידיאולוגיה, וכן תיבחן אחת הדרכים לכינונה של האומה הגרמנית. בראשית הדרך יכירו הסטודנטים את ההגות הביקורתית ואת יצירות האמנות האוניברסליות של תרבות "ההשכלה" ובסופה יפגשו את תחושת השליחות והיעוד המעוגנת בתודעה הלאומית הגרמנית. בד בבד ייבחנו מקומם של היהודים בתרבות ובחברה זו, ובהקשר זה עולה כמעט מאליה השאלה, האם אפשר להבחין כבר בשלבים מוקדמים אלו בסממני ההסתאבות של הלאומיות הגרמנית?

מבנה הקורס

המבוא לקורס ניתן בספר **אך גרמניה היכן היא?**, מאת הנרי וסרמן (האוניברסיטה הפתוחה, 1999). פרט למבוא בנוי הקורס מארבעה חלקים:

- חלק 1 **זרם ההשכלה**
- חלק 2 **"הסער והפרץ"**
- חלק 3 **הקלאסיציזם של ויימר**
- חלק 4 **זרם הרומנטיקה**

הלימוד נעשה תוך עיון (ביקורתי) ביצירות ספרות והגות, קריאת מאמרים נבחרים מתוך מקראה, ובעזרת מדרוך למידה.

הספרים והחיבורים שיימדו (בתרגום לעברית):
י' וינקלמן, **הגיונות על חיקוי יצירות יווניות באמנות היצור הפיסול**; ג"א לסינג, **חינוך המין האנושי**; פסטאלוצי, **מכתב לידיד על אודות ישיבתו בשטנס**; ש' מימון, **ספר חיי שלמה מימון**; י"ו גיתה, **ייסורי וותר הצעיר**, איפגניה **בטאורוס**; ח' פון קלייסט, **מיכאל קולהאס**; א' פון שאמיסו, **המעשה המופלא בפטר שלמהל**; J.G. Fichte, *Addresses to the German Nation*.

10317 מרעיון לממשות: תומס ג'פרסון והתהוות הפדרליזם האמריקני, 1820-1780*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת החדשה
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים ובכללם קורס **בהיסטוריה של העת החדשה**** וקורס באחת הדיסציפלינות **מדע המדינה** או **יחסים בין-לאומיים****, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר גיורא קולקה, פרופ' דוד דה פריס; טובה צורף (עריכה) **יועצים:** פרופ' מיכל סובל

תומס ג'פרסון היה בן 33 בעת שחיבר את טיטות הצהרת העצמאות של ארצות-הברית. בחמישים השנים מאז ועד מותו ב-1826 הוא היה מעורב בתהליך היווצרותה של הדמוקרטיה הפדרלית האמריקנית, לעתים מעורבות פעילה יותר ולעתים פעילה פחות, לעתים בעקיפין וממרחקים, בהיותו שגריר בצרפת, ולעתים במישרין וממרכז ההתרחשויות, בהיותו שר בקבינט, או סגן נשיא, או נשיא. השקפותיו, תגובותיו, יזמותיו, שבחיו וביקורתו על כל היבט של תהליך התהוותה של הרפובליקה רשומים בפרוטרוט, הגויים בעמקות ומנוסחים ברהיטות בקורפוס ענקי של מכתבים שחיבר בשקדנות בלתי נלאית כל ימי חייו. מתוך כעשרים אלף מכתבים שכתב בעצמו, ומתוך עשרות אלפי מכתבים שנכתבו אליו, נבחרו ותורגמו לעברית כחמש מאות, והם לוקטו בקובץ שהוכן במיוחד בשביל הקורס. הקובץ הזה הוא אוטוביוגרפיה של האיש ואספקלריה של תקופתו.

המהפכה האמריקנית, עיצובו של משטר חוקתי שיעדו הראשי הוא חירות היחיד ובטחוננו, וכינונה של ברית פדרלית באמריקה הם אולי ההישגים המרשימים ביותר של עידן המהפכות הכלל-עולמי, והם לבטח ההישגים המתמידים ביותר שהעידן ההוא הוריש להיסטוריה. זה קורס דוקומנטרי: באמצעות תעודות אותנטיות הוא מספר את סיפורם של שלושת העשורים הראשונים בתולדות הרפובליקה האמריקנית.

חטיבת התעודות העיקרית, והגדולה מכולן, היא אסופת מכתביו המתורגמים של ג'פרסון, כתבים שהם ביטוי אישי של הגותו הפוליטית ושל אירועי זמנו;

להרחבת היריעה, מצורפת חטיבה דוקומנטרית נוספת, צנועה בהיקפה, שהיא קובץ של תעודות רשמיות.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כך.
** או קורס כלשהו בהיסטוריה למי שלמד אותו לפני סמסטר 2010.
*** מי שלמד את הקורס **עידן המהפכות, 1760-1830** (10217) לפני סמסטר 2009 פטור מתנאי קבלה של קורס באחת הדיסציפלינות – מדע המדינה או יחסים בין-לאומיים.

10336 חירויות הפרט והמבנה החוקתי בדמוקרטיה פדרלית: רציפות ושינוי בממשל ארצות-הברית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של העת החדשה
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים ובכללם קורס **בהיסטוריה של העת החדשה**** וקורס באחת הדיסציפלינות **מדע המדינה** או **יחסים בין-לאומיים****, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר גיורא קולקה; טובה צורף (עריכה) **יועצים:** פרופ' יהושע אריאלי, פרופ' חגי הורביץ, פרופ' דוד ריצי

הממשל האמריקני הוא נושא סטנדרטי, אם כי בסיסי וחיוני, בכל הדיסציפלינות העוסקות בארצות-הברית. היעד של קורס זה הוא להציג ולנתח את ממשל ארצות-הברית מזווית ראייה שונה במעט מן המקובל ובהדגשים שיש בהם משום חידוש.

ספר הקורס נכתב בניסיון להגיש לסטודנטים מציגה של גישה היסטורית-התפתחותית מכאן, וגישה מוסדית-תפקודית מכאן, ובה הוא מבקש לסבר את אוזניהם הן של אנשי ההיסטוריה והן של אנשי מדע המדינה.

במהלך הלימודים יתבקשו הסטודנטים לנתח מסמכים ראשוניים ומשניים על יסוד הדיון בספר הקורס.

פרקי הספר

- פרק 1 **חיים, חירות והחתימה לאושר**
- פרק 2 **המפעל החוקתי**
- פרק 3 **פדרליזם**
- פרק 4 **יציבות ושינוי: תיקונים בחוקה**
- פרק 5 **פרישה ומרי: על הזכות להתאבדות קונסטיטוציונית**
- פרק 6 **היחיד בפעולה פוליטית**
- פרק 7 **התנהגות הבוחר ודפוסי הצבעה**
- פרק 8 **הומוגניות והטרוגניות במארג האתני של ארצות-הברית**
- פרק 9 **עקרונות החירות במבחן המאה ה-20**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כך.
** או קורס כלשהו בהיסטוריה למי שלמד אותו לפני סמסטר 2010.
*** מי שלמד את הקורס **עידן המהפכות, 1760-1830** (10217) לפני סמסטר 2009 פטור מתנאי קבלה של קורס באחת הדיסציפלינות – מדע המדינה או יחסים בין-לאומיים.

10311 יהודי צפון-אפריקה במאות ה-19-20*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מהקורסים **יהודים בעידן של תמורות, בין ציון לציונות – תולדות התנועה הציונית 1881-1914**, **שנאת ישראל ואנטישמיות, יהודים בין מוסלמים: מבוא לתולדות היהודים, מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה, המזרח התיכון בין מלחמות העולם** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' ירון צור, ד"ר חיים סעדון, ד"ר הגר חלל

בקורס **יהודים בעידן של תמורות** (10204) נלמדו מגמות התמורה המתחוללות בריכוזים יהודיים שונים, עם חדירת התהליכים האופייניים לעת החדשה לתוכם. בקורס זה יתבקשו הסטודנטים להעמיק את ידיעותיהם, ולהתמחות בתולדות התמורה בריכוז יהודי אחד: צפון-אפריקה.

הקורס מתרכז בתולדותיהן של שלוש קהילות: אלג'יר, תוניס וקזבלנקה. כל אחת מקהילות אלה נדונה בתקופה היסטורית שונה, בהתאם לעיתוי מפגשה עם הקולוניאליזם הצרפתי, ששינה את פני צפון-אפריקה במאות ה-19 וה-20.

בהתאם לכך הקורס כולל שלושה חלקים:

- יהודי אלג'יר: 1830-1902
- יהודי תוניס: 1882-1939
- יהודי קזבלנקה: 1907-1956

בכל אחד מחלקי הקורס יתוודעו הסטודנטים למצבה של הקהילה ערב הכיבוש, ולהתפתחותה תחת השלטון הצרפתי. תשומת לב רבה תוקדש להשפעת הזרמים האידיאולוגיים היהודיים המודרניים על חי הקהילה – מתנועת ההשכלה ועד הציונות. כמו כן נעסוק בנושאים כמו: המדיניות הקולוניאלית והמיעוט היהודי, יחסי מוסלמים-יהודים, עליית יהודי מרוקו לישראל ועוד.

לימוד הקורס מבוסס על קריאה משולבת ביחידות הלימוד ובחומר ביבליוגרפי בהיקף של כ-800 עמודים. במהלך הקורס יתבקשו הסטודנטים להגיש מטלות חובה.

10589 פרקים בתולדות יהודי ארצות-הברית 1820-1950*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה**** או קורס **בהיסטוריה של העת החדשה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס פולין: פרקים בתולדות יהודי מזרח-אירופה ותרבותם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלון גל (אחראי אקדמי), פרופ' יוסף גולדשטיין; ד"ר מירה יונגמן; ד"ר עמוס כרמל (תרגום); א' קרן, ח' זילבר-זרוד, מ' חרמוני (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' לוי גרטנר

הקורס דן במאפייני העיקריים של יהדות ארצות-הברית, ועומד על ההתפתחויות ההיסטוריות העיקריות שחלו ביהדות זו בשנים 1820-1950.

מבנה הקורס

חלק א **ההגירה:** שלושה גלי הגירה עיצבו את יהדות ארצות-הברית: "גל ההגירה הספרדי" (שהתרחש קודם לתקופה שבה מתמקד הקורס ולכן לא נדון בו); "גל ההגירה הגרמני"; ו"גל ההגירה המזרח-אירופי". חלק זה יעסוק בשניים האחרונים.

חלק ב **ייחודיותה של יהדות אמריקה:** חלק זה עוסק בסוגיות בסיסיות בנושא, כגון: השוואה בין יהדות ארצות-הברית לבין קיבוצים יהודיים אחרים באירופה; ובחינת ההשלכות של הפלורליזם האמריקני, חופש הדת בארצות-הברית, הלאומיות האמריקנית והזהות האמריקנית על צביונה של יהדות ארצות-הברית. חלק זה עוסק גם בדור השני להגירה ממזרח-אירופה.

חלק ג **הזרמים הדתיים:** בחלק זה ייסקרו התפתחויות שונות שחלו בזרם הרפורמי בתקופה האמורה, תיבחן היווצרותם של הזרם הקונסרבטיבי ושל התנועה הרקונסטרוקציוניסטית, וייסקרו תולדותיו של הזרם האורתודוקסי.

חלק ד **סולידריות יהודית:** חלק זה עוסק בהיבטים שונים של סולידריות יהודית אמריקנית כלפי קיבוצים יהודיים ברחבי העולם. דיון נרחב יוקדש לסוגיית עמידתם של יהודי ארצות-הברית מול שואת יהודי אירופה ותרומתה של יהדות ארצות-הברית להקמת מדינת ישראל.

הקורס מבוסס על הספר **החוויה היהודית האמריקנית: תולדות, מבואות, מקורות** מאת מ' קצבורג-יונגמן (האוניברסיטה הפתוחה, 2007) הכולל תעודות היסטוריות, על אסופת מאמרים ועל מדריך למידה המקשר בין חומרי הלמידה השונים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **פרקים בתולדות יהודי ארה"ב** (42304) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** או שני קורסים כלשהם בהיסטוריה שלמי שלמד אותם לפני סמסטר 2010.

10565 יהודי תימן: היסטוריה, חברה, תרבות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס **בהיסטוריה של העת החדשה**, או קורס **בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה** או קורס **בלימודי המזרח התיכון**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר בת-ציון עראקי-קלורמן, פרופ' יוסף טובי, פרופ' ירון צור, רן שגב (כתביה); עדה כהן (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' ישראל גרשוני
יועצים: פרופ' ראובן אהרוני, פרופ' הרווי גולדברג, פרופ' יצחק גלוסקא, פרופ' אביבה חלמיש, ד"ר חיים סעדון, פרופ' ירון צור, פרופ' יהודה רצהבי

הקורס מתמקד בהיבטים מרכזיים של החברה התימנית, היהודית והמוסלמית, בעיקר במאות ה-19 וה-20. בקורס נבחנים חייה של הקהילה היהודית בחברה שלא היתה נתונה להשפעתו הישירה של הקולוניאליזם המערבי, וזאת בשונה מקיבוצים יהודיים בארצות האסלאם האחרות. הקורס עוסק בתרבותם המיוחדת של יהודי תימן, שהתפתחה תוך שימור ערכים תרבותיים יהודיים עתיקים, אימוץ מאפיינים שונים מתרבות הסביבה המוסלמית והיענות לזרמים מובילים במחשבה ובספרות היהודית שהגיעו אליהם ממרכזים יהודיים אחרים. הדיון מעלה נושאים כגון: מעמד המשפטי של היהודים; מקומם בחברה ובכלכלה של תימן; דפוסי התנהגות שלהם והחינוך; משיחיות ותנועות משיחיות. תנועת העלייה לארץ-ישראל, שהחלה בסוף המאה ה-19 והגיעה לשיאה לאחר הקמת מדינת ישראל, נבחנת על רקע התמורות הפוליטיות הבין-לאומיות באותה תקופה ולאור המציאות הכלכלית והחברתית המשתנה בתימן.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **תימן – הארץ והשלטון הזייד**
- יחידה 2 **הכת הזיידית והאמאמים – יסודות יחסים ליהודים**
- יחידה 3 **יישוב, חברה וכלכלה**
- יחידה 4 **החיים התרבותיים וחיי המשפחה**
- יחידה 5 **משיחיות ותנועות משיחיות**
- יחידה 6 **תמורות בתקופת השלטון העות'מאני 1872-1918**
- יחידה 7 **עליות לארץ-ישראל עד תום מלחמת העולם השנייה**
- יחידה 8 **עליות לארץ-ישראל לאחר מלחמת העולם השנייה ועד סוף המאה ה-20**
- יחידה 9 **יוצאי תימן בארץ-ישראל, אסופת מאמרים בעריכת בת-ציון עראקי קלורמן (האוניברסיטה הפתוחה, 2006)**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. המעוניינים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס זה חייבים להשתתף במפגש האחרון של הקורס.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10573 יהדות גרמניה לנוכח אתגרי המודרניזציה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם קורס בהיסטוריה של העת החדשה, או קורס בהיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים אירופה ערש הלאומיות, עידן המהפכות, 1760-1830.

פיתוח הקורס: פרופ' שולמית וולקוב, פרופ' הנרי וסרמן, ד"ר גיא מירון, זהר לבאי, שרון נמרוד; אורית פרידלנד (תרגום), ורד זילבר-ורוד (עריכה)

בקורס יהודים בעידן של תמורות (10204) נלמדו התמורות שהתחוללו בריכוזים היהודיים השונים עקב תהליכי המודרניזציה. בקורס זה יתבקשו הסטודנטים להעמיק ידיעותיהם, ולהתמחות בתמורות שהתחוללו בקהילה היהודית בגרמניה.

הלימוד בקורס מבוסס על הספר בין ייחוד לטמיעה – יהודי גרמניה 1780-1918, מאת שולמית וולקוב (האוניברסיטה הפתוחה, 2003). כמו כן כולל חומר הלימוד מקראות ומדרכי למידה.

נושאי הלימוד

- תנועת ההשכלה היהודית
- האמנציפציה של היהודים
- חכמת ישראל
- זרמים דתיים בקהילה היהודית בגרמניה
- זרמים פוליטיים מרכזיים בקהילה היהודית בגרמניה בשלהי המאה ה-19

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

בנוסף לקורס זה ניתן ללמוד רק קורס נוסף אחד מבין הקורסים: יהדות צרפת מערב המהפכה הצרפתית עד פרשת דרייפוס (10308), תהליכי מודרניזציה בחברה היהודית במזרח אירופה (10310).

10333 אתיופיה – נצרות, אסלאם, יהדות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של המזרח התיכון; היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה; היסטוריה של ימי הביניים; היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מן הקורסים בין יהודים לנוצרים, האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת, מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה, המזרח התיכון בין מלחמות העולם, צמיחת המדינות החדשות באפריקה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' חגי ארליך, פרופ' סטיב קפלן, ד"ר הגר סלומון (כתיבה); זהר לבאי (עריכה)
יועצים: פרופ' אהרון אופנהיימר, ד"ר דפנה אפרת, פרופ' נחמיה לבציון, פרופ' אורה לימור, פרופ' אולגה קפליוק

קורס זה עוסק בממד הדתי ובתפקידו בתולדותיה של אתיופיה, משחר ימי הביניים ועד ימינו.

חלקו הראשון דן בנצרות האתיופית כמסגרת הערכים התרבותית והפוליטית של הרוב ההגמוני, אלה שכונו את הקיסרות האתיופית והנהיגה לאורך הדורות. הקורס ינתח את רכיביה הרוחניים-תאולוגיים של הנצרות האתיופית המיוחדת, את התפתחותם ואת תפקידם בהיסטוריה של המדינה ובמערכת יחסי החוץ שלה.

החלק השני דן באסלאם ובאתיופיה. קהילות אסלאמיות רבות היוו חלק מהמארג האתיופי, ובימינו הם מהווים כמחצית מהאוכלוסייה. הקורס ידון במבנהו של האסלאם האתיופי, ובהתפתחותו כדתם של מיעוטים המתמודדים מול ההגמוניה הנוצרית הממלכתית. הקורס גם עוקב אחרי יחסי אתיופיה וארצות המזרח התיכון.

חלקו השלישי של הקורס עוסק ביהדות אתיופיה. חלק זה ינסה להבין את מהותה של יהדות מיוחדת זאת, את אורחותיה ומנהגיה, ואת תולדותיה ומיקומה ההיסטורי בחברה האתיופית, על המגוון הדתי והחברתי שבה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר אתיופיה – נצרות, אסלאם, יהדות (האוניברסיטה הפתוחה, 2003) ועל חוברת מאמרים וקטעי קריאה.

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס אתיופיה – נצרות, אסלאם, יהדות (42301) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10918 דמוגרפיה פוליטית במדינות ערב במאה ה-20*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מן הקורסים מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה, המזרח התיכון בין מלחמות העולם, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר און וינקלר (כתיבה), פרופ' חגי ארליך, ד"ר טל שובל
יועצים: פרופ' גד גילבר, פרופ' ישראל גרשוני, פרופ' אורי קופרשמידט, ד"ר רלי שכטר

הקורס עוסק בהתפתחויות הדמוגרפיות בארצות המזרח התיכון הערבי במאה ה-20, ובקשר שבין התפתחויות אלה לפוליטיקה שהושפעה מהן והשפיעה עליהן. הקורס גם מקנה את מושגי היסוד הדרושים לעיסוק בתחום הדמוגרפיה.

הקורס מציע שילוב בין תיאור התופעות הדמוגרפיות וניתוחן לבין ניתוח יחסי הגומלין בינן לבין הפוליטיקה הפנימית והבין-לאומית, והוא מהווה ניסיון ללמוד את ההיסטוריה של המזרח התיכון בן-זמננו מזווית ראייה ייחודית המעלה תובנות חשובות ומקוריות לגבי ההתפתחויות העיקריות שחלו באזור במהלך המאה ה-20.

נושאי הלימוד

- גידול האוכלוסין המהיר במדינות ערב במאה ה-20
- התוצאות הכלכליות של שיעורי הריבוי הטבעי הגבוהים של אוכלוסיית מדינות ערב במחצית השנייה של המאה ה-20
- תנועת עובדים בין מדינות ערב
- השפעות ההגירה על יצואניות העובדים הגדולות: מצרים, ירדן, תימן וסוריה
- מדיניות הילודה של מדינות ערב במחצית השנייה של המאה ה-20

חומר הלימוד מבוסס על הספר דמוגרפיה פוליטית במדינות ערב במאה ה-20 מאת א' וינקלר (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), על מקראת מאמרים ועל מדרוך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10308 יהדות צרפת מערב המהפכה הצרפתית עד פרשת דרייפוס*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **יהודים בעידן של תמורות, שנאת ישראל ואנטישמיות**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' מ' גרץ, פרופ' ירון צור, ד"ר זאק ארנברנד

בקורס **יהודים בעידן של תמורות** (10204) נלמדו מגמות התמורה המתחוללות בריכוזים יהודיים שונים, עם חזירת התהליכים האופייניים לעת החדשה לתוכם. בקורס זה יתבקשו הסטודנטים להעמיק את ידיעותיהם, ולהתמחות בתולדות התמורה בריכוז יהודי אחד – צרפת.

יהודי צרפת היו הראשונים מבין יהודי אירופה שקיבלו אמנסיפציה משפטית ושעברו תהליכי השתלבות עמוקים בחברה ובמדינה המודרנית. בשלהי המאה ה-19 התרחשה שם התפרצות אנטישמית חמורה סביב פרשת דרייפוס, אך זו הסתיימה בכישלון המחנה האנטישמי. תולדות יהודי צרפת במאה ה-19 הם מן המרתקים והמאלפים בתולדות היהודים בתקופה חשובה זו.

נושאי הלימוד הכלליים

- המעבר מאוטונומיה קהילתית למבנה קהילתי ריכוזי (משלח המסטר הישן עד לאחר התקופה הנפוליאונית);
- מיהדות "מסגרת" ליהדות בעלת אוריינטציה כלל-יהודית (1815-1870);
- משבר האמנסיפציה – יהדות צרפת לנוכח עליית האנטישמיות וגל ההגירה הגואה ממזרח-אירופה

לנושאים אלה יתוודעו הסטודנטים דרך קריאה מונחית בספרים ובמאמרים בהיקף של כ-600 עמודים, ביניהם ספרה של א' בנבסה, **תולדות יהודי צרפת: מהעת העתיקה עד ימינו** (האוניברסיטה הפתוחה, 2004).

לאחר גמר הלימוד בשלב הקריאה המונחית יכתבו הסטודנטים עבודה סמינריונית בהנחיית מנחה.

נושאים אופייניים לעבודה סמינריונית:

- מאפייני החברה היהודית בסוף המאה ה-19
- תדמיתו של בית רוטשילד בעיני הציבור הצרפתי באמצע המאה ה-19
- יסודות פוליטיים באנטישמיות הצרפתית
- דרייפוס – בעיה יהודית או בעיה צרפתית?
- חברת כ"ח (כל ישראל חברים) כמקד תרבות יהודית

* בנוסף לקורס זה ניתן ללמוד רק קורס נוסף אחד מבין הקורסים: **יהדות גרמניה לנוכח אתגרי המודרניזציה** (10573), **תהליכי מודרניזציה בחברה היהודית במזרח אירופה** (10310).

10915 ילדות בימי הביניים: ילדים יהודים וילדים נוצרים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של עם ישראל בימי הביניים; היסטוריה של ימי הביניים
 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **בין יהודים לנוצרים: יהודים ונוצרים במערב-אירופה עד ראשית העת החדשה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' שולמית שחר, ד"ר אלישבע באומגרטר, אורית רמון; טובה צורף (עריכה)

הקורס בוחן את היחס לילדים ולילדות באירופה הנוצרית בימי הביניים (במאות ה-11-15), כפרק בהיסטוריה התרבותית והדתית של התקופה וכאשנב אל חיי החברה בכללותה. הקורס בוחן את האופן בו היחס לילדים ולילדות משקף את ערכי החברה ומתמקד בהשוואה בין מציאות החיים של ילדים והוריהם בחברה הנוצרית לבין זו של החברה היהודית באשכנז. הדיון בקורס מדגיש את המכנה המשותף ואת ההבדלים ביחסן של שתי החברות אל ילדים ואל תקופת הילדות, ומציע זווית ייחודית להבנת הדומה והשונה בחוויה הדתית והחברתית של שתי הקבוצות וביחסי הגומלין ביניהן. בנוסף עוסק הקורס בהיבטים מגדריים ואנתרופולוגיים של חברת ימי הביניים הבאים לידי ביטוי בילדות.

הקורס פותח בדיון היסטוריוגרפי אודות מעמד של הילדות כתקופה מובחנת בחיי האדם, ובהמשך עוסק בהיריון, לידה, טיפול בתינוקות, טקסי מעבר, תרבות ילדים, מוות ושכול, וכן במקומם של ילדים בפולמוס הבין-דתי. חומר הלימוד כולל מגוון רחב של מקורות ראשוניים יהודיים ונוצריים מימי הביניים, וכן ספרות מחקר חלוצית ומעודכנת.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספרה של ש' שחר, **ילדות בימי הביניים** (דביר, תש"ן), על ספרה של א' באומגרטר, **אמהות וילדים: חיי משפחה באשכנז בימי הביניים** (מרכז זלמן שזר, תשס"ה), על מקראת מאמרים וכן על מדריך למידה.

פרקי הלימוד

- מבוא
- שליבים בחיי אדם
- פרק ראשון **הדיון ההיסטוריוגרפי**
- פרק שני **היריון ולידה**
- פרק שלישי **טקסי ילדות וטקסי מעבר**
- פרק רביעי **תרבות ילדים: שפה, צעצועים ומשחקים**
- פרק חמישי **מחלה ומום, רצח ומוות**
- פרק שישי **ילדים, ילדות והפולמוס היהודי-נוצרי**
- פרק שביעי **על סף הגירות – נעורים בימי הביניים**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10510 נוער, חינוך ופוליטיקה במזרח התיכון*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: היסטוריה של העת החדשה; היסטוריה של המזרח התיכון
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדעי החברה - כללי
 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מהקורסים **המזרח התיכון בין מלחמות העולם**, **תנועות חברתיות ומחאה פוליטית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' חגי ארליך

הקורס עוסק בהתפתחות המשולבת של שני ממדים בתהליך המודרניזציה של המזרח התיכון בעת החדשה.

הממד האחד – התפתחותו של החינוך, בעיקר התיכוני והגבוה, בארצות האזור הראשיות למן ראשית המאה ה-19 ועד ימינו. מתכונות של חינוך מערבי-חילוני (שוונות במהותן מאלה האסלאמיות המסורתיות) אומצו על-ידי הרוב המכריע של המנהיגים הפוליטיים, והן בתורן חוללו תמורות מרחיקות לכת בחברה, בכלכלה, בתרבות ואף בפוליטיקה.

הממד השני – תפקידו של הנוער המשכיל, מוצר תהליכי התמורה בחינוך, בהתפתחותה של הפוליטיקה לשלביה ולאורך כל התקופות, החל מראשית העת החדשה. נוער משכיל, ושכבת הביניים המקצועית שהוא יצר, היה אחד הזרזים העיקריים הן לעיצוב הדינמיקה הפוליטית והן לעיצוב הזהויות הלאומיות החדשות (לאומיות ערבית, לאומיות מצרית וכדומה). בה בשעה היה נוער זה הציבור שפעל לחזרה לדפוסי האסלאם הפוליטי.

הדיון בשני ממדים אלה ייערך במקביל, ויאיר מזווית מקורית זאת את תולדות מצרים, עיראק, ערביי ארץ-ישראל, לבנון וסוריה.

במהלך הקורס יתקיימו מפגשים עם מנחה, שהשתתפות בשניים מהם היא חובה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
 ** או הקורס **מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה** (10109), למי שלמד אותו לפני סמסטר 2006א.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בהיסטוריה

- ראשית המלוכה בישראל – ספר שמואל (10710)**
(ר) – משובץ במדעי היהדות, עמ' 20.
- עולמם של חכמים (10201)** (ר) – משובץ במדעי היהדות, עמ' 22.
- חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית (10297)** (ר) – משובץ במדעי היהדות, עמ' 23.
- חשיבה היסטורית (10337)** (מ) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 47.
- ספרות ואידאולוגיה בא"י בשנות השלושים (10346)** (מ) – משובץ בספרות, עמ' 59.
- הקבוצה הכנענית: בין אידאולוגיה וספרות (10335)** (מ) – משובץ בספרות, עמ' 59.
- הקולנוע כהיסטוריה – לדמיין ולבנים את המאה ה-20 (10655)** (ר) – משובץ בקולנוע, עמ' 63.
- מיתוס ואתוס בקולנוע הישראלי (10693)** (ר) – משובץ בקולנוע, עמ' 63.
- הקולנוע הפלסטיני (10578)** (מ) – משובץ בקולנוע, עמ' 64.
- סמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית (10594)** (מ) – משובץ בתולדות האמנות, עמ' 67.
- המורשת המוסיקלית של קהילות ישראל (10261)** (ר) – משובץ במוסיקה, עמ' 72.
- נושאים נבחרים בהבנת הקהילה היהודית בארצות-הברית (10347)** (מ) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 105.
- צמיחת המדינות החדשות באפריקה (10206)** (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 117.
- מדיניות החוץ של ברה"מ/רוסיה (10431)** (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 118.
- ג'נוסייד (רצח עם) (10664)** (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 119.
- החברה הערבית בישראל (10657)** (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 120.

10305 האנטישמיות במאה ה-19*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מן הקורסים **שנאת ישראל ואנטישמיות, בין ציון לציונות – 1881-1914, יהודים בעידן של תמורות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.**

פיתוח הקורס: פרופ' יוסי גולדשטיין, אביחי אורן
יועצים: פרופ' שמואל אטינגר, פרופ' דב קולקה

קורס זה עוסק בהופעתה של התנועה האנטישמית המודרנית במאה ה-19 ובראשית המאה ה-20 במרכז אירופה ובמערבה (בעיקר בגרמניה, באוסטרו-הונגריה ובצרפת).

מבנה הקורס

בשלב הראשון יקראו הסטודנטים חומר ביבליוגרפי. קריאת חומר הלימוד תלווה בהדרכה בכתב בעזרת חוברת שאלות, ובהדרכה נוספת שתיתן על-ידי מדריך מטעם האוניברסיטה הפתוחה. **בשלב השני** של הקורס יכתבו הסטודנטים עבודה סמינריונית בהדרכה צמודה של מדריך.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **צמיחתה של האנטישמיות המודרנית במאה ה-19**
- 2 יחידה **ההקשרים הכלכליים, החברתיים והפוליטיים של האנטישמיות בעת החדשה**
- 3 יחידה **דת, מיתוס ורומנטיקה**
- 4 יחידה **תורת הגזע והאנטישמיות**
- 5 יחידה **האנטישמיות המודרנית בגרמניה, בצרפת ובאוסטרו-הונגריה**

10310 תהליכי מודרניזציה בחברה היהודית מזרח-אירופה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
נושא: היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **יהודים בעידן של תמורות, פולין: פרקים בתולדות יהודי מזרח-אירופה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.**

פיתוח הקורס: פרופ' ישראל ברטל, פרופ' ירון צור, פרופ' שמואל פיינר, אביחי אורן, רוני באר

יהודי פולין הגיעו אל שלהי המאה ה-18 כחברה מסורתית ששימרה את אורחות חייה בתוך המסגרות הפוליטיות, המשפטיות והכלכליות של מלכות פולין. עם חלוקות פולין, בסוף המאה ה-18, מצאו את עצמם היהודים תחת משטרים אבסולוטיים, שהציבו בפניהם אתגרים חדשים וההוויה היהודית המסורתית שנשמרה עד אז החלה להתערער.

במרכזו של קורס זה נבחנות מגמות התמורה שהתחוללו בקרב הישוב היהודי במזרח-אירופה, למן חלוקות פולין ועד סוף המאה ה-19, תוך דגש על מתחים ועימותים בין כוחות משמרים למחדשים; מסורתיים ומשכילים; מתבדלים ונטמעים בתרבות הסובבת.

לאחר גמר הלימוד, בשלב הקריאה המונחית, יכתבו הסטודנטים עבודה סמינריונית בהנחיית המדריך.

נושאים אופייניים לעבודה סמינריונית:

- א. עסקי המשקאות ומעמד היהודים במזרח-אירופה, 1772-1856
- ב. ביקור מונטיפיורי ברוסיה (ב-1846) כמוקד ביחסי משכילים וחרדים
- ג. נישואי בוסר בקרב המשכילים היהודים במזרח אירופה
- ד. המאבק בין החסידים לבין המשכילים
- ה. ההשכלה והרבנות "מטעם השלטון"
- ו. שינויים בדפוסי המשפחה והחברה היהודית
- ז. האינטגרציה התרבותית שבין היהודים וסביבתם ברוסיה
- ח. עליית הסוציאליזם והתנועה הלאומית היהודית

* מי שכותב שתי עבודות סמינריוניות במסגרת 24 נקודות הזכות המתקדמות, רשאי ללמוד רק אחד משני הקורסים האלה: **האנטישמיות במאה ה-19 (10305)** או **שנאת ישראל, אנטישמיות ופרעות ברוסיה ב-1881-1914 (10307)**.

* בנוסף לקורס זה ניתן ללמוד רק קורס נוסף אחד מבין הקורסים: **יהדות צרפת מערב המהפכה הצרפתית עד פרשת דרייפוס (10308)**, **יהדות גרמניה לנוכח אתגרי המודרניזציה (10573)**.

הפניות לקורסים נוספים

מבוא לארכיאולוגיה של ארץ-ישראל בתקופת המקרא (10140) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 26.

מבוא לסוציולוגיה (10134) (פ) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 100.

מבוא לאנתרופולוגיה (10153) (פ) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 100.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בגיאוגרפיה.

10379 מרחב, זמן וחברה בארץ-ישראל הקדומה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / מדעי החברה- כללי
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לארכיאולוגיה של ארץ-ישראל בתקופת המקרא**, קורס אחד בהיסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה או קורס אחד בהיסטוריה של עם ישראל בעת העתיקה המאוחרת או **מבוא לסוציולוגיה או מבוא לאנתרופולוגיה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' יובל פורטוגלי, ליפז ויניצקי; חדוה ארליך (עריכה)

הקורס בוחן תהליכים התיישבותיים ותהליכים חברתיים בארץ ישראל הקדומה (במיוחד משלהי האלף השלישי עד אמצע האלף הראשון לפני הספירה) מנקודת מבט המשלבת תחומי מדע שונים: ארכיאולוגיה, היסטוריה, גיאוגרפיה אנושית (יישובית, חברתית ועירונית), אנתרופולוגיה חברתית והיסטוריה וסוציולוגיה.

מטרות הקורס

- להכיר תאוריות המסבירות את היווצרותן והשתנותן של צורות חברתיות במהלך התפתחות האנושות.
- להכיר מתודולוגיה לחקר הארגון המרחבי של יישובים ומערכות יישוביות, הכוללת שיטות גיאואסטטיסטיות לניתוח מרחבי וארכיאולוגי.
- להכיר את ארגון המרחבי של צורות יישוב ומערכות יישוביות.
- להבין את קשרי הגומלין בין צורות חברתיות לצורות מרחביות; הבנה כזו מאפשרת להעריך את הצורות החברתיות בתקופות קדומות, גם על-פי הארגון המרחבי הפנימי של יישובים ושל מערכות יישוביות.
- לבחון תהליכי התיישבות ועיור ותהליכים חברתיים שהתרחשו בארץ-ישראל הקדומה באמצעות המסד התאורטי-מושגי והממצא הארכיאולוגי-היסטורי.

חומר הלימוד

ספר הקורס ובו שני חלקים:
חלק א: **מורפולוגיה חברתית** – הצגת גישות תאורטיות ושיטות חקירה לחקר צורות ותהליכים חברתיים ולחקר תהליכי התיישבות, תוך ניסיון לשלבן;
חלק ב: **תהליכי התיישבות ועיור** – עיסוק בארץ-ישראל משלהי האלף השלישי עד אמצע האלף הראשון לפנה"ס, בעזרת הממצא הארכיאולוגי-היסטורי.
לומדה, **שיטות לניתוח מרחבי** – גיאוגרפיה יישובית. הלומדה נועדה לאפשר לסטודנטים ללמוד שיטות גיאואסטטיסטיות לניתוח מרחבי ולחקור באמצעותן מערכות יישוביות מגוונות בתקופות שונות בארץ-ישראל.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10298 ניסויים במרחב – פרקים בגיאוגרפיה יישובית של ארץ-ישראל

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' גדעון ביגר, פרופ' שלמה חסון, פרופ' דוד ניומן, פרופ' ברוך קיפניס, פרופ' יצחק שגל, ד"ר ראובן אהרונ, ד"ר יוסף בן-דוד, ד"ר ארנון גולן, ד"ר איריס גרייצר, ד"ר מאיה חושן, ד"ר עירית כהן-עמית; בת-חן פירסט (עריכה), אבי חתם (מעצב) **אחראי אקדמי:** פרופ' שלום רייכמן **יועצים:** פרופ' שלמה חסון, פרופ' יוסי כץ, פרופ' אבינעם מאיר, פרופ' דוד עמירן, פרופ' ברוך קיפניס, פרופ' גדעון קרסל, פרופ' יוסף שבייד, פרופ' שמעון שפיר, ד"ר אלחנן אורן, ד"ר לביאה אפלכאום, פרופ' יוסי בן-אריז, ד"ר דב גביש, חיים גבתי, עו"ד דניס גולדמן, ד"ר איריס גרייצר, חגית חובב, ד"ר מאיה חושן, ד"ר אשר עידן, ד"ר מיכאל רומן, ד"ר מרגלית שילה

הקורס בוחן אלמנטים בתכנון הפיסי בישראל מזווית ראייה גיאוגרפית-התפתחותית. מהבחינה הכרונולוגית, חלק מן הקורס עוסק ביישוב היהודי בשנים שקדמו להקמת המדינה וחלקו האחר עוסק בתופעות התיישבותיות במדינת ישראל. חידושים וניסויים בתחומי התכנון וההתיישבות – אחדים שהצליחו ושרדו ואחרים שנכשלו וזנחו – נבחנים, בין היתר, על-פי מידת התכנון המרכזי ועל-פי מידת היוזמה החופשית הנקוטה בהם.

מן הנושאים הנלמדים בקורס:

- היישוב הבודד וההתיישבות החבלית בשלהי התקופה העתיקה/מאנית**
- הון פרטי והון לאומי: העמקים והמישורים בשנות העשרים**
- התכנון העירוני בתקופת המנדט**
- האסטרטגיה ההתיישבותית כמכשיר להשגת יעדים מדיניים – ריכוז המאמץ בעקבות מאורעות תרפ"ט ותרכ"ו**
- הופעת ההיבט הסטטוטורי במכשירי היסוד של התכנון ההתיישבותי**
- התכנון הארצי: מדיניות פיזור האוכלוסייה**
- יצירת המפה הכפרית, 1948-1967**
- תמורות בהתיישבות הכפרית, 1967-1992**
- השיכון הציבורי: ממד קליטת העלייה לעומת הממד הטריטוריאלי של תפיסת שטח**
- שיקום שכונות בישראל**
- שינויים במערך היישוב הערבי במדינת ישראל**
- בדוויי הנגב: המעבר ליישובי קבע**

10122 בעיות בפילוסופיה של המוסר

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה);
משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' שאול סמילנסקי, ד"ר עובדיה
עזרא, פרופ' דוד אנוך, פרופ' יעקב גולומב

הקורס מעלה בעיות עקרוניות בתורת המידות מתוך דוגמאות הלכותיות בחלקן מחיי היומיום בזמננו, ומציג את התאוריות המוסריות החשובות ביותר שהוצעו במהלך ההיסטוריה, תוך עמידה על יתרונותיהן וחסרונותיהן. בקורס נדונות התאוריות של סוקרטס, אפלטון ואריסטו, הובס ולוק, קאנט ומיל, מור וסטיבנסון, רולס ונוזיק ואחרים. הקורס מקנה מושגי יסוד ודרכי חשיבה הנהוגים בדיונים בפילוסופיה של המוסר ומראה כיצד להשתמש בהם כדי להתמודד עם בעיות אתיות ממשיות. הקורס נלמד במהדורה שנייה, חדשה.

כל יחידת לימוד מעלה בעיה עקרונית או מספר בעיות עקרוניות בפילוסופיה של המוסר ובוחנת את הפתרונות האופייניים שהוצעו לה (או להן) בתולדות הפילוסופיה. הקורס מבוסס על מאמרים וקטעי ספרים בעברית, חלקם תורגמו במיוחד לצורך קורס זה.

חומר הלימוד

כרך א	כרך ב
יחידה 1 מה היא בעיה מוסרית ומה פילוסופיה בה? (על סוקרטס ויוס)	יחידה 1 מה היא בעיה מוסרית ומה פילוסופיה בה? (על סוקרטס ויוס)
יחידה 2 אגואיזם (על הובס)	יחידה 2 אגואיזם (על הובס)
יחידה 3 לאילו דברים יש ערך? (על אריסטו ומיל)	יחידה 3 לאילו דברים יש ערך? (על אריסטו ומיל)
יחידה 4 התועלתנות בת-זמננו	יחידה 4 התועלתנות בת-זמננו
יחידה 5 חובות (על קאנט)	יחידה 5 חובות (על קאנט)
יחידה 6 זכויות (על לוק ומיל)	יחידה 6 זכויות (על לוק ומיל)
יחידה 7 צדק (על רולס ונוזיק)	יחידה 7 צדק (על רולס ונוזיק)
יחידה 8 אחריות	יחידה 8 אחריות
יחידה 9 בעיות מצפוניות	יחידה 9 בעיות מצפוניות
יחידה 10 ניהיליזם (על ניטשה)	יחידה 10 ניהיליזם (על ניטשה)
יחידות 11-12 דעת טוב ורע (על מטא-אתיקה)	יחידות 11-12 דעת טוב ורע (על מטא-אתיקה)

ספרים נלווים

הסטודנטים מתבקשים לרכוש את הספרים האלה: ג'ס מיל, **התועלתניות** (תרגום: י' אור; מאנגס, 1972); אפלטון, **חיינו ומותו של סוקרטס** (תרגום: ש' בוזגלו; ידיעות אחרונות, ספרי עליית גג, 2001); ע' קאנט, **הנחת יסוד למטפיסיקה של המידות** (תרגום: מ' שפי; מאנגס, 1984). ניתן לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

הקורס מלווה בקלטות, המכילות דיונים של פילוסופים ישראלים על אודות בעיות מרכזיות באתיקה.

10679 פילוסופיה של הנפש בתקופתנו

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר אמיר הורוביץ (כתיבה);
רות רמות (עריכה)
יועצים: פרופ' עדי צמח, פרופ' אורון שגריר,
ד"ר מאיר חמו, ד"ר יקיר לויך

הקורס עוסק בפילוסופיה של הנפש בתקופתנו, בדגש חזק על הפילוסופיה האנליטית. בין השאלות שבהן דן הקורס: מהם המצבים הנפשיים? מה הקשרים בינם לבין מצבי המוח? האם אלה הם קשרים סיבתיים בלבד, או שמא מצבים נפשיים אינם אלא מצבי מוח? האם ניתן לראות את היחס בין המצבים הנפשיים לבין מצבי המוח כיחס בין תוכנת מחשב לבין החומרה שלו? כיצד אנו יכולים לדעת על מצביהם הנפשיים של האחרים? האם לי ולכפיל פסיקלי שלי (אדם) הזהה לי לחלוטין מבחינה פסיקלית? אותן מחשבות, עם אותם התכנים, גם אם אנו נטועים בסביבות שונות לחלוטין? האם ניתן להבין את תופעת המודעות, או שמא היא תהיה תמיד בגדר מסתורין? עמדות שונות באשר לשאלות אלה ואחרות יוצגו וינתחו באופן ביקורתי.

חומר הלימוד

יחידה 1 מבוא: הנפש והפילוסופיה שלה	יחידה 2 דואליזם
יחידה 3 ביהביריזם לוגי	יחידות 4-5 הנפש והמוח: מטריאליזם
יחידות 6-7 פונקציונליזם ומודל המחשב של הנפש	יחידה 8 תכניהם של המצבים הנפשיים
יחידה 9 מודעותם של המצבים הנפשיים	

10703 מבוא ללוגיקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר רמי ישראל (כתיבה);
ורד זילבר-ורוד (עריכה)
אחראית אקדמית: ד"ר דליה דראי
יועצים: פרופ' ענת בילצקי, פרופ' אלעזר וינריב,
ד"ר אביב הופמן, ד"ר אמיר הורוביץ, ד"ר יקיר לויך, פרופ' אורון שגריר

הלוגיקה עוסקת בעיקר בטיעונים – גזירת מסקנות מהנחות או מידע שיש ברשותנו. המרכיבים הלוגיים במחשבה האנושית הם הבסיסיים ביותר ועליהם נסמכים כל מדע שהוא וכל חשיבה רציונלית ויומיומית. הידע שהושג במסגרת המחקרים הלוגיים מיושם בתחומים רבים, החל מקורסי הכנה לבחינה הפסיכומטרית ועד לפיתוח המחשב המודרני. במהלך קורס זה יילמד תחום הדיון של הלוגיקה, תוך התמקדות בהבחנה שבין טיעונים תקפים לטיעונים שאינם תקפים (אילו מסקנות אפשר להסיק מידע נתון); נלמד את יסודות הלוגיקה האריסטוטלית, שנוסדה לפני כ-2,400 שנים; ונרכוש שליטה בטכניקות מסוימות של תחשיב הפסוקים ושל תחשיב הפרדיקטים בלוגיקה המודרנית. כמו כן, יעסיקו אותנו שאלות פילוסופיות שונות בדבר מהות הלוגיקה, מהות הקשר שבין השפות הרגילות ("השפות הטבעיות") לבין השפה הלוגית, ועוד.

חומר הלימוד

כרך א	כרך ב
פרק 1 מהי לוגיקה?	פרק 1 מהי לוגיקה?
פרק 2 לוגיקה אריסטוטלית	פרק 2 לוגיקה אריסטוטלית
פרק 3 יסודות תחשיב הפסוקים	פרק 3 יסודות תחשיב הפסוקים
פרק 4 סמנטיקה של תחשיב הפסוקים:	פרק 4 סמנטיקה של תחשיב הפסוקים:
פרק 5 טבלות אמת	פרק 5 טבלות אמת
פרק 6 עצי אמת	פרק 6 עצי אמת
פרק 7 דוקציה טבעית	פרק 7 דוקציה טבעית
פרק 8 רפלקסיה של תחשיב הפסוקים	פרק 8 רפלקסיה של תחשיב הפסוקים
פרק 9 כרך ג	פרק 9 כרך ג
פרק 10 יסודות תחשיב הפרדיקטים	פרק 10 יסודות תחשיב הפרדיקטים
פרק 11 סמנטיקה של תחשיב הפרדיקטים	פרק 11 סמנטיקה של תחשיב הפרדיקטים
פרק 12 שיטות סינטקטיות בתחשיב הפרדיקטים	פרק 12 שיטות סינטקטיות בתחשיב הפרדיקטים
פרק 13 זהות	פרק 13 זהות

10248 פילוסופיה יוונית – מתאלס
עד אריסטו

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל שקולניקוב, פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה), ד"ר גדעון כ"ץ; משה שפרבר (עריכה)

הקורס עוקב אחר התפתחותה של הפילוסופיה היוונית מהתחליתה הראשונה עד אריסטו. מטרתו להביא את הסטודנטים לידי היכרות עם עיקרי הטקסטים והרעיונות של הפילוסופיה היוונית ולהקנות הבנה ראשונית באשר לחשיבותם לניסוח הבעיות, להכנת הכלים ולהצגת הפתרונות בפילוסופיה המערבית מאז ועד ימינו. בקורס ייקראו ויונתחו פראגמנטים של הפילוסופים הקדם-סוקרטיים, דיאלוגים של אפלטון (בשלמותם או בחלקם) וכן פרקים מתוך כתבי אריסטו. להשלמת התמונה, הקורס מציע גם קובץ מאמרים פרשניים בני-זמננו.

חומר הלימוד

- יחידה 1 ראשית הפילוסופיה היוונית, המילטים והפיתגוריים
- יחידה 2 הירקליטוס ופרמנידיס
- יחידה 3 הפלורליסטים והסופיסטים
- יחידה 4-5 סוקרטס: חייו ומותו, דמותו ודעותיו (קריאה בדיאלוגים "אפולוגיה", "אוטיפון", "גורגיאס", "פרוטגורס" ו"מנון")
- יחידה 6 אפלטון: תורת הנפש, תורת ההכרה והמטאפיזיקה (קריאה בדיאלוגים "פידון", "המשתה", "פוליטיאה", "פרידוס")
- יחידה 7 אפלטון: תורת ההכרה והמטאפיזיקה (המשך) ותורת המדינה (קריאה ב"פוליטיאה")
- יחידה 8 אפלטון: תורת ההכרה והמטאפיזיקה המאוחרות (קריאה בדיאלוגים "תאיטטוס", "פרמנידיס", "סופיסטן")
- יחידה 9-10 אריסטו: פילוסופיית הטבע (קריאה ב"פיסיקה" וב"על הנפש")
- יחידה 11 אריסטו: המטאפיזיקה (קריאה ב"מטאפיזיקה" א, ג, ז, יא)
- יחידה 12 אריסטו: תורת המידות ותורת המדינה (קריאה ב"אתיקה מהדורת ניקומאכוס" וב"פוליטיקה")

ספרים נלווים

ש' שקולניקוב, תולדות הפילוסופיה היוונית: הפילוסופים הקדם-סוקראטיים (יחדיו, תשמ"א); אפלטון, כתבי אפלטון, כרכים א-ג (שוקן, 1994); אריסטו, אתיקה: מהדורת ניקומאכוס (שוקן, 1985).

10266 רציונליזם ואמפיריציזם:
מגמות פילוסופיות במאה
ה-17 וה-18

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה); אילנה דן, קרין חזקיה (עריכה) **יועצים:** פרופ' דוד הד, פרופ' אלחנן יקירה, פרופ' רות לורנד, פרופ' גבריאל מוצקין, פרופ' יורם קירש, ד"ר שרה נשר

הקורס עוסק בהיסטוריה של הפילוסופיה ועוקב אחר התפתחותם של שני זרמי מחשבה חשובים ביותר שהתגבשו במהלך המאות ה-17 וה-18 באירופה המערבית. הקורס דן במשנותיהם של שישה פילוסופים: דיקרט, שפינוזה, לייבניץ, לוק, ברקלי ויום (Descartes, Spinoza, Leibniz, Hume, Berkeley, Locke). שלושת הראשונים, בני יבשת אירופה, מכונים "רציונליסטים", ואילו שלושת האחרים, בני האיים הבריטיים, מכונים "אמפיריציסטים". על-פי הרציונליזם, האדם, בכוח שכלו בלבד ובלי עזרת החושים, מסוגל להכיר את המציאות לאמיתתה. על-פי האמפיריציזם, לעומת זאת, המקור של כל מושגינו ושל כל ידיעותינו הוא התנסויותינו באמצעות החושים. המאבק בין שתי השקפות אלה, מחד גיסא, והשפעתן זו על זו, מאידך גיסא, מעצבים במידה רבה את התפתחותה של הפילוסופיה מאז ועד ימינו אלה, והאקטואליות של הבעיות הנדונות בקורס לא פגה.

שיטת הלימוד

הקורס מתמקד בעיון בכתביהם של ששת הפילוסופים (בתרגום עברי). יחידות הלימוד מלוות את העיון בכתבים ומפרשות אותם, ובמידת הצורך מוסיפות דברי רקע והסבר.

חומר הלימוד

- יחידה 1 רקע
- יחידות 2-3 דיקרט
- יחידות 4-5 שפינוזה
- יחידות 6-7 לוק
- יחידה 8 ברקלי
- יחידות 9-10 יום
- יחידה 11 לייבניץ
- יחידה 12 עוד זווית ראייה

ספרים נלווים

דיקרט, הגיונות; לוק, מסה על שכל האדם; ברקלי, מסה על עקרונות דעת האדם; יום, מסכת טבע האדם; לייבניץ, השיטה החדשה וכתבים אחרים.

10496 מבוא לאסתטיקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב, ד"ר בת-שבע שפירא, ד"ר גדעון כ"ץ

האסתטיקה עוסקת בשאלת טיבה של האמנות (במובן הרחב של המילה) ובאמות המידה להערכתה. לדיונים באסתטיקה מסורת פילוסופית ארוכה, והשפעתם של גדולי הפילוסופים, שהקדישו לה מחשבה רבה, ניכרת עד היום. מטרתו של הקורס להקנות מושגי יסוד רווחים בתחום, ולהציג את מגוון הבעיות שהדיון הפילוסופי באמנות מנסה להתמודד אתן. הקורס מבקש להביא בפני הסטודנטים את עיקרי המשנות הפילוסופיות שהוצעו בעבר בתחום האסתטיקה, ולהצביע על מידת הרלוונטיות שלהן כיום, וכן לציין את המגמות העכשוויות המרובות בתחום.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **אסתטיקה: מבוא פילוסופי** (האוניברסיטה הפתוחה, 1999), שהוא תרגום של הספר: O. Hanfling (ed.), *Philosophical Aesthetics: An Introduction* (Milton Keynes: Basil Blackwell and The Open University, 1992). ועל מדרוך למידה.

חומר הלימוד

חלק ראשון: אמנות מהי?

- יחידה 1 בעיית ההגדרה / אוסוולד הנפלינג
- יחידה 2 תכונות אסתטיות / אוסוולד הנפלינג
- יחידה 3 האונטולוגיה של האמנות / אוסוולד הנפלינג

חלק שני: אמנות ורגש

- יחידה 4 החוויה האסתטית / דיאן קולינסון
- יחידה 5 אמנות, ריגוש והבעה / רוברט וילקינסון

חלק שלישי: האמנות, העולם והחברה

- יחידה 6 אמת וייצוג / רוסלינג הרסטהאוס
- יחידה 7 אמנות, חברה ומוסר / תום סורל

חלק רביעי: אמנות וערך

- יחידה 8 הערכת האמנות / קולין ליאס
- יחידה 9 ביקורת ופרשנות / קולין ליאס
- יחידה 10 סטרוקטורליזם ופוסט-סטרוקטורליזם / סטיוארט סים
- יחידה 11 מרקסיזם ואסתטיקה / סטיוארט סים

20202 פילוסופיה של המדע

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שיוך נוסף: מדעים / מדעים – כללי
 ידע קודם מומלץ: * שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב** או אחד מבין הקורסים **ביולוגיה כללית א, אשנב למדעי החיים**.

פיתוח הקורס: פרופ' גד פרוידנטל, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר חנה הרציג; קרין חזיקה (עריכה) **יועצים:** פרופ' יוסף בן-דוד, פרופ' ימימה בן-מנחם, פרופ' ישעיהו ליבוביץ, פרופ' אבישי מרגלית, פרופ' עדנה מרגלית, אילנה קראוזמן

פילוסופיה של המדע היא תחום העוסק בשאלות פילוסופיות אשר עניינן הוא המדע, ובפרט מדע הטבע. הפילוסוף מקבל את המדע ואת טענותיו כ"ניתונים" ושואל שאלות על **אודות המדע**; הוא מתבונן במדע כביכול "מבחוץ". עיסוקו הוא, אפוא, במטא-מדע. הקורס מורכב משני חלקים עיקריים. בחלקו הראשון עוסק הקורס בשאלות מטא-מדעיות הנוגעות למבנה המדע, בעוד שבחלקו השני נדונות שאלות מטא-מדעיות הנוגעות להתפתחות המדע. החלק הראשון מתייחס לספר **פילוסופיה של מדע הטבע** מאת קרל המפל; ** והחלק השני מתייחס לספר **המבנה של מהפכות מדעיות** שמחברו הוא תומס קון; *** (שני הספרים תורגמו לעברית*).⁴

הקורס מיועד בעיקר לסטודנטים למדעי הטבע והחיים המעוניינים להרחיב את אופקיהם ולראות את התחום שבו הם עוסקים במבט מקיף ומכליל יותר. מורים גם עשויים לגלות עניין מיוחד בקורס זה משום שלשאלות פילוסופיות על אודות טבעו של המדע יש קשר ישיר לשאלות הנוגעות לדרכי **הוראת המדע**. הקורס עשוי גם לגרות את סקרנותו של המתעניין בשאלות פילוסופיות בכלל, ובשאלות על אודות טבעו של מדע הטבע בפרט. לכל המעוניינים בקורס מומלץ ללמוד קודם את אחד מקורסי המבוא למדעים, שכן, ללא היכרות עם אחד התחומים המדעיים יהיה הקורס תלוש מן התכנים שאליהם הוא מתייחס.

חומר הלימוד

- יחידות 1-4 **פילוסופיה אנליטית של המדע**
 יחידה 5 **הפילוסופיה של המדע של קרל פופר**
 יחידה 6 **המהפכה הקופרניקית – דוגמה היסטורית למהפכה מדעית**
 יחידות 7-11 **הפילוסופיה של המדע של תומס קון**
 יחידה 12 **יחידת רשות הדנה בפילוסופיית המדע הקונטיננטלית**

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקדם לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.
 ** Carl G. Hempel: *Philosophy of Natural Science* (1966)
 *** Thomas S. Kuhn: *The Structure of Scientific Revolutions* (1962, 1970)
 *4 הסטודנטים מתבקשים לרכוש ספרים אלה. ניתן לעשות זאת באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

20304 בעיות נבחרות בפילוסופיה של המדע

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

שיוך נוסף: מדעים / מדעים – כללי
 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **פילוסופיה של המדע** וקורס אחד במדעי הטבע והחיים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **בעיות בפילוסופיה של המוסר**.

פיתוח הקורס: פרופ' ימימה בן-מנחם
יועצים: פרופ' גלעד ברעלי, פרופ' ישעיהו ליבוביץ

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים שמצאו עניין בקורס המבוא **פילוסופיה של המדע** (20202) להרחיב ולהעמיק את ידיעותיהם בתחום זה במסגרת קורס מתקדם יותר, כך שבסופו של הקורס יוכלו לכתוב עבודה סמינריונית בנושא הקשור בתחום. אין הכוונה למצות ענף כל שהוא בפילוסופיה של המדע, אלא לתרגל עיון פילוסופי, כלומר קריאה ביקורתית, דיון והתייחסות עצמאית לחומר.

הסטודנטים יקבלו כעשרה מאמרים בשפה האנגלית וחוברות להדרכה ולהנחיות. ההדרכה תכלול דברי מבוא על אודות מחברי המאמרים, דברי מבוא למאמרים עצמם, דיון במאמרים ובהשלכותיהם, הצבעה על הקשרים בין המאמרים הנדונים, וכן בין המאמרים לבעיות שנידונו בקורס המבוא, שאלות לדיון ועבודה עצמית. למרות שלא ישולבו בקורס מקורות היסטוריים, יובלט הקשר בין נושאי הדיון לבין המתרחש במדע כיום או בתקופות קודמות. העבודה הסמינריונית תסתמך על חומר הקורס או על חומר מועט אחר. הסטודנטים יכינו את עבודתם בהדרכת מדריך, ובסיום העבודה ינהלו דיון מסכם בנושא העבודה.

הנושאים המרכזיים

- מדע ומציאות:** פרק זה דן בשאלה מרכזית בפילוסופיה של המדע: האם התאוריות המדעיות מוסרות לנו אמיתות על אודות העולם? הפרק דן בעמדותיהם של הילרי פטנס, פול פייראבנד ווילארד קוויין בשאלה זו.
- תצפית ותאוריה:** הפרק עורך היכרות עם כמה מן הבעיות של הלוגיקה האינדוקטיבית. הפרדוקס של גודמן ודילמת התאורטיקן הם הנושאים המרכזיים בפרק.
- הסבר וסיבתיות:** המודל של המפל להסבר מהווה נושא מרכזי בקורס המבוא. הפרק דן בביקורת על מודל זה. כן דן הפרק באנליזה של מושג הקשר הסיבתי.

10393 עיון ב"הקדמות" של קאנט

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **רציונליזם ואמפיריציזם**, אחד מבין הקורסים **פילוסופיה של המדע**, **בעיות בפילוסופיה של המוסר**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה); משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' גרשון ויילר, פרופ' יוחנן סילמן

הקורס עורך היכרות ראשונה עם עיקרי תורת ההכרה והמטאפיסיקה של עמנואל קאנט, אולי הפילוסוף החשוב ביותר בעת החדשה. הקורס מהווה מעין המשך לקורס **רציונליזם ואמפיריציזם** (10266). קאנט ערך סינתזה בין שתי הגישות האלה, אך גם חלק על שתיהן והציע משנה מקורית ביותר, שפתחה את החשיבה הפילוסופית לכיוונים חדשים לגמרי. הקורס מתאר, מסביר ומפרש את משנתו של קאנט, משווה אותה למשנותיהם של קודמיו ומצביע לא רק על הישגיה, אלא גם על הקשיים שהיא מעוררת.

הקורס מהווה מעין קריאה מודרכת בספרו של קאנט **הקדמות לכל מטאפיסיקה בעתיד שתוכל להופיע כמדע**, שנכתב בשנת 1783. מדי פעם יידונו גם קטעים מתוך **ביקורת התבונה הטהורה**, שנכתב בשנת 1787 (מוסד ביאליק, תשמ"ג).

חומר הלימוד

בקורס ארבע יחידות לימוד, על-פי חלקי ההקדמות:

יחידה 1 **הקדמה לקאנט וההקדמה (של קאנט) ל"הקדמות"**.

יחידה 2 **קאנט מראה איך מגיעים מ-5=7 לאידיאליזם טרנסצנדנטי**. יחידה זו דנה במבוא ובחלק א (סעיפים 1-13). נושאי הדיון הם תפיסת החושים, המתמטיקה ומושגי החלל והזמן ("אסתטיקה" – בפי קאנט).

יחידה 3 **איך להבין את המשפט "השמש מחממת את האבן"? יחידה זו דנה בחלק ב (סעיפים 14-39), שעניינו הקטגוריות ההכרחיות לכל הכרה ניסיונית ("אנליטיקה" – בפי קאנט).**

יחידה 4 **מה אסור ומה (בכל זאת) מותר לומר בפילוסופיה על אלוהים, על העולם בכללותו ועל נפש האדם? יחידה זו דנה בחלק ג (סעיפים 40-60). כאן קאנט מצביע על קשיי המטאפיסיקה המסורתית ועל הדרך לפתרונם ("דיאלקטיקה" – בלשונו).**

חומר הלימוד כולל גם את הספרים: ע' קאנט, **הקדמות לכל מטאפיסיקה בעתיד שתוכל להופיע כמדע** (תרגום: א' יערי; מאגנס, תשל"ט). ש"ה ברגמן, **הפילוסופיה של עמנואל קאנט** (מאגנס, תש"ס).

במהלך הקורס יגישו הסטודנטים מטלות חובה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10924 שוויון ואי-שוויון – מבט פילוסופי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מן הקורסים **בעיות בפילוסופיה של המוסר, מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה), משה שפרבר (עריכה)
ייעוץ: פרופ' אלון הראל

מטרות הקורס

העובדות ידועות – הפער בין עשירים ועניים בישראל ובעולם הולך ומעמיק. נושא השוויון נמצא במוקד השיח הציבורי, ונדון גם מבחינה פילוסופית. השאלה המרכזית מן ההיבט הפילוסופי היא אם שוויון כלכלי הוא ערך ראוי. בקורס זה נלמד להכיר את הבעיות, נעסוק בקריאה ביקורתית בספרות הפילוסופית הענפה בתחום זה, ונסה להבין, לבנות ולהפריך טיעונים בעד ונגד שוויון. הקורס מנסה גם להצביע על המשמעות המוחשית והמעשית של העקרונות והטיעונים המופשטים.

נושאי הלימוד

- חלוקה מחודשת מה היא?
- שוויון במה?
- עקרון הבעלות העצמית
- למי שייך העולם?
- החובה לעזור
- יתרון הדדי
- תאוריות גמול
- שוויון הזדמנויות
- עקרון הפער של רולס
- מזל ואחריות
- ביטוח הדדי
- שאלת הטעם האנוני והיקר
- היחס הראוי לנכים וחולים
- הנדסה גנטית ושוויון
- גלובליזציה ושוויון
- מקרה בוחן: הבטחת הכנסת יסוד שווה לכול

חומר הלימוד מבוסס על הספר **על שוויון ואי-שוויון: מבט פילוסופי** מאת א' וינריב (אוניברסיטת חיפה ופרדס, 2007), מקראה ומדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10337 חשיבה היסטורית (פרקים בפילוסופיה של היסטוריה)*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שידוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שני קורסים בהיסטוריה או קורס בהיסטוריה** וקורס בפילוסופיה וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה), ד"ר אשר עידן; אילנה דן, משה שפרבר (עריכה)
ייעוץ: פרופ' יהושע אריאלי, פרופ' גדי אלגזי, פרופ' ימימה בן-מנחם, פרופ' הנרי וסרמן, ד"ר אורה גרינגרד, ד"ר אשר עידן, ד"ר יובל שחר

הקורס משמש מבוא לדיונים פילוסופיים ומתודולוגיים בטיבה של ההיסטוריה ובמעמדה כתחום דעת, והוא מיועד בעיקר לסטודנטים המתמחים בהיסטוריה. הקורס מציג את הזרמים העיקריים בפילוסופיה של היסטוריה, תוך הדגשת הבעיות המתודולוגיות העולות מתוך התבוננות בפעילות המחקר והכתיבה של ההיסטוריונים.

חומר הלימוד כולל חמישה כרכים:

- **חשיבה היסטורית א: פרקים בפילוסופיה של היסטוריה**
- **חשיבה היסטורית ב: קובץ מאמרים בפילוסופיה של היסטוריה**
- **חשיבה היסטורית ג: חוברת לעבודה עצמית היסטורית – מיתוס או מציאות? – מחשבות על מצב המקצוע**
- **פוסט-מודרניזם והיסטוריה: מבחר מאמרים**

פרקי הלימוד

- פרק 1 מבוא: היסטוריה והפילוסופיה שלה
- פרק 2 האירוע ותיאוריו
- פרק 3 הסבר
- פרק 4 קשרים סיבתיים
- פרק 5 הסבר מעשים
- פרק 6 הכרת תקופה אחרת
- פרק 7 גילוי וכינון
- פרק 8 פוסט-קולוניאליזם
- פרק 9 אובייקטיביות היסטורית
- פרק 10 נרטיביות היסטורית

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

** במקרים מיוחדים יאושר לימוד הקורס גם לתלמידים שלא למדו קורס בהיסטוריה, בהתאם לקורסים האחרים שלמדו.

10555 דת ומדינה: היבטים פילוסופיים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **בעיות בפילוסופיה של המוסר, מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה); משה שפרבר (עריכה)

מטרות הקורס

הקורס מתכוון להקנות לסטודנטים הבנה של משנות הפילוסופיה המדינית בת-זמננו, כדי להתאר באמצעותן את בעיית היחסים בין הדת והמדינה, שהיא מן הבעיות הבערות ביותר העומדות על סדר היום הציבורי במדינת ישראל. כמו כן, הוא מתרגל את הסטודנטים בקריאת חומר פילוסופי עכשווי. הקורס מתמקד בארבעה כיווני מחשבה:

1. הליברליזם המדיני של רולס "המאוחר"
2. הקהילתנות (קומוניטריאניזם)
3. הליברליזם השלמותני של יוסף רז
4. הגישה הרב-תרבותית

הקורס כמעט אינו עוסק בפילוסופיה יהודית.

הכוונה היא אפוא לערוך היכרות כללית עם כיווני מחשבה (כלליים) אלה, ולראות מה ניתן ללמוד מהם על שאלת יחסי דת-מדינה. כן תופנה תשומת הלב למושג הסובלנות, ויידון הקשר בינו לבין מושגי כבוד האדם והאוטונומיה כערכי יסוד במסורת הפילוסופית הליברלית.

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס: אלעזר וינריב, **דת ומדינה: היבטים פילוסופיים** (הקיבוץ המאוחד, 2000), וכן מקראה ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- אפיון של דת
- פלורליזם מסוגים שונים: פלורליזם פרי מחלוקת סבירה (רולס) לעומת פלורליזם הנובע מאי-אפשרות ההשוואה (ברלין ורז)
- פשרה והשתקה
- עקרון ההזדמנות השווה, בעיית הפיצוי על נחיתות שרירותיות ומקום הדת בשיקולי צדק
- תאוריית האמנה המדומה (ההיפותטית) של רולס וסקלן
- השיקול לטובת חופש הדת והמצפון אצל רולס
- נייטרליות המדינה והפרדת הדת מהמדינה
- מושג ההנמקה הציבורית (public reason)
- הביקורת הקהילתנית על רולס
- שלמותנות (פרפקציוניזם) אצל אריסטו והרמב"ם
- אידיאל האוטונומיה האישית (על-פי קאנט, מיל ורז)
- ליברליזם שלמותני אצל רז
- מושגי הסובלנות וכבוד האדם
- אוטונומיה, סובלנות, כבוד האדם והדת
- נקודת הראות הרב-תרבותית והשתמעויותיה לגבי הזכויות של מיעוטים דתיים

בקורס זה מתקיימים שלושה מפגשי חובה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

הפניות לקורסים נוספים

פילוסופיה יהודית בימי הביניים – מרב סעדיה גאון עד הרמב"ם (10412) (ר) – משובץ במדעי היהדות, עמ' 23.

תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18. חלק א (10282) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 30.

תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18. חלק ב (10463) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 30.

ציוני דרך בביקורת ספרות המערב (10639) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 56.

תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו (10734) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 57.

מבוא למחשבה מדינית (10611) (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 116.

יסודות הפיסיקה א (20113) (פ) – משובץ בפיסיקה, עמ' 170.

יסודות הפיסיקה ב (20114) (פ) – משובץ בפיסיקה, עמ' 170.

אשנב למדעי החיים (20121) (פ) – משובץ במדעי החיים, עמ' 192.

ביולוגיה כללית א (20118) (פ) – משובץ במדעי החיים, עמ' 192.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בפילוסופיה.

10143 מבוא לבלשנות

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר, פרופ' אשר לאופר (כתיבת יחידות 4-5), אורה רענן; ישראלה הנגאל (עריכה)
יועצים: פרופ' רות ברמן, פרופ' מנחם צבי קדרי, פרופ' חיים רבין, פרופ' אורה שורצולד

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים הבנה של מבנה השפה, של תפקודה ושל התהליכים העיקריים המתרחשים בה. הסטודנטים יכירו את עקרונות הבלשנות המודרנית, תוך הדגמות בעיקר מעברית בת-זמננו. בנוסף, ייבחנו תחומי יישום שונים של הבלשנות כגון בינה מלאכותית, רכישת שפה, הוראת שפה, תרגום, חקר המקרא והספרות ועוד.

חומר הלימוד

יחידה 1	עקרונות הבלשנות המודרנית
יחידה 2	הלשון כאמצעי לתקשורת
יחידה 3	לשון וחברה
יחידות 4-5	פונטיקה ופונולוגיה
יחידה 6	המילה והצורה
יחידה 7	התצורה המילונית
יחידה 8	תחביר: המשפט ומרכיביו
יחידה 9	תחביר: יצירת משפטים וניתוחם
יחידה 10	סמנטיקה: משמעי מילים וגלגוליהם
יחידה 11	סמנטיקה: התיאור הסינכרוני של המשמעות
יחידה 12	הרחבות ותחומי יישום

10730 מבוא לבלשנות תאורטית*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר גלית אדם, ד"ר אירנה בוטויניק-רותם, ד"ר אלדו סבי, אוון כהן; ורד זילבר-ורוד (עריכה)
אחראית אקדמית: פרופ' טל סילוני

בלשנות תאורטית היא תחום מחקר העוסק ביכולת האנושית לרכוש שפה טבעית ולהשתמש בה. הקורס מציג את הנחות היסוד של הבלשנות התאורטית ואת מטרותיה בכל אחד מתחומי המחקר המרכזיים שלה: מילים ומשפטים (מורפולוגיה ותחביר), משמעות (סמנטיקה ופרגמטיקה), מערכות צלילים בשפה (פונטיקה ופונולוגיה), ורכישת הידע הלשוני על-ידי ילדים.

הקורס מיועד בעיקר למתעניינים בחקר השפה, במדעים הקוגניטיביים ובמדעי הרוח, אך הוא מקנה ידע חיוני גם למתעניינים בתחומים נוספים העוסקים בשפה, כגון חקר המוח, חינוך, קלינאות תקשורת, מוסיקה ועוד.

מבנה הקורס

חלק א: מבוא – שפה ובלשנות

- יסודות הבלשנות התאורטית
- התאוריה הבלשנית וחקר רכישת שפה
- הבסיס הביולוגי של שפה

חלק ב: מילים ומשפטים (מורפולוגיה ותחביר)

- מבנה המילים ויצירתן
- אבני היסוד של המשפט
- העקרונות והפרמטרים בייצור מבנים תחביריים
- רכישת מבנים תחביריים

חלק ג: משמעות בשפה (סמנטיקה ופרגמטיקה)

- יסודות התאוריה הסמנטית של שפה טבעית
- סוגיות מרכזיות בסמנטיקה
- משמעות בתוך הקשר: פרגמטיקה
- רכישת משמעות

חלק ד: צלילים לשוניים ומבנים פרוזודיים (פונטיקה ופונולוגיה)

- הצלילים הלשוניים: פונטיקה
- מערכת הצלילים בשפה: פונולוגיה
- ארגון הצלילים בשפה: פונולוגיה פרוזודית
- רכישת צלילים ומבנים פרוזודיים

10226 תורת ההגה

3 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: לשון עברית

ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לבלשנות**.

פיתוח הקורס: פרופ' עוזי אורנן, פרופ' אשר לאופר, ד"ר מיכל אפרת, מינה עפרון, ברוריה אופיר, ורד זילבר-ורוד
יועצים: פרופ' זאב בן-חיים, פרופ' גדעון גולדנברג, פרופ' ישי טובין, פרופ' אשר לאופר, פרופ' שלמה מורג, ד"ר אלכסנדר בורג, ד"ר דליה כהן

מהי תורת ההגה?

תורת ההגה היא הענף בבלשנות הקרוי **פונולוגיה**. הפונולוגיה מהווה את הבסיס הראשוני ללימוד שפה. תופעות מילוניות, דקדוקיות ואף תחביריות, סגנוניות וספרותיות כרוכות לעתים קרובות בהבנת חוקים יסודיים מתחום תורת ההגה, בבחינת החומר והלבנים של השפה. יתר-על-כן, הבנה בתורת ההגה של שפה אחת מצריכה הבנה בתורת ההגה הכללית ומביאה ממילא להבנת תופעות לשוניות בשאר השפות.

חלקו העיקרי של הקורס מתמקד בתורת ההגה, שהיא הענף בבלשנות הקרוי **פונטיקה**. בקורס מודגשות תופעות פונטיות של העברית המדוברת בת-זמננו.

מטרות הקורס

- להקנות מושגי יסוד על מקומה של תורת ההגה בתורת הלשון, ועל ההבחנה בין מושגים תאורטיים (פונמיות) לבין מושגים תצפיתיים (ביצועי הגייה).
- להקנות את הידע הדרוש על תורת ההגה הכללית ועל השתקפותה בתחומי העברית.
- להציג את הסוגיות התאורטיות והמעשיות של העברית בת-זמננו בתחום תורת ההגה.

הקורס מיועד למי שמתעניין בשפה בכלל ובעברית בפרט, והוא חשוב במיוחד למי שלשונו – אומנותו, כגון מורים ומדריכים, קריינים ושחקנים, נואמים ואנשי ציבור.

חומר הלימוד

יחידה 1	מבוא כללי
יחידה 2	הקול וההיגוי
יחידות 3-4	תיאור חיתוכי של הגייה
יחידה 5	מבוא לפונטיקה אקוסטית
יחידות 6-7	תיאור אקוסטי של הגייה

חומר הלימוד כולל גם מקראת מאמרים העוסקים בתחום הפונולוגיה והפונטיקה של העברית המדוברת בת-זמננו.

* קורס זה יחליף בעתיד את הקורס **מבוא לבלשנות** (10143).

10483 פרקים במורפולוגיה עברית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: לשון עברית
ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לבלשנות.
פיתוח הקורס: פרופ' אורה שורצולד (כתיבה וריכוז הפיתוח); מיכל צימרמן (עריכה)
יועצים: פרופ' רות ברמן, פרופ' רפאל ניר, פרופ' מנחם צבי קדרי, ד"ר אסתר בנטור

מטרות הקורס

הקורס מתאר היבטים של תצורת המילים (מורפולוגיה) בעברית, לאור התאוריות המורפולוגיות הבלשניות השונות, ומסביר במסגרתן את תהליכי השפה האחרים לתצורת המילים ולהבנתן. הקורס עוסק בעיקר באופן תצורת המילים, בהבנת התהליכים המובילים לתצורה כזו או אחרת, ובקשרים בין דרכי התצורה השונות. הדיון וההדגמות יתמקדו במבנה השפה העברית בת-זמננו. אין צורך בידיעה קודמת של הדקדוק העברי.

חומר הלימוד

- כרך א
1 יחידה מבוא – רקע תאורטי ועקרונות
2 יחידה מונחי יסוד
3 יחידה מבנה המילה העברית
כרך ב
4 יחידה דרכים ביצירת מילה עברית
5 יחידה גזירה ונטייה א
6 יחידה גזירה ונטייה ב
כרך ג
7 יחידה ההברה והמורפמה העברית
8 יחידה תהליכים מורפופונמיים בעברית
כרך ד
9 יחידה שורשים, בניינים ומשקלים א
10 יחידה שורשים, בניינים ומשקלים ב
11 יחידה המין במורפולוגיה של העברית
12 יחידה המספר במורפולוגיה של העברית

10250 סמנטיקה עברית – משמעות ותקשורת

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: לשון עברית
ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לבלשנות.
נדרשת ידיעה בדקדוק עברי ובאנגלית (ברמת בחינות הבגרות בישראל).

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר, מינה עפרון; לאה הספל (עריכה)
יועצים: פרופ' שלמה מורג, פרופ' חיים רבין, פרופ' רות ברמן

הקורס מציג את עקרונות הסמנטיקה הבלשנית כתורת המשמעויות, ואת השימוש בכליה של הסמנטיקה לניתוח משמעויות של מילים ושל משפטים בשפה העברית. הגישה המונחת ביסודו של הקורס היא תקשורתית-פרגמטית; הסמנטיקה נתפסת כתאוריה העוסקת במשמעות של מילים ושל צירופי מילים בתוך הקשרים לשוניים ונסיבתיים. לכן, העיון הבלשני משולב בנושאי הקורס במושגים הלכתיים מן הפרגמטיקה, הפסיכולוגיה והסוציולוגיה (אין צורך בידע מוקדם בתחומים אלה).

חומר הלימוד

- 1 יחידה תקשורת ומשמעות
2 יחידה המשמעות בהקשר הלשוני ובהקשר החברתי
3 יחידה ההיבטים הסמנטיים של תצורת המילים
4 יחידה סמנטיקה מבנית – שדות ורכיבים
5 יחידה תמונות במשמעיהן של מילים
6 יחידה הומונימיה, פוליסמיה ויחסי משמעות
7 יחידה השפעות לועזיות על המערכת הסמנטית והמילולית של העברית בת-זמננו
8 יחידה משמעות בהקשרים נסיבתיים
9 יחידה הסמנטיקה של המשפט
10 יחידה מקרו-סמנטיקה: משמעות וטקסט

10641 לשון, חברה ותרבות*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה; תקשורת
ידע קודם מומלץ: הקורסים מבוא לבלשנות, סמנטיקה עברית – משמעות ותקשורת, מבוא לסוציולוגיה.

פיתוח הקורס: ד"ר מלכה מוצ'ניק (כתיבה); אדי זילצר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' רפאל ניר
יועצים: פרופ' אורה שורצולד, ד"ר מוחמד אמרה

מטרות הקורס

תיאור וניתוח של תופעות לשוניות בהקשרים חברתיים ותרבותיים; הבנת ההשפעה ויחסי הגומלין בין הלשון, החברה והתרבות; הכרת תאוריות ומודלים לניתוח של תהליכים סוציו-לינגוויסטיים; הבנת תופעות לשוניות-חברתיות בעברית הישראלית בתקשורת המונים ובתקשורת בין-אישית.

יעדים לימודיים

הבנה של תופעות ושל תהליכים הקשורים ללשון ולחברה; פיתוח מודעות לשונות ולפולרליזם לשוני; הקניית קריטריונים לניתוח שימושי לשון בהקשרים חברתיים שונים; הבנת דרכי השימוש בלשון למטרות חברתיות ותרבותיות שונות.

חומר הלימוד

- כרך א
1 פרק מבוא: הלשון כפעילות חברתית
2 פרק שונות ופולרליזם בלשון: דיאלקטים וסוציולקטים
3 פרק הלשון בהקשר הנסיבתי: המשלב
כרך ב
4 פרק לשון ומגדר
5 פרק לשון, אידיאולוגיה ועמדות
6 פרק הלשון בתקשורת ההמונים
7 פרק נורמות של לשון ותכנון לשון
8 פרק שינוי והתפתחות בלשון
כרך ג
9 פרק אתנוגרפיה: תרבות ולשון
10 פרק הבדלים תרבותיים בתקשורת מילולית ופארא-מילולית

חומר הלימוד כולל מקראה מוערת.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

10442 פרקים בתולדות הלשון העברית: החטיבה המודרנית

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: לשון עברית
 ידע קודם מומלץ: ידיעה בסיסית בבלשנות כללית ברמת הקורס **מבוא לבלשנות**.

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר (ריכוז הפיתוח), מינה עפרון; אדי זילצר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' מנחם צבי קדרי
יועצים: פרופ' אילן אלדר, פרופ' משה בר-אשר, פרופ' אבי הורוביץ, פרופ' יוסף יהלום, פרופ' אשר לאופר, פרופ' שלמה מורג, פרופ' רפאל ניר, פרופ' גד בן-עמי צרפתי, פרופ' חיים רבין, פרופ' אורה שורצולד

קורס זה הוא חטיבה אחת מתוך שלוש חטיבות המהוות מכלול שבו נסקרים רובדי הלשון העברית לתקופותיה. שלוש החטיבות מציגות תיאור דיאכרוני מקיף, ראשון מסוגו, ללשון העברית, המשתרע על-פני כ-3,200 שנה, מלשון המקרא הקלאסית עד הלשון המודרנית של ימינו.

מטרות הקורס

- להקנות מושגי יסוד על הרבדים השונים בתולדות הלשון העברית.
- לסייע בהבנת בעיות המוצא וההתגבשות של כל רובד על חטיבותיו ומקורותיו.
- לפתח מודעות למערכות לשוניות מקבילות המלוות את העברית לתקופותיה.
- לתאר את הרקע החברתי-תרבותי של לשון התקופה ולהבחין הבחנות פנימיות בה, כגון: להגים, משלבים, לשונות מיוחדות ועוד.
- לדון בתופעות נבחרות (מאפיינות או מרכזיות) מתחומי הפונולוגיה, המורפולוגיה, התחביר ואוצר המילים של לשון התקופה.

חומר הלימוד

מבוא / פרופ' מנחם צבי קדרי
 יחידה 8 **החייאת העברית** / פרופ' מאיה פרוכטמן וד"ר עמנואל אלון
 יחידות 9-10 **העברית בת-זמננו** / פרופ' אורה שורצולד
 יחידה 11 **העברית המודרנית הכתובה** / ד"ר יצחק שליונגר

החטיבות הנוספות:

10440 **החטיבה הקלאסית (יחידות 1-3)**
 10441 **החטיבה הביניימית (יחידות 4-7)**

10441 פרקים בתולדות הלשון העברית: החטיבה הביניימית

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: לשון עברית
 ידע קודם מומלץ: ידיעה בסיסית בבלשנות כללית ברמת הקורס **מבוא לבלשנות**.

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר (ריכוז הפיתוח), מינה עפרון; אדי זילצר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' מנחם צבי קדרי
יועצים: פרופ' אילן אלדר, פרופ' משה בר-אשר, פרופ' אבי הורוביץ, פרופ' יוסף יהלום, פרופ' אשר לאופר, פרופ' שלמה מורג, פרופ' רפאל ניר, פרופ' גד בן-עמי צרפתי, פרופ' חיים רבין, פרופ' אורה שורצולד

קורס זה הוא חטיבה אחת מתוך שלוש חטיבות המהוות מכלול שבו נסקרים רובדי הלשון העברית לתקופותיה. שלוש החטיבות מציגות תיאור דיאכרוני מקיף, ראשון מסוגו, ללשון העברית, המשתרע על-פני כ-3,200 שנה, מלשון המקרא הקלאסית עד הלשון המודרנית של ימינו.

מטרות הקורס

- להקנות מושגי יסוד על הרבדים השונים בתולדות הלשון העברית.
- לסייע בהבנת בעיות המוצא וההתגבשות של כל רובד על חטיבותיו ומקורותיו.
- לפתח מודעות למערכות לשוניות מקבילות המלוות את העברית לתקופותיה.
- לתאר את הרקע החברתי-תרבותי של לשון התקופה ולהבחין הבחנות פנימיות בה, כגון: להגים, משלבים, לשונות מיוחדות ועוד.
- לדון בתופעות נבחרות (מאפיינות או מרכזיות) מתחומי הפונולוגיה, המורפולוגיה, התחביר ואוצר המילים של לשון התקופה.

חומר הלימוד

מבוא / פרופ' מנחם צבי קדרי
 יחידה 4 **לשון הפיוט הארץ-ישראלי** / חנוך גמליאל
 על-פי ספרו של פרופ' יוסף יהלום
 יחידה 5 **לשון המתרגמים** / פרופ' גד בן-עמי צרפתי
 יחידה 6 **לשון השירה העברית בספרד** / פרופ' אפרים חזן
 יחידה 7 **הלשון הרבנית של ימי הביניים שאינה משוערבת** / ד"ר צבי בצר

החטיבות הנוספות:

10440 **החטיבה הקלאסית (יחידות 1-3)**
 10442 **החטיבה המודרנית (יחידות 8-11)**

10440 פרקים בתולדות הלשון העברית: החטיבה הקלאסית

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: לשון עברית
 ידע קודם מומלץ: ידיעה בסיסית בבלשנות כללית ברמת הקורס **מבוא לבלשנות**.

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר (ריכוז הפיתוח), מינה עפרון; ד"ר חיים כהן; אדי זילצר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' מנחם צבי קדרי
יועצים: פרופ' אילן אלדר, פרופ' משה בר-אשר, פרופ' אבי הורוביץ, פרופ' יוסף יהלום, פרופ' אשר לאופר, פרופ' שלמה מורג, פרופ' רפאל ניר, פרופ' גד בן-עמי צרפתי, פרופ' חיים רבין, פרופ' אורה שורצולד

קורס זה הוא חטיבה אחת מתוך שלוש חטיבות המהוות מכלול שבו נסקרים רובדי הלשון העברית לתקופותיה. שלוש החטיבות מציגות תיאור דיאכרוני מקיף, ראשון מסוגו, ללשון העברית, המשתרע על-פני כ-3,200 שנה, מלשון המקרא הקלאסית עד הלשון המודרנית של ימינו.

מטרות הקורס

- להקנות מושגי יסוד על הרבדים השונים בתולדות הלשון העברית.
- לסייע בהבנת בעיות המוצא וההתגבשות של כל רובד על חטיבותיו ומקורותיו.
- לפתח מודעות למערכות לשוניות מקבילות המלוות את העברית לתקופותיה.
- לתאר את הרקע החברתי-תרבותי של לשון התקופה ולהבחין הבחנות פנימיות בה, כגון: להגים, משלבים, לשונות מיוחדות ועוד.
- לדון בתופעות נבחרות (מאפיינות או מרכזיות) מתחומי הפונולוגיה, המורפולוגיה, התחביר ואוצר המילים של לשון התקופה.

חומר הלימוד

מבוא / פרופ' מנחם צבי קדרי
 יחידה 1 **הלשון המקראית** / ד"ר רבקה ירקוני
 יחידה 2 **העברית של ימי בית שני** / פרופ' אלישע קימרון
 יחידה 3 **לשון חכמים** / פרופ' שמעון שרביט

החטיבות הנוספות:

10441 **החטיבה הביניימית (יחידות 4-7)**
 10442 **החטיבה המודרנית (יחידות 8-11)**

* תיאורי החטיבות מופיעים בעמודה בנפרד.

* תיאורי החטיבות מופיעים בעמודה בנפרד.

* תיאורי החטיבות מופיעים בעמודה בנפרד.

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

נושא: לשון עברית

פיתוח הקורס: ד"ר מלכה מוצ'ניק; אדי זילצר
(שריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' רפאל גיר

יועצות: ד"ר אסתר בנטור, פרופ' רות ברמן, פרופ' אורה שורצולד

הקורס מיועד לתלמידים מתקדמים בלשון עברית, ולכל אדם המתעניין ביצירה המילונית של העברית המודרנית.

הקורס מנתח את ההתפתחויות שחלו באוצר המילים העברי במאה השנים האחרונות. מטרתו להקנות את הכלים הדרושים לתיאור דרכי היצירה של מילים חדשות ושל צירופים מילוניים, תוך כדי השוואתן לדרכי התצורה האופייניות לשלבים קודמים בהתפתחות הלשון.

- **תצורה סמנטית ותצורה לקסמית**

- גזירה מסורגת וגזירה קווית
- יצירת צירופים מילוניים
- השפעות לועזיות
- גזירה עממית וסלנג
- חלקה של האקדמיה ללשון העברית ביצירת מילים

חומר הלימוד מבוסס על הספר **דרכי היצירה המילונית בעברית בת-זמננו** מאת ר' ניר (האוניברסיטה הפתוחה, 1993), וכן על **מקראה** ובו מבחר מאמרים (בעברית ובאנגלית) העוסקים בשאלות שונות של התצורה המילונית. לספר ולמקראה מצורף **מדריך דידקטי** ובו תרגילים והנחיות לחומר הקריאה וכן הצעות לעבודות סמנטיניות.

במהלך הקורס יידרשו הסטודנטים להגיש מטרות
 חובה. לסטודנטים שיהיו מעוניינים לכתוב עבודה
 סמינריונית במסגרת הקורס יוצעו נושאים
 מתאימים.

הסיפור העברי בראשית המאה ה-20 (10112) (פ)
– משובץ בספרות, עמ' 53.

הפואטיקה של הסיפורת (10290) (ר) – משובץ
בספרות, עמ' 57.

מבוא לסוציולוגיה (10134) (ר) – משובץ
בסוציולוגיה, עמ' 100.

עברית כשפה שנייה (91462) (ר) – משובץ
ב"לימודי שפות", הידיעון האקדמי עמ' 233.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בבלשנות.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10154 החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

נושא: ספרות כללית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר זמירה הייזנר, קרין חזקיה (כתיבה); נילי לנדסברגר (עריכה)
אחריות אקדמית: פרופ' נילי דינגוט
יועצים: פרופ' דן אוריין, פרופ' הרי גולומב, פרופ' שמעון לוי, פרופ' אברהם עוז

הקורס מבקש להתחקות אחר החוויה התאטרונית באמצעות בחינתם של גורמים מהתרבות האנושית וממדיום התאטרון, גורמים המעצבים את החוויה ומשפיעים עליה. הקורס מקנה מושגי יסוד בדרכה ובתאטרון ופורס תחנות יסוד בתולדות התאטרון ומוסכמותיו, תוך הדגמה ממבחר מחזות הנחשבים בתרבות המערבית לקלאסיקה, החל בתקופה הקלאסית, עבור לימי הביניים והרנסנס, תקופת הרסטורציה באנגליה, הרומנטיקה של המאה ה-18, השינויים ההיסטוריים, החברתיים והתרבותיים במאות ה-19 וה-20, עד ימינו אלה.

קהל היעד של הקורס הוא כל שוחר תרבות ואמנות הרוצה להרחיב את ידיעותיו בתולדות התאטרון, האמנות והתרבות המערבית, ולרכוש כלים לניתוח הצגות תאטרון ומופעי אמנות.

צפייה מודרכת בהצגת תאטרון כלולה בדרישות החובה של הקורס (פרטים על ההצגה ומועדה מתפרסמים בתחילת כל סמסטר).

חומר הלימוד

- המחזות שהם קריאת חובה: סופוקלס, **אדיפוס המלך**; שקספיר, **מקבת**; איבסן, **ברווז הפרא**; בקט, **מחכים לגודו**; ח' לוי, **ההולכים בחושך**.
- ספר הקורס: **החוויה התאטרונית: מבוא לדרכה ולתאטרון** מאת ז' הייזנר וק' חזקיה (האוניברסיטה הפתוחה, 2006). הספר מתמקד בשאלות מרכזיות, כגון: מהי חוויה תאטרונית? מה מייחד את מדיום התאטרון? אילו שינויים חלו במוסכמותיו במהלך הדורות? כיצד השפיעו מוסכמות התאטרון על המחזות עצמם? התזמור של מרכיבי הדרמה והשפעתו על החוויה התאטרונית; השפעתו של מוסכמות התאטרון על עיצוב הדמויות בדרמה; מוסכמות תאטרון בהקשרן המציאותי-חברתי, כולל הסוציולוגיה של האירוע התאטרוני והממד הפוליטי-חברתי שלו.
- סרטי DVD: **חזרות על "העלמה יוליה"**, פר גינט, **ברווז הפרא**, **שלוש אחיות**, סונטת הראים, **אדיפוס המלך**, **מקבת**, **וויצק**, ז'אן ד'ארק, **התאומים מוונציה**, **זרכו של עולם**, **אובו המלך**, **סיזוזה בנוי מת**, **שש נפשות מחפשות מחבר**, **קדיש לנעמי**. סרטי החובה מודגשים, השאר הם סרטי רשות. הסרטים מתומללים בחוברת תמלילים.
- חוברת צפייה ולמידה, המקשרת בין כל מרכיבי הקורס, מנחה את הסטודנטים בקריאה ובצפייה וכוללת את מסלות המנחה.

10107 גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

נושא: ספרות כללית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט, פרופ' מאיר רוסטון, ד"ר אסתר בית-הלחמי, ד"ר חנה הרציג, נורית חרמון (רבינוביץ)

יועצים: פרופ' הלל דלסקי, פרופ' אברהם שאנן

קורס זה עוסק בתחום ספרות העולם, ונועד לבחון את הנושא "גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני" כפי שהוא משתקף בשישה רומנים בני-זמננו. הקורס מנסה להגיע אל משמעותם של הרומנים באמצעות ניתוח דרכי עיצובם, כך שהסטודנטים יוכלו להתוודע אל מגמות ספרותיות חדשות ברומן המודרני ולרכוש ידע בסיסי בניתוח טקסט של רומן. הקורס כולל גם תרגול במיומנויות למידה בלימודי ספרות.

חומר הלימוד

- מבוא המסביר על איוה רקע צמח המעבר מדרך עיצוב הגיבור ברומן המסורתי לדרך עיצוב האנטי-גיבור ברומן המודרני.
- ניתוח הרומן **לב החשכה** מאת ג'וזף קונרד. נבחנת משמעותו הסמלית של מסעו של מארלו אל לב הג'ונגל הפרימיטיבי, וכן נבחנות הטכניקות שבהן משתמש קונרד לצורך המחשת הרעיונות המועלים ברומן.
- ניתוח הרומן **זרח השמש** מאת ארנסט המינגוויי. נבחנת הסוגיה כיצד מייצג ג'ייק בארנס מערכת ערכים קונסטרוקטיבית על רקע "הדור האבוד", שערך התערעור בעקבות מלחמת העולם הראשונה.
- ניתוח הרומן **הזר** מאת אלברט קאמי. נבחנת טכניקת ההזרה של קאמי ותפיסתו הפילוסופית, כפי שהיא משתקפת ברומן.
- ניתוח הרומן **התפסן בשדה השיפון** מאת ג'יי די סלינגר. עיסוק בתהייה על קנקנו של גיבור המורד במוסכמות החברה, ועל משמעותו של מרד זה. כמו כן, נבחנים האמצעים שבעזרתם מנסה הסופר לכוון את הזדהותו עם הדמות.
- ניתוח הרומן **המשפט** מאת פרנץ קפקא. נבחנת הסוגיה כיצד קפקא מציג עולם מציאותי, כביכול, אך מנתק את הקשרים ההגיוניים בין פרטי, כך שנוצר עולם סתום, נטול הסבר ומפחיד.
- ניתוח הרומן **הקנאה** מאת אלן רוב-גרייה. עמידה על טיבו של סוג רומן חדש זה, המשתמש בטכניקות סיפוריות חדשות.

ספרים נלווים

ג' קונרד, **לב החשכה**; א' המינגוויי, **זרח השמש**; א' קאמי, **הזר**; ג' די סלינגר, **התפסן בשדה השיפון**; פ' קפקא, **המשפט**; א' רוב-גרייה, **הקנאה**. אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10112 הסיפור העברי בראשית המאה ה-20*

6 נקודות זכות** ברמת פתיחה

נושא: ספרות עברית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר חנה הרציג, פרופ' אבנר הולצמן (כתיבה); קרין חזקיה (עריכה), נירה ארבל (עיצוב)

אחריות אקדמית: פרופ' דן מירון
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' אבנר הולצמן, פרופ' חנה נוה

הקורס מנתח במפורט תשעה סיפורים נבחרים מתוך הסיפורת העברית של ראשית המאה ה-20. הסיפורים ממוקמים בתוך ההקשר ההיסטורי-ספרותי המשותף, ונבחנים מנקודת מוצא השוויונית.

לקורס שתי מטרות מרכזיות: בבחינת קורס פתיחה בספרות, הכוונה היא להציג לסטודנטים מבחר של יצירות מופת בסיפורת העברית, ולהקנות כלים לניתוח ולפרשנות ספרותית. קריאה צמודה ומכוונת של כל סיפור תאפשר לסטודנטים להבין עקרונות ומבנים של סיפורת כפי שהם עולים מהיצירה האחת. המטרה האחרת היא לבחון את הסיפורים מתוך המכנים המשותפים הקשורים בהשתייכותם לתקופה אחת: הסטודנטים יעמדו הן על ההיסטוריה הספרותית של התקופה והן על נקודות השוואה המשתקפות מתוך הסיפורים עצמם.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **מבוא היסטורי-ספרותי**
- יחידה 2 **"מחניים" למיכה יוסף ברדיצ'בסקי**
- יחידה 3 **"מאחורי הגדר" לחיים נחמן ביאליק**
- יחידה 4 **"מאריאשקה" ל"ד ברקוביץ**
- יחידה 5 **"בת הרב" ליעקב שטיינברג**
- יחידה 6 **"דרך קוצים" לדבורה בארון**
- יחידה 7 **מסיפורי גרשום שופמן**
- יחידה 8 **"הצדה" לאורי ניסן גנסין**
- יחידה 9 **"לא כלום" ליוסף חיים ברנר**
- יחידה 10 **"עובדיה בעל מוס" לש"י עגנון**
- יחידה 11 **סיכום: תמטיקה ופואטיקה בסיפורי ראשית המאה**

מקראה ובה שאר סיפורי הקורס

ספרים נלווים

ח"י ביאליק, **סיפורים** (דביר, 1997); ג' שופמן, **ילקוט סיפורים** (יחדיו, 1996). י' שטיינברג, **בת הרב** (בבל, 2001); א"י גנסין, **הצדה** (יחדיו, 1998). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

* הקורס הוא גרסה חדשה של קורס קודם: **פרקים נבחרים בסיפור העברי הקצר בראשית המאה העשרים**. הסיפורים הנלמדים נבחרו על-ידי פרופ' מנוחה גלבוע. ביחידה 6 נעזרנו בגרסה הקודמת, שנכתבה על-ידי פרופ' רות לורנר.

** לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>. אין אפשרות לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור הקורס **הסיפור העברי בראשית המאה העשרים** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

* קורס זה הוא מהדורה שנייה מתוקנת על-פי התרגומים החדשים של הספרים הנדונים בקורס.

10647 שירת החול העברית בספרד המוסלמית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שולמית אליצור (כתיבה);
משה שפרבר (עריכה)
יועצים: פרופ' נורית גרץ, ד"ר טובה בארי,
ד"ר מתי הוס

הקורס עורך היכרות עמוקה עם שירת החול העברית שנכתבה בספרד בימי הביניים במאות ה-10, 12, ומקנה כלים לניתוח שירה זו. לאחר הצגת הרקע ההיסטורי והחברתי ובירור שאלות מתודולוגיות, מוצגים הסוגים העיקריים של שירי החול, תוך הבאת דוגמאות רבות המלוות בניתוחים ספרותיים. בחלק השני של הקורס, לאחר התוודעות לסוגיות חריזה ומשקל, נסקרים בפירוט האמצעים הרטוריים המרכזיים ששימשו בשירה העברית בספרד.

חומר הלימוד

- יחידה 1 הרקע הספרותי, ההיסטורי והחברתי לשירה העברית בספרד
- יחידה 2 מבוא מתודי
- יחידה 3 סוגים וקונוונציות בשירה העברית בספרד: שירי שעשועים
- יחידה 4 סוגים וקונוונציות בשירה העברית בספרד: שירי הגות ומוסר
- יחידה 5 סוגים וקונוונציות בשירה העברית בספרד: שירי שבח וידירות
- יחידה 6 שירים אישיים
- יחידה 7 יסודות פרוזודיים
- יחידה 8 הרטוריקה של השירה: צליל, תחביר ומילון
- יחידה 9 הרטוריקה של השירה: הלשון הציונית (יחידה כפולה)
- יחידה 10 השיבוץ והרמיזה המקראית
- יחידה 11 הקומפוזיציה

10245 אלתרמן הצעיר ושירתו

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' דן מירון (כתיבת ספר הקורס), ד"ר יואב ריטון-חמו (כתיבת מדריך הלמידה); נילי לנדסברגר (עריכה)
יועצים: פרופ' בעז ערפלי, פרופ' רות קרטון-בלום

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג את חייו ואת אישיותו של נתן אלתרמן בתקופת העיצוב והגיבוש שלו (1910-1935), ולעמוד על תהליך צמיחתו של אלתרמן כמשורר; לבדוק את תרומותיה ובעיותיה של הביוגרפיה כמכשיר להבנת יצירה ספרותית; לנתח ביסודיות את שירתו המוקדמת של אלתרמן ולחשוף את קשריה עם מסורות קודמות בשירה העברית ועם זרמים והלכי רוח בשירה האירופית. הקורס מספר את תולדות חייו של אלתרמן ותוך כדי כך משרטט ביוגרפיה אינטלקטואלית ופואטית שלו. הניתוח של שירי אלתרמן משולב בסיפורו הביוגרפי, ואגב כך נבחנות גישות שונות למסירת הביוגרפיה של סופר והבהרת הקשר בינה לבין יצירתו.

הקורס מבוסס על ספרו של דן מירון **פרפר מן התולעת** (האוניברסיטה הפתוחה, תשס"א), על מקראה ועל מדריך למידה.

נושאי הלימוד

- שיחה 1 ילדותו של אלתרמן בוורשה
- שיחה 2 הבעיות והיתרונות של הגישה הספרותית הביוגרפית
- שיחה 3 נעוריו של אלתרמן בא"י
- שיחות 4-5 שהותו של אלתרמן הצעיר כסטודנט בצרפת, שיריו שנכתבו בפרז' ובנסני
- שיחה 6 הזיקה של אלתרמן לאסכולת שלונסקי בשירה העברית הארץ-ישראלית – מקורותיה ומשמעותה
- שיחות 7-8 שירתו של אלתרמן כמשורר חבר באסכולת שלונסקי
- שיחה 9 חייו האישיים והציבוריים של אלתרמן עם שובו לארץ-ישראל
- שיחה 10 שירת האהבה המוקדמת של אלתרמן
- שיחה 11 השירים שבהם קרב אלתרמן לחריגה מסגנונו המוקדם ולעיצוב היסודות של סגנון "כוכבים בחוץ"
- שיחה 12 כתיבתו של אלתרמן הצעיר על תל-אביב, שירי העיתון שלו, פזמוני "המטאטא"

10429 בימים האחרים – תמורות בשירה העברית – בין תש"ח לתש"ך

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר רחל ויסברוד (כתיבה), פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' נורית גרץ, פרופ' בעז ערפלי; אילנה דן, רוני אמיר (עריכה)

הקורס בוחן את השירה העברית בתקופה שהתחוללה בה שינויים פואטיים מרחיקי לכת. בשנות החמישים גיבשו המשוררים הצעירים (חבורת "לקראת" ואחרים) דרכי כתיבה חדשות; בד בבד חלו שינויים אצל המשוררים הוותיקים ומשוררי דור הפלמ"ח, ותוך מאבקים וזיקות גומלין בין הדורות הלכו ונפתחו דרכים חדשות בפני השירה העברית.

השינויים הפואטיים שהקיפו מגוון תחומים – הדובר והסיטואציה, המטפוריקה, הארגון המוסיקלי של השיר, הטון, הלשון והתמטיקה – ייבחנו על-פי קובצי שירה של כמה מהמשוררים הבולטים בשנים אלה, תוך הבלטת אופיו הייחודי של כל אחד ואחת מהם. פריצת הדרך בשירה תובהר על רקע התמורות בחברה ובתרבות הישראלית בעשור הראשון למדינה, ובכלל זה הידוק הקשרים עם התרבות המערבית וספרותה.

חומר הלימוד

- הספר **בימים האחרים: תמורות בשירה העברית בין תש"ח לתש"ך** מאת ר' ויסברוד (האוניברסיטה הפתוחה, 2002-2006):
יחידת המבוא (יחידה 1) מציגה בהכללה את המפנה שחל בשירה העברית בשנות החמישים ועומדת על גורמיו.
יחידות 2-3 דנות במשוררים הוותיקים (נתן אלתרמן, **עיר היונה**; יונתן רטוש, **צלע**).
יחידות 4-5 מוקדשות למשוררי דור הפלמ"ח (חיים גורי, **שושנת רוחות**; אמיר גלבווע, **שירים בבוקר בבוקר**).
יחידות 6-9 מתמקדות בכמה ממשוררי דור המדינה, ששירתם התגבשה בשנות החמישים (נתן זך, **שירים שונים**; יהודה עמיחי, **עכשיו ובימים האחרים**; דוד אבידן, **ברזים ערופי שפתיים**; דליה רביקוביץ, **אהבת תפוח הזהב**).
- מקראה** הכוללת שירים שאינם נמצאים בקבצים הנלמדים, וכן מאמרים וקטעים מספרים הדנים במשוררים שהקורס מוקדש להם, בקבצים הנלמדים ובשירים ספציפיים מתוכם.
- ספרי שירה נלווים:** נ' אלתרמן, **עיר היונה**; י' רטוש, **שירים**; ח' גורי, **שושנת רוחות**; א' גלבווע, **כל השירים**, חלק א'; נ' זך, **שירים שונים**; יהודה עמיחי, **שירים 1948-1962**; ד' אבידן, **ברזים ערופי שפתיים**; ד' רביקוביץ, **אהבת תפוח הזהב**.
- ספרי עיון נלווים:** ד' מירון, **מול האח השותק** (האוניברסיטה הפתוחה וכתר, 1992); ב' ערפלי, **הפרחים והאגרטל: שירת עמיחי 1948-1968, מבנה, משמעות, פואטיקה** (סימן קריאה והקיבוץ המאוחד, תשמ"ז). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10477 מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית
ידע קודם מומלץ: לפחות קורס אחד מבין הקורסים **סיפורת ישראלית בשנות השישים, הסיפור העברי בראשית המאה ה-20, תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.**

פיתוח הקורס: ד"ר חנה הרציג (כתיבה)
אחראי אקדמי: פרופ' דן מירון
יועצים: פרופ' אבנר הולצמן, ד"ר גבריאל צורן

הסיפורת הישראלית של שנות השמונים מתאפיינת בשגשוג יוצא דופן ובהופעתן של כמה מהיצירות המעניינות ביותר בסיפורת העברית החדשה. מטרתו הראשונה של הקורס היא להביא ניתוח מפורט וחדשני ברובו של כמה מהיצירות האלה, שעניינן של קהל הקוראים והמבקרים בהן הוא נרחב ביותר.

הסופרים העומדים במרכז הקורס הם: יעקב שבתאי, יהושע קצו, א"ב יהושע, דוד גרוסמן, יואל הופמן. הקורס בוחן את מאפייני הייחודיים של כל אחד מהסופרים, ואת מקומו של כל אחד מהם במסגרת ההתפתחויות בסיפורת הישראלית בעשורים האחרונים. הניתוח מצביע גם על המשותף לסופרים לעומת הנורמה של סיפורת שנות השישים, ועל האופן שבו הם סוללים את הדרך ל"סיפורת החדשה" הנכתבת בימים אלה, או מייצגים אותה.

באמצעות הניתוח יתאפשר שרטוט של מגמות תמטיות המתקשרות לפרובלמטיקה המשמעותית להבנת תמורות בעולמו של הפרט והכלל הישראלי בשנים האחרונות.

הקורס כולל את ספר הקורס וחוברת הדרכה לתרגול החומר הנלמד.

ספר הקורס*

- פרקים 1-2 **מבוא** המציג את המכנים המשותפים לסופרים המוצגים בקורס, על רקע הנורמות של סיפורת שנות השישים לעומת הסגנונות השונים של "הסיפורת החדשה"
- פרק 3 יעקב שבתאי: **סוף דבר**
- פרק 4 יהושע קצו: סיפורי **מומנט מוסיקלי**
- פרק 5 יהושע קצו: **התגנבות יחידים**
- פרק 6 א"ב יהושע: **מר מאני**
- פרק 7 דוד גרוסמן: **ספר הדקדוק הפנימי**
- פרק 8 יואל הופמן: סיפורי **ספר יוסף**
- פרק 9 יואל הופמן: **ברנהרט**

הסטודנטים מתבקשים לקרוא את הרומנים הנדונים בפרקים 3-9 (אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה).

10246 סיפורת ישראלית בשנות השישים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית
ידע קודם מומלץ: הקורסים **בין בדין לממשות – סוגים בסיפור הישראלי, הסיפור העברי בראשית המאה ה-20, מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים, תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.**

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, פרופ' דוד פישלוב, ד"ר חנה הרציג; ד"ר עדיה מנדלסון-מעוז (עיבוד גרסה חדשה); אילנה דן (עריכה)
יועצים: פרופ' ניצה בן-דב, פרופ' מנחם ברינקר, פרופ' דן לאור, פרופ' דן מירון

הקורס מאפיין את ראשית כתיבתם של עמוס עוז וא"ב יהושע. בקורס נדון אופן השתנותן של דרכי כתיבה, ומתוארת התחלפותה של נורמה שלטת אחת בספרות בנורמה אחרת. כמו כן, מפורטים חילופי הנורמות הספרותיות מסיפורת "דור הפלמ"ח", המיוצגת על-ידי יצירתו של משה שמיר **הוא הלך בשדות**, אל דרכי הכתיבה החדשות שהציעו עמוס עוז וא"ב יהושע בשנות השישים ובשנות השבעים.

הקורס גרסתו החדשה משלב בין הנרטיב של הקורס המקורי, העוסק בתיאור ובניתוח של דרכי הכתיבה וזיהוי הנורמות הספרותיות ששלטו באותה תקופה, לבין קולות נוספים, המציעים פרספקטיבות היסטוריות ותאורטיות חדשות. הדיונים המאוחרים ביצירות מציגים היבטים חתרניים-ביקורתיים, ויוצרים זיקה בין יצירתם המוקדמת של עוז ויהושע לבין יצירתם המאוחרת.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מבוא
יחידה 2-3 הוא הלך בשדות / משה שמיר
יחידה 4 **ארצות התן** / עמוס עוז (יילמדו שני סיפורים מתוך הקובץ)
יחידה 5-6 **מיכאל שלי** / עמוס עוז
יחידה 7-8 **עד מוות** / עמוס עוז (יילמדו הנובלות "אהבה מאוחרת" ו"עד מוות")
יחידה 9 "מסע הערב של יתיר" / א"ב יהושע*
יחידה 10 "מול היערות" / א"ב יהושע*
יחידה 11 "שתיקה הולכת ונמשכת של משורר" ו"בתחילת קיץ 1970" / א"ב יהושע*
יחידה 12 **המאהב** / א"ב יהושע*

* כל סיפורי א"ב יהושע מקובצים באסופה **כל הסיפורים** בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

10259 בין בדין לממשות – סוגים בסיפור הישראלי

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: ספרות עברית
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר ארנה גולן (כתיבה), ד"ר רחל ויסברוד, אבי שושני; אביבה בן-אז"ר, חדוה ארליך, משה שפרבר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' דן מירון
יועצים: פרופ' הלל ברזל, פרופ' נילי דינגוט, רות הוכברג

הקורס נועד לבחון סוגים מרכזיים בסיפורת הישראלית. בקורס ייבחנו המאפיינים המייחדים כל סוג, ובעיקר היחס הנבנה בו בין המציאות הבדייונית לזו הממשית, שמחוץ לסיפור. אגב כך ינתחו סיפורים ישראלים המשתייכים לסוגים השונים, וייבחנו התכונות המשייכות אותם לסוגיהם, וכיצד ההבחנה בתכונות אלה מסייעת להבין את משמעותם. בכך יתאפשר גם לעמוד על המגוון בסיפורת שנכתבה בארץ משנות החמישים ואילך. בנוסף, תיבחן השאלה כיצד הגיבו החברה והביקורת על הסיפורים, וכיצד תגובות אלה מאירות את השתייכותם של הסיפורים לסוגיהם השונים.

כל יחידת לימוד או קבוצת יחידות לימוד מוקדשת לסוג סיפורי המודגם באמצעות סיפור אחד או יותר. בפתח כל יחידה או קבוצת יחידות מופיע מבוא לסוג האמור. לאחר מכן מתקיים דיון בסיפור ובתכונות המשייכות אותו לסוגו, ולבסוף תגובת החברה והביקורת.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מבוא כללי: אהרון מגד, **בני** – סיפור ריאליסטי
יחידה 2 משה שמיר, **עד אור הבוקר** – ריאליזם סוציאליסטי
יחידה 3 חנוך ברטוב, **דוברין האדם** – ריאליזם ועמעמו
יחידה 4 משה שמיר, **על סוסו בשבת** – סיפור היסטורי
יחידה 5 סי' זיהר, **השבוי** – סיפור דידקטי
יחידה 6 בנימין תמוז, **תחרות שחייה** – סיפור דידקטי
יחידה 7 בנימין תמוז, **אופק** – סיפור לירי
יחידה 8 סי' זיהר, **חבקוק** – סיפור לירי
יחידה 9 יצחק אורפז, **נמרוד גיבור ציד** – ריאליזם סמלי
יחידה 10 יצחק אורפז, **רחוב הטומוא'נה** – סיפור סמלי
יחידה 11 יצחק אורן, **אנדרטת התחייה** – סיפור פנטסטי
יחידה 12 יצחק בן-נר, **עתליה** – ריאליזם לירי

ספרים נלווים

אסופת סיפורים לקורס **בין בדין לממשות** (הקיבוץ המאוחד, תשמ"ד); סי' זיהר, **בטרם יציאה, השבוי** (זמורה-ביתן, תשנ"ב); מומלץ לקרוא גם את ספרו של י' אורפז, **הצליל החילוני** (הקיבוץ המאוחד, תשמ"ב). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

* בכל סמסטר יילמדו חמישה מתוך שבעת הטקסטים הספרותיים הנדונים בספר.

10487 מיתוסים בתרבות הישראלית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: ספרות עברית
שיוך נושא: מדעי הרוח / לימודי תרבות
ידע קודם מומלץ: הקורסים **סיפורת ישראלית בשנות השישים**, **סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע**, **מגמות בחברה הישראלית**, **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, **בין ציון לציונות – 1881-1914**, **מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים**.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר בשמת אבן-זהר, מרי רייזל
יועצים: פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' רפאל ניר, פרופ' יעקב שביט, ד"ר אילן אבישר, ד"ר תמר ברוש, ד"ר רחל ויסברוד

הקורס מתבונן בשבע תקופות בתולדות התרבות הישראלית, משנות השלושים ועד שנות התשעים, מבעד לטקסטים שנוצרו בה בתוך מערכות תרבות שונות ובסוגי מדיה שונים: הפוליטיקה, הספרות, העיתונות, התקשורת, הקולנוע. ההתבוננות בטקסטים אלה מגלה כמה נרטיבים מרכזיים בתרבות הישראלית, החוזרים ומופיעים שוב ושוב, בגרסאות ובשילובים שונים, כשהם נושאים עמם מטענים אידיאולוגיים מובלעים בהם ומשקפים את דמותה של החברה העברית בארץ-ישראל וב ישראל ואת יחסיה עם העולם בכל תקופה.

חומר הלימוד

- הספר **שבויה בחלומה: מיתוסים בתרבות הישראלית** מאת נ' גרץ (עם עובד, 1988). פרקי הספר:
- 1. **מעטים מול רבים** – כרוזים, נאומים ויצירות ספרות בשנות השלושים
- 2. **עם במשפחת העמים** – עיתונות וספרות במלחמת השחרור
- 3. **בני אור ובני חושך** – נאומי בחירות של מנחם בגין
- 4. **קול העם** – תעמולת בחירות, 1977-1984
- 5. **העולם כולו נגדנו** – רפרטוזיות עיתונאיות ממלחמת לבנון
- 6. **גם חורבן גם גאולה** – הנרטיב ה"ימני-יהודי" מול הנרטיב האישי בספרות העברית
- 7. **מלחמת המפרץ**
- 8. **מקראה** ובה קטעי מקורות שונים לפרקי הספר, וכן קטעים מחומר עיוני ומחקרי
- 9. **מדריך למידה** לקריאה מונחית של המקראה, כרקע וכהכנה ללימוד הספר
- 10. קטעים וסרטים שונים **בתקליטורי DVD**: קטעים מיומני "מבט"; קטעים מסרטי קולנוע; פרקים מהסדרה "תקומה"
- 11. **ספרים נלווים:** א"ב יהושע, **כל הסיפורים**; ס' יזהר, **חירבת חזעה**. אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10639 ציוני דרך בביקורת ספרות המערב

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: ספרות כללית
ידע קודם: מומלץ לסיים לפחות שלושה קורסים **בספרות כללית** וביניהם **הפואטיקה של הסיפורת**.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט, פרופ' דבורה גילולה, ד"ר רד לב-כנען, ד"ר שולמית פוסטנברג-הלוי, ד"ר איזבל מרטין, ד"ר יואב רינון (כתיבה), ד"ר אילה עמיר (שכתוב יחידות 5 ו-8); רוני אמיר (אסיסטנטית ועריכה), ד"ר דן דאור (תרגום גיוסון וארנולד), דניאלה יואל (תרגום טאסו), **אחריות אקדמית:** פרופ' נילי דינגוט
יועצים: פרופ' אברהם עוז, פרופ' מרגלית פינקלברג, פרופ' דוד פישלוב

קורס זה דן בהרחבה בהגותם של כמה מבקרים מרכזיים, המייצגים מסורת ארוכה בת כאלפיים שנה בביקורת ספרות המערב, החל מראשיתה בכתיב אפלטון ועד שלהי המאה ה-19.

הכותבים מנתחים טקסטים נבחרים בביקורת ספרות המערב וממקמים אותם בהקשרם הרחב. הטקסטים, כולם בעברית, חלקם תורגמו במיוחד לקורס זה, שאובים מספרות מגוונות: יוון ורומא, הרנסנס האיטלקי, הקלאסיקה הצרפתית, הנאו-קלאסיקה, והביקורת האנגלית במאה ה-18 וה-19.

במהלך הדיון נבחנים הדגשים משתנים בסוגיות עקרוניות, העוברות כחוט השני בביקורת הספרות ובלמודי תרבות ושומרות על חיוניותן גם במאה ה-21. הקורס מיועד הן לתלמידי ספרות והן לכל המתעניינים בחשיבה תאורטית-פילוסופית-ספרותית בתחומי הביקורת והתרבות.

חומר הלימוד

- חומר הלימוד מבוסס על הספר **ציוני דרך בביקורת ספרות המערב** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005), שבו דיון בתשעה טקסטים:
- פרק 1 **העת העתיקה: אפלטון וקודמיו**
 - פרק 2 **אריסטו: פואטיקה**
 - פרק 3 **הורטיוס: אמנות הפיוט**
 - פרק 4 **הפולמוס הביקורתי בספרות הרנסנס האיטלקי**
 - פרק 5 **קורניי: שלושה מאמרים על השירה הדרמטית**
 - פרק 6 **דריידן: מסה על השירה הדרמטית**
 - פרק 7 **ג'ונסון: הקדמה לשייקספיר**
 - פרק 8 **וולטר: מכתבים אנגליים** (18, 19, 20)
 - פרק 9 **ארנולד: "תפקיד הביקורת בימינו אלה"**

וכן על שני ספרי טקסטים: האחד **אסופת מאמרים**, והשני **מקראה ומדריך למידה**, הכוללים חלק מן הטקסטים וכן הבהרות והערות.

ספרים נלווים

אריסטו, **פואטיקה** (תרגום י' רינון); מאגנס, תש"ס; הורטיוס, **אמנות הפיוט** (תרגום: ד' גילולה); מאגנס, תשס"ד; דריידן, **מסה על השירה הדרמטית** (ספריית פועלים, סדרת טעמים, 1988). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10221 מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: ספרות כללית
ידע קודם מומלץ: הקורס **גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני**.*

פיתוח הקורס: פרופ' הלל דלסקי, פרופ' נילי דינגוט, ד"ר יהושע אדלר, ד"ר יעל הרוסי, ד"ר חנה הרציג, ד"ר רחל ויסברוד, ד"ר צביה צפירי, נורית חרמון (רבינוביץ), רותי יוליוס (עדכונים למהדורה שנייה); חדה ארליך (עריכה)
יועצים: פרופ' שמעון זנדבנק, פרופ' שלומית רמון-קינן

הקורס בודק את מוסכמות הכתיבה האופייניות לרומן במאה ה-19 אגב ניתוח חמש יצירות מופת מהספרות האנגלית, הצרפתית והרוסית, ומנסה להראות כיצד מוסכמות כתיבה אלה משרתות את התמות ואת הרעיונות המופיעים ברומנים השונים. הסטודנטים יעמדו על השינויים שחלו במוסכמות אלה במהלך המאה ה-19, עד לערוך ברומן המודרני. חמש המוסכמות הנדונות הן: השימוש בעלילה; השימוש במקסר כול-יודע; ההצגה המפורטת של הרקע החברתי; נורמות של אפיון דמויות; הנטייה לשימוש בסיום סגור.

מבנה הקורס וחומר הלימוד**

היחידה הראשונה היא יחידת מבוא, ובה נבדקות עמדותיהם של שלושה סופרים מודרניים (ויגוריינה וולף, נטלי סארט ואלן רוב-גרייה), הדוחים את מוסכמות הרומן של המאה ה-19. מכאן עובר הקורס לדיון במוסכמות המאפיינות את הרומן של המאה ה-19, כפי שהן באות לביטוי בחמשת הרומנים שנבחרו. לכל רומן מוקדשות שתי יחידות. אף כי בדיון בכל אחד מן הרומנים ניתנת בסופו של דבר אינטרפרטציה של הרומן, אין מושם דגש בפרשנות, אלא בדיון תאורטי במוסכמות הכתיבה הנדונות.

יחידה	מבוא
יחידות 1-3	אבא גוריו / א' דה באלזאק
יחידות 4-5	אנה קארנינה / ל' טולסטוי
יחידות 6-7	החטא ועונשו / פ"מ דוסטויבסקי
יחידות 8-9	דיוקנה של גברת / ה' גיימס
יחידות 10-11	מאדאם בובארי / ג' פלובר

ספרים נלווים

הסטודנטים מתבקשים לרכוש את הספרים בתרגומים אלה: א' דה באלזאק, **אבא גוריו** (תרגום: י' סנד); ל' טולסטוי, **אנה קארנינה** (תרגום: נ' מירסקי); פ"מ דוסטויבסקי, **החטא ועונשו** (תרגום: פ' קריקסונוב); ה' גיימס, **דיוקנה של גברת** (תרגום: א' כספי); ג' פלובר, **מאדאם בובארי** (תרגום: א' עקרב). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

* קורס זה מומלץ ביותר משום שהוא נותן רקע בניתוח יצירות ספרות. נראה לנו כי סטודנטים שלא למדו את הקורס המומלץ ייתקלו בקשיים בהבנת החומר.
** מהדורה חדשה ומעודכנת על-פי התרגומים החדשים לספרים הנדונים בקורס.

10734 תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שינוי נוסף: מדעי הרוח / לימודי תרבות
שינוי נוסף: מדעי הרוח / קולנוע
ידע קודם מומלץ: לפחות קורס אחד בספרות וכן הקורסים **מבוא לאסתטיקה**, **תקשורת כתרבות**. קורס זה אינו מומלץ כקורס ראשון באוניברסיטה הפתוחה.

פיתוח הקורס: ד"ר חנה הרציג (כתיבה ותרבות); ד"ר תמי עמיאל-האור
אחראית אקדמית: פרופ' נורית גרץ
יועצים: פרופ' מיכאל גלזמן, פרופ' דוד פישלוב

הקורס סוקר התפתחויות בתורת הספרות המודרנית מאז כינונה כ"מדע" אובייקטיבי בראשית המאה ה-20 ועד העשורים האחרונים, שבהם חלחלו אליה רעיונות מתחומי ההגות החברתית, התרבות והפוליטיקה. תפנית רעיונית זו ערערה את תפיסותינו הבסיסיות ביותר בדבר ה"אני", שלנו, אמונותינו, חירותנו, מושג ה"נורמליות" ושאר היררכיות וסדרים שהיו עד כה "מובנים מאליהם". רעיונות אלה מאפיינים את השיח השליט כיום בתחומים כמו היסטוריה, סוציולוגיה, פסיכולוגיה, לימודי תרבות, תקשורת ומכלול האמנויות, והקורס מבחיר אותם בלשון מובנת ונחירה.

חומר הלימוד

- הספר **מבוא לתורת הספרות והתרבות: צעדים ראשונים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2004), שהוא תרגום של:
P. Barry, *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory* (Manchester University Press, 1995).
- הספר **תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות זמננו, צעדים נוספים** מאת ח' הרציג (האוניברסיטה הפתוחה, 2005). הספר מרחיב ומשלים את ספרו של בארי. הדיונים מלווים בהדגמות באמצעות מאמרי ביקורת.
- אסופה** ובה חמש סקירות (מתורגמות לעברית) הדנות בהרחבה בכמה אסכולות. הסטודנטים יתמקדו בשתיים מהן.
- אסופה** ובה מאמרי ביקורת המנתחים יצירות ספרות בכליהן של האסכולות השונות.

נושאי הלימוד

- מבוא ספרותי-תאורטי
- הפורמליסטים הרוסים
- הביקורת החדשה האנגלו-אמריקנית
- הסטרוקטורליזם הצרפתי
- פוסט-סטרוקטורליזם ודקונסטרוקציה
- ביקורת ספרות פסיכואנליטית
- ביקורת ספרות פמיניסטית
- ביקורת ספרות הומו/לסבית
- ביקורת ספרות מרקסיסטית
- ביקורת ספרות פוסט-קולוניאלית
- סיכום: "מהי הספרות והאם חשוב מהי?" מאת ג'ונתן קאלר

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10290 הפואטיקה של הסיפורת

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: ספרות כללית
ידע קודם מומלץ: לפחות אחד מבין הקורסים **סיפורת ישראלית בשנות השישים**, **בין בדיון לממשות** – **סוגים בסיפור הישראלי**, **גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני**, **מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19**.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט (ריכוז הפיתוח), נורית חרמון, הדר בן-אהרון, ד"ר רינה בן-שחר (כתיבת יחידות 9-10), ד"ר חנה הרציג (כתיבת יחידה 2)

אחראית אקדמית: פרופ' שלומית רמון-קינן
יועצים: פרופ' הלל דלסקי, פרופ' שמעון זנדבנק

קורס זה הוא אבן יסוד לכל המתעניינים בתאוריה של סיפורת. הוא חיוני להבנת העקרונות המונחים ביסודו של כל סיפור, ויש בו כדי לעזור בהבנת הקורסים השונים המוצעים באוניברסיטה הפתוחה בתחום הספרות בכלל ובתחום הסיפורת בפרט. הוא מגדיר את הסיפורת כ"סיפר בלשון הבונה עולם בדיוני שצירו המרכזי הוא סדרת אירועים". מטרתו של הקורס לבחון ביסודיות את כל היבטיה של הגדרה זו, ולהדגימם על-פי מבחר סיפורים קצרים הן מן הספרות העברית והן מספרות העולם.

כיוון שאין מוקד הקורס פרשנות של טקסטים אלא תאוריה של הטקסט הסיפורי, לא יעסוק הקורס בניחות פרשני של טקסטים, אלא ישתמש בהם לצורך הדגמת היסודות והעקרונות השונים הכלולים בהגדרה.

חומר הלימוד

יחידה 1	מבוא
יחידה 2	מסיפור לתאוריה
יחידה 3	תהליך הקריאה
יחידה 4	אירועים ודרכי קישורם
יחידה 5	דמויות ואפיון
יחידה 6	מספרים ורמות סיפוריות
יחידה 7	דרכי מבט וסוגי מיקוד
יחידות 9-10	סגנון הסיפורת

חומר הלימוד כולל **מקראה** ובה מבחר סיפורים המדגימים את נושאי יחידות הלימוד.

10292 מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: ספרות כללית
לא נדרש ידע קודם. קורס זה אינו מומלץ כקורס ראשון באוניברסיטה הפתוחה.

פיתוח הקורס: פרופ' זהר שביט, ד"ר בשמת אבן-זהר (כתיבה); רותי שלם (עיצוב)
יועצים: פרופ' איתמר אבן-זהר, פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' נורית גרץ, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' גדעון טורי, ד"ר ניצה בן-ארי, ד"ר רחל ויסברוד

הקורס דן בהיבטים השונים של הפואטיקה של ספרות הילדים, ועוסק בשאלת ההתפתחות של המושגים "ילד" ו"ילדות" בתרבות, ובזיקתם להתפתחותה של ספרות הילדים. הקורס מתרכז בעיקר בשאלת מעמדה של ספרות הילדים בתרבות, וכיצד מעמד זה מכתב את הפעילות במערכת הספרותית ואת אופי הטקסטים הנכתבים לילדים.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **מעשה ילדות: מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים** מאת ז' שביט (האוניברסיטה הפתוחה, 1996). הספר מורכב מחמש חטיבות עיקריות, שבכל אחת מהן שניים-שלושה פרקים: פרק תאורטי, המעלה לדיון בעיה בפואטיקה של ספרות הילדים, ופרק (או שני פרקים) המנתח מקרה מבחן כדוגמה.

פרק 1	צמיחת מושג הילד והילדות בתרבות המערב
פרק 2	"כיפה אדומה" – מקרה מבחן לשאלת מושג הילד
פרק 3	הדמיון העצמי של הסופר לילדים והאילוצים המערכתיים בכתיבה לילדים
פרק 4	מקרה מבחן: "דני אלון העולם" מאת רואלד דאל
פרק 5	טקסטים בעלי מעמד אמביוולנטי
פרק 6	מקרה מבחן: "הרפתקאות אליס בארץ הפלאות"
פרק 7	מקרה מבחן: עיבודי "הרפתקאות אליס בארץ הפלאות" לילדים קטנים
פרק 8	ילדים ומבוגרים בספרות הילדים הלא-רשמית
פרק 9	מקרי מבחן: ייצוג עולם הילדים בטקסטים הלא-רשמיים
פרק 10	מקרה מבחן: סדרת "חסמבה" מאת יגאל מוסיוזון
פרק 11	מעמדה של ספרות הילדים ואופיים של הטקסטים המתורגמים
פרק 12	טקסטים שתורגמו ממערכת למערכת; מקרה מבחן: "מסעי גוליבר"

נספחים 1, לפרק 3 ולפרק 4

ספרים נלווים

טקסטים ספרותיים (רצוי לקרוא במקור):
ר' דאל, **דני אלון העולם** (זמורה-ביתן, תשמ"ד);
ל' קרול, **הרפתקאות אליס בארץ הפלאות** (הקיבוץ המאוחד, 1997). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

רשימת טקסטים מחקריים מומלצים תפורט בחומר הקורס.

10215 החיזיון השקספירי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: ספרות כללית

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אליס שלוי, ד"ר אליזבת פרינד (כתיבה); רינה סקוטלסקי, לאה הספל (עריכה)

יועצים: פרופ' רות נבו, פרופ' מאיר רוסטון

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם עולמו של שקספיר ועם ארבעה ממוחזותיו, ומאפשר להבין את הקשר בין הרקע ההיסטורי, התרבותי והרוחני של התקופה לבין היצירות, ואת מורכבותו של הטקסט השקספירי.

מטרות הקורס

- הבנת המחזות הנלמדים
- הכרת התאטרון האליזבתני ומוסכמותיו
- הכרת מושגי יסוד של השקפת העולם האליזבתנית הנחוצים להבנת המחזות
- פיתוח כושר קריאה והבנה של טקסט דרמטי
- הקניית הכלים הדרושים לניתוח סוגים שונים של מחזות ופיתוח קריטריונים להבדלה בין ז'אנרים דרמטיים
- העמקת המודעות לבעיות התאטרון

יחידות הלימוד 1-2 הן יחידות מבוא העוסקות במושגי יסוד של השקפת העולם והבימה האליזבתנית, וכן בטקסט השקספירי. יחידות הלימוד 3-11 מוקדשות לניתוח ארבעה מחזות, ומדריכות את הסטודנטים בקריאתם תוך ניתוח היבטים שונים כגון: עלילה, מבנה, דמויות, לשון ודימויים, מוטיבים, נושאים נוספים בכל אחד מן המחזות הנלמדים. **יחידות הלימוד והמחזות נלמדים בעברית.**

חומר הלימוד

יחידות 1-2 הרקע התרבותי והרוחני של התקופה; סקירה של מכלול יצירתו הדרמטית של שקספיר והבימה האליזבתנית

יחידות 3-4 **חלום ליל קיץ**

יחידות 5-6 **הנרי הרביעי – חלק א**

יחידות 7-9 **המלך ליר**

יחידות 10-11 **הסערה**

הסטודנטים מתבקשים לרכוש את המחזות, לבד מהמחזה **הנרי הרביעי – חלק א**. אפשר לרכוש את המחזות באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

אמצעי עזר: סרטי DVD, בהם **שקספיר ותאטרון, הנרי הרביעי – א, המלך ליר, הסערה**. הסרטים נשלחים לסטודנטים בהשאלה למשך הסמסטר של לימוד הקורס.

10738 תאטרון בחברה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

ידע קודם מומלץ: **החוויה התאטרונית: מבוא לדרימה ולתאטרון.**

פיתוח הקורס: פרופ' דן אוריין, ד"ר נפתלי שם טוב, ד"ר מיכל סגל, מזלית חיים
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' אלי רוזיק-רוון, ד"ר שרון אהרונסון-להבי, ד"ר זמירה הייזנר

הקורס מציע מתודולוגיה מקיפה ללימוד היבטיו החברתיים של התאטרון, ומדגים זאת בעזרת רפרטואר התאטרון בישראל. הנחת היסוד היא כי תאטרון אמנם אינו "משקף" מציאות כנתינתה, אלא הוא מעצב אותה לצרכים מסוימים של קבוצות בחברה. למרות זאת, ואולי דווקא בשל כך, הזיקות הקיימות בינו לבין המציאות החברתית מאפשרות חשיפה של קונפליקטים מוצנעים וגלויים. מושגי המתודה שאולים מתחומי התאוריה הספרותית, הסוציולוגית והתרבותית. הדיון במתודה ערוך כך שתחילתו ברקע החברתי והתרבותי, המשכו במרכיבי ההצגה וסופו בהתקבלותה. המתודולוגיה המוצעת היא מעין תפריט לחקר התאטרון וגם, בהמרה מתאימה, לחקר טקסטים תרבותיים אחרים.

נושאי הלימוד

- קונטקסט
- רפרטואר
- שדה
- התכונות
- אינטר-טקסטואליות
- טקסט

דמויות

סוציו-נרטיב

סוציו-סמיוטיקה

סוציו-לינגוויסטיקה

• התקבלות והשפעות

חומר הלימוד

- ספרו של ד"ר אוריין, **תאטרון בחברה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2008)
- מקראה
- ארבעה מחזות
- מדריך למידה
- צפייה בהצגות תאטרון

10340 שירתו המוקדמת של ח"נ ביאליק (1890-1900)*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

נושא: ספרות עברית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **הסיפור העברי הראשית המאה ה-20, תמורות בשירה העברית בין תש"ח לתש"ך**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **בין ציון לציונות – 1881-1914**.

פיתוח הקורס: פרופ' דן מירון, ד"ר מירי טלמון; נילי לנסברגר (עריכה)

מטרות הקורס

- התוודעות ליצירתו המוקדמת של ביאליק, להתפתחותה, להתגבשות נושאה, לצורותיה, לתבניות היסוד שלה ולז'אנרים שבהם נכתבה.
- הצעת תפיסה כוללת של התפתחות אישיותו היוצרת של ביאליק בשלבי העיצוב הראשוניים והמכריעים שלה, והעמדתה לדיון לעומת תפישות אחרות.
- הבנה היסטורית של התהליכים ששינו את פני השירה העברית והספרות העברית בכללה בתקופת המעבר מן ההשכלה אל "התחייה".
- מיומנות בניתוח דברי שירה.
- מיומנות ביחסי ספרותיים מהבדלי גרסאות שבין נוסחיו השונים של שיר אחד.
- הבנה תאורטית בבעיות הכרוכות בעיצובו של הקול הדובר בשירה, ובבעיות הקשורות ביחסים בין היוצר לבין המערכת הספרותית הקולטת.

חומר הלימוד

שירים: תר"ן-תרנ"ח – מהדורה מדעית של שירי ביאליק (דביר, 1983); **שירים** (ספריית דביר לעם, תשכ"א); ספרו של דן מירון **הפרידה מן ה'אני' העני** (האוניברסיטה הפתוחה, 1986); יחידות לימוד ומקראת אגרות, מאמרים ושירים מתקופת ההשכלה ו"חיבת ציון".

החטיבות העיקריות בקורס

1. דימויו של ביאליק כיוצר – ההיבט הביוגרפי
2. אפיונו של הקול הדובר בשירה והתגבשות הדובר הלירי בשיריו המוקדמים של ביאליק
3. הנמקן החוץ-שירי בתקופתו של ביאליק
4. דיון בחידוש הפואטי-ההיסטורי שב"אני" האישי-הלאומי הביאליקאי, ובתהליך התקבלותו על רקע המערכת הספרותית הקולטת
5. שירים שבהם מסתמנת ראשית התנערותו של ביאליק מן הדובר הלירי-אלגורי ומתבניות צורניות וסגנוניות קודמות
6. ניסיונותיו של ביאליק בתחום השירה הפואמטית-מימטית
7. פקפוקיו של ביאליק ברצינות ובערך של השירה בכלל ושל "שירת ישראל" בפרט, והמפנה בגיבושו של ה"אני" הלירי
8. הביאליקאי – מתן תוקף לשירה אישית גיבושו של ה"אני" הלירי – השירה האוטוביוגרפית

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10334 העולם בסיפורת: חיקוי- מציאות או ארגון אמנותי?*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: ספרות כללית
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **הסיפור העברי בראשית המאה ה-20, גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני, הסיפורת הישראלית בשנות השישים, מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19, בין בדיון לממנות – סוגים בסיפור הישראלי, מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.**

פיתוח הקורס: ד"ר חנה הרציג (כתיבה);
אילנה דן (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' מאיר שטרנברג

הקורס עוסק במעמדו כפול הפנים של העולם הבדיוני ביצירת הספרות כמבנה דמיו מציאות, המתנהל על-פי עקרונותיה של חוקיות "טבעית", וכמתווך של מגמות ואפקטים אסתטיים, הווה אומר – מתנהל על-פי חוקיות אמנותית. הקורס מאפשר להתנסות בעיסוק תאורטי בספרות ובקריאת מאמרים בתחום תורת הספרות, ומקנה יכולת חשיבה מופשטת ויישומית בתחום זה. הסטודנטים יוכלו להכין עבודה סמינריונית שעניינה ביישום התאוריה הנלמדת על חטיבות ספרות, על יצירה בודדת, או על היבט ספרותי ספציפי, על-פי קורסים קודמים שלמדו או על-פי בחירתם.

מבנה הקורס וחומר הלימוד

הסוגיה התאורטית שבה עוסק הקורס משמשת כנקודת הצטלבות של שלושה מישורים: טקסטים ספרותיים, תאוריות כלליות של הספרות, תקופות ודורות בסיפורת.

יחידה 1	יסודות התאוריה
יחידות 2-4	ניתוח של שתי יצירות ספרות, "אמה" ו"טום ג'ונס", המדגימות עמדה שונה ביחס למעמדו של העולם הבדיוני בטקסט הספרותי
יחידה 5	אריסטו ושקלובסקי – שתי תאוריות על ספרות
יחידה 6	יישום התאוריה לגבי חטיבות ספרות כפי שנלמדו בקורסים קודמים
יחידה 7	תורת ההנמקה בפרספקטיבה עכשווית

ספרים נלווים

גיין אוסטן, **אמה** (הקיבוץ המאוחד); הנרי פילדינג, **טום ג'ונס** (מוסד ביאליק); אריסטו, **פואטיקה** (הקיבוץ המאוחד). אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10335 הקבוצה הכנענית: בין אידיאולוגיה וספרות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: ספרות עברית
שייך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם לפחות קורס אחד בספרות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.** ידע קודם מומלץ: הקורס **הסיפורת הישראלית בשנות השישים.**

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר רחל ויסברוד, ד"ר רקפת סלע-שפי, מיכל לוי;
לאה הספל (עריכה)
יועצים: פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' דן לאור

הקורס סוקר את צמיחת הכנעניות ואת פעילות הקבוצה הכנענית ומחוללה, דן באידיאולוגיה של הקבוצה וביצירות הספרות שלה ומנתח את הזיקה ביניהן. מטרותיו:

- לתאר את תוכני האידיאולוגיה הכנענית, מקורותיה, ויחסיה עם הספרות הכנענית.
- לבסס כלים לניתוח עצמאי של יצירות פרוזה ושירה כנעניות ולבדיקת היחס בינן לבין האידיאולוגיה הכנענית, ובין ספרות לאידיאולוגיה בכלל.
- לנתח את אופי הקבוצה הכנענית ואת יחסיה עם המציאות שבה פעלה, ותוך כך להאיר היבטים חברתיים, תרבותיים וספרותיים במציאות זו.

חומר הלימוד

- יחידה 1 רקעה ומקורותיה של ההשקפה הכנענית, **דרכי ביטוייה והשפעתה במציאות הישראלית**
- יחידה 2 **האידיאולוגיה הכנענית**
- יחידה 3 **תביעותיה של האידיאולוגיה הכנענית מן הספרות העברית**
- יחידה 4 **שירת רטוש ויחסיה עם האידיאולוגיה הכנענית**
- יחידה 5 **שירה אידיאולוגית מוצהרת (יונתן רטוש, אהרן אמיר)**
- יחידה 6 **הסיפורת הכנענית ואופני היענותה לתביעות האידיאולוגיות והספרותיות של הכנעניות**

לקורס נלווית אסופה הכוללת מאמרים שעניינם הקבוצה הכנענית וספרותה, וכן התבטאויות של חברי הקבוצה שהתפרסמו בכתב העת **אלף**.

ספרים נלווים

ספריו של יונתן רטוש: **ספרות יהודית בלשון העברית, ראשית הימים, שירי חרב, חופה שחורה**; וספרו של ס' יזהר, **ארבעה סיפורים**. אפשר לרכוש את הספרים באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10346 ספרות ואידיאולוגיה בא"י בשנות השלושים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: ספרות עברית
שייך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, בכללם רצוי לפחות שני קורסים בספרות **עברית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.** ידע קודם מומלץ: הקורסים **סיפורת ישראלית בשנות השישים, בין ציון לציונות 1881-1914, מגמות בחברה הישראלית.**

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ (כתיבת הספר), ד"ר בשמת אבן-זהר, ד"ר רחל ויסברוד (כתיבת מדרוך הלמידה); לאה הספל (עריכה)
יועצים: פרופ' זיוה בן פורת, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' בועז ערפלי, פרופ' זהר שביט, פרופ' יעקב שביט, נורית חרמון

הקורס עוסק בניתוח הקשרים שבין הספרות לאידיאולוגיות חברתיות ובוחר לשם כך תהליכים פוליטיים, חברתיים, אידיאולוגיים וספרותיים בשנות השלושים בארץ-ישראל. לאחר ארבעה פרקי מבוא העוסקים ברקע ההיסטורי, בפוליטיקה, באידיאולוגיה ובספרות של היישוב העברי בארץ-ישראל בשנות השלושים, מתמקד הקורס בהצגת המערכת הספרותית באמצעות שלושה כתבי עת ספרותיים: **מאָנטייט, גליונות וטוֹיִים**.

חומר הלימוד

- ספר הקורס**, ובו הפרקים:
 - 1 **המערכת הפוליטית והמערכת הספרותית בשנות השלושים**
 - 2 **האידיאולוגיות במערכת הפוליטית ובמערכת הספרותית**
 - 3 **ההבדלים בין כתבי העת במישור האידיאולוגי**
 - 4 **עמדות פואטיות**
 - 5 **הסיפורת של המרכז (הזז)**
 - 6 **הקשר בין ספרות לאידיאולוגיה ביצירתו של הזז**
 - 7 **הסיפורת של כתב העת "גליונות"**
 - 8 **הקשר בין ספרות לאידיאולוגיה ב"גליונות"**
 - 9 **הסיפורת של "טורים"**
 - 10 **היחסים בין ספרות לאידיאולוגיה בכתב העת "טורים"**

● **מקראה** הכוללת חומר מקורות: סיפורים שנלקחו מכתבי עת ספרותיים, מאמרים אידיאולוגיים וקטעי ספרים ומאמרים המספקים רקע היסטורי וחברתי.

● **מדרוך למידה** המסייע בהבנת קטעי המקורות שבמקראה ובניתוחם לפי החומר הנלמד בספר הקורס.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי הרוח

ספרות

10378 ג'יין אוסטן – גישות בביקורת הספרות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: ספרות כללית
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם לפחות אחד מבין הקורסים **הפואטיקה של הסיפורת, גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני, מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19** (מבניהם מומלץ הקורס **הפואטיקה של הסיפורת**), וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה **הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט (כתיבה), הדר יעקובסון
יועצים: פרופ' הלל דלסקי, ד"ר רות גינצבורג, ד"ר רחל ויסברוד, נורית חרמון, רוני אמיר

זהו קורס מונוגרפי, העוסק מצד אחד במכלול יצירתה הגמורה של ג'יין אוסטן, ומצד אחר בהיכרות עם היבטים שונים של ביקורת הספרות כפי שהם מתבטאים בפרשנויות של יצירותיה.

הקורס אינו מתמקד במתן פרשנויות ליצירותיה של ג'יין אוסטן, אלא בהצגת מבחר פרשנויות קיימות לששת הרומנים שלה, וזאת כדי להציג בעיות ספציפיות בביקורת על יצירותיה, לבדוק הנחות ביקורתיות מובלעות, ולהכיר היכרות כללית כמה זרמים בביקורת המאפיינים את המאה ה-20. כמו כן, הקורס מקנה מיומנות בקריאת מאמרי ביקורת על טקסט ספרותי.

חומר הלימוד

- ששת הרומנים הגמורים של אוסטן:
בינה ורחשי לב (תרגום: א' אמיר; ספריית מעריב, 1986)
גאוה ומשפט קדום (תרגום: א' אמיר; ספריית מעריב, 1984)
מנספילד פארק (תרגום: א' אמיר; ספריית מעריב, 1988)
אמה (תרגום: ר' קלינוב; הקיבוץ המאוחד, 1982)
הטית לב (תרגום: נ' כרמל; כתר, 1983).
מנזר נורתאנגר (תרגום: ט' בר; אור-עם, 1986)

- ספר הקורס (בעברית) על ג'יין אוסטן (בהיקף של 4-3 יחידות לימוד)
- מקראה ובה סקירות על זרמים אחדים בביקורת הספרות (בתרגום עברי), אוסף מאמרים (**באנגלית**) על ג'יין אוסטן ועל יצירותיה, וכן שאלות ודיונים במאמרים.

המפגש הראשון בקורס הוא מפגש חובה.

10561 לא על המילה לבדה: סוגיות יסוד בתרגום*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע, מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים**, ואחד מבין הקורסים **לשון, חברה ותרבות, מבוא לבלשנות, פרקים בתולדות הלשון העברית: החטיבה הקלאסית, פרקים בתולדות הלשון העברית: החטיבה הביניימית, פרקים בתולדות הלשון העברית: החטיבה המודרנית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה **הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר רחל ויסברוד (כתיבה), רוני אמיר (ריכוז הפיתוח ועריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' גדעון טורי
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' אלדעה ויצמן, פרופ' זהר שביט, פרופ' מרים שלזינגר

הקורס מציג את תורת התרגום כתחום ידע אקדמי ורב-פנים, תוך בחינת מושגי יסוד וסוגיות מרכזיות בחקר התרגום בן-זמננו. בקורס נדון מגוון רחב של נושאים ותופעות – בלשון, בספרות ובתקשורת – מנקודת מבט רב-תחומית ובין-תרבותית, בלוויית דוגמאות מן הספרות, העיתונות, הקולנוע והטלוויזיה.

הקורס סוקר את המחקר התיאורי, התאורטי והיישומי בתחום, תוך בחינת קשרי הגומלין בין תוצר התרגום, הפונקציה שלו ותהליך התרגום עצמו. כן דן הקורס בזיקה שבין תרבות המקור לתרבות היעד, ובהשפעת האילוצים ונורמות התרגום על המתרגם ועל הכרעותיו.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **לא על המילה לבדה: סוגיות יסוד בתרגום** (האוניברסיטה הפתוחה, 2007).

- חלק 1 **תרגום כנושא להגות ולמחקר**
- חלק 2 **הבדלים בין שפות והשלכותיהם על התרגומיות**
- חלק 3 **ערוצי תרגום ייחודיים: צפייה ודיבור**
- חלק 4 **תרבות היעד: דינמיקה של שינויים ברב-מערכת**
- חלק 5 **מאיוצים להכרעות**
- חלק 6 **הגורמים המשפיעים על הכרעות המתרגם**
- חלק 7 **מתרגום לתעביר: מעבר ללשון**

ספר הקורס כולל דוגמאות תרגום מגוונות. חומר הלימוד כולל גם **מקראה** ובה 24 מאמרים (חלקם באנגלית) וכן **מדריך למידה**.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. העבודה הסמינריונית בקורס זה אינה נחשבת במסגרת התואר בוגר במדעי הרוח או במדעי הרוח והחברה עם התמקדות בספרות (תכנית מצומצמת) וכן עם התמקדות בספרות (תכנית מורחבת). כמו כן היא אינה נחשבת במסגרת תעודת ההוראה בספרות.

10916 נרטיב – עיון רב-תחומי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: ספרות כללית
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בתחום **ספרות כללית** ו/או בתחום **ספרות עברית** ובכללם הקורס **הפואטיקה של הסיפורת**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה **הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' נילי דינגוט (כתיבה), נגה שי (עריכה)
יועצים: פרופ' שולמית אלמוג, פרופ' אורה לימור, ד"ר ערן חיות (חלק מפרק 4), ד"ר עמית מרכוס, ד"ר אילה עמיר

מושג הנרטיב חרג זה מכבר מתחום התאוריה של הסיפורת וחדר למגוון של תחומי ידע. על רקע הנרטולוגיה הסטרוקטורליסטית הקלאסית (כפי שהוצגה בקורס **הפואטיקה של הסיפורת**), קורס רב-תחומי זה בוחן את גלגוליו של המושג בארבעה תחומים: משפט, היסטוריה, פסיכולוגיה של שיח ונרטולוגיה פוסט-קלאסית. באמצעות קריאה צמודה וביקורתית ודיון תאורטי ב-16 מאמרים (מהם רק ארבעה בעברית), הקורס עוקב אחר אופן השימוש במושג הנרטיב ואחר המובנים השונים שניתנו לו, ואגב כך בוחן את תפקיד הסיפור בשלל היבטים של החוויה האנושית. גישת הקורס היא תיאורית, אך בכל אחד מהתחומים מוצגות עמדות נוגדות. הפרקים כוללים נספחים, המסבירים מושגים תאורטיים שמופיעים במאמרי הקורס, ותפקידם לתת רקע ולהסביר את המסגרת הקונספטואלית לכל אחד מהמאמרים.

חומר הלימוד

- פרק 1 **הקדמה**
- פרק 2 **נרטיב ומשפט**
- פרק 3 **נרטיב והיסטוריה**
- פרק 4 **נרטיב ופסיכולוגיה של שיח**
- פרק 5 **נרטיב ונרטולוגיה פוסט-קלאסית (פלודרניק)**

הקורס מבוסס על ספר הקורס, שמשולב בו מדריך למידה, וכן על מקראת מאמרים.

* במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.

קורסים נוספים המקנים
נקודות זכות בספרות

סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע (10421) (ר) – משובץ בקולנוע, עמ' 62.

ניצולי שואה, זרים ואחרים בקולנוע ובספרות (10551) (מ) – משובץ בקולנוע, עמ' 64.

הפניות לקורסים נוספים

מבוא למקרא (10278) (ר) – משובץ במדעי היהדות, עמ' 20.

מדרש ואגדה (10446) (ר) – משובץ במדעי היהדות, עמ' 22.

בין יהודים לנוצרים (10275) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 29.

תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18. חלק א (10282) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 30.

תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18. חלק ב (10463) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 30.

אירופה ערש הלאומיות (10403) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 31.

גרמניה 1770-1830: מאומות תרבות לתרבות לאומית (10513) (מ) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 38.

מבוא לאסטיקה (10496) (ר) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 45.

מבוא לבלשנות (10143) (פ) – משובץ בבלשנות, עמ' 49.

סמנטיקה עברית – משמעות ותקשורת (10250) (ר) – משובץ בבלשנות, עמ' 50.

תקשורת המונים (10408) (ר) – משובץ בתקשורת, עמ' 108.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בספרות.

10301 ש"י עגנון: "עגונות" ו"עידו ועינים" – מקורות, מבנים, משמעויות

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
נושא: ספרות עברית

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס הסיפור העברי הראשית המאה ה-20, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים פרקי תלמוד, סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים.

פיתוח הקורס: פרופ' הלל ויס; לאה הספל (עריכה)

יועצים: פרופ' שמואל ורסס, פרופ' דן מירון, פרופ' יהודה פרידלנדר, ד"ר מנוחה גלבוע

קורס זה מיועד להכשיר את הסטודנטים לכתיבת עבודה סמינריונית בספרות עברית כשלב סופי של הלימודים לתואר ראשון. הקורס עוסק בשתי יצירות של ש"י עגנון – עגונות ועידו ועינים.

חומר הלימוד

ביחידה 1, המוקדשת לעגונות, ילמדו הסטודנטים לעקוב אחר תבניות ספרותיות, ז'אנרים ספרותיים הקשורים בסיפור ומקורות לשוניים ספרותיים ואידאיים המשקעים בו. הסטודנטים ילמדו למיין ולהעריך את משקלם ותפקודם בטקסט. כמו כן יוקדש מקום נרחב ביחידה להשוואת הנוסחים של עגונות.

ליחידה 2 מצורף ילקוט של דברי ביקורת ופרשנות על הסיפור עידו ועינים, המכיל את מחקריהם ומסותיהם של בכירי החוקרים והמבקרים של ספרותנו. היחידה מלמדת כיצד יש לקרוא ביקורת על יצירה, וכיצד להבינה ולהעריכה.

ביחידה 3 אנו מציגים ניתוח של הסיפור עידו ועינים על-פי מסלולי מחקר שונים, האופייניים לעיסוק אקדמי ביצירת ספרות, והבאים להדגים, בין השאר, כיצד יש לנתח, לחקור ולפתח הנחות קיימות, וכיצד לגלות משמעויות ביצירת ספרות.

10919 התאטרון הישראלי: קונפליקטים ותהליכי שינוי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי החברה והרוח, ובכללם הקורס החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון, או אחד מבין הקורסים מבית לאומי למדינה בדרך: היישוב היהודי בארץ-ישראל בין מלחמות העולם, ישראל בעשור הראשון, מגמות בחברה הישראלית, אמצעי תקשורת המונים בישראל וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.

פיתוח הקורס: פרופ' דן אוריין, ד"ר נפתלי שם טוב, ד"ר זמירה הייזר; קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' עוז אלמוג, פרופ' נילי דינגוט, ד"ר זמירה הייזר, פרופ' ירון צור, ד"ר גד קינר, פרופ' מוטי רגב, פרופ' אלי רוזיק

הקורס עוסק בתאטרון הישראלי ובאופן התמודדותו עם שלושת השעשים החברתיים בישראל: הסכסוך הישראלי-פלסטיני, המתח האתני בין אשכנזים למזרחים ומלחמת התרבות בין דתיים לחילונים. באמצעות רפרטואר מגוון של מחזות והצגות, הקורס בודק כיצד ששעים אלה מעוצבים בתאטרון הישראלי והעברי לאורך מאה שנות קיומו, ואת השינויים שחלו ביחסים שבין הקבוצות במהלך מאה השנים האחרונות.

מלבד ספרי הקורס ואסופת מאמרים, הקורס כולל קריאת מחזות וצפייה חווייתית בקטעי הצגות שונים. הקורס עוסק בפרשנות על-פי שיטות מחקר חדשניות, ומותיר מקום ליצירתיות של הסטודנטים בניתוח הטקסטים והמופעים.

הקורס מיועד לכל הרוצים להעמיק את ידיעותיהם בתחום התאטרון, האמנות והתרבות הישראלית בהיבטים החברתיים והפוליטיים. קורס זה יכול להתאים הן לתמידי מדעי הרוח והאמנויות הן לאלה שעיקר עיסוקם הוא במדעי החברה.

נושאי הלימוד

- היבטים חברתיים של טקסטים תאטרוניים
- יהודים מזרחיים בתאטרון הישראלי
- ערבים בתאטרון הישראלי
- חילונים ודתיים בתאטרון הישראלי

חומר הלימוד

- ספרי הקורס: ד' אוריין, הבעיה העדתית בתאטרון הישראלי (האוניברסיטה הפתוחה, 2004); ד' אוריין, יהדותו של התאטרון הישראלי (הקיבוץ המאוחד, 1998)
- מקראה ובה אנתולוגיה של קטעי מחזות
- מדריך למידה

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפה תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שיכול לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורסים (האחרים). פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

10640 להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שינוי נוסף: מדעי החברה / תקשורת
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, נחמן אינגבר, שמואל דובדבני, ד"ר רוז יוסף, ד"ר סנדרה מאירי, ארז דבורה; (אהובה קרן (עריכה), ד"ר דן דאור (תרגום), ד"ר אודיה כהן-רז

הקורס מספק היכרות עם הטכניקה והפואטיקה של המבצע הקולנועי, ומעניק כלים להבנת המרכיבים המגוונים והעשירים של היצירה הקולנועית, החל בצילום הבודד וברצף הקולנועי, וכלה בסרט כחידה סיפורית וסגנונית שלמה. הקורס מאפשר להבין כיצד המדיום הקולנועי יוצר חוויה והתנסות בדומה לאמנויות אחרות, וכיצד המבצע הקולנועי מוקדם את העלילה ומסייע בהעברת משמעות ומסרים ברמות שונות. כמכלול, הקורס מקנה כלים לניתוח, להבנה ולהערכה של יצירות קולנועיות. במסגרת הקורס יוקרנו סרטים וקטעי סרטים רבים, חלקם נדירים, מתקופות שונות ומסגנונות מגוונים, ואלה ינותחו במפגשי ההנחה, לפי שיטת ניתוח שפותחה בקורס. זהו קורס בסיסי לא רק לאלה החפצים להעשיר את חוויית הצפייה, אלא גם לאלה המבקשים להשתלב בעתיד בתעשייה כבמאים וכתסריטאים.

חומר הלימוד

- ספר הקורס, **להבין סרטים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2000), שהוא תרגום של הספר: L. D. Giannetti, *Understanding Movies*, 7th ed. (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1996).

- פרק 1 **צילום**
- פרק 2 **מיזנסצנה**
- פרק 3 **תנועה**
- פרק 4 **עריכה**
- פרק 5 **פסקול**
- פרק 6 **משחק**
- פרק 7 **דרמה**
- פרק 8 **סיפור**
- פרק 9 **ספרות**
- פרק 10 **אידיאולוגיה**
- פרק 11 **תאוריה**
- פרק 12 **סינתזה**

- ספרו של א' אבישר, **אמנות הסרט: הטכניקה והפואטיקה של המבצע הקולנועי** (האוניברסיטה הפתוחה, 1995)
- חוברת הדרכה לתרגול החומר הנלמד
- חומרי העשרה והסברה באתר הקורס

ספר הקורס, הספר הנלווה ויתר החומרים מקנים מיומנות בניתוח סרטים ומנחים בלימוד נושאי הקורס. מפגשי ההנחה בקורס אינם חובה, אך מומלץ מאוד להשתתף בהם.

סרטים נלווים

עשרה סרטים ממיטב יצירות הקולנוע יישלחו לסטודנטים בהשאלה. סרטים אלה נועדו להכנת מטלות הקורס וכהכנה לבחינה. תשעה סרטים נוספים – לעבודה עם חוברת ההדרכה – עומדים לרשות הסטודנטים בספריית האוניברסיטה הפתוחה.

10421 סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שינוי נוסף: מדעי הרוח / ספרות / ספרות עברית
ידע קודם מומלץ: הקורס **להבין סרטים** – **מבוא לאמנות הקולנוע**.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר אילן אבישר, נורית חרמון, ד"ר רחל ויסברוד, ד"ר מירי טלמון; אילנה דן (עריכה), שלומית שמר (עיצוב)
אחראי אקדמי: פרופ' דן מירון

הקורס עוסק בסרטי קולנוע ישראלים וביצירות הספרות שעל-פיהן נוצרו. ספר הקורס מקנה מיומנות בניתוח סרטים, ומנחה בלימוד עיבודי יצירות הספרות לקולנוע. בנוסף, הקורס סוקר את ההיסטוריה והאידיאולוגיה של הקולנוע הישראלי עד ימינו, על רקע התהליכים שעברו על החברה והתרבות הישראלית בתקופות השונות.

חומר הלימוד

- ספר הקורס, **סיפור מהסרטים: סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע** (האוניברסיטה הפתוחה, 1993)
- פרק 1 השנים הראשונות: קולנוע לאומי וקולנוע אישי
- פרק 2 **הוא הלך בשדות**
- פרק 3 **שלושה ימים וילד**
- פרק 4 **מיכאל שלי**
- פרק 5 השנים הבאות: הקולנוע של הזר והחריג
- פרק 6 **עתליה**
- פרק 7 **חיך הגדי**
- מדריך למידה מקוון באתר הקורס
- סרטים:**
- הם היו עשרה, כל ממזר מלך, סאלח שבת, צ'רלי וחצי, מסע אלונקות, החולמים, אוונטי פופולו, קלרה הקדושה, בופור.**
- הסרטים יימסרו לסטודנטים בהשאלה למשך הסמסטר. עותקי הסרטים הנוספים הנדונים בקורס יעמדו לרשות הסטודנטים בספריית האוניברסיטה הפתוחה. מקצתם יופצו למרכזי לימוד ברחבי הארץ.
- ספרים נלווים:**
- מ' שמיר, **הוא הלך בשדות**; א"ב יהושע, "שלושה ימים וילד" בתוך: **כל הסיפורים**; ע' עוז, **מיכאל שלי**; י' בן-נר, "עתליה" בתוך: **אחרי הגשם**.
- הספרים אינם נמסרים לסטודנטים יחד עם חומר הקורס, אך אפשר לרכוש אותם באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

10648 תולדות הקולנוע: מראשיתו ועד הופעת הסרט המדבר

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **להבין סרטים** – **מבוא לאמנות הקולנוע**.

פיתוח הקורס: ד"ר משה צימרמן, דגנית בורובסקי (כתיבה), פרופ' נורית גרץ, נחמן אינגבר
הקורס מציג את ראשית עיצוב השפה והאסתטיקה הקולנועית מהמצאת הקולנוע בסוף המאה ה-19 ועד המעבר לקולנוע המדבר בסוף שנות העשרים של המאה ה-20. הקורס סוקר תחנות תרבות מרכזיות בקולנוע האילם: החל מממציאי הקולנוע אדיסון והאחים לומייר, המשך במעצבי השפה הקולנועית כגון ד"ר גריפית, וכלה באמנים הגדולים של התקופה כגון סרגיי אייזנשטיין. הקורס סוקר את הקולנוע האילם המופתי שנוצר בצרפת, באמריקה, בגרמניה וברוסיה הסובייטית.

הלימוד בקורס מבוסס על פרקים 1-10 בספר **קיצור תולדות הקולנוע** מאת ג'רלד מאסט וברוס פ' קאוויין (תרגום: יורם שדה; האוניברסיטה הפתוחה, 2003), וכן על צפייה בסרטים.

נושאי הלימוד

- הרקע להתפתחות הקולנוע והמצאתו
- היוצרים הראשונים של תולדות הקולנוע: אדיסון, לומייר, מלייס ופורטר
- ד"ר גריפית ויצירת התחבירי הקולנועי
- הקומדיה האילמת
- יצירתו של צ'רלי צ'פלין
- התפתחותה של הוליווד בשנות העשרה והעשרים
- המודרניזם והקולנוע האקספרסיוניסטי
- הגרמני בשנות העשרים
- המודרניזם, המהפכה והקולנוע הסובייטי בשנות העשרים
- המודרניזם והקולנוע הצרפתי בשנות העשרים
- המעבר לקול

10683 תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית לניאו-ריאליזם האיטלקי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם מומלץ: הקורסים להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע, תולדות הקולנוע: מראשיתו ועד הופעת הסרט המדבר.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר משה צימרמן, נחמן אינגבר, דגנית בורובסקי, ענבר שחם; מיכל צימרמן (עריכה)

הקורס עוסק בתהליכים המרכזיים שהתרחשו בקולנוע משלהי שנות העשרים ועד שנות החמישים של המאה ה-20. הקורס מלווה את תהליך בנייתו והנחתו של המבנה הקלאסי בקולנוע, ובוחן את התקופות הגדולות של הקולנוע ההוליוודי, הצרפתי והאיטלקי, תקופות שבהן התאפיינו הקולנוע בזוהר ובתחכום, אך גם באיכות ובעומק. הקורס עוקב אחר הפיכתו של הקולנוע ממדיום פופולרי ועממי לאמנות גבוהה – "האמנות השביעית".

הלימוד בקורס מבוסס על חלקים מפרקים 10-14 בספרם המתורגם לעברית של ג'רלד מאסט וברוס פי קאוויין, **קיצור תולדות הקולנוע** (תרגום: י' שדה; האוניברסיטה הפתוחה, 2003), וכן על צפייה בסרטים.

נושאי הלימוד

- הקולנוע הצרפתי בשנות השלושים ועיצובו של הריאליזם הפיוטי
- הוליווד הקלאסית ותגובתה למשבר הכלכלי ולג'יז דיל
- שיטת האולפנים, הז'אנרים ועיצובה של הוליווד הקלאסית
- עבודתם הקולנועית של הבמאים ארנסט לוביטש, פרנק קפרה, ג'ון פורד, הווארד הוקס ואלפרד היצ'קוק
- "האזרח קיין" של אורסון וולס
- הטלוויזיה, המקרתיזם והתמוטטותה של הוליווד הקלאסית
- "פילם נואר" וסרטי הבעיה החברתית
- בהוליווד בשלהי שנות הארבעים
- עבודתם הקולנועית של ניקולס ריי, ג'ון יוסטון ודגלס סירק
- הנאו-ריאליזם האיטלקי ועבודתם של רוברטו רוסליני וויטוריו דה-סיקה
- הקולנוע הצרפתי והבריטי בשנות החמישים

10655 הקולנוע כהיסטוריה – לדמיין ולבנים את המאה ה-20

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה

ידיע קודם מומלץ: הקורס להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה זנד, דגנית בורובסקי **יועצים:** פרופ' נורית גרץ, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' אייל נווה, ד"ר מירי טלמון

במרכזו של הקורס עומדת הסוגיה כיצד סרטי הקולנוע, העלילתיים והתיעודיים כאחד, שיחזרו את האידאולוגיות ואת המאורעות המרכזיים במאה ה-20. כמו כן, הקורס בוחן בצורה ביקורתית את מקומו של הקולנוע בבנייתו של תודעה היסטורית, תורם להרחבת הידע הכללי על העבר הקרוב, ויוצר באמצעות הקולנוע תובנה טובה של המאה ה-20. הקורס מראה שיש לא מעט תפיסות עולם משותפות בין סיפור ההיסטוריה בתמונות נעות לבין סיפורה במילים.

הלימוד מבוסס על ספרו של ש' זנד, **הקולנוע כהיסטוריה – לדמיין ולבנים את המאה העשרים** (האוניברסיטה הפתוחה בשיתוף עם עם עובד, 2001), וכן על צפייה בסרטים.

נושאי הלימוד

- הדמוקרטיה והקולנוע
- החמון, הריבון והדמוקרטיה – הרומן המוזר בין הקולנוע לפוליטיקה המודרנית
- המהפכה הקומוניסטית בקולנוע
- מאקטובר האדום ועד קץ האוטופיה – קומוניזם וחזון מהפכה ב-24 תמונות בשנייה
- העוני בקולנוע
- אסתטיזציה של מצוקה? – תיעוש, מאבק מעמדי ומשברים כלכליים כאובייקטים פוטוגניים
- פשיזם ונאציזם בקולנוע
- משחור-לבן לצבעי ה"רטרו" – הפשיזם והנאציזם מצטלמים
- השואה בקולנוע
- תעשיית הקולנוע מול תעשיית ההשמדה – מזיס, היהודי הרע, אל שיינלדר, הגרמני הטוב
- המלחמה הקרה בקולנוע
- מלחמה קרה כמיתוס חם – מקרתיזם ועידן הגרעין על האקרון
- קולוניאליזם וקולנוע
- הקולנוע כזירת קרב – מאקזוטיקה קולוניאליסטית עד התנערותו של העולם ה"לא מערבי"

10693 מיתוס ואתוס בקולנוע הישראלי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה
ידיע קודם מומלץ: הקורס להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע.

פיתוח הקורס: פרופ' אניטה שפירא, ד"ר ליאת שטיינר-לבני (כתיבה), פרופ' נורית גרץ, ד"ר יעל מונק; בת-חן פירסט (עריכת מדריך צפייה ולמידה)

הקורס מתמקד בייצוג הקולנועי וההיסטורי של סוגיות נבחרות באתוס הציוני, כגון: דמות הצבר; ההתיישבות העובדת; מערכת היחסים בין יהודים לערבים בארץ-ישראל, מראשית ימי הציונות ועד 1948; מלחמת תש"ח; קיבוץ הגלויות ועוד. הקורס מעמדת בין דימויים, מיתוסים וסיפורים מקובלים מהווה הציונות, לבין ראייה ביקורתית מאוחרת יותר של אותן סוגיות. הדיון משקף את השינויים שחלו בזיכרון הקולקטיבי הישראלי בנוגע להתיישבות למיתוסים ולסיפורים שעליהם נבנה האתוס הציוני.

מבנה הקורס

- סדרת הרצאות מוקלטות** (על-גבי DVD) של פרופ' אניטה שפירא
- עשרה **סרטים** באורך מלא
- מדריך צפייה ולמידה** הכולל שאלות ותשובות על ההרצאות והסרטים
- מקראת מאמרים**

חומר הלימוד

- יחידה 1 – **מבוא – ייצוג אירועים היסטוריים בקולנוע**
- יחידה 2 – **הנרטיב הציוני בסרטים מראשית המאה ה-20**
- יחידה 3 – **היהודי החדש: דימויו של החלוץ**
- יחידה 4 – **האוטופיה הציונית-סוציאליסטית**
- יחידה 5 – **קווים לגיבושה של תרבות יהודית חילונית**
- יחידה 6 – **ארץ ישראל ורוסיה א' – הרומן הנכזב עם עולם המהפכה**
- יחידה 7 – **ארץ ישראל ורוסיה ב' – ייצוג המעבר מחברת ספר לחברה מערבית**
- יחידה 8 – **אנחנו ושכנינו א': הסכסוך היהודי-ערבי – האתוס הדפנסיבי (עד 1936)**
- יחידה 9 – **אנחנו ושכנינו ב': הסכסוך היהודי-ערבי – האתוס האופנסיבי (1936-1948)**
- יחידה 10 – **מלחמת תש"ח – "חירבת חיזעה" כמשל**
- יחידה 11 – **הישראלים והשואה א' – תפיסת השואה בישראל עד משפט אייכמן**
- יחידה 12 – **הישראלים והשואה ב' – השינוי בתפיסת השואה בישראל משנות השישים ואילך**

10551 ניצולי שואה, זרים ואחרים בקולנוע ובספרות הישראלים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שינוי נוסף: מדעי הרוח / ספרות / ספרות עברית
 4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע, להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע, בימי שואה ופקודה, ישראל בעשור הראשון, מגמות בחברה הישראלית, הסיפורת הישראלית בשנות השישים, מיתוס ואתוס בקולנוע הישראלי, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ:** הקורס **תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.**

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר ליאת שטייר-לבני (כתיבה); אהובה קרן (עריכה) **יועצים:** פרופ' דן מירון, ד"ר רחל ויסברוד, ד"ר אורלי לובין, ד"ר חנה הרציג

מטרות הקורס

הקורס בוחן כיצד תוארו ניצולי השואה בתרבות הישראלית משלהי שנות הארבעים ועד ימינו באמצעות הקולנוע והספרות. בקורס מתואר המפגש המורכב בין ניצולי השואה לבין ילידי הארץ, השינוי ההדרגתי שחל בתיאור הניצולים בתרבות הישראלית, וההתליכים שהביאו להכרה של התרבות הישראלית בזהויות, במרחבים ובזיכרונות זרים, ולאומצם כחלק מההווה והתרבות הישראלית. בכל המקרים האלה ישמשו ניצולי השואה דוגמה ליחסה של החברה הישראלית אל זרים ואחרים בתוכה ומוחץ לה.

חומר הלימוד

- ספרה של נורית גרץ, **מקהלה אחרת: ניצולי שואה, זרים ואחרים בקולנוע ובספרות הישראלים** (האוניברסיטה הפתוחה ועם עובד, 2004)
- מקראה
- מדריך למידה

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. העבודה הסמינריונית בקורס זה **אינה** נחשבת במסגרת התואר בוגר **במדעי הרוח או במדעי הרוח והחברה** עם התמקדות בספרות (תכנית מצומצמת) וכן עם התמקדות בספרות (תכנית מורחבת). כמו כן היא **אינה** נחשבת במסגרת תעודת ההוראה בספרות.

10534 מזרח ומערב בקולנוע הישראלי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מהקורסים **להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע או סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע** וכן קורס נוסף מתחום הקולנוע או אחד מהקורסים הבאים: **מבית לאומי למדינה בדרך: היישוב היהודי בארץ-ישראל בין מלחמות העולם, ישראל בעשור הראשון, מגמות בחברה הישראלית, אמצעי תקשורת המונים בישראל וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ:** הקורס **תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.**

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר אלדד קדם, ד"ר ליאת שטייר-לבני; תלמה מוקדי (עריכה) **יועצים:** פרופ' ירון צור, פרופ' יעקב שביט, ד"ר מירי טלמון, ד"ר אורלי לובין

מטרות הקורס

הקורס מבוסס על ספרה של אלה שוחט, **הקולנוע הישראלי – מזרח/מערב והפוליטיקה של הייצוג** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005), ועוסק באחד הקונפליקטים המרכזיים בחברה הישראלית, יחסי אשכנזים-מזרחים, תוך מעקב אחר ייצוגיו בקולנוע הישראלי. הקורס עוסק בתפיסות של המזרחיות בחברה הישראלית, וכן בהחלת תפיסות אלה על ייצוג היחסים בין ישראלים ופלסטינים. כמו כן, באמצעות עיון ביצירות הקולנוע נבדק תהליך התהוות זהותה של החברה הישראלית. הקורס מוגש עתה בגרסה מעודכנת.

נושאי הלימוד

- פרק 1 **צינונות וקיבוץ גלויות**
- פרק 2 **פוסט-קולוניאליזם, אוריינטליזם, ומבוא קולנועי**
- פרק 3 **הקולנוע הארץ-ישראלי**
- פרק 4 **הז'אנר ההרואי-לאומי**
- פרק 5 **סרטי הבורקס וייצוג המזרחי**
- פרק 6 **מאוריינטליזם לבורקס**
- פרק 7 **ייצוג מתקדם של המזרח**
- פרק 8 **הקולנוע האישי והפוליטיקה של האלגוריה**
- פרק 9 **הקולנוע האישי ומגוון הגלים החדשים**
- פרק 10 **מיליטריזם, משמעות הסגנון ושוליות**
- פרק 11 **הגל הפלסטיני בקולנוע הישראלי**
- פרק 12 **הפוליטיקה של הפוקליזציה**
- פרק 13 **החיפוש אחר זהות: הקולנוע של הדור השני להגירה**

חומר הלימוד

הקורס מתבסס על ספר הקורס, מדריך למידה וצפייה, מקראה, ואחד עשר סרטים מרכזיים בתולדות הקולנוע הישראלי.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10578 הקולנוע הפלסטיני*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שינוי נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה
 4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **תולדות הקולנוע: מראשיתו ועד הופעת הסרט המדבר, סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע, תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.**

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, גיורג' ח'ליפי, מיטל אלון-אוליניק (כתיבה); רינה סקוטלסקי (עריכת מדריך למידה)

יועצים: פרופ' גיאד נאמן, פרופ' מיכל פרידמן, פרופ' מוטי רגב, פרופ' אלי שאלתיאל, ד"ר רחל ויסברוד, ד"ר מירי טלמון, ד"ר אורלי לובין, ד"ר מוסטפא כבהא, ד"ר עאדל מנאע

הקורס עוסק במגוון רחב של סרטי קולנוע פלסטיניים, החל מהקולנוע הדוקומנטרי של שנות השבעים ועד הקולנוע של ימינו. בתוך כך נסקרת ההיסטוריה והאידיאולוגיה של הקולנוע הפלסטיני שנוצר בתוך גבולות ישראל ומחוץ לה, תוך עמידה על מקומו של קולנוע זה בתרבות הפלסטינית ובהיסטוריה הפלסטינית. במסגרת הקורס מוקדש מקום רחב לניתוח יצירות הקולנוע עצמן, להכרתן ולהבנתן, ויחד עם זאת נעשה ניסיון ללמוד מהן על הלכי הרוח בחברה הפלסטינית ועל השינויים שהתרחשו בה.

הקורס מקנה מיומנויות בניתוח הסרטים שבהם דן הקורס, ומספק רקע תאורטי להבנת התהליכים העוברים על החברה הפלסטינית, ולהבנת ההיסטוריה של הקולנוע הפלסטיני.

חומר הלימוד

- ספר הקורס, **נוף בערפל** (האוניברסיטה הפתוחה ועם עובד, 2006)
- פרק 1 **כרוניקה של קולנוע פלסטיני**
 - פרק 2 **מזיכרונות מדממים לזיכרונות פוריים: הקולנוע של שנות השבעים**
 - פרק 3 **על המקום והזמן: הקולנוע של מישל ח'ליפי**
 - פרק 4 **בלא מקום, בלא זמן: הקולנוע של רשיד משהראוי**
 - פרק 5 **הבית וחורבנו: הקולנוע של עלי נסאר**
 - פרק 6 **דרך ללא מוצא: Roadblock movies**
 - פרק 7 **בין הגלות למולדת: הקולנוע של אליה סולימאן**

חומר הלימוד כולל גם **מקראת מאמרים ומדריך למידה** המסייע לתרגול החומר הנלמד. כמו כן, במפגשי ההנחה מתקיימות צפייה מודרכת. המפגשים אינם חובה, אך מומלץ להשתתף בהם.

סרטים נלווים

הסרטים שלהם מוקדש דיון נרחב נשלחים לסטודנטים בהשאלה. הסרטים הנוספים עומדים לרשות הסטודנטים בספריית האוניברסיטה הפתוחה, ומקצתם יופצו גם למרכזי הלימוד ברחבי הארץ.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בקולנוע

תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו (10734) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 57.

הפניות לקורסים נוספים

סיפורת ישראלית בשנות השישים (10246) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 55.
בין בדיון לממשות (10259) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 55.

מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים (10477) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 55.
מגמות בחברה הישראלית (10495) (ר) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 101.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בקולנוע.

10927 זיכרון, טראומה ופנטזיה בקולנוע האמריקאי העכשווי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי הרוח / לימודי תרבות
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, בהן לפחות 12 נקודות זכות בתחום הקולנוע, ובכללן הקורס להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע וקורס נוסף בקולנוע, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: תולדות הקולנוע: מראשיתו ועד הופעת הסרט המדבר, תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית לנאו-ריאליזם האיטלקי, תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו.

פיתוח הקורס: פרופ' תומס אלזר, פרופ' נורית גרץ, בועז חגין

הקורס מבוסס על סדרת הרצאות של פרופ' תומס אלזר, שבהן נערכת היכרות עם מחקרים על טראומה, זיכרון ופנטזיה, הן של האדם הבודד הן של הקולקטיב, ודיון באופן שבו אפשר להשתמש בהם ככלי בחקר התרבות. הקורס מדגים גישות אלה על סרטים נבחרים מתוך הקולנוע האמריקני העכשווי. במהלך הקורס תוצגנה שלוש "טראומות גרעין" מרכזיות וייחודיות לתרבות האמריקנית: "טראומת האויב מבפנים" של כור ההיתוך הכושל, "טראומת האימפריה" ו"טראומת הגזע". בנוסף, ייבחנו הייצוגים הקולנועיים של טראומה והקשר שלהם לחברה האמריקנית העכשווית ולשינויים הכלכליים והחברתיים המתחוללים בה.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס ועל צפייה בתשעה סרטים באורך מלא שהספר דן בהם (הסרטים נשלחים לסטודנטים בהשאלה). כמו כן, הקורס כולל, כאמור, את סדרת ההרצאות המוקלטות של פרופ' תומס אלזר וכן אסופת מקורות.

- יחידה 1 היכרות עם מרכיבים מרכזיים בעיסוק האקדמי בטראומה
- יחידה 2 זיכרון ושיכחה קולקטיביים
- יחידה 3 היכרות עם טראומות "כור ההיתוך", הגזע והאימפריה, והמפגש עם פנטזיות של אחרים
- יחידה 4 דיון בסרט "JFK תיק פתוח" ובטראומת "כור ההיתוך"
- יחידה 5 דיון בסרט "פורסט גאמפ", בטראומת הגזע ובטכנולוגיה דיגיטלית
- יחידה 6 מסעות בזמן וטראומת הגזע
- יחידה 7 טראומת האימפריה וסרטי ההצלה של שפילברג
- יחידה 8 פנטזיה, מלודרמה ורב-תרבותיות
- יחידה 9 זיכרון פרוסטיטי וחברת הבקרה

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10911 ז'אנרים של המותחן בקולנוע*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: תולדות הקולנוע: מראשיתו ועד הופעת הסרט המדבר, תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית לנאו-ריאליזם האיטלקי.

פיתוח הקורס: ענבר שחם (כתיבה); רוני אמיר (עריכת מדריך הלמידה)
אחראית אקדמית: פרופ' נורית גרץ
יועצים: ד"ר אילן אבישר, דגנית בורובסקי

מטרות הקורס

הקורס עוסק במותחן כמטא-ז'אנר, ובשישה ז'אנרים שלו: ז'אנר הבלש הקשוח, מותחן המשטרה, מותחן הריגול, מותחן האימה, המותחן הפסיכולוגי והמותחן האפל ("פילם נואר"). הקורס מעניק כלים לניתוח מאפיינים תמטיים וצורניים של כל ז'אנר, ומספק היכרות עם מושגי מפתח ושיטות ניתוח במחקר הז'אנרים. נדונות בו משמעויות מיתיות, פסיכולוגיות, חברתיות ופוליטיות של מוסכמות ז'אנריות, וההשפעות של גורמים היסטוריים, כלכליים וטכנולוגיים על ההתפתחויות בתוך כל ז'אנר.

נושאי הלימוד

- מחקר הז'אנרים הקולנועיים – מבוא כללי
- המותחן כמטא-ז'אנר: מאפיינים כלליים
- ז'אנרים של המותחן בתקופת הראינוע
- הבלש הקלאסי ומותחן הבלש
- מותחן המשטרה
- מותחן הריגול
- מותחן האימה
- המותחן הפסיכולוגי
- "פילם נואר"
- ז'אנר ואוטר (Auteur): רומן פולנסקי
- השוואה בין המותחן לז'אנר ההרפתקאות

חומר הלימוד

- M. Rubin, *Thrillers* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999).
- מקראת מאמרים
- מדריך למידה
- צפייה מודרכת בסרטים במפגשי ההנחיה.
- המפגשים האלה אינם חובה, אך מומלץ להשתתף בהם.
- סרטים באורך מלא (בהשאלה)

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10232 אמנות הרנסנס באיטליה

6 נקודות זכות ברמת רגילה

ידיע קודם מומלץ: הקורס **תולדות האמנות: מבוא כללי**.

פיתוח הקורס: ד"ר אליק מישורי (כתיבה), פרופ' אלעזר וינריב, ד"ר יוני אשר, עדה טיבר, צבי ברס, נעמי דן; לאה הספל, קרין חזקיה (עריכה) **יועצים:** ד"ר סימנה כהן, ד"ר נט דולב, ד"ר דליה חייטובסקי, פרופ' אביגדור פוסק, פרופ' ישראל שצמן

קורס זה עוסק בהרחבה בצורך, בפסול ובאדריכלות של אמנות הרנסנס באיטליה במאות ה-14 וה-15.

חומר הלימוד

1. "לידה מחדש"
2. "האורות הראשונים"
3. "אבות הציור המודרני" – ד"ר ד"ר בואונינסניה וג'וטו די בונדונה
4. ממשכי דרכם של דוצ'ו וג'וטו
5. "התיאור הנכון"
6. אדריכלות המאה ה-15
7. הפיסול במחצית הראשונה של המאה ה-15 – טבע, אדם, אמנות
8. אספקטים הומניסטיים בפסול במחצית השנייה של המאה ה-15
9. הציור במאה ה-15 – ניצנים ראשונים של סגנון הרנסנס
10. פרספקטיבה, צבע והבעה בציור במאה ה-15
11. הציור בשלהי המאה ה-15 – מחקר אנטומי, דיוקנאות, תיאורי נוף ואור

מפגשי ההנחיה ילוו בהקרנת שקופיות ובקטעי וידאו.

10124 אמנות בעידן הטכנולוגי

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידיע קודם מומלץ: הקורס **תולדות האמנות: מבוא כללי**.

פיתוח הקורס: ד"ר ביאטריס איזנברג, ד"ר אליק מישורי, רות אפטר, נעמי ורמן, נדירה יקיר, נורית לוי, נועה פריצקי, רות מרגלית (כתיבה); קרין חזקיה (עריכה) **אחראית אקדמית:** ד"ר זיוה עמישי-מייזלש **יועצים:** פרופ' משה ברש, פרופ' אברהם קאמפף

מטרת הקורס להקנות יכולת קריאה והבנה של עולם הביטוי והיצירות שמציגה האמנות המודרנית. התקופה המודרנית באמנות, שראשיתה במאה ה-19 ועיקרה במאה ה-20, מבטאת שינויים צורניים, רעיוניים וחברתיים, שהתרחשו עם התפתחות הטכנולוגיה החדשה. יחידות הלימוד סוקרות את התפתחות הזרמים והסגנונות בתחומי הציור, הפיסול והאדריכלות במאה ה-20, תוך ניסיון לפענח את הסיבות והגורמים להיווצרותם ולהצביע על השפעתם בעיצוב עולמנו החזותי.

חומר הלימוד

1. מבוא: אמנות וטכנולוגיה במאה ה-19
2. הקוביזם בציור ובפיסול
3. פוטוריזם, לז'ה ומונדריאן
4. גישות טכנולוגיות לעיצוב ולאמנות – קונסטרוקטיביזם רוסי, דה סטיל ובאוהאז
5. אדריכלות במאה ה-20
6. המכונה בשירות האדם
7. הגישה הסובייקטיבית, פוביזם ואקספרסיוניזם גרמני
8. האמנות המופשטת: קנדינסקי, מארק וברנקוזי
9. דאדא: היחס הדו-ערכי למכונה
10. הסוריאליזם: הבריחה מכבלי ההיגיון
11. אקספרסיוניזם מופשט: מהדמות להפשטה וחזרה
12. הגלגל חוזר: אמנות הפופ, אמנות מינימליסטית ואמנות מושגית

במהלך הקורס ייערך ביקור באחד המוזאונים בארץ.

עזרי לימוד

הקורס מלווה בתכניות טלוויזיה המטפלות בשלבי ההתפתחות של הסגנונות השונים במאה ה-20. במרכזי הלימוד יוכלו הסטודנטים לצפות בתכניות טלוויזיה נוספות.

10489 תולדות האמנות: מבוא כללי

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידיע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר אליק מישורי (כתיבה); קרין חזקיה (עריכה), נירה ארבל (עיצוב) **אחראית אקדמית:** פרופ' גילה בלס **יועצים:** פרופ' נורית גרץ, פרופ' יורם קירש, ד"ר אסתר לוינגר, ד"ר בני פרל, מירה בנאי

הקורס מיועד לכל העוסקים במידע חזותי, ולסטודנטים המעוניינים להמשיך בלימוד קורסים בתולדות האמנות וקורסים מעשיים בווידיאו ובמולטימדיה.

הקורס עוסק בהצגת מרכיביו הבסיסיים של **דימוי חזותי** באשר הוא. באמצעות התבוננות חודרת ומודרכת בדימויים חזותיים הוא מקנה את עיקרי ה"שפה" החזותית.

במהלך הקורס הסטודנטים יכירו את תפקידיהם ואת מאפייניהם של המרכיבים הצורניים של הדימוי החזותי: קו, צורה, צבע, מרקם, מרחב (חלל אמיתי או אשלייתי); יכירו את תפקידיהם ומאפייניהם של המרכיבים התוכניים של הדימוי החזותי: סמלים, מטפורות ואלגוריות חזותיות, האנשות חזותיות, משחקי מילים, כפל משמעויות וכדומה; יתחילו להתמצא במגוון של טכניקות ושל דרכי עבודה שבהן נוצרים דימויים חזותיים, במיוחד ביצירות אמנות; יבינו כיצד נבחן הדימוי החזותי בהקשרים חוץ-אמנותיים: חברתיים, פסיכולוגיים, היסטוריים, תרבותיים, לאומיים וכדומה.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **תולדות האמנות: מבוא כללי** מאת א' מישורי (האוניברסיטה הפתוחה, 2000).

פרקי הספר

- חלק א מרכיביה הצורניים של יצירת האמנות**
1. הקו, הצורה והדגם
 2. המרחב
 3. הצבע והמרקם
 4. המחבר (קומפוזיציה)

- חלק ב התכנים של יצירת האמנות**
1. סימנים, סמלים ואיקונוגרפיה
 2. איקונולוגיה: גישות היסטוריות, חברתיות ואסתטיות

חלק ג חומרים ודרכי עבודה ביצירות

- דו-ממדיות ותלת-ממדיות**
1. טכניקות הרישום והציור
 2. טכניקות ההדפס
 3. טכניקות הפיסול (א): טכניקות מסורתיות
 4. טכניקות הפיסול (ב): טכניקות מודרניות

במהלך הקורס ייערך ביקור באחד המוזאונים בארץ או בגלריה לאמנות.

10594 סמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שייך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מהקורסים **תולדות האמנות: מבוא כללי, מבית לאומי למדינה בדרך: היישוב היהודי בארץ-ישראל בין מלחמות העולם, מיתוסים בתרבות הישראלית,** וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.**

פיתוח הקורס: ד"ר אליק מישורי (כתיבה);
קרין חזקיה (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' מוטי רגב
יועצים: פרופ' דבורה ברנשטיין, ד"ר איילת כהן, פרופ' דוד דה פריס, ד"ר שלום צבר

הקורס עוסק בדימויים חזותיים, המבטאים כמה מהרעיונות הציוניים המוכרים בתרבות הישראלית. הוא סוקר את ההיסטוריה של העיצוב הישראלי-יהודי, תוך אזכור אופי הוועדות הציבוריות שהורכבו כדי להנחות את האמנים ביצירתם. הקורס מדגים את קשריה של אמנות העיצוב הישראלית-יהודית עם תהליכים ואירועים האופייניים לחברה ולתרבות הישראלית-יהודית. מטרת העל של הקורס היא להקנות לסטודנטים כלים בסיסיים לניתוח כמה מהסמלים והדימויים הגרפיים המוכרים להם מהתרבות הישראלית-יהודית המקיפה אותם. לימוד הקורס יקנה לסטודנטים הבנה ושליטה בתהליכים המורכבים של מלאכת התרגום של רעיונות למונחים חזותיים.

חומר הלימוד

- ספרו של א' מישורי, **שורו הביטו וראו: איקונות וסמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית** (עם עובד, תש"ס);
- **אסופת מאמרים וטקסטים חזותיים:** לצד המאמרים מופיעים במקראה טקסטים חזותיים כגון כרזות, שטרי כסף, בולים ועוד. אלה ישמשו את הסטודנטים בלימוד דרכי הניתוח של דימויים חזותיים;
- **חוברת הדרכה ללומדים,** המסבירה את שיטות הניתוח של דימויים חזותיים שהקורס עוסק בהם.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10675 "טבע דומם": ממקבץ חפצים לחפצים ברשות עצמם

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס **תולדות האמנות: מבוא כללי.**

פיתוח הקורס: ד"ר אליק מישורי (כתיבה);
קרין חזקיה (עריכה)
אחראי אקדמי: ד"ר אסתר לוינגר
יועצים: ד"ר דליה חייטובסקי, ד"ר מירה פרידמן

ציור של "טבע דומם" מתרכז, בדרך כלל, במקבץ של חפצים ערוכים על שולחן או אצטבה. האובייקטים מופקעים מסביבתם היומיומית, והתבוננותם בהם נעשית מקרוב, מעין פעולת התמקדות.

הקורס מנסה להתוות רצף רעיוני בהתייחסות האנושית לחפצים ובעמדת האמן כלפיהם, בעיקר באמנות הציור. הקורס מספק הסבר כיצד מבטאת יצירת האמנות בתרבות המערבית את הלכי הרוח המשתנים מתקופה לתקופה. באמצעות דוגמאות נבחרות מודגמים תהליכי השתנות של חפצים יומיומיים במסגרת ייצוגם האמנותי. הכרת המסורת של ציורי "טבע דומם" תאפשר לסטודנטים להבין עקרונות ומושגים באמנות המודרנית והפוסט-מודרנית, ולעמוד על יחס האמן לחפצים. בחלקו האחרון של הקורס נסקרת תופעה ייחודית לאמנות המודרנית והפוסט-מודרנית: החפץ היומיומי זוכה בעצמאות ו"עומד ברשות עצמו".

חומר הלימוד מבוסס על הספר **"טבע דומם": מייצוג של חפצים לחפצים של ממש מאת א' מישורי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2008).

פרקי הספר

- חלק א': "טבע דומם" בציור מהעולם העתיק עד למאה ה-17**
- פרק א **טבע דומם באמנות העולם העתיק ובאירופה של ימי הביניים והרנסנס**
- פרק ב **בדרך לעצמאות: טבע דומם באמנות המאה ה-15 וה-16**
- חלק ב: טבע דומם כתחום אוטונומי בציור**
- פרק ג **חפצים כאמצעי הגות על אפסות המתוקה של החיים הגשמיים**
- פרק ד **"טוליפמניה"**
- פרק ה **שולחן ערוך לסעודה ולניתוחים**
- חלק ג: טבע דומם באמנות המודרנית**
- פרק ו **טבע דומם משלהי המאה ה-18 עד אמצע המאה ה-19**
- פרק ז **טבע דומם במחצית השנייה של המאה ה-19**
- חלק ד: ממקבץ של חפצים לחפצים של ממש – טבע דומם באמנות המאה ה-20**
- פרק ח **"חפצים נחשקים" בסגנון הקוביסטי ונגזרותיו**
- פרק ט **שיבה למסורת משתנה של "טבע דומם" ואובייקטים טכנולוגיים-מכניים מודרניים**
- פרק י **אובייקטים במרחב: "טבע דומם" בציור המספיקי ובאמנות הסוריאליסטית**
- פרק יא **החפץ בחברה הצרכנית: אמנות הפופ**
- פרק יב **ייצוג של חפצים וחפצים של ממש באמנות הישראלית**

מדעי הרוח

מוסיקה

תואר ראשון

10148 מוסיקה ממבט ראשון

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ורדי (אחראי אקדמי), ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר רון וידברג, ד"ר בנימין פרל (כתיבה), רון קולטון; ד"ר בת-שבע שפירא, לאה הספל (עריכה)

זהו קורס בסיסי המיועד בראש ובראשונה לחובבי מוסיקה שאינם בעלי רקע קודם. הקורס מומלץ גם לבעלי ניסיון בנגינה ולקוראי תווים המעוניינים להרחיב את השכלתם בתחום התאוריה המוסיקלית ובהכרת הרפרטואר.

מטרות הקורס

- הכרת המקלדת (פסנתר או אורגן) עד כדי יכולת לנגן מנגינות פשוטות עם ליווי בסיסי (אפשר לקבל פטור מלימוד נגינה על סמך הוכחת ידע קודם)
- הקניית ערכי הקצב
- לימוד כתב התווים
- הכרת מונחי יסוד במוסיקה (כגון: טוניקה, מז'ור, מינור, מרווח וכדומה) והטמעתם בדרך של התנסות פעילה
- האזנה מודרכת ליצירות מתקופות שונות והכרת צורות מוסיקליות תוך שילוב הידע התאורטי והמעשי שנרכש, להעשרת החוויה המוסיקלית

במהלך הקורס מתקיימים מפגשים שבועיים בכיתת מקלדות. המפגשים כוללים לימוד מושי יסוד, לימוד נגינה והאזנה מודרכת ליצירות מוסיקליות. הנוכחות במפגשים חשובה ומומלצת ביותר.

נושאי הלימוד

- כיתת המקלדת שלב 1** – לימוד נגינה, ערכי קצב, כתב התווים ומושגים מוסיקליים ראשוניים
- נקודת האורגן**
- המשפט המוסיקלי**
- שירי שוברט** – לומדת מולטימדיה
- נושא ווריאציות**
- אשנב לאופרה** – "נישואי פיגארו" מאת מוצרט

יחידות הלימוד מלוות בהקלטות של הדוגמאות המוסיקליות המהוות חלק אינטגרלי מן הקורס. הסטודנטים יזדקקו למקלדת (פסנתר או אורגן) לתרגול בבית. אפשר לקבל אורגנית בהשאלה.

10158 מוסיקה ממבט ראשון – שלב ב

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידע קודם מומלץ: הקורס מוסיקה ממבט ראשון.

פיתוח הקורס: ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר רון וידברג, ד"ר בנימין פרל; ד"ר בת-שבע שפירא לאה הספל, אהובה קרן (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' אריה ורדי

הקורס מהווה המשך לקורס מוסיקה ממבט ראשון (10148), ונלמדים בו פרקים נוספים מן הרפרטואר של המוסיקה האמנותית לסוגיה ולתקופותיה, באמצעות האזנה וניתוח בכלים העומדים לרשותם של סטודנטים הנמצאים בראשית לימודיהם המוסיקליים. בקורס מתנסים הסטודנטים גם בתרגול פיתוח השמיעה ובהרחבת הידע התאורטי שנרכש בקורס מוסיקה ממבט ראשון.

נושאי הלימוד

- פרקי בארוק א** – הקונצ'רטו לדורותיו; גלגולו של ניגון
- פרקי בארוק ב** – סוויטה מהי?; רב-קוליות
- כלי הנגינה**
- המוסיקה בראי הביצוע**

הנוכחות במפגשים חשובה ומומלצת ביותר. אחד המפגשים מוקדש להרצאה של בונה כינורות. במהלך הקורס נערך סיור לצפייה בחזרה של תזמורת.

יחידות הלימוד מלוות בהקלטות של הדוגמאות המוסיקליות, המהוות חלק אינטגרלי מן הקורס. הסטודנטים יזדקקו למקלדת (פסנתר או אורגן) לתרגול בבית. אפשר לקבל אורגנית בהשאלה.

10164 מוסיקה ממבט ראשון – שלב ג

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידע קודם מומלץ: הקורסים מוסיקה ממבט ראשון, מוסיקה ממבט ראשון – שלב ב.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ורדי (ריכוז הפיתוח), ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר רון וידברג, ד"ר בנימין פרל (כתיבה), פרופ' אמנון שילוח, עודד אסף; ד"ר בת-שבע שפירא (עריכה)

קורס זה מהווה המשך והשלמה לקורסים מוסיקה ממבט ראשון (10148) ומוסיקה ממבט ראשון – שלב ב (10158). מטרת הקורס להעמיק את הלימוד בנושאים שנדונו בקורסים הקודמים ולהתוודע אל נושאים חדשים, תוך היכרות עם יצירות מוסיקליות נוספות מתוך הרפרטואר המערבי.

נושאי הלימוד

- התנסויות סימפוניות**
- מוסיקה בקהילות ישראל**
- מוסיקה ומילים – היבטים היסטוריים** (יחידה 12 מתוך הקורס מבוא למוסיקה)

יחידות הלימוד מלוות בהקלטות של הדוגמאות המוסיקליות, המהוות חלק אינטגרלי מן הקורס. הסטודנטים יזדקקו למקלדת (פסנתר או אורגן) לתרגול בבית. אפשר לקבל אורגנית בהשאלה.

10113 מבוא למוסיקה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורסים **מוסיקה ממבט ראשון**, **מוסיקה ממבט ראשון – שלב ב**, **מוסיקה ממבט ראשון – שלב ג**. הקורס אינו מומלץ למי שאין לו ידע ראשוני בקריאת תווים ושליטה בסיסית במקלדת או בכלי נגינה אחר.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ורדי (ראש צוות הפיתוח), ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר רון וידברג, ד"ר בנימין פרל (כתיבה); ד"ר בת-שבע שפירא (עריכה); זאב פרל (עיצוב)

מטרות הקורס

לימוד יסודות התאוריה המוסיקלית על כל היבטיה, עם דוגמאות ממבחר יצירות ומסגנונות עיקריים בתולדות המוסיקה המערבית; הכרת מקומה של המוסיקה בתרבות כתחום הקשור באמנויות ובהגות ההומניסטית; פיתוח כושר הבחנה ומודעות בהאזנה למוסיקה.

הקורס מיועד בעיקר לבעלי ידע קודם בסיסי. עם זאת, הוא מתאים גם למוסיקאים מנוסים המעוניינים להעשיר ולהעמיק את הידע העיוני שלהם. הקורס מקנה ידע המשמש כבסיס לקורסים האחרים במוסיקה המוצעים באוניברסיטה הפתוחה.

במהלך המפגשים יושם דגש על תרגול מעשי של הנושאים הנלמדים בקורס, תוך הטמעתם בשמיעה.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מערכת הצלילים
- יחידות 2-3 זמן ומקצב במוסיקה
- יחידה 4 המלודיה
- יחידה 5 מז'ור, מינור, מודוס
- יחידה 6 מערכת הסולמות
- יחידות 7-8 צעדים ראשונים ברב-קוליות
- יחידה 9 הרמוניה
- יחידה 10 המשפט ההרמוני
- יחידה 11 מבנה, פסוק ומשפט

יחידות הלימוד מלוות בתקליטורים, ובהם דוגמאות מוסיקליות המהוות חלק אינטגרלי מן הקורס. הסטודנטים יודקו למקלדת (פסנתר או אורגן) לתרגול בבית. אפשר לקבל אורגנית בהשאלה.

10732 תולדות המוסיקה המערבית א

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא למוסיקה** או ידע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: פרופ' דורית טנאי, יהונתן בר-הושפט

הקורס כולל סקירה כרונולוגית של המוסיקה המערבית על סגנונותיה השונים, הז'אנרים החשובים שהתפתחו בה והמלחינים המרכזיים שעיצבו אותה. הקורס נוגע בשורשים ההיסטוריים, החברתיים וההגותיים של המוסיקה בכל תקופה ותקופה, ובוחן את השינויים שחלו בה לאורך ההיסטוריה.

הקורס נפרס על-פני תקופה ארוכה של יותר מאלפיים שנות מוסיקה, מיוון העתיקה, דרך ימי הביניים והרנסנס, ועד סיומה של תקופת הבארוק בראשית המאה ה-18. לכל תקופה יש מאפיינים ייחודיים, והם נלמדים תוך הכרת מגוון רחב מאוד של דוגמאות מייצגות (חלקן נדירות ומרתקות) מתוך יצירותיהם של מלחיני התקופה החשובים.

חומר הלימוד

- הרצאות מצולמות
- פרקים נבחרים מן הספר: D. J. Grout, C. V. Palisca and J. P. Burkholder (eds.), *A History of Western Music*, 7th ed. (New York: W. W. Norton, 2006).
- J. P. Burkholder and C. V. Palisca (eds.), *Norton Anthology of Western Music*, 5th ed. (New York: W. W. Norton, 2006).
- *Norton Recorded Anthology of Western Music* (New York: W. W. Norton, 2006).
- שיעורי וידאו קונפרנס וחומרים נלווים באתר הקורס

מבנה הקורס

- יחידה 1 המוסיקה בעת העתיקה
- יחידה 2 המוסיקה של ראשית ימי הביניים
- יחידה 3 מוסיקה חילונית בימי הביניים
- יחידה 4 ראשית הפוליפוניה
- יחידה 5 סוף ימי הביניים – המוסיקה במאה ה-14
- יחידה 6 ראשית הרנסנס
- יחידה 7 הרנסנס האיטלקי והמעבר לקראת הבארוק
- יחידה 8 מוסיקה קולית ומוסיקה כלית בבארוק המוקדם
- יחידה 9 המוסיקה של הבארוק הצרפתי
- יחידה 10 המוסיקה של הבארוק המאוחר – איטליה וצרפת
- יחידה 11 באך וסוף תקופת הבארוק

10733 תולדות המוסיקה המערבית ב

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא למוסיקה** או ידע מוסיקלי מקביל, **תולדות המוסיקה המערבית א**.

פיתוח הקורס: ד"ר בלה ברובר-לובובסקי, יונתן בר-הושפט

הקורס מהווה המשך לקורס **תולדות המוסיקה המערבית א** (10732), וממשיך את הנרטיב של תולדות המוסיקה האמנותית המערבית מ-1750 לערך ועד המאה ה-20. כקודמו, קורס זה מהווה את הבסיס לרכישת ידע נרחב יותר בהיסטוריה ובתאוריה של המוסיקה המערבית.

חומר הלימוד

- D. J. Grout, C. V. Palisca and J. P. Burkholder, eds., *A History of Western Music*, 7th ed. (New York: W. W. Norton, 2006).
- מדריך למידה
- מקראה ובה טקסטים נבחרים מתורגמים מתוך כתבים תאורטיים ופילוסופיים מרכזיים
- אנתולוגיה של יצירות שלמות או של חלקי יצירות הנלמדות במסגרת הקורס
- דוגמאות מוסיקליות מוקלטות (בתקליטורים ובאתר הקורס)

מבנה הקורס

- חטיבה ראשונה: הסגנון הקלאסי
- יחידה 1 הקלאסיקה המוקדמת: חידושים סגנוניים במוסיקה של ראשית המאה ה-18
- יחידה 2 יוזף היידן
- יחידה 3 וולפגנג אמדאוס מוצרט
- יחידה 4 לודוויג ואן בטהובן
- חטיבה שנייה: מוסיקה בתקופה הרומנטית
- יחידה 5 רומנטיזם ומוסיקה בחיבורים תאורטיים מן המאה ה-19
- יחידה 6 מוסיקה תזמורתית
- יחידה 7 מוסיקה לפסנתר בתקופה הרומנטית
- יחידה 8 הליד הגרמני
- יחידה 9 האופרה האיטלקית במאה ה-19
- יחידה 10 ריכרד ואגנר והאופרה בגרמניה של המחצית השנייה של המאה ה-19
- חטיבה שלישית: מוסיקה במאה ה-20
- יחידה 11 מודרניזם: מוסיקה אירופית אחרי ואגנר
- יחידה 12 זרמים במוסיקה האירופית במחצית הראשונה של המאה ה-20
- יחידה 13 מגמות חדשות: א-טונליות וסריאליזם

10677 מבנים הרמוניים א

3 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס מבוא למוסיקה. ידע קודם מומלץ: הקורסים תולדות המוסיקה המערבית א, תולדות המוסיקה המערבית ב. מומלץ להתייעץ עם היועצים האקדמיים בתחום המוסיקה.

פיתוח הקורס: יוסי פלס, הדס גולדשמיט-חלפון (כתיבה), יונתן בר-הושפט, ד"ר רון וידברג
יועצים: פרופ' מנחם צור, פרופ' נפתלי וגנר, ד"ר בנימין פרל

הרמוניה היא אחד המרכיבים המוסיקליים החשובים והייחודיים במוסיקה המערבית. היא גם תופעה מצלולית מרתקת כשלעצמה, וגם יסוד מארגן ומבנה בחשיבה הקומפוזיטורית הטונלית. הקורס סוקר את תהליך התפתחותה והתגבשותה של ההרמוניה, דן בתופעת הטונליות, ומקנה את הכלים והעקרונות לניתוח הרמוני ולמימוש מהלכים הרמוניים. הקורס מתרכז בהצגת המבנים ההרמוניים הנפוצים, ובהמחשתם באמצעות שפע דוגמאות מתוך חתך רחב של תקופות וסגנונות מוסיקליים.

הקורס מקנה התמצאות תאורטית במושגים ובמבנים הדיאטוניים הבסיסיים של ההרמוניה הפונקציונלית, והוא מיועד ללומדי מוסיקה המבקשים להעמיק את הידע שלהם במונחים המוסיקליים, לכוון את שמיעתם לזיהוי מגוון של תופעות הרמוניות ולהתנסות בבנייה מעשית של פסוקים הרמוניים. למבקשים להעמיק בתחום, אנו ממליצים ללמוד גם את קורס ההמשך – **מבנים הרמוניים ב** (10743).

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר:

Y. Sadai, *Harmony in its Systematic and Phenomenological Aspects* (Tras. J. Davis and M. Shlesinger, Jerusalem, 1980).

וכן על **מדריך למידה** הכולל אסופת דוגמאות תווים ותרגילים, והקלטות בתקליטורים נלווים.

פרקי הקורס

- יחידה 1 "התקופה ההרמונית"
- יחידה 2 יסודות המבנה הטונלי
- יחידה 3 המדיום המקהלתי הארבע-קולי
- יחידה 4 תנועות הרמוניות
- יחידה 5 קדנצות הרמוניות
- יחידה 6 הבס ההרמוני
- יחידה 7 הרחבת מושגי הפונקציונליות

10743 מבנים הרמוניים ב

3 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס מבנים הרמוניים א. ידע קודם מומלץ: הקורסים תולדות המוסיקה המערבית א, תולדות המוסיקה המערבית ב. מומלץ להתייעץ עם היועצים האקדמיים בתחום המוסיקה.

פיתוח הקורס: הדס גולדשמיט-חלפון (כתיבה), יונתן בר-הושפט, ד"ר רון וידברג
יועצים: פרופ' מנחם צור, פרופ' נפתלי וגנר, ד"ר בנימין פרל

הקורס מהווה המשך לקורס מבנים הרמוניים א (10677), ומטרתו להעמיק ולהרחיב את הידע ואת ההתמצאות במושגים בהרמוניה ובניתוח מוסיקלי-הרמוני. הקורס פותח בתהליכי המודולציה השונים, מרחיב בהדרגה את אוצר האקורדים הכרומטיים, ומציג את האפשרויות הצליליות הנגזרות מכך, כפי שבאו לידי ביטוי במוסיקה החל בתקופת הבארוק והקלאסיקה וכלה בתקופת הרומנטיקה המאוחרת ובראשית המאה ה-20.

הקורס עומד על השינויים הסגנוניים שחלו במוסיקה המערבית בעקבות התפתחותה של השפה ההרמונית, ועורך היכרות עם מערכת מסועפת של מושגים ועם תאוריה המהווה בסיס לניתוח מוסיקלי של היצירות בתקופות הנדונות.

הסטודנטים לא יידרשו ליישם את הידע שרכשו ברמה של מלחינים או של מעבדים מקצועיים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר:

Y. Sadai, *Harmony in its Systematic and Phenomenological Aspects* (Tras. J. Davis and M. Shlesinger, Jerusalem, 1980).

וכן על **מדריך למידה** הכולל אסופת דוגמאות תווים והקלטות בתקליטורים נלווים.

פרקי הקורס

- יחידה 1 תהליך המודולציה
- יחידה 2 מינוריזציה ומז'וריזציה
- יחידה 3 הרחבת הטווח של המז'וריזציה והמינוריזציה
- יחידה 4 מודולציות כרומטיות ואנהרמוניות
- יחידה 5 מבוא להרמוניה פוסט-פונקציונלית

10411 האופרה*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר בנימין פרל, ד"ר רון וידברג (כתיבה), ענת שרון; ד"ר בת-שבע שפירא, נילי וייס (עריכה)
יועצים: פרופ' אריה ורדי, פרופ' אבי עוז, פרופ' אלכסנדר סינברגר, פרופ' מרדכי סתר, ד"ר נחום אמיר, ד"ר אריאל הירשפלד

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם ז'אנר מרכזי בתרבות העולם המערבי המשלב תאטרון, ספרות ומוסיקה. הקורס עוקב אחרי התפתחות האופרה מראשיתה במאה ה-17 ועד המאה ה-20, זאת באמצעות היכרות מעמיקה עם עשר אופרות מייצגות. לכל אופרה מוקדשת יחידת לימוד אחת ("מסך"), הדנה בה על כל היבטיה: הרקע ההיסטורי, מבנה העלילה, שילוב של מוסיקה וטקסט, מקומה של האופרה בין כלל יצירותיו של המלחין וסגנונה המוסיקלי.

תוך כדי לימוד מפורט של האופרות יילמדו מושגי יסוד הקשורים בעולם האופרה, כגון: רציטטיב, אריה, אנסמבל, פתיחה, הקולות האופראיים והתאמתם לתפקידים שונים, תפקידים של הבימאי והמנצח וכדומה.

הקורס מיועד לחובבי מוסיקה בכלל ולאובהי אופרה בפרט, אך גם לסטודנטים המעוניינים בהיכרות ראשונה עם תחום שאינו מוכר להם. לא נדרש ידע מוקדם במוסיקה או בקריאת תווים.

חומר הלימוד

מסך ראשון	אבידות כפרי / מסקאני
מסך שני	הולדת האופרה – אורפאו ושיבתו של אוליסס / מונטוורדי
מסך שלישי	נישואי פיגארו / מוצרט**
מסך רביעי	ריגולטו / ורדי
מסך חמישי	האנסמבל האופראי – קטעי אנסמבל מתוך נישואי פיגארו / מוצרט, ריגולטו / ורדי ולה בזה / פוצ'יני
מסך שישי	הספר מסבילה / רוסיני
מסך שביעי	דון ג'ובאני / מוצרט
מסך שמיני	הוולקירה / ואגנר
מסך תשיעי	שלומית / ריכרד שטראוס
מסך עשירי	הנער והקסמים / ראוול

חומר הלימוד כולל הקלטות של דוגמאות מוסיקליות מתוך האופרות הנדונות בספרי הלימוד, וסרטי DVD של האופרות במלואן, עם תרגום לעברית. ספרי הלימוד כוללים גם את הליברית – מקור מול תרגום לעברית.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים אחרים. לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שיכול לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורסים האחרים. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

** חומר הלימוד כלול גם בקורס תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18 ובקורס מוסיקה ממבט ראשון.

10626 הסגנון הקלאסי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם מומלץ: הקורס מבוא למוסיקה או ידיע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר בנימין פרל, ד"ר טובה שני, ענת שרון; קריין חזקיה (עריכה)

יועצים: פרופ' אריה ורדי, פרופ' יהודית כהן, פרופ' תומר לב, פרופ' יאיר קלס, ד"ר נחום אמיר, פרופ' נפתלי וגנר, ד"ר ארז רפפורט

הסגנון הקלאסי במוסיקה, שהתפתח במחצית השנייה של המאה ה-18 באירופה, הוליד כמה מן הצורות המוסיקליות החשובות ביותר בתולדות המוסיקה המתקיימות עד היום, בהן צורת הסונטה, הסימפוניה, רביעיית המיתרים והקונצ'רטו הקלאסי, וכמה מיצירות המופת של ספרות המוסיקה, בהן אופרות, סימפוניות ומוסיקה קאמרית. הקורס מתמקד ביצירותיהם של שניים מתוך שלושת הגיבורים הראשיים של המוסיקה במחצית השנייה של המאה ה-18 ובראשית המאה ה-19: יוזף היידן ווולפגנג אמדאוס מוצרט (ליצירותיו של לודוויג ואן בטוב, הגיבור האחרון של הקלאסיקה הווינאית, מוקדש קורס נפרד).

לאורך הקורס ייבחנו היבטים שונים הנוגעים לסגנון הקלאסי, ובהם: "קלאסיקה" היא תקופה, סגנון או ערך; האם אפשר לזהות מאפיינים קלאסיים במוסיקה, ואם כן – מהם; במה שונות יצירותיהם של היידן ומוצרט מאלו של יתר מלחיני התקופה, ובמה שונות יצירותיהם של היידן ושל מוצרט אלה מאלה, וכן הלאה.

מטרות הקורס

- דיון ברקע ההיסטורי, החברתי וההגותי של התקופה
- הכרת מאפייני הסגנון הקלאסי במוסיקה של המאה ה-18
- התוודעות למבחר מיצירותיהם של היידן, מוצרט ומלחינים נוספים בני התקופה
- התנסות בניתוח צורני (בדרגות שונות של התעמקות) ביצירות מתחומים ומז'אנרים שונים

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מקורות הסגנון הקלאסי**
- 2 יחידה **האופרה הקלאסית המוקדמת**
- 3 יחידה **מהפכת הסונטה**
- 4 יחידה **המוסיקה הקאמרית של היידן ומוצרט**
- 5 יחידה **המוסיקה הכנסייתית של מוצרט**
- 6 יחידה **מוצרט והקונצ'רטו לפסנתר**
- 7 יחידה **הסימפוניות של היידן**
- 8 יחידה **הסימפוניות של מוצרט**
- 9 יחידה **1791, השנה האחרונה בחייו של מוצרט**
- 10 יחידה **"דון ג'ובאני" מאת מוצרט (מתוך הקורס האופרה)**

חומר הלימוד כולל תקליטורים ובהם הקלטות של היצירות הנדונות בקורס.

10260 מאנה מגדלנה (באך) ועד האיננוציות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם מומלץ: הקורס מבוא למוסיקה או ידיע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ורדי, ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר רון וידברג; לאה הספל (עריכה)

יועצים: פרופ' יהודית כהן, פרופ' אמנון שילוח

מזה למעלה ממאתיים וחמישים שנה משמשת יצירותיו של באך למקלדת כחומר בסיסי בהוראת הפסנתר.

הקורס מציג את כל יצירותיו הקלות של באך למקלדת, ודן הלכה למעשה בדרכי ביצוע, לאור העקרונות הסגנוניים של תקופת הבארוק. הקורס מיועד לסטודנטים בעלי שליטה במקלדת ברמת יצירותיו הקלות של באך ובעלי ידיע בסיסי בהרמוניה, וכן למוסיקאים ולמורים למוסיקה השואפים להעמיק את ידיעותיהם בעקרונות האינטרפרטציה של מוסיקה מתקופת הבארוק.

מטרות הקורס

- התוודעות ליצירותיו של באך המתאימות לנגינה בשנות הלימוד הראשונות.
- הכרת כלי הנגינה המקוריים מתקופת הבארוק והתמודדות עם בעיות ביצוע בפסנתר המודרני.
- התמודדות עם בעיות סגנוניות ומוסיקליות של התקופה: דינמיקה, קישוטים, טמפו, ארטיקולציה ואפיון קטעים מסוגים שונים.
- ניתוח הטקסט המוסיקלי כנקודת מפתח לביצוע.
- מתן בסיס ליישום עקרונות האינטרפרטציה גם לגבי יצירות בארוקיות אחרות.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **הכלי והצליל – הכרת כלי הנגינה והדינמיקה האופייניים לתקופה**
- 2 יחידה **המרכיבים הסגנוניים של הביצוע – ריתמוס וטמפו, ארטיקולציה וקישוטים**
- 3 יחידה **הספרונים לפסנתר של אנה מגדלנה באך**
- 4 יחידה **הספרון לפסנתר של וילהלם פרידמן באך**
- 5 יחידה **הפרלודים הקטנים והפוגות הקטנות**
- 6-7 יחידות **האיננוציות הדו-קוליות**
- 8-9 יחידות **הסינפוניות (האיננוציות התלת-קוליות)**

הקורס מלווה בשני סרטי טלוויזיה שהופקו על-ידי האוניברסיטה הפתוחה ובסרט טלוויזיה מתורגם, וכן בהקלטות שבהן מושמעות היצירות הנדונות בקורס.

10251 המוסיקה של יוהן סבסטיאן באך

6 נקודות זכות* ברמה רגילה

ידיע קודם מומלץ: הקורס מבוא למוסיקה או ידיע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית כהן (כתיבת יחידות 1, 2, 3, 6), ד"ר עדו אברבאיה (כתיבת יחידות 4, 7, 8), ד"ר דניאל סנדלר (כתיבת יחידה 5); ד"ר רון וידברג, ענת שרון; ד"ר בת-שבע שפירא, ורד זילבר-ורוד (עריכה)

אחראים אקדמיים: פרופ' יהודית כהן, ד"ר בנימין פרל

יועצים: פרופ' אריה ורדי, פרופ' יצחק סדאי, פרופ' אמנון שילוח

המוסיקה של באך נחשבת כסיכום וכפסגה של מוסיקת הבארוק, ואחד משיאיה של המוסיקה בכלל. הקורס המוקדש ליצירותיו מתמקד בתחומי ההלחנה השונים שבאך עסק בהם, במטרות שניצבו לנגד עיניו ובדרכים שנקט להשגתן, תוך עיון ביצירות מייצגות מכל תחום.

במהלך הקורס יתבחרו לעומקן סוגיות כגון: מהו סגנון הבארוק ומהם מאפייניו הסגנוניים הייחודיים של באך, מהם ההקשרים ההיסטוריים והחברתיים שבהם נוצרה המוסיקה, מה היו הז'אנרים העיקריים בתקופה, מהן הטכניקות שעליהן התבסס באך ובאילו חידושים נקט ביצירותיו, אילו משמעויות חוץ-מוסיקליות (דתיות/רוחניות) מבוססות במוסיקה שלו ועוד.

מטרות הקורס

- עיון במקומו של באך על רקע התמורות הסגנוניות של תקופתו
- היכרות עם הסגנונות, הטכניקות והמבנים הצורניים ביצירות באך
- הרחבת הניסיון בניתוח צורני, מלודי והרמוני, ויישומו במוסיקה של באך

חומר הלימוד

- 1 יחידה **באך ושפת הבארוק (מבוא)**
- 2 יחידה **באך כפדגוג**
- 3 יחידה **הכורל ועיבודו**
- 4 יחידה **מן הסולו אל הקונצ'רטו**
- 5 יחידה **המיסה בסי מינור**
- 6 יחידה **אמנות ואומנות במוסיקה של באך – וריאציות גולדברג**
- 7 יחידה **המוסיקה של באך הצעיר**
- 8 יחידה **מבוא ל"מתאוס פסיון"**

הקורס מלווה בנספח תווים ובהקלטות.

* הקורס נמצא בתהליך הרחבה של היקף חומר הלימוד, ועתידות להתווסף לו שתי יחידות לימוד ומקראה של מאמרים עדכניים.

10719 תולדות הג'ז

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא למוסיקה או ידע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: יוסי מר חיים, יעל דוידוביץ; רוני אמיר (עריכה)
אחראי אקדמי: ד"ר רון וידברג
יועצים: פרופ' נפתלי וגנר, ד"ר אלונה שגיא

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם סגנון ייחודי ויוצא דופן בתולדות המוסיקה. הג'ז נוצר כמוסיקה של מיעוט בארצות-הברית, והתפתח במרוצת השנים לשפה מוסיקלית בין-לאומית, המנוגנת בכל קצווי תבל ומהווה בסיס לשיתוף ואחוזה בין מוסיקאים מתרבויות שונות. מתוך כך, סגנון הג'ז מוגדר בדרך כלל כאמנות מאולתרת, תוססת, מרדנית, בעלת מסרים חברתיים ופוליטיים.

למרות מורכבותו של הג'ז ושפע גווניו, אפשר לחדור לסוד יצירתו. בקורס זה נחוזה את אוירת הג'ז, נלמד לזהות ולהעריך סגנונות ודרכי ביצוע, נתוודע לקורות חייהם של גדולי הנגנים והיוצרים בעולם הג'ז, נאזין ליצירות מופת פרי עטם וננתח אותן.

מטרות הקורס

- התוודעות להיסטוריה של הג'ז
- היכרות עם הסגנונות השונים במוסיקת הג'ז
- לימוד מבנים ועקרונות מוסיקליים בסיסיים האופייניים לג'ז
- היכרות עם ביוגרפיות של אישים בולטים
- בדיקת יחסי הגומלין עם זרמים מקבילים מחוץ לג'ז

חומר הלימוד

- יחידה 1 שורשים והתחלות
- יחידה 2 מרכיבי היסוד של הג'ז
- יחידה 3 מדיסקילנד לסווינג
- יחידה 4 עידן הביג-בנד
- יחידה 5 הביבופ
- יחידה 6 "הג'ז הקריר" (Cool Jazz), סגנון החוף המערבי והזרם השלישי
- יחידה 7 ג'ז מודאלי, "הרד בופ"
- יחידה 8 ג'ז חופשי ומשמעויותיו הפוליטיות והחברתיות
- יחידה 9 פלישת הכלים האלקטרוניים
- יחידה 10 וסגנונות הפיוז'ן (ג'ז-רוק) למיניהם שנות התשעים – התמתנות וחזרה למקורות
- יחידה 11 "לא רק באמריקה" – ג'ז ומוסיקת עולם באירופה, באפריקה ובישראל

ליחידות הלימוד מצורפים תקליטורים וסרטי DVD עם קטעי המוסיקה הנדונים בקורס.

10261 המורשת המוסיקלית של קהילות ישראל

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה

ואנתרופולוגיה

שידוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה

4 ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא למוסיקה או ידע מוסיקלי מקביל.

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון שילוח, ד"ר אברהם אמזלג, ד"ר פיליפ בולמן, ישראל דליות, יוסי ספורטה, יהודה קדרי; בת-חן פירסט (עריכה)
יועצים: פרופ' חנוך אבנארי, פרופ' אסתר גרזון-קיו, פרופ' יהואש הירשברג, פרופ' אריה ורדי, פרופ' דליה כהן, פרופ' יהודית כהן, פרופ' אליהו שליפר, ד"ר יששכר בן-עמי

מטרות הקורס

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם המורשת המוסיקלית של קהילות ישראל באמצעות ביטוי משולב הכולל את המוסיקה, הטקסט, האירוע ובעיות שונות – היסטוריות וסוציו-תרבותיות – הקשורות במסורות המוסיקליות היהודיות השונות.

בקורס נדונות סוגיות הקשורות בזהות היהודית של המורשות המוסיקליות השונות. כמו כן, נדונות תמורות שחלו בהן בעקבות מפגש התרבויות בארץ מאז חידוש היישוב העברי בה. הקורס עוסק בנושאי חתך מרכזיים המשותפים למספר רב של מסורות, ובנושאים שיש להם גם היבטים אוניברסליים במסורות לא-יהודיות.

מבחינה מתודולוגית מטופל הנושא תוך הסתמכות על התאוריות האתנו-מוסיקולוגיות מחד גיסא, ועל מתודות היסטוריות מאידך גיסא. הנושאים מודגמים בהקלטות, וחלקם מלווה בסרטים.

בין הנושאים שהקורס עוסק בהם: מוסיקה ודת; השפעת עולם הקבלה על התפתחות המוסיקה במזרח; המוסיקה של בית הכנסת; הקנטילציה, טעמי המקרא, הפיוט; הגבולות המוסיקליים בין שירת בית הכנסת לשירה שמחוץ לו; כלי המוסיקה; המוסיקה בחיי האדם והקהילה; שלבים בעבודתו של האתנו-מוסיקולוג; תמורות במוסיקה של העדות; המחול; מזרח ומערב במוסיקה הישראלית.

חומר הלימוד

בקורס משולבת סדרה של סרטי וידאו, "עם וצליליו", המראה צילומים אותנטיים של פעילות מוסיקלית בקהילות יהודיות שונות ברחבי העולם.

10934 בטהובן – מורד ורומנטיקן*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים ובכללם הקורס **מבוא למוסיקה** או הוכחת ידע מוסיקלי מקביל והקורס **הסגנון הקלאסי**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר רון וידברג (כתיבה), הדס גולדשמיט-חלפון; רינה סקוטלסקי, נילי וייס (עריכה)
יועצים: פרופ' אריה ורדי, ד"ר בנימין פרל, ד"ר עדו אברבאיה, ד"ר נחום אמיר

הקורס מתמקד ביצירותיו של אחד הגיבורים הנערצים בתרבות המערב ואחד המלחינים האהובים והמהוללים ביותר בתולדות המוסיקה: לודוויג ואן בטהובן. הקורס בוחן את יצירתו של בטהובן מתוך ההקשר ההיסטורי והסגנוני שלתוכו נולד ובו פעל, ובדק את השפעתם העמוקה של שני הגיבורים הראשיים שקדמו לו, היידן ומוצרט (שהקורס **הסגנון הקלאסי** (10626) מוקדש להם), ואת האופן שבו הפך ליורשם וליוצר מרכזי בפרטוטאר הקונני. סגנונו של בטהובן חרג מזה של בני תקופתו, ומחייב התייחסות כאל תקופה בפני עצמה.

הקורס מתמקד בז'אנרים החשובים שהעסיקו את בטהובן, בהם הסונטות לפסנתר, הסימפוניות, רביעיות המיתרים, הקונצרטו ועוד. הדיון עוסק בהיבטים הקשורים בקונטקסט של חיבור היצירות השונות (האקלים הסוציו-פוליטי של התקופה, אירועים מתחום הביגרפיה האישית ועוד), ומתעמק בניתוח המוסיקה ותהליך כתיבתה.

חומר הלימוד

- יחידה 1 תקופת בון (1770-1792)
 - יחידה 2 תקופת וינה הראשונה (1792-1800)
 - יחידה 3 הסונטות לפסנתר בתקופת וינה הראשונה
 - יחידה 4 ימי משבר ויצירה (1800-1802)
 - יחידה 5 הסימפוניות (א): עד 1806
 - יחידה 6 הסונטות לפסנתר של "העשור ההרואי" (1803-1814)
 - יחידה 7 הסימפוניות (ב): 1807-1812
 - יחידה 8 רביעיות המיתרים (א) אופוס 18 ו-59 ("רזומבסקי")
 - יחידה 9 האופרה "פידליו"
 - יחידה 10 רביעיות המיתרים (ב) ומוסיקה קאמרית (1808-1814)**
 - יחידה 11 המראה והתכנסות (א): סונטות לפסנתר מאוחרות**
 - יחידה 12 ה"מיסה סולמניס" והסימפוניה התשיעית**
 - יחידה 13 המראה והתכנסות (ב): רביעיות מיתרים אחרונות (1816-1826)**
- חומר הלימוד כולל תקליטורים ובהם הקלטות של היצירות הנלמדות ושל דוגמאות התווים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. העבודה תוכל להיות עבודת ניתוח, עבודה בעלת אופי עיוני, או שילוב של שתי הגישות.
** יחידות אלה לא יילמדו בשנת תש"ע.

הפניות לקורסים נוספים

תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18. חלק א (10282) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 30.

תרבות ההשכלה – הגות ואמנות באירופה במאה ה-18. חלק ב (10463) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 30.

אירופה ערש הלאומיות (10403) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 31.

גרמניה 1830-1770: מאומת תרבות לתרבות לאומית (10513) (מ) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 38.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות במוסיקה.

מדעי החברה

מדעי החברה – כללי / 77

כלכלה / 80

ניהול / 86

חשבונאות / 95

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה / 100

תקשורת / 108

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / 114

חינוך / 126

פסיכולוגיה / 132

95001 סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות.
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הסדנה: יחזקאל נוימן

מטרת הסדנה

להקנות או לרענן ידע מתמטי ברמה תיכונית, הדרוש ללימוד הקורסים **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול** (10142), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (20406), קורסי המבוא בסטטיסטיקה וקורסי המבוא בכלכלה.

קורסים אחדים מבין אלה הם חובה במסלולי לימוד לקראת מגוון תארים, כגון:

- בוגר אוניברסיטה בניהול ובכלכלה.
- בוגר אוניברסיטה בניהול ובמדעי המחשב- מערכות ויישומים.
- בוגר אוניברסיטה בכלכלה ובמדעי המחשב- מערכות ויישומים.
- בוגר אוניברסיטה בחינוך: מגמת תכניות לימודים ושיטות הוראה ובמדעי המחשב- מערכות ויישומים.

קהל היעד

סטודנטים שרמת ידיעותיהם במתמטיקה היא של בגרות בהיקף מצומצם (3 י"ל), וכן סטודנטים שלמדו מתמטיקה בהיקף מורחב (4 או 5 י"ל), אך לא עסקו בה זה זמן רב, או שהשיגיהם היו נמוכים.

מבנה הסדנה

הסדנה מבוססת על הוראה פרונטלית. היא נמשכת שמונה שבועות, ומתקיימת בכל מרכז לימוד שמספר הנרשמים בו מצדיק את פתיחתה. בכל שבוע יש מפגש של ארבע שעות. החומר הנלמד מתורגל בעבודות בית שנבדקות על-ידי המנחים. לא תהיה בחינת גמר בתום הסדנה. ההשתתפות בסדנה אינה בגדר חובה לשום סטודנט, והיא לא תקנה נקודות זכות אקדמיות או כל זכות אחרת.

מועדי הוראה

הסדנה מוצעת פעמיים בשנה, פעם בסמסטר הקיץ (לקראת סמסטר הסתיו) ופעם נוספת במחצית השנייה של סמסטר הסתיו (לקראת סמסטר האביב).

נושאי הלימוד

התכנים הנלמדים נבחרים מבין הנושאים הבאים (לעתים בהתאמה לצרכים הייחודיים של כל קבוצת לומדים):

- **אלגברה בסיסית** – נוסחאות כפל מקוצר, חוקי חזקות, פירוק לגורמים, פתרון משוואות פשוטות
- **תורת הקבוצות** – סימונים ופעולות בין קבוצות
- **פונקציות** – מושגי יסוד, הפונקציה הליניארית, הפונקציה הריבועית, גרפים של פונקציות פשוטות, הפונקציה המעריכית, הפונקציה הלוגריתמית
- **טריגונומטריה** – לפי הצורך
- **הנגזרת**

10159 יישומי מחשב למדעי החברה*

קורס ברמת פתיחה שאינו מקנה נקודות זכות.**
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר צפורה ארליך, דוד לופון, רבקה גדות

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע בנושא המחשב האישי ויישומיו ובנוסף לאפשר התנסות במרכיבים השונים של התקשוב כדי להכשיר את הסטודנטים להשתתף בקורסים מתוקשבים בהמשך לימודיהם. בקורס יוצגו כלי עזר ממוחשבים שישרתו את הסטודנטים הן במהלך לימוד הקורסים ובעת כתיבת עבודות סמינריות, והן בעבודתם בעתיד.

מבנה הקורס

הקורס הוא קורס מתוקשב הכולל קבוצות דיון, הורדת מטלות מאתר הקורס, שליחת מטלות בדואר אלקטרוני ו/או במערכת שליחת המטלות הממוחשבת. המטלות בקורס כוללות יישום של התוכנות הנלמדות, ופרויקט מסכם שישלב יישום של כל החומר הנלמד בקורס.

לצורך לימוד הקורס דרוש מחשב אישי עם תמיכה בעברית; תוכנת חלונות בעברית (גרסת Windows98 ומעלה); התוכנות הנלמדות בקורס; כונן CD-ROM; כרטיס קול; מודם וחבור לאינטרנט.

נושאי הלימוד

- **מבוא להכרת המחשב**
- **מערכת ההפעלה חלונות WINDOWS**
- **מעבד התמלילים WORD**
- **האינטרנט ויישומיו**
- **הגיליון האלקטרוני EXCEL**
- **תוכנת המצגות POWER POINT**

* אפשר לגשת לבחינת פטור במקום ללימוד את הקורס. הבחינה כרוכה בתשלום. פרטים באתר הקורס ובסעיף 20.2.1 בדיעון האקדמי.

בקורס זה נלמד נושא הגיליון האלקטרוני בהיקף שאינו נלמד בקורס **יישומי מחשב למדעי הרוח** (10160). לכן, מי שילמד את הקורס **יישומי מחשב למדעי הרוח** לא יהיה פטור מלימוד קורס זה. בקורס זה יש חפיפת תוכן עם הקורס **יישומי מחשב למדעים** (20126). מי שילמד קורס זה, יהיה פטור מלימוד הקורס **יישומי מחשב למדעים**. פרטים מלאים בפרק 19 בדיעון – **קורסים חופפים**.

** החל מסמסטר 2006 הקורס אינו מקנה נקודות זכות. עם זאת, נשאת בתוקף הדרישה ללימוד הקורס בתכניות בהן הוא חובה או לחלופין להוכחת ידע על-ידי בחינת פטור. סטודנטים בעלי תכנית לימודים מאושרת שכתוצאה מהשינוי אינם עומדים בדרישות לתואר, יצטרכו להשלים את נקודות הזכות החסרות ולהגיש תכנית מעודכנת לאישור. השינוי אינו חל על סטודנטים שלמדו את הקורס לפני סמסטר 2006.

10145 חשיבה ביקורתית: שיקולים סטטיסטיים ושיפוט אינטואיטיבי

3 נקודות זכות ברמת פתיחה
שיפוט נוסף: מדעי החברה / פסיכולוגיה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' ורדה ליברמן, פרופ' עמוס טברסקי; ענת אראל-גפני (עריכה)

האדם בחברה המודרנית הוא למעשה צרכן של מידע. כמעט מדי יום הוא נחשף לכתבות ולהמלצות הנוגעות לשאלות כגון: האם דיאטה דלת כולסטרול מעלה את תוחלת החיים? האם קיימת "יד חמה" בכדורסל? האם אפשר לבא הצלחה בתפקיד על פי כתב יד? האם תגמול חיובי יעיל יותר מתגמול שלילי?

הקורס נועד להקנות לסטודנטים כלים בסיסיים של חשיבה ביקורתית כדי לסייע לו להיות צרכן אינטליגנטי של מידע. הלימוד מתבסס על ניתוח של בעיות מחיי היומיום.

הקורס מציג מושגים סטטיסטיים ושיקולים מתודולוגיים רלוונטיים (כגון: קבוצת ביקורת, טעויות דגימה, תסוגה לממוצע, כיוול) לצד מנגנונים פסיכולוגיים (כגון: יציגות, זמינות ועיגון), שבהם בני אדם נוטים להשתמש כדי להעריך מידע באופן אינטואיטיבי. הקורס מתמקד בסוגיות שבהן התרשמויות אינטואיטיביות וקיצוריות דרך בחשיבה על בעיות יומיומיות מובילים אותנו לעתים להטיות שיטתיות ולהערכות שאינן עולות בקנה אחד עם הקריטריונים הנגזרים ממודלים פורמליים.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **חשיבה ביקורתית: שיקולים סטטיסטיים ושיפוט אינטואיטיבי** מאת ו' ליברמן וע' טברסקי (האוניברסיטה הפתוחה, 1996).

נושאי הלימוד

- קשר סטטיסטי וקשר סיבתי
- סוגיות של חיים ומוות
- טעויות דגימה
- שכיחות, הסתברות ודרגת אמונה
- זמינות ועיגון
- שיפוט על-פי יציגות
- תפיסת מקריות ותלות סדרתית
- תסוגה לממוצע ושיפוט לא רגרסיבי
- התמדת אמונות
- ביטחון, ידע וכיוול

מדעי החברה

מדעי החברה – כללי

תואר ראשון

10285 שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א או מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים ואחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב או הסקה סטטיסטית. ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים מבוא לפסיכולוגיה, מבוא לסוציולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' שמואל אליס, ד"ר מיכאל אשכנזי, ד"ר גלית גורדוני, ד"ר מינה צמח (כתיבה), קלי ספרטה; ענת אראל-גפני (עריכה) **יועצים:** ד"ר אבישי אנטונובסקי, פרופ' דוד בודסקו, ד"ר דן בונה, פרופ' גרי בורונשטיין, פרופ' גרשון בן שחר, פרופ' אבישי הניק, ד"ר משה הרטמן, פרופ' תמר הרמן, ד"ר שלווה וייל, פרופ' דן זכאי, פרופ' אפרים יער, פרופ' נח לוי-אפשטיין, פרופ' אריה נדלר, פרופ' נחמיה פרידלנד, פרופ' יוסף צלגוב, פרופ' אשר קוריאט, פרופ' אריה קרוגלנסקי, פרופ' מיכל שמיר

הקורס נועד להקנות לסטודנטים מושגים וכלים בסיסיים להבנת החקירה המדעית בכלל והמחקר ההתנהגותי בפרט. הבנה זו תאפשר להעריך מחקר בצורה ביקורתית ולתכנן מחקר שאמור לבחון סוגיה חברתית העומדת על הפרק.

הקורס מציג את העקרונות הכלליים העומדים בבסיס תהליך החקירה המדעית, מפרט את השלבים השונים המרכיבים תהליך זה, מתאר שלושה סגנונות שונים של מחקר במדעי החברה, דן בבעיות המתעוררות עקב הנסיבות החברתיות שבהן מתבצע המחקר ההתנהגותי, ומציג כלים המסייעים במערכת המחקר והמסקנות המשתמעות ממנו.

חומר הלימוד

עקרונות המחקר

יחידות 1-2 מושגי יסוד בחקירה מדעית
יחידה 3 עקרונות המדידה

סגנונות המחקר

יחידה 4 מחקר אתנוגרפי באנתרופולוגיה
יחידה 5 הסקר
יחידה 6 הניסוי

הטיות במחקר והערכתו

יחידה 7 על הנסיבות החברתיות של המחקר ההתנהגותי
יחידה 8 סיכום והערכה

30112 מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים. ידע קודם מומלץ: יישומי מחשב למדעי החברה.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זמיר, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' גד נתן, מרגלית פיין, ריבה נדס, מיכל שטרן **יועצים:** פרופ' שמואל אביטל, פרופ' יוסף יהב, פרופ' יוסף רינות

קורס זה הוא המשכו של הקורס מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (30111). הקורס מציג את השיטות העיקריות להסק מנתוני מדגם לאוכלוסייה כולה. בקורס זה נלמד השימוש בתוכנה הסטטיסטית SPSS.

חומר הלימוד

יחידה 11 דגימה ומשפטי גבול

יחידה 12 אמידה

יחידה 13 בדיקת השערות

יחידה 14 מבחנים אי-פרמטריים

חומר הלימוד כולל מדריך למידה לתוכנת SPSS.

* קורס זה חופף בתוכנו לקורס הסקה סטטיסטית (30204). לחפיפה זאת ולחפיפות נוספות יש השלכות על מספר נקודות הזכות הניתנות לצבירה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

30111 מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א*

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

4 לא נדרש ידע קודם.**

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זמיר, פרופ' רות בייט-מרום, נורית חלוזין, סטנלי ברקן, מרגלית פיין, מיכל שטרן **יועצים:** פרופ' שמואל אביטל, פרופ' יוסף גיליס, פרופ' יוסף יהב, פרופ' אמנון יקימובסקי, פרופ' גד נתן, ד"ר אפרים דרום, פרופ' יוסף רינות

קורס זה נועד להקנות מושגים בסיסיים בשיטות של תיאור נתונים ובתורת ההסתברות. למרות שהקורס חופף בתוכנו לקורס מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (30203), המושגים המתמטיים הנדרשים נרכשים כאן בצורה הדרגתית ופשוטה יותר. הקורס מהווה בסיס הכרחי לקורס מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב (30112).

חומר הלימוד

יחידות 1-5: היחידות עוסקות בסטטיסטיקה תיאורית. ביחידות אלה נערכת היכרות עם מושגים כמו היסטוגרמה, ממוצע, חציון, שכיה, סטיית תקן, התפלגות נורמלית סטנדרטית ומדדי קשר. כמו כן נלמדים שימושי הסטטיסטיקה ואופי עבודת הסטטיסטיקאי.

יחידות 6-8: היחידות עוסקות בהסתברות. ביחידות אלה נערכת היכרות עם מושגים כמו מרחב מדגם, הסתברות, מאורעות, הסתברות מותנה, משתנים מקריים ומשתנה בינומי, וכן תוחלת ושונות של משתנים מקריים.

* קורס זה חופף בתוכנו לקורס מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (30203). לחפיפה זאת ולחפיפות נוספות יש השלכות על מספר נקודות הזכות הניתנות לצבירה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

** כדי להצליח בקורס נדרש ידע מתמטי ברמה תיכונית (בגרות של 3 יחידות). לסטודנט שאינו בעל ידע זה מומלץ מאוד ללמוד את הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001) לפני שירשם לקורס.

מדעי החברה

מדעי החברה – כללי

10286 רגרסיה וניתוח שונות*

2 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**. ידע קודם מומלץ: הקורס **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' שמואל אליס (כתיבה), קלי ספורטה; ענת אראל-גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' דוד בודסקו, פרופ' אבישי הניק, פרופ' נחמיה פרידלנד, פרופ' יוסף צלגוב

הקורס מציג שיטות סטטיסטיות מתקדמות לניתוח נתונים הנאספים במחקר. כמו כן נלמד השימוש בתוכנת SPSS.

חומר הלימוד

- יחידה 9 **ניתוח רגרסיה**
 - יחידה 10 **רגרסיה ושימושיה**
 - יחידה 11 **ניתוח שונות חד-כיווני**
 - יחידה 12 **ניתוח שונות דו-כיווני**
- מדריך למידה לתוכנת SPSS.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעי החברה – כללי

נוער, חינוך ופוליטיקה במזרח התיכון (10510) (מ) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 41.

מרחב, זמן וחברה בארץ-ישראל הקדומה (10379) (מ) – משובץ בגיאוגרפיה, עמ' 43.

דינמיקה של משא ומתן (10526) (מ) – משובץ בניהול, עמ' 91.

סוציולוגיה של התרבות (10659) (ר) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 103.

נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה – פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית (10444) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 144.

הפניות לקורסים נוספים

מבוא לסוציולוגיה (10134) (פ) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 100.

מבוא לפסיכולוגיה (10136) (פ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 132.

מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (30203) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 148.

הסקה סטטיסטית (30204) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 148.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות במדעי החברה – כללי.

* קורס זה חופף בתוכנו לקורס **התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות** (10686). לחפיפה זאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות הניתנות לצבירה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

10126 מבוא למקרוכלכלה*

4 נקודות זכות ברמת פתיחה

◀ לא נדרש ידע קודם.**

פיתוח הקורס: ד"ר יעקב רוזנברג, ד"ר געון ייב, אבי פאר
יועצים: פרופ' יורם וייס, פרופ' אסף רזין
פיתוח הקורס (מהדורה מעודכנת ומורחבת):
ד"ר אריה נחמיאס, גליה עופר; חוה ניומן (עריכה)
יועצים (מהדורה מעודכנת): פרופ' אורי בן-ציון,
פרופ' ישראל לוסקי, פרופ' משה קיס, ד"ר דורון סונסינו

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד בתורת המקרוכלכלה. הקורס עוסק בחשבונאות לאומית ובניתוח קביעת התוצר הלאומי והרכב שימושי, תוך שילוב בין המערכת הריאלית – שוק המוצרים, והמערכת המוניטרית – שוק הכסף. בחלק א של הקורס מוצג המשק כמשק סגור. בחלק ב, הדיון המקרו-כלכלי מביא בחשבון את הקשרים עם שאר העולם, והקורס מנתח את הפעילות הכלכלית החורגת מתחומו של המשק הלאומי היחיד – המשק הפתוח.

חומר הלימוד

חלק א

- 1 יחידה **מבוא: הצגת התחום והצגת מושגי יסוד**
- 2 יחידה **החשבונאות הלאומית**
- 3 יחידה **מרכיבי הביקוש המצרפי**
- 4 יחידה **שינוי משקל בשוק המוצרים**
- 5 יחידה **הכסף במשק ומערכת הבנקאות**
- 6 יחידה **שוק הכסף**
- 7 יחידה **שינוי משקל משולב – שוק המוצרים ושוק הכסף**

חלק ב

- 8 יחידה **מאזן התשלומים ושוק מטבע החוץ**
- 9 יחידה **משק פתוח**
- 10 יחידה **אינפלציה**

* לסטודנטים המבקשים ללמוד את שני המבואות בכלכלה, מומלץ ללמוד את הקורס **מבוא למקרוכלכלה** (10131) לפני הקורס **מבוא למקרוכלכלה** (10126).

** כדי להצליח בקורס נדרש ידע מתמטי ברמה תיכונית (בגרות של 3 יחידות). לסטודנט שאינו בעל ידע זה מומלץ מאוד ללמוד את הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001) לפני שירשם לקורס.

10131 מבוא למיקרוכלכלה

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

◀ לא נדרש ידע קודם.*

פיתוח הקורס: ד"ר געון ייב (כתיבה); ישראל הנגאל (עריכה)
יועץ: פרופ' מנחם יערי

מטרת הקורס להקנות מושגים וכלי ניתוח בסיסיים במיקרו-כלכלה.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **הבעיה הכלכלית** – תופעת המחסור (גורמי הייצור, אפשרויות הייצור, תעסוקה מלאה וייצור יעיל, בחירה וויתור, התמחות וחליפין, צמיחה כלכלית); מקבלי ההחלטות (בתי עסק ומשקי בית, מבנה השוק, תכנון על-ידי השוק, כשל השוק, יזמה מעורבת).
- 2 יחידה **תחרות משוכללת: התנהגות היצרן** – ייצור, עלויות ורווח בטווח הקצר (פונקציית הייצור, תפוקה שולית פוחתת, עלויות הייצור, פדיון ורווח, קביעת היקף הייצור); פונקציית ההיצע (הכמות המוצעת, עקומת ההיצע, עודף היצרן).
- 3 יחידה **תחרות משוכללת: התנהגות הצרכן** – קביעת הרכב הצריכה (מערכת הטעמים, מגבלת התקציב, שיווי משקל); פונקציית הביקוש (הכמות המבוקשת, נחיתות ונורמליות, תחליפיות ומשלימות, עקומת הביקוש, ביקוש ותועלת, תועלת שולית פוחתת, מחיר הביקוש, עודף הצרכן).
- 4-5 יחידות **קביעת מחיר בשוק תחרותי** – מנגנון השוק התחרותי (ביקוש והיצע מצרפיים, שיווי משקל בשוק תחרותי, שינויים בשיווי המשקל, גמישות הביקוש וההיצע); התערבות ממשלתית (הטלת מס קנייה, מתן סובסידיה, קביעת מחיר מינימום, קביעת מחיר מקסימום, הטלת מס על יבוא, מתן פרמיה ליצוא).
- 6 יחידה **מונופול ותחרות לא-משוכללת** – מונופול (קביעת מחיר והיקף ייצור בטווח הקצר, מונופול מול תחרות משוכללת, התערבות ממשלתית, אפליית מחירים); תחרות לא-משוכללת (אוליגופול, קביעות מחירים, שיתוף פעולה בין יצרנים, תחרות מונופוליסטית).

* כדי להצליח בקורס נדרש ידע מתמטי ברמה תיכונית (בגרות של 3 יחידות). לסטודנט שאינו בעל ידע זה מומלץ מאוד ללמוד את הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001) לפני שירשם לקורס.

10142 חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול

◀ ידע קודם: נדרש ידע בסיסי במתמטיקה (אלגברה) ברמה תיכונית של 3 יחידות לימוד לפחות.*

פיתוח הקורס: פרופ' עוזי סגל (כותב ראשי), יחזקאל נוימן; אורה מאור (עריכה)
יועצים: פרופ' אברהם גינזבורג, פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ציפי ברנר

הקורס נועד לסטודנטים לכלכלה ולניהול. מטרתו להקנות את הרקע המתמטי הדרוש בתחום החשבון הדיפרנציאלי והאינטגרלי ללימודי התואר הראשון.

חומר הלימוד

- יחידות 1-2 **פונקציות** – הגדרת מושג הפונקציה, גרפים, פונקציות קוויות וריבועיות, חזקות ולוגריתמים, המספר e, הרכבת פונקציות, פונקציות הפכיות.
- יחידות 3-4 **נגזרות** – מושג הנגזרת, נגזרות של פונקציות מורכבות, פונקציות מונוטוניות, פונקציות קמורות וקעורות, נקודות קיצון, נקודות פיתול, גמישות.
- יחידות 5-6 **פונקציות של שני משתנים** – פונקציות של שני משתנים, עקומות שוות ערך, נגזרות חלקיות, משפט הפונקציות הסתומות, נקודות קיצון של פונקציה של שני משתנים, כופלי לגרנז', פונקציות הומוגניות.
- יחידה 7 **אינטגרציה** – פונקציה קדומה, האינטגרל הלא מסוים, שיטות אינטגרציה, האינטגרל המסוים ושימושי (חישובי שטחים), משוואות דיפרנציאליות מסדר ראשון.

* לסטודנטים שרמת ידיעותיהם במתמטיקה היא של בגרות בהיקף מצומצם (3 יחידות לימוד), וכן לסטודנטים שלמדו מתמטיקה תיכונית בהיקף מורחב (4 או 5 יחידות לימוד), אך לא עסקו בה זמן רב, או שהשיגיהם היו נמוכים, מומלץ לעיין בתיאור הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001).

מדעי החברה

כלכלה

10284 מושגי יסוד באקונומטריקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, מבוא למיקרוכלכלה, מבוא למקרוכלכלה. ידע קודם מומלץ: הקורסים חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול, נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה.

פיתוח הקורס: ד"ר עמיר שמואלי, פרופ' ישיב, אייל בן-שלוש; ריבה נדם (עריכה) **יועץ:** פרופ' יואל חייטובסקי **פיתוח הקורס** (מהדורה מעודכנת ומורחבת): פרופ' משה קיס, ד"ר נסים בן-דוד; חוה ניומן (עריכה)

יועצים (מהדורה מעודכנת): פרופ' יוסף דויטש, פרופ' שאול לאנד, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר דורון קליגר, ד"ר דרורה קרוטקין

הקורס נועד לצייד את הסטודנטים בכלים הבסיסיים של שיטות המחקר האמפירי בכלכלה, להקנות את עקרונות החשיבה של שיטות אלה ואת היכולת להבין מחקרים אמפיריים שנעשו על-ידי אחרים על-מנת שיוכל לבצע בעצמו מחקרים כאלה.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מארבעה חלקים הכוללים 12 יחידות לימוד:

החלק הראשון (יחידות 1-4) עוסק במודל הרגרסיה הקלאסי עם משתנה מסביר אחד. חלק זה מהווה בסיס לקורס כולו.

החלק השני (יחידות 5-8) מרחיב את הניתוח למודל הרגרסיה המרובה עם מספר משתנים מסבירים.

החלק השלישי (יחידות 9-10) מציג כמה הרחבות למודל הקלאסי המאפשרות שימוש במודל זה במגוון רחב של יישומים.

החלק הרביעי (יחידות 11-12) מציג את ההשלכות של סילוק ההנחות הקלאסיות על אומדי הריבועים הפחותים שהתקבלו ונדונו ביחידות הקודמות.

שימוש במחשב

השימוש במחשב ביישומים אמפיריים של שיטות המחקר בכלכלה הוא חלק בלתי נפרד ממטרות הקורס ומיעדיו. לאחר לימוד החלק הראשון של הקורס, השימוש בתוכנות סטטיסטיות במחשב ילווה את הלימוד העיוני של יחידות הקורס.

10627 תורת המחירים א

3 נקודות זכות ברמה רגילה

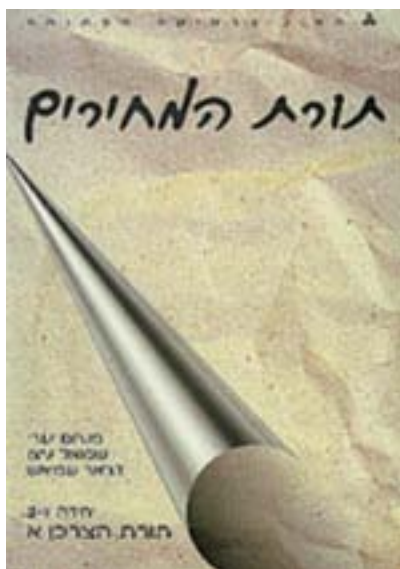
תנאי קבלה: הקורסים מבוא למיקרוכלכלה, חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול.

פיתוח הקורס: פרופ' מנחם יערי, פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ז'ראר עמיאש; ישראל הנגאל (עריכה)

הקורס עוסק בתורת הצרכן הפועל בסביבה תחרותית וביישומיה. חלקו הראשון של הקורס (יחידות 1-2) מוקדש למושגי יסוד הנוגעים לצרכן ולסביבה שבה הוא פועל. בחלק זה מוצגות האקסיומות של תורת הצרכן ושל תורת התועלת. בחלקו השני של הקורס (יחידות 3-4) נדונה בהרחבה תורת הביקוש. חלקו השלישי של הקורס מוקדש ליישומים של תורת הצרכן: היצע עבודה, צריכה על-פני זמן, אי-ודאות, מדדי רמת מחיה ומדדי יוקר מחיה, מדדים של שינויי רווחה ומושג הגמישות.

חומר הלימוד

יחידות 1-2 **תורת הצרכן א**
יחידות 3-4 **תורת הצרכן ב**
יחידה 5 (פרק 6) **יישומים**

10628 תורת המחירים ב

3 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס תורת המחירים א.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל ניצן, פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ז'ראר עמיאש, דוד דילנברגר, שי בזיה; דינה קרן, יהודית גוגנהיימר (עריכה) **יועץ:** פרופ' מנחם יערי

חלקו הראשון של הקורס (יחידות 6-9) עוסק בתורת היצרן הפועל בסביבה תחרותית. חלקו השני של הקורס (10-11) עוסק ביצרנים הפועלים בסביבות לא תחרותיות.

חומר הלימוד

יחידות 6-7 **תורת היצרן א**
יחידות 8-9 **תורת היצרן ב**
יחידה 10 **המונופול**
יחידה 11 **תחרות בין מעטים**

10629 תורת המחרים ג

3 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **תורת המחרים ג**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ז'ראר עמיאש, ד"ר רונן בר-אל, ענת אלכסנדרון; יהודית גונגהיימר (עריכה)

חלקו הראשון של הקורס (יחידות 12-13) עוסק ביחסי גומלין בין היחידות הכלכליות – צרכנים ויצרנים, ובפרט בהקצאת מקורות בסביבה התחרותית. חלקו השני של הקורס מוקדש לשלושה נושאים: סטיות מיעילות, מוצרים ציבוריים והשפעות חיצוניות.

חומר הלימוד

- יחידה 12 **כלכלת חליפין**
- יחידה 13 **יחסי גומלין בין צרכנים ויצרנים**
- יחידה 14 **סטיות מיעילות פארטו, מוצרים ציבוריים והשפעות חיצוניות***

10457 מקרוכלכלה א

2 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ארנון, פרופ' יוסי זעירא (כתיבה), ד"ר אורן זוסמן, אלי עמית, מרגלית פיין, אבנר גרייף, ירום אריאב; ישראלה הנגאל (עריכה)

יועץ: פרופ' אביה ספיבק

מטרת הקורס להקנות את יסודות התאוריה הכלכלית העוסקת בניתוח פעילותו של המשק הלאומי בכללו.

הנושאים העיקריים בקורס הם אלה: החשבונאות הלאומית, הביקוש המצרפי במשק סגור, שיווי משקל בשוק המוצרים ועקומת IS, שוק הכסף – הביקוש לכסף, היצע הכסף, שיווי משקל בשוק הכסף ועקומת LM, תורת הכמות של הכסף, שיווי משקל כללי במשק סגור ומדיניות מוניטרית ופיסקלית, שוק העבודה.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **מושגי יסוד**
- יחידה 2 **שוק המוצרים במשק סגור**
- יחידה 3 **שוק הכסף**
- יחידה 4 **שיווי משקל כללי במשק סגור**
- יחידה 5 **אבטלה**

10458 מקרוכלכלה ב

4 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **מיקרוכלכלה א**.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ארנון, פרופ' יוסי זעירא, ד"ר אורן זוסמן (כתיבה), פרופ' ערן ישיב, אבנר גרייף; ישראלה הנגאל, בת-חן פירסט (עריכה)

יועץ: פרופ' אביה ספיבק

מטרת הקורס להקנות לסטודנטים את יסודות התאוריה הכלכלית העוסקת בניתוח פעילותו של המשק הלאומי בכללו.

הנושאים העיקריים בקורס הם אלה: אינפלציה – הגדרה, דיון במסגרת מודל IS – LM, מס אינפלציה והגורמים לאינפלציה, משק פתוח – מושגי יסוד, קביעת התוצר הלאומי ומדיניות מקרו כלכלית, הגישה המוניטרית למסחר בין-לאומי, מודל IS – LM באבטלה ובמחירים נייחים, שער חליפין נייך וקבוע, דיון בבעיות המשק המבודד ובאפקטיביות הפיחות בעולם ובישראל, משק פתוח באבטלה ובתעסוקה מלאה עם שער חליפין נייך וקבוע, ליברליזציה וסטגנציה במשק הפתוח, אינפלציה וחוב חיצוני, צמיחה כלכלית.

חומר הלימוד

- יחידות 6-7 **אינפלציה**
- יחידה 8 **המשק הפתוח: יסודות לתאוריה**
- יחידה 9 **המשק הפתוח: תנועות מטבע**
- יחידות 10-11 **המשק הפתוח: תנועות הון**
- יחידה 12 **צמיחה כלכלית**

* יחידת לימוד מצולמת.

10397 כלכלה בין-לאומית ריאלי*³

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **תורת המחירים א**, **תורת המחירים ב**, **תורת המחירים ג**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' ג'ימי וינבלט, ד"ר ז'ראר עמיאש (כתיבה); ישראל הנגאל (עריכה)
יועצים: פרופ' אריה ארנון, פרופ' אלחנן הלפמן, ד"ר תקוה לקר, פרופ' שמואל ניצן, פרופ' דני צידון

הקורס עוסק במערכת קשרי המסחר בין מדינות והוא מיועד להקנות לסטודנט הבנה תאורטית של הכוחות הכלכליים הקובעים את נפח המסחר, כיווניו ומאפייניו האחרים. הקורס סוקר את עיקרי התאוריה הכלכלית המסבירה את דפוסי המסחר, תוך התייחסות לגישות שונות הרווחות בספרות. מקצת הקורס מוקדש להבנת המניעים והתוצאות של המדיניות הכלכלית של ממשלות בנושאי מסחר.

חומר הלימוד

1	יחידה 1	תורת המסחר הבין-לאומי – המודל של ריקרדו
2	יחידה 2	תורת המסחר הבין-לאומי – מודל של שיווי-משקל כללי
3-4	יחידה 3-4	תורת המסחר הבין-לאומי – המודל של הקשר-אולין
5	יחידה 5	תורת המסחר הבין-לאומי – גישות חלופיות
6	יחידה 6	תורת המסחר הבין-לאומי – מדיניות מסחרית

10665 כלכלת ישראל*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **מקרוכלכלה א**, **מקרוכלכלה ב**, **תורת המחירים א**, **תורת המחירים ב**

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין בנטל, עמי ברנע, אתי וידאל-אברהם (אסיסטנטית); חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' צבי אקשטיין, פרופ' דוד ביגמן, פרופ' אריה מלניק, פרופ' שושנה ניומן, פרופ' יעקב פרוש, ד"ר אבנר אחיטוב, ד"ר ישי יפה, פרופ' ערן ישיב, ד"ר עומר מואב, ד"ר ישי מעוז

הקורס מיישם תאוריות נאו-קלאסיות כדי לתאר ולהסביר מגוון רחב של התפתחויות מרכזיות בכלכלת ישראל, מאז הקמת המדינה ועד סוף המאה ה-20. השימוש בתאוריות אלה מדגים כיצד מפעילים את עקרונות מדע הכלכלה על המשק, ומפתח את היכולת לנתח תופעות כלכליות בישראל ובעולם. ביצועי הכלכלה הישראלית בתחום הצמיחה הכלכלית נבחנים בהקשרים הבאים: תהליך הצבר ההון, גידול האוכלוסייה, יבוא ההון והחוב הפנימי. האינפלציה הגבוהה בשנות השמונים נבחנת על רקע המדיניות התקציבית של הממשלה ודינמיקת החוב הציבורי באותה תקופה. מאפייני שוק העבודה מתוארים ומוסברים בעזרת מודלים מקובלים של ביקוש והיצע בשוק העבודה. שוק ההון נבחן לאור תפקידו כמתווך בין לווים ומלווים, תוך התייחסות למעורבותה הגדולה של הממשלה בשנים בהן כיוונה את ההשקעות במשק, וגייסה משאבים למימון פעילותה השוטפת באמצעות הסדרים שונים שהופעלו כתחליף לשוק ההון. הרפורמות הליברליות העיקריות שהונהגו בשוק ההון לאחר שנת 1985, והשפעתן על תפקוד השוק מוסברות על רקע קריסת מדיניות ההתערבות של הממשלה. כמו כן, נבחנות ההעדפות הפיסקליות בשני העשורים האחרונים של המאה ה-20. בפרט נבחנים הפסקתם של מוצרים ציבוריים, הטיפול בקשלי שוק וההוצאות שנועדו לשינוי בחלוקת ההכנסות במשק. סחר החוץ ומאזן התשלומים, המהווים נדבך חשוב בכלכלת ישראל מאז הקמת המדינה, נדונים אף הם, ומוסברים על-ידי תאוריות הסחר הבין-לאומי המקובלות.

חומר הלימוד

1	יחידה 1	תולדות המשק הישראלי מאז 1948
2	יחידה 2	צמיחה כלכלית: תאוריה
3	יחידה 3	הצמיחה הכלכלית בישראל ומקורותיה
4	יחידה 4	כסף ואינפלציה
5	יחידה 5	האינפלציה בישראל בהשוואה בין-לאומית
6	יחידה 6	שוק העבודה
7	יחידה 7	שוק ההון
8	יחידה 8	הסקטור הציבורי והמדיניות הפיסקלית
9	יחידה 9	סחר החוץ ומאזן התשלומים

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10230 תורת המימון: ניהול פיננסי של גופים עסקיים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול

4 ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**.

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס (כתיבה), ד"ר צבי לרמן; ישראל הנגאל, חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' חיים לוי, פרופ' משה בן-חורין, פרופ' יוסי יגיל

הקורס כולל מגוון רחב של נושאים בתורת המימון. הנושאים העיקריים מטפלים בניתוח דוחות פיננסיים, ניהול ההון החוזר של הפירמה, תקצוב הון בתנאי ודאות ובתנאי אי-ודאות, גיוס מקורות מימון פנימיים וחיצוניים, מבנה הון, מחיר הון של פירמה. דגש מיוחד ניתן ליישומים במציאות הישראלית. החומר מוצג בדרך מילולית, בעזרת גרפים, ובעת הצורך גם בעזרת כלים כמותיים של אלגברה ותורת ההסתברות.

מטרות הקורס

הקניית ידע בסיסי במימון; הקניית כלי הניתוח העיקריים לקבלת החלטות בתחום המימון. כמו כן נעשה שימוש נרחב בתרגילים כדי לתת לסטודנטים ניסיון בסיסי ביישום פתרונות.

חומר הלימוד

חלק א: הפונקציה המימונית
יחידה 1 **מטרת הפירמה ותפקידי המנהל הפיננסי**

חלק ב: ניתוח פיננסי, תכנון ובקרה
יחידה 2 **חשבונאות ניהולית וניתוח דוחות כספיים**
יחידה 3 **תכנון פיננסי ותקצוב**

חלק ג: ניהול הון חוזר
יחידה 4 **ניהול הון חוזר**

חלק ד: ניהול נכסים קבועים
יחידה 5 **החלטות השקעה לטווח ארוך והיוון זרמי מזומנים**
יחידה 6 **תקצוב הון בתנאי ודאות**
יחידה 7 **בניית זרמי מזומנים בתקצוב הון**
יחידה 8 **תקצוב הון בתנאי אי-ודאות**

חלק ה: מקורות המימון לטווח ארוך
יחידה 9 **מקורות המימון לטווח ארוך**

חלק ו: הערכת חברות, מבנה הון ומחיר הון
יחידה 10 **מבנה הון והערכת חברות**
יחידה 11 **מחיר הון**

חלק ז: ניהול פיננסי בתנאי אינפלציה
יחידה 12 **ניהול פיננסי בתנאי אינפלציה**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

קורסים נוספים המקנים
נקודות זכות בכלכלה

מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר (10404) (ר) –
משובץ בניהול, עמ' 87.

מוסר ועסקים (10523) (מ) – משובץ בניהול, עמ' 91.

שיפוט והערכה בתנאי אי-ודאות לתלמידי ניהול
וכלכלה (10522) (מ) – משובץ בניהול, עמ' 93.

יסודות תורת ההחלטות וחקר ביצועים (10713)
(ר) – משובץ בחשבונאות, עמ' 96.

הפניות לקורסים נוספים

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א
(30111) (פ) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב
(30112) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה –
פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה
לינארית (10444) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 144.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות
זכות בכלכלה.

10599 חשיבה אסטרטגית – תורת
המשחקים ושימושיה בכלכלה
ובניהול*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים
קודמים, ובכללם הקורסים חשבון
דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול, מבוא
לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א,
מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה
ב וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות
ההזרחה הבינליוגרפית בספרייה. ידע קודם
מומלץ: הקורס תורת המחירים א.

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד חפץ (כתיבה);
יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק גלבע, פרופ' מרק גרדשטיין,
פרופ' אייל וינטר

תורת המשחקים עוסקת ביחסי גומלין
אסטרטגיים בין מספר מקבלי החלטות. במפגש
אסטרטגי כזה כל שחקן מודע לכך שפעולותיו
משפיעות על רווחת השחקנים האחרים,
ושפעולותיהם משפיעות עליו. תורת המשחקים
מנתחת כיצד השפעות הדדיות אלה מנתבות את
החלטות השחקנים ומובילות לתוצאה הסופית.

הקורס עוסק במשחקים עם אינפורמציה מלאה,
ומתמקד בשימושים של תורת המשחקים בכלכלה
ובניהול, וכן בתחומים נוספים כגון מדע המדינה,
משפטים וביולוגיה. בין השימושים מופיעים
מכרזים, מיקוח, תחרויות פוליטיות ומנגנוני
הצבעה, סכסוכים בין-לאומיים, תחרויות בין
יצרנים, משכורות ותמריצים בחברות עסקיות,
השקעה במוצרים ציבוריים, פיתוח פטנטים,
פשיעה ומדיניות אכיפה, חיפוש עבודה ואבטלה,
התקפות על שערי מטבע ומשברים פיננסיים,
סובסידיות ומכסים במסחר בין-לאומי.

המושגים התאורטיים המרכזיים הנלמדים
בקורס הם משחקים בצורה אסטרטגית,
אסטרטגיות שולטות ונשלטות, שווי משקל נאש,
העדפות בתנאי אי-ודאות ושלטת סיכון,
אסטרטגיות טהורות ומעורבות, אסטרטגיות
ביטחון ומשפט המינימקס, אסטרטגיות ניתנות
להצדקה, יציבות של שווי משקל, משחקים
ואבולוציה, בחירה בין שווי משקל, משחקים
בצורה רחבה, שווי משקל תת-משחקי משוכלל,
אינדוקציה לאחור, מהלכי טבע ומשחקים
חוזרים.

חומר הלימוד מבוסס על הספר חשיבה
אסטרטגית: תורת המשחקים ושימושיה
בכלכלה ובניהול מאת א' חפץ (האוניברסיטה
הפתוחה, 2008).

10502 העדפה ובחירה חברתית*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים
קודמים, ובכללם הקורסים מבוא
למיקרוכלכלה, חשבון דיפרנציאלי לתלמידי
כלכלה וניהול, תורת המחירים א, וכן עמידה
בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה
הבינליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ:
הקורסים תורת המחירים ב, תורת המחירים
ג.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל ניצן; יהודית
גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק גלבע, פרופ' מרק גרדשטיין,
פרופ' אייל וינטר

הקורס עוסק בהבהרה של הבעיות המרכזיות
הכרוכות במושגים העדפה חברתית ובחירה
חברתית.

חלקו הראשון של הקורס מוקדש לשלושה
נושאים: הסיבות הגורמות לכך שהמעבר
מהעדפה ובחירה אינדיבידואלית להעדפה ובחירה
חברתית הוא בעייתי, סקירה תמציתית של
הבעיות בהן מתמקד הקורס והבהרה הקשר בין
העדפה ובחירה.

חלקו העיקרי של הקורס מוקדש לשאלות
הבאות: האם קיימת העדפה חברתית? מהו כלל
הבחירה הרצוי? האם בחירות עלולות להביא
לתוצאות פרדוקסליות? כיצד אפשר להתמודד עם
בעיית עריצות הרוב? האם ההחלטה החברתית
(בהקשר של הספקת מוצרים ציבוריים) היא
יעילה? האם הפרטים מגלים את העדפותיהם
האמיתיות? בהקשר של בחירה דיכוטומית בתנאי
אי-ודאות, איזה כלל החלטה עדיף: כלל
המומחה או כלל הרוב הפשוט? ומהו כלל
ההחלטה האופטימלי?

חומר הלימוד מבוסס על הספר העדפה ובחירה
חברתית מאת ש' ניצן (האוניברסיטה הפתוחה,
2008).

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה,
אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה,
אם כי אין חובה לעשות כן.

10156 מבוא לכלכלה מאקרו –
ללא כלכלנים WinEcon

4 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אורי בן-ציון, ד"ר אריה נחמיאס; רוזית לוי, חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' בנימין בנטל, פרופ' יוסף דויטש, פרופ' ישראל לוסקי, פרופ' משה קים, ד"ר עופר ליברמן

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בתורת המקרו-כלכלה למועמדים לתואר שני במינהל עסקים (M.B.A), הנדרשים לקורסי השלמה בכלכלה ולתלמידי תואר ראשון במדעי החברה, המבקשים לרכוש ידע זה שלא לתואר דו-חוגי או חד-חוגי בכלכלה.

חומר הלימוד

הקורס הוא גרסה עברית מעובדת של לומדת WinEcon, שהיא לומדה ממוחשבת אינטראקטיבית בכלכלה הפועלת בסביבת Windows. הסטודנטים ילמדו את הלומדה באמצעות מדריך למידה המלווה אותה.

1	יחידה	נתונים מקרו-כלכליים (משתנים, מדידה, תנודתיות וקשרי גומלין)
2	יחידה	חשבונאות לאומית
3	יחידה	מודל קניסאני
4	יחידה	ביקוש והיצע לכסף
5	יחידה	תאוריות של ביקוש מצרפי
6	יחידה	מדיניות מוניטרית ופיסקלית
7	יחידה	מבוא לכלכלת פיתוח
8	יחידה	נושאים נבחרים (אי-ודאות, סיכון, ביטוח)

10800 דיני חוזים

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' גבריאלה שלו (כתיבה), עו"ד איל גור, עו"ד אורית גיימון, עו"ד אייל גלובוס, עו"ד אבישלוס תור; נילי וייס (עריכה) מהדורה מחודשת לכרכים א ו-ב: פרופ' גבריאלה שלו בהשתתפות ד"ר ליאת פרידגוט-נצר; אדי זילצר (עריכה)
יועצים: פרופ' מיגל דויטש, פרופ' סיני דויטש, פרופ' איל זמיר

מטרות הקורס

- עריכת היכרות עם המתודה המשפטית המקובלת של שילוב הוראות החוק הרלוונטיות עם פסיקת בית המשפט העליון שפירשה ויישמה הוראות אלה, תוך התייחסות לספרות המשפטית בתחום דיני החוזים.
- הבנת העקרונות המשפטיים בדיני החוזים, ויישומם של עקרונות אלה בחיי המעשה.
- הכרת דיני החוזים הכלליים בישראל, והבנתם של דינים אלה כמסכת הרמונית של עקרונות וכללים הנגזרים מן העקרונות.
- מתן כלים הכרחיים ונאותים לפתרון בעיות מעשיות בתחום דיני החוזים.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **דיני חוזים** מאת ג' שלו (האוניברסיטה הפתוחה, 1999-2008). כל פרק מוקדש להצגת סוגיה ובהמשכו מופיע חומר רקע ביבליוגרפי של חקיקה, פסיקה ולעתים גם קטעים מתוך ספרות משפטית. בכל פרק משולבים אירועים היפותטיים ושאלות לשם בדיקה עצמית של הסטודנט.

חומר הלימוד

א	כרך
1	יחידה
2	יחידה
3	יחידה
ב	כרך
4-5	יחידות
6	יחידה
7	יחידה
ג	כרך
8	יחידה
9	יחידה
10	יחידה
11	יחידה
12	יחידה

10280 יסודות החשבונאות*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא למיקרוכלכלה.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסי אהרוני (כתיבה), ד"ר יעקב קמין (ריכוז הפיתוח), רוי"ח מנחם פס; חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' אלי אמיר, פרופ' משה בר-ניב, ד"ר עמיהוד דותן, פרופ' יהושע לבנת, ד"ר אייל סולגניק, רוי"ח ניר קופמן

הקורס נועד להקנות לסטודנטים מושגי יסוד בחשבונאות פיננסית ובכללי הדיווח הכספי, באופן שיאפשר הבנת המשמעות של הדוחות הכספיים של גוף עסקי, תוך פיתוח כושרם של הסטודנטים בניית דוחות אולם הדוחות. כדי להשיג מטרות אלה ילמדו הסטודנטים את תהליך איסוף הנתונים ועיבודם החשבונאי, ויכירו את הדוחות הכספיים.

חומר הלימוד

1	יחידה	היסודות התאורטיים של חשבונאות ודיווח כספי
2	יחידה	מידת הרווח והצגתו בדוחות הכספיים
3	יחידה	המאזן: דוח על המצב הכספי
4	יחידה	התהליך החשבונאי להכנת הדוחות הכספיים
5	יחידה	נכסים שוטפים: מזומנים, חייבים והשקעות לזמן קצר
6	יחידה	נכסים שוטפים: מלאי
7	יחידה	נכסים קבועים מוחשיים ובלתי מוחשיים
8	יחידה	התחייבויות
9	יחידה	הון עצמי
10	יחידה	הדוח על תזרימי המזומנים
11	יחידה	התאמת הדוחות הכספיים לשינויים במחירים
12	יחידה	I. השקעות קבע במניות של חברות אחרות II. מבוא לניתוח דוחות כספיים

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

10404 מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שיוך נוסף: מדעי החברה / כלכלה

ידיע קודם: דרוש הקורס יסודות החשבונאות.

פיתוח הקורס: פרופ' יהושע לבנת (כתיבה), ד"ר יאיר בהר, ד"ר ניצה גרי, רוי"ח אהרון פילין, ד"ר יעקב קמין
יועצים: ד"ר יעקב גולדשמידט, ד"ר משה וייסמן, ד"ר אריה נחמיאס

נושאי הלימוד

א. **מושגי העלות:** האם אנו יודעים כמה עולה לנו לתת שירות, למכור מוצר, לייצר מוצר ומה כולל התהליך.

ב. **קבלת החלטות:** הכרת שיטות שונות העוזרות בעיבוד נתונים רלוונטיים לצורך קבלת החלטות.

ג. **התייחסות לנתונים:** ההבדל בהתייחסות לנתונים תמחיריים לפי הגישה המסורתית ולפי הגישה המודרנית העכשווית, זאת על רקע השינויים הכלכליים שהתחוללו בעשורים האחרונים.

ד. **הכנת תכנית פעולה של העסק:** תכנית פעולה מחייבת מקורות מימון (הכנסות מפעילות, מקורות פנימיים, מקורות חיצוניים), והתקציב עוזר לתכנן את מקורות המימון ואת פעילות החברה מבחינה כספית. הקורס בוחן כיצד בונים תקציב על-פי השלבים השונים, מהו תקציב שוטף ומהו תקציב פיתוח.

ה. **שימוש בנתוני התמחיר לבקרה ניהולית:** כיצד בודקים ממה נבעו הסטיות בפעילות בין המתוכנן לבין ההתרחשות בפועל, ומהם הגורמים להן.

ו. **המערכת התמחירית בעסק:** היכרות עם מערכות תמחיריות השונות זו מזו בהתאם לסוגי השירותים או המוצרים.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **מבוא: הגדרת עלויות וסיווגן**
- יחידה 2 **מערכת תמחיר הזמנה**
- יחידה 3 **מערכת תמחיר תהליך**
- יחידה 4 **העמסת עלויות עקיפות: מחלקות שירות**
- יחידה 5 **עלויות משותפות ומוצרים משותפים**
- יחידה 6 **ניתוח נקודת האיזון**
- יחידה 7 **תמחיר תרומה ותמחיר ספיגה**
- יחידה 8 **עלויות רלוונטיות לקבלת החלטות**
- יחידה 9 **תקצוב**
- יחידה 10 **מערכת תמחיר תקן: ניתוח סטיות בתמחיר**
- יחידה 11 **בקרה ניהולית**

חומר הלימוד כולל מדריך למידה המרחיב בנושאי ניהול עלויות עקיפות ותמחיר לפי פעולות (ABC).

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

10426 כלכלה ניהולית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

א. תנאי קבלה: הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה, מבוא למקרוכלכלה, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב.**

פיתוח הקורס: פרופ' אורי בן-ציון, פרופ' איילה כהן, ד"ר ניר בקר, ד"ר שלומית הון, ד"ר איילה משיח, ד"ר נעמי זיתוני, ד"ר גרגורי יוס-דין, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר שושנה שהרבני, ליעד גרינפלד, ישראל גרופר, רינת שאן-סאצי (כתיבה); יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' ב' בנטל, פרופ' מי גרדשטיין, פרופ' י' דויטש, פרופ' ד' וטשטיין, פרופ' א' חפץ, פרופ' י' לוסקי, פרופ' י' פליסקין, פרופ' א' שפיגל, ד"ר ג' אפשטיין, ד"ר ת' בלומקין, ד"ר י' ברבי-מאיר, ד"ר ד' וייס, ד"ר ע' לוינגרט, ד"ר ע' מלכה

זהו קורס אינטגרטיבי המתמקד בקבלת החלטות ניהוליות בתחומי כלכלה, מימון, ייצור, שיווק ומדיניות ציבורית, המדגיש היבטים מיוחדים ובעיות ספציפיות במשק הישראלי.

מטרות הקורס

הקורס מתמקד ביישום התאוריה והמתודולוגיה הכלכלית בבעיות של קבלת החלטות ניהוליות, ונועד להקנות לתלמיד הבנה בסיסית, גישה וכלים הנדרשים לניתוח ולפתרון הבעיות בעולם המעשה.

יעדים לימודיים

- עריכת היכרות מעמיקה עם ההיבטים של הגישה הכלכלית בקבלת החלטות ניהוליות.
- הכרת האילוצים, הגלויים והסמויים, הנכפים על מקבל ההחלטות.
- פיתוח היכולת לנתח בעיות והתרחשויות בארגון ובסביבתו, ולשפר את שליטתו בבעיית הארגון.
- שיפור היכולת ביישום מושגים כלכליים, אנליטיים ובשימוש בכלים המתאימים בתחומי הפעילות השונים של הארגון.

חומר הלימוד

- חלק א: **מבוא**
- יחידה 1 **ארגונים, מנהלים וכלכלה**
- חלק ב: **כלים לניתוח ולקבלת החלטות ניהוליות**
- יחידה 2 **שיטות אופטימיזציה**
- יחידה 3 **שיטות אקונומטריות**
- יחידה 4 **חיזוי עסקי וכלכלי**
- חלק ג: **ביקוש**
- יחידה 5 **תורת הביקוש ואמידה אמפירית**
- חלק ד: **ייצור, הוצאות ואמידות**
- יחידה 6 **תורת הייצור**
- יחידה 7 **תורת ההוצאות והחלטות ניהוליות בתחום הייצור**
- חלק ה: **קביעת מחיר**
- יחידה 8 **מבני שוק ושיווי משקל שוק**
- חלק ו: **יישומים נוספים לבעיות ניהוליות**
- יחידה 9 **החלטות ניהוליות בתנאי אי-ודאות**
- יחידה 10 **החלטות ניהוליות בתחום השיווק**
- יחידה 11 **החלטות ניהוליות בתחום המימון**
- יחידה 12 **ניתוח עלות תועלת והחלטות ניהוליות במגזר הציבורי**

10281 ניהול השיווק

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם מומלץ: הקורס **מבוא למיקרוכלכלה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב הורניק, ערן יסעור, אורלי מרגלית; טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' אריה גולדמן, פרופ' יחיאל זיו, פרופ' יהושע ליברמן, פרופ' אריה רייכל, ד"ר אביב שהם

מטרות הקורס

- לימוד מושגי יסוד המשמשים ככלי ניתוח בניהול בכלל ובשיווק בפרט;
- הקניית כלי הניתוח העיקריים לקבלת החלטות בשיווק;
- לימוד חומר תאורטי כתשתית להבנת תהליכים שיווקיים;
- פיתוח גישה ביקורתית לתאוריות הנלמדות תוך הדגשת קיומם של היבטים תאורטיים מתחרים.

ספר הקורס, **ניהול השיווק: המהדורה הישראלית** (תרגום: א' פרידלנד; האוניברסיטה הפתוחה, 2000), הוא עיבוד ללמידה עצמית של הספר:

P. Kotler, *Marketing Management: Analysis, Planning, implementation and Control*, 9th ed. (Prentice Hall, 1997).

הספר מלווה במדריך למידה שבו הכוונה לקריאה בספר, הבהרות, הרחבות, שאלות ותשובות.

פרקי הספר

- פרק 1 **חשיבות השיווק בארגון המודרני**
- פרק 2 **יצירת שביעות רצון צרכנים**
- פרק 3 **השגת שווקים באמצעות תכנון אסטרטגי שיווקי**
- פרק 4 **ניהול מידע שיווקי ומדידת הביקוש**
- פרק 5 **לימוד הסביבה השיווקית**
- פרק 6 **ניתוח צרכנים**
- פרק 7 **ניתוח לקוחות עסקיים**
- פרק 8 **ניתוח ענפים ומתחרים**
- פרק 9 **זיהוי פלחי שוק ובחירת שוקי מטר**
- פרק 10 **אסטרטגיות בידול ומיצוב**
- פרק 11 **פיתוח מוצרים חדשים**
- פרק 12 **ניהול אסטרטגיות מחזור-חיים**
- פרק 13 **פיתוח אסטרטגיות שיווק למנהיגי שוק, למאתגרים ולמובילים**
- פרק 14 **ניהול אסטרטגיות שיווק בין-לאומיות**
- פרק 15 **ניהול קווי מוצר, מותגים ואריזות**
- פרק 16 **ניהול שיווק שירותים**
- פרק 17 **פיתוח אסטרטגיות ותכניות המחרה**
- פרק 18 **בחירה וניהול ערוצי שיווק**
- פרק 19 **ניהול קמעונאות, סיוטונאות ומערכות לוגיסטיות**
- פרק 20 **פיתוח וניהול תקשורת שיווקית משולבת**
- פרק 21 **ניהול הפרסום, קידום מכירות ויחסי ציבור**
- פרק 22 **ניהול אנשי מכירות**
- פרק 23 **ניהול שיווק ישיר ומקוון**
- פרק 24 **ארגון, ביצוע, הערכה ובקרת פעילויות שיווקיות**

10455 התנהגות צרכנים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **ניהול השיווק**, **מבוא למיקרוכלכלה**, **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: ד"ר אביבה גבע (כתיבה)
יועצים: פרופ' אריה גולדמן, פרופ' יעקב הורניק, פרופ' ישראל נבנצאל, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אביעד בר-חיים

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם תאוריות בסיסיות להסבר התנהגות הצרכן, תוך כדי הדגשת משמעותן לניהול השיווק. סקירת הגישות השונות משקפת את האופי הבין-תחומי של תחום מדעי צעיר זה, שהתפתח כענף של השיווק וניזון מן הפסיכולוגיה, הכלכלה, הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה. הקורס עוסק בתהליכי קבלת החלטות של הצרכן בנוגע לקנייה ולצריכה ובהשפעות הסביבה על התנהגותו. בחומר הלימוד משובצים דוגמאות ואירועים הממחישים את האופי המיוחד של דפוסי הצריכה בארץ.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מבוא**
- 2 יחידה **ההכרה בצורך**
- 3 יחידה **הקנייה השקולה: חיפוש מידע**
- 4 יחידה **התגבשות עמדות והערכת חלופות**
- 5 יחידה **שכנוע הצרכן**
- 6 יחידה **הקנייה**
- 7 יחידה **ההתנהגות אחרי הקנייה**
- 8 יחידה **ההתנהגות הצרכן במעורבות נמוכה**
- 9 יחידה **פילוח השוק**
- 10 יחידה **תרבות הצרכן**
- 11 יחידה **השפעות חברתיות**
- 12 יחידה **הסביבה השיווקית**

10645 תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **יישומי מחשב למדעי החברה**, **מבוא למדעי המחשב** ו**שפת Java**.

פיתוח הקורס: פרופ' פרץ שובל (כתיבה); טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' פיליפ עין דור, פרופ' ישראל שפיגלר, ד"ר עופר עציון

מטרת הקורס להציג את שלבי התכנון, הניתוח והעיצוב של מערכת מידע, ובכלל זה: ניתוח המצב ומערכת המידע הקיימת, אפיון ראשוני של צורכי המידע, חקר ישימות והשוואת חלופות למחשוב, ניתוח מפורט של המערכת החדשה ועיצוב מרכיבי התוכנה החדשה. הסטודנטים יכירו עקרונות בהנדסת תוכנה, גישות שונות לפיתוח מערכת, שיטות, טכניקות וכלים המשמשים מפתחי מערכות מידע בשלבי הפיתוח השונים.

הסטודנטים יידרשו לבצע מטלות, שהן חלק מפרויקט של תכנון, ניתוח ועיצוב מערכת מידע.

חומר הלימוד

כרך א: תכנון

- 1 יחידה **מבוא לפיתוח מערכות מידע**
- 2 יחידה **זיוום מערכת מידע וחקר מצב קיים**
- 3 יחידה **אפיון ראשוני וניתוח דרכי פעולה**
- 4 יחידה **לפיתוח מערכת מידע**
- 4 יחידה **הערכת הצעות למערכת מידע והשוואתן**

כרך ב: ניתוח ועיצוב

- 5 יחידה **ניתוח מערכת מידע – גישות ותרשים זרימת מידע**
- 6 יחידה **ניתוח מערכת מידע – פירוק פונקציונלי-הייררכי ומילון נתונים**
- 7 יחידה **עיצוב מערכת מידע – הטריזאקציות והממשקים**
- 8 יחידה **עיצוב מערכת מידע – הקלטים והפלטות**
- 9 יחידה **עיצוב מערכת מידע – בסיס הנתונים**

כרך ג: אב-טיפוס, כלי פיתוח, יישום וגישת העצמים

- 10 יחידה **גישת אב-טיפוס וכלי הנדסת תוכנה**
- 11 יחידה **הקמה, יישום ואחזקה של מערכות מידע**
- 12 יחידה **מבוא לניתוח ולעיצוב מונחי עצמים**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

10430 התנהגות ארגונית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **פסיכולוגיה חברתית**.

פיתוח הקורס: ד"ר אביעד בר-חיים, ד"ר הילה הופשטר, ליאור לב, אהובה קרן (עריכה), נירה ארבל (עיצוב)
יועצים: פרופ' אריה נדלר, פרופ' יצחק סמואל, פרופ' ענת רפאל, פרופ' אריה שירום, ד"ר מינה וסטמן, ד"ר ישראל כ"ץ

מטרות הקורס

הקורס עוסק בהכרת התחום החדש יחסית של ההתנהגות הארגונית שצמח מן הסוציולוגיה התעשייתית והפסיכולוגיה התעשייתית – כלכלת הפירמה ותורת הניהול.

הקורס עוסק במפגש האדם עם ארגון העבודה – מפגש שנוצר מן הצורך ההדדי להשיג מטרות משותפות שאין להשיגן לבד, מחוץ לארגון ובלא אחרים שישתפו פעולה תכליתית ומתואמת. מרבית הסוגיות העיוניות והמעשיות בהתנהגות ארגונית מתחבטות בשאלה כיצד לקיים סדר ארגוני אפקטיבי. לכך מכוונות מערכות קבלת ההחלטות, הפיקוח, התקשורת, המוטיבציה, התגמול, הכוח, המנהיגות והתרבות הארגונית. תחום ההתנהגות הארגונית גם מציע שיטות מעשיות לטיפול במשברים ארגוניים ולפיתוח ארגונים חסונים – הווה אומר, כאלה המיטיבים להמיר תשומות סביבתיות למוצרים ולשירותים מועילים ומספקים את צורכיהם של אלה העובדים למענם.

חומר הלימוד

כרך א

- 1 יחידה **תיחומה של ההתנהגות הארגונית**
- 2 יחידה **מבנים ותהליכים בארגוני עבודה פורמליים**
- 3 יחידה **למידה ארגונית**
- 4 יחידה **מוטיבציה בעבודה**

כרך ב

- 5 יחידה **קבוצות עבודה בארגון**
- 6 יחידה **תקשורת בארגונים פורמליים: רשתות ותהליכים**
- 7 יחידה **לחצים ושחיקה בעבודה: התנהגויות ארגוניות במשבר**
- 8 יחידה **תרבות הארגון**

כרך ג

- 9 יחידה **קבלת החלטות: הצופן המפעיל התנהגות ארגונית**
- 10 יחידה **כוח ופוליטיקה בארגון: דינמיקה של משאבי שליטה**
- 11 יחידה **מנהיגות בארגון**
- 12 יחידה **התחדשות ארגונית: עיצוב מחדש של התנהגות ארגונית יעילה**

10279 ניהול משאבי אנוש

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לסטטיסטיקה** **לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה** **לתלמידי מדעי החברה ב**.

פיתוח הקורס: ד"ר אביעד בר-חיים, פרופ' דוד בר-גל, פרופ' אהרון צינר, ד"ר יואב ורדי, ד"ר עוזר כרמי, מרדכי ששון; נילי וייס, ורד זילבר-ורוד (עריכה)

יועצים: פרופ' דוב אליצור, פרופ' רות בן-ישראל, פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' שמעון דולן, פרופ' גדי הראל, פרופ' אמנון כספי, פרופ' אברהם פרידמן, פרופ' אדגר קראו, פרופ' אליעזר רוזנשטיין, פרופ' מנחם רוזנר, פרופ' אריה שירוס, ד"ר הדרה בר-מור, פרופ' נוח לוין-אפשטיין, ד"ר רות קלינוב

מטרת הקורס היא הכרת התחום של ניהול משאבי אנוש וזיקתו לניהול בכלל, תוך בירור הנושאים הבאים:

- היסודות הסוציולוגיים, הפסיכולוגיים והכלכליים של העבודה ושל מקום העבודה;
- תהליכי גיוס, מיון והערכת עובדים;
- יחסי עבודה וניהול המערכת התעסוקתית במקום העבודה;
- גישות חדשות בניהול משאבי אנוש.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מבוא**
- 2 יחידה **מקום העבודה – זירת הפעולה הארגונית של ניהול משאבי אנוש**
- 3 יחידה **עבודה והנעה**
- 4 יחידה **שוק העבודה וזיקתו למקום העבודה**
- 5 יחידה **ניתוח עיסוקים והערכות**
- 6 יחידה **מיון עובדים**
- 7 יחידה **הערכה של ביצועי עובדים**
- 8 יחידה **ניהול המערכת התעסוקתית: הדרכת עובדים, פיתוח ארגוני וניהול קריירות ארגוניות**
- 9 יחידה **יחסי עבודה**
- 10 יחידה **ניהול שירותי רווחה ועבודה סוציאלית במקום העבודה**
- 11 יחידה **גישות חדשות בניהול משאבי אנוש**

לקט מאמרים

1. "הכרה בתרומות אישיות באמצעות תשלום"
2. "איך נסביר את התחלפותן המהירה של אפנות ניהול?"
3. "ביזור של המשא ומתן הקיבוצי: סקירת ספרות וניתוח משווה"
4. "סקירת דגמים של איגודים מקצועיים במדינות אחדות בעולם"

10908 ניהול אסטרטגי

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, **התנהגות ארגונית**, **תורת המימון: ניהול פיננסי של גופים עסקיים**, **ניהול השיווק**, **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר זכי שפר (ריכוז הפיתוח), עמרי מורג; טובה צורף (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' אבי פייגנבאום

הקורס ממווה את המשכם הישיר ושילובם השיטתי של קורסי התשתית בתחומי הניהול והכלכלה. אסטרטגיה מתכללת את מגוון ההיבטים הארגוניים שניהולם האפקטיבי יוצר ערך כלכלי, תוך מיצובה הדינמי-תחרותי של הפירמה באמצעות מיצוי היכולות הפנימיות וזיהוי החולשות לשם ניצול הזדמנויות בסביבה העסקית. הקורס מקנה תובנות תחרותיות, כישורי שילוב ותיאום משאבי הפירמה, תוך הסתמכות על ראייה לטווח ארוך והבנת הממשק בין הארגון לסביבת המטרה העסקית.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **ניהול אסטרטגי** (תרגום: בוריס לוין; האוניברסיטה הפתוחה, 2004), שהוא תרגום לעברית של הספר: M.A. Hitt, R.D. Ireland and R.E. Hoskisson, *Strategic Management: Competitiveness and Globalization*, 4th ed. (South-Western College Publishing, 2001).
הספר מלווה במדריך למידה הכולל שאלות חזרה, שאלות יישום ודיון, שאלות בתחום האתיקה ותרגילים מבוססי אינטרנט, וכן תשובות מפורטות לשאלות, הנחיות דידקטיות ויישום לאירועים בזירה העסקית הישראלית.

פרקי הספר

- 1 פרק **ניהול אסטרטגי ותחרותיות אסטרטגית**
- 2 פרק **הסביבה החיצונית: הזדמנויות, איומים, תחרות ענפית וניתוח מתחרים**
- 3 פרק **הסביבה הפנימית: משאבים, יכולות ויכולות ליבה**
- 4 פרק **אסטרטגיה ברמת העסק**
- 5 פרק **דינמיקה תחרותית**
- 6 פרק **אסטרטגיה ברמת התאגיד**
- 7 פרק **אסטרטגיות של רכישות וארגון מחדש**
- 8 פרק **אסטרטגיה בין-לאומית**
- 9 פרק **ניהול ושליטה תאגידית**
- 10 פרק **אסטרטגיה של שיתופי פעולה**
- 11 פרק **מבנה ארגוני ובקורות ארגוניות**
- 12 פרק **מנהיגות אסטרטגית**
- 13 פרק **יזמות וחדשנות תאגידית**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידוען – **קורסים חופפים**.

10350 מתודולוגיה של סקרים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **שיטות מחקר במדעי החברה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר גלית גורדוני; טובה צורף (עריכת מדריך הלמידה) **אחראי אקדמי:** פרופ' נח לוין-אפשטיין **יועצים:** פרופ' רות בייט-מרום, ד"ר מאיר יעיש, פרופ' קמיל פוקס, פרופ' יוסי שביט

השימוש בסקרים רווח הן במחקר המדעי, כבסיס לפיתוח תאוריות, הן במגזר הציבורי והעסקי, ככלי עזר בקבלת החלטות. התרומה של הסקר להבנת תופעות חברתיות תלויה במידת הדיוק של הנתונים הנאספים במסגרתו ובכל אחד משלבי הוא חשוף לטעויות אפשריות רבות, שמקורן, בין היתר, בסירוב להשתתף בסקר, בקשיים שחווים המשיבים בתהליך מתן המענה לשאלות ובאינטראקציה החברתית המתקיימת בין המראיין למראיין.

הקורס עוסק בעקרונות שיטתיים לביצוע סקרים והערכתם, והוא מבוסס על תחום המחקר 'מתודולוגיה של סקרים', שהתפתח בעשורים האחרונים כמענה למורכבות הגוברת של ביצוע סקרים בחברה בת-זמננו ולדרישה הבלתי נמנעת להגברת איכותם.

מטרות הקורס

- הבהרת ההחלטות המרכזיות בתכנון סקרים ועריכתם
- לימוד שלבי בניית שאלון והערכתו
- הקניית עקרונות שיטתיים המבוססים על תאוריות ומחקר אמפירי, לזיהוי, הסבר וצמצום הגורמים לטעויות בשלבי הסקר השונים
- פיתוח מיומנויות ליישום העקרונות השיטתיים לתכנון, ביצוע וקריאה ביקורתית של סקרים, במגוון נושאים ואוכלוסיות

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר:

R.M. Groves, F.J. Fowler Jr., M.P. Couper, J.M. Lepkowski, E. Singer, and R. Tourangeau, *Survey methodology*, (Hoboken, NJ, John Wiley & Sons, 2004).

הספר מלווה במדריך למידה הכולל הנחיה מפורטת בלימוד הפרקים השונים ובקריאת המאמרים הנדונים בהם, דוגמאות של סקרים שוטפים המבוצעים בישראל במגוון תחומים, כגון בכלכלה, בניהול, בחינוך, בקרימינולוגיה וברפואה וכן תרגילים ליישום הנושאים הנלמדים בספר בהקשר הישראלי.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10596 מערכות מידע תחרותיות-אסטרטגיות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למיקרוכלכלה**, **ניהול השיווק**, ואחד מבין הקורסים **תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע**, **עקרונות פיתוח מערכות מידע**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוימן (כתיבה), ד"ר ניצה גרי, ד"ר זכי שפר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

הקורס נועד להקנות ידע לזיהוי, לניתוח ולתכנון מערכות מידע התומכות באסטרטגיה העסקית-תחרותית של ארגונים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **תחרות באמצעות טכנולוגיות-מידע – מערכות מידע אסטרטגיות** (תרגום: א' פרידלנד; האוניברסיטה הפתוחה, 1998), שהוא תרגום לעברית של הספר: S. Neumann, *Strategic Information Systems* (Macmillan, 1994).

חומר הלימוד כולל אף מקראה (באנגלית), מודריך למידה וחוברת אירועים מהסביבה העסקית הגלובלית והישראלית. האירועים עוסקים בארגונים אמיתיים ובהתמודדותם עם אתגרים עסקיים באמצעות מערכות מידע. אחת מהפעילויות המוצעות באתר הקורס היא גלישה מונחת באתרים המדגימים את נושאי הלימוד.

נושאי הלימוד

- מהן **מערכות מידע אסטרטגיות**?
- **מסגרות מושגיות לניתוח מערכות מידע אסטרטגיות**
- **השפעת מערכות מידע אסטרטגיות על ענפים, על ארגונים ועל אסטרטגיות עסקיות**
- **השפעת מערכות מידע אסטרטגיות ומבנים ותהליכים ארגוניים**
- **מערכות מידע אסטרטגיות ובריתות אסטרטגיות**
- **שילוב מערכות מידע**
- **מערכות מידע אסטרטגיות גלובליות**
- **השגת יתרון תחרותי בעזרת מערכות מידע**
- **סיכונים מערכות מידע אסטרטגיות**
- **תנאים ארגוניים להטמעה מוצלחת של מערכות מידע אסטרטגיות**
- **איתור הזדמנויות למערכות מידע אסטרטגיות**
- **ניצול טכנולוגיות מידע חדשות להקמת מערכות מידע אסטרטגיות**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

10354 דיני עבודה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ניהול משאבי אנוש**, אחד מבין הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, התנהגות ארגונית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל (כתיבה), ד"ר אביעד בר-חיים (ריכוז הפיתוח); טובה צורף (עריכה)

יועצים: השופט סטפן אדלר, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' אמירה גלן, פרופ' צבי שריבר

הקורס נועד להקנות לסטודנטים ידע בסיסי במשפט העבודה הקיבוצי והאינדיבידואלי, כפי שהוא מתבטא בחקיקה, בפסיקה ובספרות המשפטית.

בקורס יילמדו הנושאים האלה: תכלית משפט העבודה והתפתחותו בעולם ובישראל; זכויות חברתיות שעניינן העבודה; התקשרויות לביצוע עבודה; יחסי עובד מעביד ותבניות העסקה גמישות ובלתי שגרתיות; חוזה עבודה אישי; חופש ההתארגנות; הסכמים והסדרים קיבוציים שביטול והשבבות; זכויות עובדים בשינויים מבניים.

הקורס מבוסס על הספר **דיני עבודה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2002).

כל פרק בספר כולל:

- הצגת הנושא המוסדר בפרק וסיכומו;
- מקורות משפטיים משלושה סוגים לגבי אותה סוגיה: (1) חקיקה המסדירה את הנושא האמור; (2) פסיקת בית הדין לעבודה ובית המשפט העליון המפרשת את הנושא האמור; (3) מאמרים מן הספרות המשפטית;
- שאלות לתרגול הבנת החומר הנלמד וליישומו במערכת יחסי העבודה.

שלבי הלימוד

בשלב הראשון יקראו הסטודנטים את ספר הקורס, כולל את החקיקה, הפסיקה והמקורות האחרים הכלולים בספר ובנספח לספר, המהווה חלק בלתי נפרד ממנו. **בשלב השני** יתרגלו הסטודנטים את החומר הנלמד והידע הנרכש באמצעות השאלות והאירועים המובאים בפרקי הספר.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. מספר הסטודנטים שיוכלו לכתוב עבודה סמינריונית מוגבל.

10901 שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **ניהול משאבי אנוש**, **התנהגות ארגונית**, **בעיות בפילוסופיה של המוסר**, **מגמות בחברה הישראלית**, **מבוא לסוציולוגיה**, **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל (כתיבה), טובה צורף (עריכה)
יועצים: השופט סטפן אדלר, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' אמירה גלן

קורס זה מהווה פן אחד ומיוחד של דיני העבודה וזכויות האדם. קיימים יחסי גומלין הדוקים בין ההתפתחות ההיסטורית של תופעת השוויון בעבודה לבין תחומים חוץ-משפטיים הנלמדים במסגרת דיסציפלינות אחרות בעיקר בהקשר הסוציולוגי, הפוליטי, ההיסטורי והפילוסופי. מהיבט זה מהווה הקורס נדבך משלים לקורסים **מבוא לסוציולוגיה (10134)** ו**ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל (10406)**.

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בהתפתחות, במהות, בהגדרתו, בתחולתו ובפרשנותו של עיקרון השוויון התעסוקתי במישור הבין-לאומי, במישור ההשוואתי ובמשפט העבודה הישראלי. במסגרת הקורס תיערך היכרות עם הגישות הרלוונטיות כיום בעולם בתחום הבטחת השוויון בעבודה, עם הצורות השונות של הבטחת העיקרון ועם הכלים המשמשים לאכיפתו. יירכשו כלי עבודה שניתן יהיה ליישםם בחיי המעשה במערכת יחסי העבודה, ויוקנו אמות מידה להבנת המשמעות והחשיבות של ההכרה בזכויות אדם במישור העבודה ולהבטחתן המשפטית. במהלך הקורס גם יובהרו כיווני ההתפתחות של עיקרון השוויון בעבודה, המתגבשים לקראת המאה ה-21.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה** מאת ר' בן-ישראל (האוניברסיטה הפתוחה, 1998).

חומר הלימוד

- 1 יחידה **ריקנות מושג השוויון**
- 2 יחידה **התפתחות השאיפה לשוויון בעבודה וביטוייה השונים**
- 3 יחידה **מודלים של שוויון בעבודה**
- 4 יחידה **השוויון בעבודה כזכות אדם**
- 5 יחידה **השוויון בעבודה כזכות חוקתית**
- 6 יחידה **שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה כזכות חוקתית**
- 7 יחידה **העדפה מתקנת**
- 8 יחידה **שוויון בעבודה מטעמי מין, היריון, לידה ואחריות משפחתית**
- 9 יחידה **שכר שווה**
- 10 יחידה **הטרדה מינית בעבודה**
- 11 יחידה **שוויון בעבודה מטעם של נטייה מינית**
- 12 יחידה **שוויון בעבודה מטעם של גיל**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

** או הקורס **דפוסי חברה בישראל**, שאינו מוצע עוד.

10588 יחסי עבודה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ניהול משאבי אנוש**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **פסיכולוגיה חברתית**, **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**.

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון כספי, רות קסטיאל; שלומית רז (עריכה)
יועצים: פרופ' אמירה גלן, פרופ' גד הראל, ד"ר אביעד בר-חיים, ד"ר רן חרמש, ע"ד נחמן אורי

הקורס נועד להקנות ידע והבנה במערכות יחסי העבודה בכמה מדינות ישראל בכללן. במסגרת הקורס נבחנות סוגיות כגון: השפעת הגלובליזציה על יחסי עבודה, הגנה על העובדים, מידת מעורבות הממשל והאופן בו הממשל מתערב ביחסי עבודה. כמו כן, נדונים בהרחבה יחסי הגומלין בין המעסיקים ונציגיהם לבין העובדים ונציגיהם: אופן ניהול משא ומתן, הגורמים והעילות לסכסוכים, שביתות וכיצד ניתן ליישב את חילוקי הדעות ברמות השונות.

לקט המאמרים והמקורות מרחיב את הידע בנושאים המרכזיים הנדונים בקורס, ומדריך הלמידה מסייע לסטודנטים לזהות ולהגדיר את הבעיות המרכזיות הנדונות במאמרים.

נושאי הלימוד

- גישות תאורטיות נבחרות ביחסי עבודה
- ממשל
- מעסיקים וארגוני מעסיקים
- איגודים מקצועיים
- מערכות יחסי עבודה בהיבט הבין-לאומי
- משא ומתן קיבוצי
- הסכמים קיבוציים
- סכסוכי עבודה ודרכי יישובם
- שביתות
- מגמות לעתיד

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10526 דינמיקה של משא ומתן*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שידוך נוסף: מדעי החברה / מדעי החברה - כללי
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **התנהגות ארגונית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. מומלצים הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **פסיכולוגיה חברתית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אמירה גלן, אילאיל טייבר
יועצים: פרופ' רות בן-ישראל, פרופ' אריה גלברזון, פרופ' יורם זעירא

הקורס עוסק בהקניית ידע בתחומי המשא ומתן השונים, במטרה לשפר את כישוריהם ותפקודיהם של נושאים ונותנים בתחומים שונים ומגוונים. בשנים האחרונות נוסף ידע רב באשר להתנהגות אנושית בתהליכי משא ומתן. בתהליכי משא ומתן, יחא התחום שבו הם מתקיימים אשר יחא – מדיני, עסקי או יחסי עבודה – ישנה חוקיות דומה. חוקיות זו תילמד ותתורגל בקורס.

מטרות הקורס

- לנתח באופן שיטתי את תהליכי המשא ומתן תוך כדי ניתוח תרומתן של הגישות התאורטיות השונות לניהול משא ומתן מעשי;
- להציג ולהמחיש את הבעיות הכרוכות בדינמיקה של המשא ומתן;
- ליישם את הידע למצבים שונים של משא ומתן.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על שתי מקראות ומדריך למידה. המדריך נועד לסייע לסטודנטים בקריאת הספר ובקריאת המאמרים שבמקראה, ולתרגול החומר הנלמד באמצעות שאלות ומטלות.

נושאי הלימוד

- משמעותו של משא ומתן ובחירתו כהליך ליישוב קונפליקט
 - תהליכים "מלווים" של המשא ומתן
 - מקורות הכוח ובחירת האסטרטגיות והטקטיקות במשא ומתן
 - תרבות ומשא ומתן
 - התנהגות אנושית של נושאים ונותנים והשלכותיה על תהליך המשא ומתן ועל תוצאותיו
 - גורמים המתערבים בתהליך משא ומתן
- ישיר: נציגים והתערבות צד שלישי

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10523 מוסר ועסקים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שידוך נוסף: מדעי החברה / כלכלה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא למיקרוכלכלה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר אביבה גבע (כתיבה), יפה כהנא, אליזבט פיינגולד; ארנה בראקי (עריכה)
יועצים: פרופ' יאיר אהרונ, פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' יעקב הורניק, פרופ' אלעזר וינריב, פרופ' מנחם יערי, פרופ' אסא כשר, פרופ' אבישי מרגלית, פרופ' אריה שירוס, ד"ר אריה נחמיאס

מטרות הקורס

- הקניית מושגי מוסר רלוונטיים להתמודדות עם שאלות מוסריות בניהול עסקים;
- זיהוי הבעיות המוסריות הכרוכות בתחומים שונים של הפעילות העסקית;
- טיפול מיומנויות של חשיבה ביקורתית וניתוח מוסרי הדרושות ליישום עקרונות המוסר בהחלטות עסקיות;
- חשיפה לדילמות מוסריות ממשיות באמצעות אירועים מהמציאות העסקית בישראל ובעולם.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על קריאת **ספר מבוא** המציג את התחום, ומעמיד מסגרת מושגית לניתוח דילמות ולקבלת החלטות מוסריות בניהול; ועל **מקראה** ובה מאמרים נבחרים ואירועים מישראל ומהעולם. לחומר הקריאה מצורף **מדריך למידה**, שמטרתו לכוון את הסטודנטים בקריאת החומר, לספק שאלות לחשיבה ולביקורת עצמית ולהנחות בהכנת המטלות.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10344 ניהול הפרסום*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **ניהול השיווק**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: אתי וידל-אברהם
אחראית אקדמית: ד"ר אביבה גבע
יועצים: פרופ' אריה גולדמן, פרופ' גבי וימן, פרופ' ברק ליבאי

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות את מושגי היסוד של הפרסום ושל המחקר הפרסומי, להציג את תפקיד הפרסום בהעברת מידע, בשכנוע, במכירה וביצירת תרבות עממית, לעמוד על התמורות שהתחוללו בענף במהלך ההיסטוריה ובשנים האחרונות ולהבין את השלכותיהן על ניהול הפרסום. הסטודנטים ילמדו את עקרונות הפרסום, יכירו את השלבים השונים של עבודת הפרסום, ידעו כיצד לפתח קמפיין פרסומי על כל היבטיו וירכשו כלים להערכת תהליכי פרסום. בקורס משולבות הדגמות רבות מהארץ ומהעולם.

חומר הלימוד

W. Wells, S. Moriarty and J. Burnett, *Advertising: Principles & Practice*, 8th ed., (Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2008).

הספר מלווה במדריך למידה שמסייע בלימוד הספר, בהגדרת הבעיות המרכזיות וביישום חומר הלימוד לזירת הפרסום בישראל.

נושאי הלימוד

- מבוא: יסודות הפרסום
- פרסומות והתנהגות צרכנים
- תכנון אסטרטגי ומחקר פרסומי
- המסר הפרסומי
- ערוצי הפרסומות ותמהיל המדיה
- פרסומת אינטראקטיבית
- קידום מכירות ויחסי ציבור
- סוגיות אתיות בפרסומות

10517 ניהול בין-לאומי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **התנהגות ארגונית**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא למקרוכלכלה.

פיתוח הקורס: פרופ' עודד שנקר, ד"ר אורלי יחזקאל, טלי מנדלסון; יעל אונגר (עריכה)

מטרות הקורס

מטרת הקורס להקנות מסגרת מושגית ותאורטית רחבה להבנת הפעילות הבין-לאומית, המערכות הסביבתיות השונות (כלכלית, פוליטית, אקולוגית ותרבותית) שבתוכן היא מתרחשת, והבעיות הניהוליות הייחודיות לה. במסגרת הקורס ייחשף הסטודנט לספרות עדכנית בתחום ולאירועים המדגימים את המערכת הבין-לאומית ואת בעיותיה הניהוליות דרך תיאור פעילותן של חברות רב-לאומיות.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מתבסס על ספר הקורס **ניהול בין-לאומי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005) המציג בהרחבה את המסגרת התאורטית הרלוונטית ואת הנושאים העיקריים שבו; על **מקראה** המכילה עשרים מאמרים המרחיבים כל אחד מנושאי הקורס; ועל **מדריך למידה** הכולל שאלות מנחות ושלושה אירועים המדגימים את הנושאים השונים בקורס ומאפשרים ניתוח ויישום בעיות ניהוליות שנדונו בקורס.

פרקי לימוד

פרק 1 – התפתחות הפעילות העסקית הבין-לאומית ותיאור הגישות התאורטיות השונות לסחר בין-לאומי. הפרק דן בשאלה מהי חברה רב-לאומית, ומה הן הסיבות לכניסת חברות לפעילות בין-לאומית, וסוקר את הסוגים השונים של הפעילות הבין-לאומית, החל ביבוא ויצוא וכלה בהקמת שלוחות בבעלות מלאה בארצות זרות. בסופו עוסק הפרק בקצרה בבעיות מתודולוגיות מרכזיות בחקר הפעילות הבין-לאומית.

פרק 2 – זירת ההתרחשות – תיאור הסביבה העסקית שבה מתרחשת הפעילות הרב-לאומית, וניתוח השפעותיהן של תת-הסביבות העיקריות של החברה הרב-לאומית – הסביבה האקולוגית, התרבותית, הפוליטית, הכלכלית והחוקית – על פעילות החברה.

פרק 3 – בדיקת הפעילות הבין-לאומית מנקודת ראותן של גישות ניהוליות, המשמשות להסבר פעילות ארגונית מקומית.

פרק 4 – היבטים ניהוליים פנים-ארגוניים של הפעילות הבין-לאומית: מבנה ארגוני, פיקוח ושליטה, קבלת החלטות וניהול משא ומתן, סוגיות מרכזיות בניהול משאבי אנוש בחברה הרב-לאומית.

פרק 5 – הצגת סוגים שונים של שותפויות אסטרטגיות בין-לאומיות והתמקדות באחת מהן: המיזם המשותף הבין-לאומי: הסבר הסיבות להקמה, והבעיות הניהוליות האופייניות לה, והדגמת הנושאים שנדונו בפרקים הקודמים.

10389 ניתוח דוחות פיננסיים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שינוי נוסף: מדעי החברה / חשבונאות

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **תורת המימון**, אחד מבין הקורסים **יסודות החשבונאות**, **יסודות החשבונאות לחשבונאים**, אחד מבין הקורסים **מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר**, **חשבונאות ניהולית** – **לחשבונאים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר יעקב קמין (ריכוז הפיתוח), ד"ר יאיר בהר, ד"ר אריה נחמיאס; חוה נימון (עריכה)

יועצים: פרופ' יהושע לבנת, פרופ' ששון בר-יוסף, ד"ר עמיהוד דותן

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות כלים לניתוח דוחות פיננסיים של ארגונים עסקיים; להעמיק את הידע החשבונאי מנקודת ראותו של המשתמש בדוח הכספי – המשקיע ונותן האשראי; להקנות ידע בהערכת שווי של חברה עסקית וביישום הניתוח לבדיקת מצבה הפיננסי.

במהלך הקורס יכירו הסטודנטים את מטרות הניתוח הפיננסי ואת הכלים המשמשים לניתוח דוחות פיננסיים. חלקו האחרון של הקורס מבוסס על עבודה עצמית של הסטודנטים, שמטרתה ניתוח מקיף ומעמיק של דוחות כספיים, תשקיף ומידע אחר על חברה או על חברות ישראליות נסחרות. העבודה תיעשה בהנחיית סגל ההוראה.

מבנה הקורס

חלק א

- 1 **השוק למידע פיננסי – ביקוש והיצע**
- 2 **יחידה 1 הכלים, המקורות והמתודולוגיה לניתוח פיננסי**
- 3 **יחידה 2 היחסים הפיננסיים – ניתוח הנזילות**
- 4 **יחידה 3 לטווח הקצר ולטווח הארוך**
- 5 **יחידה 4 ניתוח היעילות והרווחיות**
- 6 **יחידה 5 ניתוח תזרים של חברה**
- 7 **יחידה 6 הערכת השווי של חברה**
- 8 **יחידה 7 יישום הניתוח הפיננסי – חיזוי כישלון עסקי**

יחידה 8 **יישום הניתוח – דוגמה מקיפה**

חלק ב – יישום הניתוח

במהלך הקורס ייושם החומר הנלמד על-ידי ניתוח של חברות ישראליות נסחרות בבורסה והערכת שוויין. היישום ייעשה במסגרת המטלות ומפגשי ההנחיה במשך הסמסטר.

חלק ג – עבודה עצמית של הסטודנטים – ניתוח מקיף של חברה ישראלית נסחרת והערכת שווייה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10516 תכנון מערכות דינמיות בזמן – יישום למשאבי אנוש*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד משלושת הקורסים **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**, **חשבון אינפיניטסימלי I**; אחד משני הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**; אחד משני הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **הסקה סטטיסטית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. מומלצת היכרות עם מטריות, עם וקטורים ועם פעולות מתמטיות (נושאים אלה כלולים בקורס **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה או אלגברה לינארית I**).

פיתוח הקורס: ד"ר אביעד בר-חיים (ריכוז הפיתוח), ד"ר רונית ניראל, אילת רוזנברג; יהודית גוגנהימר (עריכה)
יועצים: פרופ' אברהם מחרז, פרופ' עופר קלע

הקורס נותן כלים תאורטיים ומעשיים לתכנון, להערכה ולחזיון של מערכות משאבי אנוש העוברות שינויים בזמן. הכלים שילמדו בקורס הם בעלי יישומים רחבים למערכות ולתחומים מגוונים, כגון: מערכות כוח אדם, מערכות רפואיות, מערכות חינוך, ניתוחים דמוגרפיים ואקטואריה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **שיטות סטטיסטיות לתכנון כוח-אדם** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001), שהוא תרגום של הספר: D. J. Bartholomew, A. F. Forbes and S. I. McClean, *Statistical Techniques for Manpower Planning* (Wiley, 1991).

הנושאים העיקריים בספר:

- **ניתוח תהליכי פחת באמצעות טבלאות ומודלים**
- **מודלים של מעבר המבוססים על שרשראות מרקוב**
- **מודלים של התחדשות ומשרות פנויות**
- **מודלים סמי-מרקוביים**
- **דפוסי קריירה, סטציונריות ובקרה**

אל הספר מצורף **מדריך למידה** המלווה פרקים נבחרים של הספר. מטרת המדריך לסייע בקריאת הספר, להשלים ולהבהיר את הנוסחאות המתמטיות, ולהביא דוגמאות מתחומים מגוונים. המדריך כולל תרגילי בהירה וחשיבה רבים. הסטודנטים יקבלו תוכנית תרגול, שנכתבה במיוחד עבור הקורס, לביצוע חלק מהתרגילים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

סטודנטים למתמטיקה ולמדעי המחשב עשויים למצוא עניין בקורס, אך עליהם לשים לב שנקודות הזכות עבורו הן בתחום מדעי החברה.

10522 שיפוט והערכה בתנאי אי-ודאות לתלמידי ניהול וכלכלה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שידוך נוסף: מדעי החברה / פסיכולוגיה
שידוך נוסף: מדעי החברה / כלכלה
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **מבוא למיקרוכלכלה**, **מבוא למקרוכלכלה**, אחד מבין הקורסים **מושגי יסוד באקונומטריקה**, **התנסות במחקר רגרסיה וניתוח שונות**, **רגרסיה וניתוח שונות**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' דן זכאי, ד"ר שחר אייל, קלי ספורטה; ענת אראל-גפני (עריכה)

הקורס מתמקד בדרכי החשיבה האנושיות בתנאים של אי-ודאות (המצוי) ומשווה אותן לדרכים נורמטיביות כפי שהן ידועות מהסטטיסטיקה וממודלים כלכליים מסורתיים המבוססים על הנחות רציונליות. זהו תחום מחקר פופולרי ועדכני המהווה גשר בין הכלכלה ובין הפסיכולוגיה.

מטרות הקורס

- להציג תחום מחקר מרתק ועדכני;
- להצביע על ההשלכות שיש למחקר בתחום זה על תופעות התנהגותיות בתחומים שונים, תוך התמקדות ביישומים כלכליים;
- לחדד את החשיבה הביקורתית בקריאת מחקרים ובניתוח ארועים במציאות.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים;
- **מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום והנחיה מפורטת בקריאתם של שני מאמרים במקראה ושאלות מנחות למאמרים האחרים;
- **תוכנית מולטימדיה:** קריאה מונחית אינטראקטיבית של אחד מהמאמרים המרכזיים בקורס, תוך התנסות אישית במחקר כחוקר וכמשתתף.

שלבי הלימוד

בשלב הראשון יקראו הסטודנטים יחידת מבוא ויונחו בקריאתם של שני מאמרי סקירה על התחום. **בשלב השני** יקראו הסטודנטים מאמרים מדעיים הסוקרים נושאים שונים בתחום הנלמד. על הסטודנטים להגיש מספר מטלות העוסקות בנושאים נבחרים מהמאמרים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10558 ביטחון סוציאלי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שידוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה
שידוך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **דיני עבודה** או שניים מבין הקורסים **התנהגות ארגונית**, **מבוא לסוציולוגיה**, **ניהול משאבי אנוש**, **מבוא למחשבה מדינית**, **יסודות המינהל הציבורי**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל (כתיבה); טובה צורף (עריכה)
יועצים: השופט סטפן אדלר, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' אמירה גלץ

מטרות הקורס

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם תאוריות בסיסיות בקשר למהותו, טיבו ותכליתו של הביטחון הסוציאלי ולאמצעים הנקוטים במסגרתו, כפי שאלה התגבשו במאה ה-21. הקורס מבהיר מהם היסודות החברתיים שמערכת הביטחון הסוציאלי אמורה לספק הגנה בפניהם, ולהציג את טיבם של יחסי הגומלין המתקיימים בין מערכת הביטחון הסוציאלי לבין מדינת הרווחה, על דגמיה השונים.

ספר הקורס נלמד בשלושה רבדים: **הרובד הראשון** כולל הצגה של הסוגיה וסיכומה. **הרובד השני** כולל ארבעה סוגי טקסטים: אמנות בין-לאומיות הרלוונטיות לסוגיה הנדונה; חקיקה של הכנסת המסדירה את הסוגיה שבמוקד הפרק; פסקי דין של בית הדין לעבודה ושל בית המשפט העליון המפרשים את הבעיות שביסוד הסוגיה הנדונה; מאמרים העוסקים בסוגיה. **הרובד השלישי** מיועד לבחינה עצמית של הבנת החומר על-ידי שאלות המוצגות בגוף הטקסט.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **ביטחון סוציאלי: תכלית**
- יחידה 2 **ביטחון סוציאלי: אמצעים**
- יחידה 3 **ביטחון סוציאלי: עיצוב מחדש – מגמות מתפתחות**
- יחידה 4 **ביטחון סוציאלי: זכות אדם וזכות יסוד**
- יחידות 5-6 **ביטוח אימהות וביטוח ילדים** – מצבי סיכון חברתי המתייחסים למשפחה: היריון, לידה, הרחבת המשפחה והורות.
- יחידות 7-8 **ביטוח אבטלה, הבטחת הכנסה והבטחת זכויות עובדים בחלטות פירעון של מעביד** – מצבי סיכון חברתי המתייחסים להיעדר אמצעי קיום: דמי אבטלה, גמלת הבטחת הכנסה והבטחת תשלום שכ"ע ופיפ"ס.
- יחידות 9-10 **ביטוח זקנה, שאירים וסיעוד** – מצבי סיכון חברתי המתייחסים לגיל, תשישות, אלמונות ומוות: קצבת פנסיה, קצבת שאירים וגמלת סיעוד.
- יחידות 11-12 **ביטוח נפגעי עבודה, נפגעי תאונות ונכות** – מצבי סיכון חברתי המתייחסים לנכות: פגיעה בעבודה, נכות כללית ונכות תאונות.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

ניהול

תואר ראשון

10900 דיני תאגידים*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / חשבונאות
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מהקורסים **יסודות החשבונאות, יסודות החשבונאות לחשבונאים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' הדרה בר-מור, עו"ד קרן אוגניץ (כתיבה); יעל אונגר (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק הדרי, פרופ' ציפורה כהן, ד"ר יחיאל בהט, ד"ר יורם דנציגר, ד"ר עמרי ידלין

הקורס מקיף את ההיבטים המשפטיים הנדרשים מתלמידי חשבונאות, ניהול ומדעי החברה. בראשית הקורס יידונו סוגי תאגידים שאינם חברות, ואף כל סוגי התאגידים שניתן להקים בישראל.

במוקד הקורס עומדת החברה המוגבלת שהיא התאגיד היעיל ביותר לפעילות כלכלית. הסטודנטים יתוודעו לעיקרי פעילותה של אישיות משפטית נפרדת ולכללי גיוס ההון. כמו כן, יילמדו עקרונות המשפט בפירמה וכללי האחריות של נושאי משרה ובעלי מניות, שהם נושאים בעלי משמעות רחבה ביחסי הגומלין בין המשקיעים, בין המנהלים ובין נושאי משרה אחרים. כן ייבחנו סעדים נגד מעורלים בחברה ועקרונות סדרי הדין של סוגי תביעות שונות, כמו תביעות נגזרות וייצוגיות. חלקו האחרון של הקורס עוסק בהיבטים שונים של הפירמה: כינוס נכסים, ושינויי מבנה לרבות פירוק.

חומר הלימוד

כרך א	
חלק ראשון	התאגיד – מהות, מיון, סיווג
חלק שני	האישיות המשפטית
כרך ב	
חלק שלישי	הון חברה
כרך ג	
חלק רביעי	המשטר בחברה והממשל התאגידי
כרך ד	
חלק חמישי	חובות דיווח וגילוי, תרופות וסעדים בחברה
חלק שישי	שינוי מבנה של חברה

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית בניהול במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. סטודנטים לחשבונאות אינם רשאים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס זה.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בניהול

חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול (10142) (פ) – משובץ בכלכלה, עמ' 80.

תורת המימון: ניהול פיננסי של גופים עסקיים (10230) (ר) – משובץ בכלכלה, עמ' 83.

חשיבה אסטרטגית: תורת המשחקים (10599) (מ) – משובץ בכלכלה, עמ' 85.

יסודות תורת ההחלטות וחקר ביצועים (10713) (ר) – משובץ בחשבונאות, עמ' 96.

תרבות ארגונית (10566) (מ) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 105.

מדיניות ציבורית (10723) (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 116.

יסודות השלטון המקומי (10459) (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 118.

ניהול התפעול I (10687) (ר) – משובץ בהנדסת תעשייה וניהול, עמ' 221.

ניהול התפעול II (10688) (ר) – משובץ בהנדסת תעשייה וניהול, עמ' 221.

הפניות לקורסים נוספים

בעיות בפילוסופיה של המוסר (10122) (פ) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 44.

יישומי מחשב למדעי החברה (10159) (פ) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 77.

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (30111) (פ) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב (30112) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו (10285) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

רגרסיה וניתוח שונות (10286) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 79.

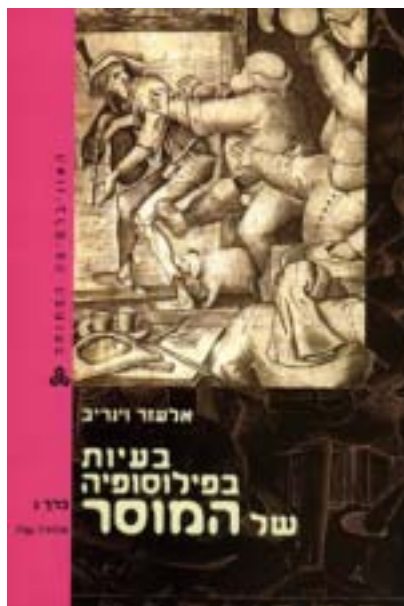
מבוא למיקרוכלכלה (10131) (פ) – משובץ בכלכלה, עמ' 80.

מבוא למקרוכלכלה (10126) (פ) – משובץ בכלכלה, עמ' 80.

מושגי יסוד באקונומטריקה (10284) (ר) – משובץ בכלכלה, עמ' 81.

ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל (10406) (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 114.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בניהול.

מדעי החברה

חשבוניות

10696 יסודות החשבונאות לחשבונאים*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: עמידה בבחינת פטור ב"הנהלת חשבונות וחשובים מסחריים".**

פיתוח הקורס: פרופ' יוסי אהרונ (כתיבה), ד"ר יעקב קמין (ריכוז הפיתוח), ר"ח מנחם פס; חוה ניומן (עריכה)

יועצים: פרופ' אלי אמיר, פרופ' משה בר נב, פרופ' יהושע לבנת, ד"ר עמיהוד דותן, ד"ר אייל סולגניק, ר"ח ניר קאופמן

קורס זה הוא קורס מבואי ולכן הוא מקיף חומר רב. הקורס מקנה לסטודנטים כלים מעשיים ותאורטיים בתחום החשבונאות ומכשיר את הסטודנטים ללימודי המשך של החשבונאות הפיננסית והניהולית.

הקורס מציג בפני הסטודנטים את ההיבט הפיננסי של הדיווח הכספי של פירמה. הסטודנטים יעמיקו את ידיעתם בתחום הרישומים החשבונאיים בתאגידים ובעסקים שונים, וילמדו את היסודות התאורטיים של החשבונאות והדיווח הכספי. בקורס יילמדו כללים ותקנים חשבונאיים, והסטודנטים יכירו את מוסדות התקינה והחקיקה הקשורים לחשבונאות, בארץ ובעולם.

בנוסף ילמדו הסטודנטים כיצד לרשום, למיין, לדווח, לערוך ולהציג את הדוחות הכספיים של הפירמה: מאזן, דוח רווח והפסד, דוח על השינויים בהון העצמי ותזרים מזומנים, וכן כיצד מדווחים על השקעות החברה בתאגידים שיש לה עליהם השפעה מהותית או שליטה.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **היסודות התאורטיים של חשבונאות ודיווח כספי**
- 2 יחידה **מדידת הרווח וההוצאות בדוחות כספיים**
- 3 יחידה **המאזן: דוח על המצב הכספי**
- 4 יחידה **התהליך החשבונאי להכנת הדוחות הכספיים**
- 5 יחידה **נכסים שוטפים: מזומנים, חייבים והשקעות לזמן קצר**
- 6 יחידה **נכסים שוטפים: מלאי**
- 7 יחידה **נכסים קבועים מוחשיים ובלתי מוחשיים**
- 8 יחידה **התחייבות**
- 9 יחידה **הון עצמי**
- 10 יחידה **הדוח על תזרימי המזומנים**
- 11 יחידה **התאמת הדוחות הכספיים לשינויים במחירים**
- 12 יחידה **I. השקעת קבע במניות של חברות אחרות**
II. מבוא לניתוח דוחות כספיים

חומר הלימוד כולל גם תקנים חשבונאיים.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

** ההרשמה לבחינה כרוכה בתשלום.

10706 חשבונאות פיננסית א

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס **יסודות החשבונאות לחשבונאים**.

פיתוח הקורס: ר"ח יעקב סמט (כתיבה), ר"ח שחר הלל; חוה ניומן (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' חיים פלק

יועצים: פרופ' יוסי אהרונ, פרופ' יהושע לבנת

הקורס נועד להעמיק את ההבנה והידע בנושאי החשבונאות הפיננסית ולהקנות ידע בבעיות מדידה מרכזיות בתחום זה. הקורס דן בפתרון של בעיות אלה במסגרת כללי החשבונאות המקובלים ותקני החשבונאות הנהוגים בארץ ובעולם.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על כרכים א ו-ב של הספר **חשבונאות פיננסית: תאוריה ומעשה** (מהדורה חמישית, אחיאסף, 2000), ועל מדרוך למידה. יחידות הלימוד בספר הן:

- 1 יחידה **סקירת המקצוע והתפתחותו, תיאור הגופים המסדירים את כללי המקצוע**
- 2 יחידה **מסגרת מושגית של חשבונאות ודיווח כספי – הנחות ועקרונות המאזן**
- 3 יחידה **דוח רווח והפסד**
- 4 יחידה **שינויים חשבונאיים**
- 5 יחידה **הוצאות**
- 6 יחידות 7-8 **רכוש קבוע**
- 9 יחידה **התחייבות לזמן ארוך ולזמן קצר**
- 10 יחידה **עבודות על-פי חוזה ביצוע והקמת בניינים למכירה**
- 11 יחידה **חברה בע"מ – היבטים חשבונאיים**
- 12 יחידה **השקעות**

10720 חשבונאות פיננסית ב

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס **חשבונאות פיננסית א**.

פיתוח הקורס: ר"ח יעקב סמט (כתיבה), ר"ח שחר הלל; חוה ניומן (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' חיים פלק

יועצים: פרופ' יוסי אהרונ, פרופ' יהושע לבנת

מטרות הקורס

הקורס נועד להעמיק את ההבנה והידע בנושאי החשבונאות הפיננסית ולהקנות ידע בבעיות מדידה מרכזיות בתחום זה. הקורס דן בפתרון של בעיות אלה במסגרת כללי החשבונאות המקובלים ותקני החשבונאות הנהוגים בארץ ובעולם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספרו של ר"ח יעקב סמט **חשבונאות פיננסית: תאוריה ומעשה** (מהדורה חמישית, אחיאסף, 2000) ועל מדרוך למידה.

- 1 יחידה **ייחוס מסים**
- 2 יחידה **חכירה לזמן ארוך**
- 3 יחידה **הטבות לעובדים**
- 4 יחידה **דיווח לפי מגזרים**
- 5 יחידה **שותפויות**
- 6 יחידה **דוח תזרימי מזומנים**
- 7 יחידה **רווח למניה**
- 8 יחידה **דוחות ביניים כספיים**
- 9-11 יחידות **השקעה במניות של חברות אחרות – שיטת השווי המאזני**
- 12 יחידה **מלכ"רים**

10713 יסודות תורת ההחלטות וחקר ביצועים*

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול
שיוך נוסף: מדעי החברה / כלכלה
 ידע קודם מומלץ: הקורס **חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול**, ואחד מהקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים.

פיתוח הקורס: ד"ר חנה קלבנר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
אחריות אקדמית: ד"ר צפורה ארליך

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי במודלים של חקר ביצועים דטרמיניסטי וסטוכסטי. הסטודנטים יעשו שימוש במודלים של חקר ביצועים לניסוח בעיות בסיסיות בתחום הניהול ופתרון.

נושאי הלימוד

אופטימיזציה קלאסית; תכנון לינארי כולל פתרון גרפי; תכנון בשלמים; תכנון דינמי; ניתוח פלט מחשב לבעיות תכנון לינארי; תורת המלאי; תכנון פרויקטים – רשתות PERT-CPM; עצי החלטה ומודלים של קבלת החלטות.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים** (האוניברסיטה הפתוחה, 1995), שהוא תרגום של הספר:

F.S. Hillier and G.J. Lieberman, *Introduction to Mathematical Programming* (McGraw Hill, 1990).

וכן על מדריך למידה הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ופתרונות.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10697 חשבונאות ניהולית – לחשבונאים*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
 תנאי קבלה: עמידה בבחינת הפטור בהנהלת חשבונות.**

פיתוח הקורס: פרופ' יהושע לבנת (כתיבה), ד"ר יאיר בהר, ד"ר יעקב קמין
יועצים: ד"ר יעקב גולדשמידט, ד"ר משה וייסמן, ד"ר אריה נחמיאס

מטרות הקורס

א. הכרת המערכת התמחירית בעסק
 ב. הכרת הנתונים הרלוונטיים מתוך מערכת התמחיר הנדרשים לקבלת החלטות שונות
 ג. שימוש בנתוני תמחיר למטרות בקרה ניהולית
 ד. רישומי הנהלת חשבונות תמחירית

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מבוא: הגדרת עלויות וסיווגן** – מטרות החשבונאות הניהולית, הגדרת עלויות וסיווגן
- 2 יחידה **מערכת תמחיר הזמנה** – תיאור מערכת תמחירית בסיסית
- 3 יחידה **מערכת תמחיר תהליך** – תיאור מערכת תמחירית מורכבת
- 4 יחידה **העמסת עלויות עקיפות: מחלקות שירות** – מרכזי אחריות בארגון
- 5 יחידה **עלויות משותפות ומוצרים משותפים** – בעיות בייחוס עלויות
- 6 יחידה **ניתוח נקודת האיזון** – היחסים שבין עלות מחיר וחיך המכירות
- 7 יחידה **תמחיר תרומה ותמחיר ספיגה** – נקודות מבט שונות לדוח רווח והפסד בהתייחס להוצאות הקבועות בייצור
- 8 יחידה **עלויות רלוונטיות לקבלת החלטות** – נתונים תמחיריים הדרושים להחלטות לטווח קצר ולטווח ארוך
- 9 יחידה **תקצוב** – תכנון פעילות העסק בעתיד
- 10 יחידה **מערכת תמחיר תקן: ניתוח סטיות בתמחיר**
- 11 יחידה **בקרה ניהולית** – מערכות פיקוח על פעילות העסק

חומר הלימוד כולל גם מקראה ובה מאמרים בנושאים הבאים:

- ניהול עלויות עקיפות – הרחבה
- תמחיר ABC
- מדדים שונים לבחירה ולבדיקת כדאיות השקעות

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.
 ** ההרשמה לבחינה כרוכה בתשלום.

10705 ביקורת חשבונות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס יסודות החשבונאות לחשבונאים.

פיתוח הקורס: פרופ' הרצל פטל, רוי"ח (כתיבה),
אחראי אקדמי: פרופ' צבי טלמון

הקורס נועד להקנות הבנה של העקרונות הבסיסיים בתורת הביקורת ובנוסף, להקנות ידע בנוהלי ביקורת וטכניקות בביקורת דוחות כספיים.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הכרך הראשון של ספרו של פרופ' הרצל פטל, **ביקורת חשבונות** (מהדורה רביעית, פלס, 2002). הסטודנטים יקראו את פרקי הספר הרלוונטיים בעזרת מדריך למידה, וינתחו אירועים המהווים סימולציה למצבים אמיתיים בהם נתקל רואה החשבון בעבודתו.

נושאי הלימוד

- תיאור המקצוע
- תקני הביקורת: תקנים אישיים
- בקרה פנימית
- תקני הביקורת: תקני ביצוע
- נוהלי הביקורת (פרקטיקה): אימות הרכוש
- נוהלי הביקורת (פרקטיקה): אימות ההתחייבות
- תקני הביקורת: תקני דיווח
- דוחות מיוחדים ואחרים
- אחריותו החוקית של רואה החשבון
- טעויות והונאות
- אתיקה מקצועית
- בקרת איכות במשרד רואה החשבון ומכתב התקשרות לביקורת

מדעי החברה

חשבונאות

תואר ראשון

10666 מסים א

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס יסודות החשבונאות לחשבונאים או יסודות החשבונאות.

פיתוח הקורס: עז"ד רמי יוליוס, ר"ח אילי פיטרמן, ר"ח נסים כהן (כתיבה); מתן חרמוני (עריכה)

אחראי אקדמי: ד"ר אבי אלתר
יועצים: פרופ' יוסי אהרונ, ר"ח אבי הלר, ר"ח גלעד שובל

הקורס מקנה לסטודנטים ידע בדיני מסים תוך הדגמת אירועים רלוונטיים וניתוחם.

מטרות הקורס

להבין מהי מטרת הטלת המס וללמוד את שיטת הטלת המס; להכיר מושגים בסיסיים והגדרות בפקודת מס הכנסה; ללמוד עקרונות מיסוי הכנסות בישראל ומחוצה לה; לבחון את כללי התרת הוצאות וקישור הפסדים; להבין את המערכת הכוללת של מיסוי הכנסות פירותיות בישראל.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מבוא למסים
- יחידה 2 הכנסות מעסק ומשלה יד
- יחידה 3 הכנסות עבודה
- יחידה 4 הכנסות פסיביות
- יחידה 5 הכנסות אחרות ועסקאות מיוחדות
- יחידה 6 מיסוי בין-לאומי
- יחידה 7 הכנסות מיוחדות ופטורים
- יחידה 8 עקרונות לניכוי הוצאות
- יחידה 9 הוצאות מימון
- יחידה 10 הוצאות אחרות
- יחידה 11 הוצאות – הוראות שונות
- יחידה 12 פחת והפסדים

10735 מבוא למשפט ויסודות המשפט

4 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' הדרה בר-מור
יועצים: פרופ' אייל זמיר, פרופ' גבריאלה שלו, ד"ר דוד רביע

הקורס נועד להקנות ללומד מושגי בסיס משפטיים ולפרוס את היריעה הרחבה של מונחי משפט יסודיים. המשפט, כמו כל דיסציפלינה מקצועית אחרת, הוא גוף נורמטיבי של ידע, תאוריות והוראות בעלי השפעות הדדיות. המשפט קולט מציאות והתנהגות אנושית ופולט נורמות התנהגות מחייבות. הוא יונק ממשטר מדינתי ותלוי במבנהו. הוא מורכב מתשתית סבוכה של הוראות יחידניות מחד (חוקי יסוד, חוקים), ומרשת מוסדית-ממלכתית מאידך (לדוגמה: רשות מחוקקת, בתי משפט).

נושאי הלימוד

בין הנושאים הנדונים: מקורות משפט, שיטות משפט, מבנה המשטר של מדינת ישראל, יסודות האחריות הפלילית, יסודות המשפט המינהלי, דיני חיובים שכוללים דיני חוזים, דיני נזיקין ודיני קניין.

10736 יסודות המשפט העסקי

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס מבוא למשפט ויסודות המשפט.

פיתוח הקורס: פרופ' הדרה בר-מור
יועצים: פרופ' אייל זמיר, פרופ' גבריאלה שלו, ד"ר דוד רביע

הקורס נועד לשמש כקורס המשך לקורס מבוא למשפט ויסודות המשפט (10735), ולהקנות בסיס ידע מעמיק יותר בנושאים הקשורים לתחום העסקי והמסחרי. חלק מן הנושאים הנלמדים כאן, דוגמת דיני חוזים מיוחדים ודיני קניין רוחני, הם שלב מתקדם של הנושאים שנלמדו בקורס המבוא.

נושאי הלימוד

בין הנושאים הנדונים: דיני חוזים וחיובים מיוחדים, דיני מסמכים סחירים, יסודות בדיני ביטוח, דיני בנקאות, דיני תחרות הוגנת ודיני צרכנות, מינהל ציבורי, דיני הגבלים עסקיים, הלבנת הון.

מדעי החברה

חשבונאות

תואר ראשון

10556 מסים ב*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מסים א** וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: עו"ד רמי יוליוס, רו"ח אילי פיטרמן, רו"ח ניסים כהן (כתיבה); מתן חרמוני (עריכה)
אחראי אקדמי: ד"ר אבי אלטר
יועצים: פרופ' יורם מרגליות, רו"ח איציק אהרון, רו"ח גלעד שובל

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע בדיני מס הכנסה, תוך הדגמת אירועים רלוונטיים וניתוחם. הסטודנטים ירכשו הבנה במטרות הטלת המס ובשיטות הטלת המס השונות; יכירו מושגים בסיסיים והגדרות בפקודת מס הכנסה; ילמדו את עקרונות מיסוי ההכנסות בישראל ומחוץ לישראל; יבחנו את כללי התרת הוצאות וקיצוז הפסדים; וילמדו את המערכת הכוללת של מיסוי הכנסות פירותיות בישראל.

חומר הלימוד

- נושאים 1-3 **רווחי הון**
- נושאים 4-6 **מיסוי תאגידים**
- נושאים 7-8 **רווח הון ממכירת מניות ושינוי מבנה**
- נושאים 9-10 **חוק עידוד השקעות הון ותעשייה**
- נושאים 11 **חוק התיאומים בגין אינפלציה**
- נושאים 12 **עקרונות מיסוי שוק ההון**

10549 מערכות מידע חשבונאיות ממוחשבות – מבנה וביקורת*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **יסודות החשבונאות לחשבונאים**, **ביקורת חשבונות**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: רו"ח יהודה אורבך, שמואל גלייזנר, רו"ח אלון כהן (כתיבה); חוה ניומן (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' יוסי אהרונז
יועצים: ד"ר משה אורגד, רו"ח מנחם פס

מטרות הקורס

הקורס מציג את אופן תמיכת מערכות המידע הממוחשבות במעגלים החשבונאיים ובבעלי התפקידים בארגון. הקורס מתמקד בפיתוח של מערכות מידע חשבונאיות, במבנה של מערכות ממוחשבות להנהלת חשבונות ולניהול מלאי, וכן בדרישות של מס הכנסה מאותן מערכות ממוחשבות ובאבטחת המידע.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מערכות מידע חשבונאיות; המידע החשבונאי בארגון; המשמשים במערכות החשבונאיות; חשיבות שלבי הפיתוח והתכנון בהקמת מערכות מידע ממוחשבות**
- 2 יחידה **מחזור החיים של מערכת חשבונאית ממוחשבת**
- 3 יחידה **המערכת הכספית; הגורמים השונים המשפיעים על מתכנן מערכת החשבונות הממוחשבת; הוראות ניהול ספרים; הספר הראשי**
- 4 יחידה **המערכת הכספית – רכיבים נוספים ומעגלים חשבונאיים**
- 5 יחידה **יסודות תורת אבטחת המידע**
- 6 יחידה **אבטחת המידע**
- חלק שני
- 7 יחידה **ניתוח והערכת סיכונים; האיזונים, החשיפות והשלכות הביקורת; תכנון הביקורת וסקר הבקרה הפנימית; בדיקות אימות ובדיקות מבססות; ראיות הביקורת**
- 8 יחידה **בקורות פנימיות**
- 9 יחידה **טכניקות ביקורת באמצעות מחשב**
- 10 יחידה **טכניקות ביקורת באמצעות מחשב – המשך**
- 11 יחידה **מערכות מיקרו-מחשבים; מערכות בסיסי נתונים**
- 12 יחידה **אינטרנט, מסחר אלקטרוני וחילופי נתונים אלקטרוניים**

* במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.

10910 דוחות כספיים מאוחדים*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **חשבונאות פיננסית ב**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר דוד רביע, רו"ח שלומי שוב
אחראי אקדמי: פרופ' יוסי אהרונז
יועצים: פרופ' גילה בניסטי, פרופ' יורם עדן, פרופ' חיים פלק

מטרת הקורס להקנות לסטודנט ידע והבנה של כללי החשבונאות והוראות הדיווח הכספי בכל הסוגיות הכרוכות באיחוד דוחות כספיים.

הקורס מתמקד בסקירת התנאים הנדרשים לאיחוד דוחות של חברות, יישום שיטות האיחוד השונות, לימוד כללי החשבונאות הנהוגים בישראל ובמקומות אחרים והקניית ידע בסוגיות איחוד מורכבות.

בקורס מושם דגש על הבנת עקרונות הדיווח ומשמעות המידע המוצג בדוחות המאוחדים.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מבוא לצירופי עסקים**
- 2-4 יחידות **יסודות שיטת הרכישה**
- 5 יחידה **שיטות השווי המאזני; חזרה**
- 6 יחידה **דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים**
- 7-8 יחידה **נהלי איחוד הדוחות הכספיים**
- 9 יחידה **סוגיות מיוחדות בדוחות כספיים מאוחדים**

* סטודנטים הלומדים את הקורס במסגרת הלימודים לתואר בוגר בחשבונאות חייבים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס זה, אלא אם כבר כתבו בעבר עבודה סמינריונית בקורס **חשבונאות פיננסית מתקדמת** (10922). כתיבת העבודה הסמינריונית והגשתה הן במסגרת סמינריון בדוחות כספיים מאוחדים אליו הסטודנטים יכולים להרשם לאחר שסיימו בהצלחה את הקורס. הסמינריון כולל מספר מפגשים במהלך הסמסטר.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בחשבונאות

ניתוח דוחות פיננסיים (10389) (מ) – משובץ בניהול, עמי' 92.

דיני תאגידים (10900) (מ) – משובץ בניהול, עמי' 94.

הפניות לקורסים נוספים

מבוא למיקרוכלכלה (10131) (פ) – משובץ בכלכלה, עמי' 80.

שימו לב: הקורס אינו מקנה נקודות זכות בחשבונאות.

10922 חשבונאות פיננסית מתקדמת*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **דוחות כספיים מאוחדים**, **חשבונאות פיננסית א**, **חשבונאות פיננסית ב**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר דוד רביע, רו"ח, רו"ח שלומי שוב
אחראי אקדמי: פרופ' חיים פלק
יועצים: פרופ' יורם עדן, פרופ' יוסי אהרונ, פרופ' גילה בינסטי, ד"ר דן וייס

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ולהעמיק את הידע של כללי החשבונאות המקובלים והדיווח החשבונאי בנושאים הבאים:

- מכשירים פיננסיים: הצגה
- רווח למניה. תשלום מבוסס מניות.
- מבוא ורקע לחשבונאות בתנאי אינפלציה.
- השפעות השינויים בשערי החליפין על מטבע חוץ.
- דווח מגזרי פעילות.

10913 חשבונאות ניהולית מתקדמת לחשבונאים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **חשבונאות ניהולית – לחשבונאים** או **מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עדן, פרופ' בעז רונן, ד"ר ניצה גרי
יועצים: ד"ר אריה ברן, ד"ר עמיהוד דותן, ד"ר צבי ליבר

הקורס מתמקד בשילוב מערכות החשבונאות הניהולית עם גישות ניהול חדשניות, במטרה להשביח את ערך הארגון.

מטרות הקורס

- לנתח את השפעת התמחיר על תהליכי קבלת החלטות ניהוליות ועל ביצועי הארגון.
- להציג גישות ושיטות תמחיר, ניהול עלויות וניהול תפעול מתקדמות, ולהעריך באופן ביקורתי את תרומתן להשגת מטרות הארגון.
- לבחון לעומק את הקשרים בין היקפי פעילויות, עלויות ורווחים.
- לנתח שיטות תכנון ובקרה ולהעריך את האפקטיביות שלהן.
- להקנות כלים לתמיכה בקבלת החלטות ניהוליות בנושאים: המחירה, בחירת תמהיל מוצרים או שירותים, הוצאת עבודות לקבלנות משנה, השתתפות במכרזים, השקעות ועוד.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מבוא – אובדן הרלוונטיות של התמחיר המסורתי**
- 2 יחידה **גישות ניהול חדשניות, תמחיר וקבלת החלטות**
- 3 יחידה **מדדי ביצוע וניהול לפי אילוצים**
- 4 יחידה **תמחיר מבוסס פעילויות וניהול מבוסס פעילויות**
- 5 יחידה **היקפי פעילות, עלויות ורווחים**
- 6 יחידה **בקרה תפעולית וניתוח סטיות**
- 7 יחידה **עקום למידה**
- 8 יחידה **קבלת החלטות וערך המידע**
- 9 יחידה **תמחיר ככלי לתכנון ובקרה**
- 10 יחידה **מתודולוגיית שלושת השלבים לקבלת החלטות גלובליות**
- 11 יחידה **מרכזי רווח ומחירי העברה**
- 12 יחידה **השבחת חברות**
- 13 יחידה **ניתוח אירוע מסכם**

* סטודנטים הלוזמים את הקורס במסגרת הלימודים לתואר בוגר בחשבונאות חייבים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס זה. כתיבת העבודה הסמינריונית והגשתה הן במסגרת סמינריון בחשבונאות ניהולית מתקדמת אליו הסטודנטים יכולים להרשם לאחר שסיימו בהצלחה את הקורס. הסמינריון כולל מספר מפגשים במהלך הסמסטר.

* במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.

10161 מבוא לחשיבה חברתית

3 נקודות זכות ברמת פתיחה
שידוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים; תקשורת
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, יואב רודניקי;
מיכל צימרמן (עריכה)

הקורס מהווה מפגש ראשוני עם מושגי יסוד בתחומי הדעת השונים במדעי החברה.

חומר הלימוד

א. הלימוד מבוסס על חמשת כרכי הספר **מבוא לחשיבה חברתית** (תרגום: ה' סלע; האוניברסיטה הפתוחה, 2005), שהם תרגום לעברית של הקורס *Introduction to the Social Sciences* (2000) של האוניברסיטה הפתוחה באנגליה. כל אחד מן הכרכים עוסק בנושא מרכזי אחד, כגון: המשפחה, שוק העבודה, גלובליזציה ועוד. במסגרת העיסוק בנושאים אלה יערכו הסטודנטים היכרות ראשונית עם נקודות המבט של הדיסציפלינות השונות במדעי החברה: סוציולוגיה, מדע המדינה, כלכלה ופסיכולוגיה.

ב. **מדריך למידה:** המדריך ממקד את הנושאים הנלמדים בקורס, מבחיר נושאים שאינם מוכרים לסטודנטים בישראל ומקשר אותם להיבטים ולנתונים ממחקרים ישראליים מקבילים. במדריך אף משולב תרגול של מיומנויות למידה על-מנת לאפשר לסטודנטים חדשים מעין "נחיתה קלה" בזירה האקדמית, כולל היכרות עם השפה המדעית שאותה ייתכן ולא פגשו בעבר, ניסוח תשובות וביצוע אינטגרציה בין נושאים וחומרים שונים. מיומנויות אלה יועילו לסטודנטים גם בהמשך לימודיהם.

10153 מבוא לאנתרופולוגיה*

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, ד"ר מתת אדר-בונים; שלומית שמר (עיצוב)

הקורס נועד להציג את הגישה המיוחדת לניתוח תרבויות המאפיינת את האנתרופולוגים של התרבות, את תפקידי האנתרופולוגים ואת תחומי העניין העיקריים באנתרופולוגיה תרבותית.

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם קשת צבעונית של תרבויות קרובות ורחוקות, ומדגיש את השינויים המתחוללים בהן בימים אלה ושבעקבותיהם תרבויות רבות הולכות ונעלמות.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **אנתרופולוגיה תרבותית** מאת ויליאם הבילנד (תרגום: יורם שדה; האוניברסיטה הפתוחה, 1999), על מדריך למידה ועל אסופת מאמרים באנתרופולוגיה תרבותית (בעברית), שבה משקל רב למאמרים על החברה הישראלית (האוניברסיטה הפתוחה, 2008).

נושאי הלימוד

- שפה ותקשורת
- גידול ילדים
- שיטות כלכליות
- מין ונישואין
- משפחה ומשק בית
- שארות ומוצא
- ארגון פוליטי
- דת והעל-טבעי
- אמנות
- שינוי תרבות

10134 מבוא לסוציולוגיה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

מומלץ: הקורס **מבוא לחשיבה חברתית**.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך (כתיבה), פרופ' ברוך קימרלינג (כתיבת יחידה 11), יואב רודניקי (כתיבת יחידה 7), עמי מעוז, יואב רודניקי, פנחס שטרן; עדה כהן, מיכל צימרמן (עריכה); ירדן זחבי (עיצוב)

יועצים: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' יונה גינצבורג, פרופ' אברהם יוגב, פרופ' אפרים יער, פרופ' ויקטור עזריה, ד"ר אברהם קורדובה, ד"ר משה שוורץ, ד"ר מרדכי פרישטיק

הקורס נועד לערוך היכרות ראשונה עם הפרספקטיבה הסוציולוגית כדרך להבנת המציאות החברתית על מרכיביה. מטרה כללית זו מתורגמת ליעדים הלימודיים האלה:

- א. לימוד מושגי היסוד המשמשים ככלי ניתוח בסוציולוגיה;
- ב. לימוד תאוריות סוציולוגיות בתחומים אחדים: המשפחה, הריבוד החברתי, הסטייה ועוד;
- ג. פיתוח היכולת לישם את המושגים והתאוריות הנ"ל להבנת מצבים חברתיים ממשיים בחברה מסוימת – החברה הישראלית;
- ד. פיתוח גישה ביקורתית לתאוריות הנלמדות, תוך הדגשת קיומן של פרספקטיבות תאורטיות מתחרות.

יחידות הלימוד מתבססות על הספר **סוציולוגיה**, מאת ג'ון משוניס (תרגום: יורם שדה; האוניברסיטה הפתוחה, 1999).

כמו כן, לקורס נלווית סדרת הסרטים האמריקנית **חוקרים את צפונות החברה** (משנת 2002), הכוללת 22 פרקים.

חומר הלימוד

- יחידה 1 הפרספקטיבה הסוציולוגית
- יחידה 2 ארגון חברתי
- יחידה 3 תרבות
- יחידה 4 חברות (סוציאליזציה)
- יחידה 5 קבוצות וארגונים
- יחידה 6 המשפחה
- יחידה 7 סטייה חברתית
- יחידה 8 הקהילה
- יחידה 9 התנהגות קולקטיבית
- יחידה 10 ריבוד חברתי
- יחידה 11 סוציולוגיה פוליטית
- יחידה 12 הסוציולוג בעבודתו

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידען – קורסים חופפים.

10295 החברה הקיבוצית – דפוס יוני והמשכיות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם מומלץ: הקורסים מגמות בחברה הישראלית, מבוא לסוציולוגיה.

פיתוח הקורס:

פרופ' אליעזר בן-רפאל, פרופ' סילביה ביז'אווי, פרופ' פייר ואן-דן-ברגה, פרופ' אפרים יער, פרופ' יעקב עובד, פרופ' מנחם רוזנר, פרופ' יוסף שפר, ד"ר נורית בירד-דוד, ד"ר אמיר הלמן, ד"ר מנחם טופל, ד"ר שמעון שור, ד"ר ראובן שפירא, ד"ר ישראל שפר, זאב סוקר; בת-חן פירסט, אהובה קרן (עריכה), שלומית שמר (עיצוב)

אחראים אקדמיים: פרופ' אליעזר בן-רפאל, פרופ' אפרים יער

יועצים: פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' חיים ברקאי, פרופ' חנה הרצוג, פרופ' חיים חזן, פרופ' ינון כהן, פרופ' משה כרם, פרופ' תמר כהנא, פרופ' משה ליסק, פרופ' משה סמיונוב, פרופ' יעל עצמון, פרופ' גדעון פישלזון, פרופ' מנחם רוזנר, ד"ר יעל אנוך, ד"ר לאה שמגר-הנדלמן

הקורס מתמקד בייחודה של המציאות החברתית בקיבוץ ובשינויים שהתחוללו בה. הקיבוץ הוא תופעה ישראלית מקורית שראשיתה בערכים ובתפיסות סוציאליסטיות שחתרו לקיים חיים המבוססים על שוויון, שיתופיות ועבודה יצרנית. מאז ימיו הראשונים עבר הקיבוץ משברים שונים והתחוללו בו שינויים רבים, אך בצד נשמרו, במידה כזו או אחרת, דפוסי שנטבעו על-ידי מייסדיו. זה שנים רבות שהקיבוץ והשינויים המתחוללים בו עומדים במוקד סקרנותם של חוקרי מדעי החברה וזאת מכמה סיבות:

- בשל היות הקיבוץ תופעה היסטורית חדשה יחסית ובשל אופיו החברתי המגובש – יישוב שיתופי המשלב חקלאות, תעשייה ושירותים קהילתיים מקיפים – מתאפשר מחקר חברתי בתנאים הקרובים לתנאי מעבדה.
- ערכי הקיבוץ ודפוסי החיים בו מעוררים שאלות כלליות בדבר התפקיד שממלאים אידיאלים וערכים בחיים החברתיים ועל מידת יישומם בחברה. שאלה זו מתעוררת ביתר שאת בשנים האחרונות שבהן עובר הקיבוץ – יחד עם כל החברה הישראלית – שינויים מבניים וערכיים משמעותיים.

חומר הלימוד

1. היסטוריה של הקיבוץ
2. ארגון וכוח בקהילת הקיבוץ
3. העבודה בקיבוץ
4. כלכלת הקיבוץ
5. חינוך והשכלה בקיבוץ
6. המשפחה בקיבוץ
7. נשים בקיבוץ
8. תרבות הקיבוץ
9. יחיד וחברה בקיבוץ
10. תהליכי ריבוד בקיבוץ
11. הקיבוץ והחברה הישראלית
12. השוויון וגבולותיו
13. יחידה סוף הקיבוץ?

10495 מגמות בחברה הישראלית*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם מומלץ: הקורס מבוא לסוציולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' אמיר בן-פורת, פרופ' גד ברזילי, פרופ' אפרים יער, פרופ' יחיאל לימור, פרופ' סמי סמוחה, פרופ' מוטי רגב, פרופ' דבורה הכהן, ד"ר לב גרינברג, ד"ר רחל פסטרנק, ד"ר זאב שביט (כתיבה), דינה הורביץ; יעל אונגר (עריכה)

יועצים: פרופ' יוסף באשי, פרופ' אליעזר בן-רפאל, פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' דוד דה-פרס, פרופ' חנה הרצוג, פרופ' גבי וימן, פרופ' עזיז חיידר, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' אברהם יוגב, פרופ' שמואל לימון-וילצ'ג, פרופ' משה ליסק, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' סמי סמוחה, פרופ' משה סמיונוב, פרופ' חוה עציוני-הלוי, פרופ' יורם פרי, פרופ' ברוך קימרלינג, פרופ' יצחק קשתי, פרופ' דני רבינוביץ, פרופ' יצחק רועה, פרופ' אלי שגיא, פרופ' עירא שרקנסקי, ד"ר יעל אנוך, ד"ר גדעון ארן, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר משה שוורץ

מטרות הקורס

- להציג פרספקטיבה לניתוח החברה הישראלית שעיקרה הכרת מורכבותה של החברה הישראלית והכרת השטחים המרכזיים הקיימים בה, באמצעות ניתוח מוקדים של הסכמה ומחלוקת סביב הזהות הקולקטיבית (היהודית-ציונית) בה;
- להקנות ידיע על תופעות ותהליכים של שינוי והמשכיות המתרחשים במציאות החברתית בישראל על סף שנות האלפיים, ולבחון את התפתחותם במבט היסטורי;
- לעמוד על מוקדים של מתח והסכמה במבנה המוסדי והקבוצתי של החברה הישראלית;
- לאפשר שימוש ראשוני בשיטות הניתוח הסוציולוגי שאותן הכירו הסטודנטים בקורס מבוא לסוציולוגיה (10134), ולהכינם לקראת לימוד מעמיק וממוקד יותר של נושאים נבחרים במסגרת קורסים מתקדמים.

חומר הלימוד מבוסס על הספר מגמות בחברה הישראלית בעריכת א' יער וז' שביט (האוניברסיטה הפתוחה, 2001).

פרקי הלימוד

1. האידאולוגיה הציונית והחברה היישובית
2. הזהות הקולקטיבית ביישוב
3. יחסי ערבים-יהודים בישראל
4. עלייה וקליטה
5. אי-שוויון בחברה הישראלית
6. הכלכלה הפוליטית של ישראל
7. התרבות הפוליטית והמשפטית בישראל
8. התרבות הישראלית
9. החינוך בישראל
10. אמצעי התקשורת
11. חברה מרובת שסעים
12. תהליכי שינוי בזהות הקולקטיבית

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

10691 בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שינוי נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה
ידיע קודם מומלץ: אחד מהקורסים מבוא לסוציולוגיה, מבוא לגישות ושיטות במדע המדינה.

פיתוח הקורס: פרופ' ברוך קימרלינג (כתיבה), פרופ' תמר הרמן, ד"ר גל לוי, ד"ר אילנה קופמן, אליזבט פיינגולד; טובה צורף, עדה כהן, אורנה כהן-שורף (עריכה)

יועצים: ד"ר יעל אנוך, ד"ר אורי בן-אליעזר, פרופ' חנה הרצוג, פרופ' יעל ישי, פרופ' ישעיהו ליבמן, פרופ' משה ליסק, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' ויקטור עזריה

מטרות הקורס

הקורס נועד לנתח את התהליך הסוציו-פוליטי, ולבחון מושגי יסוד המסבירים את אופיו הפוליטי של הסדר החברתי. במסגרת הקורס תוצגנה גישות תאורטיות שונות להבנת התהליך הפוליטי, ויידונו מחקרים שונים הבוחנים את מכלול יחסי הגומלין בין מדינה לחברה, תוך מתן דוגמאות מחברות שונות.

הקורס מציע מסגרת תאורטית ומושגית להבנתם של הסדרים סוציו-פוליטיים, תוך מתן דגש מיוחד על ניתוח מושג העוצמה והגישות השונות לפיזור בחברה. במהלך הקורס יידונו מושגים מרכזיים נוספים כמו תרבות פוליטית, חברה אזרחית, קבוצות ומפלגות. כמו כן, הקורס מציע (באמצעות מקראת מאמרים עדכנית) דיון בתהליכים הפוליטיים והחברתיים המרכזיים במחצית האחרונה של המאה ה-20, ופותר צוהר להבנת תהליך הגלובליזציה והשלכותיו על התמורות ביחסי מדינה-חברה בראשית המאה ה-21.

הקורס מיועד לסטודנטים המתעניינים בחקר החברה והפוליטיקה, והמעוניינים להבין לעומקם את התהליכים המעצבים את המציאות הפוליטית שבה אנו חיים.

חומר הלימוד

1. יחידה 1 התהליך הסוציו-פוליטי
2. יחידה 2 העוצמה ומגבלותיה
3. יחידה 3 התרבות הפוליטית ואידאולוגיה
4. יחידה 4 הסדרים סוציו-פוליטיים השוואתיים
5. יחידה 5 החברה האזרחית, קבוצות ומפלגות
6. יחידה 6 המדינה המודרנית והחברה

חומר הלימוד כולל מקראת מאמרים עדכניים העוסקים בסוגיות מרכזיות בסוציולוגיה הפוליטית העכשווית.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

10270 סטייה חברתית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

▲ ידע קודם מומלץ: הקורסים **פסיכולוגיה חברתית**, **מבוא לסוציולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' גיורא רהב, פרופ' משה אדד, ד"ר ברכה כץ-שיבאן, פנחס שטרן; עדה כהן (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' גיורא רהב
יועצים: פרופ' מנחם אמיר, פרופ' ישראל נחשון, פרופ' גדעון פישמן, פרופ' גירלד קרומר, פרופ' אריה רטנר

מטרות הקורס

- להקנות הבנה אינטלקטואלית של התחום על-ידי הכרת הספרות התאורטית בנושא הסטייה החברתית;
- להקנות הבנה "מעשית", כלומר יכולת יישום התאוריה במצבים מחיי היומיום;
- להקנות הבנה "רגשית", כלומר יכולת הבנה של הסוטים ושל מעשיהם וכן הבנת הגיוני כלפיהם.

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **על הסטייה** (תרגום: יורם שדה; האוניברסיטה הפתוחה, 2002) שהוא תרגום הספר: E. Goode, *Deviant Behavior*, 6th ed. (Prentice Hall, 2000).

וכן על מדריך למידה.

מבנה הקורס

חלק א עומד בעיקר על ההבחנה בין תאוריות פוזיטיביסטיות לתאוריות קונסטרוקציוניסטיות של הסטייה. בחלק זה נלמדות חלק מיחידות הלימוד של הקורס*.

חלק ב מתמקד בצורות סטייה נפוצות: התנהגות עבריינית (בעיקר: רצח, אונס, ועבריינות הצווארון הלבן); שימוש בסמים חוקיים (אלכוהול וטבק) ובסמים בלתי חוקיים; סטיות הטרוסקסואליות והומוסקסואליות בקרב גברים ונשים כאחת; תכונות גופניות כסטייה (נכויות, כתובות קעקע, השמנת-יתר); סטייה קוגניטיבית (הצטרפות לכתות דתיות, פארא-פסיכולוגיה); וכן במחלות נפש כצורה של סטייה חברתית.

10271 תאוריות סוציולוגיות קלאסיות*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

▲ תנאי קבלה: הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, קורס נוסף **בסוציולוגיה** וקורס במדעי החברה או הרוח.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, הדר יעקבסון, זאב סוקר; ליאורה גרינברג (עיצוב)

הקורס מציג את גישותיהם התאורטיות של שבעה מאבות הסוציולוגיה: קונט, מרקס, טוקוויל, דירקהיים, פארטו, ובר וזימל. נדונות בו הסוגיות המרכזיות, האינטלקטואליות והמתודולוגיות, שעליהן נסב הוויכוח בסוציולוגיה הקלאסית (המוקדמת).

הקורס נפתח בהצגת התהליכים החברתיים והאינטלקטואליים שמתוכם צמחה החברה המודרנית בכלל והסוציולוגיה בפרט. המשכו מתאר את המושגים והרעיונות התאורטיים שפיתחו הסוציולוגים הקלאסיים במטרה להבין ולהסביר את תהליכי השינוי האלה ואת מאפייני החברה החדשה – המודרנית – המתהווה לגד עיניהם. הקורס מאפשר ללומדים להבין את הבסיס התאורטי שעליו נשענים רבים מהמחקרים המודרניים וכן את המקורות הקלאסיים של התאוריות המתחרות בסוציולוגיה בת זמננו.

הקורס מבוסס על ספרו של רמון ארון **ציוני דרך בהגות הסוציולוגית** (תרגום: ק' פרלשטיין; האוניברסיטה הפתוחה, 1993), על אסופת מאמרים ועל מדריך למידה.

10272 תאוריות סוציולוגיות בנות-זמננו

6 נקודות זכות ברמה רגילה

▲ תנאי קבלה: הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, קורס נוסף **בסוציולוגיה** וקורס במדעי החברה או הרוח. ידע קודם מומלץ: הקורס **תאוריות סוציולוגיות קלאסיות**.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, זאב סוקר; יעל אונגר (עריכה)

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג את הפרדיגמות ואת הגישות התאורטיות המרכזיות שהתפתחו בסוציולוגיה מהמחצית הראשונה של המאה ה-20 ועד ימינו, ולעמוד על השינויים שהתחוללו בחשיבה הסוציולוגית לקראת סוף המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21.

חלקו הראשון של הקורס דן בהתפתחויות שמקורן בחשיבה התאורטית הקלאסית, כגון: הפונקציונליזם, הקונפליקט, הטאו-מרקסיזם והאינטראקציוניזם הסימבולי. שני חלקיו האחרים מתמקדים בהתפתחויות תאורטיות מאחרות יותר, דוגמת: הפמיניזם, הפוסט-סטרוקטורליזם והפוסט-מודרניזם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספרו של ג'ורג' ריצר **תאוריות סוציולוגיות מודרניות** (תרגום: יורם שדה; האוניברסיטה הפתוחה, 2006), על אסופת מאמרים ועל מדריך למידה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

* יחידות אלו נלמדו גם בגרסה הקודמת של הקורס (שהיה בהיקף של 3 נ"ז בלבד). גרסה זו נלמדה עד סמסטר 2002.

10737 חברה, פוליטיקה וכלכלה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, מבוא לחשיבה חברתית, מבוא למקרוכלכלה**.

פיתוח הקורס: ד"ר זאב רוזנחק

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג דרכי ניתוח שבאמצעותן הסוציולוגיה יכולה לתרום להבנה של החיים הכלכליים. הקורס מסביר ומדגים את יחסי הגומלין בין גורמים חברתיים, פוליטיים ותרבותיים לבין הפעילות והמוסדות הכלכליים. הקורס מציג גישות תאורטיות ומידע אמפירי הקשורים לשלושה תחומים מרכזיים הנוגעים ביחסים בין חברה, פוליטיקה וכלכלה: הסוציולוגיה הכלכלית, הסוציולוגיה של אי-השוויון והריבוד, והכלכלה המדינית. בין היתר, הקורס עוסק ביסודות החברתיים והתרבותיים של השווקים, בפעילות של רשתות חברתיות בכלכלה, במשמעות החברתית של הכסף, במקורות ובהשלכות החברתיות של אי-השוויון, באי-שוויון ואתניות, באי-שוויון ומגדר, במעורבות המדינה בכלכלה, במדינת הרווחה, ובהשלכות הגלובליזציה על היחסים בין חברה, פוליטיקה וכלכלה.

חומר הלימוד

- ספר קורס
- מקראה
- מדריך למידה

10659 סוציולוגיה של התרבות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעי החברה / מדעי החברה – כללי; תקשורת
◀ ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב (כתיבה)
יועצים: פרופ' חיים חזן, פרופ' תמר ליבס, ד"ר סשה וייטמן

במוקד הקורס מצויה סוגיית התפקיד החברתי של התרבות והאמנות, לאור תהליכי השינוי התרבותי שהתרחשו במחצית השנייה של המאה ה-20. הקורס פורס את גישות המחקר והתאוריות המרכזיות אשר בוחנות ומסבירות את ההיבטים השונים של סוגיה זו, ובהן: פריחתה של התרבות הפופולרית ושחיקת ההבדלים בינה לבין אמנות גבוהה; תפקידן של האמנויות ככלי של ביקורת וחתרנות; תפקידם של הטעם, השיפוט האסתטי והצרכנות התרבותית בשימור ושינוי המבנה החברתי; התרבות והאמנות בהקשרים לאומיים ובתהליכי הגלובליזציה; והמסגרות הארגוניות בהן מתקיימת הפעילות התרבותית.

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס **מבוא לסוציולוגיה של התרבות**, ומדריך למידה.

פרקי הספר

- פרק 1 **סוציולוגיה ותרבות: גישות ותחומי מחקר**
- פרק 2 **"העבודה" של התרבות**
- פרק 3 **הקשר המוסדי של תרבות ואמנות**
- פרק 4 **אמנות ותרבות פופולרית: בין מודרניות לפוסט-מודרניות**
- פרק 5 **אדיאולוגיה, הגמוניה, ביקורתיות וחתרנות**
- פרק 6 **הון תרבותי ושדה היצור התרבותי**
- פרק 7 **טעם, צרכנות ומיקום חברתי**
- פרק 8 **תרבויות לאומיות ומקומיות**
- פרק 9 **תרבות גלובלית וחברה עולמית**
- פרק 10 **סיכום**

10680 מבוא ללימודי מגדר

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה
◀ ידע קודם מומלץ: הקורס **מבוא לסוציולוגיה**.

פיתוח הקורס: ד"ר ניצה ינאי, פרופ' חנה נווה, פרופ' תמר אלאור, ד"ר אורלי לובין, ד"ר תמי עמיאל-האוזר; ד"ר ניצה ברקוביץ, ד"ר אמירה גלבלום, ד"ר שרית הלמן, ד"ר עמליה זיו, ד"ר פנינה מוצפי-הלר, ד"ר ליאת פרידמן, פרופ' אריאלה פרידמן, ד"ר אורית קמיר (כתיבה); יעל אונגר (עריכה)
יועצים: פרופ' חנה הרצוג, פרופ' מאירה וייס, ד"ר איילה מלאך-פינס, ד"ר עמליה סער, ד"ר דניס שרביט, ד"ר אורנה ששון-לוי

מטרות הקורס

הקורס נועד למפות ולהציג את ההתפתחויות המרכזיות של החשיבה הפמיניסטית המודרנית והפוסט-מודרנית, אשר סביבן נבנה תחום ידע עשיר של תאוריות, מתודולוגיות ופרקטיקות של מגדר. הקורס מעמיד לחשיבה ביקורתית את הסדר המגדרי ההגמוני, את היחסים החברתיים בין המינים, את מעמדן וכוחן של נשים בחברות שונות, את ייצוגן של נשים בתרבות ואת כינונם של סובייקטים מגדריים.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר** (האוניברסיטה הפתוחה, 2007) הכולל דיון, פרשנות וביקורת על יצירות חשובות שהפכו לצירים המרכזיים בהתפתחות החשיבה הפמיניסטית מאז שנות החמישים של המאה ה-20. כל יצירה מהווה ליבה של תחום ספציפי בלימודי מגדר. בעזרת היצירות יוכלו הסטודנטים לעקוב אחר הרעיונות שהעסיקו את הכותבת, המחקרים שנענו לאתגר האינטלקטואלי שהציבה היצירה, ואחר התגובות הביקורתיות עליהם. לספר נלווית המקראה **דרכים לחשיבה פמיניסטית** (האוניברסיטה הפתוחה, 2007), שבה פרקים נבחרים מתורגמים מתוך הכתבים הנדונים בספר.

פרקי הלימוד

- "המין השני" – סימון דה בובואר
- והפרובלמטיקה של אי-השוויון בין המינים.
- "האם הנקבה לזכר כמו טבע לתרבות?" – שרי אורטגר והוויכוח בין טבע לתרבות.
- "נשים וגברים של הארגון" – רוזבת' מוס קנטר וייצור הנשיות והגבריות באמצעות ארגון העבודה.
- "שעתוקה של אימהות" – ננסי צ'ודורו והפסיכולוגיה של מגדר.
- "המשוגעת בעליית הגג" – סנדרה גילברט וסוזן גובר וייצוג האישיות היוצרת בתרבות.
- "כוחות הזוועה" – ג'וליה קריסטיבה והסובייקט הנשי שאינו מובנה באופן פשוט כמו שפה.
- "שאלת המדע בפמיניזם" – סנדרה הרדינג וסוגיית החקירה המדעית בפמיניזם.
- "פמיניזם בלתי מוגבל" – קתרין מקינון על סוגי שיח שונים על חיים וחוק.
- "מגדר והפוליטיקה של ההיסטוריה" – ג'ואן סקוט על היסטוריה של נשים וניתוח מגדרי של ההיסטוריה.
- "החזרה המיני" – קרול פייטמן על הפטריארכיה ומושג האזרחות.
- "לייחל" – בל הוקס והפוליטיקה התרבותית של גזע ומגדר.
- "צרות של מגדר" – ג'ודית בטלר והחתרנות של זהות בין-מגדרית.

10682 משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לאנתרופולוגיה**.

פיתוח הקורס: ד"ר מתת אדר-בונים (כתיבה), ד"ר יעל אנוך; חיה וטשטיין, מיכל צמרמן (עריכה)
אחריות אקדמית: פרופ' רבקה בר-יוסף
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' רות כץ, ד"ר אילנה ברוש, ד"ר רות גונט, ד"ר מרדכי פרישטיק, בתיא זלינגר

בקורס נערך דיון ביקורתי על מרחב היחסים המשפחתיים, ועל קשריו של מרחב זה עם גורמים חברתיים, ביניהם לאום, מדינה, דת, גזע, מעמד וכלכלה. בקורס מתקיים דיון נרחב על משפחות בישראל ועל הקשרים שהן מקיימות עם החברה הישראלית ועם מדינת ישראל.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית** מאת מ' אדר-בונים (האוניברסיטה הפתוחה, 2008).

יחידה 1 עוסקת בבחינת הגישות התאורטיות ושיטות המחקר בתחום.
יחידה 2 מציגה מחקרים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים שבאמצעותם נחשפים הסטודנטים למגוון העצום של יחסי משפחה ושאריות ברחבי העולם ובתקופות שונות בהיסטוריה.

יחידה 3 דנה בקשרים שבין משפחות ושלושה משתנים דמוגרפיים מרכזיים: פריור, תמותה והגירה.

יחידה 4 דנה בקשר שבין ארגון הרכוש או העבודה במשפחה לבין יחסי העוצמה במשפחה, כפי שהוא בא לידי ביטוי בחברות מלקטים וציידים, חברות גננים, חברות רועים, חברות חקלאיות וחברות מתועשות.

יחידה 5 דנה בקשרים שבין יחסי נישואים וזוגיות, יחסי אימהות וילדים, יחסי אבות וילדים ויחסי סבים ונכדים לבין מדינת הרווחה ומערכת המשפט.

יחידה 6 מציגה ובוחרת את הניסיון להסביר את יחסי השאריות כתוצאה של הביולוגיה של האדם.

10728 סוציולוגיה של ארגונים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **מבוא לסוציולוגיה**.
ידע קודם מומלץ: **תאוריות סוציולוגיות קלאסיות**.

פיתוח הקורס: ד"ר ניצה ברקוביץ, דנה קחטן; יורם שדה, יעל אונגר (תרגום), נילי וייס (עריכה)
יועצים: פרופ' עמליה אוליבר, פרופ' גדעון קונדה, פרופ' יהודה שנהב, ד"ר מיכל פרנקל, ד"ר אילן תלמוד

מטרות הקורס

הקורס מתוודע לגישות הסוציולוגיות המרכזיות לחקר ארגונים ולסוגיות ולדיונים המרכזיים המתנהלים כיום בתחום. ההיכרות עם התחום תיעשה באמצעות דימויים שונים של הארגון כמו: הארגון כמכונה, הארגון כתרבות, הארגון כמערכת פוליטית, הארגון כמערכת של באמצעות דימויים אלה, העומדים במרכזם של הפרספקטיבות התאורטיות הנדונות, נבחן סוגיות כמו: כיצד הסביבה המוסדית, הפוליטית והכלכלית משפיעה על אופני הפעולה ודרכי ההתארגנות, כיצד צומחות תרבות בתוך ארגונים וכיצד ניתן לראות בארגון עצמו תוצר תרבותי וסימבולי, כיצד מתרחשים תהליכי למידה בארגונים, מה הקשר בין יעילות ארגונית לבין אדיאולוגיה ניהולית, כיצד "מתורגמים" מודלים ארגוניים גלובליים להקשר המקומי, מה תרומת הקטגוריה המגדרית להבנת תהליכים ארגוניים וכד'.

חומר הלימוד

• **ספר הקורס** הוא תרגום לעברית של הספר Morgan, G. *Images of Organization*, (Sage Publications, 1997).

- **קובץ מאמרים**
- **מדריך למידה**

10349 ריבוד: סוגיות באי-שוויון חברתי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, רונית גרוסמן

הקורס מציג גישות תאורטיות מרכזיות, קלאסיות ומודרניות, המתייחסות לשאלת אי-השוויון בחברה. כמו כן מוצגות בו כמה סוגיות מרכזיות: ריבוד וניעות חברתית; ריבוד וסגנון חיים; היבטים אתניים ומגדריים; גלובליזציה ואי-שוויון.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על אסופת מאמרים ועל מדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן. עבודה זו תוכל להיות פיתוח של הנושא שנדון במטלה המורחבת, או כל נושא אחר שנבחר בתיאום עם מרכז ההוראה בקורס. מי שירצה ללמוד גם את הקורס **פערים ואי-שוויון בישראל** ולכתוב בו עבודה סמינריונית, יהיה רשאי לכתוב עבודה סמינריונית בקורס **ריבוד: סוגיות באי-שוויון חברתי**, בתנאי שיבחר בנושא שאינו קשור בחברה הישראלית.

10566 תרבות ארגונית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול
 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה** או הקורס **התנהגות ארגונית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביעד רו, טל פירשט; אהובה קרן (עריכה)
יועצים: פרופ' בועז שמיר, ד"ר ענת רפאלי, ד"ר אילן תלמוד

מטרות הקורס

- להציג פרספקטיבה לניתוח סוציולוגי של ערכים ונורמות בארגונים, הכוללת ניתוח ביקורתי של "תרבות ארגונית" בתור אידיאולוגיה ופרקטיקה;
- לעמוד על סוגיות נבחרות בתחום התרבות הארגונית, כגון ניהול משאבי אנוש, ניהול איכות כוללת, השתלה ושינוי תרבותי, ניהול רגשות בארגוני שירותים, תרבות ארגונית ביפן, ארצות-הברית וישראל, מגדר ותרבות ארגונית;
- להקנות ניסיון בשילוב מובנה של שיטות מחקר לצורך מיפוי ואבחון של תרבות ארגונית בפועל. שיטות המחקר כוללות ניתוח טקסטים, תצפיות, ראיונות, וכתובת שאלון.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה. פרקי הספר הם:

שער ראשון: תרבות ארגונית במבט כללי
 יחידה 1 **תאוריות ומודלים מתודולוגיה: מיפוי ואבחון של תרבות ארגונית**

שער שני: סוגיות בתרבות ארגונית
 יחידה 2 **תרבות ארגונית כפרקטיקה ניהולית: אפקטיביות ארגונית, ניהול משאבי אנוש ושיטות עובדים**
 יחידה 3 **תרבות ארגונית ביפן ובארצות-הברית**
 יחידה 4 **השתלה ושינוי תרבותי**
 יחידה 5 **ניהול רגשות**
 יחידה 6 **מגדר ותרבות ארגונית**
 יחידה 7 **תרבות ארגונית בישראל**

10376 מעמד, מגדר ואתניות בחינוך: מבט סוציולוגי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו**.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל אנוך, זאב סוקר
יועצים: פרופ' גד יאיר, פרופ' אברהם יוגב, פרופ' דבורה קלקין-פישמן, ד"ר גל לוי

בעשורים האחרונים התחוללו בשדה החינוך, בישראל ובמדינות רבות אחרות, שינויים מרחיקי לכת, כמו למשל, התרחבות ההשכלה הגבוהה, הופעתן של תפיסות חינוכיות חדשות (רב-תרבותיות), תהליכי נאו-ליברליזציה (פתיחת אזורי רישום, בתי ספר ייחודיים) וגלובליזציה (מבחנים השוואתיים בין-לאומיים, חינוך בין-לאומי).

הקורס מציג את מגוון הדרכים שבהן מנסים התאוריה והמחקר הסוציולוגיים להסביר שינויים אלה. הקורס בוחן את הקשרים בין השינויים המתחוללים בשדה החינוכי לבין גורמים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים כמו סטטוס, מעמד, מגדר ואתניות, ודן בהשלכות של קשרים אלה על שאלות המתייחסות לצדק חברתי, זהות חברתית והכרה חברתית.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על שני קובצי מאמרים (בעברית ובאנגלית) ועל מדריך למידה.

נושאי הלימוד

- התפתחויות תאורטיות בסוציולוגיה של החינוך
- סטטוס, מעמד, מגדר, אתניות ואי-שוויון בחינוך
- נאו-ליברליזציה וגלובליזציה של החינוך
- תפיסות חדשות של צדק חברתי ושוויון בחינוך

10347 נושאים נבחרים בהבנת הקהילה היהודית בארצות-הברית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שיוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה
שיוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של עם ישראל בעת החדשה
 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה** או קורס **בהיסטוריה של העת החדשה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' ישעיהו ליבמן, ד"ר קרול (שרה) ליבמן
יועצים: פרופ' דניאל אלעזר, פרופ' יצחק גילת, ד"ר ארנסט סטוק

הקורס עוסק בהיבטים שונים של חיי הקהילה היהודית בארצות-הברית. נדונים בו ערכיה, תפיסותיה היסודיות, מוסדותיה, דפוסי פעילותה של הקהילה היהודית ואופני התארגנותה להשגת מטרות פוליטיות. כמו כן דן הקורס במקומה של ישראל בחייהם הציבוריים והפרטיים של יהודי ארצות-הברית, ומוקדש בו דיון נרחב על הדעות השונות לגבי עתיד היהדות באמריקה.

נושאי הלימוד

- מבוא היסטורי**
- המבנה הארגוני של הקהילה היהודית בארצות-הברית**
- פלורליזם דתי והקהילה היהודית בארצות-הברית**
- החינוך היהודי**
- התארגנות להשגת מטרות פוליטיות**
- ישראל והקהילה היהודית האמריקנית**
- נושאים נבחרים על סדר היום הפוליטי היהודי**
- עתידה של הקהילה היהודית האמריקנית**

ספרים נלווים

א' גרטנר, **היישוב היהודי בארצות-הברית מראשיתו ועד ימינו** (מהדורה מעודכנת ומורחבת, הקיבוץ המאוחד, 2004); י' אלמן, **יהדות אמריקה בחברה פלורליסטית** (מהדורה שנייה, ספריית הפועלים, 1997). הספרים ניתנים לרכישה באמצעות האוניברסיטה הפתוחה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

בעבר נקרא הקורס **סוציאליזציה**. מי שלמד את הקורס במתכונת הקודמת אינו רשאי ללמוד קורס זה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10576 פערים ואי-שוויון בישראל*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **מגמות בחברה הישראלית**,** וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **ישראל בעשור הראשון**.

פיתוח הקורס: פרופ' משה ליסק, ד"ר נטע האילן

פערים ואי-שוויון מתפתחים בכל חברה. הם משתנים במהלך של תמורות פוליטיות, כלכליות, דמוגרפיות ואידאולוגיות, ויוצרים תמונה מורכבת של הריבוד. סוציולוגים המתחקים אחרי התהליכים וחוקרים את הריבוד החברתי בישראל, עוסקים בנושא מנקודות ראות מגוונות המבליטות את מורכבותו. בקורס זה ידונו נושאים משמעותיים להבנת הריבוד בישראל באמצעות מחקרים שבוחים את אי-השוויון הכלכלי, התפלגות התעסוקות, הניעות (מוביליות) החברתית ואת ההיבטים הגיאוגרפיים, המגדריים, הלאומיים והעדתיים של הפערים החברתיים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראה ובה מאמרים (רובם בעברית) ומבאוות לנושאי הקורס, וכן על מדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **דפוסי חברה בישראל** שאינו מוצע עוד.

10569 זהויות יהודיות בעידן רב-מודרני*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שינוי נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **מגמות בחברה הישראלית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אליעזר בן-רפאל, ד"ר ליאור בן-חיים רפאל; עדה כהן (עריכה)
יועצים: פרופ' יוסף גורני, פרופ' יהודה ניני, פרופ' ארנסט קראוס

קורס זה דן בזהות היהודית ומתמקד בתשובות הרבות שניתנו לשאלה "מהו ומיהו יהודי?". בקורס נבחנת השאלה האם תשובות אלה עדיין נותנות ביטוי למידה כלשהי של המשכיות היסטורית-תרבותית, או שמא מבטאות נטייה לפיצול ולהיפרדות של הזהות היהודית. הדיון ב"מיהו ומיהו יהודי?" משיק להתייחסות של הסוציולוגים לזהות הקולקטיבית כדבר הפתוח לפרשנויות שונות, העשוי לקבל ניסוחים שונים בחוגים שונים ובתקופות שונות.

בהתייחס למטרות אלו, מבקש הקורס לעמוד על השאלה האם עדיין מתאים לדבר על זהות יהודית אחת, או שמא מתאים יותר לדבר על "משפחה" או "משפחות" של זהויות יהודיות, ואולי אף על התפתחויות המובילות ליצירת "עמים יהודיים" שונים. חקירת הזהויות היהודיות בנוט-זמננו מפרספקטיבה זו מחייבת, בין היתר, תשומת לב לשינויים שחלו בסמני תרבות אשר גילמו תפקיד מכריע אצל היהודים מדורי דורות, כגון: הממד הדתי, היחס ל"ארון הספרים", וההיבט הלשוני. כמו כן, הקורס עוסק בשאלת ה"הזדהות" עם הזהות, קרי, המידה שבה מי שרואה עצמו כחלק של הקולקטיב היהודי אמנם רואה את זהותו היהודית כעובדה משמעותית בעיצוב חייו.

הפרקים השונים של הקורס מתמקדים בתקופות ובנסיבות השונות שהיהודים הכירו מאז נכנסו לעידן המודרני – קרי, התקופה שלאחר האמנסיפציה, המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21. עבור כל תקופה יידונו הזרמים שפיצלו את היהודים מבחינת האופן שבו הגדירו את עצמם ככאלה ומבחינת האופן שבו התפתחה הרבגוניות הנוכחית. בתחילתו, מתייחס הדיון לזהות המסורתית של היהדות כפי שאפשר לדלות אותה מארון הספרים היהודי, שם ניתן למצוא מה הן נקודות המוצא הזהותיות, שביחס אליהן מה שאנו מוצאים מאוחר יותר הוא בחזקת שינוי, טרנספורמציה או מהפכה.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **זהויות יהודיות בעידן רב-מודרני** מאת א' בן-רפאל ול' בן-חיים (האוניברסיטה הפתוחה, 2007) ועל מקראה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10583 ספורט וחברה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אמיר בן-פורת, פרופ' רוני לידור, ד"ר יאיר גילילי, יואב ויכסלפיש;
בת-חן פירסט (עריכה)
יועצים: פרופ' נתן אוריאלי, פרופ' עוז אלמוג, פרופ' מיכאל בר-אלי, ד"ר עלינא ברנשטיין, ד"ר יואב מקל, ד"ר נעמי פייגין, ד"ר חיים קאופמן, ד"ר שולמית רביב, ד"ר שלמה רזניק, ד"ר תמר שורק

הקורס עוסק במקומו ובתפקידו של הספורט בחברה המודרנית והפוסט-מודרנית וקושר את אירועי הספורט למבנה החברה והתפתחותה. על-מנת לתת הסבר ממצה באשר לטבעו, תפקידו ובעיותיו של הספורט המודרני, מחבר הקורס בין דיסציפלינות שונות (סוציולוגיה, תקשורת, פסיכולוגיה ומדע המדינה) ותאוריות שונות.

בקורס יידונו סוגיות שונות לצד מחקרים שעיצבו את התחום. הסטודנטים ייחשפו לתאוריות מרכזיות בחקר הספורט והחברה, יתנסו בחשיבה ביקורתית ובניתוח תופעות מרכזיות בספורט המקומי והעולמי, תוך העמקת הידע בספרות המחקר העכשווי והמחקר המשיק.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **במגרש המשחקים: ספורט וחברה בתחילת האלף השלישי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2009). כל פרק בספר מסתמך על דיון ביצירה קלאסית (פרק מספר או מאמר).

1	פרק 1	יריית הזינוק: מהו ספורט והאם השתנה במהלך ההיסטוריה?
2	פרק 2	הזירה: תאוריה סוציולוגית וספורט
3	פרק 3	הכדור הוא הכול: ספורט וגלובליזציה
4	פרק 4	לכבד את ההמונים: לאומיות ואתניות
5	פרק 5	גם נשים יכולות: ספורט ומגדר
6	פרק 6	כסף הוא שם המשחק: התמסחרות של הספורט
7	פרק 7	ידם בכול: ספורט, פוליטיקה ומדינה
8	פרק 8	שירים ושערים: ספורט ותקשורת המונים
9	פרק 9	הילכו שניים יחדיו? ספורט וחינוך
10	פרק 10	"אל אל ישראל": מגמות בספורט הישראלי
11	פרק 11	משחק הוגן? הגינות ואלימות בספורט המודרני
12	פרק 12	איך וכמה: ספורט ומדע

חומר הלימוד כולל גם מקראה ובה מבחר מן הכתבים הקלאסיים בתחום ומדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

מדעי החברה

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר ראשון

הפניות לקורסים נוספים

עידן המהפכות, 1760-1830 (10217) (ר) – משובץ בהיסטוריה, עמ' 30.

תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו (10734) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 57.

מזרח ומערב בקולנוע הישראלי (10534) (מ) – משובץ בקולנוע, עמ' 64.

שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו (10285) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

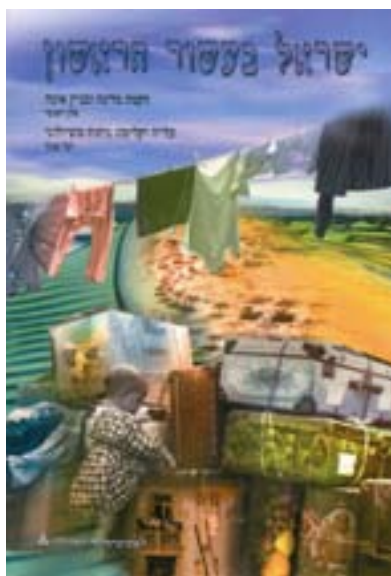
רגרסיה וניתוח שונות (10286) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 79.

מבוא למקרוכלכלה (10126) (פ) – משובץ בכלכלה, עמ' 80.

התנהגות ארגונית (10430) (ר) – משובץ בניהול, עמ' 88.

פסיכולוגיה חברתית (10104) (ר) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 132.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

לשון, חברה ותרבות (10641) (ר) – משובץ בבלשנות, עמ' 50.

תאטרון בחברה (10738) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 58.

המורשת המוסיקלית של קהילות ישראל (10261) (ר) – משובץ במוסיקה, עמ' 72.

ביטחון סוציאלי (10558) (מ) – משובץ בניהול, עמ' 93.

תקשורת המונים (10408) (ר) – משובץ בתקשורת, עמ' 108.

אמצעי תקשורת המונים בישראל (10612) (ר) – משובץ בתקשורת, עמ' 108.

תקשורת: טכנולוגיה, חברה, תרבות (10439) (ר) – משובץ בתקשורת, עמ' 108.

תקשורת כתרבות (10532) (מ) – משובץ בתקשורת, עמ' 112.

תרבות, תקשורת ופנאי בישראל (10503) (מ) – משובץ בתקשורת, עמ' 112.

סוגיות בסוציולוגיה של האינטרנט (10921) (מ) – משובץ בתקשורת, עמ' 112.

ישראל בעשור הראשון (10486) (ר) – משובץ במדע המדינה, עמ' 117.

ג'נוסייד (רצח עם) (10664) (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 119.

החברה הערבית בישראל (10657) (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 120.

אזרחות: תאוריה ומוליטיקה (10903) (מ) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 125.

פרקים בסוציולוגיה של החינוך (10485) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 128.

10408 תקשורת המונים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה
 ואנתרופולוגיה
 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' דן כספי (כתיבה), פרופ' יחיאל לימור, הד סלע; נילי וייס ולילי אמיתי-פרי (עריכה), הדר יעקובסון (עריכת המקראה), רות שלם (עיצוב)

יועצים: פרופ' חנה אדוני, ד"ר עוזי אלידע, פרופ' מיכאל גורביץ, פרופ' נורית גרץ, פרופ' גדי וולפספלד, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' עקיבא כהן, פרופ' אליהוא כ"ץ, פרופ' תמר כתרילא, פרופ' שמואל לימון-וילציג, פרופ' משה ליסק, פרופ' ישעיהו ניר, פרופ' רפאל ניר, פרופ' דב שנער

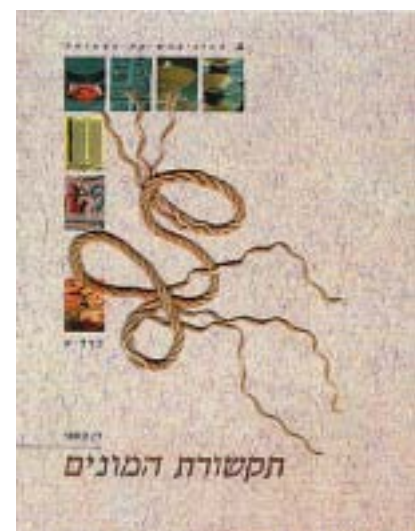
מטרות הקורס

- להאיר את אחת התופעות המרכזיות בחברה המודרנית;
- להקנות כלים ומושגים בסיסיים בתחום התקשורת;
- לטפח בעקיפין צריכה נבונה של תקשורת.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **תקשורת, תקשורת בין-אישית ותקשורת המונים**
- יחידה 2 **מבט תאורטי על תקשורת המונים**
- יחידה 3 **התפתחות אמצעי התקשורת המודפסים**
- יחידה 4 **קולנוע, רדיו וטלוויזיה**
- יחידה 5 **השפעות של תקשורת המונים – מסורות מחקר מוקדמות**
- יחידה 6 **השפעות של תקשורת המונים – מסורות מחקר מאוחרות**
- יחידה 7 **הקהל של תקשורת המונים**
- יחידה 8 **מוסד התקשורת – היבטים תאורטיים**
- יחידה 9 **מוסד התקשורת – היבטים ארגוניים**
- יחידה 10 **מוסד התקשורת – היבטים תפקודיים**

חומר הלימוד כולל אף מקראה של מאמרים (בעברית).

10612 אמצעי תקשורת המונים בישראל

6 נקודות זכות* ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה
 ואנתרופולוגיה
 ידע קודם מומלץ: הקורס **תקשורת המונים**.

פיתוח הקורס: פרופ' יחיאל לימור, אינס גבל
אחראי אקדמי: פרופ' דן כספי
יועצים: פרופ' יצחק גל-נור, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' עקיבא כהן

הקורס משרטט את דיוקנו של מוסד התקשורת כאחד ממוקדי העוצמה בחברה הישראלית. במסגרת הקורס תשורטט מפת התקשורת בארץ, ויזוהו תהליכים ותמורות שעברו עליה מאז הקמת המדינה. נוסף על ההיבטים המוסדיים של תקשורת המונים ייבחנו גם התכנים, התפקוד וההשפעות של תקשורת המונים בחברה הישראלית.

נושאי הלימוד

- מפת התקשורת בישראל: מבט היסטורי**
- מאפיינים של תקשורת המונים בישראל**
- העיתונות הכתובה**
- אמצעי השידור: הרדיו והטלוויזיה**
- אמצעי התקשורת ומוסדות החברה**
- הלשון והרטוריקה של אמצעי התקשורת**
- ההשפעות של תקשורת המונים**
- הקהל של תקשורת המונים: דפוסי חשיפה והתנהגות**
- אמצעי תקשורת המונים בין מלחמה ושלוש**

הקורס מבוסס על שלושה מרכיבים:

- דן כספי ויחיאל לימור, **המתווכים – אמצעי התקשורת בישראל 1948-1990** (עם עובד, מכון אשכול, האוניברסיטה העברית, 1992);
- מקראה של מאמרים בעברית;
- דן כספי (עורך), **תקשורת ודמוקרטיה בישראל** (מכון ון ליר, 1997).

* החל מסמסטר 2010 יילמד הקורס במתכונת חדשה ויקנה 3 נ"ז.

10439 תקשורת: טכנולוגיה, חברה, תרבות

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שייך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה
 ואנתרופולוגיה
 ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה, תקשורת המונים**.

פיתוח הקורס: ד"ר חנן גולן, אורן טוקטלי (כתיבה), ד"ר אורן סופר, נאוה סגל; רות רמות, אורנה כהן-שוורץ, זהר לביא (עריכה)

אחראים אקדמי: פרופ' דב שנער
יועצים: פרופ' חנה אדוני, פרופ' דן כספי, ד"ר זירוס בורדון, ד"ר אלי דזרנר, ד"ר יאיר עמיחי-המבורגר, ד"ר עמית פינצ'בסקי, ד"ר פול פרוש, ד"ר רבקה ריב"ק, ד"ר עמית שכטר, דנה קפלן

מטרות הקורס

- לעמוד על יחסי הגומלין בין טכנולוגיה של תקשורת לבין חברה ותרבות.
- לחשוף את ריבוי וגיוון דגמי התקשורת הנובעים משינוי חברתי-תרבותי ומפיתוח טכנולוגי.
- להציג היבטים ומגמות טכנולוגיים של תקשורת, תוך כדי הדגשת אמצעי התקשורת שהתפתחו בעשורים האחרונים.

הסוגיות המרכזיות הנדונות בקורס הן: ההתפתחות ההיסטורית והנוכחית של טכנולוגיות תקשורת; הביטויים החברתיים והתרבותיים של טכנולוגיות התקשורת; ההשפעה ההדדית בין טכנולוגיות התקשורת לבין אופיין של חברות; יחסי הגומלין בין השינויים בטכנולוגיות התקשורת, ההתארגנות החברתית והפוליטית והתפיסות התרבותיות המלוות אותם; דיגיטליות, אמצעי תקשורת חדשים והחברה הפוסט-תעשייתית; הקשרים בין טכנולוגיות תקשורת, חברה ותרבות בישראל.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **טכנולוגיה, תקשורת וארגון חברתי**
- יחידה 2 **טכנולוגיה וחברה: גישות תאורטיות**
- יחידות 3-4 **השלכות חברתיות של תקשורת עכשווית**
- יחידה 5 **מדיה חדשים**
- יחידה 6 **מדיניות תקשורת בסביבה משתנה: ישראל**
- מקראה **אינטרנט: תקשורת, חברה ותרבות**

10618 סדנה בכתיבה עיתונאית

2 נקודות זכות* ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **תקשורת המונים** או הקורס **להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע**.

פיתוח הקורס: פרופ' יחיאל לימור, רפי מן (כתיבה); נילי וייס (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' דן כספי
יועצים: פרופ' דינה גורן, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' יורם פרי, פרופ' דב שנער

קורס זה הוא סדנה ללימוד יסודות הכתיבה העיתונאית. במסגרת הסדנה יתורגלו דפוסי הכתיבה העיתונאית: איסוף מידע והכנת ידיעות וכתבות. התרגול כולל עבודות במהלך מפגשי הסדנה וכן עבודות בית מעשיות. אין הכוונה להכשיר כתבים לעבודה מעשית, אף שהסדנה תאפשר להתנסות בכתיבה עיתונאית.

הלימוד בקורס מתבסס על הספר **עיתונאות – איסוף מידע, כתיבה ועריכה**, מאת יחיאל לימור ורפי מן (האוניברסיטה הפתוחה, 1997).

פרקי הספר

פרק 1	העיתונאות הכתובה בעולם ובישראל: ציוני דרך
פרק 2	העיתון: היבטים ארגוניים
פרק 3	העיתון: היבטים תוכניים
פרק 4	עבודת הכתב: איסוף מידע
פרק 5	הכתיבה העיתונאית: כללי יסוד
פרק 6	הכתיבה העיתונאית: הידיעה
פרק 7	הכתיבה העיתונאית: הכתבה
פרק 8	הכתיבה העיתונאית: פרשנות, מאמרים, ביקורת, כתיבה אישית
פרק 9	עריכה עיתונאית
פרק 10	הכותרת
פרק 11	עיצוב ועימוד
פרק 12	תצלומים ועזרים גרפיים
פרק 13	הקווים האדומים: מותר ואסור – חוק ואתיקה

הפרקים 1-8, 13 מתייחסים ישירות לנושא הסדנה.

ההשתתפות במפגשי ההנחיה היא חובה.

* לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

10658 סדנה בעריכה עיתונאית

2 נקודות זכות* ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **תקשורת המונים** או הקורס **להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע**.

פיתוח הקורס: פרופ' יחיאל לימור, רפי מן (כתיבה); נילי וייס (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' דן כספי
יועצים: פרופ' דינה גורן, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' יורם פרי, פרופ' דב שנער

קורס זה הוא סדנה ללימוד יסודות העריכה העיתונאית. במסגרת הסדנה יתורגלו דפוסי העריכה העיתונאית: שיקולי עריכה, טיפול בחומרים מערכתיים, כותרות ועימוד. התרגול כולל עבודות במהלך מפגשי הסדנה וכן עבודות בית מעשיות. אין הכוונה להכשיר כתבים לעבודה מעשית, אף שהסדנה תאפשר להתנסות בעריכה עיתונאית.

הלימוד בקורס מתבסס על הספר **עיתונאות – איסוף מידע, כתיבה ועריכה**, מאת יחיאל לימור ורפי מן (האוניברסיטה הפתוחה, 1997).

פרקי הספר

פרק 1	העיתונאות הכתובה בעולם ובישראל: ציוני דרך
פרק 2	העיתון: היבטים ארגוניים
פרק 3	העיתון: היבטים תוכניים
פרק 4	עבודת הכתב: איסוף מידע
פרק 5	הכתיבה העיתונאית: כללי יסוד
פרק 6	הכתיבה העיתונאית: הידיעה
פרק 7	הכתיבה העיתונאית: הכתבה
פרק 8	הכתיבה העיתונאית: פרשנות, מאמרים, ביקורת, כתיבה אישית
פרק 9	עריכה עיתונאית
פרק 10	הכותרת
פרק 11	עיצוב ועימוד
פרק 12	תצלומים ועזרים גרפיים
פרק 13	הקווים האדומים: מותר ואסור – חוק ואתיקה

הפרקים 1-3, 9-13 מתייחסים ישירות לנושא הסדנה.

ההשתתפות במפגשי ההנחיה היא חובה.

* לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

10621 סדנת סרטי תעודה לטלוויזיה: מתחקיר לתסריט

2 נקודות זכות* ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורסים **תקשורת המונים** או **להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלן רוזנטל, נואית גבע; מיכל צימרמן, בת-חן פירסט (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' דן כספי
יועצים: פרופ' רם לוי, פרופ' ישעיהו ניר, פרופ' דב שנער

קורס זה הוא סדנה שבמסגרתה יכירו הסטודנטים את הסרט התיעודי הטלוויזיוני, ילמדו כיצד להפוך כל רעיון ראשוני להצעה/תסריט מגובש משלהם, ויתוודעו לכל שלבי עשיית הסרט. במסגרת הסדנה ייצפו הסטודנטים בסרטים, יתחו אותם, ויתרגלו כתיבת תסריטים לסרטים תיעודיים.

הלימוד בקורס מתבסס על ספרו של אלן רוזנטל, **אמנות התיעוד החזותי – עשיית סרטי תעודה לטלוויזיה** (תרגום: נטע זיסקינד; האוניברסיטה הפתוחה, 2001), שבו שלושה נושאים עיקריים: הרקע והמסגרת לעיתונות טלוויזיה, סרט תעודה, חדשות ומגזין אקטואליה וכן על מדרך למידה.

נושאי הלימוד

- היכרות עם הקולנוע התיעודי
- ההיסטוריה של הקולנוע התיעודי
- סוגי הקולנוע התיעודי
- בחירת נושא וגיבור לסרט תיעודי
- עיצוב הסרט
- מושגים בצילום ועריכה
- כתיבת טיוטת תסריט
- סגנונות קולנועיים מיוחדים

ההשתתפות במפגשי ההנחיה היא חובה.

* לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

10746 סדנה בעריכת וידאו בעידן דיגיטלי*

2 נקודות זכות* ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **סדנת סרטי תעודה** **לטלוויזיה: מתחקיר לתסריט**.

פיתוח הקורס: ד"ר דוד לוי, גולי זילברשטיין, טלי זילברשטיין
אחראי אקדמי: פרופ' יורם עשת
יועצים: פרופ' תמר ליבס, פרופ' יעל קציר, פרופ' דב שנער, פרופ' יואב יאיר

מטרת הסדנה

הסדנה משלבת בין הקניית מיומנויות בעריכת וידאו ממוחשבת לבין הקניית ידע תאורטי בסוגיות של ייצוג בתקשורת ועריכה קולנועית. הסדנה עוסקת בשאלות כמו: כיצד מבטאות בחירות בתחום העריכה עמדות אידיאולוגיות? מהי עריכה "קונוונציונלית", ומה בינה לבין עריכה בעלת משמעויות ביקורתיות?

מבנה הסדנה

בחלקה התאורטי עוסקת הסדנה בתאוריות ובמושגים מתחום חקר התקשורת והקולנוע. בחלקה המעשי נלמדת שפת העריכה על היבטיה הטכניים והתמטיים, בין היתר ילמדו הסטודנטים לשלב מקורות שונים של תמונה ופס קול.

במסגרת הפרויקט המרכזי יידרשו הסטודנטים לערוך סרטון אישי בו ישתמשו בעריכה לצורך אמירה אידיאולוגית-חברתית ולהתכתבות עם המציאות המוצגת במדיה. חומרי הגלם לתרגול ולפריקט המרכזי יהיו חומרי מדיה המופצים באמצעות ערוצי הטלוויזיה ורשת האינטרנט. הפרויקט המרכזי יוקדש גם לבחינת הדרכים שבהן ניתן לשלב את הסרטון בשיח הציבורי (למשל באמצעות אתרי אינטרנט בעלי גוון חברתי).

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל מקראת מאמרים וחוברת הנחיות לתוכנת עריכה.

* לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

10749 סדנת רדיו

2 נקודות זכות* ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: הקורס **סדנה בכתיבה עיתונאית**.

פיתוח הקורס: זיו יונתן, פרופ' מוטי רגב, ד"ר אורן סופר
יועצים: פרופ' תמר ליבס, פרופ' דב שנער, פרופ' נעמה שפי, ד"ר חנן נוה

סדנה זו עורכת היכרות ראשונית עם תחום הרדיו ופורסת את ריבוי פניו של המדיום הרדיופוני ואת האפשרויות המגוונות שהוא מציע. הסדנה מתמקדת במאפיינים המיוחדים ללשון הרדיו ולסגנונו, ופורסת בפני הסטודנטים את אופני ההגשה השונים, את היחסים בין המילה הכתובה למילה המדוברת ואת עקרונות העריכה הרדיופוניית. במהלך הסדנה מומחשים הסגנונות והסוגות השונים שניתן לעשות בהם שימוש, ונערך דיון תאורטי והיסטורי ביחס לשידורי הרדיו בעולם ובישראל.

הסדנה מבוססת על התנסות מעשית בעבודת האולפן. הסטודנטים יכירו את האמצעים הטכנולוגיים באולפן הרדיו, כמו ציוד השידור, ההקלטה והעריכה, ויידרשו ללמוד לתפעל את ציוד האולפן ולהפיק משדרי רדיו.

הסדנה מתקיימת באולפן רדיו שיוקם במרכז ללימודי תקשורת בכפר הירוק.

* לא ניתן לצבור לתואר יותר מ-4 נ"ז בסדנות בתקשורת, אלא אם מצוין אחרת בדרישות תכנית הלימודים לתואר.

10698 לגדול עם הטלוויזיה: המסך הקטן בחייהם של ילדים ובני נוער*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שיוך נוסף: מדעי החברה / חינוך
4 ידע קודם מומלץ: הקורסים **תקשורת המונים**, **מבוא לפסיכולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' דפנה למיש (כתיבה), נטע זיסקינד; בת-חן פירסט (עריכה)
יועצים: ד"ר סברנה אופנהיימר, פרופ' ענת פירסט, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' עקיבא כהן, פרופ' הלל נוסק, ד"ר רבקה ריב"ק, ד"ר עמית שכטר, ד"ר חווה תדהר

מטרות הקורס

- להתוודע למקומה ולתפקידיה הייחודיים של הטלוויזיה בעולמם של ילדים ובני נוער;
- לחשוף את מאפייני ההתפתחות הקוגניטיבית, הרגשית וההתנהגותית של ילדים באינטראקציה עם הטלוויזיה;
- להתמודד עם שאלות יסוד של מדיניות שידור, חקיקה וחינוך לצריכה ביקורתית ביחס לחשיפה של ילדים לטלוויזיה;
- לזמן התעמקות בתאוריות מרכזיות בתחומי התקשורת באמצעות התמקדות בקהל יעד ספציפי – ילדים – שהוא בעל מאפיינים וצרכים ייחודיים.

הקורס עוסק במקומה של הטלוויזיה בחייהם של ילדים ובני נוער תוך עיון בין-תחומי בתאוריות ובמחקרים מדיסציפלינות שונות, ביניהן בעיקר תקשורת, פסיכולוגיה, סוציולוגיה וחינוך. לאורך הקורס מובלט המתח הקיים בין הטלוויזיה לבין סוכני החברות האחרים בחברה – כדוגמת המשפחה ומערכת החינוך, נבחרות סוגיות מרכזיות בחקר טלוויזיה וילדים כדוגמת האינטראקציה בין התפתחות קוגניטיבית לבין יכולת ההבנה של טלוויזיה, השפעותיה בתחומי ההתנהגות, תפיסת עולם ולמידה, והשלכות האפשריות על מדיניות שידור ועל חינוך.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הספר **לגדול עם הטלוויזיה** מאת ד' למיש (האוניברסיטה הפתוחה, 2002) ועל המקראה **לגדול עם הטלוויזיה** בעריכת ד' למיש (האוניברסיטה הפתוחה, 2006).

- 1 יחידה **הטלוויזיה בהקשר המשפחתי**
 - 2 יחידה **טלוויזיה והתפתחות קוגניטיבית**
 - 3 יחידה **טלוויזיה והשפעות התנהגותיות**
 - 4 יחידה **טלוויזיה והבניית המציאות**
 - 5 יחידה **טלוויזיה ולמידה**
 - 6 יחידה **השלכות על מדיניות שידור ועל חינוך**
- מקראה **לגדול עם הטלוויזיה**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בדיעוץ – **קורסים חופפים**.

10668 לשון ותקשורת*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' רפאל ניר, ד"ר מלכה מוצניק

הקורס נועד להציג לפני הסטודנט את הלשון ככלי לתקשורת בהקשר החברתי והתרבותי, ואת השימוש בכלי הסמנטיקה לניתוח משמעויות של מילים ושל משפטים. הדבר נעשה תוך הבנת תופעות לשוניות-חברתיות בעברית הישראלית הן בתקשורת ההמונים והן בתקשורת הבין-אישית.

העיון הבלשני בנושאי הקורס משולב במושגים הלקוחים מתחומי הפרגמטיקה, הפסיכולוגיה, הסוציולוגיה והתקשורת תוך פיתוח מודעות לשונות ולפולרליזם הלשוני.

הקורס מורכב מיחידות לימוד מתוך הקורסים **סמנטיקה עברית** (יח' 1, 2, 5) ו**לשון, חברה ותרבות** (יח' 1, 2, 4, 5, 6) ומאמרים סרוקים המתפרסמים באתר הקורס.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **תקשורת ומשמעות**
- יחידה 2 **הלשון כפעילות חברתית**
- יחידה 3 **המשמעות בהקשר הלשוני ובהקשר החברתי**
- יחידה 4 **שונות ופולרליזם בלשון: דיאלקטים וסוציולקטים**
- יחידה 5 **תמורות במשמעותן של מילים**
- יחידה 6 **לשון ומגדר**
- יחידה 7 **לשון, אידיאולוגיה ועמדות**
- יחידה 8 **הלשון בתקשורת ההמונים**

10716 תקשורת ודעת קהל*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעי החברה / מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים / מדע המדינה
ידע קודם מומלץ: הקורס **תקשורת המונים**.

פיתוח הקורס (מהדורה שנייה): פרופ' דן כספי, סיגל רבינא, אורנית קליין-שגריר; יוליה גלפרין (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' דן כספי
יועצים למהדורה שנייה: פרופ' תמר הרמן, פרופ' אליהוא כ"ץ, פרופ' תמר ליבס, ד"ר יעקב שמיר
פיתוח הקורס (מהדורה מקורית): פרופ' דן כספי, ד"ר דוד לוין, סיגל רבינא; נילי וייס (עריכה)
יועצים למהדורה ראשונה: פרופ' תמר הרמן, פרופ' שמואל ליימן-וילציג, פרופ' יורם פרי, ד"ר יעקב שמיר

דעת קהל היא גורם מכריע בדמוקרטיה מודרנית. על השלטון להתחשב בדעת הקהל ולנסות לגייס תמיכה למדיניות שלו. לקראת בחירות, מועמדים ומפלגות מנסים לשכנע מצביעים ואמצעי התקשורת מרבים לערוך סקרים על-מנת לנבא את סיכוייהם. קבוצות אינטרסים וארגונים שונים מנסים להשפיע על הציבור שיתמוך במטרותיהם. כך גם בקונפליקטים, כדוגמת זה של ישראל עם הפלשתינים, מתנהלת מלחמה על דעת הקהל כשכל צד מנסה להטות אותה לטובתו. תקשורת ההמונים היא הזירה העיקרית בה מתנהלים מאבקים אלה.

במהלך הקורס נדון בסוגיות של עיצוב ושינוי דעה; הגורמים המשפיעים על דעת קהל ויחסי הגומלין בין דעת קהל לבין תקשורת וממשל. כמו כן, הקורס יעסוק בדעת קהל בעתות שלום ומלחמה ובדעת הקהל בישראל.

נושאי הלימוד

- מבוא: הגדרות של דעת קהל
- התהוותה של דעת קהל ושינויה
- אמצעי התקשורת ודעת הקהל
- דעת קהל ומדיניות
- סקרים ודעת הקהל
- דעת קהל במלחמה ושלום
- דעת קהל בישראל

10712 קלאסיקה בחקר התקשורת: מבט מחודש

4 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס **תקשורת המונים**.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר ליבס, אורנית קליין-שגריר; נילי וייס (עריכה)
יועצים: פרופ' חנה אדוני, פרופ' דן כספי, פרופ' תמר כתרילאל, פרופ' דפנה למיש, פרופ' ענת פירסט, פרופ' דב שנער

מטרות הקורס

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים היכרות עם הכותבים והמאמרים הקאנוניים במסורות המרכזיות של חקר תקשורת ההמונים, תוך פיתוח מיומנות קריאה ביקורתית של מאמרים מחקריים ותאורטיים.

קורס זה מהווה המשך והשלמה לקורס המבוא **תקשורת המונים**, ובו ירחיבו הסטודנטים ויעמיקו את היכרותם עם ההוגים והאסכולות המרכזיים בראשית חקר התקשורת, על רקע התקופה בה הם פעלו.

הלימוד בקורס בנוי משלושה רבדים מרכזיים:

- המאמרים הקלאסיים המקוריים שנכתבו על-ידי חוקרים והוגים מרכזיים מראשית חקר התקשורת: לורספלד ומרטון, אדורנו והורקהיימר, מרשל מקלוהן, איניס, ולטר בנימין ואחרים.
- מאמרי ביקורת על המאמרים הקלאסיים שנכתבו על-ידי חוקרים מרכזיים בני-זמננו.
- הבנת הטקסטים בהקשר ההיסטורי של התפתחות חקר התקשורת: התפתחות מסורות המחקר השונות, המחלוקות האידיאולוגיות בין חוקרי התקשורת, השפעת התנאים הפוליטיים והתרבותיים על חקר התקשורת ועוד.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספרים **טקסטים קאנוניים בחקר התקשורת חלק א** (האוניברסיטה הפתוחה, 2008) ו**טקסטים קאנוניים בחקר התקשורת חלק ב** (האוניברסיטה הפתוחה, 2007).

הספר הראשון מציג מבחר של 13 מאמרים המהווים תשתית חיונית ללימודי התקשורת. המאמרים מייצגים את חמש האסכולות המרכזיות בחקר התקשורת: קולומביה, פרנקפורט, שיקגו, טורונטו ומחקרי תרבות בריטיים.

הספר השני מביא 13 מאמרי תגובה עדכניים המייצגים קריאה ביקורתית של המאמרים הקאנוניים. הכותבים מתמצתים ומנתחים את המאמרים הקאנוניים ובוחנים את הרלוונטיות שלהם לימינו.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

מדעי החברה

תקשורת

10532 תקשורת כתרבות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שינוי נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **תקשורת המונים**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר ליבס, ד"ר מירי טלמון, ד"ר עמית קמה, ד"ר דוד לוין (כתיבה); נילי וייס (עריכה)

אחריות אקדמית: פרופ' תמר ליבס
יועצים: פרופ' שושנה בלום-קולקה, פרופ' נורית גרץ, פרופ' תמר כהנא, פרופ' רפאל ניר, פרופ' מוטי רגב

הקורס עוסק בתקשורת ההמונים כאתר של משא ומתן יומיומי על משמעות ועל זהות תרבותית ופוליטית. חלקו הראשון של הקורס בוחן תפיסות שונות של המושג 'תרבות' (פופולרית, "גבוהה", עממית), מצביע על המאבק על הבניית המציאות בתהליכי ההפקה של תוצרי תקשורת, ומציג גישות לפרשנות של טקסטים ושל זיאורים שונים (פרסומות, אופרות סבון, סרטי קולנוע, כתבות בעיתונות האלקטרונית והמודפסת) באמצעי התקשורת.

חלקו השני של הקורס עוסק בהתקבלות של התקשורת הפופולרית בקרב קהלים שונים. המפגש של הצרכנים עם אמצעי התקשורת נבחן לאור אילוצי הטכנולוגיות של המדיה, הקשרי הצפייה, אופני הפענוח והמעורבות, ודפוסי המשמעות של המפגעים. בין השאר נדונות חברה וקהילות פרשניות, קריאות חתרניות, וההמשגה מחדש של קהלים בעידן הפוסט-מודרני.

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס **תקשורת כתרבות** (תרגום: א' פרידלנד; האוניברסיטה הפתוחה, 2003), הכולל שני כרכים של מבואות ומאמרים רלוונטיים (בעברית ובאנגלית).

פרקי הלימוד

- כרך א: טלוויזיה כסביבה של תרבות היומיום**
 פרק א **תקשורת פופולרית היא גם תרבות**
 פרק ב **מהי תרבות**
 פרק ג **תקשורת המונים כתרבות יומיומית**
 פרק ד **הפקת טקסטים כמשא ומתן**
 פרק ה **ניתוח סמיוטי-מבני של תרבות פופולרית**
 פרק ו **אופרת סבון, שיח חדשותי, מודעת פרסומות – הדגמת הניתוח הסמיוטי-מבני**

- כרך ב: יצירת משמעות כמפגש בין טקסט לבין קוראים**
 פרק ז **המפגש עם התקשורת: אילוצי ההקשר**
 פרק ח **המפגש עם התקשורת: אילוצי המדיום**
 פרק ט **המפגש עם התקשורת: אילוצי הטקסט**
 פרק י **קריאה פעילה: פענוח בקהילות פרשניות**
 פרק יא **קריאה פעילה: יכולת ביקורתית, עונג וחתרנות**
 פרק יב **קריאה פעילה: רב-תרבותיות ואילוצי השיח ההגמוני**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10503 תרבות, תקשורת ופנאי בישראל*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שינוי נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **תקשורת המונים**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **שיטות מחקר במדעי החברה**, **רגרסיה וניתוח שונות**.

פיתוח הקורס: פרופ' חנה אדוני, פרופ' מיכאל גורביץ, פרופ' אליהו כ"ץ, ד"ר שושנה ויץ, ד"ר דוד לוין, דפנה גולדברג-ענבי, הדסה האז, יצחק ינוביצקי, מרים שיף; קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' נורית גרץ, פרופ' ברנדה דנט, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' תמר כהנא, פרופ' ישעיהו ליבון

הקורס מנתח את סוגיית הפנאי בישראל ובעולם המערבי, ובוחן את הנושא בהקשר הרחב – כחלק אינטגרלי של כלל הפעילויות האנושיות, הן ברמת הפרט הן ברמת החברה. בקורס אף ייבדקו קשרי הגומלין בין פנאי לבין עבודה, חברה, דת, צריכת תרבות ותקשורת בישראל ובעולם.

נושאי הלימוד

- **סוציולוגיה של התרבות**
- **סוציולוגיה של הזמן**
- **מוסדות תרבות ודפוסי ההיצע התרבותי: ייצור, הפקה והפצה**
- **תרבות כתוכן של פנאי**
- **דפוסי הצריכה של תקשורת המונים**
- **מדיניות תרבות: מקומה של המדינה בחיי התרבות**

חומר הלימוד

- הספר **תרבות הפנאי בישראל: תמורות בדמוסי הפעילות התרבותית 1970-1990** (האוניברסיטה הפתוחה, 2000). הספר מסכם שני מחקרים מקיפים על דפוסי ההיצע והצריכה של תרבות הפנאי בישראל;
- **מקראה** – קובץ מאמרים ופרקי ספרים מרכזיים בתחום תרבות, תקשורת ופנאי בישראל ובעולם. המקראה כוללת חומר באנגלית;
- **מדריך למידה**.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10921 סוגיות בסוציולוגיה של האינטרנט ושל תקשורת מקוונת*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שינוי נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לסוציולוגיה** או שני הקורסים **תקשורת המונים** ו**מבוא לחשיבה חברתית** וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **תקשורת: טכנולוגיה, חברה, תרבות, תקשורת המונים**.

פיתוח הקורס: ד"ר נטע האילן (כתיבה); חדוה ארליך (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' דב שנער

יועצים: פרופ' גוסטבו מש, פרופ' שיזף רפאלי, ד"ר רבקה ריבק, ד"ר מיכאל ד' בירנהק

תקשורת מקוונת מאפשרת להיות לבד מול המחשב האישי, ובאותה עת לנהל קשרים חברתיים. מלבד היות הרשת תשתית להפצת מידע, לבידור, למעורבות חברתית, לעזרה הדדית, למסחר או לפעילות פוליטית, הרשת היא גם מדיום אינטראקטיבי, כך שההבחנה בין קהלים לבין יוצרים ומפצים מיטשטשת.

נקודות המוצא של הקורס היא הרשת כמושג חברתי. הקורס עוסק באופנים שבהם אנשים מסתמכים על טכנולוגיה כדי ליצור ולטפח קשרים והוא עוסק בזיקה שבין האינטרנט והתקשורת המקוונת לבין תרבות בחברה המודרנית. באמצעות בחינת נושאים כזהות, אינטראקציה חברתית, קהילות וגבולות חברתיים, תנועות חברתיות ושינוי חברתי מנסה הקורס לעמוד על המשמעות של האינטרנט כמדיום שפותח אפשרויות חדשות, אך יוצר אילוצים בו-זמנית.

מטרות הקורס

הקורס נועד ליישם גישות וכלים אנליטיים המוכרים לכם מקורסים קודמים, על תהליכי התיווך שהתקשורת המקוונת משתתפת בהם ולבחון את תקפותם לאור השינויים הכרוכים בקליטת מדיום חדש.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראה של מאמרים באנגלית ועל מדריך למידה המלווה את קריאתם.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

** למי שלמד את הקורס **מבוא לסוציולוגיה**, מומלץ ללמוד גם את הקורס **תקשורת המונים**.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בתקשורת

לשון, חברה ותרבות (10641) (ר) – משובץ בבלשנות, עמ' 50.

להבין סרטים: מבוא לאמנות הקולנוע (10640) (ר) – משובץ בקולנוע, עמ' 62.

מבוא לחשיבה חברתית (10161) (פ) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 100.

סוציולוגיה של התרבות (10659) (ר) – משובץ בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, עמ' 103.

הפניות לקורסים נוספים

תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו (10734) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 57.

מיתוסים בתרבות הישראלית (10487) (ר) – משובץ בספרות, עמ' 56.

סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע (10421) (ר) – משובץ בקולנוע, עמ' 62.

שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו (10285) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

רגרסיה וניתוח שונות (10286) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 79.

מבוא לסוציולוגיה (10134) (פ) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 100.

מבוא לפסיכולוגיה (10136) (פ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 132.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בתקשורת.

10165 מבוא לגישות ושיטות במדע המדינה*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: מדע המדינה

ידיע קודם מומלץ: הקורסים מבוא לחשיבה חברתית, מבוא למחשבה מדינית.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן, יובל לבל, עליזה קורנשטיין; יעל אונגר (עריכה)
יועצים: פרופ' אלה בלפר, פרופ' גד ברזילי, פרופ' אבנר דה-שליט, פרופ' שמואל ליימן-ווילצקי, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר מנחם קליין

האם מדע המדינה הוא אכן "מדע"? אם כן – כיצד חוקרים את המערכת הפוליטית בצורה מדעית שיטתית, ואם לאו – האם לא נותר לנו אלא להישאר ברמת הפרשנות האישית? או שמא ישנם כלים משובחים יותר להבנת אותה ישות עצומה וחזקה, המדינה, על מערכותיה השונות והשפעותיה על חיינו, גם אם אלה אינם תואמים את מודל החקירה המדעי הקלאסי? בשאלות אלה ודוגמתן עוסק קורס זה. הקורס תאורטי במהותו ונועד לחדד את מודעות הסטודנטים לכלי המחקר והחשיבה האקדמיים הקיימים במדע המדינה. ייחודו של הקורס הוא בסקירה המקיפה, המעמיקה והעדכנית של גישות ושאלות מחקר יסודיות בתחום מדע המדינה, כמו גם עיון מפורט בשיטות המחקר הנהוגות בדיסציפלינה זו.

חומר הלימוד

א. הספר **תאוריות וגישות במדע המדינה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005) שהוא תרגום של: D. Marsh and G. Stoker (eds.), *Theory and Methods in Political Science*, 2nd ed. (Macmillan, 1995).

הספר עורך היכרות עדכנית ושיטתית עם הגישות והמחקריות בתחום מדע המדינה.

נושאי הספר

אונטולוגיה ואפיסטמולוגיה; הגישה ההתנהגותית; גישת הבחירה הרציונלית; הגישה המוסדית; הגישה הפמיניסטית; תאוריות פרשניות; מרקסיזם; תאוריות נורמטיביות; שיטות כמותניות ואיכותניות; שיטות השוואתיות מבנה וסוכנות; מוסדות ורעיונות

ב. הספר **מבוא למחקר פוליטי** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005) שהוא תרגום של:

L. Harrison, *Political Research: An Introduction* (New York: Routledge, 2001).

הספר עורך היכרות עם שיטות המחקר הנהוגות בתחום.

נושאי הספר

הניתוח הכמותני; שימוש בסקרים; ניתוח נתונים רשמיים; הניתוח האיכותני; הריאיון ככלי מחקר; שימוש במקורות היסטוריים וארכיוניים; מדרוך לכתיבת עבודת מחקר של סטודנטים

חומר הלימוד כולל גם **מדרוך למידה** מקיף ובו שאלות, מושגים וקטעי מחקר לצורכי ניתוח והדגמה. במדרוך כלולים גם תרגומים של מאמרים עדכניים בנושא, וכן מומחשים הנושאים הנדונים בהקשרם הישראלי.

* קורס השלמה נדרש לתואר שני בלימודי דמוקרטיה.

לא מומלץ ללמוד קורס זה כקורס ראשון במדע המדינה.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10205 מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: יחסים בין-לאומיים

לא נדרש ידיע קודם.

פיתוח הקורס (מהדורה חדשה): פרופ' תמר הרמן, יובל לבל; פרופ' ששון סופר, פרופ' שמואל סנדלר, פרופ' אפרים ענבר, פרופ' גרלד שטיינברג, ד"ר שמואל צבאג (כתיבה); חדזה ארליך (תרגום ועריכה), אדי זילצר, אחובה קרן (עריכה), נאוה שנקמן (עיצוב)

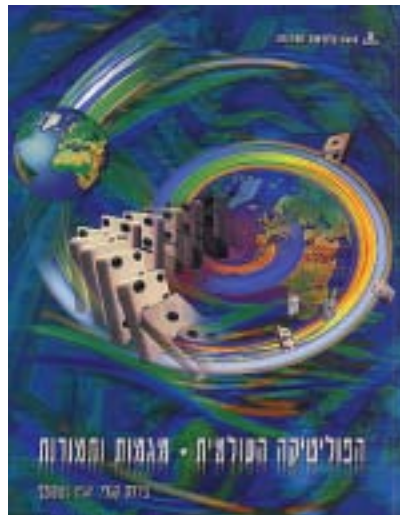
אחראי אקדמי: פרופ' אהרון קליימן
יועצים: פרופ' אורי ביאלר, פרופ' אברהם בן-צבי, פרופ' יעקב בר-סימן-טוב, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהרון קליימן, פרופ' סעדיה תובל

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם תחום היחסים הבין-לאומיים כענף במדע המדינה העוסק בחקר תופעות פוליטיות בזירה הבין-לאומית. הקורס מקנה מושגים בסיסיים וכן תפיסות והשערות המקובלות בתחום מדעי צעיר יחסית זה.

הקורס מיועד לאלה שמקצועם מצריך ניתוח של תופעות בין-לאומיות, ולכל אלה שסקרנות אינטלקטואלית גרידא מקרבת אותם לנושא.

הלימוד בקורס מבוסס על ספרם המתורגם לעברית של צירלס קגלי ויוג'ין ויטקופף, **הפוליטיקה העולמית: מגמות ותמורות** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001). הספר עוסק במגוון נושאים, ומדגיש במיוחד שינויים שחלו במערכת הבין-לאומית בתקופה האחרונה, ובהם שינויים בכלכלה, באקולוגיה, בטכנולוגיה ובתקשורת. בנוסף לספר, נלמדות בקורס גם יחידות הלימוד הבאות:

- **מדינת הלאום**
- **המלחמה**
- **אסטרטגיה של נשק בלתי קונבנציונלי**
- **הדיפלומטיה**
- **עוצמה**

10406 ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל*

6 נקודות זכות** ברמה רגילה

נושא: מדע המדינה

לא נדרש ידיע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' תמר הרמן (יחידה 9), פרופ' דן כספי (יחידה 10), ד"ר דן גלעדי (יחידה 11), אורי כהן (כתיבה); חדזה ארליך (עריכה), ירדן זהבי (עיצוב)
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' מגיד אלחגי, פרופ' גד ברזילי, פרופ' אברהם בריכטה, פרופ' ברוך ברכה, פרופ' חיים ברקאי, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' גיורא גולדברג, פרופ' יוסף גורני, פרופ' יצחק גל-נור, פרופ' תמר הרמן, פרופ' גבריאל וימן, פרופ' יחיעם ויץ, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' נתן ינאי, פרופ' סטיוארט כהן, פרופ' דן כספי, פרופ' ישעיהו ליבמן, פרופ' ברוך מבורך, פרופ' סמי סמוחה, פרופ' ענת פירסט, פרופ' דוד קרצמר, פרופ' מיכל שמיר, ד"ר דינה גורן, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר אלי רכס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים מידע בסיסי על אודות הסוגיות הפוליטיות המרכזיות במדינת ישראל, ולהציג ניתוח סוגיות אלה תוך שימוש בתאוריות מתחום מדע המדינה. הקורס עוסק הן בהיבטים המוסדיים-מבניים של המערכת הפוליטית בארץ ("ממשל") והן בהיבטים ההתנהגותיים שלה ("פוליטיקה") בחמישים שנות קיומה הראשונות של המדינה. יש להדגיש, שאין הכוונה לתאר במסגרת זו באופן כרונולוגי את מכלול ההתפתחויות והאירועים המדיניים שהתרחשו בשנים אלה, אלא להאיר את מגמות ההתפתחות הכלליות, את מוקדי הפעילות ואת נקודות המחלוקת, כתשתית לעיון ספציפי יותר.

בקורס משולבים מאמרים אקטואליים המשקפים את המערכת הפוליטית והחברה הישראלית העכשווית.

חומר הלימוד

יחידה 1	מיישוב למדינה
יחידה 2	הדמוקרטיה הישראלית
יחידה 3	סוגיות החוקה בישראל
יחידות 4-5	כנסת מול ממשלה
יחידה 6	דת, מדינה ופוליטיקה
יחידות 7-8	המפלגות בישראל
יחידה 9	בחירות: שיטת הבחירות והתנהגות הבוחר
יחידה 10	תקשורת ופוליטיקה
יחידה 11	המיעוט הערבי: ניכור והשתלבות
יחידה 12	כלכלה ופוליטיקה

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל** (42141) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** סטודנט לא יוכל לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור לימוד הקורס **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10662 דיקטטורות במאה ה-20*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אמירה גלבול (עריכה מדעית); חדזה ארליך, חיה וטנשטיין-מאיר, משה שפרבר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' עמואל גוטמן, פרופ' גילה גולן, פרופ' שולמית וולקוב, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' משה צימרמן, פרופ' מריו שניידר, ד"ר דנה אריאל-הורוביץ

הקורס מציג שורה של משטרים לא-דמוקרטיים, תוך שילוב ניתוח השוואתי מתחום מדע המדינה במסגרת היסטורית. מטרת הקורס היא להכיר את האידאולוגיה העומדת בלב כל משטר ואת האופן בו היא קשורה לעשייה הפוליטית, לעמוד על מרכיבי העוצמה של המשטרים השונים ולפתח את הכלים התאורטיים של סיווג משטרים ומאפייניהם.

כל אחד מספרי הקורס מציג משטר מסוים על-פי מקרה בוחן ספציפי: משטר אוטוריטרי וטוטליטרי ימני – איטליה; משטר טוטליטרי ימני – גרמניה; משטר טוטליטרי שמאלי – ברית-המועצות; משטר טוטליטרי שמאלי ומשטר פוסט-טוטליטרי אוטוריטרי – סין; משטר פופוליסטי ומשטר צבאי – ארגנטינה; משטר אוטוריטרי שמרני – המלוכות במזרח התיכון. בכל אחד מהספרים מוצג אופן עלייתו לשלטון של המשטר, מבנהו המוסדי, האידאולוגיה השלטת, יחסי מדינה-חברה, יחסי מדינה-פרט, תפקיד המפלגה השלטת ותפקיד המנהיג.

חומר הלימוד וספרי הקורס

- יחידות 1-2 **הפשיזם האיטלקי** / בנימין נויברגר (האוניברסיטה הפתוחה, 2009)
יחידות 3-4 **"עם אחד, רייד אחד, מנהיג אחד": גרמניה הנאצית** / אמירה גלבול (האוניברסיטה הפתוחה, 2005)
יחידות 5-6 **ברית-המועצות בתקופת סטלין – משטר טוטליטרי קומוניסטי** / עודד ערן (האוניברסיטה הפתוחה, 2004)
יחידות 7-8 **הממשל בסין: מהפכה לרפורמות** / קנת ליברטל (תרגום: א' תגרי; האוניברסיטה הפתוחה, 2007)
יחידות 9-10 **משטר פופוליסטי ומשטר צבאי: ארגנטינה****
יחידות 11-12 **הכול נשאר במשפחה: אבסולוטיזם, מהפכה ודמוקרטיה במלוכות המזרח התיכון** / מייקל הרב (תרגום: ח' ארליך; האוניברסיטה הפתוחה, 2007)

לקורס מצורף מדריך למידה הכולל מסגרת תאורטית.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שיכול לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורסים (האחרים).
פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.
** יחידות אלה עדיין אינן נלמדות.

10661 משטרים דמוקרטיים*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אמירה גלבול (עריכה מדעית); חדזה ארליך, רוני אמיר, חיה וטנשטיין-מאיר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' י' אורון, פרופ' ע' גוטמן, פרופ' א' דוד, פרופ' ג' הרמן, פרופ' י' ורצברגר, פרופ' ש' זנד, פרופ' ר' כהנא, פרופ' ב' צוקר, פרופ' ז' רובינזון, פרופ' ח' שמיר, פרופ' י' שצמן, ד"ר ז' ארנפרוינד

הקורס מציג מגוון משטרים דמוקרטיים, כל ספר בקורס מוקדש למשטר מסוים, וכולם יחד יוצרים את התמונה המגוונת, המשתרעת מהפוליס היוונית, דרך הדמוקרטיה הפרלמנטרית בבריטניה, המשטר הנשיאותי בארצות-הברית, תהפוכות המשטרים הרפובליקניים בצרפת ועד הדמוקרטיות החדשות ביפן ובהודו.

הקורס נפתח בדמוקרטיה האתונאית ועובר לדיון במשטרים דמוקרטיים בני-זמננו, בדמוקרטיות מערביות, ולא מערביות, במשטרים דמוקרטיים יציבים ובמערכות דמוקרטיות שבירות. במסגרת הקורס נעמוד על מאפייני כל אחד מהמשטרים הנדונים ועל אופן כינונו, ונבחן את מוסדותיו הייחודיים ואת תרבותו הפוליטית.

חומר הלימוד

- יחידות 1-2 **הדמוקרטיה האתונאית העתיקה** / רחל צלניק (האוניברסיטה הפתוחה, 2004)
יחידות 3-4 **משטר פרלמנטרי: בריטניה** / סטיוארט כהן
יחידה 5 **ארצות הברית: דמוקרטיה בהתהוות מתמדת** / אייל נווה (האוניברסיטה הפתוחה, 2007)
יחידה 6 **ממשל ופוליטיקה בארצות-הברית** / אלן גרנט (תרגום: ח' ארליך; האוניברסיטה הפתוחה, 2007)
יחידות 7-8 **משטרים רפובליקניים בצרפת במאה העשרים: בין יציבות למשברים** / יאיר זלטנרייך (האוניברסיטה הפתוחה, 2004)
יחידות 9-10 **הודו: דמוקרטיה בחברה משושעת** / פ"ר קומרסוואמי (תרגום: א' תגרי; האוניברסיטה הפתוחה, 2009)
יחידות 11-12 **דמוקרטיה ביפן המודרנית****

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שיכול לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורסים (האחרים).
פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.
** יחידה זו עדיין אינה נלמדת.

10660 דמוקרטיות ודיקטטורות – רעיונות, הקשרים, משטרים*

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר (כתובה), ד"ר אמירה גלבול (עריכה מדעית); חדזה ארליך (עריכה)
יועצים: פרופ' תמר הרמן, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' אייל נווה, פרופ' מריו שניידר, ד"ר אמירה גלבול, ד"ר רפי ואגו, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר דניס שרביט

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים ידע על המשטרים הדמוקרטיים והדיקטטוריים במאה השנים האחרונות, וזאת מפרספקטיבה רעיונית והיסטורית, תאורטית והשוואתית. הקורס אינו עוסק במשטר מסוים, אך יש בו, בין השאר, התייחסות לפוליס היוונית, לארצות-הברית ובריטניה, לגרמניה הנאצית ולברית-המועצות הסטליניסטית, לאיראן החומייניסטית ולאפגניסטאן של הטליבן.

חומר הלימוד

כרך ראשון – דמוקרטיות (יחידות 1-3)
הדמוקרטיה הקלאסית; מגוון ההגות הדמוקרטית; ההתפתחות הדמוקרטית המערבית; הדמוקרטיה הליברלית והרדיקלית; סוציאל-דמוקרטיה; הדמוקרטיה האליטרית, הפלורליסטית וההשתתפותית; תאוריות דמוקרטיות מודרניות; מרכיבי הדמוקרטיה המערבית; דמוקרטיות יציבות ובלתי יציבות; דמוקרטיות פרלמנטריות ונשיאותיות, פדרליות ואוטוריטיות; דו-מפלגתיות ורב-מפלגתיות; סוגיות נבחרות בדמוקרטיה – מיעוטים, דת ומדינה, שיטות בחירות ונושא הדמוקרטיה הישירה.

כרך שני – דיקטטורות (יחידות 4-6)
דיקטטורות טוטליטריות ואוטוריטריות: ניתוח המשטרים הטוטליטריים הפשיסטיים והקומוניסטיים, תוך התייחסות לאידאולוגיה ופרקטיקה; לחודרנות המשטר; למפלגה ולמנהיג; לתעמולה ולטרור וגם לפן ההגמוני "הדמוקרטי". דיון במשטרים אוטוריטריים שמרניים (ספרד של פרנקו), פרוגרסיביים (ארגנטינה של פרון), דיקטטורות צבאיות (מצרים של נאצר) ומלוכות מסורתיות (סעודיה).

* קורס השלמה נדרש לתואר שני בלימודי דמוקרטיה.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10723 מדיניות ציבורית

6 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעי החברה / ניהול
ידיע קודם מומלץ: הקורס **יסודות המינהל הציבורי**.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד נחמיאס, ד"ר אורי ארבל-גנץ, ד"ר אסף מידני; אילנה גולן (עריכה) **יועצים:** פרופ' רפי בר-אל, פרופ' ערן ויגודה-גדות, פרופ' יגיל לוי, פרופ' דוד לוי-פאור, פרופ' אריה נאור, ד"ר אביעד בר-חיים

הקורס נועד להקנות ידיע במושגי היסוד ובגישות התאורטיות והיישומיות לניתוח מדיניות ציבורית ולבחינתה, ולהעמיק ההבנה בנושאי מדיניות מרכזיים בישראל.

חקר המדיניות הציבורית תפס תאוצה החל מן המחצית השנייה של המאה ה-20, וכיום הוא נחשב כדיסציפלינה מדעית עצמאית. במסגרת דיסציפלינה זו מתוארים ונחקרים מודלים של מדיניות, גישות נורמטיביות ופוזיטיביסטיות לעיצוב וליישום מדיניות, טיפוסים מדיניות, תחומי מדיניות, יכולת ודפוסי משילות (איכות הממשל) והערכת מדיניות, ואלו אף משתנים לא פעם בכפוף למאפיינים המשטריים, השלטוניים, הפוליטיים, הכלכליים, החברתיים ואף הגלובליים. חשיבותה של המדיניות הציבורית להבנת התהליכים ההדדיים שבין המדינה, החברה והפרט עולה ככל שמאפייניה של המדינה הדמוקרטית מורכבים והולכים.

מדינת ישראל, כמקרה-מבחן (case study), עשירה במאפיינים ייחודיים, בגורמים ובנסיבות המשפיעים באופן ישיר ועקיף על הליכי העיצוב, היישום וההערכה של המדיניות הציבורית, קל וחומר על תפוקותיה.

הקורס נוקט בגישה רב-תחומית מולטי-דיסציפלינרית ולפיכך מכיל את עיקרי המחשבה המדינית, וכן יסודות סוציולוגיים ונקודות מבט כלכליות, פוליטיות, משפטיות, ניהוליות ואתיות.

הקורס מבוסס על ספר ועל מקראת מאמרים.

10611 מבוא למחשבה מדינית*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
לא נדרש ידיע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' מיכאל קרן, עליזה קורנשטיין (כתיבה); חדוה ארליך (עריכה) **יועצים:** פרופ' אלה בלפר, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' אבנר דה-שליט, פרופ' אברהם יסעור, נעמי זוסמן

מחשבה מדינית היא הגות השואלת שאלות ומעלה רעיונות הנוגעים לתופעות פוליטיות, אקטואליות והיסטוריות. בעיקר מבקשת המחשבה המדינית לעמוד על טיבה של המדינה, על הצדקת קיומה ועל איתור מסגרת חברתית-מדינית הולמת לאדם ולטיבו.

מטרת הקורס לערוך היכרות ראשונית עם תחום המחשבה המדינית ועם התפתחות הרעיון המדיני, מימי קדם ועד ימינו, דרך ניתוח טקסטים של מספר הוגים נבחרים, שהגותם מהווה ציון דרך מרכזי בהבנת התפתחות הרעיון המדיני.

חומר הלימוד מבוסס על המקראה **תולדות המחשבה המדינית**. המקראה כוללת קטעי מקור נבחרים מאת הוגים מרכזיים בתולדות המחשבה המדינית, ועל מדרך למידה שנועד לשמש אמצעי עזר ללימוד המקראה.

רשימת ההוגים והתחומים הנכללים במקראה:**

- מחשבה מדינית במקרא
- המחשבה הקלאסית: סוקרטס, אפלטון, אריסטו
- מחשבת ימי הביניים: אוגוסטינוס, אלמאורדי, הרמב"ם, תומס מאקווינס
- מחשבת הרנסנס: מקיאוולי
- הרפורמציה: לותר
- תורת האמנה החברתית: הובס, לוק, רוסו
- שמרנות וליברליות: ברק, מדיסון, הגל, דה-טוקוויל, מיל
- העידן המודרני ומבקרי: מרקס ואנגלס, ניטשה
- מחשבת המאה ה-20: לנין, קפקא, קרל שמיט, מוסוליני, גנדי, סארטר, סימון דה-בובואר, פאנון, מרקוזה, רולס, פוקו

* קורס השלמה נדרש לתואר שני בלימודי דמוקרטיה.

** בכל סמסטר יילמדו רק חלק מן ההוגים המופיעים במקראה.

10437 יסודות המינהל הציבורי

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
לא נדרש ידיע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד דרי (כתיבה), פרופ' אריה נאור (כתיבת יחידות 3-4), ד"ר גדליה אורבך (כתיבת יחידה 5), נטע שר-הדר, שי שקרוב; חדוה ארליך (עריכה), ירדן זהבי (עיצוב) **יועצים:** פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' יחזקאל דרור, פרופ' ברוך מבורך, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' עירא שרקנסקי, ד"ר אביעד בר-חיים

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד בתורת המינהל הציבורי, ולעורר שאלות מרכזיות על המינהל הציבורי כמרכיב חיוני של הממשל במדינה דמוקרטית.

משחר ההיסטוריה נזקקו חברות ומדינות למנגנון הנושא באחריות לניהול ענייני הכלל, ובכללם, למשל, שמירה על הסדר הציבורי, חלוקת דואר, גביית מסים, סלילת דרכים, בניית סכרים, הגנה מפני פולש זר ועוד. המדינה המודרנית נטלה על עצמה תחומי אחריות חדשים רבים, עד כי היום קשה להעלות על הדעת תחום שלרשות הציבורית אין נגיעה בו.

תורת המינהל הציבורי, שהתפתחה בעיקר במאה ה-20, עוסקת בניתוח אופיו, בדרך עבודתו ובהשפעתו של המנגנון המופקד על ניהול ענייני המדינה במשטר דמוקרטי. הקורס נוקט גישה תאורטית בשילוב ניתוחי אירוע הלכוחים מן המציאות הישראלית.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מינהל ופוליטיקה
- 2 יחידה קבלת החלטות
- 3 יחידה הפרדיגמה הביורוקרטית
- 4 יחידה לקראת דגם ארגוני חדש?
- 5 יחידה חלוקת עבודה במינהל הציבורי
- 6 יחידה תקצוב ציבורי

חומר הלימוד כולל גם מקראה ומדרך למידה.

10206 צמיחת המדינות החדשות באפריקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
שינוי נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה
 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אירית בק, ד"ר אלה קרן, לאה לשם, אסנת שגב, רחל בקר, חדוה ארליך, אילנה דן, נילי וייס, טובה צורף, רוני אמיר (עריכה), נירה ארבל (עיצוב)
כותבים ויועצים: פרופ' מ' אביטבול, פרופ' ח' ארליך, פרופ' י' גרשוני, פרופ' נ' חזן, פרופ' נ' לבציון, פרופ' ב' נויברגר, פרופ' ע' סיון, פרופ' ס' קפלן, פרופ' ס' תובל, פרופ' מ' תמרקין, ד"ר נ' השמשוני-יפה, ד"ר ד' זיסטוין, ד"ר ג' צבר, ד"ר א' קרן, ד"ר י' רש, א' קרן

שחרור מדינות אסיה ואפריקה משלטון קולוניאלי אירופי לאחר מלחמת העולם השנייה שינה את מפת העולם. הבנת המערכת הבין-לאומית בימינו – הפוליטית, הכלכלית והחברתית – מחייבת להרחיב את האופקים אל מעבר לארצות אירופה ואמריקה. מטרת הקורס להפגיש את הסטודנטים עם אפריקה ולהעניק כלים בסיסיים להבנת המציאות הפוליטית, החברתית והכלכלית בה. סטודנטים ישראלים ימצאו עניין מיוחד באפריקה, בשל קרבתה הגיאוגרפית ובשל הדמיון בנסיבות הקמתן של ישראל ושל מדינות אפריקה, כמדינות חדשות שצמחו ממציאות קולוניאלית. הקורס דן בנתיבי ההתפתחות הייחודיים של אפריקה, ולמרות תחושת הריחוק – ברלוונטיות שלה בימינו. נושאים כמו שורשיה וביטוייה של הגזענות המודרנית ומאבקי שחרור לאומיים, מספקים ממד השוואתי מעניין להבנתם בחיינו כיום. התגייסותם של אמנים במופעי ראוות למען אפריקה מלמדת רבות על הסדר העולמי הנוכחי ועל מיקומה בתוכו.

הקורס מתמקד במדינות המייצגות תהליכים המשותפים לכלל אפריקה. תהליך השחרור קצר ושל יחסית משלטון קולוניאלי מודגם במערב אפריקה. אלגיריה ודרום-אפריקה, שבהן התיישבו הלבנים, מייצגות דגם של מאבק שחרור ממושך ואלים. סכסוכים אתניים, ניסיונות פרישה מן המדינה ורצח עם, מודגמים על קונגו, ניגריה ורואנדה.

נושאי הלימוד העיקריים:

- מבוא – אפריקה עד ההשתלטות הקולוניאלית
- קולוניאליזם אירופי ותהליכי השחרור ממנו
- הלאומיות האנטי-קולוניאלית באפריקה
- אתיופיה – ממדינה עצמאית לתלות נאו-קולוניאלית
- הריבוי האתני והבעיה הלאומית באפריקה
- אפריקה בין דיקטטורה לדמוקרטיזציה – משטרים וחילופי שלטון
- מדוע אפריקה מתקשה להיחלץ מן העוני ומן התלות?

בקורס משולבים סרטים, שמוקרנים במפגשי ההנחה.

10482 היסטוריה דיפלומטית, 1945-1900

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: יחסים בין-לאומיים
 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' סטיוארט כהן (כתיבה); ד"ר אריאלה גרוס-רופא (עריכת מקראה וקובץ מקורות); חדוה ארליך, בת-שבע שפירא (תרגום ועריכה)
יועצים: פרופ' משה גת, פרופ' ריימונד כהן, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' נורמן רוז, פרופ' אהרון שי
יועצים למקראה ולקובץ מקורות: פרופ' תמר הרמן, פרופ' גליה גולן, פרופ' סטיוארט כהן, פרופ' נורמן רוז, ד"ר נעם כוכבי

מטרת הקורס להפגיש את הסטודנטים עם התהליכים העיקריים שעיצבו את המערכת הבין-לאומית במהלך המחצית הראשונה של המאה ה-20. הקורס דן בגורמים שכרסמו בהדרגה ביציבות הבין-לאומית שאפיינה את היחסים בין המעצמות בראשית המאה וחוללו את שתי מלחמות העולם.

הקורס מיועד, בראש ובראשונה, לכל אלה השואפים להעמיק את היכרותם עם אירועים שעדיין משפיעים על חיינו. הוא גם מספק מגוון רחב של דוגמאות, התורמות להבנת תהליכי קבלת החלטות בנושאי חוץ וביטחון במצבי משבר.

הקורס מציג את האירועים והתהליכים בשנים 1900-1945, ובמהלכו נבחנים המהלכים הדיפלומטיים, המדיניים והצבאיים ותהליכי קבלת ההחלטות, שעיצבו תקופה רבת תהפוכות זו ואף השפיעו על העידן שלאחריה. הקורס עוסק, בין השאר, במערכת הבין-לאומית ערב מלחמת העולם הראשונה, במלחמה ובתוצאותיה, בכינון הסדר העולמי החדש שהתגלה כעידן של אשליות, בהידרדרות היחסים הבין-לאומיים בשנות השלושים עד מלחמת העולם השנייה, במהלכה של מלחמה זו, בהטלת הפצצות האטומיות על יפן ובוועידות הבין-לאומיות שעיצבו את סיומה ואת הסדר הבין-לאומי החדש שאחריה.

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל 9 יחידות שנכתבו על-ידי פרופ' סטיוארט כהן, מקראת מאמרים וכן קובץ מקורות ראשוניים (הסכמים ותעודות).

10486 ישראל בעשור הראשון*

6 נקודות זכות** ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
שינוי נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלן דאוט, פרופ' יחיעם וקץ, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' זכי שלום, ד"ר שרה אוסצקי-לור ד"ר יעל אנוך, ד"ר אילן בן-עמי, ד"ר ארנון גולן, ד"ר דן גלעד, ד"ר יצחק גרינברג, ד"ר צבי צמרת, ד"ר משה שוורץ, חדוה ארליך (עריכה)
יועצים: פרופ' רחל אלבוים-דרור, פרופ' אורי ביאלר, פרופ' חיים ברקאי, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' נחום גרוס, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' יעל ישי, פרופ' משה ליסק, פרופ' ברוך מבורך, פרופ' זאב צחור, פרופ' גדעון קרסל, ד"ר יוסי אמיתי, ד"ר ישי גבע, ד"ר אמל ג'מאל, ד"ר הלל פריש, ד"ר יצחק רייטר

מטרת הקורס להקנות לסטודנטים ידע בסיסי וגישה לניתוח התקופה הפרומטית של מדינת ישראל, בעשור הראשון לקיומה. הקורס מתייחס לתקופה זו מזוויות ראייה שונות של מדעי החברה. יש להדגיש כי אין בכונת הקורס להציג סקירה היסטורית מקיפה של התקופה הנדונה, אלא לנתח, בכלים סוציולוגיים, כלכליים, פוליטיים ותרבותיים, תופעות מרכזיות של החברה הישראלית בשנות התחומה הראשונות.

חומר הלימוד

- יחידה 1 הקמת מדינה ובניין אומה
- יחידה 2 עלייה וקליטה: ניתוח סוציולוגי
- יחידה 3 ההתיישבות החקלאית
- יחידה 4 המערך העירוני ופריסת האוכלוסייה
- יחידה 5 מצנע לצמיחה כלכלית
- יחידה 6 ההסתדרות: בין שיקולים כלכליים לשיקולים לאומיים-תרבותיים
- יחידה 7 התפתחות מערכת החינוך
- יחידה 8 בראי התרבות והאמנות
- יחידה 9 הבחירות לכנסת ומשברים ממשלתיים
- יחידה 10 מחלוקות פוליטיות ואידיאולוגיות: משפטי פראג והוויכוח על הסכם השילומים
- יחידה 11 סוגיות בביטחון לאומי: ההסתננויות ופעולות התגמול
- יחידה 12 הערבים בעשור הראשון

* לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **ישראל בעשור הראשון (42147)** ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** סטודנט לא יוכל לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור לימוד הקורס **ישראל בעשור הראשון** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

10431 מדיניות החוץ של ברה"מ/רוסיה: מן העידן הקומוניסטי לשנות האלפיים

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: יחסים בין-לאומיים
שידור נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה
ידיע קודם מומלץ: הקורסים מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים, דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות הקשרים משטרים.

פיתוח הקורס: ד"ר עודד ערן (כתיבה), סופי קוצר; טובה צורן, ענת אראל-גפני, קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' ליאון בויס, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהרון קליימן, פרופ' יעקב רואי

קורס זה דן בהתפתחות מדיניות החוץ של ברית-המועצות משנת 1917 ועד 1991, ובמדיניות החוץ של רוסיה לאחר התפרקותה של ברית-המועצות. הדיון מגיע עד 2002, ועוסק בקווי מדיניות כלפי סוגיות מגוונות ואזורי עולם שונים, בממד האידיאולוגי והפרגמטי ובהיבטים הביורוקרטיים והפוליטיים הפנימיים.

חומר הלימוד

כרך ראשון
חלק א היסטוריה, אידיאולוגיה ומבנה ביורוקרטי

חלק ב מלחמת העולם השנייה והמלחמה הקרה

כרך שני
חלק א מדיניות החוץ של כרושצ'וב
חלק ב מדיניות החוץ של בריז'ניב
חלק ג מדיניות החוץ של ברית-המועצות, 1975-1985

כרך שלישי (מקראה)
חלק א החשיבה הסובייטית על העולם השלישי
חלק ב התנועה הקומוניסטית הבין-לאומית

כרך רביעי
מדיניות החוץ של רוסיה – מן העידן הקומוניסטי לשנות האלפיים

10454 תנועות חברתיות ומחאה פוליטית

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
ידיע קודם מומלץ: הקורסים דמוקרטיה ודיקטטורות – רעיונות הקשרים משטרים, בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן (כתיבה), אדיר אולשנצקי, יובל לב, חדה ארליך (עריכה), נאוה שנקמן (עיצוב)
יועצים: פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' נעמי חזן, פרופ' יעל ישי, פרופ' שמואל ליימן-וילצקי, פרופ' אריאל מררי, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהוד שפרינצק

עוד בעבר הלא רחוק היה מקובל להניח כי אפילו בדמוקרטיה מובהקת מצוי מרכז הכובד של התהליך הפוליטי בדרג הממסד הפוליטי ולא ברמת הציבור הרחב. ואולם, המציאות מורה כי בשנים האחרונות חלה העתקה משמעותית – מלמעלה למטה – של מוקד הפעולה הפוליטית. הציבור, כך מתברר, אינו תמיד אדיש או נבער. יתרה מזו, אזרחים מן השורה מתארגנים יותר ויותר במטרה להשפיע על תוצאותיו של התהליך הפוליטי. למשל, התנועות האקולוגיות, התנועות לשוויון זכויות האזרח, תנועות מחאה למיניהן בשמאל ובימין וכדומה.

מטרתו העיקרית של הקורס היא אפוא להציג את "הפוליטיקה החדשה" הזאת. במסגרת זו נעמוד על הגורמים המבניים והתפיסתיים המקלים או מקשים את פתיחת ערוצי השתתפות חוץ-ממסדיים, נבחן את המתח המתגלע בין ההתארגנויות האזרחיות לבין הממסדים הפוליטיים, נאתר את המגזרים שהיזמות האזרחית צומחת בהם, נעמוד על דיוקנם החברתי-דמוגרפי של הפעילים בהתארגנויות אלה, ונבחן את האסטרטגיות ואת הטקטיקות שנוקטות התנועות.

מבנה הקורס

כרך ראשון: דפוסי השתתפות פוליטית
חלק א השתתפות פוליטית ציבורית
חלק ב השתתפות פוליטית חוץ-ממסדית

כרך שני: תנועות חברתיות
חלק א דפוסי גיוס ופעילות
חלק ב יחסי הגומלין עם הסביבה

כרך שלישי: אסטרטגיות של השתתפות פוליטית חוץ-ממסדית
חלק א מחאה לא אלימה
חלק ב טרור

10459 יסודות השלטון המקומי

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
שידור נוסף: מדעי החברה / ניהול
ידיע קודם מומלץ: הקורס ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל.

פיתוח הקורס: פרופ' דן סואן, פרופ' יוסף קטן, ד"ר גדליה אורבך, ד"ר אליהו בורוכוב, ד"ר נור מנוחין, ד"ר אתי שריג, עו"ד אברהם שפט, עו"ד שמואל שפט, פרלה אייזנקג-קנה; יעל אונגר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' גדעון ביגר, פרופ' אברהם בריכטה, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' גיורא גולדברג, פרופ' דוד דרי, פרופ' שבו וייס, פרופ' אליה ורצברגר, פרופ' אביבה חלמיש, פרופ' אפרים טורגובניק, פרופ' הנרי רוזנפלד, ד"ר ארנון גולן, ד"ר אריה הכט, ד"ר מוסטפא כבהא, ד"ר נור מנוחין, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר משה שוורץ

הקורס נועד להקנות ידיע בסיסי בסוגיות המרכזיות של השלטון המקומי בישראל, וזאת תוך שימוש בדוגמאות אקטואליות רבות, בהשוואות למדינות אחרות, בשימוש בתאוריות שונות ומתוך פרספקטיבה בין-תחומית להבנת הנושא. הקורס עוסק בבניית תפקודו של השלטון המקומי, הן בהיבטיו המוסדיים-מבניים והן בהיבטיו הפוליטיים-התנהגותיים. הקורס עושה זאת מתוך פרספקטיבה משווה רחבה: החל בהתחקות אחר שורשי צמיחתו של השלטון המקומי בעולם ובישראל, דרך ניתוח היבטים כלכליים, משפטיים, פוליטיים וחברתיים של השלטון המקומי, המבנה הארגוני והתהליכים המינהליים ברשות המקומית, וכלה בהתמודדות עם סוגיית היעדים המגוונים של הרשות המקומית ומערכת היחסים המורכבת בין השלטון המקומי לשלטון המרכזי.

חומר הלימוד

- יחידה 1 היסטוריה של השלטון המקומי בעולם
- יחידה 2 השלטון המקומי בעולם בן-זמננו
- יחידה 3 היסטוריה של השלטון המקומי בישראל
- יחידה 4 ממשל, פוליטיקה ושלטון מקומי
- יחידה 5 השלטון המקומי במגזר הערבי
- יחידה 6 חוק ומשפט ברשות המקומית
- יחידה 7 כלכלה ושלטון מקומי
- יחידה 8 ניהול ומינהל בשלטון המקומי
- יחידה 9 שירותי רווחה וקהילה בשלטון המקומי
- יחידה 10 השלטון המקומי במגזר הכפרי
- יחידה 11 תכנון עירוני בשלטון המקומי
- יחידה 12 מגמות בשלטון המקומי בראשית המאה ה-21

10717 ארצות-הברית בזירה הבין-לאומית מאז 1945

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: יחסים בין-לאומיים
תנאי קבלה: הקורס מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם בן-צבי (כתיבה), ד"ר ירון גיאן, רות מידן; חדוה ארליך (עריכה)
יועצים: פרופ' אלן דאוסט, פרופ' בנימין מילר, פרופ' אהרון קליימן, ד"ר אורי בר-יוסף, ד"ר גיל מרום

הקורס מנתח את קווי היסוד, המגמות, האסטרטגיות וההתפתחויות העיקריות במדיניות החוץ האמריקנית מ-1945 ועד 2005. תקופה זו מגלמת שישים שנות דיפלומטיה ואסטרטגיה אמריקנית, מאז הפכה ארצות-הברית למעצמת-על ועד התבססותה בראשית המאה ה-21 כמעצמה הגמונית יחידה במערכת הבין-לאומית.

הקורס מציג אינטגרציה של גישות, אסכולות ופרשנויות, ומשלב ניתוח היסטורי-כרונולוגי הדן בעיצוב המדיניות האמריקנית הן במישור הגלובלי והן במישור המזרח-תיכוני. חומר הלימוד משחזר ומנתח החלטות קריטיות בתולדות ארצות-הברית, כמו התערבות טרומן במלחמת קוריאה, הטלת הסגר הימי על קובה בתקופת קנדי, החלטת רייגן לפתח מערכת הגנה חללית והמדיניות בהקשר העיראקי של הנשיאים לבית בוש.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספרו של א' בן-צבי **ארצות-הברית בזירה הבין-לאומית מאז 1945** (האוניברסיטה הפתוחה, 2006), על מקראה המכילה מקורות ראשוניים המתייחסים לציוני דרך בתולדות התקופה הנדונה ועל מדרוך למידה.

נושאי הלימוד

- שורשי המלחמה הקרה
- הנשיא טרומן וראשית המלחמה הקרה
- מלחמת קוריאה
- הנשיאים קנדי וג'ונסון ודוקטרינת התגמול הגמיש
- הנשיא ניקסון, קיסניג'ר ואסטרטגיית הדטאנט
- הנשיא קרטר והדרך למלחמה הקרה
- הנשיאים רייגן ובוש וסיום המלחמה הקרה
- הנשיא קלינטון וסדר היום העולמי החדש
- ממשל בוש הבן, ה-11 בספטמבר והנתיב למלחמה בעיראק

10664 ג'נוסייד (רצח עם)

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושאים: מדע המדינה; יחסים בין-לאומיים
שינוי נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה
שינוי נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה של העת החדשה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יאיר אורון, יוהנתן אלשך; פרופ' יאיר אורון, ד"ר אלק אפשטיין, לידיה ארן, פרופ' ארנון גוטפלד, ד"ר איתן גינוברג, ד"ר אריאל הורביץ, פרופ' ישראל טשרני, ד"ר גלעד מרגלית, פרופ' בנימין נויברגר, הדס פרידמן (כתיבה); רות רמות, טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' ד' בר-און, פרופ' א' גוטפלד, פרופ' י' גרשוני, פרופ' י' ויץ, פרופ' ש' זנד, פרופ' א' חלמיש, פרופ' י' טשרני, פרופ' מ' מלול, פרופ' א' נוה, פרופ' ב' נויברגר, פרופ' ר' רובין, פרופ' י' רז, פרופ' מ' תמרקין, ד"ר ד' בנקיר, ד"ר א' גלבוס, ד"ר ג' גליל, ד"ר א' הורביץ, ד"ר ז' כץ, ד"ר מ' מיזל, ד"ר ע' ערן, ד"ר ג' צבר, ד"ר א' צור, ד"ר ד' שרביט, מר א' כרם

מקרי השמדת המונים מלווים את ההיסטוריה האנושית לדורותיה. אולם נראה שבמאה-20 בוצע מעשי ג'נוסייד, או מעשים בעלי אופי של ג'נוסייד, רבים יותר מאשר בכל מאה אחרת.

מטרתו הכללית של הקורס היא להקנות לסטודנטים ידע בסוגיית הג'נוסייד ויכולת לנתח כתופעה היסטורית, במיוחד בהתייחס למקרים של השמדת המונים שבוצעו במאה ה-20; אחת ממטרותיו הספציפיות היא לעורר את רגישות הסטודנטים להיבט זה בחיי האנושות, ולעודד את התלבטותם האישית בנושא. גם אם אין בידינו את כל התשובות לכך, יש לנסות להבין למה, כיצד ומתי מתרחשים מעשי ג'נוסייד. על כן הקורס מנסה לברר מי מעורב בביצוע מעשים אלה, מהן הנסיבות המדיניות, המקומיות, האזוריות והבין-לאומיות שבהן הם בוצעו, ומה היו התהליכים, הזרמים והכוחות ההיסטוריים שהובילו להתרחשותם. ננסה להבין גם כיצד קורה שמשטרים פוליטיים מוכרים מחליטים, אף בימינו, שהדרך לפתור סכסוך – אמייתי או מדומה – עם בני קבוצה אחרת היא באמצעות חיסול בני אותה הקבוצה.

ספרי הלימוד*

- מחשבות על הבלתי נתפס: היבטים תאורטיים בחקר רצח עם
- השמדת עם ב"ארץ החופש": האינדיאנים של צפון-אמריקה 1776-1890
- רצח העם הארמני: השכחה והכחשה
- גרמניה הנאצית והצוענים
- רואנדה 1994: רצח-עם ב"ארץ אלף הגבעות"
- טיבט 1950-2000: השמדת תרבות
- טיהורים פוליטיים ואתניים בברית המועצות, 1918-1953
- חורבן: השמדת היהודים בידי גרמניה הנאצית

* בעתיד יצאו לאור ספרים נוספים שיעסקו בנושאים הבאים: פסיכולוגיה של מבצעים, השמדת האינדיאנים בדרום-אמריקה, מניעה והצלה.

10653 דמוקרטיה וחינוך – הממד הרעיוני

3 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: מדע המדינה
שינוי נוסף: מדעי החברה / חינוך
ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא למחשבה מדינית**, **מבוא לסוציולוגיה**, **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות הקשרים, משטרים**.

פיתוח הקורס: דן זקס (כתיבה), אבי שבת (אסיסטנט), מיכל צימרמן (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' דניאל בר-טל, פרופ' שרה גורי-רונזבליט

מטרות הקורס

הכרת השקפות שונות בדבר טבע האדם, כתשתית לחשיבה פוליטית ופדגוגית; ליבון ההגיונות הסותרים בין עקרונות החשיבה הדמוקרטית; ליבון ההגיונות הסותרים בין חינוך כהכוון לבין חינוך כפיתוח עצמאות ויצירתיות; בחינת יחסי הגומלין בין ערכי הדמוקרטיה לבין ערכים פדגוגיים; בחינת יחסי הגומלין בין נורמות במשטרים דמוקרטיים לבין פרקטיקה חינוכית; בחינת הזיקה בין דמוקרטיה וחינוך לבין חתירה לשלום; פיתוח היכולת להתמודד עם הגיונות סותרים בדמוקרטיה ובחינוך.

הקורס כולל מקראה ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- טבע האדם: נקודות מוצא
- יחיד וחברה
- "החברה הטובה"
- דמוקרטיה, שלום וחינוך
- בין חברה לחינוך
- חינוך לדמוקרטיה
- תקשורת, דמוקרטיה וחינוך
- מקרה בוחן: עתיד החינוך לדמוקרטיה במדינת ישראל

10657 החברה הערבית בישראל

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: מדע המדינה

שיוך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה

ואנתרופולוגיה

שיוך נוסף: מדעי הרוח / היסטוריה / היסטוריה

של המזרח התיכון; היסטוריה של העת החדשה

4 ידע קודם מומלץ: הקורסים ממשל

ופוליטיקה במדינת ישראל, בין מדינה

לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה, ישראל

בעשור הראשון, מבוא לסוציולוגיה, מבוא

להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה,

המזרח התיכון בין מלחמות העולם.

פיתוח הקורס: ד"ר אילנה קופמן, ד"ר מוסטפא

כבהא; רוני אמיר, רות רמות (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' שאול משעל

יועצים: פרופ' עמי איילון, פרופ' סילביה ביז'או,

פרופ' גד ברזילי, פרופ' ישראל גרשוני, פרופ'

אביבה חלמיש, פרופ' דן כספי, פרופ' בנימין

נויברגר, ד"ר ח'אלה אבו בקר, ד"ר מתת אדר-

בונים, ד"ר שרה אוסצקי-לזר, ד"ר אמל ג'מאל,

ד"ר הגר הלל, ד"ר מוחמד חאג' יחיא, ד"ר גל לוי,

ד"ר דיאנה לוצאטו, ד"ר אילן פפה

הקורס נועד להציג בפני הסטודנטים את

מאפייניה החברתיים והפוליטיים של הערבים

הפלסטינים בישראל. הקורס בוחן את החברה

הערבית במגוון עשיר של נושאים ומזוויות ראייה

שונות של תחומי ההיסטוריה, מדע המדינה,

משפט, תקשורת, תרבות, סוציולוגיה,

ואנתרופולוגיה, גיאוגרפיה וחינוך.

חומר הלימוד

יחידה 1 החברה הערבית-פלסטינית כמיעוט

לאומי / אילנה קופמן

יחידה 2 החברה הערבית-פלסטינית בתקופת

המנדט הבריטי / מוסטפא כבהא

יחידה 3 בצל הממשל הצבאי: הממסד

הישראלי והאזרחים הערבים,

1948-1967 / שרה אוסצקי-לזר וד"ר

יאיר בוימל

יחידה 4 הפסיפס העדתי / אילנה קופמן

יחידה 5 המשפחה הפלסטינית /

ח'אלה אבו בקר

יחידה 6 מגדר ויחסים בין המינים: סוגיות

נבחרות / עמליה סער

יחידה 7 קול אחד לכל אחד: מפלגות ובחירות

במגזר הערבי / בנימין נויברגר

יחידה 8 דפוסי מנהיגות ופעילות ארגונית /

ראובן אהרונ

יחידה 9 יחסים טריטוריאליים: היבטים

דמוגרפיים ותמורות חברתיות /

ראסם ח'מאייסי

יחידה 10 חינוך במגזר הערבי / אסמאעיל אבו-

סעד

יחידה 11 התקשורת הערבית בישראל /

מוסטפא כבהא

10538 אידיאולוגיות פוליטיות

מודרניות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים

קודמים, ובכללם הקורס מבוא למחשבה

מדינית, וכן עמידה בדרישות האנגלית

ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' ברוך זיסר, יעל בלוח, אבי

שבת, נטע לב-טוב, עליזה קורנשטיין

יועצים: פרופ' שלמה אבינרי, פרופ' אלה בלפר,

פרופ' אברהם יסעור

הקורס נועד להציג בצורה שיטתית את

האידיאולוגיות הפוליטיות המובילות בתקופה

המודרנית, ולחדד ולהבהיר את המורכבות של

הסוגיות הכרוכות בשיח האידיאולוגי. במוקד

הקורס דיון תאורטי במאפייני השיח האידיאולוגי

המודרני, וסקירת עמדות אידיאולוגיות שונות,

תוך בחינתן מזוויות הסתכלות מגוונות -

פרשניות וביקורתיות.

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס על ימין ועל

שמאל - אשנב לשיח אידיאולוגי בן-זמננו, מאת

ב' זיסר, (שוקן, 2000), מקראות מאמרים, ומדריך

למידה.

נושאי הלימוד

בקורס שבע חטיבות מרכזיות

● מבוא - שיח אידיאולוגי מודרני ומאפייניו

● ליברליזם (ליברליזם קלאסי, ליברליזם של

רווחה)

● מרקסיזם - (סוציאליזם, מרקסיזם קלאסי,

קומוניזם, שמאל חדש, סוציאל-דמוקרטיה)

● פשיזם

● לאומיות כאידיאולוגיה, מדינת לאום

ולאומנות

● סוגיות אידיאולוגיות עכשויות: פמיניזם ורב-

תרבותיות

● הרלוונטיות של הדיון האידיאולוגי בראשית

המאה ה-21

10326 סוגיות נבחרות בדמוקרטיה

המודרנית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

נושא: מדע המדינה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים

קודמים, ובכללם הקורס דמוקרטיה

ודיקטטורות: רעיונות הקשרים משטרים,**

וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות

ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן, פרופ' בנימין

נויברגר, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר משה ברנט

יועצים: פרופ' עמואל גוטמן, פרופ' אילן

גרילסהמר, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' פנחס מדינג

הקורס עוסק בפיתוח סוגיות ובעיות בדמוקרטיה

המודרנית תוך שילוב של תאוריות וגישות

אנליטיות עם מחקרים אמפיריים.

בקורס נדונות סוגיות כמו גישות לפיזור העוצמה

בחברות המערביות, דמוקרטיה בעידן

הגלובליזציה, אדישות והשתתפות פוליטית,

דמוקרטיה ומשפט, הזכות לדעת, דמוקרטיה

וציות.

נושאי הלימוד

● דמוקרטיזציה וגלובליזציה

● פיזור העוצמה בדמוקרטיה המודרנית

● מפלגות, ייצוג ואופוזיציה

● אדישות, ניכור והשתתפות

● משפט ודמוקרטיה

● הזכות לדעת

● רב-תרבותיות ודמוקרטיה

חומר הלימוד כולל מקראה ומדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בדיעוון - קורסים חופפים.

** או הקורס דמוקרטיה ודיקטטורות במאה ה-20 (10223), למי שלמד אותו לפני שמסטר 2006.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10390 מלחמה ואסטרטגיה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: יחסים בין-לאומיים
 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' יהושפט הרבכי, ד"ר אבי סגל, ד"ר אריאלה גרוס-רופא; חדוה ארליך, בת-חן פירסט (עריכה)
יועצים: פרופ' אורי ביאלר, פרופ' זאב מעוז, פרופ' אפרים ענבר, ד"ר אורי ברייזר
 מטרת הקורס היא הכרת הגישות בתחום הביטחון, המלחמה והאסטרטגיה וניתוחן, תוך כדי שילוב תאוריות וגישות אנליטיות עם מקורות היסטוריים.

חומר הלימוד מורכב מספרו של יהושפט הרבכי **מלחמה ואסטרטגיה**, ממקראה (הכוללת מאמרים בעברית ובאנגלית) וממדריך למידה שהכין ד"ר אבי סגל.

נושאי הלימוד
 הקורס עוסק בשלושה תחומים עיקריים:

א. מלחמה
 הגדרות המלחמה; המלחמה בסדר העולמי; מוסר ומלחמה; מגמות בהתפתחות המלחמות; המלחמות בתקופה המודרנית; הלוחמה הזעירה – גרילה וטרור; המלחמה הגרעינית; הסיבות והטעמים לקיום מלחמות – טבע האדם, המדינה והמערכת הבין-לאומית.

ב. אסטרטגיה
 האסטרטגיה – תאוריה ודוקטרינה; מלחמה מוגבלת ומלחמה טוטלית; מדיניות ואסטרטגיה; ביטחון לאומי; קשיים וכלים באסטרטגיה; הניצחון במלחמה וההסדר המדיני.

ג. בחינת הביטחון הלאומי והביטחון הבין-לאומי במפנה המאה ה-20
 התיישנות המלחמה; תופעת הגלובליזציה ותלות הגומלין; משטרי ביטחון וקהילות ביטחון.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10509 דמוקרטיה וביטחון לאומי בישראל*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: מדע המדינה; יחסים בין-לאומיים
 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות הקשרים משטרים****.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילן בן-עמי, ד"ר אריאלה גרוס-רופא; חדוה ארליך (עריכה)
יועצים: פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' משה ליסק, פרופ' אפרים ענבר, ד"ר מנחם הופנונג, ד"ר עמי פדחור

בקורס זה נדונה הבעייתיות בקשר בין ביטחון ודמוקרטיה, בעיקר במדינת ישראל הנמצאת עשרות שנים במצבי חירום ומלחמה. בין השאלות והסוגיות הנדונות בקורס: האם אפשר לקיים דמוקרטיה תקינה במצב מלחמה או שמדינה במצב מלחמה דינה להיות מדינת קסרקטין; השוואת המצב בישראל למצבן של דמוקרטיות אחרות במצבי מלחמה; האם פוגעת בולטות הביטחון בנורמות ובתהליכים דמוקרטיים; סוגיית השליטה האזרחית על הצבא; האם חקיקת חירום מתיישבת עם עקרונות הדמוקרטיה; חופש הביטוי והזכות לדעת במצור ובמלחמה; חופש המצפון ושאלת הציות לחוק; זכויות האדם במצבי מלחמה.

חומר הלימוד מורכב ממקראה ומקובץ מקורות ראשוניים. המקראה כוללת מאמרים ופרקים מהספרות הקלאסית בנושא ביטחון ודמוקרטיה וכן מהספרות הישראלית העוסקת בנושא. קובץ המקורות הראשוניים כולל – פסיקות בג"ץ, חוקים, תקנות והסכמים.

- נושאי הלימוד**
- דמוקרטיה וביטחון
 - יחסיה של החברה בישראל לצבא ולצבאיות
 - ציות לחוק וחופש המצפון
 - צנזורה וחופש הביטוי
 - דמוקרטיה, שלטון החוק והמאבק בטרור
 - המיעוט הערבי
 - השטחים והדמוקרטיה הישראלית
 - קביעת מדיניות בענייני שלום, ביטחון ומלחמה
 - דמוקרטיה וביטחון במדינות אחרות
 - מדיניות העמימות הגרעינית

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית. תיאור הקורס **דמוקרטיה וביטחון לאומי בישראל** (42305) ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות במאה ה-20** (10223). למי שלמד אותו לפני סמסטר א2006.

10314 סוגיות נבחרות במדיניות החוץ של מדינת ישראל*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: יחסים בין-לאומיים
 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**, **דמוקרטיה ודיקטטורות – רעיונות, הקשרים, משטרים****, **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אריה גרוניק; חדוה ארליך (עריכה)
יועצים: פרופ' אורי ביאלר, פרופ' אברהם בן-צבי

הקורס עוסק בניתוח מדיניות החוץ של מדינת ישראל על-פי התחומים האלה:

- הממד הפנימי במדיניות החוץ הישראלית: תהליכי קבלת החלטות במצבי משבר ומלחמה; דוקטרינת הביטחון של ישראל; דעת קהל והשפעתה על עיצוב מדיניות חוץ;
- הסכסוך הישראלי-ערבי: גורמים ושלבי התפתחות, ניסיונות וגישות לפתרון; תפיסות ועמדות בישראל לגבי; אירועים ספציפיים במהלכו;
- ישראל בזירה הבין-לאומית: יחסיה הדו-צדדיים של ישראל עם ארצות-הברית, ברית-המועצות, סין, מערב-אירופה, אמריקה הלטינית ואפריקה.

בקורס זה יתבקשו הסטודנטים לגלות יכולת שילוב של תאוריות וגישות מהקורס **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים** (10205) עם חומר גלם עובדתי-היסטורי הנוגע למדיניות החוץ הישראלית.

הסטודנטים יקראו ביבליוגרפיה חובה הכוללת שתי מקראות בעריכת בנימין נויברגר ואריה גרוניק, וכן מאמרים נוספים בעברית ובאנגלית. בבחינה המסכמת יצטרכו הסטודנטים להפגין ידע בנושאי הקורס ויכולת יישומית של תאוריות וגישות מהקורס **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

** או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות במאה ה-20** (10223), למי שלמד אותו לפני סמסטר א2006.

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

10342 דת, מדינה ופוליטיקה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, ואחד מבין הקורסים **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות הקשרים משטרים**, ** **מבוא לסוציולוגיה, מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מגמות בחברה הישראלית, המזרח התיכון בימינו, משטרים דמוקרטיים**.

פיתוח הקורס: פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר משה ברנט
יועצים: פרופ' גבריאל בן-דור, פרופ' אליעזר דון יחיא, פרופ' ראובן חזן

הקורס עוסק בחשיבות הדת בחברה, במדינה ובפוליטיקה בת-זמננו. דתות ממלאות תפקיד חשוב בעיצובם של משטרים ודפוסים פוליטיים, בתרבות פוליטית ובהתנהגות פוליטית. ממסדים דתיים וקהילות דתיות נמצאים לעתים תכופות במאבקים כנגד מתנגדיהם בזירה הפוליטית, משום שדתות מראות פעמים רבות סמלי הזדהות המסוגלים לגייס צבור נרחב למטרות פוליטיות.

בין היתר עוסק הקורס בהיבטים כלליים של סוגיות הדת, המדינה והפוליטיקה, ובחלק זה הדגש יהיה בעיקר על המדינות הדמוקרטיות באירופה ובצפון-אמריקה. בהמשך ננסה להשליך את התובנות הכלליות לכדי הבנת הסוגיה במזרח התיכון המוסלמי ובמדינת ישראל.

נושאי הלימוד

- הצגת הנושא ומבט היסטורי/תאורטי
- דתיות, חילוניות, פונדמנטליזם
- דת ודמוקרטיה
- דת אזרחית ודת פוליטית
- דת ולאומיות
- דת, שכסוכים ומהפכות
- דת, מדינה וכנסייה
- מפלגות, תנועות וארגונים דתיים
- הצבעה דתית
- דת ומדיניות ציבורית
- דת, מדינה ופוליטיקה במזרח התיכון
- דת, מדינה ופוליטיקה בישראל

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראה בנושא דת, מדינה ופוליטיקה – היבטים כלליים; על מקראה בנושא דת, מדינה ופוליטיקה במזרח התיכון ובישראל; ועל מדרוך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
** או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות במאה ה-20** (10223), למי שלמד אותו לפני סמסטר 2006א.

10329 משטר ופוליטיקה באפריקה השחורה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **צמיחת המדינות החדשות באפריקה**, אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה ודיקטטורות – רעיונות הקשרים משטרים**, ** **בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה, ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' נעמי חזן, פרופ' בנימין נויברגר

קורס זה מכוון עדשה ממוקדת למדינות האפריקניות בחמישים שנות עצמאותן. הקורס דן בתהליכי התגבשותן הפוליטית, בוחן את יחסייהן המורכבים עם החברות המגוונות בתוכן, ומציג את האתגרים הקשים שבפניהם הן ניצבות ואת דרכי התמודדותן עימם. למשל, כיצד מתמודדות המדינות האפריקניות עם המורשת הקולוניאלית המעיקה? מדוע ממלא הצבא תפקיד מרכזי בחיים הפוליטיים באפריקה? איך אפשר להסביר שני תהליכים מנוגדים המתרחשים ביבשת מאז העשור האחרון של המאה ה-20, דמוקרטיזציה של משטרים אפריקניים מזה והתפוררותן של מדינות מזה?

חומר הלימוד כולל מקראת מאמרים. רוב מאמרי החובה תורגמו לעברית.

נושאי הלימוד

- הדרך ממדינה קולוניאלית למדינה עצמאית
- משטרים סמכותניים ומדינה "רכה"
- יחסי חברה ומדינה באפריקה
- משטרים וחילופי שלטון
- דמוקרטיה באפריקה – שורשי הכישלון, זרעי התקווה
- כלכלה ופוליטיקה בצל הגלובליזציה
- הנסיגה מן המדינה ותהליכי התפוררות של מדינות

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
** או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות במאה ה-20** (10223), למי שלמד אותו לפני סמסטר 2006א.

10504 השאלה הלאומית בברית-המועצות, 1917-1991*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות הקשרים משטרים**, ** **מדיניות החוץ של ברית-המועצות, אירופה ערש הלאומיות**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב רואי, סופי קוצר, קטרין קרייזנר; טובה צורף (עריכה)
יועץ: פרופ' בנימין נויברגר

הקורס דן בהתפתחות מדיניות המשטר הסובייטי כלפי השאלה הלאומית בתחומי ברית-המועצות וכלפי העמים הרבים החיים בתוכה. הוא מתייחס גם להיבטים השונים של השאלה הלאומית באותה מדינה ופניהם הרבים של היחסים בין השלטון המרכזי לבין הפריפריה, בין מוסקבה לבין רפובליקות הברית ושאר האזורים הלאומיים. הקורס מתאר את ניסיונות המשטר לפתור את הבעיה ברמה התאורטית והמעשית כאחת, את הפערים בין המישור ההצהרתי לבין הקו הננקט בפועל, את המטוטלת בין ויתורים וקשיחות, ולבסוף את הכישלון הכולל עת גברו המתחים ועלו מעל פני השטח. כן סוקר הקורס את המאמצים של עמי ברית-המועצות לממש את מאווייהם וזכויותיהם בתקופות השונות שבין 1917 ל-1991, את תחושת התסכול הגוברת של התנועות הלאומיות למיניהן, ולבסוף את ההידרדרות אל עבר שבר מוחלט והתפרקותה של ברית-המועצות – תהליך שבו הנושא הלאומי מילא תפקיד נכבד למדי.

הקורס מורכב ממקראה הכוללת מאמרים בעברית ובאנגלית, וממדרוך למידה.

פרקי הלימוד

- פרק 1 **מבוא**
- פרק 2 **האידיאולוגיה המרקסיסטית-לניניסטית והשאלה הלאומית**
- פרק 3 **המבנה הפדרלי של ברית-המועצות**
- פרק 4 **מדיניות הלאומים של השלטון הסובייטי הלכה למעשה**
- פרק 5 **פניה הכלכליים, הדמוגרפיים והאקולוגיים של הבעיה הלאומית**
- פרק 6 **התהוות והתפתחותן של קבוצות אופוזיציה בקרב הלאומים**
- פרק 7 **השאלה הלאומית ומדיניות החוץ של ברית-המועצות**
- פרק 8 **תרומת הבעיה הלאומית להתפוררותה של ברית-המועצות**
- פרק 9 **השאלה הלאומית בחבר המדינות לאחר התפרקותה של ברית-המועצות**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות במאה ה-20** (10223), למי שלמד אותו לפני סמסטר 2006א.

10375 מדע המדינה לגונויו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **דמוקרטיה ודיקטטורות** – **רעיונות, הקשרים, משטרים, מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים, ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' ברוך זיסר, ד"ר עמוס כרמל, ד"ר גילה קורץ; חדוה ארליך (תרגום), אילנה דן (עריכה)
יועצים: פרופ' תמר הרמן, פרופ' אלעזר וינרבי, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' דוד ריצ'י, ד"ר שמואל צבאג

מטרת הקורס להציג בצורה ביקורתית את מגוון הגישות במדע המדינה. כמו כן מיועד הקורס להבהיר לסטודנטים ששאלת הגישה המחקרית איננה עניין ביצועי גרידא, אלא קשורה עמוקות בהחלטות עקרוניות לגבי מהותה של ההתנהגות האנושית והבנת אופיו של המדע המודרני.

הקורס מורכב מסדרת מאמרים המציגים את הגישות השונות, ממאמרי ביקורת על גישות ספציפיות וממאמרי סיכום.

נושאי הלימוד

- מאפייני הגישה הביבליוגרפית והביקורת שנתחוו עליה
- פוליטיקה כמערכת של תשומות ותפוקות הגישה המערכתית הגישה הפונקציונלית הגישה הקיברנטי-תקשורתית
- פוליטיקה כהתנהגות "רציונלית" תורת המשחקים הפוליטיקה כשוק כלכלי
- הגישה הפסיכולוגית לגונויה
- הביקורת המרקסיסטית
- הביקורת של ליאו שטראוס

10929 הכלכלה המדינית – עיון במקרה הישראלי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: **דמוקרטיה ודיקטטורות – רעיונות, הקשרים, משטרים, מבוא לחשיבה חברתית**.

פיתוח הקורס: ד"ר עופר אריאן (כתיבה); רוני אמיר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' עמנואל גוטמן
יועצים: פרופ' תמר הרמן, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילנה קופמן

בסיסה של הכלכלה הפוליטית הוא בניסיון לתת מענה על שאלות המפתח הבאות: מהו תפקידה של הממשלה בכלכלה? מה צריך להיות תפקידה ועד כמה תפקודה מועיל לכלכלה הלאומית?

הקורס מציג תובנות כלכליות ופוליטיות במשולב, באופן שמאפשר עיון מקיף בשאלות היסוד הללו, שהן רבות פנים ומשמעויות. לימוד הכלכלה הפוליטית חוצה את גבולות המחקר הכלכלי והמחקר הפוליטי. מטרתו של הקורס יהיו אפוא לערוך היכרות מעמיקה עם הסוגיות המרכזיות הנוגעות לחקר הכלכלה הפוליטית בחברות דמוקרטיות, ולהציג את בעיותיה החברתיות, הכלכליות והפוליטיות של מדינת ישראל באמצעות הכלכלה הפוליטית.

10330 אפריקה בסבך היחסים הבין-לאומיים: עבר והווה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושאים: יחסים בין-לאומיים; מדע המדינה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **צמיחת המדינות החדשות באפריקה, מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אלה קרן; חדוה ארליך (תרגום ועריכה)
יועצים: פרופ' נעמי חזן, פרופ' מרדכי תמרקין, ד"ר גילה צבר

מעמדה של אפריקה ביחסים הבין-לאומיים עבר טלטלה עזה במאה ה-20 ממצב של מעורבות יתר להזנחה. במחצית הראשונה של המאה היתה אפריקה נתונה תחת כיבוש קולוניאלי מלא. בעקבות תהליך הדה-קולוניזציה, חלו שינויים באופי ובעוצמת המעורבות החיצונית באפריקה, ומעמדה הבין-לאומי דעך. הקורס בוחן את התמורות האלה מאז הקולוניאליזם ועד ימינו.

בין הנושאים הנדונים: יחסי אפריקה ומעצמות העל (ארצות-הברית וברית-המועצות) בתקופת המלחמה הקרה; יחסי אפריקה ו"מדינות האם" הקולוניאליות לשעבר (בריטניה, צרפת); היחסים הדו-צדדיים עם סין, קובה, יפן, האיחוד האירופי, והמזרח התיכון; אפריקה, סוף המלחמה הקרה והסדר העולמי החדש; אפריקה והכלכלה הבין-לאומית; היחסים בין מדינות אפריקה; הסיבות למלחמות בין מדינות ובתוך מדינות; מעורבות בין-לאומית במלחמות אזרחים; פתרון סכסוכים על-ידי כוחות אזוריים ועל-ידי האיחוד האפריקני (וקודמו – הארגון לאחדות אפריקה); אפריקה והאוי"ם; "הפרטת" הדיפלומטיה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעיון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורות במאה ה-20** (10223), למי שלמד אותו לפני סמסטר א2006.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10392 תנועות חברתיות ומחאה פוליטית בישראל*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

נושא: מדע המדינה

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **תנועות חברתיות ומחאה פוליטית** וכן אחד מבין הקורסים **דמוקרטיה ודיקטטורה – רעיונות הקשרים משטרים**, ** **בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה**, ועמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן, יובל לבל **יועצים:** פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' נעמי חזן, פרופ' יעל ישי, פרופ' שמואל ליימן-וילציג, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהוד שפרינצק

בעשורים הראשונים לקיומה של מדינת ישראל היתה הפוליטיקה בארץ בעלת אופי מפלגתי וממסדי מובהק. אופי זה התאים מאוד לשלב התבססות מערכת הממשל השונות, במיוחד נוכח תחושת האיום החיצוני החריף ששררה באותן שנים ושעודדה קונפורמיזם פוליטי. יש לציין כי מאפיין זה של הפוליטיקה הישראלית תאם גם את התפיסה שרווחה אז בעולם, על כך שהציבור הרחב אדיש ובור פוליטית, ולכן מן הראוי שמעורבותו הפוליטית תצומצם.

ואולם, בעשורים האחרונים חל שינוי ניכר, תפיסתי ומעשי, בתחום זה: המעורבות של הציבור הרחב בתהליך הפוליטי גברה במידה ניכרת – שהיו לו השלכות ניכרות על מידת החבות (accountability) של הפוליטיקאים לבחוריהם ועל הנשאים העולים על סדר היום הציבורי בישראל – עומד במוקד הקורס.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראות הכוללות מבחר מאמרים, קטעי מחקר ופרקי ספרים (בעברית ובאנגלית) העוסקים בתנועות חברתיות ובגילויי מחאה פוליטית בישראל של מגזרים שונים ובנושאים שונים. למקראה נלווה מדריך למידה.

המקראות מחולקות לתשעה שערים: **השער הראשון**, שהוא הכללי ביותר, מציג את הרקע הפוליטי והתרבותי להתפתחות הפעילות החוץ-פרלמנטרית בישראל. **השער השני** דן בגילויים שונים של מחאה כלכלית-חברתית ובגורמים להתפרצותה. **השער השלישי** מוקדש להתארגנויות חוץ-פרלמנטריות בימין הלאומי-דתי לגווניו. **השער הרביעי** עוסק בגילויים של השתתפות פוליטית בשמאל ובמחנה השלום. **השער החמישי** עוסק בביטויי מחאה של המגזר החרדי. **השער השישי** דן בהשתתפות הפוליטית והחוץ פרלמנטרית של הציבור הערבי בישראל. **השער השביעי** מציג סוגים שונים של פעילות חוץ-פרלמנטרית של נשים בישראל. **השער השמיני** עוסק בהשתתפות הציבור בפעילות בנושאי אקולוגיה וגרעין.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

** או הקורס **דמוקרטיה ודיקטטורה במאה ה-20** (10223), למי שלמד אותו לפני סמסטר 2006א.

10535 זכויות האדם ביחסים הבין-לאומיים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד משני הקורסים הבאים: **מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים** או **מבוא למחשבה מדינית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר ציון אברוני (ריכוז הפיתוח וכתובה), גדי היימן; אורנה ברקאי (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' אלן דאוזי **יועצים:** פרופ' תמר הרמן, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' אהרון קירשנבאום, ד"ר מנחם הופנונג, ד"ר ששון סופר, ד"ר אדי קאופמן, ד"ר יובל שני, ד"ר דניס שרביט

אף שההיסטוריה האנושית רצופה פגיעות בקיומם הפיזי, בחירותם ובאפשרותם של בני אנוש, קשה לדמיין היום את השיח הפוליטי הבין-לאומי ללא המושג 'זכויות אדם'. בשלהי המאה ה-20 החל להתגבש משטר בין-לאומי של זכויות אדם, הכולל נורמות, חוקים ומוסדות פיקוח ואכיפה, שחותר להרחיב את תחולת הזכויות ולהבטיח את השמירה עליהן ברחבי העולם.

הקורס פותח צוהר להתפתחות המושג 'זכויות אדם' ולהבנת חשיבותו הגוברת ביחסים הבין-לאומיים. מהן 'זכויות אדם': רעיון פילוסופי? עיקרון משפטי? ממשות היסטורית? מהן 'הזכויות' ומי הוא 'האדם' הראוי להן? מתי וכיצד הן צמחו, התפתחו ונכנסו למרכז השיח הפוליטי הבין-לאומי? איך חברות, מדינות וארגונים בין-לאומיים מנסים לתת תוקף ל'זכויות אדם'? מהם הקשרים בין זכויות אדם לבין תהליכי גלובליזציה, דמוקרטיזציה, שלום ויציבות בין-לאומיים?

נושאי הלימוד

- **צמיחת רעיון זכויות האדם ושורשיו הרעיוניים והדתיים.**
- **תפיסות תרבותיות שונות לזכויות אדם והקשיים בגיבוש הגדרה אוניברסלית.**
- **התפתחות המשטר הבין-לאומי של זכויות אדם, מההצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם של האו"ם משנת 1948, ועד הקמת בית הדין הפלילי הבין-לאומי בתחילת המאה ה-21.**
- **זכויות הפרט וזכויותיהן של קבוצות ייחודיות כמו מיעוטים, פליטים, נשים וילדים.**
- **ארגוני זכויות אדם בין-לאומיים, פעילותם ויעילותם.**
- **זכויות אדם במדינות החוץ של ארצות הברית, של כמה מדינות אירופיות ושל האיחוד האירופי.**
- **זכויות אדם בישראל ובמדינות החוץ שלה.**
- **הפעילות הבין-לאומית למען זכויות אדם בתחילת המאה ה-21 – כישלונות והצלחות.**

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10925 הקולוניאליזם האירופי: רעיון, יישום והתנגדות

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד משני הקורסים **צמיחת המדינות החדשות באפריקה, מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר רות גיינאו (כתובה) **אחראי אקדמי:** פרופ' בני נויברגר **יועצים:** פרופ' נעמי חזן, פרופ' בני נויברגר, ד"ר גליה צבר, ד"ר אלה קרן, ד"ר דניס שרביט

הקולוניאליזם והאימפריאליזם הן תופעות מרכזיות בהיסטוריה העולמית, שבמידה רבה מעצבות את עולמנו גם כיום. שני המושגים קשורים לשני גלים של התפשטות אירופית. הגל הראשון, עיקרו במסעות הגילויים הראשונים ביבשת אמריקה החל משלהי המאה ה-15 ובאיתור דרכי מסחר למזרח הרחוק. הגל השני, העומד בבסיס הקורס, קשור למרוץ הכיבושים האירופיים שפרץ באסיה ובאפריקה לקראת סוף המאה ה-19, ושבזו היו מעורבות מדינות רבות: בריטניה, צרפת, ספרד, פורטוגל, הולנד, בלגיה, גרמניה ואיטליה.

מטרת קורס היא לבחון את הקולוניאליזם כתופעה היסטורית, פוליטית, חברתית ותרבותית, תוך התמקדות בתקופה של סוף המאה ה-19 והמחצית הראשונה של המאה ה-20 ובהשתלטות האירופית (בעיקר של בריטניה וצרפת) על חלקים נרחבים מאסיה וכמעט על כל אפריקה. למרות התמקדות זו, הקורס עוסק בקולוניאליזם כתופעה היסטורית רחבה ומתייחס גם לפעילות של מעצמות קולוניאליות נוספות.

נושאי הלימוד

- **שער ראשון**
- **הגדרת המושגים: קולוניאליזם, אימפריאליזם, מושבה**
- **התפתחות הגזענות המדעית באירופה של המאה ה-19**
- **הגורמים להתפשטות הקולוניאלית של מדינות אירופה באסיה ובאפריקה**
- **התעמולה הקולוניאלית באירופה: הקולוניאליזם בתערוכות, בקולנוע ובפרסומות**
- **שער שני**
- **הקשר בין ידע וכוח**
- **ניצול המשאבים הכלכליים והאנושיים של המושבות**
- **"השליחות התרבותית" של הקולוניאליזם האירופי**
- **תלותו של הקולוניאליזם באנשי ביניים**
- **ההשפעות התרבותיות של המושבות על המעצמות הקולוניאליות**
- **שער שלישי**
- **אנטי-קולוניאליזם במושבות ובאירופה**
- **הקולוניאליזם לאחר תום התקופה הקולוניאלית**
- **המורשת של הקולוניאליזם באירופה ובמושבות לשעבר**

מדעי החברה

מדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

10903 אזרחות: תאוריה ופוליטיקה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
נושא: מדע המדינה
שיוך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה
4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד משני הקורסים **ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה **הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **משטרים דמוקרטיים, דיקטטורות במאה העשרים, מבוא למחשבה מדינית**.

פיתוח הקורס: ד"ר גל לוי (כתיבה); אורנה כהן-שרון (עריכת מדריך הלמידה)
אחראי אקדמי: פרופ' יואב פלד
יועצים: פרופ' רות גביון, פרופ' חיים גנן, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' יעל ישי, ד"ר בקי קוק

מטרות הקורס

קשה להפריז בחשיבותה של האזרחות כמוסד פוליטי-חברתי מודרני המגדיר את יחסי הגומלין בין הפרט לבין המדינה והחברה. בשנים האחרונות היתה האזרחות מושאו של דיון תאורטי עשיר. דיון זה רואה באזרחות כלי חשוב להבנת מכלול יחסי העוצמה החברתיים, ובכך הוא מרחיב את הבנתו של מוסד האזרחות אל מעבר למשמעויותיו החוקיות.

מבנה הקורס

בחלקו הראשון של הקורס נתוודע למושג האזרחות כמושג היסטורי-פוליטי. נעמוד במיוחד על משמעותה ותפקידה של האזרחות בהקשר הליברלי-דמוקרטי, ועל הזרמים הביקורתיים שהוא הצמיח. חלק זה של הקורס מבוסס על **ספר הקורס** המאגד בתוכו מאמרים קלאסיים ועכשוויים העוסקים בסוגיות אלה.

חלקו השני של הקורס עומד על הדיון העכשווי בפוליטיקה של האזרחות בישראל מנקודות מבט שונות, וזאת במטרה לפתח מודעות וחשיבה ביקורתית בנוגע ליחסי הגומלין החברתיים בישראל, תוך היכרות עם מורכבותו של הדיון בנושא זה ובפוליטיקה של האזרחות בכלל. חומר הלימוד בחלק זה מבוסס על **מקראת מאמרים**, ממיטב הכתיבה על האזרחות בישראל.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים

סוגיות בחקר הלאומיות (10374) (מ) – משובץ
 בהיסטוריה, עמ' 37.

חירויות הפרט והמבנה החוקתי בדמוקרטיה פדרלית: רציפות ושינוי בממשל ארצות-הברית (10336) (מ) – משובץ
 בהיסטוריה, עמ' 38.

ביטחון סוציאלי (10558) (מ) – משובץ
 בניהול, עמ' 93.

מבוא לחשיבה חברתית (10161) (פ) – משובץ
 בסוציולוגיה, עמ' 100.

בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה (10691) (ר) – משובץ
 בסוציולוגיה, עמ' 101.

מבוא ללימודי מגדר (10680) (ר) – משובץ
 בסוציולוגיה, עמ' 103.

נושאים נבחרים בהבנת הקהילה היהודית בארצות-הברית (10347) (מ) – משובץ
 בסוציולוגיה, עמ' 105.

זהויות יהודיות בעידן רב-מודרני (10569) (מ) – משובץ
 בסוציולוגיה, עמ' 106.

תקשורת ודעת קהל (10716) (ר) – משובץ
 בתקשורת, עמ' 111.

הפניות לקורסים נוספים

אירופה ערש הלאומיות (10403) (ר) – משובץ
 בהיסטוריה, עמ' 31.

מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה (10109) (ר) – משובץ
 בהיסטוריה, עמ' 34.

נוער, חינוך ופוליטיקה במזרח התיכון (10510) (מ) – משובץ
 בהיסטוריה, עמ' 41.

מיתוסים בתרבות הישראלית (10487) (ר) – משובץ
 בספרות, עמ' 56.

הקולנוע כהיסטוריה: לדמיין ולביים את המאה העשרים (10655) (ר) – משובץ
 בקולנוע, עמ' 63.

מזרח ומערב בקולנוע הישראלי (10534) (מ) – משובץ
 בקולנוע, עמ' 64.

מבוא לסוציולוגיה (10134) (פ) – משובץ
 בסוציולוגיה, עמ' 100.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים.

10125 פסיכולוגיה בחינוך

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אבנר זיו, ד"ר רחל קדרון, ד"ר דבורה בן-שיר, יורם שדה (תרגום) **יועצים:** פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' תמר לוין, פרופ' מלכה מרגלית, ד"ר אבי קפלן, פרופ' שלמה שולמן

הקורס נועד להקנות ללומד ידע והבנה בתהליכים הפסיכולוגיים הקשורים לחינוך וללמידה. הקורס מבוסס על ספרם של פרופ' אבנר זיו וד"ר נעמי זיו, **פסיכולוגיה בחינוך 2001** (יחדיו, 2001); **מקראת מאמרים** (האוניברסיטה הפתוחה) הכוללת 13 מאמרים הנלווים לפרקי הספר; ומדריך למידה שמטרתו לקשר בין הרכיבים השונים בקורס, ולאפשר גם התנסות עצמית ותרגול.

פרקי הלימוד

מבוא המבוא מציג את תחום הפסיכולוגיה בכלל ואת התחום המקצועי של הפסיכולוגיה החינוכית בפרט, ומתאר את הנושאים המרכזיים בתחום, שיטות איסוף הידע הנהוגות בו וקהל הצרכנים שלו.

1 פרק גורמים הנעה: הפרק עוסק בגורמים הפנימיים המשפיעים על הלמידה, כגון מניע ההישג, הסקרנות, הדימוי העצמי וכד', באופן שהם משפיעים על הלמידה, בגורמים להתפתחותם ובדרכים לשינויים.

2 פרק גורמים הכרתיים: הפרק דן בהשפעתם של גורמים קוגניטיביים על הלמידה. מוצגות בו תאוריות המציגות את התפתחות ההכרה, המשכל, הזיכרון, היצירתיות ועוד, ונדרשות בו שאלות יסוד הקשורות לגורמים אלה וליישומיהם בתחום הפסיכולוגיה החינוכית.

3 פרק גורמים חברתיים: הפרק מציג את מכלול ההיבטים החברתיים של חיי הכיתה, והשפעתם על הלמידה. במסגרת זו מוצגים נושאים כגון: קבוצה ולכידות, נורמות וקונפורמיות, תחרות ושיתוף פעולה.

4 פרק למידה: בפרק זה מוצגות תאוריות מרכזיות וותיקות בתחום: התאוריות הביהביוריסטיות ויישומיהן בהוראה והתאוריות ההכרתיות-פנומנולוגיות. כמו כן מתוארים בפרק תהליכים מרכזיים שמייעלים את הלמידה בבית הספר כגון: למידת גילוי, העברה ועוד, ומולם גורמים המקשים על הלמידה, כגון ליקויי למידה לסוגיהם.

5 פרק בית הספר והמורה: פרק זה מתמקד במורה – תפקידיו, הגורמים לבחירתו בהוראה, דרכי ההתמודדות שלו עם בעיות משמעת ואלימות, ושיטות הוראה שונות.

10106 תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף גוטמן, פרופ' דוד חן, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר נתן אורפז, ד"ר רות זוזובסקי, ד"ר אוסקר לוי, ד"ר אלי מנברג, דוד אשכנזי, יפה בר-טל, אהוד גביון, איתן דנציג, יואב סגל **יועצים:** פרופ' נאווה בן-צבי, פרופ' משה זילברשטיין, פרופ' אריה לוי, פרופ' איריס לוין, פרופ' אריה פרלברג, פרופ' יסדני שטראוס, ד"ר שבת אדן, ד"ר יצחק רועה, ד"ר אבשלום שוחט, שמעון שרוני

הקורס מיועד בעיקר לאוכלוסיית המשתמשים בתכניות לימודים בתחומים השונים של החינוך – מפקחים, מנהלי בתי ספר, מורים בכל הרמות, גננות, פסיכולוגים חינוכיים ועוד. כן מיועד הקורס לעוסקים בתכנון לימודים במסגרות נוספות, כמו: מסגרות מקצועיות של משרד העבודה, הדרכה צבאית, מרכזי נוער, מסגרות מקצועיות של אחיות.

הקורס נועד לפרוס את הרקע התאורטי המונח ביסוד התכנון של תכניות לימודים, לתאר את התהליכים המורכבים המלווים את הפיתוח, ולבחון באמצעות דוגמאות את היישום, ההפעלה וההערכה של תכניות לימודים חדשות.

חומר הלימוד

- 1 יחידה קביעת מטרות בתכניות לימודים
- 2 יחידה מיון מטרות
- 3 יחידה תכנון ופיתוח תכניות לימודים
- 4 יחידה תקשורת, טכנולוגיה ותכניות לימודים
- 5 יחידה טלוויזיה לימודית
- 6-7 יחידות הבסיס הפסיכולוגי של תכניות הלימודים
- 8 יחידה אסטרטגיות הוראה ותכניות לימודים
- 9 יחידה הערכה
- 10 יחידה הערכה של תכנית לימודים המתבצעת על-ידי הצרכן

ליחידות הלימוד מצורף מדריך למידה המקשר בין החומר המובא ביחידות הלימוד לבין החומר המשלים והחדש המובא במקראות הנלוות. כמו כן, יינתנו מעת לעת גם מאמרים חדשים לקריאה ולעיון.

ספרים נלווים

ש' גורי-רוזנבלט ות' זהר (עורכות), **תכנון לימודים** (האוניברסיטה הפתוחה, 1996); ד' חן (עורך), **החינוך לקראת המאה ה-21** (רמות, אוניברסיטת תל-אביב, 1995).

10139 סוגיות בחינוך מיוחד

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם. מומלץ לא ללמוד קורס זה כקורס ראשון באוניברסיטה הפתוחה.

פיתוח הקורס: ד"ר דורית אולניק-שמש (מרכזת הפיתוח); פרופ' שמעון זקס, פרופ' שמואל שולמן, פרופ' שונית רייטר, ד"ר חנן רוני, ד"ר ורדה שרוני, ד"ר אמציה ויזל, ד"ר איה מסר-אמיר, ד"ר גלעד אבישר, ד"ר שרה זנדברג, מרים לוין, נורית וייסקופף, חנה קדמון, רחל זקס, כרמלה ארנן, אופירה גיל (כתובה); חדוה ארליך, שולמית שנער, עדה כהן (עריכה), ליאורה גרינברג (עיצוב) **אחראי אקדמי:** פרופ' שמעון זקס **יועצים:** פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' יונה כהן, פרופ' ראובן כהן-רז, פרופ' מלכה מרגלית, פרופ' אריה סלומון, פרופ' שונית רייטר, פרופ' עמירם רביב, פרופ' אריק רימרמן, ד"ר נוי ספקטור, ד"ר מאיר חובב, ד"ר ליליאנה טולצ'ינסקי, ד"ר שושנה שרני, רינה בירן

הקורס דן בסוגיות מרכזיות של החינוך המיוחד, תוך התמקדות בליקויים אינטלקטואליים, התנהגותיים, רגשיים וחושיים. בקורס מוצגות גישות שונות להבנת הליקויים, דרכי אבחון, טיפול ושיקום ואף מניעה. הקורס דן גם בנושאים אחדים המשותפים לכל אוכלוסיות החינוך המיוחד: עקרונות עבודה מרכזיים, שירותי עזר והתמודדות המשפחה עם גידולו וחינוכו של ילד חריג. דגש מיוחד מושם על העיון והמעש בתחום זה במדינת ישראל.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מהות החינוך המיוחד
- 2-3 יחידות פיגור שכלי
- 4 יחידה ליקויי למידה
- 5 יחידה עזובה ועבריינות-נוער
- 6 יחידה הפרעות רגשיות אצל ילדים
- 7 יחידה עיוורון ולקות ראייה
- 8 יחידה ליקויי שמיעה: חינוך תלמידים חירשים וכבדי שמיעה
- 9 יחידה שירותי עזר בחינוך המיוחד
- 10 יחידה משפחות לילדים חריגים
- 11 יחידה דרכי עבודה בחינוך המיוחד

10123 קריאה – תאוריה ומעשה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

יָדַע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **הוראה יחידנית, סוגיות בחינוך מיוחד.**

פיתוח הקורס: פרופ' אריה ווהל (ריכוז הפיתוח), ד"ר מירי הורביץ, ד"ר רחל יפעת, ד"ר חנה עזר, ציפי אלדן, רות ארדון, בלהה ארצי, ד"ר אור גוטרמן, ניצה זילברשטיין, רחל לבאי-דגן, רותי רון, יעל רפאלי, חנה שלו (כתיבה); ענת אראל-גפני, טובה צורף, ישראל רונן (עריכה)

יועצים: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' מרים גיליס, פרופ' ידן דודאי, פרופ' רפאל ניר, פרופ' לאה קוזמינסקי, פרופ' לוי רחמני, פרופ' גיסי שריג, ד"ר רחל יפעת, ד"ר צבי שראל, ד"ר נורית פלד, ד"ר אלי קוזמינסקי, ד"ר דוד שוורצר, ד"ר מיכל שני

הקורס עוסק בשפה הכתובה – בקריאה ובכתיבה. מוצגות בו תאוריות ומודלים המתארים תהליכים אורייניים מנקודות מבט שונות, וכן גישות ומודלים לפיתוח כשירויות השפה. בקורס מוצגות תאוריות התפתחותיות, דרכי הערכה של קשיים ברכישת השפה הכתובה ודרכי הטיפול בהן. בנוסף, מוצג ידע על אסטרטגיות קריאה-למידה, שבמצעותן יוכלו הסטודנטים לשכלל את תהליכי הלמידה שלהם.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **קריאה יעילה – סקירה והתנסות**
- 2 יחידה **על קריאה ואוריינות**
- 3 יחידה **הפיזיולוגיה של הקריאה**
- 4 יחידה **הפסיכולוגיה של הקריאה**
- 5 יחידה **לשון, קורא, טקסט**
- 6 יחידה **ניצני אוריינות**
- 7 יחידה **אבני היסוד של הקריאה**
- 8 יחידה **הבניית משמעות (א)**
- 9 יחידה **הבניית משמעות (ב)**
- 10 יחידה **כתיבה והוראתה – גישה תהליכית**
- 11 יחידה **קשיים בקריאה, בכתיבה ובכתיב – דרכי הערכה וטיפול**

10256 הוראה יחידנית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' דוד חן, ד"ר אריאלה בריקנר, ד"ר אווה גוטרמן, ד"ר תקווה זוהר, ד"ר ניבה ולנשטיין, חווה אפלבוים, אסתר בן-זקן, דבורה גסר; אהובה קרן (עריכה), נאווה בן-עמי (עיצוב)

יועצים: פרופ' דוד חן (יועץ בכיר), פרופ' דניאל בר-טל, פרופ' רחל הרץ-לורנבוץ, פרופ' אריה ווהל, פרופ' שמעון זקס, פרופ' גבי סלומון, ד"ר משה זילברשטיין, פרופ' דרורה כפיר, ד"ר יונה פלס, אסתר חכם, בטי פוליטי

הקורס נועד לגבש תפיסה חינוכית כוללת הדוגלת באינדיבידואליזציה של תהליכי הוראה-למידה, להציג את היבטיה הפילוסופיים והפסיכולוגיים, ולעמוד על דרכים שונות לפיתוח תכניות לימודים להפעלה, למינהל חינוכי, לאבחון ולהערכה. דגש מיוחד מושם על ניתוח הפילוסופיה החינוכית וההפעלה המעשית של פרויקט ההוראה היחידנית במסגרת המרכז לטכנולוגיה חינוכית.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **השונות באוכלוסייה**
 - 2 יחידה **הוראה יחידנית – מרכיביה ומקורותיה ההיסטוריים והחינוכיים**
 - 3 יחידה **שיתוף פעולה והלומד האוטונומי בהוראה היחידנית**
 - 4 יחידה **טכנולוגיה בחינוך – לקראת אינדיבידואליזציה של ההוראה-למידה**
 - 5 יחידה **עקרונות קוריקולאריים כבסיס לתכנון לימודים בהוראה היחידנית**
 - 6 יחידה **אבחון והערכה בהוראה היחידנית**
 - 7 יחידה **מינהל בית ספר, מינהל כיתה**
 - 8 יחידה **עיצוב סביבת הלימוד**
- חומר הלימוד כולל אף מדריך למידה.

ספרים נלווים

הוראה מותאמת – מקראה (האוניברסיטה הפתוחה); **מינהל בית ספר ומינהל כיתה** (מט"ח, 1982); **הוראה מותאמת – התפתחות ושינוי מפרויקט ניסויי להעמקה ומיסוד: 1973-1996** (מט"ח, 1996).

10711 מחוננות וכישרונות מיוחדים*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

יָדַע קודם מומלץ: הקורס **פסיכולוגיה בחינוך**, וכן אחד מבין הקורסים **סוגיות בחינוך מיוחד, מבוא לפסיכולוגיה, פסיכולוגיה קוגניטיבית.**

פיתוח הקורס: פרופ' אבנר זיו, ד"ר איריס מנור-בנימיני, ד"ר דורית אולניק-שמש; רינה סקוטלסקי, נילי וייס (עריכה)

יועצים: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' אמציה וייזל, פרופ' מלכה מרגלית, פרופ' ברוך נבו, פרופ' שונית רייטר, ד"ר טלי היימן

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בנושא מחוננות אינטלקטואלית וכישרונות מיוחדים. מוצגות בו התאוריות והעבודות האמפיריות המרכזיות בנושא. במהלך הקורס יתוודע הסטודנט לצרכים המיוחדים ולבעיות הייחודיות המאפיינים ילדים מחוננים בתחומים הקוגניטיביים, החברתיים והרגשיים. כמו כן נבחנים בקורס גורמים פנימיים וחיצוניים מסוגים שונים, המשפיעים על מימוש הפוטנציאל של הילדים. הקורס מציג תכניות שונות לטיפול מחוננים, על יתרונותיהן וחסרונותיהן. בפרק האחרון בקורס מוצגת תת-קבוצה של המחוננים – מחוננים לקויי למידה.

מבנה הקורס

לקורס שני חלקים:

חלק א

בחלק זה נלמדים ספרו של א' זיו, **מחוננים** (כתר, 1990); מקראה (19 מאמרים מתורגמים) **מחוננות וכישרונות מיוחדים**, מקראה (האוניברסיטה הפתוחה, 1998); ומדריך למידה המשלב בין הספר למקראה.

פרק א **כישרון, מחוננות ומצוינות**

פרק ב **אינטליגנציה – בסיסה של המחוננות**

פרק ג **כישרונות מיוחדים ויצירתיות**

פרק ד **מצוינות והגורמים שמשפיעים על מימושה**

פרק ה **טיפול מחוננות**

חלק ב

בחלק זה נלמד הכרך **מחוננים לקויי למידה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2005) הכולל מדריך למידה ומקראה (9 מאמרים מתורגמים).

פרק א **הגדרות, איתור ואבחנה מبدלת של מחוננים לקויי למידה**

פרק ב **מאפיינים של ילדים מחוננים לקויי למידה**

פרק ג **השמה של תלמידים מחוננים לקויי למידה**

פרק ד **אסטרטגיות הוראה**

פרק ה **הורים לילדים מחוננים לקויי למידה**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

10485 פרקים בסוציולוגיה של החינוך

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שיוך נוסף: מדעי החברה / סוציולוגיה ואנתרופולוגיה
ידיע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **מגמות בחברה הישראלית**.

פיתוח הקורס: ד"ר רחל פסטרנק (כתיבה); עדת כהן (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' אריה כהן
יועצים: פרופ' יהודה אמיר, פרופ' אפרים בן-ברוך, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' אברהם יוגב, פרופ' תמר הורוביץ, פרופ' דן עמיר, פרופ' זאב קליין, פרופ' ישראל ריץ, פרופ' הלל שמיד, פרופ' מרים שמידע, ד"ר אביבה אביב, ד"ר מרדכי בלטנר, ד"ר ברוך בליך, ד"ר רינה ברקול, ד"ר ירדנה הרפז, ד"ר אליעזר מרקוס, ד"ר דבורה קלקין-פישמן, ד"ר מוטי שרצר

מטרות הקורס

- רכישת ידיע תאורטי ומחקרי עדכני על סוגיות מרכזיות בסוציולוגיה ובחינוך;
- למידת סוגיות חינוכיות מגוונות וניתוחן במצבעות כלים סוציולוגיים;
- פיתוח עמדה וחשיבה ביקורתית בכל סוגיה חינוכית נלמדת;
- פיתוח ההתעניינות והמעורבות באקטואליה החינוכית בישראל.

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל שבע יחידות לימוד שבהן משולבים מאמרים רלוונטיים, ושני ספרים: "פרס ור" פסטרנק, **קהילתיות בחינוך** (איתאב, 1993); ר' פסטרנק, **המעגל הראשון – המשפחה כמחנכת: חממה או מלכודת** (איתאב, 2002).

- יחידה 1 **סוציולוגיה של החינוך – מבוא**
- יחידה 2 **שוויון הזדמנויות ומצוינות בחינוך – היבטים חברתיים וחינוכיים**
- יחידה 3 **אינטגרציה בחינוך – היבטים חברתיים וחינוכיים**
- יחידה 4 **קהילתיות בחינוך – היבטים חברתיים וחינוכיים**
- יחידה 5 **פלורליזם בחינוך – סיכויים וסיכונים**
- יחידה 6 **המשפחה כמערכת מחנכת**
- יחידה 7 **בית הספר כארגון חברתי**

10635 אתגרים בניהול בית ספר

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם מומלץ: הקורס **תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים**.

פיתוח הקורס: פרופ' אפרים בן-ברוך, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, יעל גרינשטיין-מירובסקי; אייל טלמון (עריכה)
יועצים: פרופ' חיים גזיאל, פרופ' דן ענבר, ד"ר יוסף גולדשטיין

הקורס מנתח תאוריות מרכזיות בתחום מינהל החינוך, תוך שימת דגש מיוחד על תפקידיו של מנהל בית הספר, מצגי היבטים מקצועיים ואתיים בעבודת המנהל ובוחן את העשייה הניהולית לאור תאוריות רלוונטיות.

חומר הלימוד

- ספר הקורס **ניהול בית ספר – היבטים עיוניים ומעשיים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2002), שהוא תרגום של: T. J. Sergiovanni, *The Principalsip: A reflective practice perspective*, 3rd ed. (Allyn & Bacon, 1995).
- מקראה בעריכת א' בן-ברוך ושי גורי-רוזנבלט, **אתגרים בניהול בית-ספר** (האוניברסיטה הפתוחה, 2002)
- **מדריך למידה** המלווה את הלימוד של הספר ושל המקראה ומרחיב בנושאים רלוונטיים.

נושאי הלימוד

שער ראשון **תאוריות של ניהול בחינוך**
 שער שני **מנהיגות חינוכית ברמת בית הספר**
 שער שלישי **בית הספר כקהילה חינוכית**
 שער רביעי **טיפוח משאבי אנוש ותהליכי שינוי בבית הספר**
 שער חמישי **הממד המוסרי-האתי בניהול בית הספר**

10318 הכנסת שינויים למערכת החינוך*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **תכנון פיתוח ויישום תכניות לימודים**, **הוראה יחידנית**, **אתגרים בניהול בית ספר**, **מבוא לסוציולוגיה**, **פרקים בסוציולוגיה של החינוך**, **התנהגות ארגונית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר אביקם גזית
יועצים: פרופ' חיים גזיאל, פרופ' אברהם יוגב, פרופ' דן ענבר

הקורס עוסק בניתוח התהליכים של הכנסת חידושים והתמודדות עם שינויים במערכות חינוך ברחבי העולם, תוך שימת דגש על מערכת החינוך בישראל. יש בקורס משום עניין לקובעי מדיניות חינוך, לאנשי מינהל ולמורים ברמות שונות של מערכת החינוך הפורמלית והבלתי פורמלית. גם קהלי יעד נוספים, דוגמת הורים, אנשי מינהל וקובעי מדיניות במערכות מגוונות של למידה והדרכה במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי, עשויים למצוא בו תחומי עניין רלוונטיים.

חומר הלימוד

הלימוד מתבסס על מאמרים משני ספרים ולקט של מאמרים נבחרים בעברית ובאנגלית בהיקף של כ-500 עמודים. הקורס מחולק לחמישה נושאי משנה, שיפורטו להלן. לחומר הקריאה מצורף מדריך נלווה המצגי בקווים כלליים את התחום שבו עוסקים המאמרים בכל נושא ומנחה את הלומדים לזהות ולהגדיר את הבעיות המרכזיות הנדונות במאמרים ובפרקים השונים. הקורס כולל גם אתר קורס, שבו תתקיים פעילות לימודים שוטפת, יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות, יפורסמו חומרי עזר עדכניים, מטלות וקישורים לאתרים רלוונטיים לנושאי הלימוד בקורס.

נושאי הלימוד

- גישות לחקר ארגונים ומערכות חינוך
- גורמים וסיבות להכנסת שינויים למערכות חינוך
- הגורם האנושי בהכנסת שינויים במערכות חינוך
- הפעלת שינויים במערכות חינוך
- הערכת שינויים במערכות חינוך

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10527 ליקויי למידה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **סוגיות בחינוך מיוחד**, אחד מבין הקורסים **פסיכולוגיה בחינוך**, **מבוא לפסיכולוגיה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה **הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, **גרסיה וניתוח שונות**.

פיתוח הקורס: ד"ר טלי היימן, ד"ר דורית אולניק-שמש; דינה הורביץ (עריכה)
אחריות אקדמית: פרופ' מלכה מרגלית
יועצים: פרופ' שלמה בנטין, פרופ' מרים גיליס, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר ורדה שרונ

מי הם התלמידים עם לקויות הלמידה? מה הם המאפיינים הייחודיים שלהם וכיצד הם מתמודדים בתחומי חיים שונים? הקורס מציג גישות שונות ומחקרים עדכניים הדנים באוכלוסיית לקויי הלמידה, תוך התייחסות להיבטים לימודיים, חברתיים, רגשיים והתנהגותיים. הקורס דן בסוגיית השילוב במערכות חינוכיות בארץ ובעולם, וכן נבחנות דרכי התמודדות המשפחה עם ילד ובוגר עם לקויי למידה.

מטרות הקורס

- להציג לפני הסטודנטים מגוון הגדרות, תאוריות ומחקר עדכני בנושא לקויות למידה;
- לנתח את הבעיות הייחודיות של ילדים עם לקויות למידה בתחומים לימודיים, חברתיים, רגשיים והתנהגותיים;
- לבחון את התמודדות המערכת המשפחתית עם ילד עם לקויות למידה;
- לדון בקשייהם הייחודיים של מבוגרים עם לקויות למידה בתחומי חיים שונים.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על קריאת מאמרים בעברית ובאנגלית (בהיקף של כ-600 עמודים) המחולקים לשישה נושאי-משנה. לחומר הקריאה מצורף מדריך למידה הערוך על-פי נושאי הלימוד ומכוון למאמרים שבמקרה.

נושאי הלימוד

- הגדרות ותיאור הלכות
- קשיים לימודיים (קריאה, כתיבה, מתמטיקה)
- אפיונים חברתיים, רגשיים והתנהגותיים
- שילוב תלמידים לקויי למידה במערכת הבית-ספרית הרגילה
- המערכת המשפחתית
- מבוגרים לקויי למידה

10363 הוראה – מקצוע, אומנות, אמנות?*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים**, **הוראה יחידנית**, **אתגרים בניהול בית ספר**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה **הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסוציולוגיה**, **ניהול משאבי אנוש**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר ניבה ולנשטין

הקורס מנתח את מהותה של ההוראה מזוויות שונות, אופני ההכשרה למבקשים לעסוק בה ומודלים שונים להפעלתה. הקורס משווה את עיסוק ההוראה למקצועות אחרים, ובוחן את ההיבטים המקצועיים, השוליים והאמנותיים בעיסוק ההוראה.

מטרות הקורס

- להציג לפני הסטודנטים מגוון של פילוסופיות חינוכיות שעליהן מושתת עיסוק ההוראה;
- לבחון מודלים שונים של הכשרת מורים לאורך ההיסטוריה, תוך שימת דגש על התקופה המודרנית ומדינת ישראל;
- לבחון את הקונטקסט החברתי-מוסדי של ההוראה;
- לדון בפוטנציאל ההתפתחות המקצועית של המורה, תוך כדי עבודתו;
- לנתח את מערכת יחסי הגומלין הקיימת בין אנשי המחקר בחינוך למורים בשדה;
- להציע מודלים חלופיים להכשרת מורים ולהשתלמויות מורים בעתיד;
- לעודד אינטרוספקציה בקרב העוסקים בהוראה לבחינת פעולותיהם ומבנה עיסוקם.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על קריאת מאמרים בעברית ובאנגלית (בהיקף של כ-600 עמודים), ומחולק לשישה נושאי-משנה שיפורטו להלן. לחומר הקריאה מצורפת חוברת נלווית המציגה לפני הסטודנטים את התחום הכללי שבו עוסקים המאמרים במקרה, מדריכה כיצד לזהות ולהגדיר את הבעיות המרכזיות הנדונות במאמרים, ומציגה תרגילים ומטלות.

נושאי הלימוד

- הוראה מהי?
- כוח העבודה בהוראה
- הכשרת מורים
- קונטקסט חברתי-מוסדי של ההוראה
- יחסי חוקר-מורה בחינוך
- הוראה בראי העתיד

10328 פעילות גומלין בכיתה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שלושה מבין הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה**, **פסיכולוגיה בחינוך**, **פסיכולוגיה חברתית**, **מבוא לסוציולוגיה**, **תכנון פיתוח ויישום תכניות לימודים**, **הוראה יחידנית**, **אתגרים בניהול בית ספר**, **פרקים בסוציולוגיה של החינוך**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה **הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' דניאל בר-טל, ד"ר דורית אולניק-שמש; רינה סקוטלסקי (עריכה)
יועצים: פרופ' מרדכי אריאלי, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' רחל הרץ-לזרוביץ, פרופ' ליה קרמר-חיון

הקורס עוסק בפיתוח פעילות הגומלין המתנהלת בכיתה במהלך ההוראה-למידה, על כל המשתנים המשפיעים עליה, אפיוניה ודינמיות התרחשותה, תוך התמקדות בשני בעלי התפקידים הבאים במגע – המורה והתלמיד – בסביבה חברתית ופסיטית.

חומר הלימוד

הלמידה בקורס מבוססת על קריאת מאמרים בעברית ובאנגלית, בהיקף של כ-600 עמודים. הקורס מחולק לשישה נושאי משנה המפורטים להלן. לחומר הקריאה מצורף מדריך למידה, הערוך גם הוא על-פי ששת הנושאים, ומציג לפני הסטודנטים את התחום הכללי שבו עוסקים המאמרים, מסייע בידי הלומד לזהות ולהגדיר את הבעיות המרכזיות הנדונות במאמרים, ומציג תרגילים ומטלות. לחומר הקורס מצורפים שני דיסקים ובהם קטעים על מורים ברחבי העולם.

נושאי הלימוד

- גישות ושיטות מחקר לפעילות גומלין בכיתה
- עולמו של המורה
- עולמו של התלמיד
- הסביבה החברתית והארגונית בפעילות גומלין בכיתה
- הסביבה הפיזית בפעילות גומלין בכיתה
- פעילות גומלין מורה-תלמיד

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10528 מנהיגות ויישומיה בחינוך*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שניים מבין הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה, פסיכולוגיה חברתית, התנהגות ארגונית, מבוא לסוציולוגיה, תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים, הוראה יחידנית, פסיכולוגיה בחינוך, פרקים בסוציולוגיה של החינוך, אתגרים בניהול בית ספר**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר רונית בוגלר; בת-חן פירסט (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' דן ענבר
יועצים: פרופ' אפרים בן-ברוך, ד"ר אביעד בר-חיים, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' חיים גזיאל, פרופ' גבריאל סלומון, פרופ' אריה שירום, פרופ' בעז שמיר, ד"ר זהר טל

הקורס מתבסס על שלושה מעגלים השזורים זה בזה. **המעגל הראשון** מתאר את תופעת המנהיגות בכלל וכולל סקירה היסטורית על התפתחות תאוריות המנהיגות. **המעגל השני** בודק את ההשתמעויות של המנהיגות בחינוך, תוך הדגשת המאפיינים הייחודיים של מסגרות החינוך המשפיעים על עיצוב דפוסי המנהיגות בהן. **המעגל השלישי** נוגע לפני המנהיגות בחינוך במאה ה-21.

מטרות הקורס

- ללמוד על תופעת המנהיגות ולסקור את התפתחותה ההיסטורית;
- להבין את תופעת המנהיגות במסגרות החינוך השונות תוך היכרות עם מאפייני כל מסגרת;
- לאבחן דפוסי מנהיגות וטיפוסי מנהיגים שונים, ולבודק את יישומם במסגרות חינוך שונות;
- לאבחן ולנתח דילמות עתידיות הקשורות לשינויים מבניים ותוכניים במסגרות הלימוד הפורמליות;
- לחסיק ולהעריך את ההשתמעויות וההשלכות של השינויים העתידיים בבית הספר על דפוסי וטיפוסי מנהיגות של מנהיגות חינוכית.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על לקט של מאמרים ופרקים נבחרים בעברית ובאנגלית. לחומר הקריאה מצורף מדריך למידה, ובנוסף יצפו הסטודנטים בסרטים העוסקים בתפקודם של מנהיגים ובהשלכות התנהגותם על המוהגים.

נושאי הלימוד

- **תופעת המנהיגות** – הגדרות ומאפיינים; התפתחות תאוריות המנהיגות; מנהיגות ומינהל; מנהיגות כריזמטית, מעצבת ומתגמלת.
- **השתמעויות המנהיגות בחינוך** – רמת המוסד החינוכי; מנהיגות בניהול בית ספר; רמת הכיתה; המורה והתלמידים בתפקידי מנהיגות.
- **פני המנהיגות בחינוך במאה ה-21** – מאפייני המוסד החינוכי במאה ה-21; מאפייני הלמידה; מנהיגות חינוכית במוסד החינוכי העתידי.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10568 מטפורה בחשיבה החינוכית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה, פסיכולוגיה קוגניטיבית, פסיכולוגיה בחינוך**, ואחד מבין הקורסים **הוראה יחידנית, אתגרים בניהול בית-ספר, הוראה – מקצוע, אומנות, אמנות?**, **פרקים בסוציולוגיה של החינוך**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' ישעיהו שן, ד"ר ניבה ולנשטין; טובה צורף (עריכה)

יועצים: פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, פרופ' רחל גיורא, פרופ' יעל זיו, פרופ' דוד פישלוב, פרופ' סידני שטראוס

הקורס מנתח תאוריות מרכזיות בתחום החשיבה המטפורית והאנלוגית, תוך שימת דגש על תחום החינוך. נקודת המוצא היא שהמטפורה מהווה מנגנון הכרחי לחשיבה, להבנה, לקומוניקציה, וללמידה, ושבאמצעותו רוכשים ידע חדש על בסיס אנלוגיה לידע קודם.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על קריאת מאמרים בעברית ובאנגלית (בהיקף של 600 עמודים), ועל מדריך למידה המציג את התחום הכללי שבו עוסקים המאמרים ומסייע לזהות ולהגדיר את הבעיות המרכזיות הנדונות במאמרים. המדריך כולל גם מטלות שונות.

מבנה הקורס

שער א	מבוא: המטפורה בשפה ובחשיבה
שער ב	מטפורות של למידה
שער ג	תפיסות מטפוריות של המערכת הבית-ספרית
שער ד	המטפורה והאנלוגיה כמכניזם ללמידה ולרכישת ידע
שער ה	מטפורות בטיפול ובייעוץ חינוכי

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10563 הפרעת קשב והיפראקטיביות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **סוגיות בחינוך מיוחד** ואחד מבין הקורסים **פסיכולוגיה בחינוך, מבוא לפסיכולוגיה**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: ד"ר טלי היימן (כתיבה), קרן פרצל, חנה שלו; ענת גפני (עריכה)

אחראית אקדמית: פרופ' מלכה מרגלית
יועצים: פרופ' אלי וקיל, פרופ' שונית רייטר, ד"ר לילך שלו-מבורך

הפרעת קשב והיפראקטיביות (Attention Deficit – Hyperactivity Disorder – ADHD) היא אחת ההפרעות הנפוצות בשנות הילדות. הקורס בוחן את התפתחותן של ההגדרות להפרעה ואת הגישות השונות שבמסגרתן היא נחקרת, תוך התייחסות לתאוריות ולמחקרים עדכניים. כמו כן, הקורס מציג היבטים לימודיים, חברתיים ורגשיים הנוגעים לאוכלוסייה זו ובוחן את התמודדות המערכת המשפחתית. נסקרות גם גישות שונות לאבחון ההפרעה ולטיפול בה, ופרק נפרד מוקדש למבוגרים עם הפרעת ADHD.

נושאי הלימוד

1. **הגדרות להפרעה ומאפייניה**
2. **השפעות במעגלי החיים: בלימודים, בחברה, במשפחה**
3. **הפרעות נלוות**
4. **דרכי אבחון והערכה**
5. **דרכי טיפול**
6. **מבוגרים עם הפרעת ADHD**

חומר הלימוד בקורס כולל מקראת מאמרים באנגלית ובעברית ומדריך למידה הערוך על-פי נושאי הקורס ומלווה את קריאת המאמרים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בחינוך

לגדול עם הטלוויזיה: המסך הקטן בחייהם של ילדים ובני נוער (10698) (ר) – משובץ בתקשורת, עמ' 110.

דמוקרטיה וחינוך – הממד הרעיוני (10653) (ר) – משובץ במדע המדינה ויחסים בין-לאומיים, עמ' 119.

ליקויי קריאה (10593) (מ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 137.

ליקויי למידה בחשבון: היבטים קוגניטיביים, נוירופסיכולוגיים וחינוכיים (10905) (מ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 138.

נוירופסיכולוגיה קוגניטיבית (10935) (מ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 139.

הפניות לקורסים נוספים

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (30111) (פ) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב (30112) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו (10285) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

רגרסיה וניתוח שונות (10286) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 79.

התנהגות ארגונית (10430) (ר) – משובץ בניהול, עמ' 88.

ניהול משאבי אנוש (10279) (ר) – משובץ בניהול, עמ' 89.

מבוא לסוציולוגיה (10134) (פ) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 100.

מגמות בחברה הישראלית (10495) (ר) – משובץ בסוציולוגיה, עמ' 101.

מבוא לפסיכולוגיה (10136) (פ) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 132.

פסיכולוגיה קוגניטיבית (10264) (ר) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 133.

עיונים בחינוך מתמטי (20428) (ר) – משובץ במדעים-כללי, עמ' 143.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בחינוך.

91412 השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

מטרות הקורס

כל מחקר בפסיכולוגיה מתוכנן ומבוצע על-ידי חוקר ושותפים לו נחקרים שממלאים שאלונים, פותרים בעיות או שותפים לניסוי במעבדת מחקר. במסגרת הקורסים המתודולוגיים לומדים הסטודנטים לפסיכולוגיה את הנדרש מחוקר בתחום: את עקרונות תכנון המחקר, איסוף הנתונים, עיבודם והסקת המסקנות. הקורס הנוכחי נועד לאפשר לסטודנטים לחוות את המחקר כמשתתף בו.

מבנה הקורס

הקורס אינו קורס רגיל. במסגרתו על הסטודנטים לקחת חלק פעיל כמשתתפים במחקרים בפסיכולוגיה. עמידה בקורס זה מחייבת השתתפות בשלוש שעות של מחקר. סיום חובת ההשתתפות במחקר הוא תנאי קבלה לקורסים אישיים: תאוריה ומחקר (10269) ופסיכולוגיה קוגניטיבית (10264) ולקורסים מתקדמים בפסיכולוגיה. מילוי חובה זו חל רק פעם אחת ומהווה מילוי החובה עבור שני הקורסים גם יחד.

תיאור המחקרים

המחקרים בהם ישתתפו הסטודנטים יהיו בעיקר משני סוגים:
א. מחקרי מעבדה המתבצעים ברובם במעבדת הפסיכולוגיה שבקמפוס האוניברסיטה הפתוחה. (ברוב הניסויים הסטודנטים מבצעים מטלות כתובות או מטלות מחשב).
ב. מחקרים המתבססים על שאלונים ו/או ראיונות.

המחקרים נערכים במסגרת עבודתם המחקרית/מדעית של סגל המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה או במסגרת חלק מעבודותיהם הסמינריות/האמפיריות של סטודנטים לפסיכולוגיה.

ככלל, כל המחקרים שנחקרים הם בני אדם עוברים אישור של ועדת אתיקה כדי להבטיח שהם עומדים בעקרונות האתיקה של המחקר הפסיכולוגי.

הרשמה

ההרשמה נעשית דרך שאלתא: תפריט פניות בנושא הרשמה – הרשמה למחקר בפסיכולוגיה. ניתן לפנות גם בפנייה ישירה אל "מתאם המחקרים" במחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה באוניברסיטה הפתוחה, בכתובת דואר אלקטרוני: asisc@openu.ac.il. ההרשמה לקורס זה היא ללא תשלום שכר לימוד.

10136 מבוא לפסיכולוגיה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

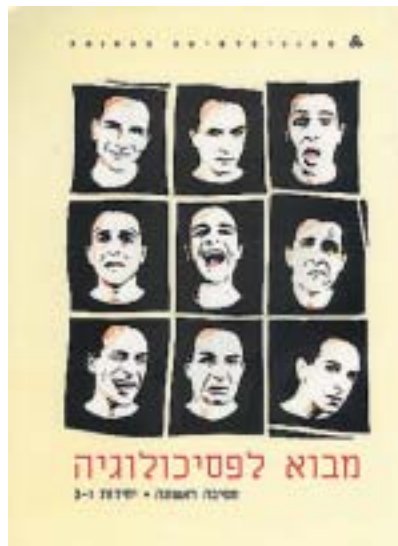
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה נדלר, רחל ראובינוף (ריכוז הפיתוח), פרופ' שמואל אליס, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' עמנואל ברמן, פרופ' מישל סלון, פרופ' יחיאל קלר, אמירה אופנהיימר, חדוה ברקוביץ, סיגל השילוני, עדי כהן-שרון, דליה לחמן, ענת פלגי-הקר, רחל ראובינוף, רינה שול (כתובה); יהודית שרגל (עריכה), זאב פרל (עיצוב) **יועצים:** פרופ' דניאל אלגום, פרופ' שמואל אליס, פרופ' רות בטלר, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' יעקב לומרץ, פרופ' דוד לייזר, פרופ' מריו מיקולנסר, פרופ' אריה נדלר, פרופ' ענת ניניו, ד"ר אהרון ביזמן, ד"ר מיכאל הופמן, ד"ר מרדכי ניסן, פרופ' יהודה פריד, פרופ' חנן פרנק, פרופ' יוסף צלוב, פרופ' אשר קוריאט, פרופ' רות קמחי, פרופ' אריה קרוגלנסקי

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם הפסיכולוגיה המדעית על תכניה ושיטות המחקר שלה. מפגש זה יאפשר לסטודנטים להכיר את תחומי הפעילות והמחקר של הפסיכולוגיה היום, וישמש בסיס לקורסים אחרים וספציפיים יותר באוניברסיטה הפתוחה. הקורס אינו מתמקד בפסיכולוגיה כעיסוק.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מבוא
 - 2 יחידה פסיכולוגיה פיזיולוגית
 - 3 יחידה תפיסה
 - 4 יחידה למידה
 - 5 יחידה זכירה
 - 6 יחידה חשיבה
 - 7 יחידה הנעה וריגוש
 - 8 יחידה פסיכולוגיה התפתחותית
 - 9 יחידה פסיכולוגיה חברתית
 - 10 יחידה תאוריות על האישיות
 - 11 יחידה מדידה והערכה
 - 12 יחידה פסיכופתולוגיה ופסיכותרפיה
- נספח תוספות ועדכונים, 1999

10104 פסיכולוגיה חברתית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לפסיכולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה נדלר, פרופ' יוסף שורצולד, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' נירה ליברמן, ד"ר רותי גונט, ד"ר אריאל להמן, פרופ' סוניה רוקס, ד"ר לילך שגיב, מיכל ניר, גלית שגיא, מירב מרום, נעמה שדמי, חנן רותם; ענת גפני (עריכה), זאב פרל (עיצוב) **יועצים:** פרופ' שמואל אליס, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' רחל בן-ארי, פרופ' רחל הרץ-לזרוביץ, פרופ' יעקב טרופה, פרופ' יואל ניו, פרופ' נחמיה פרידלנד, פרופ' יחיאל קלר, פרופ' רחל קרניול, פרופ' יעקב שול, ד"ר אהרון ביזמן, ד"ר רותי גונט, ד"ר אורית טיקוצ'ינסקי

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם הפסיכולוגיה החברתית, כענף במדע הפסיכולוגיה העוסק בהשפעת הסביבה החברתית על התנהגות האדם.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מבוא – הגדרת התחום, סקירה היסטורית, שיטות החקירה
- 2 יחידה קוגניציה חברתית – דרכי עיבוד מידע חברתי, ייחוס סיבתיות, קוגניציה, הנעה, רגש והתנהגות
- 3 יחידה העצמי החברתי – תוכן מושג העצמי, מבנה מושג העצמי, הבדלים בין-אישיים בתכונות הנוגעות למושג העצמי, היבטים מוטיבציוניים של העצמי
- 4 יחידה עמדות – רכישת עמדות ומדידתן, תהליכי שינוי עמדה ושכנוע, שכנוע לאחר מעשה
- 5 יחידה משיכה בין-אישית – התחברות חברתית, גורמי משיכה, משיכה רומנטית, בדידות
- 6 יחידה אורות וצללים בהתנהגות האנושית – התנהגות עזרה – למי? על-ידי מי? מתי? ; תוקפנות – כלפי מי? על-ידי מי? מתי?
- 7 יחידה הקבוצה – הגדרה, מושגים בסיסיים, השפעות פשוטות של קבוצה ובקבוצה, קבלת החלטות בקבוצה, מנהיגות
- 8 יחידה יחסים בין קבוצות – סטראוטיפים ודעות קדומות והדרכים להפחתתם
- 9 יחידה יישומי הפסיכולוגיה החברתית – טיפול בבעיות פסיכולוגיות באמצעות יישומי ייחוסים, פעולות הסברה לקידום בריאות הציבור; שימוש בקבוצות ככלי ליצירת שינוי אישי; מפגשים בין קבוצות בקונפליקט.

מדעי החברה

פסיכולוגיה

10493 פסיכולוגיה התפתחותית: מינקות להתבגרות

4 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לפסיכולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום (עריכה מדעית של המהדורה העברית), צבי להב (אסיסטנט)

הקורס מבוסס על טלקורס אמריקני ומורכב משלושה חלקים:

- ספר הקורס: **התפתחות הילד: טבעה ומהלכה** (תרגום: ה' יעקובסון; האוניברסיטה הפתוחה, 1998), שהוא תרגום של: L.A. Sroufe, R.G. Cooper and G.B. DeHart, *Child Development: Its Nature and Course*, 3rd ed. (McGraw Hill, 1996).

- **חוברת עדכונים**
- **מדריך למידה**
- **אחד עשר סרטים** הדנים בנושאי ההתפתחות השונים (משך כל סרט – חצי שעה).

הקורס מחולק לפי תקופות: ינקות, הגיל הרך, גיל הגן, גיל בית ספר, התבגרות. בכל אחת מהתקופות הללו דן הקורס בהתפתחות קוגניטיבית ובהתפתחות חברתית ואמוציונלית. החלק האחרון של הקורס דן בפסיכופתולוגיות התפתחותיות.

10264 פסיכולוגיה קוגניטיבית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה**. מומלצים הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' דן זכאי, פרופ' יונתן גושן-גוטשטיין, ד"ר לילך שלו-מבורך, ד"ר ערן חיות, דקל שלו; חדוה ארליך, אחובה קרן (עריכה) **יועצים:** פרופ' דני אלגום, פרופ' אבישי הניק, פרופ' משה נוה-בנימין, פרופ' יהושע צאל, פרופ' יוסי צלגוב, ד"ר מורי גולדשמיד

מטרת הקורס להציג את שיטות החקירה של הפסיכולוגיה הקוגניטיבית, ולהדגים אותן באמצעות הדיון בסוגיות מרכזיות בתחום התפיסה והזיכרון.

חומר הלימוד

כרך א

יחידה 1 – **מבוא**

יחידות 2-3 – **זיכרון**

כרך ב

יחידות 4-5 – **תפיסה**

יחידה 6 – **ניורופסיכולוגיה קוגניטיבית**

חומר הקורס כולל אף **תקליטור מולטימדיה** שבו מודגמות תופעות מרכזיות בתחום התפיסה.

10269 אישיות: תאוריה ומחקר

4 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה**. ידע קודם מומלץ: קורס כלשהו **בפסיכולוגיה**. לסטודנטים המתמקדים בפסיכולוגיה מומלץ הקורס **מבוא לפסיכולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום (מרכזת הפיתוח), פרופ' אריה נדלר (יועץ אקדמי בכיר); פרופ' רות בייט-מרום, ד"ר אירית ביטמן, אירית בן-עטר כהן, צבי להב, חן פוד (כתיבה); נילי וייס (עריכה), רות שלם (עיצוב) **יועצים:** פרופ' עמנואל ברמן, פרופ' אורי הדר, פרופ' תלמה לבל, פרופ' עמיה ליבליך, פרופ' מריו מקולינסר, פרופ' מיכאל רוזנבאום, פרופ' דב שמוטקין, פרופ' רות שרבני

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בתחום הפסיכולוגיה של האישיות: לעמוד על הגדרותיה של האישיות, להבין את התאוריות המרכזיות של האישיות ואת ההבדלים ביניהן, ולהכיר את שיטות המחקר והמידה בתחום זה.

חומר הלימוד

כרך א

יחידה 1 **מבוא: מונחים והגדרות**

יחידה 2 **תאוריות דינמיות**

כרך ב

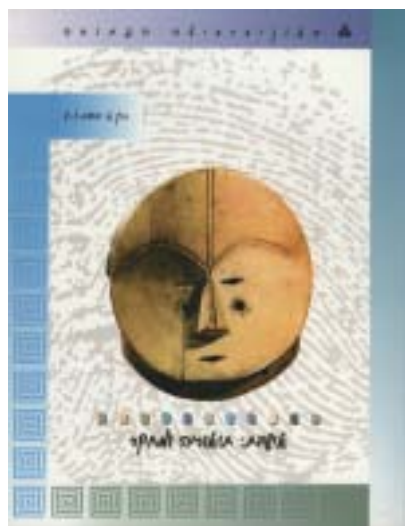
יחידה 3 **תאוריות ביהויוריסטיות וקוגניטיביות**

יחידה 4 **תאוריות אקסיסטנציאליסטיות והומניסטיות**

כרך ג

יחידה 5 **עקרונות ושיטות בהערכת האישיות ובמידתה**

יחידה 6 **מחקר האישיות**

10619 פסיכופתולוגיה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס מבוא לפסיכולוגיה. ידע קודם מומלץ: הקורס אישיות: תאוריה ומחקר.

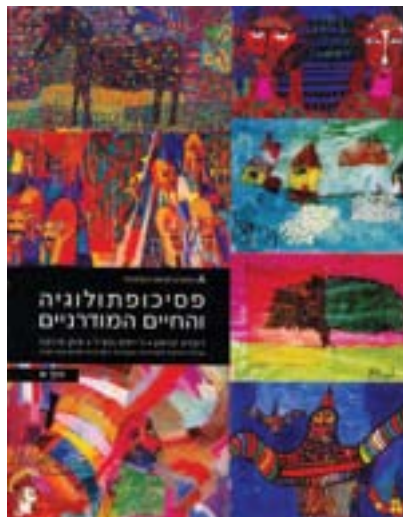
פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' אבי שדה, הדר יעקובסון

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים להתוודע לעולם התוכן של הפסיכופתולוגיה, תוך כדי הסתכלות ביקורתית. הקורס עוסק, בין השאר, בסוגיות בהגדרה ובאבחנה של נורמליות ואבנורמליות, בהיסטוריה של התחום, באסכולות שונות להבנת התחום והפרעות ספציפיות, כגון: הפרעות חרדה, הפרעות אישיות, הפרעות אפקטיביות (מאניה ודפרסיה), סכיזופרניה ועוד.

הקורס מבוסס על טלקורס אמריקני המורכב משני חלקים:

- ספר הקורס **פסיכופתולוגיה והחיים המודרניים** (האוניברסיטה הפתוחה, 1998) שהוא תרגום של: R.C. Carson, J.N. Butcher and S. Mineka, *Abnormal Psychology and Modern Life*, 10th ed. (Harper Collins College Publishers, 1998).
- **10 סרטים** (משך כל סרט – שעה), מתוך הסדרה "פסיכולוגיה אבנורמלית".

חומר הלימוד כולל אף **מדריך למידה** המוצג באתר הקורס. המדריך מקשר בין הספר לסרטים ומתרגל את הסטודנטים.

10615 פסיכולוגיה פיזיולוגית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לפסיכולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום (ראש צוות הפיתוח); עדנה כהן, ד"ר יעל לביא אבנון (תרגום); ד"ר רביד דורון, עדנה כהן (עריכה מדעית); ענת אראל-גפני (עריכת תרגום וריכוז פיתוח)

הקורס הוא קורס שנתי שנועד להעניק לסטודנטים ידע בסיסי בפיזיולוגיה של ההתנהגות, כלומר – בחלקה של מערכת העצבים בקביעת ההתנהגות. תחום זה, השייך למדע העצב (Neuroscience), משלב את שיטות המחקר של הפסיכולוגיה הניסויית ושל הפיזיולוגיה הניסויית.

חומר הלימוד

- הספר **הפיזיולוגיה של ההתנהגות** (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), שהוא תרגום של הספר:

N.R. Carlson, *Physiology of Behavior*, 9th ed. (Allyn and Bacon, 2007).

בספר חמישה חלקים. החלק הראשון עוסק ביסודות: ההיסטוריה של התחום, המבנה והתפקוד של נוירונים, תקשורת עצבית, נוירואנטומיה ושיטות מחקר. החלק השני עוסק בתשומות ובתפקוד: מערכות החושים והמערכת המוטורית. החלק השלישי דן בהתנהגות ספציפית למין: שינה, רבייה, התנהגות רגשית, אכילה ושתייה. החלק הרביעי עוסק בלמידה ובשכחה. החלק החמישי דן בתקשורת מילולית ובהפרעות נפשיות.

למרבית פרקי הספר נלווה מדריך למידה ובו הבהרות ושאלות לתרגול.

תוכנות מולטימדיה

- (1) יסודות ביולוגיים של ההתנהגות. בתוכנה חמישה פרקים, העוסקים בפעילות עצבית, באנטומיה של מערכת העצבים המרכזית, בשיטות מחקר, בתפיסה חזותית ומעגלי בקרה ובתכנון של תנועה.
- (2) תוכנה הכוללת הדגמות ושאלות (בהוצאת המהדורה המקורית באנגלית).

10252 מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**. ידע קודם מומלץ: **מבוא לפסיכולוגיה**.

צוות פיתוח מדריך הלמידה: פרופ' רות בייט-מרום, גילי לויתן; ענת אראל-גפני (עריכה) **תרגום הספר:** עדנה כהן (מתרגמת); ענת אראל-גפני (עריכה) **עריכה מדעית למהדורה העברית:** פרופ' רות בייט-מרום, גילי לויתן

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד בפיתוח כלי מדידה בפסיכולוגיה ובהערכתם. לפיכך, נעסוק בעקרונות הסטטיסטיים והמתודולוגיים המשמשים לבנייה ולבדיקת איכותם של מבחנים פסיכולוגיים. במסגרת הקורס תיערך היכרות ראשונית עם מספר מבחנים המקובלים בתחום, ובאמצעות מבחנים אלו, נדגים את העקרונות הטכניים-מתודולוגיים שנלמדים בו.

נושאי הלימוד

מבוא למבחנים פסיכולוגיים: סקירה היסטורית, מאפיינים של מבחנים פסיכולוגיים, סוגיות אתיות בתחום המבחנים הפסיכולוגיים; היכרות ראשונית עם מספר מבחנים פסיכולוגיים מקובלים; יסודות סטטיסטיים בתחום המדידה; נורמות ופירוש ציוני המבחן. מהימנות: הבסיס התאורטי לדיון במהימנות ושיטות מעשיות למדידת מהימנות. תוקף ויישומיו: סוגי תוקף, פירושם של מקדמי תוקף וקבלת החלטות. ניתוח פריטים: המודל הקלאסי לניתוח פריטים, מודל מודרני לניתוח פריטים המבוסס על תאוריית התגובה לפריט; בניית מבחנים; תרגום והתאמה של מבחנים; תיקוף צולב; הוגנות והטיה במדידה; הכנה לבחינות. מדדי אישיות: מדדי אישיות מובנים, מבחני השלכה והערכה קלינית. גישות חלופיות להערכה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **מבחנים פסיכולוגיים: תאוריה ומעשה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), שהוא תרגום לעברית של הספר:

L. H. Janda, *Psychological Testing: Theory and Applications* (Allyn & Bacon, 1998).

וכן על **מדריך למידה** שכולל גם מספר מאמרים ועל **הרצאות מוקלטות** של מומחים. מדריך הלמידה נועד להנחות את התלמידים כיצד לשלב בין חומרי הלימוד השונים (ספר הקורס, המאמרים וההרצאות), והוא כולל הסברים והרחבות של סוגיות שונות, שאלות מנחות ותשובות לחלק מן השאלות.

91410 התנסות בעבודה מעשית בפסיכולוגיה

קורס שאינו מקנה נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: מבוא לפסיכולוגיה, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, אישיות: תאוריה ומחקר, פסיכופתולוגיה.

קורס שנתי (כולל חופשת סמסטר). זהו קורס בחירה שנועד לאפשר לסטודנטים המתמקדים בפסיכולוגיה, והמעוניינים להמשיך לתואר שני במגמה קלינית/טיפולית, להתנסות בעבודה מעשית בתחום זה, תוך כדי הנחיה. ההתנסות גם מאפשרת לסטודנט להרחיב את הניסיון והידע, ולברר לעצמו את מידת התאמתו לעבודה מסוג זה.

תיאור ההתנסות

הסטודנטים ישובצו במוסדות העוסקים בתחום הקליני. היקף ההתנסות יהיה לפחות שתיים בשבוע (ובהתאם לדרישות המוסד). כל סטודנט יקבל הדרכה אישית או קבוצתית על-ידי צוות מקום ההתנסות. בנוסף, ייערכו מפגשי חובה של סטודנטים ממקומות התנסות שונים בהדרכת פסיכולוגים מומחים מטעמה. הסטודנטים מחויבים להגיש דוח על עבודתם למוסד המארח, בהתאם לדרישות המוסד. בסיום השנה יגישו הסטודנטים דוח מסכם דומה למנחה באוניברסיטה הפתוחה. ההערכה בקורס היא בציון "עובר" או "לא עובר".

תנאי קבלה והשתתפות בהתנסות

עבודה טיפולית עם בני אדם איננה מתאימה לכל אחד. משום כך, קבלה לקורס אינה מובטחת ותלויה בהחלטת צוות הקורס לאחר תהליך מיון. אם במהלך ההתנסות והעבודה יתברר למנחה במקום ההתנסות, או למנחה האוניברסיטה, שסטודנט מסוים אינו מתאים לעבודה הטיפולית שלקח על עצמו, תוכל האוניברסיטה להפסיק את השתתפותו. במקרה כזה לא תוכל האוניברסיטה להחזיר לו את שכר הלימוד. מובן, שהפסקה ביוזמת הסטודנט מסיבה כלשהי דינה כדיון הפסקה ביוזמת האוניברסיטה.

שכר לימוד ונוהלי הרשמה

קורס זה נועד לאפשר לסטודנטים התנסות בעבודה טיפולית אך הוא אינו מקנה נקודות זכות אקדמיות. בשל כך הוא אינו נכלל במניין יחידות שכר הלימוד המצטברות לצורך מאזן שמ"א (שכר לימוד מצטבר ואחיד). כמו כן, לא ניתן להירשם לקורס ללא תשלום במסגרת זכאות הנובעת ממאזן שמ"א. בגלל אופיו המיוחד של הקורס והקשר עם בתי חולים, מוסדות וכדומה, לא יוחלו כללי החלפת קורס, דחיית הלימודים בו וביטול הרשמה, הנחוגים באוניברסיטה הפתוחה, על קורס זה. ההרשמה היא סופית ואפשרית רק במהלך תקופת ההרשמה הסדירה לסמסטר הראשון (שימו לב: מספר המקומות בקורס זה מוגבל).

10293 פסיכולוגיה של המינים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לפסיכולוגיה.

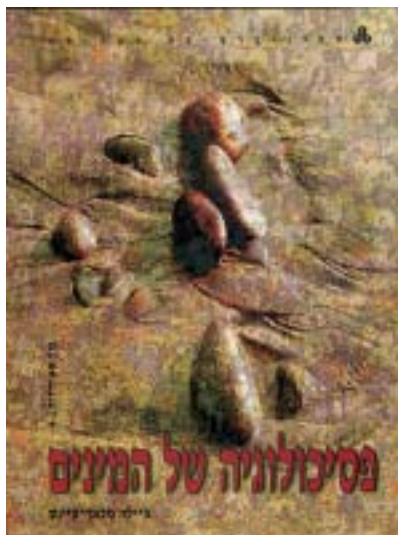
פיתוח הקורס: פרופ' איילה מלאך-פינס, רות גולדברג, יפה בר-טל; אהובה קרן (עריכה)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' שמואל אליס, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' עמיה ליבליך, פרופ' עדה למפרט, פרופ' אריה נדלר, פרופ' אריאלה פרידמן, עדי מרקוזה-הס

מטרות הקורס

- להקנות לסטודנטים ידע עדכני באשר לפסיכולוגיה של המינים.
- להציג מחקרים שנערכו בתחום ולבחון אותם באופן ביקורתי.
- להשוות בין מוסכמות תרבותיות באשר להבדלים בין המינים לבין הממצאים המדעיים.
- להעמיק את ההבנה לגבי המקורות השונים של ההבדלים בין המינים, ולהציג תאוריות שונות המסבירות את אופני התפתחותם ותוצאותיהם של ההבדלים הללו לגבי הפרט, היחסים הבין-אישיים והחברה בכללותה.
- להציג סטריאוטיפים מיניים ואת השלכותיהם על הפרט, על היחסים הבין-אישיים ועל עולם העבודה.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מבוא – הצגת תחום הפסיכולוגיה של המינים והכרת מושגי יסוד במחקר מאפיינים פיזיולוגיים
- יחידה 2 מאפיינים פסיכולוגיים
- יחידה 3 התנהגות מילולית, לא-מילולית ומינית
- יחידה 4 תאוריות על התפתחות הזהות המינית ותפקידי המין
- יחידה 5 סטריאוטיפים מיניים ותוצאותיהם במישור האישי והבין-אישי
- יחידה 6 סטריאוטיפים מיניים ותוצאותיהם במישור המשפחה והעבודה

10686 התנסות במחקר, גרסיה וניתוח שונות*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, מבוא לפסיכולוגיה. מומלץ לעמוד בדרישות האנגלית, ולקבל הדרכה בספרייה לפני תחילת הקורס.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' שמואל אליס, ד"ר ערן חיות (כתיבה), קלי ספורטה

מבנה הקורס

לקורס שני חלקים. מטרת החלק הראשון לאפשר לסטודנטים שלמדו את עקרונות המחקר וסגנונותיו ואת שיטות העיבוד הסטטיסטי השונות, להתנסות במחקר שהם עצמם יבצעו, ובפרט:

- להפגיש את הסטודנטים עם מאמרים (בעיקר אמפיריים) בתחום הפסיכולוגיה;
- להקנות ידע בנושא הכתיבה המדעית;
- לאפשר התנסות במחקר, כגון: קריאת מאמרים, תכנון מחקר והרצתו, וכתיבת דוח מלא (מבוא, שיטה, תוצאות ודיון).

בחלק זה יקבלו הסטודנטים חוברת הדרכה שתספק ידע בתחום עריכת מחקר אמפירי וכתיבתו.

מטרת החלק השני להציג שיטות סטטיסטיות מתקדמות לניתוח נתונים הנאספים במחקר. כמו כן נלמד השימוש בתוכנה הסטטיסטית SPSS. בחלק זה נלמדות היחידות הבאות:

- יחידה 9 ניתוח גרסיה
 - יחידה 10 גרסיה ושימושיה
 - יחידה 11 ניתוח שונות חד-כיווני
 - יחידה 12 ניתוח שונות דו-כיווני
- מדריך למידה לתוכנת SPSS

בנוסף למפגשים הקבוצתיים המקובלים, מתקיימים בקורס ארבעה מפגשים אישיים עם המנחה, לשם הדרכה בעריכת המחקר האמפירי.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

10525 קשב חזותי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, **מבוא לפסיכולוגיה**, **פסיכולוגיה קוגניטיבית**, **השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס התנסות במחקר, גרגריה וניתוח שונות.

פיתוח הקורס: ד"ר לילך שלו-מבורך (כתיבה), ד"ר אבנר כספי, אמיר כץ, דקל שלו; אהובה קרן (עריכה)
יועצים: פרופ' אשר כהן, פרופ' יהושע צאל, פרופ' רות קמחי

קשב ממלא תפקיד מרכזי בחיי היומיום. כיצד אפשר להסביר את העובדה שאנו שומעים כשקוראים בשמנו גם כאשר אנו עוסקים בפעילות מעניינת? מדוע אין אנו מסוגלים לקרוא ספר לשמוע סיפור בו-זמנית, אך לעומת זאת אנו מסוגלים לנהוג בדרך מוכרת ולנהל שיחה עם הנוסע שלצדנו? שאלות אלו ואחרות מתייחסות להיבטים שונים של קשב הנדונים בקורס.

הקורס עוסק באחד התחומים המובילים בפסיכולוגיה קוגניטיבית, המתפתח ומתעדכן באופן בלתי פוסק. התפתחותו המודרנית של מושג הקשב החלה בשנת 1953, ומאז העיסוק התאורטי והמחקרי בתחום זה הולך וגובר. במסגרת הקורס יוצגו לסטודנטים הגישות התאורטיות המוקדמות והשיטות הניסוייות שנגזרו מאותן תאוריות. כמו כן, נערוך היכרות עם תאוריות מרכזיות עכשוויות, עם סוגיות מובילות בתחום כיום, ועם ההיבטים הניורופסיכולוגיים של הקשב החזותי.

חומר הלימוד

- מקראה** של מאמרים;
- מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום והנחיה מפורטת בקריאתם של המאמרים שבמקראה;
- תקליטור ניסויים** שבאמצעותו יתנסו הסטודנטים בביצוע ניסויים ובניתוח תוצאותיהם.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10524 היסטוריה של הפסיכולוגיה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה**, **פסיכולוגיה חברתית**, **אישיות: תאוריה ומחקר**, **פסיכולוגיה קוגניטיבית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה אן תואר ראשון בפסיכולוגיה. ** ידע קודם מומלץ: הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אריה נדלר, ד"ר גל הרפז-גורודיסקי; יואב ברויר (עריכה)

מדע הפסיכולוגיה הוא מדע רב-פנים, תוסס ומתפתח, ולכן מרבית הקורסים בתחום מתארים את התכנים העכשוויים שלו. אולם השאלות שעמן מתמודדת הפסיכולוגיה הן שאלות שעמן מתמודדים הוגים בכל הדורות. הפסיכולוגיה של היום אינה אלא חוליה אחרונה, מתקדמת ככל שתהיה, בשרשרת ארוכה של גישות להבנת ההתנהגות וההווה האנושית. הבנה מעמיקה של הידע הפסיכולוגי הנוכחי מחייבת התייחסות להקשר ההיסטורי של יצירת אותו ידע. הבאת ההקשר ההיסטורי של התפתחות הרעיונות בפסיכולוגיה מהווה הזדמנות חשובה לסטודנטים להבין בצורה טובה יותר את הרעיונות והממצאים העכשוויים, וכן לעשות אינטגרציה של הפסיפס המורכב של מדע הפסיכולוגיה לכלל תמונה אחת רבת-פנים.

חומר הלימוד

- מבוא לתחום;
- מבחר כתבים של דמויות מרכזיות המהוות נקודות ציון בהתפתחות הפסיכולוגיה;
- חמש עשרה הרצאות על **תקליטורים**;
- **מדריך למידה**.

* אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.
** ראו פירוט בפרק 13 בידיעון האקדמי על תעודת הוראה בפסיכולוגיה.

10557 פסיכולוגיה בין-תרבותית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה**, **פסיכולוגיה חברתית**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה**, **השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **התנסות במחקר**, **גרגריה** ו**ניתוח שונות**, **מבוא לסוציולוגיה**, **מבוא לאנתרופולוגיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' סוניה רוקס, ד"ר גל גורודיסקי
יועצים: פרופ' אריה נדלר, פרופ' שלום שורץ, ד"ר לילך שגבי

אחת השאלות המרכזיות העומדות בפני הפסיכולוגיה הבין-תרבותית היא שאלת האוניברסליות של תהליכים פסיכולוגיים. האם תופעות שנחקרו באופן מעמיק במערב קיימות גם בתרבויות אחרות? מה משמעותם של ממצאים בדבר הבדלים בין-תרבותיים בתהליכים פסיכולוגיים בסיסיים? בקורס זה יידונו נושאים רבים העומדים במרכז המחקר הפסיכולוגי מתוך גישה בין-תרבותית. ייסקרו מחקרים בין-תרבותיים שבדקו את מושג העצמי, התפתחות מוסרית, תוקפנות, שיתוף פעולה, תהליכי ייחוס, ועוד. יודגשו במיוחד מושגים המסייעים להבין הבדלים הקיימים בין אנשים מתרבויות שונות. בנוסף, בקורס יידונו השלכות של ממצאים בין אנשים מתרבויות שונות והשפעתם הן על בודדים והן על קבוצות.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים
- **מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום, מבוא לכל נושא והנחיה בקריאתם של המאמרים במקראה.

הסטודנטים יתבקשו להגיש מטלות חובה שתתייחסנה לנושאי המאמרים ולהציג מאמר באחד המפגשים (השתתפות חובה במפגש הראשון ובמפגש נוסף).

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10361 עמדות ושכנוע*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, פסיכולוגיה חברתית, פסיכולוגיה קוגניטיבית, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות.**

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל אליס, ד"ר נגה סברדליק, בועז שביט

יועצים: פרופ' יצחק אייזן, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' אריה נדלר, פרופ' סוניה רוקס

מושג העמדה הוא אחד המושגים המרכזיים ביותר בפסיכולוגיה החברתית בזמננו. הפסיכולוגים רואים במשתנה זה **נבאי** יעיל להתנהגות ולתהליכים פסיכולוגיים נוספים, ולכן ריכוזו מאמצים רבים בחקירתו. מסיבה זו גילו עניין במשתנה זה גם חוקרים מתחומים מגוונים, כגון: חינוך, תקשורת, שיווק ופרסום.

נושאי התחום המרכזיים הם:

- השפעת עמדות על התנהגות ועל עיבוד מידע;
- בסיסים להיווצרות עמדות;
- תהליכי שכנוע והשפעת גורמים במקור, במסר, במקבל המסר ובחקשן על שינוי העמדה;
- תהליכים אחרים של שינוי עמדות: דיסוננס קוגניטיבי, השפעת עצם החשיבה על עמדות ועוד;
- ייצוג העמדות ומדידתן.

חומר הקריאה יתמקד בנושאים אלו ויאפשר היכרות מעמיקה עם השאלות המרכזיות בתחום ועם גישות המחקר בו. מוקד הקורס בפן התאורטי בחקר העמדות, ואולם הסטודנטים יוכלו להתוודע באופן עקיף גם ליישומים של תחום העמדות לפרסום, לעריכת סקרים, לשינוי חברתי ולחינוך.

חומר הלימוד

- **מבחר מאמרים** באנגלית הדנים בשאלות המרכזיות בתחום, כגון: מהם רכיבי העמדה? מהו חוזק העמדות? כיצד משפיעות עמדות על התנהגות? האם העמדה היא מבנה קבוע? כיצד מודדים עמדות? אילו תהליכים מביאים לשינוי של עמדה?
- **מדריך למידה** הכולל יחידת מבוא נרחבת, וקריאה מונחית של המאמרים באנגלית.

הסטודנטים יתבקשו להגיש מטלות חובה שתתייחסנה לנושאי המאמרים ולהציג מאמר באחד המפגשים (השתתפות חובה במפגש הראשון ובמפגש נוסף).

10575 הזדהות עם קבוצות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה, מבוא לסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה, וכן הקורסים פסיכולוגיה חברתית, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.**

פיתוח הקורס: פרופ' סוניה רוקס, ליה סגל-כספי, קרן פרצל, בת-חן פירסט (עריכה)

עליית הלאומנות שחלה בשנים האחרונות במקומות שונים ברחבי העולם, מעוררת מחדש את סוגיית הקשר בין הפרט לבין הקבוצות השונות שאליו הוא משתייך. מנקודת מבט פסיכולוגית, מעניינים במיוחד המנגנונים המוטיבציוניים והקוגניטיביים הגורמים לאדם להזדהות עם קבוצות. הקורס יחדד את ההבנה של מנגנונים אלה. במרכז הקורס נדונה השאלה מה מביא אדם לבסס את זהותו על שייכותו לקטגוריה חברתית רחבה. הדיון יחול מנקודות מבט שונות: תאוריות המדגישות צרכים ומוטיבציות, תאוריות המדגישות תהליכים קוגניטיביים ואת ההקשר החברתי המיידי ותאוריות המדגישות את התרבות.

מטרות הקורס

- להקנות ידע לגבי המנגנונים המוטיבציוניים והקוגניטיביים הגורמים לאדם להזדהות עם קבוצות;
- להקנות ידע בסוגיות מתודולוגיות הנוגעות לפסיכולוגיה חברתית;
- להקנות כלים שיאפשרו לסטודנטים קריאה ביקורתית של מחקרים בפסיכולוגיה.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים
- **מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום, מבוא לכל נושא, והנחיה בקריאת המאמרים.

על הסטודנטים חלה **חובת** השתתפות במפגש ההנחה **הראשון** ובמפגש **נוסף** בו מציג הסטודנט רפרט בכיתה.

10593 ליקויי קריאה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שידור נוסף: מדעי החברה / חינוך / ליקויי למידה
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **פסיכולוגיה פיזיולוגית, פסיכולוגיה קוגניטיבית, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים קריאה – תאוריה ומעשה, ליקויי למידה, התנסות במחקר רגרסיה וניתוח שונות.**

פיתוח הקורס: ד"ר לילך שלו-מבורך (כתיבה), ליה כספי-סגל, קרן פרצל; ענת גפני (עריכה)

קריאה היא אחת המיומנויות המרכזיות בחיינו הנרכשת בגיל צעיר. שיעור גבוה של ילדים מוגדרים כלקויי קריאה (5%-10%). מדובר בילדים שרמת האינטליגנציה שלהם ממוצעת, ובמקרים לא מעטים אף גבוהה מהממוצע, אך עם זאת הם אינם מצליחים לרכוש את מיומנות הקריאה בצורה נאותה וסובלים מקשיים בפענוח ובהבנת הנקרא.

מטרות הקורס

- להקנות ידע עדכני על מגוון לקויות הקריאה והמאפיינים הספציפיים להם;
- להקנות כלים שבאמצעותם יוכלו הסטודנטים לאפיין כל מקרה של לקות קריאה;
- להקנות כלים שיאפשרו לסטודנטים קריאה ביקורתית של מאמרים בתחום לקות הקריאה.

נושאי הלימוד

הקדמה ורקע בסיסי בתחום הקריאה (מודלים של רכישת קריאה אצל קוראים רגילים, בסיס ביולוגי כללי של קריאה); לקויות קריאה נרכשות; הבסיס הפיזיולוגי (ביולוגי, גנטי) של קריאה ולקות קריאה; סיבות שונות ללקות קריאה (קושי במודעות פונולוגית, בקצב עיבוד המידע, באוטומטיזציה ובקשב חזותי); שיטות טיפול בלקויות קריאה (אימון שמיעתי, אימון חזותי); דיון אינטגרטיבי (שאלת הספציפיות של לקות הקריאה, שאלת הלקויות הנלוות – co morbidity).

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים
- **מאגר של מאמרים** (רשות) באתר הקורס
- **מדריך למידה** הכולל יחידת מבוא, מבואות לפרקים השונים, הנחיה מפורטת בקריאת המאמרים הראשונים במקראה ושאלות מנחות לכל יתר המאמרים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10352 הפסיכולוגיה של השיפוט האינטואיטיבי*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, מבוא לפסיכולוגיה, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **התנסות במחקר רגרסייה וניתוח שונות, פסיכולוגיה קוגניטיבית, פסיכולוגיה חברתית**.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, ד"ר שחר אייל; ענת אראל-גפני (עריכה) **יועצים:** פרופ' מיה בר-הלל, פרופ' דן זכאי, פרופ' נירה ליברמן, פרופ' אילנה ריטוב, פרופ' יחיאל קלר

הקורס מציג תחום מחקר בקוגניציה חברתית המנתח את אופני החשיבה האינטואיטיבית בתנאי אי-ודאות. הקורס מתמקד בפער השיטתי בין שיפטים המתבססים על קיצורי דרך אינטואיטיביים (המצוי) לבין שיפטים נורמטיביים המבוססים על תורת הסטטיסטיקה וההסתברות (הרצוי). תחום מחקר זה הוא בעל השלכות ויישומים במגוון תחומים.

מטרות הקורס

- להציג את נושאי המרכזיים של תחום מחקר מרתק ועדכני בפסיכולוגיה;
- להצביע על השלכות שיש למחקר בתחום זה על תופעות התנהגותיות בתחומים רבים ומגוונים של הפסיכולוגיה ושל דיסציפלינות אחרות;
- לחדד את החשיבה הביקורתית בקריאת מאמרים ובניתוח אירועים במציאות;
- להקנות מיומנויות לתכנון וביצוע מחקר בתחום הנדון.

חומר הלימוד

- **מבחר מאמרים מתוך הספר:** Gilovich, T., Griffin, D. and Kahneman, D. (Eds.), *Heuristics and Biases: The Psychology of Intuitive Judgment* (Cambridge University Press, 2002)
- **מקראת מאמרים**
- **מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום והנחיה מפורטת לקריאת המאמרים.
- **תוכנית מולטימדיה** המאפשרת קריאה מונחית אינטראקטיבית של אחד מהמאמרים המרכזיים בקורס, תוך התנסות אישית במחקר כחוקר וכמשתתף.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

יש חפיפה תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שיוכל לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורסים (האחרים). פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

10920 פסיכולוגיה של השואה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **שיטות מחקר במדעי החברה, מבוא לפסיכולוגיה, פסיכולוגיה חברתית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' דן בר-און, פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' סוניה רוקס, ד"ר אלון לזר **יועצים:** פרופ' יאיר אורון, פרופ' יחיאל קלר, ד"ר הדס וייסמן, ד"ר יענת מעוז,

גם עם חלוף העשור השביעי לסיומה של מלחמת העולם השנייה, על מוראותיה, העיסוק בשואה אינו פוסק. הקורס מבקש לבחון תופעה מורכבת זו מנקודת מבט פסיכולוגית, תוך התייחסות לשלוש תקופות ולארבע קבוצות המעורבות בהתרחשויות. שלוש התקופות הן השנים קודם פרוץ המלחמה (1933-1939), שנות המלחמה (1939-1945) ומ-1945 עד לימינו אלה. בכל אחת מתקופות אלו יידונו ההיבטים הפסיכולוגיים של: 1. המחוללים, 2. העומדים מן הצד, 3. המצילים, ו-4. הקרבנות הניצולים. הדיון יכלול התייחסות לתהליכים מורכבים הנוגעים למכלול רחב של תופעות ברמת היחיד, הקבוצה, הארגון, החברה והתרבות, כמו גם על האופן שבו השואה מיוצגת ומתפרשת בחברות שונות.

מטרות הקורס

- לבחון באופן כללי כיצד תחום המחקר של הפסיכולוגיה החברתית מתמודד עם שאלות הנוגעות לגורמים המביאים בני אדם לפגוע באחרים.
- לבחון כיצד תחום המחקר של הפסיכולוגיה החברתית מתמודד עם שאלות הנוגעות לגורמים והתהליכים שהשפיעו על קבוצות שונות לנהוג כפי שנהגו במהלך השואה.
- לבחון כיצד השואה עדיין משפיעה על קבוצות שונות בחברה האנושית.

חומר הלימוד

- **26 הרצאות מוקלטות** באתר הקורס
- **מקראה** של מאמרים
- **מדריך למידה** המרחיב את הנושאים הנדונים בהרצאות המוקלטות, והמציג שאלות ביחס למאמרי המקראה ולמטלות הקורס.

נושאי העבודות יתמקדו בסוגיות בפסיכולוגיה חברתית באופן כללי.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10905 ליקויי למידה בחשבון: היבטים קוגניטיביים, ניורופסיכולוגיים וחינוכיים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שינוי נוסף: מדעי החברה / חינוך / ליקויי למידה
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה, פסיכולוגיה קוגניטיבית, פסיכולוגיה פיזיולוגית, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אבישי הניק, ד"ר אורלי רובינשטיין **יועצים:** פרופ' יוסף צלגוב, פרופ' רות שלו, ד"ר אנדראה ברג

הקורס מתייחס לנושאים של עיבוד מושג המספר ותהליכי חישוב על ההיבטים השונים שלהם (מודלים, התפתחות, ייצוג מוחי, הוראה), תוך שימת דגש על מגוון של פרדיגמות מחקריות עדכניות ותאוריות מקובלות. בנוסף, קיימת התייחסות ללקויות התפתחותיות ונרכשות בחשבון (דיסקלקוליה התפתחותית ואקלקוליה נרכשת), תוך סקירה של התפתחות התחום ב-15 השנים האחרונות.

מטרות הקורס

- לדון בממדים ההתפתחותיים, ניור-קוגניטיביים וחינוכיים של מושג המספר ושל מיומנויות חישוביות, תוך התייחסות למגוון של פרדיגמות מחקריות עדכניות (לדוגמה: מחקרים התנהגותיים שבוחנים מטלות של השוואת מספרים וגדלים, מחקרי הדמיה מוחית ועוד) ולתאוריות מקובלות.
- לדון בלקויות התפתחותיות ונרכשות בחשבון (דיסקלקוליה התפתחותית ואקלקוליה נרכשת, בהתאמה), תוך התייחסות לגורמים, לביטויים, לדרכי האבחון וההתמודדות במערכת החינוך ובחברה.
- לפתח חשיבה מדעית וביקורתית באמצעות קריאת מאמרים עדכניים בתחום.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים
- **מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום, מבוא לכל פרק, הנחיה בקריאת המאמרים, ואחרית דבר.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10935 נירופסיכולוגיה קוגניטיבית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שידוך נוסף: מדעי החברה / חינוך / ליקויי למידה
 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים **פסיכולוגיה פיזיולוגית, פסיכולוגיה קוגניטיבית, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' מרים פאוסט, ד"ר גתית קוה
יועצים: פרופ' רות בייט-מרום, פרופ' שלמה בנטין, פרופ' לאון דעואל, ד"ר אסף גלבו, ד"ר נורית גרונאו, ד"ר לילך שלו-מבורך

נירופסיכולוגיה הוא תחום העוסק בקשר בין מוח והתנהגות קוגניטיבית. כלומר, באופן בו אנו חושבים, מדברים, זוכרים, או תופסים את הסביבה. יש דרכים רבות לחקור את הקשרים הללו והקורס הנוכחי מתמקד בעיקר בתיאור המחקר עם אנשים שסובלים מליקויים קוגניטיביים בעקבות פגיעה מוחית. לצד הצגת מודלים תאורטיים הקיימים בתחום, יוצגו תיאורי מקרה מפורטים של אנשים שמוחם נפגע והם סובלים מליקויים ספציפיים בתפיסת עצמים או פרצופים, קשב, זיכרון, שפה מדוברת, או חשבון. הצצה נדירה זו אל תיאורי המקרים תאפשר להבין טוב יותר את התפקוד הבריא בכל אחד מן התחומים הללו.

מטרות הקורס

1. **לעמוד על טיבם של הליקויים הקוגניטיביים הנגרמים בעקבות פגיעות מוחיות שונות.**
2. **להקנות ידע לגבי המחקר עם אנשים שמוחם נפגע.**
3. **להרחיב את הידע התאורטי לגבי מודלים קוגניטיביים מקובלים בחקר אנשים בריאים.**

נושאי הלימוד

הקדמה ורקע בסיסי לגבי מהות הנירופסיכולוגיה הקוגניטיבית ושיטות המחקר המקובלות בתחום (אמצעי הדמיה, הנחות בסיסיות בפסיכולוגיה קוגניטיבית, מחקר עם אנשים שמוחם נפגע); אסימטריה מוחית וההבדל בין ההמיספירה הימנית והשמאלית; תפיסת עצמים ואגנוזיה; תפיסת פרצופים ופרוזופנוזיה; עיבוד מרחבי והזנחת צד; שפה מדוברת ואפזיה; שפה כתובה ודיסלקסיה; זיכרון ואמנוזיה; תפקודים אקזוטביים; דיון אינטגרטיבי בטרונותיה וחסרונותיה של שיטת המחקר הנעזרת בתיאורי מקרה.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים ובהם תיאורי מקרה נבחרים בתחומים קוגניטיביים שונים.
- **מדריך למידה** הכולל יחידת מבוא, מבואות לפרקים השונים והנחיה מפורטת לקריאת המאמרים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

10914 סמינר מחקר בפסיכולוגיה – למצטיינים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **מבוא לפסיכולוגיה, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב, שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו**, אחד מבין הקורסים **פסיכולוגיה חברתית, פסיכולוגיה קוגניטיבית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. יתקבלו רק סטודנטים מצטיינים שהסמינר יוצע להם באופן אישי.

מרכז הסמינר: הסמינר מועבר על-ידי איש סגל מהמחלקה לפסיכולוגיה.

נושא הסמינר

נושא הסמינר ייקבע לפי תחום התמחותו ומחקריו של מרכז הסמינר. הסמינר מתבסס על אסופת מאמרים בנושא הנלמד.

מבנה הסמינר

הסמינר הוא שנתי וכולל שני חלקים:

חלק א (סמסטר ראשון)

החלק הראשון כולל שמונה מפגשי **חובה** בנושא הסמינר. בשלב הראשון תיערך סקירה של נושא הסמינר והסטודנטים יקבלו הנחיה לקריאת המאמרים. המפגשים יוקדשו לדיון ביקורתי על המאמרים, להצגת מאמרי סקירה על-ידי הסטודנטים ולחיפוש מאמרים עדכניים הרלוונטיים לנושא הנלמד ולהצגתם במפגש (ובאתר הסמינר).

חלק ב (סמסטר שני)

בחלק השני מתקיימות סדנת עבודה סמינריונית הכוללת כשבעה מפגשי **חובה**. במהלך הסדנה יכתבו הסטודנטים את העבודה הסמינריונית על כל שלביה. המפגשים יוקדשו לדיונים ביקורתיים על שאלות המחקר שאותם ינסחו הסטודנטים (בסיוע המרכז), לבחירת המתודולוגיות ולניתוח הממצאים והמסקנות. בתום חלק זה יגישו הסטודנטים עבודה סמינריונית אמפירית.

עם הגשת העבודה הסמינריונית יקבל הסטודנט ציון אחד לקורס, שיתבסס על השתתפות פעילה, מטלות והעבודה הסמינריונית.

סמינר המצטיינים נחשב כקורס לכל דבר במסגרת הלימודים לתואר, ונכלל ברשימת הקורסים לתואר של הסטודנט.

10904 שינה והפרעות שינה בילדות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא לפסיכולוגיה, פסיכולוגיה התפתחותית: מינקות להתבגרות, שיטות מחקר במדעי החברה, השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **פסיכולוגיה פיזיולוגית, התנסות במחקר רגריסה וניתוח שונות**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבי שדה, ד"ר ליאת טיקוצקי
יועצים: פרופ' פרץ לביא, פרופ' אריה נדלר, פרופ' ענת שר

השינה היא התנהגות מרכזית והכרחית בחייהם של מבוגרים וילדים. נושא השינה בילדות חשוב במיוחד, כיוון שלהפרעות השינה בינקות ובילדות השלכות רבות על תפקודו של הילד בתחומים שונים.

הקורס עוסק במחקר של תחום השינה אצל ילדים ובהיבטים ההתפתחותיים והפסיכולוגיים של שינה בקרב ילדים. הקורס מתמקד, בין השאר, בנושאים כמו: הפרעות שינה שכיחות בינקות ובילדות, טיפול בהפרעות שינה והקשר שבין שינה של ילדים לבין תפקודי למידה, קשב, רגש ופסיכופתולוגיה.

מטרות הקורס

הקורס נועד לחשוף את הסטודנטים לעולם השינה של ילדים, תחום שהוא בעל חשיבות מיוחדת עקב הזמן הרב בו מבילים ילדים בשינה ועקב ההשלכות שיש לשינה ולהפרעות שינה על תפקודו של הילד.

מטרה נוספת הנה להיעזר במאמרים מחקריים בתחום השינה של ילדים על-מנת להרחיב את ההבנה של שיטות המחקר והחשיבה המדעית בתחום.

חומר הלימוד

- **מקראה** של מאמרים
- **מדריך למידה** הכולל מבוא לתחום והנחיה בקריאת המאמרים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* בקורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית.

10936 השפעת לחץ וחרדה בינקות על תפקוד בבגרות: מחקר בעלי חיים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים **פסיכולוגיה פיזיולוגית**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה**, **א, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב**, **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו** וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה**. נדרש אישור מרכז חוראה.

פיתוח הקורס: פרופ' רונית אביצור-חניאל, ד"ר רביד דורון

הקורס עוסק בתחום בדיקת תרופות עתידיות חדשות להפרעות לחץ וחרדה הנובעות ממשקעי עבר. הקורס עוסק בהבנת המנגנון הפיזיולוגי העומד בבסיס תופעת הלחץ בכלל והחרדה בפרט. דגש יושם בהבנת המנגנונים הפיזיולוגיים המתווכים את השפעות מצבי דחק על הבריאות ועל בדיקת משתנים סביבתיים והתנהגותיים המעורבים בוויסות קשרים אלו.

מבנה הקורס

הקורס מתפרש על שנת לימודים מלאה. **בסמסטר הראשון** נערכים שיעורים שבמסגרתם הסטודנטים מציגים מאמרים על מחקרים אמפיריים עדכניים ו**בסמסטר השני** הסטודנטים עובדים על עבודת מחקר אמפירית במעבדה, שכוללת שימוש בכלי מחקר ביו-פסיכולוגיים ובכלי המחקר ושיטות המחקר המקובלות בתחום. כמו כן הסטודנטים עוברים הכשרה בטכניקות מעבדתיות שמיושמות על בעלי חיים, ולעומדים בדרישות ההכשרה יוענק רישיון לעבודה עם מכרסמים.

הקורס מתקיים במעבדות המחקר החדשות בקמפוס המכללה האקדמית של תל-אביב-יפו ויטלו בו חלק סטודנטים של המכללה האקדמית וסטודנטים מצטיינים מהאוניברסיטה הפתוחה.

חומר הלימוד כולל מקראת מאמרים.

הנוכחות בשיעורים ובמפגשים האישיים היא **חובה**.

סמינר זה נחשב כקורס לכל דבר במסגרת הלימודים לתואר.

* בקורס זה חובה לכתוב עבודה סמינריונית.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בפסיכולוגיה

חשיבה ביקורתית: שיקולים סטטיסטיים ושיפוט אינטואיטיבי (10145) (פ) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 77.

שיפוט והערכה בתנאי אי-ודאות לתלמידי ניהול וכלכלה (10522) (מ) – משובץ בניהול, עמ' 93.

הפניות לקורסים נוספים

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (30111) (פ) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

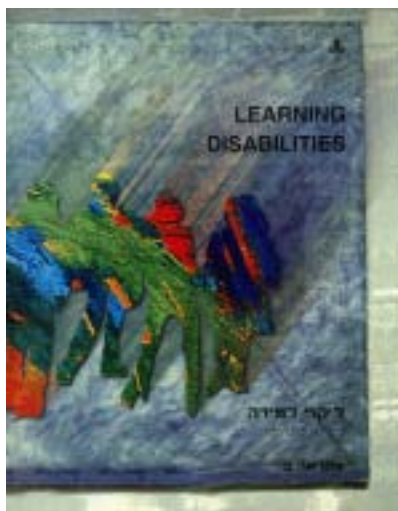
מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב (30112) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו (10285) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

קריאה – תאוריה ומעשה (10123) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 127.

ליקויי למידה (10527) (מ) – משובץ בחינוך, עמ' 129.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בפסיכולוגיה.

מדעים

מדעים – כללי / 143

מתמטיקה / 144

מדעי המחשב / 157

מדעי הטבע והחיים – כללי / 169

פיסיקה / 170

כימיה / 182

מדעי החיים / 192

גיאולוגיה / 213

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעים – כללי

פילוסופיה של המדע (20202) (ר) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 46.

בעיות נבחרות בפילוסופיה של המדע (20304) (מס) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 46.

הסתברות ומודלים סטוכסטיים בחקר ביצועים (10907) (מ) – משובץ בהנדסת תעשייה וניהול, עמ' 223.

שיטות אופטימיזציה לא לינארית (10926) (מ) – משובץ בהנדסת תעשייה וניהול, עמ' 224.

מבוא למכטרוניקה (10595) (מ) – משובץ בהנדסת תעשייה וניהול, עמ' 224.

20428 עיונים בחינוך מתמטי

3 נקודות זכות* ברמה רגילה

ידיע קודם: דרוש ידיע בסיסי בנושאים האלה: חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי, גאומטריה אוקלידית, מספרים מרוכבים, תורת הקבוצות. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי לימוד של כמה קורסים אקדמיים במתמטיקה. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידיע קודם מומלץ: לפחות אחד מבין הקורסים פסיכולוגיה בחינוך, פילוסופיה של המדע, שיטות מחקר במדעי החברה.

פיתוח הקורס: ד"ר גילי שמאע (כתיבה); חוה ניומן (עריכה)

אחריות אקדמית: פרופ' אנה ספרד **יועצים** (לעיצוב המקראה): פרופ' מרצל הרצוג, פרופ' שלמה וינר, פרופ' אורי לירון, פרופ' ניצה מובשוביץ-הדר, פרופ' גדעון צבס, פרופ' דינה תירוש, ד"ר אברהם הרכבי

החינוך המתמטי זכה בשני הדורות האחרונים לתנופה רבה כתחום עיון ומחקר מדעי. הקורס נועד להעניק לעוסקים ולמעוניינים לעסוק בהוראת המתמטיקה היכרות ראשונית עם תאוריות ומחקרים שונים הקשורים ללמידת המתמטיקה ולהוראתה.

הלמידה בקורס מבוססת על קריאת מאמרים, בהיקף כולל של כ-320 עמודים, כמחציתם בעברית והיתר באנגלית. המאמרים ערוכים במקראה בארבעה פרקים. המקראה מלווה במדריך למידה המציג את הנושא הכללי שבו עוסק כל פרק, ומסייע להבנת המאמרים בפרק באמצעות הארות, הערות, שאלות מנחות ותשובות עליהן.

המחקרים בחינוך המתמטי משלבים מתמטיקה וחינוך זה עם זה ועם תחומי דעת אחרים. פרקי הקורס שלהלן מאירים נקודות מבט שונות על החינוך המתמטי, התואמות לשילובים עם תחומי דעת שונים.

פרקי המקראה

1. מבט היסטורי ופילוסופי על עשייה מתמטית
2. מבט קוגניטיבי על עשייה מתמטית
3. מבט סוציו-תרבותי על עשייה מתמטית
4. סיכום – מהו מחקר על חינוך מתמטי

* לסטודנטים הלומדים לקראת תואר במתמטיקה מותר לכלול את נקודות הזכות עבור קורס זה במניין 96 נקודות הזכות הנדרשות במתמטיקה ובמדעי המחשב. לסטודנטים הלומדים לקראת תואר במדעים בהדגשת מתמטיקה, ובפרט לאלה מביניהם העוסקים או המתכוונים לעסוק בהוראה, מומלץ לשבץ את הקורס הזה בתכנית לימודיהם, אך אין הוא פוטר מן הדרישות הנוגעות להיקף הלימודים במתמטיקה ובמדעי המחשב.

20126 יישומי מחשב למדעים*

קורס אינו מקנה נקודות זכות ברמת פתיחה

פיתוח הקורס: ד"ר צפורה ארליך, ד"ר דורותה צירקי, דוד לופר, רבקה גדות, ישראל אורלן

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידיע בנושא המחשב האישי ויישומיו ובנוסף לאפשר התנסות במרכיבים השונים של התקשוב כדי להכשיר את הסטודנטים להשתתף בקורסים מתוקשבים בהמשך לימודיהם. בקורס יוצגו כלי עזר ממוחשבים שישרתו את הסטודנטים הן במהלך לימוד הקורסים ובעת כתיבת עבודות סמינריות, והן בעבודתם בעתיד.

מבנה הקורס

הקורס הוא קורס מתוקשב הכולל קבוצות דיון, הורדת מטלות מאתר הקורס, שליחת מטלות בדואר אלקטרוני ו/או במערכת שליחת המטלות הממוחשבת. המטלות בקורס כוללות יישום של התוכנות הנלמדות, ופריקט מסכם שישלב יישום של כל החומר הנלמד בקורס.

לצורך לימוד הקורס דרוש מחשב אישי עם תמיכה בעברית; תוכנת חלונות בעברית (גרסת Windows98 ומעלה); התוכנות הנלמדות בקורס; כונן CD-ROM; כרטיס קול; מודם וחיבור לאינטרנט.

נושאי הלימוד

- מבוא להכרת המחשב
- מערכת ההפעלה חלונות WINDOWS
- מעבד התמלילים WORD
- האינטרנט ויישומיו
- הגיליון האלקטרוני EXCEL
- תוכנת המצגות POWER POINT

לימוד התוכנות יתבצע תוך כדי תרגול ויישום הנושאים הנלמדים, עם דוגמאות מתחום מדעי הטבע.

* אפשר לגשת לבחינת פטור במקום ללמוד את הקורס. הבחינה כרוכה בתשלום. פרטים באתר הקורס ובסעיף 20.2.1 בידיעון האקדמי.

בקורס זה יש חפיפת תוכן עם הקורס **יישומי מחשב למדעי החברה (10159)**. מי שילמד קורס זה, יהיה פטור מלימוד הקורס **יישומי מחשב למדעי החברה**. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

בקורס זה נלמד נושא הגיליון האלקטרוני בהיקף שאינו נלמד בקורס **יישומי מחשב למדעי הרוח (10160)**. לכן, מי שילמד את הקורס **יישומי מחשב למדעי הרוח** לא יהיה פטור מלימוד קורס זה.

04101 אשנב למתמטיקה

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע על-תיכוני קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח), פרופ' עמוס אלטשולר, פרופ' מקסים ברוקהיימר, פרופ' יאיר טאומן, ד"ר אהוד ארצי, ד"ר יצחק ציקוני (כתיבה); רינה דכטר, דבורה יעקובי (אסיסטנטים); קרין חזקיה, ד"ר ברוך לשם (עריכה)

יועצים: פרופ' עמוס אלטשולר, פרופ' מקסים ברוקהיימר, פרופ' אמנון יקיימובסקי, ד"ר חנה ליפסון, יונה אוברמן

קורס זה הוא קורס מבוא המציג לסטודנטים נושאים בסיסיים במתמטיקה. הוא אינו קורס טכני ואין רוכשים בו מיומנות חישובית תיכונית או אחרת. הקורס מכשיר את הסטודנטים לקראת חשיבה מתמטית נכונה ומקנה כלים מתמטיים בסיסיים. נדונים בו בצורה מפורטת ומדויקת נושאים שרובם מופיעים בצורה "עממית" יותר במסגרות הלימוד המקובלות. בשל כך, הקורס מתאים גם למורים, בייחוד למורים בחטיבות הביניים.

מן הסטודנטים הלומדים בקורס כמעט לא נדרשות ידיעות מוקדמות ואיננו מניחים מראש שליטה בחומר מתמטי כלשהו. עם זאת, נדרשים מן הסטודנטים גרות מחשבתית ועניין בחשיבה מופשטת.

חומר הלימוד

- יחידות 1-2 **קבוצות** – מושג הקבוצה, קבוצות סופיות ואינסופיות, שוויון עוצמות של קבוצות ופעולות בין קבוצות.
 - יחידה 3 **עוצמות** – עוצמה של קבוצה.
 - יחידה 4 **פעולות בינאריות** – תכונות אפטריות ומושג החבורה.
 - יחידות 5-6 **פונקציות** – מושג הפונקציה, מכפלות קרטזיות, גרפים ופעולות על פונקציות.
 - יחידה 7 **איזומטריות** – אפיון כל האיזומטריות במישור.
 - יחידות 8-9 **אקסיומות** – מושגי יסוד, אקסיומות, מודלים והמחשבות, משפטים הנובעים ממערכות שונות של אקסיומות, חוסר סתירה, אי-תלות, קטגוריות ושלמות.
 - יחידה 10 **גאומטריה אוקלידית** – התפתחות הגאומטריה, "היסודות" של אוקלידס וצעדים בבסיס אקסיומטי של הגאומטריה האוקלידית.
 - יחידה 11 **המספרים הטבעיים** – מערכת המספרים הטבעיים, שוויונות היסוד ויחסי הסדר בקבוצת המספרים השלמים האי-שליליים.
 - יחידה 12 **פרק מתורת המספרים ואינדוקציה מתמטית** – מספרים ראשוניים, האינסופיות של קבוצת המספרים הראשוניים ואינדוקציה מתמטית.
- לקורס נלווים עזרי לימוד לשם גיוון הלימודים. קורס זה אינו משמש להקניית ידע מתמטי ברמה תיכונית.

20283 מתמטיקה דיסקרטית: תורת הקבוצות, קומבינטוריקה ולוגיקה*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **אשנב למתמטיקה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג (ריכוז הפיתוח), שמואל ברגר, איתי הראבן (כתיבה); ענת לרנר, טלי צורף-עילם, יוסי קאופמן; אורה מאור, תלמה מוקדי (עריכה)

יועצים: פרופ' מרצל הרצוג, פרופ' שלמה וינר, פרופ' עמרים יהודאי, פרופ' רודה ליברמן, פרופ' אלי לוי, ד"ר לאוניד גרינבלט

מטרת הקורס היא ללמד מושגים, תוצאות ודרכי עבודה בנושאים מתמטיים המהווים כלים חשובים לטיפול ביסודות התאורטיים של מדעי המחשב ולתרום לפיתוח התחכום המתמטי של הסטודנט.

נושאי הלימוד

תורת הקבוצות – קבוצה, איבר, שוויון קבוצות, פעולות בין קבוצות (איחוד, חיתוך, חיסור, משלים, הפרש סימטרי). קבוצת החזקה. עצמה. מכפלה קרטזית. רלציה. כפל רלציות. רלציה הפוכה. רלציות רפלקסיביות, סימטריות, טרנזיטיביות. סגור של רלציה לגבי תכונה. רלציות שקילות. מחלקות שקילות. קבוצת המנה. פונקציות. פונקציות על, פונקציות חד-חד-ערכיות. פונקציות הפיכות. סדר חלקי ומלא. אינדוקציה. קבוצות בנות מנייה. עצמת הרצף. משפט שרדר-ברנשטיין. משפט קנטור. אריתמטיקה של עצמות.

קומבינטוריקה – עקרונות החיבור והכפל. תמורות, צירופים וחליפות עם חזרות ובלי חזרות. הבינום של ניוטון. זהויות במקדמים בינומיים. עקרון ההכלה וההפרדה. פונקציית אוילר. אי-סדר מלא. יחסי נסיגה, פתרון יחסי נסיגה לינאריים. חלוקות לתאים. עקרון שובך היונים. פונקציות יוצרות.

לוגיקה – תחשיב הפסוקים: תחביר וסמנטיקה – פסוקים; קשרים; טבלאות אמת; טאוטולוגיות וסתירות; קבוצות שלמות של קשרים; צורות נורמליות; מודלים. תורת ההיסק** – מערכות היסק והוכחות. מבוא לתחשיב היחסים: תחביר – כמתים, שמות עצם, סימני יחסים ונוסחאות; סמנטיקה – אינטרפרטציות, אמיתות במבנה ואמיתות לוגית.

* בקורס זה לא נלמד הנושא מבנים אלגבריים, שהיה כלול בעבר בקורס **מתמטיקה דיסקרטית (20276, 6 נ"ו)**, וזו הסיבה לשוני בהיקפם. סטודנטים שלמדו את הקורס הקודם (20276) ייחשבו כעומדים בדרישה של לימוד הקורס הנוכחי (20283) בכל תכנית לתואר שבה נדרש קורס זה.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** נלמד בתמציתיות.

10444 נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה: פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

שינוי נוסף: מדעי החברה / מדעי החברה – כללי ידע קודם: דרוש ידע בסיסי במתמטיקה (אלגברה) ברמה של 3 יחידות לימוד תיכוניות לפחות.** מומלץ להקדים ללימוד קורס זה כמה קורסים באוניברסיטה הפתוחה.

פיתוח הקורס: ד"ר דניאלה ליבוביץ (כתיבה), ליאת פרידלנדר

יועצים: ד"ר צפורה ארליך, ד"ר ציפי ברגר, פרידה חנקס ורביץ

קורס זה הוא חובה באחדות מתכניות הלימודים במדעי החברה ובאחדות מן התכניות הדו-חוגיות הבין-תחומיות. הוא מתאים כקורס בחירה גם בחלק מתכניות הלימודים בתחום המדעים.

בקורס נלמדים נושאים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית. הקורס אינו קל, בעיקר משום שרובו עוסק בחומר מתמטי מופשט. לכן מומלץ ללמוד אותו לאחר השלמת לימוד קורסים אחדים באוניברסיטה הפתוחה. כדאי לפנות לאחד מן היועצים במתמטיקה לפני ההרשמה לקורס.

נושאי הלימוד

- I שיעור **יסודות בתורת הקבוצות ועוד:** קבוצות, יחסים, פונקציות, פולינומים, אינדוקציה מתמטית, נוסחת הבינום
- II שיעור **לוגיקה בסיסית:** לוגיקת הפסוקים – קשרים פסוקיים, לוחות אמת, שקילות טאוטולוגית, נביעה טאוטולוגית, כללי היסק והוכחות; לוגיקת הפרדיקטים – שפת הפְּרֶדִיקַטִים, אמיתות לוגית, שקילות לוגית, נביעה לוגית, הוכחות
- III שיעור **אלגברה לינארית – תשתית:** מערכות לינאריות; מרחבים לינאריים – "R" ומרחבים לינאריים כלליים, צרופים לינאריים, פרישה, אי-תלות, בסיסים, העתקות לינאריות; מטריצות – חיבור, כפל בסקלר וכפל, משוואות וקטוריות, שיחולף, מטריצות הפיכות; דטרמיננטות – משפט הפיתוח, חישוב דטרמיננטות בעיליות, דטרמיננטה של מכפלת מטריצות, נוסחת קרמר

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** לסטודנטים שרמת ידיעותיהם במתמטיקה היא של בגרות בהיקף מצומצם (3 יחידות לימוד), וכן לסטודנטים שלמדו מתמטיקה בהיקף מורחב (4 או 5 יחידות לימוד), אך לא עסקו בה זמן רב או שהשיגיהם בה היו נמוכים, מומלץ לעיין בתיאור הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001).

20466 לוגיקה למדעי המחשב*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

שיוך נוסף: מדעים / מדעי המחשב

ידע קודם דרוש: שני קורסים במתמטיקה, כולל הקורס: **מתמטיקה דיסקרטית** ושני קורסים במדעי המחשב.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם הירשפלד, יוסי קאופמן
יועץ: פרופ' דוד הראל

הקורס דן בשפות הפורמליות הייעודיות ובשימוש בהן. במרכז הקורס השפה החשובה ביותר – שפת היחסים המתמטית.

מטרות הקורס

הקורס נועד להנחיל הבנה של מנגנון השפות הפורמליות הייעודיות והכרה של תפקידן במדעי המחשב. הסטודנטים ילמדו להבחין בין תחביר לסמנטיקה, ובין דרכי הטיפול בעצמים תחביריים לעומת עצמים סמנטיים. הקורס מקנה גם את יסודות הלוגיקה המתמטית הקלאסית, מבסס את מושג ההוכחה הפורמלית ומציג את הלוגיקה המשמשת במדעי המחשב לאפיון ואימות תכניות ולניהול בסיסי נתונים.

נושאי הלימוד

- מבוא – שפות טבעיות ופורמליות
- השפה הפסוקית
- תחשיב הפסוקים
- שפת הפְּרֶדִיקַטִים
- תחשיב הפְּרֶדִיקַטִים
- משפט האי-שלמות
- מבני שמות (של הרברנד)
- לוגיקה רב-סוגית ולוגיקה מסדר שני
- שימוש בלוגיקה לבסיסי נתונים
- לוגיקה מודלית וטמפורלית לאימות תכניות

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 – קורסים חופפים.

20430 אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: לפחות קורס אחד של האוניברסיטה הפתוחה במדעי הטבע או במתמטיקה.

פיתוח הקורס: ד"ר נעמי שקד-מונדרר, ד"ר יוסף ורבין
יועצים: פרופ' אברהם גינזבורג, פרופ' ראובן חן, פרופ' אלי לוי, פרופ' דוד סודרי, פרופ' יורם קירש, ד"ר ציפי ברגר, ד"ר דניאלה ליבוביץ

מטרות הקורס

קורס זה מיועד לספק לסטודנטים בדיסציפלינות של מדעי הטבע היכרות עם מושגים מתמטיים מן האלגברה הלינארית הנחוצים לקורסים אחרים בפיסיקה ובכימיה.

על הסטודנטים להבחין בין קורס זה לבין הקורס **אלגברה לינארית I** (20109). בשני הקורסים נלמדים נושאים דומים, אך ההיקף של **אלגברה לינארית I** רחב יותר, והוא ברמת העמקה המתאימה לסטודנטים למתמטיקה ולמדעי המחשב.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על יחידות 1-5 של הקורס **אלגברה לינארית I** (20109) (שיעורים 1-3) בתוספת שלושה שיעורים חדשים (4-6), שנכתבו על-ידי ד"ר נעמי שקד-מונדרר.

חומר הלימוד

שיעור 1	פרקי הכנה
שיעור 2	משוואות לינאריות והמרחב R^n
שיעור 3	מטריצות ודטרמיננטות
שיעור 4	מרחבים וקטוריים
שיעור 5	טרנספורמציות לינאריות (כולל ערכים עצמיים ולכסון מטריצות)
שיעור 6	המרחב האוקלידי ה- n ממדי
נספח	המספרים המרוכבים

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

20109 אלגברה לינארית*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **אשנב למתמטיקה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי, ד"ר דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח וכתובה), פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' אורי לירון, פרופ' דב סמט, פרופ' איתמר פיטובסקי (כתיבה); חיים לויטה, ורדה בד"ט, ראובן גלעד, ריבה נדם (אסיסטנטים ועריכה)
יועצים: פרופ' אברהם גינזבורג, פרופ' אמנון יקימובסקי, פרופ' מיכאל משלר

הכרת הנושאים הכלולים בקורס הכרחית לכל סטודנט המתעתד להעמיק בלימודי מתמטיקה או מדעי המחשב. הקורס מומלץ גם לסטודנטים שבכוונתם להתרכז בלימוד הפיסיקה, אם כי יש מהם שיעדיפו את הקורס המצומצם **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע** (20430).

דרישות רקע

רצויה מאוד הכרה של נושאים באלגברה ובטריגונומטריה ברמה תיכונית. אמנם היחידה הראשונה של הקורס כוללת חזרה על חלק ניכר של חומר הרקע הדרוש, אבל אין בה די אלא למי שכבר למד חומר זה בעבר.

אנו ממליצים לשקול את האפשרות ללמוד לפני קורס זה את הקורס **אשנב למתמטיקה** (04101) שבו הסטודנטים רוכשים הרגלי ניסוח וחשיבה מתמטית מהסוג החיוני בקורס זה.

חומר הלימוד

יחידה 1	פרקי הכנה
יחידות 2-3	משוואות לינאריות והמרחב R^n
יחידות 4-5	מטריצות ודטרמיננטות
יחידה 6	שדה המספרים המרוכבים
יחידות 7-8	מרחבים לינאריים
יחידות 9-10	טרנספורמציות לינאריות
יחידה 11	ערכים עצמיים
יחידה 12	המרחב האוקלידי ה- n ממדי

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

20229 אלגברה לינארית II

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס **אלגברה לינארית I**. ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי A**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' אלי לוי, פרופ' דוד צילג (כתיבה); ורדה בדי"ט, ענת בורשטיין, ריבה נדם, מיכל שטרן (אסיסטנטים ועריכה)
יועצים: פרופ' אברהם גינזבורג, פרופ' אמנון קימובסקי, פרופ' שלום פייגלשטוק

קורס זה הוא המשך והשלמה לקורס **אלגברה לינארית I** (20109). באמצעות צמד הקורסים הזה ירכשו הסטודנטים את רמת הידע באלגברה לינארית המוקנית בשנה א במחלקות למתמטיקה באוניברסיטאות האחרות בארץ. הקורס מיועד לסטודנטים בדיסציפלינות מתמטיקה ומדעי המחשב ומומלץ גם לסטודנטים לפיסיקה.

חומר הלימוד

- יחידות 1-3 **מרחבי מכפלה פנימית**
- יחידות 4-6 **תבניות בילינאריות ותבניות רבועיות**
- יחידות 7-9 **צורות קנוניות**

20406 חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע על-תיכוני קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח), ד"ר מירי אביגל, ד"ר ציפי ברגר; אורה מאור (עריכה)

ספר הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי A** (תרגום: נ' שקד-מונדרר; האוניברסיטה הפתוחה, 1997) הוא תרגום לעברית של 11 הפרקים הראשונים מתוך הספר: H. Anton, *Calculus*, 5th ed. (John Wiley & Sons, 1995).
לספר הקורס נלווית חוברת פתרונות לתרגילים נבחרים.

הקורס מקנה לסטודנטים בתחום המדעים את הכלים הדרושים בתחום החדו"א** במשתנה אחד. הוא מדגיש את הטכניקה והיישומים יותר מאשר את התאוריה המתמטית ובשל כך הוא מתאים יותר לסטודנטים למדעי הטבע והחיים, לניהול ולהנדסה, ולא לסטודנטים המתכוונים להעמיק בלימוד מתמטיקה ומדעי המחשב. בנוסף מוצעים שני קורסים מקבילים בחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי: **חשבון אינפיניטסימלי I** (20106) ו**חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול** (10142). הסטודנטים יבחרו בהירות את הקורס המתאים להם ביותר מבין השלושה.

להשלמת הרקע הדרוש לקורס ולחזרה, מכיל ספר הקורס נספח קצר בתורת הקבוצות ונספח מקיף בטריגונומטריה. נושאי רקע אחרים נסקרים בפרק הראשון של הספר. עם זאת, מומלץ לסטודנטים לרענן את הרקע של לימודי המתמטיקה בתיכון (ברמה של 4 יחידות לימוד ומעלה) על-ידי עיון בספרות המקובלת או על-ידי השתתפות בקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001).

פרקי הספר

- כרך ראשון**
- פרק 1 **קואורדינטות, גרפים וישרים**
- פרק 2 **פונקציות וגבולות**
- פרק 3 **גזירה**
- פרק 4 **יישומי הגזירה**
- כרך שני**
- פרק 5 **אינטגרציה**
- פרק 6 **יישומים של האינטגרל המסוים**
- פרק 7 **פונקציות לוגריתמיות ופונקציות מעריכיות**
- פרק 8 **פונקציות טריגונומטריות הפוכות ופונקציות היפרבוליות הפוכות**
- פרק 9 **שיטות אינטגרציה**
- פרק 10 **אינטגרלים מוכללים; כלל לופיטל**
- פרק 11 **טורים אינסופיים**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.
** חדו"א – קיצור של חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי.
*** אינפי – קיצור של חשבון אינפיניטסימלי.

20423 חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי A**.

פיתוח הקורס: ד"ר מירי אביגל, ד"ר ציפי ברגר, ד"ר דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח); אורה מאור (עריכה)

ספר הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי B** (תרגום: נ' שקד-מונדרר; האוניברסיטה הפתוחה, 1998) הוא תרגום לעברית של פרקים 12-19 מתוך הספר:

H. Anton, *Calculus*, 5th ed. (John Wiley & Sons, 1995). המהדורה העברית של פרקים 11-1 בספר הנ"ל היא ספר הקורס **חדו"א** A**.

לפני התחלת לימוד הספר, ילמדו הסטודנטים את פרק 11 מתוך ספרו של הווארד אנטון, המצורף לקורס כהשלמה. זהו הפרק הסוגר של הקורס **חדו"א A** (20406), אך תכנוי אינם כלולים בקורס **אינפי*** I** (20106).

פרקי הספר

- פרק 11 **טורים אינסופיים**
- כרך ראשון**
- פרק 12 **נושאים בגאומטריה אנליטית**
- פרק 13 **קואורדינטות קטביות והצגות פרמטריות**
- פרק 14 **המרחב התלת-ממדי; וקטורים**
- פרק 15 **פונקציות וקטוריות**
- פרק 16 **נגזרות חלקיות**
- כרך שני**
- פרק 17 **אינטגרלים כפולים ומשולשים**
- פרק 18 **נושאים באנליזה וקטורית**
- פרק 19 **משוואות דיפרנציאליות מסדר שני**

הקורס חופף בנושאי את צמד הקורסים **אינפי II** (20212) ו**אינפי III** (20224). ההפחתה ברמת ההעמקה בקורס זה היא המאפשרת לכסות שני קורסים במסגרת קורס אחד, שניתן ללומדו כקורס שני בקלוקלוס, בעקבות **חדו"א A** או **אינפי I**.

לתשומת לב הסטודנטים למתמטיקה ולמדעי המחשב: החל מסמסטר א'2004 קורס זה הוא חובה בתכנית לתואר במדעי המחשב, במקום הקורס **אינפי II**, למעט לסטודנטים שיבחרו בצמד **אינפי II + אינפי III**. חובה זו לא תוחל רטרואקטיבית. חשוב לציין שהקורסים **אינפי I + אינפי II + אינפי III** הם בגדר חובה לכל הלומדים לתואר **במדעים: בהדגשת מתמטיקה** או לתואר חד-חוגי או דו-חוגי במתמטיקה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.
** חדו"א – קיצור של חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי.
*** אינפי – קיצור של חשבון אינפיניטסימלי.

20106 חשבון אינפיניטסימלי I*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: הקורס **אשנב למתמטיקה**.

פיתוח הקורס: ד"ר דניאלה ליבוביץ, ד"ר נעמי שקד-מונדרר, שמואל ברגר, פרופ' אלי לוי; יאיר טאומן, רינה דכטר (אסיסטנטים) **יועצים:** פרופ' עמוס אלטשולר, פרופ' אברהם גינזבורג, פרופ' יהודית גל-עזר, פרופ' אמנון יקימובסקי, ד"ר חנה ליפסון

הקורס נבנה על-פי הספר:

H. A. Alexander et al., The Committee on Educational Media of the Mathematical Association of America, *A Programmed Course in Calculus* (W.A. Benjamin Inc., 1968).

הקורס מיועד בעיקר לסטודנטים המתעתדים להמשיך בלימודי מתמטיקה או מדעי המחשב ומומלץ גם לסטודנטים לפסיקה. מטרת הקורס היא הקניית המושגים הבסיסיים של החשבון האינפיניטסימלי תוך שימת דגש על דיוק מתמטי.

יחד עם הקורס **חשבון אינפיניטסימלי II** (20212) מקביל הקורס לקורסים בחשבון אינפיניטסימלי הניתנים בשנה א במחלקות למתמטיקה באוניברסיטאות השונות. הנושאים הנדונים בקורס מופיעים גם בקורס **חדו"א**א** (20406), אך הגישה שונה. כאן, לצד הטכניקות והיישומים של החומר, מודגש הביסוס התאורטי של החשבון הדיפרנציאלי והאינטגרלי, וניתנות הוכחות מלאות ומדויקות לכל המשפטים המוצגים בקורס. מפאת הקושי והעומס של חומר הלימוד, רצוי מאוד לחזור על נושאים ברמה תיכונית של 5 יחידות לימוד במתמטיקה לפני לימוד הקורס (בפרט כדאי לחזור על אלגברה, טריגונומטריה וחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי). כמו כן, מומלץ לא לבחור קורס זה כקורס ראשון במתמטיקה.

חומר הלימוד

יחידות 3-1	פונקציות גבולות ורציפות
יחידה 4	קבוצות חסומות ופונקציות חסומות
יחידה 5	תכונות של פונקציות רציפות
יחידות 6-8	הנגזרת
יחידות 9-11	האינטגרל המסוים
יחידה 12	שיטות אינטגרציה

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** אינפי – קיצור של חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי.

20212 חשבון אינפיניטסימלי II*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס **חשבון אינפיניטסימלי I**.

פיתוח הקורס: ד"ר דניאלה ליבוביץ, פרופ' דב סמט (ריכוז הפיתוח), פרופ' אלי לוי, שמואל ברגר, יוסף הרצמן, פרופ' איתמר פיטובסקי (כתיבה); חנית איש שלום, ריבה נדם, רינה דכטר, חיים לויטה, יצחק שטולץ (אסיסטנטים ועריכה) **יועצים:** פרופ' אמנון יקימובסקי, פרופ' דוד מייזלר, פרופ' דן עמיר, פרופ' ראובן רוטנברג, ד"ר אלחנן ליבוביץ

קורס זה מהווה המשך לקורס **חשבון אינפיניטסימלי I** (20106). באמצעות צמד הקורסים **אינפי**I + אינפי II** יגיע הסטודנט לרמת הידע בנושא החשבון האינפיניטסימלי של פונקציות של משתנה אחד, המוקנית בשנה א במחלקות למתמטיקה באוניברסיטאות אחרות בארץ.

הכרת תוכנו של קורס זה חיונית ללימוד קורסים מתקדמים יותר במתמטיקה.

חומר הלימוד

יחידות 3-1	סדרות
יחידה 4	האינטגרל המוכלל
יחידה 5	פיתוחי טיילור ומקלורן
יחידה 6	טורים
יחידות 7-8	סדרות וטורים של פונקציות

לתשומת לב תלמידי מדעי המחשב/מתמטיקה
החל מסמסטר א'2004 הקורס **חדו"א**א** (20423) הוא קורס חובה בתכנית לתואר במדעי המחשב, במקום קורס זה, למעט לסטודנטים שיבחרו בצמד **אינפי II** (20212) + **אינפי III** (20224). חובה זו לא תוחל רטרואקטיבית. חשוב לציין שקורס זה, כמו קודמו **אינפי I** (20106) והמשכו **אינפי III** (20224), הוא בגדר חובה לכל הלומדים לתואר במדעים: **בהדגשת מתמטיקה**, או לתואר חד-חוגי או דו-חוגי במתמטיקה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** אינפי – קיצור של חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי.

20224 חשבון אינפיניטסימלי III*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**, **אלגברה לינארית I**.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, שמואל ברגר, פרופ' אלי לוי, ד"ר ציפי ברגר, פרופ' דב מונדרר (כתיבה), פרידה חנקס-ורבין (אסיסטנטית); מרגלית פיין (עריכה) **אחראית אקדמית:** פרופ' יהודית גל-עזר **יועצים:** פרופ' אמנון יקימובסקי, פרופ' דוד מייזלר, פרופ' ראובן רוטנברג

קורס זה מהווה המשך לקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I** (20106) ו**חשבון אינפיניטסימלי II** (20212). הוא עוסק בחשבון הדיפרנציאלי והאינטגרלי של פונקציות של משתנים אחדים, ומשלים בכך את הנושאים היסודיים של החשבון האינפיניטסימלי.

חומר הלימוד

יחידה 1	המרחב R^n
יחידה 2	פונקציות של משתנים אחדים – גבולות ורציפות
יחידה 3	חשבון דיפרנציאלי של פונקציות ממשיים של שני משתנים
יחידה 4	פונקציות סתומות
יחידה 5	אלגברה של וקטורים
יחידה 6	חשבון דיפרנציאלי של פונקציות וקטוריות
יחידות 7-8	אינטגרלים כפולים ומשולשים
יחידה 9	מסילות בעלות אורך
יחידה 10	אינטגרלים מסילתיים
יחידה 11	משפט גרין
יחידה 12	אינטגרלים משטחיים, משפט גאוס ומשפט סטוקס

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

30203 מבוא לסטטיסטיקה
ולהסתברות לתלמידי
מדעים*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 לא נדרש ידע על-תיכוני קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זמיר, פרופ' רות בייט-מרס, מרגלית פיין, ריבה נדס, סטנלי ברקן **יועצים:** פרופ' שמואל אביטל, פרופ' יוסף גיליס, פרופ' יוסף יהב, פרופ' אמנון יקימובסקי

הקורס נועד להקנות מושגים בסיסיים בתורת ההסתברות ובעיבוד נתונים, שהם שני המרכיבים העיקריים של הסטטיסטיקה, ולשמש תשתית לקורס **הסקה סטטיסטית** (30204).

חומר הלימוד

היחידה הראשונה בקורס היא הקדמה כללית לסטטיסטיקה, ובה מתוארת ההתפתחות ההיסטורית של הסטטיסטיקה, וניתן מושג על אופי עבודת הסטטיסטיקאים.

היחידה הבאה אחריה מציגה דרכים לתיאור, לסיכום ולקבוצת נתונים בעזרת טבלות, גרפים ומדדים שונים – אלה הם יסודות הסטטיסטיקה התיאורית.

בשאר היחידות של הקורס יונחו היסודות לתורת ההסתברות, שהיא המכשיר המתמטי החשוב ביותר לסטטיסטיקה. זהו ענף המתמטיקה, העוסק בתופעות שיש בהן אי-ודאות. נכיר את המושגים: ניסוי מקרי, מרחב מדגם, פונקציות הסתברות, משתנה מקרי, תוחלת, שונות וסטיות תקן.

הגישה לנושאי הלימוד היא מתמטית, אבל לא נדרש ידע קודם מעבר למתמטיקה ברמה תיכונית סבירה.**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** לסטודנטים שרמת ידיעותיהם במתמטיקה היא של בגרות בהיקף מצומצם (3 יחידות לימוד), וכן לסטודנטים שלמדו מתמטיקה בהיקף מורחב (4 או 5 יחידות לימוד) אך לא עסקו בה זמן רב, או שהשיגיהם היו נמוכים, מומלץ לעיין בתיאור הקורס **סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה** (95001).

30204 הסקה סטטיסטית*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זמיר, פרופ' רות בייט-מרס, פרופ' גד נתן, מרגלית פיין, ריבה נדס, מיכל שטרן **יועצים:** פרופ' שמואל אביטל, פרופ' יוסף יהב, פרופ' יוסף רינות

קורס זה מציג את הנושאים העיקריים ואת השיטות העיקריות במחקר הסטטיסטי וביישומיו. לצורך הבנתו דרושה היכרות ראשונה עם תורת ההסתברות ועם שיטות תיאור נתונים, כמצויין בידיעון הקודם הדרוש.

חומר הלימוד

היחידות הראשונות דנות ב**דגימה**. הן מהוות את החוט המקשר בין תורת ההסתברות שהיכרנו בקורס המבוא לבין היחידות הבאות העוסקות בהסקה סטטיסטית מתוצאות מדגם לאוכלוסייה כולה. בין המושגים המובאים: דגימה, חוק המספרים הגדולים, משפט הגבול המרכזי, אמידה ורווח-סמך.

היחידות הבאות דנות ב**בדיקת השערות**, כלומר, בדרכים להסיק מנתוני מדגם להשערות המתייחסות לכלל האוכלוסייה.

הפרקים על **מתאם ורגרסיה** עוסקים בקשר לינארי בין משתנים סטטיסטיים, ובשיטות לינוי משתנה אחד ממשתנה אחר (או ממספר משתנים אחרים). כמו כן מובאות שיטות להסקה על השערות בדבר טיב הניבוי ועוצמת הקשר בין המשתנים.

הפרק האחרון בקורס מציג **ניתוח שונות חד כיווני וניתוח שונות רב משתני**. זהו הפרק הן בבדיקת השערות על הדמיון והשוני בין שתי אוכלוסיות, או בין מספר רב של אוכלוסיות, ביחס למשתנה אחד או למספר משתנים.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20416 תורת ההסתברות*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

4 ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**, וכן הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב** או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי II**, **חשבון אינפיניטסימלי III**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג (ריכוז הפיתוח), פרופ' גיא קורצרס, ד"ר דניאלה ליבוביץ, ד"ר ציפי ברגר, יוסי קאופמן, נעמי מילאנו-רוזנטל; אורה מאור (עריכה) **יועצים:** פרופ' סרגיו הרט, פרופ' אורי ליברמן, פרופ' ורדה ליברמן

ספר הקורס **הסתברות – קורס ראשון** (תרגום: מ' גולן; האוניברסיטה הפתוחה, 2001) הוא תרגום לעברית של שמונת הפרקים הראשונים בספר:

Sheldon Ross, *A First Course in Probability*, 5th ed. (Prentice Hall, 1998).

הסטודנטים ילמדו את הספר בעזרת מדרך למידה. המדריך כולל הסברים נוספים ופתרונות מפורטים לשאלות רבות מתוך הספר.

הקורס משמש מבוא לתורת ההסתברות לסטודנטים למתמטיקה ועשוי לעניין גם סטודנטים להנדסה ולמדעים שיש להם הרקע הדרוש בחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי.

לסטודנטים שיש להם רקע חלש יותר, מומלץ ללמוד את הקורס המצומצם בהיקפו **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב** (20425). בקורס מוצגים מושגים רבים בהסתברות ומגוון רחב של יישומים באמצעות שפע דוגמאות ותרגילים.

פרקי הספר

- פרק 1 קומבינטוריקה
- פרק 2 אקסיומות ההסתברות
- פרק 3 הסתברות מותנית ואי-תלות
- פרק 4 משתנים מקריים
- פרק 5 משתנים מקריים רציפים
- פרק 6 התפלגות משותפת של משתנים מקריים
- פרק 7 תכונות של תוחלת
- פרק 8 משפטי גבול

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20425 הסתברות לתלמידי מדעי המחשב*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי A**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג (ריכוז הפיתוח), ד"ר דניאלה ליבוביץ, ד"ר ציפי ברגר, יוסי קאופמן, פרופ' גיא קורצרס, נעמי מילאנו-רוזנטל; אורה מאור (עריכה)
יועצים: פרופ' סרגיי הרט, פרופ' אורי ליברמן, פרופ' ורדה ליברמן

קורס זה הוא גרסה מצומצמת של הקורס **תורת ההסתברות** (20416) המכילה את החומר החיוני לסטודנטים למדעי המחשב. גם בקורס זה נלמד ספר הקורס **הסתברות – קורס ראשון** (תרגום: מ' גולן; האוניברסיטה הפתוחה, 2001) שהוא תרגום לעברית של שמונת הפרקים הראשונים מתוך: Sheldon Ross, *A First Course in Probability*, 5th ed. (Prentice Hall, 1998).

לספר מצורף מדריך למידה. הסטודנטים ילמדו חלק מן הטקסט שבספר הקורס, לפי הפניות במדריך. כתחליף לחלקים המושמטים, יובאו במדריך הלמידה הסברים והשלמות בהיקף מצומצם. נוסף על כך המדריך מכיל פתרונות מפורטים לשאלות מתוך הספר.

פרקי הספר

- פרק 1 קומבינטוריקה
- פרק 2 אקסיומות ההסתברות
- פרק 3 הסתברות מותנית ואי-תלות
- פרק 4 משתנים מקריים
- פרק 5 משתנים מקריים רציפים (נורמלי, מעריכי ואחיד)
- פרק 6 התפלגות משותפת של משתנים מקריים (בדידה)
- פרק 7 תכונות של תוחלת
- פרק 8 משפטי גבול

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20426 השלמות בהסתברות*

2 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי A**, וכן הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי B** או צמד הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי III**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג (ריכוז הפיתוח), פרופ' גיא קורצרס, ד"ר דניאלה ליבוביץ, ד"ר ציפי ברגר, נעמי מילאנו-רוזנטל, יוסי קאופמן; מיכל גולן (תרגום); אורה מאור (עריכה)
יועצים: פרופ' סרגיי הרט, פרופ' אורי ליברמן, פרופ' ורדה ליברמן

סטודנט שכבר סיים בהצלחה את הקורס **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב** (20425), ולא למד את הקורס הרחב יותר **תורת ההסתברות** (20416), יוכל להירשם לקורס ההשלמות.

תלמידי הקורס יקבלו את מדריך הלמידה של הקורס **תורת ההסתברות** ודפי הסבר, שיסייעו להם לנווט את דרכם למקומות הנכונים במדריך ובספר הלימוד. הם יידרשו להגיש שתי מטלות ולהיבחן רק על החומר הנוסף שלמדו.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20281 תורת הקבוצות*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם מומלץ: לפחות אחד מבין הקורסים **אשנב למתמטיקה**, **חשבון אינפיניטסימלי I**, **אלגברה לינארית I**.

פיתוח הקורס: שמואל ברגר (כתיבה); אורה מאור (עריכה)
יועצים: פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' עזריאל לוי, ד"ר תלמה לויתן

מטרת הקורס היא הקניית מושגים יסודיים של תורת הקבוצות (קבוצה כאוסף איברים, חיתוך קבוצות, איחוד וכדומה), וכן מושגים ומשפטים לא טריוויאליים של תורה זו (מספרים סודרים, משפט צרמלו, הלמה של צורן וכדומה). בנוסף להיותה נושא חשוב ומרכזי בפני עצמו, תורת הקבוצות היא גם יסוד מוסד עליו מתבססים בתחומים אחרים במתמטיקה.

אף-על-פי שקורס זה אינו דורש מהסטודנטים ידיע קודם, נחוץ ניסיון כלשהו בעיסוק במתמטיקה ברמה אקדמית, ונחוצה הכרת דוגמאות של קבוצות מקורסים אחרים. נוסף על כך, רמת הפירוט בקורס מניחה שאין זה הקורס הראשון במתמטיקה שלומד הסטודנט, ולפיכך המלצנו על הידע הקודם המפורט לעיל.

פרקי הספר

- כרך א
- פרק 1 מושגים ראשוניים
- פרק 2 יחסים
- פרק 3 פונקציות
- פרק 4 שקילות בין קבוצות; עוצמות של קבוצות
- פרק 5 סדר בין עוצמות ופעולות על עוצמות
- נספח: קבוצות סופיות וקבוצות אינסופיות
- כרך ב
- פרק 6 קבוצות סדורות
- פרק 7 קבוצות סדורות היטב
- פרק 8 קבוצות סדורות חלקית
- פרק 9 אקסיומות לתורת הקבוצות
- פרק 10 מספרים סודרים ומספרים מונים

בנוסף לשני הכרכים של ספר הלימוד מקבלים הסטודנטים כרך ובו מבחר שאלות לתרגול.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

מדעים

מתמטיקה

20413 תורת המספרים האלמנטרית

4 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם: דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של כ-15 נקודות זכות במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינבורג, ד"ר יונאי סטאנצ'קו, ד"ר דניאלה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח), ישראל פרידמן (פיתוח מדריך הלמידה), ליאת פרידלנדר (עריכה מדעית); מיכל פרנקל (עריכה)

הקורס מבוסס על הספר **תורת המספרים האלמנטרית** (תרגום: נ' שקד-מונדר; האוניברסיטה הפתוחה, 2003) שהוא תרגום של הספר:

D. M. Burton, *Elementary Number Theory*, 5th ed. (McGraw Hill, 2002).

תורת המספרים תופסת מקום מיוחד במתמטיקה. זהו נושא עתיק-יומין, שעסקו בו גדולי המתמטיקאים בכל הדורות ושעורר מאז ומעולם עניין רב גם בקרב חובבים. הבעיות בתורת המספרים מתאפיינות ביופי ובפשטות של הצגתן, אך גם, לעתים, בתחכום ובמאמץ הרב הדרושים לפתרונן. הקורס מציג נושאים בסיסיים בתורת המספרים, בדרך אלמנטרית, ללא שימוש בידע מתקדם במתמטיקה. הנושאים מלווים בסקירות היסטוריות מאלפות ובמספר רב של תרגילים.

לימוד קורס זה אינו דורש ידע קודם מסוים במתמטיקה. עם זאת, נדרשות מן הסטודנט יכולת חשיבה מתמטית ומיומנות חישוב. בשל אלה **הקורס מתאים לסטודנטים שכבר למדו לפחות שלושה קורסים במתמטיקה**.

תלמידי הקורס ילמדו את ספר הקורס בעזרת מדריך למידה; המדריך מדגיש נושאים מסוימים מתוך הספר ומספק פתרונות מפורטים למרבית השאלות הכלולות בו.

פרקי הספר

- פרק 1 כמה עובדות בסיסיות
- פרק 2 תורת ההתחלקות של השלמים
- פרק 3 המספרים הראשוניים והתפלגותם
- פרק 4 תורת הקונגרואנציות
- פרק 5 משפט פרמה
- פרק 6 פונקציות אריתמטיות
- פרק 7 ההכללה של אוילר למשפט פרמה
- פרק 8 שורשים פרימיטיביים ואינדקסים
- פרק 9 כלל ההדדיות הריבועית
- פרק 10 מספרים משוכללים
- פרק 11 השערת פרמה
- פרק 12 הצגת מספר טבעי כסכום של ריבועים
- פרק 13 מספרי פיבונאצ'י
- פרק 14 שברים משולבים
- פרק 15 התפתחויות במאה ה-20

20218 מבוא למשוואות דיפרנציאליות

3 נקודות זכות** ברמה רגילה

◀ ידע קודם דרוש: הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי** או **חשבון אינפיניטסימלי I**. ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגברה לינארית I**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי (ריכוז הפיתוח), פרופ' יהודית גל-עזר, שמואל ברגר; ריבה נדס, ורדה בדיט (עריכה)
יועצים: פרופ' אמנון יקימובסקי, ד"ר דוד מישלוב

הקורס מבוסס על רשימות שהכין ד"ר אלחנן ליבוביץ עבור האוניברסיטה הפתוחה.

הקורס מיועד לסטודנטים שעשו את צעדיהם הראשונים בחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ומעוניינים להתקדם בלימוד אנליזה מתמטית במסגרת לימודים לתואר במדעי המחשב, במדעי הטבע או בהנדסה. לסטודנטים לתואר במתמטיקה שיש להם רקע מעמיק יותר בחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ובאלגברה לינארית, מתאים הקורס המורחב **משוואות דיפרנציאליות רגילות I** (20280).

הכרת החומר הבסיסי באלגברה לינארית (משוואות לינאריות והמרחב R^n , מטריצות וטרמיננטות, מספרים מרוכבים) תקל על לימוד קורס זה. למרות זאת אין אנו מניחים כי הסטודנטים למדו את הקורס **אלגברה לינארית I** (20109); תמצית החומר הדרוש נמצאת בנספחים.

מטרת הקורס היא להקנות מושגים ראשונים בתורת המשוואות הדיפרנציאליות הרגילות ואימון בשיטות האלמנטריות המשמשות בה. במסגרת הקורס יקבל הסטודנט תחושה לגבי שאלות היסוד בתאוריה זו, כמקצוע מרכזי באנליזה מתמטית. הקורס אמור גם לאפשר למסיימו להשתמש בטכניקות הראשונות של התאוריה ככלי חיוני במדעים הפיסיקליים והטכנולוגיים.

חומר הלימוד

- יחידות 1-2 **משוואות דיפרנציאליות מסדר ראשון**
יחידות 3-4 **משוואות דיפרנציאליות מסדר n**
יחידות 5-6 **מערכות משוואות מסדר ראשון**
יחידה 7 **משפטי הקיום והיחידות**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** ראו גם – **משוואות דיפרנציאליות רגילות I** (20280). שימו לב לידע הקודם הדרוש לכל אחד מן הקורסים ולהבדל בהיקפם.

20280 משוואות דיפרנציאליות רגילות I

4 נקודות זכות* ברמה רגילה

◀ ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**, **אלגברה לינארית I**. ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגברה לינארית II**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי (ריכוז הפיתוח), פרופ' יהודית גל-עזר, שמואל ברגר, ד"ר ציפי ברגר; ריבה נדס, ורדה בדיט, יהודית גוגנהימר (עריכה)

יועצים: פרופ' אמנון יקימובסקי, ד"ר דוד מישלוב, פרופ' שושנה קמין

קורס זה הוא הרחבה של הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות** (20218). חומר הלימוד כולל תשע יחידות לימוד: שבע היחידות הראשונות הן יחידות הלימוד של הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות** (20218) והן מבוססות על רשימות שהכין ד"ר אלחנן ליבוביץ עבור האוניברסיטה הפתוחה; ושתי יחידות נוספות, יחידות 8-9, נכתבו על-ידי ד"ר ציפי ברגר ובהן נלמדים נושאים מתקדמים יותר.

הקורס מיועד לסטודנטים המעוניינים להמשיך בלימודי המתמטיקה. מומלץ כי גם סטודנטים למדעי הטבע או להנדסה יבחרו בו – בתנאי שהם בעלי הידע הקודם הדרוש.

הידע הקודם הדרוש לקורס זה רחב יותר מזה של **מבוא למשוואות דיפרנציאליות** (20218). הדרישות הרחבות יותר נחוצות בעיקר ללימוד שתי היחידות הנוספות.

חומר הלימוד

- יחידות 1-2 **משוואות דיפרנציאליות מסדר ראשון**
יחידות 3-4 **משוואות דיפרנציאליות מסדר n**
יחידות 5-6 **מערכות משוואות מסדר ראשון**
יחידה 7 **משפטי הקיום והיחידות**
יחידה 8 **טורי פורייה טריגונומטריים**
יחידה 9 **מערכות של פונקציות אורתוגונליות**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20295 תורת הגרפים

4 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם דרוש: הקורס **אלגברה לינארית I**. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 24 נקודות זכות **במתמטיקה**. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס **מתמטיקה דיסקרטית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג, ד"ר נור ארד, טלי עילם-צורף, ד"ר אירית הרטמן

תורת הגרפים היא תחום מתמטי בעל שימושים רבים במדעי המחשב וקשרים לענפים שונים של המתמטיקה. המושגים של תורה זו קלים להבנה אפילו למי שהשכלתו המתמטית מצומצמת, אך בה בעת, כדי להבין את המשפטים שקושרים בין המושגים האלה ואת הוכחותיהם, נדרשים ניסיון ותחכום מתמטי לא מבוטלים.

הקורס מיועד בעיקר לסטודנטים במתמטיקה ובמדעי המחשב, אך יוכלו ליהנות ממנו גם סטודנטים במקצועות אחרים בעלי נטייה למתמטיקה.

ספר הקורס (באנגלית)

J. A. Bondy and U. S. R. Murty, *Graph Theory with Applications* (North Holland, 1976).

הסטודנטים ילמדו את 11 הפרקים הראשונים מתוך ספר הקורס, בעזרת מדריך למידה מפורט (בעברית).

הדגש בספר הוא על התאוריה המתמטית של תורת הגרפים. לצד המשפטים וההוכחות שיש בהם עומק מתמטי, מוצגים בספר יישומים מגוונים של תורת הגרפים, וביניהם אלגוריתמים בתורת הגרפים שלהם שימושים חשובים במדעי המחשב. היישומים מדגימים כיצד ניתן לנצל את התאוריה המתמטית כדי לפתור בעיות שקשה, או לא ניתן, לפתור בלעדית.

מדריך הלמידה מלווה את סעיפי הספר באופן צמוד. מושגים, משפטים והוכחות רבות תורגמו בו בליווי הסברים מפורטים, תוך הדגשה והבהרה של נקודות נבחרות. חלקו העיקרי של המדריך מוקדש לפתרון רוב השאלות (הרבות מאוד) שבספר הקורס.

פרקי הלימוד

1	פרק	גרפים ותת-גרפים
2	פרק	עצים
3	פרק	קשירות
4	פרק	מעגלי אוילר ומעגלי המילטון
5	פרק	זיווגים
6	פרק	צביעת קשתות
7	פרק	קבוצות בלתי תלויות וקליקות
8	פרק	צביעת קדקדים
9	פרק	גרפים מישוריים
10	פרק	גרפים מכוונים
11	פרק	רשתות

20462 אנליזה נומרית I*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

שיוך נוסף: מדעים / מדעי המחשב

◀ ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java**, ****מבוא למדעי המחשב ושפת Java**. א. אחד מבין הקורסים **אלגברה לינארית I**, **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע**, אחד מבין הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי** וכן אחד מבין הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי II**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**.

פיתוח הקורס: ד"ר תמיר טסה, ד"ר מירי אביגל **יועצים:** פרופ' יהודית גל-עזר, פרופ' אלי טורקל, פרופ' דוד לוי, פרופ' גרמי שיף

אנליזה נומרית היא אחד ממקצועות היסוד של המתמטיקה השימושית. המקצוע עוסק בשיטות יעילות לפתרון מקורב של בעיות מספריות של המתמטיקה הרציפה, כולל הערכת השגיאה הכרוכה בחישובים מקורבים שכאלה. הדיון הנומרי בבעיה מסוימת כולל את פיתוח השיטה, הצגת דרכים להפעלת השיטה, לרוב באמצעות תכנית מחשב, הערכת היעילות החישובית של השיטה (סיבוכיות זמן וזיכרון) והוכחת משפטים בדבר גודל השגיאה הכרוכה בחישוב שכזה. לפיכך, למרות שמדובר במקצוע מתמטי מובהק, ניתן לראות באנליזה הנומרית מקצוע בין-תחומי השייך גם למדעי המחשב.

ספר הקורס

R. L. Burden and J. D. Faires, *Numerical Analysis*, 8th ed. (Brooks/Cole, 2005).

לספר הקורס נלווה מדריך למידה.

נושאי הקורס

- פתרון משוואות לא לינאריות בנעלם אחד
- אינטרפולציה וקרוכים פולינומיאליים
- גזירה ואינטגרציה נומריות
- מבוא לתורת הקרוכים
- שיטות לפתרון מערכות משוואות לינאריות

הקורס משלב תאוריה ויישום. הסטודנטים נדרשים לממש חלק מן האלגוריתמים הנלמדים בתוכנה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **מבוא למדעי המחשב**, שאינו מוצע עוד.

20293 השלמה למשוואות דיפרנציאליות רגילות*

1 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות**. ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**, **אלגברה לינארית I**. ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגברה לינארית II**.

פיתוח הקורס: ד"ר ציפי ברגר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

יועצים: פרופ' אלי לוי, פרופ' שושנה קמין

סטודנטים שסיימו בהצלחה את הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות** (20218) יוכלו להירשם לקורס זה. במסגרת ההשלמה הם ילמדו רק את יחידות 9,8 של הקורס **משוואות דיפרנציאליות רגילות I** (20280).

חומר הלימוד

יחידה 8 **טורי פורייה טריגונומטריים**

יחידה 9 **מערכות של פונקציות אורתוגונליות**

המסיימים בהצלחה את קורס ההשלמה יזוכו בנקודת זכות אחת נוספת על השלוש שקיבלו עבור הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות** (20218).

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 **בידעון – קורסים חופפים**.

20297 מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה, אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע, אלגברה לינארית I.

פיתוח הקורס: ד"ר צפורה ארליך (ריכוז הפיתוח), ד"ר חנה קלבנר; יהודית גוגנהיימר (עריכה) **יועץ:** ד"ר צביקה פירסט

הקורס מבוסס על הספר **מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים** (תרגום: ו' לב; האוניברסיטה הפתוחה, 1995) שהוא תרגום של הספר: F.S. Hillier and G.J. Lieberman, *Introduction to Mathematical Programming* (McGraw Hill, 1990).

מטרת הקורס היא להציג שיטות לפתרון בעיות באמצעות מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים. חקר ביצועים הוא גישה מדעית מתמטית לקבלת החלטות ולפתרון בעיות אופטימיזציה בתחומים שונים. השיטה המקובלת בחקר ביצועים היא בניית מודל מתמטי המתאר את הבעיה או קירוב טוב שלה, ופיתוח אלגוריתמים שבאמצעותם ניתן לקבל פתרון אופטימלי. בדיקת המודל וניתוח הפתרון שהתקבל עוזרים לקבלת החלטות אופטימליות.

הסטודנטים ילמדו את 11 הפרקים הראשונים של ספר הקורס, בעזרת מדריך למידה הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ופתרונות.

פרקי הלימוד

- פרק 1 מבוא
- פרק 2 תיאור כללי של בניית מודלים
- פרק 3 מבוא לתכנון לינארי
- פרק 4 פתרון בעיות תכנון לינארי: שיטת הסימפלקס
- פרק 5 התאוריה של שיטת הסימפלקס
- פרק 6 דואליות וניתוח רגישות
- פרק 7 סוגים מיוחדים של בעיות בתכנון לינארי
- פרק 8 ניסוח מודלים בתכנון לינארי כולל תכנון יעדים
- פרק 9 אלגוריתמים נוספים לפתרון בעיות בתכנון לינארי
- פרק 10 ניתוח רשתות, כולל PERT-CPM
- פרק 11 תכנון דינמי

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

20216 תורת המשחקים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים אלגברה לינארית I, אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע, ואחד מבין הקורסים חשבון אינפיניטסימלי I, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי A. ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, תורת ההסתברות.

פיתוח הקורס: פרופ' ישראל אומן, פרופ' שמואל זמיר, פרופ' יאיר טאומן (כתיבה), חיים לויטה, ריבה נדס, מרגלית פיין, יהושע רייכרט, מיכל שטרן **יועצים:** פרופ' מיכאל משלר, פרופ' בצלאל פלג

מטרת הקורס לעמוד על מהותו של הענף המתמטי הנקרא תורת המשחקים ועל חלק מהשינוי החשובים. תורת המשחקים עוסקת בניית מודלים קונפליקט בעזרת מודלים מתמטיים. הקורס הוא קורס מתמטי העוסק במגוון של מודלים אשר להם קשר ברור ושקוף עם קונפליקטים מוכרים היטב בתחומי הפוליטיקה, הכלכלה, המשא ומתן וכדומה.

הקורס מיועד לסטודנטים למתמטיקה שימצאו בו קורס במתמטיקה עם שימוש למדעי החברה, וגם לסטודנטים למדעי החברה, במיוחד לכלכלה, לפסיכולוגיה ולמדע המדינה, אשר יכירו באמצעותו ענף מתמטי שהשימוש בו בתחומים אלה ניכר למדי, ואף גדל בהתמדה.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מבוא ומושגי יסוד
- יחידות 2-3 משחקים לא שיתופיים
- יחידה 4 משחקים שיתופיים עם תשלומי צד
- יחידות 5-6 ערך שפלי

20296 תורת הקודים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעים / מדעי המחשב

ידע קודם דרוש: הקורס אלגברה לינארית I. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 24 נקודות זכות במתמטיקה. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס מבנים אלגבריים.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג (מכין הקורס), ד"ר מירי אביגל, ד"ר אלעזר בירנבוים

ספר הקורס

R. Hill, *A First Course in Coding Theory*, 4th printing (Clarendon Press, Oxford, 1991).

תורת הקודים היא מקצוע מתמטי שיש לו שימוש רב במדעי המחשב.

הקורס עוסק בצפנים מתקני שגיאות בלבד. הוא יכול לשמש כמבוא לכל המעוניינים לקבל מושג על הנושא – בין אם הם רוצים להעמיק ולהרחיב בו ובין אם הם מסתפקים רק בהכרת המושגים והתוצאות היסודיות.

הקורס דורש ידע באלגברה לינארית ובתורת השדות הסופיים, לא מעט תחכום מתמטי וגם נכונות להקדיש זמן ניכר לפתרון בעיות.

הסטודנטים ילמדו את הספר של Hill (באנגלית) בעזרת מדריך למידה (בעברית) המלווה את פרקי הספר, והכולל גם השלמות הלקוחות מתוך הפרקים 1, 3, 4, 7, 9, 10 ו-12 של הספר:

F.J. MacWilliams and N.J.A. Sloane, *The Theory of Error-Correcting Codes* (North Holland Publishing Company, 1977).

נושאי הלימוד

מבוא לצפנים מתקני שגיאות, שדות סופיים, מרחבים וקטוריים מעל שדות סופיים, צפנים לינאריים, הצפנה ופענוח עם צופן לינארי, הצופן הדואלי, מטריצת בדיקת זוגיות, פענוח בעזרת סינדרומים, הצפנים של Hamming, צפנים מושלמים, צפנים וריבועים לטיניים, צופן עשורני מתקן שגיאה כפולה, צופני BCH, צפנים ציקליים, צופני Reed-Solomon.

* סטודנטים הלומדים לתארים במתמטיקה או במדעי המחשב שימו לב: נקודות הזכות הנצברות בקורס זה יתחשבה במניין נקודות הזכות במתמטיקה או במדעי המחשב, לפי הצורך.

20243 פונקציות מרוכבות

3 נקודות זכות ברמה רגילה + 3 ברמה מתקדמת

ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 30 נקודות זכות ב**מתמטיקה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **אלגברה לינארית I**, **חשבון אינפיניטסימלי III**.

פיתוח הקורס: ד"ר נעמי שקד-מונדרר, פרופ' דב מונדרר (תרגום), ד"ר ודים גרינשטיין (עיבוד ספרי הקורס למהדורה החדשה); ד"ר גוני אורשן, ישראל פרידמן, שמואל ברגר (אסיסטנטים); ריבה נדם (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' אלי לוינ

הקורס הוא תרגום מעובד, הכולל הרחבות, של הקורס *Complex Analysis* (1975) של האוניברסיטה הפתוחה באנגליה, בתוספת מדרין למידה.

תורת הפונקציות המרוכבות היא אחד הכלים הבסיסיים באנליזה מתמטית מתקדמת ויש לה שימושים רבים בענפים שונים של מתמטיקה ופיסיקה. הכרת תורה זו הכרחית לכל סטודנט המעוניין להעמיק בלימודי המתמטיקה. ימצאו עניין בקורס זה גם אלה המעמיקים בלימודי הפיסיקה או מדעי המחשב.

נושאי הלימוד

המישור המרוכב, פונקציות רציפות, גזירות, אינטגרציה, משפט קושי, טור טיילור, נקודות סינגולריות, טור לורן, נוסחת קושי, משפט השארית ושימושיו, תכונות של פונקציות אנליטיות, סדרות וטורים של פונקציות אנליטיות, העתקות קונפורמיות, המשכה אנליטית, משפט ההעתקה של רימן.

הקורס נלמד במתכונת שנתית, אך סטודנטים שיימצאו מתאימים, יוכלו לסיימו בתום סמסטר א, או להצטרף אליו באיחור – עד תחילת סמסטר ב.

20230 מבנים אלגבריים*

3 נקודות זכות ברמה רגילה + 3 ברמה מתקדמת

ידע קודם דרוש: הקורס **אלגברה לינארית I**. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 30 נקודות זכות ב**מתמטיקה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **אשנב למתמטיקה, חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**, **אלגברה לינארית II**.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם אורנשטיין (כתיבה וריכוז הפיתוח), ד"ר נור ארד, ליאת פרידלנדר, דניאל רוטנברג (אסיסטנט); ריבה נדם (עריכה)
יועץ: פרופ' אברהם גינבורג

מטרת הקורס להקנות ידע והבנה בתחום האלגברה המופשטת. הוא מיועד לסטודנטים למתמטיקה או למדעי המחשב, וגם סטודנטים לפיסיקה יכולים למצוא בו עניין.

הקורס מופשט מאוד ודורש בגרות מתמטית ניכרת. לפיכך הוא מומלץ לסטודנטים אשר כבר למדו כמה קורסים במתמטיקה.

פרקי הלימוד

- פרקים 1-6 **קבוצות, מספרים שלמים, יוחסות, פונקציות, אגודות, תמורות**
- פרקים 7-13 **חבורות ותת-חבורות, חבורות מנה, משפטי האיזומורפיזם, משפטי סילו, מכפלות ישירות, חבורות אבליות נוצרות סופית, סדרות נורמליות**
- פרקים 14-18 **חוגים ואידיאלים, הרחבות ושיכונים של חוגים, חוגי פולינומים, החוג $F[x]$, F (שדה), חוגים בעלי פריקות יחידה**

הקורס נלמד במתכונת שנתית, אך סטודנטים שיימצאו מתאימים יוכלו לסיימו בתום סמסטר א, או להצטרף אליו באיחור – עד תחילת סמסטר ב.

20521 טופולוגיה קבוצתית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**. כמו כן דרוש ידע בסיסי בתורת הקבוצות, שאפשר לרכוש מתוך פרקי ההכנה הנלווים לקורס **לוגיקה מתמטית** או לקורס **תורת המידה**, או מאחד הקורסים **מתמטיקה דיסקרטית** או **תורת הקבוצות**. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות במתמטיקה. ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגברה לינארית I**.

פיתוח הקורס: ד"ר דניאלה ליבוביץ
יועצים: פרופ' אלי לוינ, פרופ' אלדו לור, ד"ר דוד בלנק

הקורס עוסק במרחבים מטריים ובטופולוגיה קבוצתית, תורות שהפכו במהלך המאה ה-20 ליסודות האיתנים שעליהם נבנית האנליזה המודרנית.

בשל רמת הקושי של הקורס הוא מומלץ בעיקר לסטודנטים ותיקים במתמטיקה.

פרקי הלימוד

- כרך א**
- פרק 1 **מרחבים מטריים**
- כרך ב**
- פרק 2 **מרחבים טופולוגיים**
- פרק 3 **בניות טופולוגיות**
- פרק 4 **קשירות**
- כרך ג**
- פרק 5 **הפרדה**
- פרק 6 **מנייה**
- פרק 7 **קומפקטיות**

הקורס נלמד במתכונת שנתית, אך סטודנטים שיימצאו מתאימים יוכלו לסיימו בתום סמסטר א, או להצטרף אליו באיחור – עד תחילת סמסטר ב.

* אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

* אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

20525 מבוא לאנליזה פונקציונלית

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים חשבון אינפיניטסימלי I, חשבון אינפיניטסימלי II, אלגברה לינארית I, אלגברה לינארית II, משוואות דיפרנציאליות רגילות I. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של כ-50 נקודות זכות במתמטיקה. ידע קודם מומלץ: הקורסים חשבון אינפיניטסימלי III, תורת המידה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלי לוי, ד"ר ודים גרינשטיין
יועצים: פרופ' יפים גלוסקין, פרופ' ליאונד לרר, פרופ' אינה שצירבק

כתשתית להכנת הקורס שימש הספר –
I. Gohberg, S. Goldberg, *Basic Operator Theory* (Birkhäuser, 1981).

בשל רמת הקושי של הקורס, הוא מומלץ בעיקר לסטודנטים ותיקים במתמטיקה. עשויים למצוא בו עניין גם סטודנטים לפיסיקה בעלי רקע מתמטי הולם.

נושאי הלימוד

מרחבי הילברט, אופרטורים לינאריים, פונקציונלים לינאריים, המשפט הספקטרי עבור אופרטורים קומפקטיים צמודים לעצמם ושימושי, פונקציות של אופרטור.

מרחבי בנך, פונקציונלים לינאריים, משפט האן-בנך ושימושי, אופרטורים לינאריים, משפט הגרף הסגור ועקרון החסימות במידה שווה ושימושיהם, האלטרנטיבה של פרדהולם.

משפט נקודת השבת ושימושי.

20324 תורת המידה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים חשבון אינפיניטסימלי I, חשבון אינפיניטסימלי II. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות במתמטיקה. ידע קודם מומלץ: הקורס אלגברה לינארית I.

פיתוח הקורס (מהדורת 2001): פרופ' אלי לוי (ריכוז הפיתוח), אסף שרון, ד"ר ציפי ברגר
פיתוח הקורס (מהדורה ראשונה): פרופ' דב מונדרר, ד"ר דניאלה ליבוביץ, ד"ר ציפי ברגר, ד"ר נעמי שקד-מונדרר, שמואל ברגר;
ריבה נדם (עריכה)
יועצים (מהדורה ראשונה): פרופ' אמנון יקימובסקי (יועץ בכיר), פרופ' הילל פירסטנברג

כתשתית לקורס שימשו רשימות בתורת המידה של פרופ' אמנון יקימובסקי.

נושאי הלימוד

הקורס כולל יחידת הכנה ועשרה פרקי לימוד. יחידת ההכנה מקנה מושגים מתורת הקבוצות וכוללת פרק על תכונות של הישר הממשי. בפרקי הלימוד נלמדים הנושאים: אלגבראות ו- σ -אלגבראות, מרחבי מידה, המידה החיצונית של לבג, מידת לבג, פונקציות מדידות, כמעט בכל מקום והתכנסות כמעט במידה שווה, האינטגרל של פונקציות פשוטות בעלות תומך סופי, האינטגרל של פונקציות מדידות חסומות ובעלות תומך סופי, האינטגרל של פונקציות מדידות, הקשר בין גזירה לבין אינטגרציה של לבג.

הקורס נלמד במתכונת שנתית, אך סטודנטים שיימצאו מתאימים יוכלו לסיימו בתום סמסטר א, או להצטרף אליו באיחור – עד תחילת סמסטר ב.

20394 משוואות דיפרנציאליות חלקיות*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים חשבון אינפיניטסימלי I, חשבון אינפיניטסימלי II, חשבון אינפיניטסימלי III, אלגברה לינארית I, משוואות דיפרנציאליות רגילות I. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות במתמטיקה. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס פונקציות מרוכבות וקורס בפיסיקה.

פיתוח הקורס: ד"ר ציפי ברגר
יועצים: פרופ' אלי לוי, פרופ' שושנה קמין

ספר הקורס

R. Dennemeyer, *Introduction to Partial Differential Equations and Boundary Value Problems* (McGraw Hill, 1968).

הקורס חשוב להשכלתו הבסיסית של כל סטודנט למתמטיקה ולפיסיקה. הוא משמש מבוא לתורה של המשוואות הדיפרנציאליות החלקיות, ודן בבעיות השפה וההתחלה הקלאסיות של הפיסיקה המתמטית הקשורות למשוואות לפלס, למשוואות הגלים ולמשוואות החום.

הסטודנטים ילמדו את כל פרקי הספר (באנגלית), חוץ מסעיפים בודדים, בעזרת מדרוך למידה (בעברית), הכולל הסברים, דוגמאות והרחבות לטקסט.

פרקי הלימוד

- פרק 1 מבוא למשוואות דיפרנציאליות חלקיות; משוואות מסדר ראשון
- פרק 2 משוואות לינאריות מסדר שני
- פרק 3 משוואות דיפרנציאליות אליפטיות
- פרק 4 משוואות הגלים
- פרק 5 משוואות החום

* אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכנון לתארים במתמטיקה ובמדעים.

20366 שיטות נומריות לפתרון משוואות דיפרנציאליות רגילות

3 נקודות זכות* ברמה מתקדמת
שיון נוסף: מדעים / מדעי המחשב
 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**, **אלגברה לינארית I**, **משוואות דיפרנציאליות רגילות I**, **אנליזה נומרית**, *** דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 30 נקודות זכות **במתמטיקה**. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, יגאל קזז; יהודית גונגנהימר (עריכה)

ספר הקורס

K. E. Atkinson, *An Introduction to Numerical Analysis*, 2nd ed. (John Wiley & Sons, 1989).

הסטודנטים ילמדו את החלק – "Numerical Methods for Ordinary Differential Equations" מתוך ספר הקורס (באנגלית) בעזרת מדריך למידה (בעברית), הכולל הסברים נוספים, תרגילים ופתרונות והדרכה על מימוש השיטות שנלמדו באמצעות מחשב.

הנושא של פתרון נומרי של משוואות דיפרנציאליות רגילות מהווה אחד מעמודי התווך של האנליזה הנומרית; ימצאו בו עניין סטודנטים למתמטיקה ולמדעי המחשב וכן סטודנטים למדעי הטבע ולהנדסה שיש להם הרקע הדרוש.

הקורס עוסק בפתרון נומרי של בעיות התחלה, ומוצגות בו שיטות פתרון אחדות. בקורס מושם דגש על דרך קבלת השיטות ועל ניתוח התכונות, שגיאות קיטוע ויציבות. בד בבד עם הלימוד התיאורטי נדרש מימוש של שיטות הפתרון באמצעות כתיבה והרצה של תכניות מחשב.

נושאי הלימוד

שיטה חד-צעדית – שיטת אוילר; שיטות רב-צעדיות – שיטת נקודת האמצע, שיטת הטרפז, שיטת חילוץ-תיקון, שיטות Adams Bashforth, שיטות Adams-Moulton; שיטות Runge-Kutta.

* סטודנטים הלומדים לתארים **במתמטיקה** או **במדעי המחשב** שימו לב: נקודות הזכות הנצברות בקורס זה יתחשבה במניין נקודות הזכות במתמטיקה או במדעי המחשב, לפי הצורך.

** סטודנטים שלמדו את הקורס **מבוא למשוואות דיפרנציאליות** מתבקשים לפנות לייעוץ לשם הכוונה להשלמת חומר הרקע הדרוש לקורס.

*** או הקורס **חישוב נומרי**, למי שלמד אותו בעבר.

20327 לוגיקה מתמטית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות **במתמטיקה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**, **אלגברה לינארית I**, **תורת הקבוצות**, **מבנים אלגבריים**.

פיתוח הקורס: פרופ' עזריאל לוי, ד"ר דניאלה ליבוביץ, ששמואל ברגר; איתי הראבן, עידו אפרת, ייחאל קמחי (עריכה)
יועצים: פרופ' יורם הירשפלד, פרופ' ויקטור הרניק, פרופ' שלמה וינר

נושאי הלימוד

חטיבה ראשונה – תחשיב הפסוקים
התחביר של שפת תחשיב הפסוקים: הגדרת פסוק בעזרת עץ בניה; משפט הקריאה היחידה; הצבות. **סמנטיקה בתחשיב הפסוקים:** סמנטיקה בסיסית; טאוטולוגיות; סתירות; גרירות ושקילות; עקביות סמנטית; עץ האמת; משפט הקומפקטיות; תורת הקשרים. **תורת ההיסק:** כללי היסק, מערכות היסק בתחשיב הפסוקים; תורות בתחשיב הפסוקים; שלמות של מערכות היסק. **מבני יצירה:** הגדרה ודוגמאות; תכונות בסיסיות; הגדרות ברקורסיה.

חטיבה שנייה – תחשיב היחסים
התחביר של שפות תחשיב היחסים: סימני השפה; שמות עצם; נוסחות; פסוקים; משתנים חפשיים ומכומתים; הצבות; החלפות. **הסמנטיקה הבסיסית של שפות תחשיב היחסים:** מושג המבנה, השמות למבנים; ערכי שמות עצם וערכי אמת של נוסחות תחת השמה למבנה; שקילות לוגית ונביעה לוגית; טאוטולוגיות בתחשיב היחסים; סמנטיקה של הצבות והחלפות. **על אפשרויות הביטוי בשפות תחשיב היחסים:** איזומורפיזמים ואוטומורפיזמים בין מבנים; גדירות של יחסים במבנים; הרחבת שפות על-ידי הגדרות; שפות מסדר ראשון, שפות מונדיות ושפות מסדר שני ואפשרויות הביטוי בהן; גדירות למחצה. קטגוריות של תורות, תת-מבנים אלמנטריים; משפט סקולם-לוונהיים. **שיטת עץ האמת ותוצאותיה:** עצי אמת בתחשיב היחסים; משפט הקומפקטיות; עצי שקר. **כריעות וכריעות למחצה.**

תורת ההיסק בתחשיב היחסים: מערכות היסק, הוכחות, משפט השלמות, ועל משפט האי שלמות.

הקורס נלמד במתכונת שנתית, אך סטודנטים שיימצאו מתאימים, יוכלו לסיימו בתום סמסטר א, או להצטרף אליו באיחור – עד תחילת סמסטר ב.

* אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים. יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בדיעוץ – **קורסים חופפים**.

20511 הרחבת שדות ותורת גלואה*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **אלגברה לינארית I**, **מבנים אלגבריים**, **חשבון אינפיניטסימלי I**. דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי צבירה של לפחות 36 נקודות זכות במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם גינזבורג (כתיבה), ישראל פרידמן
יועצים: פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' מרצל הרצוג

הקורס מהווה המשך טבעי לקורס **מבנים אלגבריים** (20230), ומיועד לסטודנטים שלמדו קורס זה (או מכירים את החומר המתאים ממקור אחר).

תורת גלואה ידועה ביופיה הפנימי וגם בשימושיותה הרבה במתמטיקה. בעזרתה נפתרו בעיות יסודיות רבות ומעניינות.

פרקי הלימוד

פרק 1	הרחבת שדות
פרק 2	שדה הרחבה כשדה וקטורי מעל השדה הנתון
פרק 3	הרחבות פשוטות
פרק 4	מספרים אלגבריים
פרק 5	בניות בעזרת סרגל ומחוגה
פרק 6	שדה פירוק של פולינום
פרק 7	המשפט היסודי של האלגברה
פרק 8	הרחבות נורמליות
פרק 9	אוטומורפיזמים של שדה ספרביליות
פרק 10	ספרביליות
פרק 11	פולינומים סימטריים
פרק 12	המשפט היסודי של תורת גלואה
פרק 13	פתרון משוואות בשורשים
פרק 14	בניית מצולעים משוכללים

* אפשר לכלול סמינר במסגרת הקורס הזה. לשם כך יש לעמוד, לאחר השלמת הקורס, בדרישות נוספות. ההשתתפות בסמינר טעונה אישור של האחראי לסמינרים במתמטיקה. סמינר כזה אינו מקנה נקודות זכות נוספות, אבל עונה על הדרישה של השתתפות בסמינר בתכניות לתארים במתמטיקה ובמדעים.

20376-20381
סמינר במתמטיקה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: לפחות 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במתמטיקה, ובכללם הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**, **אלגברה לינארית I**, וכן הקורסים המפורטים למטה לכל סמינר בנפרד, עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה**. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ההרשמה לקורס מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים במתמטיקה, המוסמך לקבוע לכל סטודנט תנאי קבלה נוספים לפי התוכן שייקבע לסמינר.

מטרת הקורס היא לימוד של נושא מתקדם במתמטיקה. האחראי לסמינרים במתמטיקה ימנה מנחה לכל סטודנט, ובעזרתו יקבע, לכל סטודנט בנפרד, את תוכן הקורס ומבנהו. הסטודנט יוכל להיעזר במנחה במהלך הלימודים.

במסגרת הקורס יתבקש הסטודנט ללמוד את הנושא מספרים או ממאמרים ולהגיש עבודה מסכמת בכתב. לאחר שהעבודה תאושר על-ידי המנחה, ירצה הסטודנט את תוכנה לפני קבוצה של סטודנטים ואנשי סגל.

שם הסמינר	תנאי קבלה נוספים
20376	20243
סמינר בפונקציות מרוכבות	פונקציות מרוכבות
20377	20324
סמינר בתורת המידה	תורת המידה
20378	20280
סמינר באפרוקסימציה משוואות דיפרנציאליות רגילות I	משוואות דיפרנציאליות רגילות I
20379	20280
סמינר במשוואות דיפרנציאליות רגילות I	משוואות דיפרנציאליות רגילות I
20380	20525
סמינר באנליזה פונקציונלית	מבוא לאנליזה פונקציונלית
20381	
סמינר במתמטיקה נושא מיוחד	לפי אופי הנושא

הפניות לקורסים נוספים

עיינו בתיאורי הקורסים **במדעי המחשב**, עמ' 157-167, 287-295, ובפרט בקורסים:

אלגוריתמיקה: יסודות מדעי המחשב (20290) (ר) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 159.

תורת התורים ויישומים במדעי המחשב (22907) – משובץ בתואר שני במדעי המחשב, עמ' 288*.

קורסים נוספים המומלצים גם לתלמידי מתמטיקה

חשיבה ביקורתית: שיקולים סטטיסטיים ושיפוט אינטואיטיבי (10145) (פ) – משובץ במדעי החברה-כללי, עמ' 77.

עיונים בחינוך מתמטי (20428) (ר) – משובץ במדעים-כללי, עמ' 143.

סימטריה (20332, 20334) (מ) – בצירופים הכוללים מתמטיקה, משובץ בכימיה, עמ' 188.

קורסים בנושאים מתמטיים לתלמידי מדעי החברה

סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (95001) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 77.

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (30111) (פ) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78**.

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב (30112) (ר) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78**.

חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול (10142) (פ) – משובץ בכלכלה, עמ' 80**.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות במתמטיקה.

* לסטודנטים לתואר ראשון יקנה הקורס 4 נקודות זכות ברמה מתקדמת במתמטיקה או במדעי המחשב, לפי הצורך.

** נקודות הזכות עבור קורס זה מסווגות בתחום מדעי החברה.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20454 מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס מבוא למדעי המחשב ושפת Java, וכן דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: קורס אחד במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' ג'פרי רוזנשיין, תמר וילנר
יועצים: פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' רון קימל

מטרת הקורס

קורס זה הוא המשכו של הקורס מבוא למדעי המחשב ושפת Java א (20453), והוא חלקו השני של הקורס מבוא למדעי המחשב ושפת Java (20441). שנועד לשמש מבוא למדעי המחשב ומבוא לתכנות. בגלל עומס הנושאים הנדונים בקורס 20441 עלולים סטודנטים שאין להם רקע בתכנות להתקשות לעמוד בדרישותיו, ולכן פוצל הקורס 20441 לשני חלקים.

חומר הלימוד

הסטודנטים יצפו בהרצאות (בעברית) המלוות במצגות (באנגלית) ומדריך למידה (בעברית) המכיל דוגמאות נוספות, הסברים והנחיות ללימוד ולשילוב בין חומרי הלימוד השונים. כמו כן, הסטודנטים יקבלו את הספר:

J. Lewis and W. Loftus, *Java Software Solutions: Foundations of Program Design*, 6th ed. (Addison Wesley, 2009).

נושאי הלימוד

- הרחבת OOP – ירושה, שיטות סטטיות ומשתנים, העמסה של שיטות, מארזים, פולימורפיזם וממשקים
- אלגוריתמים למיון וחיפוש
- רקורסיה
- רשימות מקושרות, מחסניות ותורים, עצים ועצים בינריים
- חישוביות על קצה המזלג

תרגול

בקורס נדרש תרגול מעשי במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שיכול לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורס(ים) האחר(ים). פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

20453 מבוא למדעי המחשב ושפת Java א*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: קורס אחד במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' ג'פרי רוזנשיין, תמר וילנר
יועצים: פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' רון קימל

מטרת הקורס

קורס זה הוא חלקו הראשון של הקורס מבוא למדעי המחשב ושפת Java (20441). שנועד לשמש מבוא למדעי המחשב ומבוא לתכנות. בגלל עומס הנושאים הנדונים בקורס 20441 עלולים סטודנטים שאין להם רקע בתכנות להתקשות לעמוד בדרישותיו, ולכן פוצל הקורס 20441 לשני חלקים.

הקורס דן בנושאים בסיסיים ויסודיים במדעי המחשב, בפתרון בעיות, בכתיבת אלגוריתמים וניתוחם ובעקרונות התכנות. הגישה התכנותית הנלמדת היא תכנות מונחה עצמים (Object Oriented Programming – OOP) באמצעות שפת התכנות Java.

חומר הלימוד

הסטודנטים יצפו בהרצאות (בעברית) המלוות במצגות (באנגלית) ומדריך למידה (בעברית) המכיל דוגמאות נוספות, הסברים והנחיות ללימוד ולשילוב בין חומרי הלימוד השונים. כמו כן, הסטודנטים יקבלו את הספר:

J. Lewis and W. Loftus, *Java Software Solutions: Foundations of Program Design*, 6th ed. (Addison Wesley, 2009).

נושאי הלימוד

- הדגמת מושג האובייקטים באמצעות עולמו של קרל הרובוט
- יסודות השפה Java – עצמים, מחלקות, שיטות
- הסבר על המחשב: מושגי חומרה/תוכנה
- בקרת זרימה (משפטי תנאי ולולאות)
- מערכים

תרגול

בקורס נדרש תרגול מעשי במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

20441 מבוא למדעי המחשב ושפת Java*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע מוקדם: דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: קורס אחד במתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' ג'פרי רוזנשיין, תמר וילנר
יועצים: פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' רון קימל

מטרות הקורס

הקורס נועד לשמש מבוא למדעי המחשב ומבוא לתכנות. הקורס דן בנושאים בסיסיים ויסודיים במדעי המחשב, בפתרון בעיות, בכתיבת אלגוריתמים וניתוחם ובעקרונות התכנות. הגישה התכנותית הנלמדת היא תכנות מונחה עצמים (Object Oriented Programming – OOP) באמצעות שפת התכנות Java.

הקורס מכיל את כל חומר הלימוד של שני הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java א (20453) ומבוא למדעי המחשב ושפת Java ב (20454) ונלמד במשך סמסטר אחד. לפיכך, סטודנטים השוקלים להירשם לקורס צריכים לקחת בחשבון כי העומס בקורס הוא רב. בכל מקרה של ספק, מומלץ לפנות ליועץ במדעי המחשב.

חומר הלימוד

הסטודנטים יצפו בהרצאות (בעברית) המלוות במצגות (באנגלית) ומדריך למידה (בעברית) המכיל דוגמאות נוספות, הסברים והנחיות ללימוד ולשילוב בין חומרי הלימוד השונים. כמו כן, הסטודנטים יקבלו את הספר:

J. Lewis and W. Loftus, *Java Software Solutions: Foundations of Program Design*, 6th ed. (Addison Wesley, 2009).

נושאי הקורס

חלק א

- הדגמת מושג האובייקטים באמצעות עולמו של קרל הרובוט
- יסודות השפה Java – עצמים, מחלקות, שיטות
- הסבר על המחשב: מושגי חומרה/תוכנה
- בקרת זרימה (משפטי תנאי ולולאות)
- מערכים

חלק ב

- הרחבת OOP – ירושה, שיטות סטטיות ומשתנים, העמסה של שיטות, מארזים, פולימורפיזם וממשקים
- אלגוריתמים למיון וחיפוש
- רקורסיה
- רשימות מקושרות, מחסניות ותורים, עצים ועצים בינריים
- חישוביות על קצה המזלג

תרגול

בקורס נדרש תרגול במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

20433 מבני נתונים*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java, ** מתמטיקה דיסקרטית, *** (או נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה), חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א. 4* ידיע קודם מומלץ: הקורס מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (או מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א או הסתברות לתלמידי מדעי המחשב). 5*

פיתוח הקורס: פרופ' דוד הראל, פרופ' יהודית גל-עזר, פרופ' גיא קורצרס, אייל משיח; תלמה מוקדי (עריכה)

הקורס עוסק בשני נושאים הקשורים קשר הדוק זה לזה: אלגוריתמים ומבני-נתונים. בתחילה מוגדר מושג האלגוריתם ומודגמות שיטות לניתוח זמן הריצה של אלגוריתמים איטרטיביים ואלגוריתמים רקורסיביים. בהמשך מוצגים כמה אלגוריתמים למיון, תוך דגש על ההבחנה בין מיוני השוואה לבין מיונים שאינם מיוני השוואה. בקורס מוצגים מבני נתונים בסיסיים ומבני נתונים המאפשרים לבצע ביעילות פעולות על קבוצות דינמיות של איברים. בסוף הקורס מתוארת השיטה החמדנית לתכנון אלגוריתמים.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על כך א של הספר מבוא לאלגוריתמים (תרגום: ת' אלמוג; האוניברסיטה הפתוחה, 1995) שהוא תרגום 18 הפרקים הראשונים בספר:

T. H. Cormen, C. E. Leiserson, R. L. Rivest, Introduction to Algorithms (MIT Press, 1990).

לספר הקורס נלווה מדריך למידה.

נושאי הקורס

- יסודות מתמטיים: סימונים אסימפטוטיים, נוסחאות נסיגה
- מיונים: מיון מהיר, מיון ערימה, מיון בזמן לינארי
- מבני נתונים בסיסיים
- טבלאות גיבוב
- עצי חיפוש בינריים
- עצי AVL

הסטודנטים בקורס נדרשים להגיש גם מטלות תכנותיות.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 – קורסים חופפים.

** או שני הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java. 20453, 3 (נ"ז) ומבוא למדעי המחשב ושפת Java. 20454, 3 (נ"ז) או הקורס מבוא למדעי המחשב (20427), שאינו מוצע עוד. מומלץ ללמוד את הקורס מבני נתונים (20433) בסמוך ללימוד קורס המבוא.

*** או הקורס מתמטיקה דיסקרטית (20276), שאינו מוצע עוד.

4* או הקורס חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול (10142), למי שלומד לתואר בכלכלה ובמדעי המחשב – מערכות ויישומים.

5* דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי לימוד הקורסים המתמטיים.

20407 מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java, ** מתמטיקה דיסקרטית. *** ידיע קודם מומלץ: הקורסים חשבון אינפיניטסימלי I, אלגברה לינארית I, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב (או מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים) 4*

פיתוח הקורס: פרופ' דוד הראל, פרופ' יהודית גל-עזר, פרופ' גיא קורצרס, ד"ר גיק וינשטיין; תלמה מוקדי, חוה ניומן (עריכה)

מטרת הקורס היא הכרת המושגים והשיטות הבסיסיים הנוגעים לפיתוח אלגוריתמים ומבני נתונים. בקורס יוגדרו קריטריונים פורמליים לניתוח של פתרון אלגוריתמי לבעיה נתונה.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר מבוא לאלגוריתמים (תרגום: ת' אלמוג וע' סופר; האוניברסיטה הפתוחה, 2008) שהוא תרגום של 14 הפרקים הראשונים (בתוספת נספחים) בספר:

T. H. Cormen, C. E. Leiserson, R. L. Rivest, C. Stein Introduction to Algorithms, 2nd ed. (MIT Press, 2000).

לספר הקורס נלווה מדריך למידה.

נושאי הקורס

- גידול של פונקציות
- נוסחאות נסיגה
- הוכחות נכונות
- מיונים
- מציאת האיבר ה-i הקטן ביותר
- הערכה ושימושיה
- מבני נתונים בסיסיים
- פונקציות גיבוב
- רשימות דילוג
- עצי חיפוש בינריים
- עצים אדומים-שחורים

לצד התרגילים העיוניים, הסטודנטים נדרשים להגיש גם מטלות תכנותיות.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

** או שני הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java. 20453, 3 (נ"ז) ומבוא למדעי המחשב ושפת Java. 20454, 3 (נ"ז), או הקורס מבוא למדעי המחשב (20427), שאינו מוצע עוד. מומלץ ללמוד את הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (20407) בסמוך ללימוד קורס המבוא.

*** או הקורס מתמטיקה דיסקרטית (20276) שאינו מוצע עוד.

4* דרושה בשלות מתמטית הנקנית על-ידי לימוד הקורסים המתמטיים.

20417 אלגוריתמים*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורסים אלגברה לינארית I, מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים. **

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוטוב, ד"ר מנור מנדל; תמר אלמוג (תרגום), אילנה גולן (עריכה)

מטרות הקורס

- הכרת השיטות והעקרונות הבסיסיים בפיתוח אלגוריתמים: סריקת גרפים, השיטה החדמנית, תכנון דינמי, הפרד-ומשול, זרימות וחתכים
- יישום שיטות אלו בבעיות אלגוריתמיות
- העמקת הלימוד של שיטות ניתוח אלגוריתמיות

ספר הקורס

הקורס מבוסס על תרגום לעברית של פרקים 1-7 של הספר:

J. Kleinberg, E. Tardos, Algorithm Design (Addison-Wesley, 2006).

22910 נושאים נבחרים באלגוריתמים

קורס לתואר שני, המוצע גם לסטודנטים לתואר ראשון כקורס מתקדם במדעי המחשב. תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית. דרוש הקורס אלגוריתמים. מומלץ הקורס אלגוריתמיקה – יסודות מדעי המחשב. אין צורך באישור ייעץ להרשמה.

נקודות זכות: 3.

תיאור מפורט של הקורס מופיע בתיאורי הקורסים של תואר שני במדעי המחשב.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

** למי שלמד את הקורס מבני נתונים ולא למד את הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים מומלץ להתייעץ עם מרכז/ת הקורס אלגוריתמים לפני ההרשמה אליו.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20471 ארגון המחשב*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורס מערכות ספרותיות.
פיתוח הקורס: ד"ר יאיר ויסמן, חנינה לידור;
יהודית גוגנהיימר (עריכת מדריך הלמידה)
יועצים: פרופ' יהודה אפק, ד"ר אבי מנדלסון,
ד"ר דניאל סיטרון, ד"ר אריאל פרנק

ספר הקורס

הקורס מבוסס על פרקים מן הספר:
D.A. Patterson and J.L. Hennessy, *Computer Organization and Design: The Hardware/Software Interface*, 3rd ed., (Morgan Kaufmann Publishers, 2005).
לספר מצורף CD.

פרקי הלימוד

פרק ראשון **מחשבים וטכנולוגיה** (פרק 1 בספר)
פרק שני **פקודות: שפתו של המחשב**
(פרק 2 בספר ונספחים A.2, A.3, A.4)
בנושאים: תכניות אסמבלר, תכניות
קישור וטעינה)
פרק שלישי **הערכת ביצועים והבנתם**
(פרק 4 בספר)
פרק רביעי **בניית יחידות ייעודיות במעבד, ה-ALU ואוסף הדלגלגים**
(נספחים B.11, B.5)
פרק חמישי **המעבד: ערוץ נתונים ובקרה**
(פרק 5 בספר)
פרק שישי **שיפור ביצועים עם pipelining**
(פרק 6 בספר)

נושאי הלימוד

- מבנה יחידת העיבוד המרכזית
- עקרונות התכנון והיישום של מחשבים בני זמננו
- קשרים בין חומרה לתוכנה
- היכרות עם שפת אסמבלר ושפת מכונה של מעבד פשוט ונפוץ MIPS
- הבנת הדילמות בהן נתקלים המתכננים: שיפור ביצועים לעומת עלות

מבנה הקורס

הקורס כולל מדריך למידה (בעברית) וספר קורס (באנגלית), וכן פתרון תרגילים תאורטיים ותרגילי מעבדה שיכללו משימות תכנות בשפת האסמבלר של המעבד MIPS.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שיכול לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורסים (האחרים). פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

20272 מערכות ספרותיות

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורס מבוא למדעי המחשב ו**שפת Java**. * ידיע קודם מומלץ: הקורס **מתמטיקה דיסקרטית**** (או) **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, אילנה בס, אמי ולדרסקי, יוסי קאופמן; בת-שבע כהן (עריכה)

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **מערכות ספרותיות** (האוניברסיטה הפתוחה, 1988) שהוא תרגום של 7 הפרקים הראשונים בספר:
M. Mano, *Digital Design* (Prentice Hall, 1984).
לספר הקורס נלווה מדריך למידה שעודכן על-פי הספר:
M. M. Mano and M. D. Ciletti, *Digital Design*, 4th ed. (Prentice Hall, 2006).

נושאי הקורס

קודים בינאריים, לוגיקה בינרית, טבלות אמת, משפטי האלגברה הבולאנית, משוואות לוגיות, פישוט פונקציות בולאניות באמצעות משפטים אלגבריים, מינימיזציה של פונקציות בולאניות באמצעות מפת קרנו, תכנון מערכות צירופיות (בעזרת בוררים, מפענחים, ROM וכדומה), מעגלי דלגלגים, מערכות עקיבה סינכרוניות, מערכות עקיבה אסינכרוניות.

* או שני הקורסים מבוא למדעי המחשב ו**שפת Java** א (20453, 3 נ"ז) ומבוא למדעי המחשב ו**שפת Java** ב (20454, 3 נ"ז), או הקורס **מבוא למדעי המחשב** (20427), שאינו מוצע עוד.
** או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20276), שאינו מוצע עוד.

20290 אלגוריתמיקה – יסודות מדעי המחשב

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם: דרושות לפחות 6 נקודות זכות עבור קורסים **במתמטיקה** ו-18 נקודות זכות עבור קורסים **במדעי המחשב**. ידיע קודם מומלץ: הקורס **מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או) מבני נתונים**.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, תמר וילנר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועץ: פרופ' דוד הראל

הקורס דן בנושאים החשובים ביותר בתחום מדעי המחשב – החל בנושאים הבסיסיים וכלה בנושאים מתקדמים הנמצאים בחזית המחקר. המושג המרכזי בקורס הוא האלגוריתם – הימיתכון המחולל את התהליך המבוצע על-ידי המחשב. הקורס אינו עוסק במבנה הפיזי של המחשב או בשפת תכנות מסוימת.

הקורס מומלץ מאוד לסטודנטים למדעי המחשב, שכן הוא מסייע ב"קשירת קצוות" של הנושאים השונים הנלמדים במסגרת תכנית הלימודים במדעי המחשב. הקורס מומלץ גם למורים למדעי המחשב המעוניינים לקבל מבט רחב ומעמיק על תחום התמחותם.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר **אלגוריתמיקה – יסודות מדעי המחשב** (תרגום: ת' אלמוג; האוניברסיטה הפתוחה, 1991) שהוא תרגום של:
D. Harel, *The Science of Computing: Exploring the Nature and Power of Algorithms* (Addison Wesley, 1989).

אפשר למצוא בספר תיאור של הנושאים המעניינים, העמוקים והחשובים ביותר במדעי המחשב, באופן המנותק ממחשב מסוים ומשפה מסוימת. הספר כולל גם סקירה היסטורית ורשימה ביבליוגרפית בהיקף רחב.

הסטודנטים ילמדו את הספר בעזרת מדריך למידה הכולל תרגילים, פתרונות והסברים נוספים.

מדריך הלמידה כולל גם עדכונים על בסיס הספר: D. Harel and Y. Feldman, *Algorithmics: The Spirit of Computing* (Addison Wesley, 2004).
שהוא גרסה מורחבת ומעודכנת של הספר המקורי.

פרקי הספר

- פרק 1 הקדמה וסקירה היסטורית
- פרק 2 אלגוריתמים ונתונים
- פרק 3 שפות תכנות
- פרק 4 שיטות אלגוריתמיות
- פרק 5 נכונותם של אלגוריתמים
- פרק 6 יעילותם של אלגוריתמים
- פרק 7 חוסר יעילות ואי-סבירות
- פרק 8 בעיות שאינן ניתנות לחישוב
- פרק 9 אוניברסליות אלגוריתמית וחסינותה
- פרק 10 מקבילות ובו-זמנית
- פרק 11 אלגוריתמים הסתברותיים
- פרק 12 אלגוריתמיקה ואינטליגנציה

20277 מערכות בסיסי-נתונים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: **הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java***, **מתמטיקה דיסקרטית**** (או נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה). ידיע קודם מומלץ: **הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים)**.

פיתוח הקורס: ד"ר צפורה ארליך, יעל ארד

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג את המושגים היסודיים הקשורים במערכות בסיסי נתונים. הדגש בקורס הוא על מודלים לייצוג נתונים – מודל ישויות-קשרים ומודל היחסים, על שפות שאילתות תאורטיות ומסחריות עבור מודל היחסים, וכן על דרכים למימוש על-ידי מערכות תוכנה.

ספר הקורס

A. Silberschatz, H. F. Korth and S. Sudarshan, *Database System Concepts*, 5th ed. (McGraw-Hill, 2006).

לספר הקורס נלווה מדריך למידה.

נושאי הקורס

- מבוא למערכות בסיסי-נתונים
- מודל היחסים (Relational model): אלגברה של יחסים SQL
- תחשיב יחסים
- מודל ישויות-קשרים (Entity-Relationship model)
- תיכון בסיסי-נתונים
- אינדקסים וגיבוב
- עיבוד שאילתות

תרגול

הקורס כולל תרגול במערכת תוכנה לניהול בסיסי נתונים. פרטים על התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

* או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** א (20453, 3 נ"ז) ו**מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454, 3 נ"ז), או הקורס **מבוא למדעי המחשב** (20427), שאינו מוצע עוד.
** או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20276), שאינו מוצע עוד.

20436 עקרונות פיתוח מערכות מידע*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: **הקורס מערכות בסיסי-נתונים**.

פיתוח הקורס: ד"ר צפורה ארליך, ד"ר מיה הרמן, ד"ר צביקה פירסט, רון וולכמן
יועץ: פרופ' ישראל שפיגלר

מטרות הקורס

הצגת מחזור חיי מערכת מידע תוך הדגשת הגישות השונות לפיתוח מערכות מידע המקובלות והמיושמות כיום באקדמיה ובתעשייה. הקורס יתמקד בעיקר בשלבי הגדרת הדרישות, ניתוח ועיצוב המערכת.

כמו כן, יילמד וימומש נושא בניית אב טיפוס באמצעות חבילת התוכנה ACCESS.

ספר הקורס

J. A. Hoffer, J. F. George and J. S. Valacich, *Modern Systems Analysis & Design*, 5th ed. (Addison Wesley, 2007).

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה מפורט בעברית ומדריך לשימוש בתוכנת ACCESS בעברית: ACCESS2000 סדנת לימוד (הוד-עמי, 2000).

נושאי הלימוד

- מבוא למערכות מידע
- הגדרת דרישות
- ניתוח מערכות מידע
- עיצוב מערכות מידע
- ממשק משתמש
- אב טיפוס של מערכת מידע ושימוש בתוכנת ACCESS לבנייתו
- מבוא למערכות מונחות עצמים
- נושאים נבחרים בניהול פיתוח מערכות מידע

תרגול

בקורס נדרש תרגול במערכת ACCESS. פרטים על התרגול יופיעו במדריך הלמידה.

דרישות הקורס כוללות, בין השאר, הגשת פרויקט מסכם.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20440 אוטומטים ושפות פורמליות*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: **הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java****, **מתמטיקה דיסקרטית*****. ידיע קודם מומלץ: **הקורסים חשבון אינפיניטסימלי I, אלגברה לינארית I**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל זקס, פרופ' נסים פרנסיז (כתיבה), פרופ' יהודית גל-עזר, בני פרידמן, ד"ר ענת לרנר, יוסי קאופמן, ד"ר מיכל ארמוני; בת-שבע כהן (עריכה)
יועצים: פרופ' דוד הראל, פרופ' עמירם יהודאי, פרופ' יעקב שוויקה

הקורס כלול בסדרה של קורסים המקנים את היסודות התאורטיים במדעי המחשב, ודן בבעיות מתמטיות בסיסיות המונחות ביסודם של מדעי המחשב.

מטרת הקורס היא הכרת המודלים החישוביים היסודיים והשוואת כוח החישוב שלהם, ובמקביל – הכרת המשפחות היסודיות של שפות פורמליות.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **מושגים בסיסיים**
- יחידה 2 **אוטומט סופי דטרמיניסטי**
- יחידה 3 **אוטומט סופי לא-דטרמיניסטי וביטויים רגולריים**
- יחידה 4 **תכונות של שפות רגולריות**
- יחידה 5 **אפיון אלגברי של השפות הרגולריות**
- יחידה 6 **דקדוקים**
- יחידה 7 **פינוקים וצורות נורמליות של דקדוקים חופשיי-הקשר**
- יחידה 8 **אוטומט-מחשנית**
- יחידה 9 **תכונות של שפות חופשיות-הקשר**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** א (20453, 3 נ"ז) ו**מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454, 3 נ"ז), או הקורס **מבוא למדעי המחשב** (20427), שאינו מוצע עוד.
*** או הקורס **מתמטיקה דיסקרטית** (20276), שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

20442 הנדסת תוכנה: הפשטה ועיצוב מונחה עצמים*

3 נקודות זכות ברמה רגילה + 3 ברמה מתקדמת

ידיע קודם דרוש: הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים).

פיתוח הקורס: ד"ר צפורה ארליך, אהוד לם, תמר בניה, ד"ר יצחק קניגשטיין; חגי שנידור (תרגום); יעל נויבירט, צבי שטיינר (עריכה) **יועץ:** פרופ' עמירם יהודאי

קורס זה עוסק בהנדסת תוכנה, בעקרונות הפשטה ועיצוב מונחה עצמים. הקורס שם דגש על שלב התיכון ואילך. הקורס מלמד ומציג דרך שפת עדה, שהיא שפת תכנות מונחית עצמים, עקרונות בסיסיים בהנדסת תוכנה, כגון: מודולריות, הפשטות נתונים, הסתרת מידע, ופולימורפיזם. כמו כן מציג הקורס עקרונות לכתובת משימות הרצות במקביל.

ספר הקורס

ספר הקורס, **הנדסת תוכנה ושפת עדה**, הוא תרגום של הספר:

G. Booch, *Software Engineering with Ada*, 2nd ed. (The Benjamin/Cummings Publishing Company, 1987).

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס בעזרת מדריך למידה המרחיב על נושא השימוש בירושה לבניית מערכות תוכנה.

חומר הלימוד

- 1 יחידה עקרונות הנדסת תוכנה
- 2 יחידה הצגת שפת עדה
- 3 יחידה מבני נתונים
- 4 יחידה אלגוריתמים ובקרה
- 5 יחידה מאזנים ויחידות כלליות
- 6 יחידה עיבוד במקביל ובזמן-אמיתי
- 7 יחידה פיתוח מערכות בשפת עדה
- 8 יחידה מחזור החיים וסביבת התכנות בעדה

חומר הלימוד כולל גם מקראה ובה מאמרים בנושאים נבחרים בהנדסת תוכנה.

תרגול

בקורס נדרש תרגול מעשי במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

20465 מעבדה בתכנות מערכות*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורס מבוא למדעי המחשב ושפת Java.**

פיתוח הקורס: פרופ' ראובן אביב, ד"ר יצחק הרץ, מיכל אבימור

המעבדה מהווה את הקורס היישומי הבסיסי במסלול הלימודים לתואר במדעי המחשב, והיא מקנה לסטודנטים את עיקרי הידע היישומי אשר יידרש מהם במהלך הלימודים.

המעבדה מתמקדת בתחומים הבאים:

א. הכרה יסודית של שפת C ושל עקרונות התכנות המובנה.

לימוד ויישום של עקרונות תכנות אוניברסליים, כגון: הפשטה, שימוש נכון במבני נתונים, בניית קוד מאבני בנין פשוטות ככל האפשר, שימוש בספריות, כתיבת פונקציות ספריה, תיעוד, חלוקה למודולים, הסתרת מידע, וכתובת קוד שאינו תלוי-מכונה.

ב. היכרות עם המבנה של מערכת ההפעלה Unix.

שפת C קשורה באופן מובהק למערכת Unix, המעבדה מנוהלת מעל מערכת הפעלה ממשפחה זו, מערכת Linux, וגרסה שלה תותקן במחשב האישי. בסיום המעבדה מגיעים הלומדים לרמה של משתמש בקיא במערכת. התרגילים מבטיחים היכרות מעמיקה עם קריאות המערכת (System calls), וכוללים שימוש בתכניות שירות ובכלי ניהול, כמו גם כתיבה של תכניות שירות חדשות.

ספר הקורס

B. W. Kernigham, D. M. Ritchie, *The C programming Language* (Prentice Hall, 1988).
חומר הלימוד כולל מדריך למידה, ערכה להתקנת מערכת ההפעלה Linux, ומדריך נוסף להתקנה ולשימוש במערכת זו.

בתרגול מושם דגש מיוחד על עקרון הניידות (Portability). התרגילים נבדקים על שתי מערכות הפעלה שונות, במקביל.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 – **קורסים חופפים**.

** או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** (20453, 3 נ"ז) ו**מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454, 3 נ"ז) או הקורס **מבוא למדעי המחשב** (20427), שאינו מוצע עוד.

20364 קומפילציה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

ידיע קודם דרוש: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידיע קודם דרוש: הקורסים **אוטומטים ושפות פורמליות**, **מעבדה בתכנות מערכות**.*

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, בני פרידמן; יהודית גוגנהיימר (עריכת מדריך הלמידה) **יועץ:** פרופ' עמירם יהודאי

מטרת הקורס

הקורס נועד להציג עקרונות של תיכון קומפילרים (מהדרים) וטכניקות למימוש. מושם דגש על פתרון בעיות כלליות שמציב תיכון של מתרגמי שפות, ללא תלות בשפת מקור או במכונת יעד ספציפית.

בסיום הקורס יידרשו הסטודנטים לבצע פרויקט תכנות בהיקף רחב, שעיקרו מימוש קומפילר לשפת תכנות פשוטה שתוגדר לצורך זה.

ספר הקורס

A. V. Aho, R. Sethi, J. D. Ullman and M. S. Lam, *Compilers – Principles, Techniques, and Tools*, 2nd ed. (Addison Wesley, 2006).

הסטודנטים ילמדו פרקים מתוך ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

פרקי הלימוד (לא כל הפרקים יילמדו במלואם)

- 1 פרק **מבוא**
- 2 פרק **מתרגם מונחה תחביר פשוט**
- 3 פרק **מנתח לקסיקלי**
- 4 פרק **מנתח תחבירי**
- 5 פרק **תרגום מונחה תחביר**
- 6 פרק **יצירת קוד ביניים**
- 7 פרק **סביבת זמן הריצה**
- 8 פרק **יצירת קוד**
- 9 פרק **אופטימיזציה שאינה תלויה מכונה**

תרגול

בקורס נדרש תרגול במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

* או הקורס **מבוא לתכנות מערכות ושפת C** (20386), שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי המחשב

20594 מערכות הפעלה*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית. ידע קודם דרוש: הקורסים **מעבדה בתכנות מערכות**, **** מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים** (או **מבני נתונים**) ו**ארגון המחשב** (או **ארגון המחשב ותכנות**).

פיתוח הקורס: פרופ' ראובן אביב, ד"ר יצחק הרץ, אלכס קוגן, דוד שריאל

מטרות הקורס

- הכרת העקרונות התכנוניים והמבניים העומדים ביסודה של כל מערכת הפעלה מודרנית.
- יישום מעשי של עקרונות אלו באמצעות תרגילי תכנות מתקדמים במערכת ההפעלה Linux.

חומר הלימוד כולל פרקים מתוך הספרים: A. S. Tanenbaum, *Modern Operating Systems*, 2nd ed. (Prentice Hall, 2001)

W.R. Stevens and S.A. Rago, *Advanced Programming in the UNIX Environment*, 2nd ed. (Prentice Hall, 2005)

ומדריך למידה בעברית.

חומר הלימוד כולל גם חומר עזר המתאר את קריאות המערכת של Unix ומסביר את השימוש בהן וכן חומר העוסק בהתקנה ובניהול של מערכת Linux.

פרקי הלימוד

- פרק 1 רעיונות העומדים ביסוד מערכות הפעלה מודרניות והתפתחותם ההיסטורית
- פרק 2 יצירת תהליכים ותהליכונים ותזמונם, קטעים קריטיים ובעיות של תיאום ותקשורת
- פרק 3 בעיית הקיפאון (Deadlock) והדרכים להתמודד עמה
- פרק 4 ניהול זיכרון
- פרק 5 מתקני קלט/פלט
- פרק 6 מערכות הקבצים
- פרק 9 בעיות בטיחות ושיטות הגנה בפני פריצה
- פרק 10 מבנה מערכות ההפעלה Unix ו-Linux
- פרק 11 מבנה מערכת ההפעלה Windows 2000

הקורס כולל מטלות עיוניות ותרגילי תכנות בשפת C בסביבת Linux. לכך נדרשת יכולת תכנות גבוהה בשפת C.

הלימוד בקורס מתבסס על קריאה עצמית של הפרקים בספר הקורס. קריאה זו מלווה ומכוונת על-ידי מדריך למידה בעברית, הכולל הסברים על הנושאים העיקריים בפרק ושאלות לתרגול.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 – בידיעון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **מבוא לתכנות מערכות ושפת C** (20386), שאינו מוצע עוד.

20585 מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **אלגוריתמים****, **אוטומטים ושפות פורמליות**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **אלגברה לינארית I**, **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב**.

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוטוב, ד"ר תמיר טסה **יועצים:** ד"ר אלעזר בירנבוים, דניאל רייכמן

הקורס עוסק בשאלות הנוגעות ליכולות ולמגבלות החישוב של מחשבים. תחום זה הוא מרכזי בתאוריה של מדעי המחשב ובעל חשיבות מעשית רבה. חלקו הראשון של הקורס עוסק בתורת החישוביות ודן בשאלה "מה ניתן לחשב?". החלק השני של הקורס עוסק בתורת הסיבוכיות ודן בשאלה "מה ניתן לחשב באופן יעיל?".

ספר הקורס

M. Sipser, *Introduction to the Theory of Computation*, 2nd edition (Boston: Thomson, 2006).

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית, בעזרת מדריך למידה בעברית.

נושאי הקורס

חלק א: תורת החישוביות

- מכונות טיורינג
- בעיות כריעות ובעיות שאינן כריעות, אי-כריעותה של בעיית העצירה
- רדוקציות, משפט רייס
- נספח –

נושאים מתקדמים בחישוביות: משפט הרקורסיה, כריעות של תורות לוגיות

חלק ב: תורת הסיבוכיות

- סיבוכיות זמן, המחלקות P ו-NP
- שלמות ב-NP, משפט קוק, רדוקציות פולינומיאליות
- סיבוכיות מקום, המחלקה PSPACE, המחלקות L ו-NL, שלמות ב-NL
- משפטי היררכיה
- נושאים מתקדמים בסיבוכיות: אלגוריתמי קירוב לבעיות NP-קשות, אלגוריתמים הסתברותיים, המחלקות RP, BPP, בדיקת ראשוניות

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 – בידיעון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **אלגוריתמים בתורת הגרפים**, שאינו מוצע עוד.

20595 כריית מידע

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב** או הקורס **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**, הקורס **מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים** או הקורס **מבני נתונים**. ידע קודם מומלץ: **הסקה סטטיסטית, אלגוריתמים**.

פיתוח הקורס: ד"ר מרק לסט, ד"ר מיה הרמן **יועצים:** פרופ' אהוד גודס, ד"ר צפורה ארליך

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג שיטות עיקריות של כריית מידע ויישומן לפתרון בעיות אמיתיות. בקורס יוצגו השלבים העיקריים של כריית המידע, תוך הדגשת הליך טיוב הנתונים. כמו כן, יוצגו וינותחו מספר אלגוריתמים חשובים בתחום כריית המידע.

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על הרצאות מצולמות (בעברית) של ד"ר מרק לסט, ועל מצגות המלוות אותן (באנגלית ובעברית). הסטודנטים יקבלו תקליטורים ובהן ההרצאות והמצגות. חומר הלימוד מבוסס גם על הספר:

J. Han and M. Kamber, *Data Mining: Concepts and Techniques*, 2nd ed. (Morgan Kaufmann, 2006).

לחומר הלימוד מצורף מדריך למידה (בעברית) המכיל דוגמאות נוספות, הסברים והנחיות ללימוד ולשילוב בין חומרי הלימוד השונים (ההרצאות, המצגות והספר).

נושאי הלימוד

- השלבים העיקריים של כריית המידע
- תורת המידע
- טיוב נתונים
- סיווג וחיזוי
- עצי החלטה
- רשתות אינפ-עמומות
- למידה בייסיאנית
- למידה מבוססת תצפיות
- חוקי הקשר
- ניתוח אשכולות
- בחירת מאפיינים
- נושאים מתקדמים בכריית מידע

תרגול

בקורס נדרש תרגול במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

20554 תכנות מתקדם בשפת Java

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הבינליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים), ואחד מבין הקורסים מעבדה בתכנות מערכות* או הנדסת תוכנה: הפשטה ועיצוב מונחה עצמים**.

פיתוח הקורס: תמר בניה, פרופ' גדי טאובנפלד, פרופ' ראובן אביב

מטרת הקורס

Java היא שפת תכנות מודרנית הזוכה לפרסום רב בעיקר עקב האפשרות להשתמש בה בצורה נוחה ברשת האינטרנט. מטרת הקורס היא ללמד עקרונות תכנות מתקדמים באמצעות שפת Java.

הקורס שם דגש על עקרונות תכנות מונחה עצמים, תכנות מרובה תהליכים, ממשק משתמש גרפי ופיתוח תכניות הרצות בסביבת האינטרנט. הקורס ניתן ברמה מתקדמת ומניח שהסטודנטים יודעים לתכנת ברמה גבוהה; זמן קצר בלבד יוקדש בתחילת הקורס ללימוד התחביר של השפה.

ספר הקורס

H. M. Deitel, P. J. Deitel, *Java: How to Program*, 6th ed. (Prentice Hall, 2005).

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה מפורט בעברית.

נושאי הלימוד

- תכנות מונחה עצמים
- יצירת ממשק משתמש גרפי
- תכנות מרובה תהליכים
- כתיבת יישומים ויישומונים
- תקשורת ומערכות שרת-לקוח

20580 מבוא לקריפטוגרפיה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הבינליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים מתמטיקה דיסקרטית*, אלגברה לינארית I, הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, מבוא למדעי המחשב ושפת Java**. ידע קודם מומלץ: הקורסים מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים, מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות.

פיתוח הקורס: ד"ר תמיר טסה
יועצים: פרופ' אלי ביהם, ד"ר יהודה לינדל

קריפטוגרפיה היא מדע העוסק באבטחת מידע. אבטחת מידע אינה רק הצפנה ופענוח, אלא גם אותנטיקציה, זיהוי, שלמות המידע, שיתוף סודות, הסתרת מידע ועוד נושאים רבים הקשורים לאבטחת ההעברה והעיבוד של מידע.

הקורס מכסה את הנושאים הבסיסיים בקריפטוגרפיה: שיטות קריפטוגרפיות קלאסיות, "תורת שנון" של סודיות, שיטות סימטריות מודרניות (ביחוד AES, 3-DES, DES), אופני הפעלה שונים של שיטות סימטריות, קודים לאותנטיקציה של הודעות, פונקציות תמצות (hash), שיטות מפתח פומבי – הצפנה (RSA, רבין ואל-גמאל), פרוטוקול דיפי-הלמן, חתימות דיגיטליות (אל-גמאל, שטר, DSA ורביץ), וסכמות לשיתוף סודות.

ספר הקורס

D.R. Stinson, *Cryptography: Theory and Practice*, 3rd ed. (Chapman & Hall/CRC, 2006).

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

* או הקורס מתמטיקה דיסקרטית (20276), שאינו מוצע עוד.

** או שני הקורסים מבוא למדעי המחשב ושפת Java (20453, 3 נ"י) ומבוא למדעי המחשב ושפת Java ב (20454, 3 נ"י) או את הקורס מבוא למדעי המחשב (20427), שאינו מוצע עוד.

20582 מבוא לרשתות תקשורת מחשבים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הבינליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: אחד מהקורסים הסתברות לתלמידי מדעי המחשב, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, תורת ההסתברות, וכן הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים). ידע קודם מומלץ: הקורס אלגוריתמים.

פיתוח הקורס: ד"ר ענת לרנר, דוד לופו

הקורס נועד להציג את העקרונות של רשתות תקשורת מחשבים, ולספק כלים לניתוח מתמטי של פרוטוקולי תקשורת. הקורס מבוסס על מודל שכבות, הקרוב ברוחו למודל TCP/IP, המחלק את רמות ההפשטה לחמש שכבות.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על הספר:

A. S. Tanenbaum, *Computer Networks*, 4th ed. (Prentice Hall, 2003).

הסטודנטים ילמדו את 7 הפרקים הראשונים של הספר (באנגלית) בעזרת מדריך למידה (בעברית) הכולל: הבהרות, דוגמאות ותרגילים.

נושאי הקורס

- **מבוא:** מבוא לרשתות תקשורת בכלל ולמודל חמש השכבות בפרט; מודלים אחרים של שכבות; ארגוני תקינה; פירוש כמה תקנים חשובים; דוגמאות לסוגים שונים של רשתות.
- **השכבה הפיזית:** ניתוח תאורטי של תקשורת נתונים; סוגי הערוצים; שיטות ריבוב; שיטות מיתוג; טכנולוגיית ADSL; רשתות סלולריות; תקשורת לוויינית.
- **שכבת הערוץ:** קודים לגילוי ותיקון שגיאות; בקרת זרימה; שיטות לאפיון ובדיקת נכונות של פרוטוקולים; דוגמאות לפרוטוקולי שכבת הערוץ; שכבת הערוץ ברשת האינטרנט.
- **תת-השכבה לבקרת הגישה לערוץ:** פרוטוקולים של גישה לערוץ משותף; תקן 802.3 לרשתות מקומיות (Ethernet); תקנים לרשתות אלחוטיות (802.11, 802.16, Bluetooth).
- **שכבת הרשת:** אלגוריתמי ניתוב סטטיים ודינמיים; חיבור בין רשתות (Internetworking); שכבת הרשת ברשת האינטרנט (הפרוטוקולים IP, OSPF, BGP).
- **שכבת התובלה:** שירותי שכבת התובלה; מרכיבי פרוטוקול בשכבת התובלה: הקמת קשר וניתוק, בקרת זרימה, ניהול חוצצים, בקרת שגיאות, התאוששות מנפילות ועוד; פרוטוקולי תובלה ברשת האינטרנט: UDP ו-TCP; TCP; RPC; wireless; wireless TCP; UDP.
- **שכבת היישום:** מערכת DNS; עקרונות פרוטוקולים בסיסיים ליישום הדואר האלקטרוני ויישומי WWW נפוצים.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

* או הקורס מבוא לתכנות מערכות ושפת C (20386), שאינו מוצע עוד.

** או הקורס הנדסת תוכנה ושפת עדה, שאינו מוצע עוד.

20574 מימוש מערכות בסיס-נתונים*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או מבני נתונים), מערכות בסיס-נתונים. ידע קודם מומלץ: הקורס עקרונות מערכות הפעלה.

פיתוח הקורס: פרופ' אהוד גודס, יעל ארד

הקורס עוסק בארכיטקטורה של מערכות תוכנה לניהול בסיס נתונים, וכן בעקרונות ובאלגוריתמים שעליהם מבוססים רכיבים שונים של מערכות אלה. ההתייחסות העיקרית היא לבסיסי נתונים יחסיים.

ספר הקורס

R. Ramakrishnan and J. Gehrke, *Database Management Systems*, 3rd ed. (McGraw Hill, 2003).

הסטודנטים ילמדו פרקים מתוך ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

נושאי הלימוד

- אחסון הנתונים בזיכרון החיצוני; מבני אינדקס שונים
- עיבוד וייעול שאילתות
- ניהול תנועות (טרנזקציות): בקרת גישה בו-זמנית של תנועות לבסיס הנתונים; גיבוי והתאוששות מנפילות

הקורס כולל מטלות תכנותיות. המטלות התכנותיות עוסקות במימוש הרכיבים השונים של מערכת DBMS עליהם לומדים בקורס. המטלות תיכתבנה בשפה עילית כלשהי (C, Java, C++ או בשפה דומה שבה הסטודנט שולט היטב).

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

20562 גרפיקה ממוחשבת

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים אלגברה לינארית I, חשבון אינפיניטסימלי I, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי B (או שני הקורסים חשבון אינפיניטסימלי II וחשבון אינפיניטסימלי III), מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים, מעבדה בתכנות מערכות.*

פיתוח הקורס: פרופ' ראובן אביב, ד"ר מירי אביגל, ד"ר גיק וינשטיין, קונסטנטין מירקין; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג את היסודות התאורטיים שעליהם מבוססת הגרפיקה הממוחשבת, וללמד כיצד ליישם לשם יצירת תמונות מדגם דו-ממדי או תלת-ממדי. בקורס יידונו מבני המערכות הגרפיות, היסודות המתמטיים והפיסיקליים שלהן וכן האלגוריתמים ומבני הנתונים שעליהם הן מבוססות. כמו כן, יידונו שיטות לדיגום עצמים תלת-ממדיים וליצירת תמונות צבע מצאיאותיות. בקורס יילמד השימוש בחבילת תוכנה גרפית. הסטודנטים יוכשרו לכתוב יישומים גרפיים בשפה עילית ובעזרת חבילת התוכנה.

הסטודנטים יבצעו מטלות תאורטיות ותכנותיות וכן פרויקט תוכנה.

ספר הקורס

D. Hearn and M. P. Baker, *Computer Graphics with OpenGL*, 3rd ed. (Prentice Hall, 2004).

הסטודנטים ילמדו פרקים מספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

נושאי הלימוד

- מבוא לגרפיקה ממוחשבת
- ציור תמונות במחשב בעזרת חבילת תוכנה גרפית
- צורות פלט בסיסיות
- טרנספורמציות גיאומטריות דו-ממדיות ותלת-ממדיות
- צפייה דו-ממדית ותלת-ממדית
- ייצוג עצמים תלת-ממדיים
- תיכון עקומות ומשטחים
- מודלים של הארה
- עקיבת קרניים

20581 חישוביות ביולוגית

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (או הקורס הסתברות לתלמידי מדעי המחשב), הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או הקורס מבני נתונים), הקורס חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי A (או הקורס חשבון אינפיניטסימלי I), הקורס אלגברה לינארית I (או הקורס אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע). ידע קודם מומלץ: הקורסים אוטומטים ושפות פורמליות, מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות,* אלגוריתמיקה – יסודות מדעי המחשב, אלגוריתמים, וכן הקורס אשנב למדעי החיים (או שני הקורסים ביולוגיה כללית A, ביולוגיה כללית B).

פיתוח הקורס: אהוד לס (כתיבה), יאיר חורש; חוה ניומן (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' רון אוגור

הקורס נועד בארבע נקודות ממשק בין ביולוגיה ומדעי המחשב: אוטומטים תאיים, חישוב מולקולרי, אלגוריתמים אבולוציוניים ורשתות נוירונים.

המשותף לכלים אלה הוא יכולתם של מודלים פשוטים לתאר התנהגות מורכבת או לפתור בעיה סבוכה (לדוגמה בעיות שלמות ב-NP).

במהלך הקורס נסתכל על מערכות ביולוגיות במשקפיים של מדעי המחשב ולהיפך, ונעמוד על התכונות היחודיות והמשותפות של שני העולמות. החומר הנלמד בקורס רלוונטי למגוון עצום של שימושים אקדמיים ויישומיים.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על מקראה המכילה מאמרי יסוד בתחום, ועל מדריך למידה.

* הקורס סיבוכיות חישובית (20545, 4 נ"ז) או הקורס חישוביות ומבוא לסיבוכיות (20365, 6 נ"ז), שאינם מוצעים עוד.

* או הקורס מבוא לתכנות מערכות ושפת C (20386), שאינו מוצע עוד.

20368-20375, 20388-20390, 20552

סמינר במדעי המחשב

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: לפחות 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות האנגליות ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים, ובכללם סיום קורסים בציון מתאים. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

מטרת הסמינר ללמוד נושא מתקדם בתחום תאורטי או מעשי של מדעי המחשב. תוכן הסמינר ומבנהו ייקבעו לכל סטודנט בנפרד על-ידי מנחה הסמינר.

במסגרת הסמינר יתבקש הסטודנט ללמוד נושא מתקדם מספרים ו/או ממאמרים, להגיש עבודה בכתב ולהרצות לפני קבוצת סטודנטים ואנשי סגל.

הסטודנט יוכל להירשם לסמינר רק לאחר התייעצות אישית ואישור של האחראי לסמינרים.

רשימת הסמינרים

20368	סמינר בהנדסת תוכנה
20369	סמינר באנליזה נומרית
20370	סמינר בחישוביות
20371	סמינר במערכות בסיס-נתונים
20372	סמינר בבינה מלאכותית
20373	סמינר במערכות מידע
20374	סמינר בקריפטוגרפיה
20375	סמינר בנושא מיוחד במדעי המחשב
20388	סמינר בתקשורת/אלגוריתמים מבוזרים
20389	סמינר במערכות הפעלה
20390	סמינר באלגוריתמים
20552	סמינר בביאומטרטיקה
20560	סמינר: ממדעי המחשב להוראתם – רקע, התפתחות וסוגיות נבחרות*
20583	סמינר במערכות מקבילות

הערה: מספר הסטודנטים בכל אחד מהסמינרים מוגבל. לא בכל סמסטר יוצעו כל הסמינרים.

20560 סמינר: ממדעי המחשב להוראתם – רקע, התפתחות וסוגיות נבחרות

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: לפחות 36 נקודות זכות במדעי המחשב וכן עמידה בדרישות האנגליות ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסמינר: פרופ' יהודית גל-עזר, ד"ר אלה צור

מטרות הסמינר

- ללמוד נושאים אחדים החשובים להשכלה הכללית של העוסקים בתחום ושל מורים בתחום; נושאים אלה מקנים ראייה רחבה ועמוקה של התחום, ובדרך כלל אינם נלמדים בתכנית לתואר בוגר במדעי המחשב.
- להציג בעיות שהתעוררו בהקשר של ההוראה, לדון בהן ולהציע פתרונות או גישות להתמודד עמן.
- להכיר תכניות לימודים במדעי המחשב, בארץ ובעולם, ברמה אקדמית וברמה תיכונית.

הסמינר מומלץ למורים שכבר מלמדים מדעי המחשב, אך מעוניינים להשלים את השכלתם; לפרחי הוראה העומדים לסיים את לימודי התואר הראשון במדעי המחשב; לפרחי הוראה בוגרי מדעי המחשב. כן מוצע הסמינר למתעניינים בנושאים המפורטים להלן, שרובם אינם נלמדים בתכנית לתואר בוגר במדעי המחשב.

נושאי הסמינר*

- היסטוריה על קצה המזלג
- מה הם מדעי המחשב
- תכניות לימודים במדעי המחשב
- מורים למדעי המחשב
- סוגיות בהוראת מדעי המחשב
- דרכים חדשניות בהוראת המקצוע

מבנה הסמינר ואופן הלימוד

הסמינר מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדריך למידה. הסטודנטים יידרשו להשתתף בשני מפגשי הנחיה, להגיש עבודה סמינריונית בכתב ולהציג אותה.

20596 שפת פרולוג והיבטים לבינה מלאכותית*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגליות ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס מתמטיקה דיסקרטית: תורת הקבוצות, קומבינטוריקה ולוגיקה** או הקורס לוגיקה מתמטית או הקורס נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה: פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית, הקורס מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (או הקורס מבני נתונים). ידע קודם מומלץ: הקורס אלגוריתמים.

פיתוח הקורס: פרופ' יהודית גל-עזר, אילנה בס; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

מטרות הקורס

1. להכיר שפת תכנות לוגי.
2. ללמוד עקרונות, שיטות וטכניקות של בינה מלאכותית וליישם בשפת פרולוג.

ספר הקורס

I. Bratko, *PROLOG Programming for Artificial Intelligence*, 3rd ed. (Addison Wesley, 2001).

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

נושאי הלימוד

חלק I שפת פרולוג

חלק II בינה מלאכותית – יישומים באמצעות שפת פרולוג:

- שיטות חיפוש קלאסיות
- חיפוש היוריסטי
- גרפים מסוג AND/OR לייצוג ולפתרון בעיות
- מערכות מומחה וייצוג ידע
- משחקים – עקרון minimax, אלגוריתם אלפא-ביתא

דרישות הקורס

דרישות הקורס כוללות, בין השאר, הרצת תכניות מחשב במשך הסמסטר וכן הגשת פרויקט סיכום בסוף הקורס. הפרויקט יהיה תרגיל מחשב בהיקף גדול כדוגמת מימוש של מערכת מומחה מסוימת באמצעות פרולוג, תכנית המשחקת משחק וכדומה. הפרויקט יוגש כחודש וחצי לאחר סיום הסמסטר.

תרגול

בקורס נדרש תרגול מעשי במחשב. פרטים על שיטת התרגול יופיעו בחוברת הקורס.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 – קורסים חופפים.

** או הקורס מתמטיקה דיסקרטית (20276), שאינו מוצע עוד.

* תיאור הקורס מופיע בנפרד.

* ייתכנו שינויים בנושאי הסמינר.

20503 סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. סיום בציון מתאים של הקורס תכנות מתקדם בשפת Java. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה: תמר בניה, פרופ' גדי טאובנפלד

מטרת הסדנה

שפת Java היא שפת תכנות מודרנית הזוכה לפרסום רב בעיקר עקב האפשרות להשתמש בה בצורה נוחה ברשת האינטרנט. מטרת הסדנה ללמד כיצד ניתן להשתמש בשפת התכנות Java לצורך ביצוע פרויקטים בסביבת רשת האינטרנט. הסדנה ניתנת ברמה מתקדמת, וההנחה היא שהסטודנטים יודעים לתכנת בשפת Java.

במסגרת הסדנה יתבקשו הסטודנטים ללמוד נושא מתקדם מספרים ו/או ממאמרים, להגיש פרויקט ולהרצות לפני קבוצת סטודנטים ואנשי סגל.

ספר הלימוד

H. M. Deitel, P. J. Deitel and S. E. Santry, *Advanced Java 2 Platform: How to Program* (Prentice Hall, 2002).

נושאי הסדנה כוללים: RMI, JDBC, JavaBeans, XML, J2ME, JMS, EJB, JSP, Servlets.

הערה: מספר הסטודנטים בסדנה מוגבל.

20587 סדנה במערכות הפעלה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס עקרונות מערכות הפעלה. יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה: פרופ' ראובן אביב, ד"ר יצחק הרץ, דוד שריאל

הסדנה עוסקת בשאלה כיצד מטפלת מערכת Linux בנושאים הבאים: טיפול בפסיקות ובחריגות, פנייה לזיכרון, ניהול תהליכים, סיגנלים, מערכות קבצים, תקשורת תהליכים, חוצצים ומערכות I/O. בחלקה השני, הסדנה עוסקת בנושאים מתקדמים נוספים במערכות הפעלה המצויים בקו התפר בין חומרה לתוכנה: תהליכים ותהליכונים, IPC, קיפאון והרעבה, תזמון CPU, זיכרון פיזי וזיכרון וירטואלי, דיסקים ומערכות קבצים.

הסטודנטים נדרשים לכתוב פרויקט שבו יתמודדו עם בעיות תכנות אמיתיות, הלקוחות בין היתר מפרויקטים של הקוד הפתוח (open source code projects). הפרויקטים המוצעים יהיו יישום של החומר הנלמד בסדנה.

ספר הלימוד

D. P. Bovet and M. Cesati *Understanding the Linux Kernel*, 3rd ed. (O'Reilly, 2005).

20588 סדנה בתקשורת מחשבים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב ובכללן הקורס: **מבוא לרשתות תקשורת מחשבים***, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס **מערכות הפעלה****. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה: פרופ' ראובן אביב, דני כלפון

הסדנה עוסקת בפיתוח יישומי תקשורת, ומתמקדת בכתיבת פתרונות לבעיות תקשורת על-ידי שימוש בפרוטוקולים שונים, שחלקם נלמדו בקורס **מבוא לרשתות תקשורת מחשבים** (20582). במסגרת הסדנה יתבקשו הסטודנטים להרצות בפני קבוצת הלימוד, וכן יתכננו ויממשו פרויקט מסכם בהיקף גדול.

סביבת הפיתוח היא .NET. לא נדרש ידע קודם בשימוש בסביבה זו, אך רצוי ניסיון קודם בפיתוח תוכנה בשפה עילית מכוונת עצמים כגון: JAVA, C++. במהלך הסדנה יילמד הידע הדרוש לפיתוח יישומי תקשורת בשפת C#.

חומר הלימוד

הלימוד מתבסס על הספר:

R. Blum, *C# Network programming* (Sybex, 2003).

ועל מדריך למידה מפורט.

נושאי הסדנה

- שפת C#
- תכנות יישומי תקשורת
- Sockets סינכרוניים וא-סינכרוניים
- שימוש ב-Threads לכתובת
- MultiThreaded Servers
- IP MultiCasting
- תפיסת חבילות וניתוח חבילות בזמן אמת
- מימוש פרוטוקולי תקשורת

הערה: מספר הסטודנטים בסדנה מוגבל.

* או הקורס רשתות תקשורת מחשבים ב (20550), שאינו מוצע עוד.

** או הקורס עקרונות מערכות הפעלה (20354), שאינו מוצע עוד.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעי המחשב

לוגיקה למדעי המחשב (20466) (ר) – משובץ
במתמטיקה, עמ' 145.

אנליזה נומרית (20462) (ר) – משובץ במתמטיקה,
עמ' 151.

תורת הקודים (20296) (ר) – משובץ במתמטיקה,
עמ' 152.

שיטות נומריות לפתרון משוואות דיפרנציאליות
רגילות (20366) (מ) – משובץ במתמטיקה, עמ' 155.

20586 סדנה בתכנות מכון עצמים*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב וסיימו בציון מתאים את אחד מהקורסים: **תכנות מתקדם בשפת Java**, **הנדסת תוכנה: הפשטה ועיצוב מונחה עצמים**. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה (מהדורה ראשונה): פרופ' ראובן אביב, מיכל אשרמן, דני כלפון

פיתוח הסדנה (מהדורה מעודכנת): פרופ' דוד לורנץ, דני כלפון

הסדנה תציג נושאים בעיצוב תוכנה מונחית עצמים תוך שימוש בשפת התכנות C# ופלטפורמת NET, הזוכות להצלחה רבה בשוק מפתחי התוכנה, בעיקר בשל התמיכה הנרחבת של שפת C# בעקרונות תכנות מונחה עצמים, וכן בשל הגמישות הרבה של פלטפורמת NET, הכוללת תמיכה במגוון של שפות תכנות וכלים חזקים לפיתוח יישומים גרפיים, עיבוד מידע, יישומי מולטימדיה, תקשורת ויישומי אינטרנט.

במסגרת הסדנה יתבקש הסטודנט להרצות בפני קבוצת סטודנטים ואנשי סגל על נושא מתקדם בעיצוב תוכנה מונחית עצמים ולהגיש פרויקט בהיקף גדול, שבו יובאו לידי ביטוי הידע והכלים שנרכשו במהלך הסדנה.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על מאמרים בתחום ועל הספרים: E. Gamma, R. Helm, R. Johnson, J.M. Vissides, *Design Patterns: Element of Reusable Object-Oriented Software* (Addison-Wesley, 1995).

A. Troelsen, *Pro C# 2008 and the .NET 3.5 Platform*, 4th ed. (Apress, 2007).

נושאי הלימוד

Design patterns, UML, Modeling Tools, C# interfaces, collections, Object serialization, WPF, ADO.NET, XML, ORM.

20563 סדנה בבסיס-נתונים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות במדעי המחשב, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. סיום בציון מתאים של הקורס **מערכות בסיס-נתונים**. ככלל, יתקבלו רק סטודנטים שכבר סיימו בהצלחה או עומדים לקראת סיום של קורס מתקדם אחד לפחות במדעי המחשב. ההרשמה לסדנה מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

פיתוח הסדנה: פרופ' אהוד גודס, יעל ארד

מטרות הסדנה

הסדנה עורכת היכרות עם נושאים נבחרים בבסיס-נתונים וכוללת התנסות בשימוש בתוכנה מתקדמת לניהול בסיס-נתונים.

במסגרת הסדנה יתבקשו הסטודנטים לבנות יישום של בסיס נתונים בהיקף רחב, להרצות בפני קבוצת הלימוד ולהגיש פרויקט באחד הנושאים הנבחרים. התרגול יתבצע במערכת Oracle. קיימת אפשרות להוריד את התוכנה מהאינטרנט ולהתקנה בבית.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס בעיקר על פרקים מתוך הספר: P. M. Lewis, A. Bernstein and M. Kifer, *Databases and Transaction Processing. An Application-Oriented Approach* (Addison Wesley, 2002)

וכן על מאמרים וחומר מהאינטרנט, הרצאות הסטודנטים וצוות ההוראה, ושימוש בתיעד תוכנת התרגול.

נושאי הלימוד

- ניתוח ותכנון המערכת; הגדרת סכימה
- הגדרת אילוצים ואכיפתם
- Triggers ובסיס-נתונים אקטיביים
- שיכון SQL בשפה מארחת; SQL דינמית; JDBC, ODBC
- תיכון לוגי ופיזי וכוונן
- עבודה עם אובייקטים מורכבים
- XML ומידע באינטרנט
- מחסון מידע וכריית מידע

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

מדעים

מדעי המחשב

תואר ראשון

הפניות לקורסים נוספים

קורסים לתואר שני במדעי המחשב

- נושאים נבחרים באלגוריתמים (22910)** – משובץ בעמ' 287 (מומלץ לתלמידי תואר ראשון במדעי המחשב. אין צורך באישור יועץ להרשמה).
- קורסים נוספים משובצים בעמ' 289-295.** לימודם במסגרת תואר ראשון מותנה במספר קריטריונים המפורטים להלן:
- הסטודנט צבר לפחות 12 נ"ז מתקדמות לתואר ראשון, סיים את כל קורסי החובה במתמטיקה ובמדעי המחשב והממוצע שלו הוא לפחות 80.
 - הסטודנט קיבל אישור בכתב מיועץ למדעי המחשב.
 - סטודנט לתואר ראשון יוכל ללמוד עד שני קורסים מתואר שני. ללימוד יותר משני קורסים מתואר שני יש צורך באישור הוועדה לאישור תכניות לימודים.
 - מספר הסטודנטים בקורסי התואר השני מוגבל. הקבלה של סטודנטים מתואר ראשון תיעשה בהתאם למספר המקומות הפנויים לתלמידי תואר ראשון.

קורסי מתמטיקה שהם חובה לתואר במדעי המחשב

מתמטיקה דיסקרטית (20283) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 144.

אלגברה לינארית I (20109) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 145.

חשבון אינפיניטסימלי I (20106) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 147.

חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (20423) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 146 או **חשבון אינפיניטסימלי II (20212)** (ר) ו**חשבון אינפיניטסימלי III (20224)** (ר) – משובצים במתמטיקה, עמ' 147.

הסתברות לתלמידי מדעי המחשב (20425) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 149.

קורסים מתמטיים המומלצים לתלמידי מדעי המחשב

תורת הגרפים (20295) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 151.

מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים (20297) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 152.

משוואות דיפרנציאליות רגילות I (20280) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 150.

לוגיקה מתמטית (20327) (מ) – משובץ במתמטיקה, עמ' 155.

קורסי שירות (לא למדעי המחשב)
יישומי מחשב למדעי הרוח (10160) (פ) – משובץ במדעי הרוח – כללי, עמ' 19.

יישומי מחשב למדעי החברה (10159) (פ) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 77.

יישומי מחשב למדעים (20126) (פ) – משובץ במדעים – כללי, עמ' 143.

תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה וניהול (10579) (מ) – משובץ בהנדסת תעשייה וניהול, עמ' 223.

20122 תזונה*

3 נקודות זכות ברמה פתיחה

4 ידע קודם מומלץ: הקורסים **ביולוגיה כללית** א, **ביולוגיה כללית ב**.

פיתוח הקורס: ד"ר אילנה זילבר-רוזנברג (כתיבה); נילי וייס, אהובה קרן (עריכה)
יועצים: פרופ' אילנה בלום, פרופ' מנפרד גרין, פרופ' אברהם קוניין, ד"ר אדית מיטרינג, ד"ר דורית ניצן-קלוסקי, ד"ר יואל קלמס, ד"ר אברהם רשף

הקורס מיועד לסטודנטים למדעי החיים ולסטודנטים מתחומי ידע אחרים המתעניינים בנושא תזונה האדם.

תזונה היא נושא המשלב ידע תאורטי עם ידע שניתן ליישמו בחיי היומיום. במהלך הקורס יתודעו הסטודנטים להשפעה שיש לתזונה, כגורם סביבתי דומיננטי, על התהליכים בגוף האדם. הקורס מציג את הנושאים העיקריים הקשורים לתזונתו של האדם הבריא לאורך מסלול חייו, וכן את התזונה המומלצת במצבי מחלה שונים. הקורס מאפשר הכרה מעמיקה עם רכיבי התזונה (אבות המזון) ותובנה אודות השיקולים שעליהם מושתתות ההמלצות התזונתיות. הקורס כולל מידע עדכני על התהליכים בגוף האדם הקשורים לאכילה, על הגורמים להשמנה, כיצד מוצאים אל הפועל מחקרים התזונתיים, וגם כיצד ייראה המזון שלנו בעתיד הלא רחוק.

חומר הלימוד

א. ספר הקורס שבו שבעה חלקים:

- חלק א **מבט על התזונה**
- חלק ב **רכיבי התזונה ומרכיבי גוף האדם**
- חלק ג **מטבוליזם**
- חלק ד **התזונה המומלצת לאדם הבריא במהלך חייו**
- חלק ה **מחלות ותזונה**
- חלק ו **שיטות מחקר בתזונה**
- חלק ז **נושאים נבחרים בהנדסת מזון**

ב. סרטי וידאו
ג. מדריך למידה

20447 ביוגיאוכימיה של שונות האלמוגים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים / כימיה / גיאולוגיה
4 תנאי קבלה: 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **אוקיאנוגרפיה**, לפחות קורס מעבדה אחד, וכן עמידה בדרישות **האנגלית**. ידע קודם דרוש: הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, אחד מבין הקורסים **עולם הכימיה**, **כימיה כללית***, וכן אחד מבין הקורסים **מבוא למדע כדור-הארץ** או **צפונות כדור-הארץ**. ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת קבלה.

קורס זה נלמד במסגרת הקורסים של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת, והוא נכלל ברשימת הקורסים המוצעים במכון שאושרו ללימודים לסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה. את הקורסים אפשר ללמוד במסגרת הלימודים לתואר בוגר במדעים, במדעי הטבע או במדעי החיים. הקורסים מתקיימים במשך שבוע עד שבועיים באילת וכוללים עבודת שדה ומעבדה, הרצאות וסמינריונים. פרטים נוספים ניתן לראות באתר של המכון הבין-אוניברסיטאי: <http://www.iui-eilat.ac.il>

נושאי הלימוד

הקורס עוסק במגוון האינטראקציות הכימיות, הפיסיקליות והביולוגיות שבין אילת. העבודה בקורס מתרכזת במדידות הים הפתוח, בשונות האלמוגים ובמערכות מודל במעבדה, כגון: אלמוגים בעלי וחסרי סימביוטים, פורמיניפרים בעלי סימביוטים, אצות גירניות ורכיכות. התהליכים הביולוגיים ייבחנו לאור התהליכים הכימיים והפיסיקליים והשינויים בהם במרחב ובזמן. במיוחד מודגשות מדידות של תהליכים עיקריים בשונות האלמוגים, כגון: פוטוסינתזה, השקעת קלציום קרבונט, מחזור של נוטריאנטים ומאזנים של פחמן, חנקן, חמצן ואלקליניות.

רשימת הקורסים המוצעים במכון משתנה מעת לעת, וכאמור רק חלק מן הקורסים המופיעים בפרסומי המכון אושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה. במסגרת לימודי המכון ניתן ללמוד לכל היותר 2 קורסים (6 נ"ז). קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי. פרטים על שינויים ועל הליך הרישום ניתן לקבל במזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים, בטלפון 09-7781747/6.

במסגרת הקורסים הבין-אוניברסיטאים שאושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה, ניתן ללמוד **לכל היותר 2 קורסים****. קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי.

20445 הכרת המערכת האקולוגית של מפרץ אילת

3 נקודות זכות ברמה רגילה

4 תנאי קבלה: 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **כימיה כללית***, **אקולוגיה**, **אוקיאנוגרפיה**, לפחות קורס מעבדה אחד, וכן עמידה בדרישות **האנגלית**. ידע קודם מומלץ: הקורס **החולייתנים**. ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת קבלה.

קורס זה נלמד במסגרת הקורסים של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת, והוא נכלל ברשימת הקורסים המוצעים במכון שאושרו ללימודים לסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה. את הקורסים אפשר ללמוד במסגרת הלימודים לתואר בוגר במדעים, במדעי הטבע או במדעי החיים. הקורסים מתקיימים במשך שבוע עד שבועיים באילת וכוללים עבודת שדה ומעבדה, הרצאות וסמינריונים. פרטים נוספים ניתן לראות באתר של המכון הבין-אוניברסיטאי: <http://www.iui-eilat.ac.il>

נושאי הלימוד

- **אוקיאנוגרפיה פיסיקלית, ביולוגית וכימית**
- **ייצור ראשוני**
- **מיקרוביולוגיה ימית**
- **פיזיולוגיה, אקולוגיה וביולוגיה של אלמוגים**
- **אקולוגיה וביולוגיה של דגי שונות**

רשימת הקורסים המוצעים במכון משתנה מעת לעת, וכאמור רק חלק מן הקורסים המופיעים בפרסומי המכון אושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה. במסגרת לימודי המכון ניתן ללמוד לכל היותר 2 קורסים (6 נ"ז). קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי. פרטים על שינויים ועל הליך הרישום ניתן לקבל במזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים, בטלפון 09-7781747/6.

במסגרת הקורסים הבין-אוניברסיטאים שאושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה, ניתן ללמוד **לכל היותר 2 קורסים****. קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי.

* החל מסמסטר 2007 מקנה הקורס 3 נ"ז במדעי הטבע והחיים – כללי ולא במדעי החיים. בעקבות כך, הקורס לא ייחשב במסגרת 72 נקודות הזכות הנדרשות לתואר בוגר במדעי החיים.

* או **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.
** מבין הקורסים הבאים: 20466, 20449, 20450, 20445, 20447, 20464.

* או קורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.
** מבין הקורסים הבאים: 20466, 20449, 20450, 20445, 20447, 20464.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

91463 סדנת הכנה בפיסיקה

הסדנה אינה מקנה נקודות זכות

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הסדנה: ד"ר הלל לבנה

מטרת הסדנה

הסדנה נועדה להקנות או לרענן ידע בפיסיקה ברמה תיכונית, שיסייע ללימוד הקורסים **יסודות הפיסיקה א** (20113), **יסודות הפיסיקה לבילוגים א** (20123) ו**יסודות הפיסיקה** (20125).

קהל היעד

הסדנה מיועדת לסטודנטים שלא למדו כלל פיסיקה, או שרמת ידיעותיהם בפיסיקה היא של בגרות בחיפף מצומצם (3 יחידות לימוד), וכן לסטודנטים שלמדו פיסיקה בחיפף מורחב (5 יחידות לימוד), אך לא עסקו בה זה זמן רב.

מבנה הסדנה

הסדנה מבוססת על הוראה פרונטלית, והיא כוללת 9 מפגשים שבועיים בני 4 שעות כל אחד. החומר הנלמד מתורגל בעבודות בית שנבדקות על-ידי המנחים. אין בחינת גמר בתום הסדנה. ההשתתפות בסדנה אינה חובה ואינה מקנה נקודות זכות אקדמיות.

נושאי הלימוד

- **קריאת גרפים** – בפרט אלו המתארים מקום, זמן ומהירות.
- **וקטורים** – פעולות בווקטורים בבעיות שיווי משקל; מושג הדרך, הזמן, המהירות והתאוצה.
- **החוק השני של ניוטון** – מושג המסה; יחידות מדידה של הכוח, הדרך והזמן.
- **עבודה ואנרגיה** – הקשר בין כוח לעבודה; אנרגיה קינטית ואנרגיה פוטנציאלית.
- **מתקף ותנע** – תנע קווי. התנגשויות אלסטיות והתנגשויות פלסטיות.
- **תנועה הרמונית** – מטוטלת פשוטה.
- **כוח הכבידה** – חוק הכבידה העולמי של ניוטון.
- **המטען החשמלי** – חלקיקים נושאי מטען; יחידות המטען החשמלי; חוק קולון.
- **השדה החשמלי** – חישוב עוצמת השדה החשמלי של מטען בודד; חוק גאוס.
- **פוטנציאל חשמלי** – חישוב הפוטנציאל סביב מטענים חשמליים.
- **זרם חשמלי והתנגדות** – חוק אוהם; מעגל בסיסי של זרם ישר.

20113 יסודות הפיסיקה א*

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

ידע קודם מומלץ: **** הקורס חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**) או לפחות ידע במתמטיקה ברמה של בגרות (3 יחידות). מומלץ גם ידע בפיסיקה ברמה של בגרות (3 יחידות).

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, מיכל בן-יעקב **יועצים:** ד"ר אליקים אשר, ד"ר יוסף ורבין, ד"ר ברוך זיו, ד"ר מאיר מידב

בקורס יילמדו מושגי יסוד בפיסיקה ברמה אוניברסיטאית. לסטודנטים שאין להם רקע קודם בפיסיקה ברמה תיכונית (למשל, בגרות בחיפף של 3 יחידות) ומתמטיקה ברמה של 3 יחידות, בפרט אלגברה וטריגונומטריה, מומלץ להשלים את החומר בכוחות עצמם או במסגרת **סדנת הכנה בפיסיקה לתלמידי מדעים** (91463). היעדר רקע זה עלול לחייב אותם למאמץ רב בלימוד הקורס.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **מבוא מתמטי, קינמטיקה, וקטורים**
- יחידה 2 **חוקי ניוטון, כבידה, סטטיקה**
- יחידה 3 **עבודה, אנרגיה מכנית וחום**
- יחידה 4 **חוק שימור התנע, תנועה מעגלית ותנועה הרמונית**
- יחידה 5 **אלקטרוסטטיקה**
- יחידה 6 **זרם ישר**

20114 יסודות הפיסיקה ב*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: **** הקורס יסודות הפיסיקה א**.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, מיכל בן-יעקב **יועצים:** פרופ' שמואל וייס, ד"ר אליקים אשר, ד"ר יוסף ורבין, ד"ר מאיר מידב, פרופ' בנימין סבטיצקי

קורס זה הוא המשכו של הקורס **יסודות הפיסיקה א** (20113).

חומר הלימוד

- יחידה 1 **מגנטיות וזרם חילופין**
- יחידה 2 **גלים**
- יחידה 3 **אור ואופטיקה**
- יחידה 4 **אטומים ומולקולות**
- יחידה 5 **פיסיקה מודרנית: תורת היחסות, מכניקה קוונטית ומבנה האטום**
- יחידה 6 **הפיסיקה של הגרעין והחלקיקים היסודיים**
- יחידה 7 **תורת היחסות**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

קורס זה משמש כקורס חובה בתכניות לימודים רבות. לפרטים ראו פרק 11 – **הלימודים לתואר ראשון** בידיעון האקדמי.

** לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

קורס זה משמש כקורס חובה בתכניות לימודים רבות. לפרטים ראו פרק 11 – **הלימודים לתואר ראשון** בידיעון זה.

** לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

20124 יסודות הפיסיקה לביולוגים

*ב

3 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם דרוש: ** הקורס **יסודות הפיסיקה לביולוגים א**, או **יסודות הפיסיקה א**.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, ד"ר שרה ויסנברג

יועצים: פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' מירי סורוזין, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס

קורס זה הוא המשכו של הקורס **יסודות הפיסיקה לביולוגים א** (20123) ומבוסס על הקורס **יסודות הפיסיקה ב** (20114).

הקורס הותאם במיוחד לסטודנטים המתרכזים בתחום מדעי החיים והוא כולל את כל היחידות של הקורס **יסודות הפיסיקה ב**, וכן מדריך ללמוד.

במדריך ללמוד מפורטים הסעיפים בכל יחידה שעליהם אפשר לדלג, וכן מוצגים הסברים נוספים לחומר שביחידה ודוגמאות מתחום מדעי החיים.

20123 יסודות הפיסיקה לביולוגים

*א

3 נקודות זכות ברמת פתיחה

◀ ידע קודם מומלץ: ** הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**) או לפחות ידע במתמטיקה ברמה של בגרות (3 יחידות). מומלץ גם ידע בפיסיקה ברמה של בגרות (3 יחידות).

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, ד"ר שרה ויסנברג

יועצים: פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס

קורס זה מבוסס על הקורס **יסודות הפיסיקה א** (20113), והותאם במיוחד לסטודנטים המתרכזים בתחום מדעי החיים.

מבחינה מתמטית הוא קל יותר מאשר הקורס המקורי, הן בחומר הלימוד והן במטלות ובבחינות. עם זאת, רצוי להשלים ידע בפיסיקה ברמה תיכונית, למשל בגרות בהיקף של 3 יחידות ומתמטיקה ברמה של 3 יחידות, בפרט אלגברה וטריגונומטריה. הדרך המומלצת לסטודנטים לעשות זאת היא בהשלמת החומר בכוחות עצמם או במסגרת **סדנת הכנס בפיסיקה לתלמידי מדעים** (91463). היעדר רקע זה עלול לחייב אותם למאמץ יתר בלימוד הקורס.

הקורס מכיל את כל יחידות הקורס **יסודות הפיסיקה א**, וכן מדריך ללמוד שבו מפורטים הסעיפים בכל יחידה שעליהם אפשר לדלג. כמו כן, מוצגים במדריך ללמוד הסברים נוספים לחומר שביחידה, ודוגמאות מתחום מדעי החיים.

20125 יסודות הפיסיקה*

3 נקודות זכות ברמה פתיחה +
3 ברמה רגילה

◀ ידע קודם מומלץ: ** הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**). מומלץ ידע בפיסיקה ברמה של בגרות 3 יחידות, ובמתמטיקה ברמה של בגרות 4 יחידות.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, מיכל בן-יעקב
יועצים: פרופ' שמואל וייס, פרופ' בנימין סבטיצקי, ד"ר אליקים אשר, ד"ר יוסף ורבין, ד"ר ברוך זיו, ד"ר מאיר מידב

בקורס זה יילמדו מושגי יסוד בפיסיקה ברמה אוניברסיטאית. הקורס מכיל את כל חומר הלימוד של שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א** (20113) ו**יסודות הפיסיקה ב** (20114), ונלמד במשך סמסטר אחד. לפיכך על סטודנטים השוקלים להירשם לקורס, לקחת בחשבון כי העומס בקורס הוא רב. בכל מקרה של ספק, מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה. לסטודנטים הנרשמים לקורס מומלץ לרענן לפני תחילת הסמסטר את הרקע התיכוני הדרוש במתמטיקה ובפיסיקה.

חומר הלימוד

חלק א: יחידות 1-6 מן הקורס **יסודות הפיסיקה א**.

חלק ב: יחידות 1-7 מן הקורס **יסודות הפיסיקה ב**.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

קורס זה משמש כקורס חובה בתכניות לימודים רבות. לפרטים ראו פרק 11 – **הלימודים לתואר ראשון** בידיעון.

** לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה.

20120 צפונות היקום – אשנב לאסטרונומיה

4 נקודות זכות ברמת פתיחה

נושא: אסטרונומיה
לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יואב יאיר, פרופ' יורם קירש (אחראים אקדמיים), פרופ' חגי נצר, ד"ר מאיר מידב, פרופ' נח ברוש (כתיבה)
יועצים: פרופ' אליה ליבוביץ, פרופ' יעקב בקנשטיין, פרופ' דינה קובץ-פריאלניק, פרופ' עודד רגב

זהו טלקורס באסטרונומיה המבוסס על קלטות וידאו, ספר לימוד ומדריך למידה.

הקורס נועד להציג לסטודנטים, בשפה תיאורית ובתמיכה מתמטית, את מדע האסטרונומיה, תוך התייחסות להתפתחותה מהעת העתיקה ולחשיבותה התרבותית והמדעית. הקורס עוסק בהרחבה בשיטות המחקר ובניתוח הנתונים בתקופות שונות, בעליית ודעיכתן של תאוריות על אודות מבנה וגודל היקום, ובהבנת הנוכחית את היקום, היווצרותו והתהליכים המתרחשים בכוכבים.

הטלקורס כולל סדרה של 18 סרטים (אורכו של כל סרט כשלושים דקות) המציגים מספר רב של מדענים בכירים שמתארים ומסבירים תהליכים אסטרונומיים ותופעות שונות המתרחשות ביקום. הסרטים משתמשים באנימציות תלת-ממדיות ובחומר חזותי רב מ-NASA, כולל צילומים מעודכנים מטלסקופ החלל האבל.

ספר הקורס הוא **היקום: יסודות האסטרונומיה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2000), מאת פרופ' חגי נצר, פרופ' נח ברוש וד"ר מאיר מידב. מהחוג לאסטרונומיה באוניברסיטת תל-אביב. הספר מכיל תצלומים רבים ועדכונים מחזית המחקר באסטרונומיה.

מבנה הקורס

חטיבה 1 – חקירת השמים (יחידות 1, 2)
בחטיבה זו נלמדים סדרי הגודל ביקום, המרחקים, היחידות האופייניות לאסטרונומיה (שנת אור, פרסק) וטכניקות המדידה, ומתואר המחקר האסטרונומי מהעת העתיקה ועד התקופה המודרנית. בחטיבה נלמדים גם המחזורים האסטרונומיים השונים, קבוצות הכוכבים העיקריות, שיטות המיפוי והקואורדינטות השמימיות, ואמצעי המדידה המודרניים – טלסקופים ואמצעי מדידה מהחלל.

חטיבה 2 – הכוכבים (יחידות 3, 4, 5)
בחטיבה זו נלמדים יסודות האסטרונומיה. מתוארים העקרונות המדעיים של הספקטרוסקופיה – קווי בליעה, פליטה, התרחבות קווים, סוגים ספקטריים של כוכבים. השמש כדוגמה לכוכב בסדרה הראשית, מבנה ותהליכים. סוגי כוכבים ותכונותיהם, דיאגרמת הרצפרוג-ראסל, הקשר מסה-בהירות, תהליכי היצירה והתפתחות של כוכבים.

חטיבה 3 – יקום וגלקסיות (יחידות 6, 7, 8)
בחטיבה זו מונחים יסודות הקוסמולוגיה המודרנית. מתוארים הסוגים השונים של הגלקסיות, גלקסיית שביל החלב וסוגי אוכלוסיות הכוכבים השונות. חוק האבל ושיטת המיון של הגלקסיות על-פי האבל, מדידת המרחקים לגלקסיות. החבורה המקומית וצבירי גלקסיות, והידע הקיים על המבנה בסקאלה הגדולה של היקום. תאוריית המפץ הגדול, והאפשרויות השונות לקצו של היקום.

20418 מעבדה ביסודות הפיסיקה

2 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם: דרוש לפחות קורס אחד קודם בפיסיקה.

פיתוח הקורס: ד"ר מיכאל גפן, פרופ' יורם קירש, ד"ר מירון בלוח
יועץ: פרופ' נחום קריסטיאנופולר

הקורס מבוסס על ניסויי מעבדה בנושאי מוצקים ונוזלים, מכניקה, זרם ישר, מגנטיות ואופטיקה גאומטרית. הסטודנטים יבצעו עשרה ניסויי מעבדה לפי הרשימה שלהלן. לכל ניסוי יש להתכונן באמצעות לימוד חומר תאורטי שישלח לסטודנטים, ולהגיש לאחר הניסוי דוח מסכם. הניסויים יבוצעו במעבדה שבקמפוס האוניברסיטה הפתוחה. הקורס מקביל לקורסי מעבדה בפיסיקה הניתנים לסטודנטים בשנה א באוניברסיטאות בארץ.

מטרות הקורס

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים להכיר מכשירים וטכניקות המשמשים במעבדות מחקר, להדגים תופעות ועקרונות שהסטודנטים לומדים עליהם בקורסים התאורטיים, ולהמחיש את הקשר שבין התאוריה הפיסיקלית והניסוי.

פירוט המעבדות

1. צמיגות
2. מתח פנים
3. תנועה הרמונית
4. אלסטיות
5. חוק אוהם וגשר ויטסטון
6. מוליכות חום
7. שדה מגנטי
8. האוסצילוסקופ
9. אופטיקה גאומטרית
10. חוקי המכניקה

20409 מעבדה בפיסיקה ב

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב**, או שני הקורסים **מבוא למדעי הטבע** (שאינו מוצע עוד), **פרקים בפיסיקה מודרנית**.

פיתוח הקורס: ד"ר מיכאל גפן, פרופ' יורם קירש, ד"ר מירון בלוח
יועצים: פרופ' יששכר אונא, פרופ' יונה אורן, פרופ' גדעון ארז, פרופ' נחום קריסטיאנופולר

הקורס מבוסס על ניסויי מעבדה בנושאי אופטיקה וגלים, חשמל ומגנטיות ופיסיקה מודרנית. כל סטודנט יבצע 10-12 ניסויי מעבדה מתוך הרשימה שלהלן. לכל ניסוי יש להתכונן באמצעות לימוד חומר תאורטי שישלח לסטודנטים, ולהגיש לאחר הניסוי דוח מסכם. הניסויים יבוצעו במעבדה שבקמפוס האוניברסיטה הפתוחה. הקורס מקביל לקורס מעבדה בפיסיקה הניתן בשנה ב לסטודנטים בפיסיקה באוניברסיטאות בארץ.

מטרות הקורס

הקורס נועד לאפשר לסטודנטים להכיר מכשירים וטכניקות המשמשים במעבדות מחקר, להדגים תופעות ועקרונות שהסטודנטים לומדים עליהם בקורסים התאורטיים, ולהמחיש את הקשר שבין התאוריה הפיסיקלית והניסוי.

פירוט המעבדות

1. ספקטרומטר פריסמה וסריא
2. עקיפה בסדק
3. התאבכות בשכבות דקות
4. קיטוב
5. הלייזר ושימושו
6. אפקט פוטואלקטרי
7. מעגלי זרם חילופין
8. מדידת שדה מגנטי
9. ניסוי פרנק הרץ
10. מדידת מהירות הקול
11. גלי מיקרו
12. מטען סגולי של אלקטרון

2021 פרקים בפיסיקה מודרנית

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש*: שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב**, ** וכן הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**). ידיע קודם מומלץ: הקורס **אטומים, מולקולות ותכונות החומר**.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, פרופ' נאווה בן-צבי, ד"ר דבורה יעקבי, רחל דנור, פרופ' יונתן שפיר
יועצים: פרופ' יצחק ולרשטיין, פרופ' אריק מנדוז, פרופ' יהודה שדמי, פרופ' מנחם שטיינברג, ד"ר מרטין קגן

בשם "פיסיקה מודרנית" נוהגים לכוון את התאוריות הפיסיקליות שפותחו במאה ה-20, ובמיוחד את מכניקת הקוונטים ואת שימושיה בענפי הפיסיקה השונים. הקורס נועד לערוך היכרות ראשונית עם חומר זה ברמה המקובלת בארץ ובעולם בלימודי שנה א בפיסיקה, מבלי להעמיד בפני הסטודנטים דרישות לידע מתמטי מעמיק או לידע נרחב בפיסיקה קלאסית. הקורס נועד הן לסטודנטים המתכוונים להעמיק בלימוד הפיסיקה או הכימיה, והן לסטודנטים המתכוונים ללמוד רק מספר מצומצם של קורסים במדעי הטבע.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **סוף הדרך של הפיסיקה הקלאסית**
- 2 יחידה **דאליות של חלקיקים וגלים**
- 3 יחידה **קוונטיזציה של אנרגיה במערכות אטומיות**
- 4 יחידה **גלים ומשוואות-גלים**
- 5 יחידה **עקרון אי-הודאות**
- 6 יחידה **משוואת שרדינגר**
- 7 יחידה **פתרונות למשוואת שרדינגר**
- 8 יחידה **מבנה האטום**
- 9 יחידה **גרעין האטום**
- 10 יחידה **תהליכים גרעיניים**
- 11 יחידה **חלקיקים יסודיים**

הלימוד כולל השתתפות ביום מעבדה.

2020 אטומים מולקולות ותכונות החומר

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה
ידיע קודם דרוש*: שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב**, ** וכן הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**).

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, פרופ' נאווה בן-צבי, ד"ר דבורה יעקבי, רחל דנור, פרופ' יונתן שפיר
יועצים: פרופ' יצחק ולרשטיין, פרופ' אריק מנדוז, פרופ' יהודה שדמי, פרופ' מנחם שטיינברג, ד"ר מרטין קגן

מבנה הקורס

הקורס מציג את התורה המולקולרית של החומר. תורה זו התפתחה בעקבות עבודותיהם של אנשי מדע רבים, החל מהמאה ה-17 ואילך, ופיתוחה היווה שלב חשוב בהתקדמות מדעי הטבע בכלל והפיסיקה בפרט.

הקורס בנוי סביב שני נושאים עיקריים:

- א. כוחות בין-מולקולריים ואנרגיה פוטנציאלית של מולקולות בחומר (נושא זה נלמד בעיקר ביחידות 3-6).
- ב. הסטטיסטיקה של צבר מולקולות (יחידות 7-11).

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מולקולות במשקל ובמניין**
- 2 יחידה **גז, נוזל ומוצק**
- 3-4 יחידות **כוחות בין-מולקולריים**
- 5 יחידה **אנרגיות קישור ומדידתן**
- 6 יחידה **האטומים הרוטטים במוצק**
- 7 יחידה **הסתברות וסטטיסטיקה בצבר של מולקולות**
- 8 יחידה **שיווי-משקל תרמודינמי וחוק בולצמן**
- 9 יחידה **התפלגות מקסוול**
- 10 יחידה **אישוורים נייסויים לתורה המולקולרית – קינטית**
- 11 יחידה **חום סגולי, אנרגיה פנימית וחוק החלוקה השווה**
- 12 יחידה **תכונות החומר בחיי המעשה**

ספרים נלווים

לסטודנטים יישלח ספרם של פלאוארס ומנדוז, **תכונות החומר**.

בקורס מתקיימים שלושה מפגשי הנחיה.

2020 מקצה השמים – מבוא לאסטרונומיה

3 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: אסטרונומיה

ידיע קודם דרוש: הקורסים **מכניקה, פרקים בפיסיקה מודרנית**, וכן הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**). ידיע קודם מומלץ: הקורסים **צפונות היקום – אשנב לאסטרונומיה**, **אטומים מולקולות ותכונות החומר**.

פיתוח הקורס: פרופ' אליה ליבוביץ (ריכוז הפיתוח), פרופ' נח ברש, פרופ' דינה קובץ-פריאלניק, פרופ' עודד רגב, פרופ' יואב יאיר, ד"ר אבישי גל-ים, אורלי קובו; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' צבי מזא"ה, פרופ' בן ציון קוזלובסקי, פרופ' גיורא שבי, פרופ' דרור שדה, ד"ר יוסף ורביץ, ד"ר ורדה בר, פרופ' עמרי ונדל, פרופ' ארי לאור, פרופ' מוריס פודולק

האסטרונומיה עוסקת בשאלות יסוד של הידע האנושי. על שאלות כמו: מהו העולם שבו נמצא האדם, כיצד נוצר, מהו עברו ומה יהיה עתידו, מנסה האסטרונומיה לענות בקנה המידה הרחב ביותר שמכירה התודעה האנושית. נוסף על העשרת הדעת והרחבת האופקים (במובן המושאל ובמובן המילולי כאחד), עשוי ידיע באסטרונומיה להעניק לאדם גם פרספקטיבה חדשה ונקודת מבט שונה על עצמו, על חברתו ועל כלל הפעילות והמעשה האנושיים.

הקורס נועד להקנות לסטודנטים מושגי יסוד באסטרונומיה, לעורר עניין במדע זה, ולעודד את הסטודנטים להמשיך לעקוב אחר ההתפתחויות המודרניות על-ידי קריאה בספרות המדעית.

שש יחידות הקורס עוסקות באסטרופיסיקה של כוכבים – יחידות החומר הבסיסיות ביותר ביקום.

מן הסטודנטים נדרש רקע מתמטי ופיסיקלי לצורך טיפול במשוואות ובמודלים של מבנה ותהליכים בכוכבים.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מקור האינפורמציה האסטרונומית**
- 2 יחידה **תצפיות בכוכבים**
- 3 יחידה **מבנה כוכבים**
- 4 יחידה **סוגי כוכבים**
- 5 יחידה **התפתחות כוכבים**
- 6 יחידה **השמש ככוכב**

* לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה בעניין הידע המוקדם הדרוש.
** או הקורס **מבוא למדעי הטבע**, שאינו מוצע עוד.

* לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה בעניין הידע המוקדם הדרוש.
** או הקורס **מבוא למדעי הטבע**, שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

תואר ראשון

20215 מכניקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: * הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**), וכן שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב**. **

פיתוח הקורס: פרופ' אורי מאור, פרופ' יורם קירש, אורה מאור, ד"ר יוסף זלצמן
יועצים: פרופ' יצחק ולרשטיין, פרופ' יהודה שדמי

הקורס נועד להקנות לסטודנטים את עקרונות המכניקה הקלאסית. הקורס מבוסס על תכנית הלימודים של Berkeley Physics Course.

התכנית מקבילה לזו המקובלת בלימודי שנה ראשונה בפיסיקה ובהנדסה באוניברסיטאות בארץ ובעולם. הקורס דן גם בתנועה בשדות חשמליים ומגנטיים וכולל מבוא נרחב ליחסות פרטית.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **וקטורים**
- יחידה 2 **חוקי ניוטון**
- יחידה 3 **תנועה בשדה אלקטרומגנטי**
- יחידה 4 **מערכות ייחוס: טרנספורמציות גליליי**
- יחידה 5 **שימור האנרגיה**
- יחידה 6 **שימור תנע קו ושימור זוויתי**
- יחידה 7 **הנדנד ההרמוני**
- יחידה 8 **יסודות הדינמיקה של גוף קשיח**
- יחידה 9 **הכוח הריבועי ההפוך**
- יחידה 10 **תורת היחסות המצומצמת I**
- יחידה 11 **תורת היחסות המצומצמת II**
- אנרגיה ומסה בתורת היחסות המצומצמת**

ספר נלווה

י' שניצר, **מכניקה – 120 תרגילים ופתרונות לדוגמה** (האוניברסיטה הפתוחה, 1992). הספר מכיל תרגילים ופתרונות מפורטים, ויסייע לסטודנט בתרגול עצמי.

* לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה בעניין הידע המוקדם הדרוש.

** או הקורס **מבוא למדעי הטבע**, שאינו מוצע עוד.

20250 חשמל ומגנטיות

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורסים **מכניקה, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**). ידיע קודם מומלץ: הקורסים **אלגברה לינארית I** (או **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע**), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב** (או שני הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי II**, **חשבון אינפיניטסימלי III**).

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, ד"ר יוסף ורביץ

הקורס עוסק בתאוריה האלקטרומגנטית ברמה המקובלת במוסדות להשכלה גבוהה בארץ ובעולם, ומהווה קורס בסיסי בפיסיקה קלאסית לסטודנטים הלומדים פיסיקה והנדסה.

הקורס מבוסס על הספר **חשמל ומגנטיות** (תרגום: א' מאור; האוניברסיטה הפתוחה, 2004) שהוא תרגום לעברית של הספר:

E. M. Purcell, *Berkeley Physics Course, Vol. 2: Electricity and Magnetism*, 2nd ed. (McGraw Hill, 1985).

לספר מצורף ספר הנחיות ללימוד עצמי.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **אלקטרוסטטיקה: מטענים ושדות הפוטנציאל החשמלי**
- יחידה 2 **שדות חשמליים סביב מוליכים**
- יחידה 3 **זרמים חשמליים**
- יחידה 4 **השדות של מטענים נעים**
- יחידה 5 **השדה המגנטי**
- יחידה 6 **השראה אלקטרומגנטית**
- יחידה 7 **מעגלי זרם חילופין**
- יחידה 8 **משוואות מקסוול וגלים אלקטרומגנטיים**
- יחידה 9 **שדות חשמליים בחומר**
- יחידה 10 **שדות מגנטיים בחומר**
- יחידה 11 **שדות מגנטיים בחומר**

ספר נלווה

ע' ארמוני וי' ורביץ, **חשמל ומגנטיות – שאלות ותשובות** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001). הספר מכיל פתרונות מפורטים לכל התרגילים המופיעים בספר הקורס, שמספרם 300 בקירוב, ומיועד לסייע לסטודנטים בתרגול עצמי.

20248 גלים ואופטיקה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: שני הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב** (או שלושת הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי I**, **חשבון אינפיניטסימלי II**, **חשבון אינפיניטסימלי III**), **מכניקה, חשמל ומגנטיות**. ידיע קודם מומלץ: הקורסים **משוואות דיפרנציאליות רגילות**, **משוואות דיפרנציאליות חלקיות**.

פיתוח הקורס: פרופ' עודד אגם (כתיבה), ד"ר עופר אייל, ד"ר יוסף ורביץ, בועז קרני

הקורס עוסק בנושאים הבסיסיים בתורת הגלים והאור, ומטפל בתופעות גליות שונות ובמשוואות המתארות אותן ברמה מתמטית גבוהה למדי, תוך הקדשת תשומת לב מיוחדת לגלים אלקטרו-מגנטיים בריק ובחומר.

חומר הלימוד

- פרק 1 **מבוא**
- פרק 2 **משוואות המיתר**
- פרק 3 **אנליזת פורייה (Fourier)**
- פרק 4 **נפיצה**
- פרק 5 **משוואות גלים בשני ממדים**
- פרק 6 **אופטיקה גיאומטרית**
- פרק 7 **השתברות, עקיפה והתאבכות**
- פרק 8 **גלים אלקטרומגנטיים**
- פרק 9 **יחסי גומלין בין אור וחומר**
- פרק 10 **משוואות גלים לא לינאריות**

20402 מוליכים למחצה

4 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: אלקטרוניקה
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה
 ידע קודם דרוש: הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, * **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**). ידע קודם מומלץ: הקורסים **כימיה כללית**, ** **תרמודינמיקה**, **אלקטרוניקה I**, **פרקים בפיסיקה מודרנית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אדיר ברלב, פרופ' גדי גולן

הקורס סוקר את התכונות הכימיות והפיסיקליות של חומרים מוליכים למחצה ואת יסודות הפיסיקה של המצב המוצק בחומרים אלה. נושאי הקורס מהווים את הבסיס לקורס ההמשך **התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה** (20403).

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי בעקרונות הפיסיקליים של מגוון החומרים המוליכים למחצה, וזאת כדי להיטיב ולהבין את מבניהם הפיסיים, דרכי ייצורם ועקרונות פעולתם. בקורס נסקרים מושגי היסוד הקשורים במוליכים למחצה, כגון: תכונות הגבישים, מבניהם האטומיים ומבנה פסי האנרגיה שלהם.

הקורס מיועד לסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה המתרכזים בלימודי פיסיקה או כימיה, ומתעניינים באלקטרוניקה, במוליכים למחצה ובתחום המצב המוצק.

ספר הקורס

הקורס מתבסס על ספרם של פרופ' אדיר ברלב ופרופ' גדי גולן **מוליכים למחצה** (האוניברסיטה הפתוחה, 1996), שנכתב במיוחד עבור הקורס.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **תכונות גבישים ומוליכים למחצה**
- 2 יחידה **המבנה הגבישי ומודל הערכיות**
- 3 יחידה **ניידות ומוליכות חשמלית**
- 4 יחידה **נושאי מטען עודפים, זמן חיים, תופעת הפעפוע**
- 5 יחידה **מדידות חשמליות במוליכים למחצה**
- 6 יחידה **פסי אנרגיה במצבים**
- 7 יחידה **צפיפות המצבים המותרים בפסי האנרגיה**
- 8 יחידה **מוליך למחצה הומוגני בשיווי משקל תרמודינמי**
- 9 יחידה **צומת PN, צמתים מעורבים ומגעי מתכת מל"מ**

* או הקורס **מבוא למדעי הטבע** (02101), שאינו מוצע עוד.

** או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

20443 עולם החשמל והאלקטרוניקה*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
נושא: אלקטרוניקה
 ידע קודם דרוש: ** שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב**, וכן הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**).

פיתוח הקורס: פרופ' אדיר ברלב, פרופ' גדי גולן, ישראל זילברשטיין, אור דורון; חוה ניומן (עריכה) **יועצים:** פרופ' עדי זידמן, פרופ' ישראל נבות, פרופ' יעל נמירובסקי, פרופ' יורם קירש, פרופ' אליעזר קרינדלר, ד"ר יוסף רבין, ד"ר לובנס דניאל, ד"ר אריה רוזין

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי ומושגי יסוד בעקרונות תורת החשמל ומערכות חשמליות. בקורס יילמדו המושגים היסודיים של תורת החשמל: השדה המגנטי, צומת ה-PN, יסודות האלקטרוסטטיקה, מכשירי מדידה, מגברים, מתנדים, מערכות ספרתיות, עיבוד ספרתי של אותות וניסויי מעבדה.

נושאי הלימוד

- **מושגים יסודיים בחשמל**
- **השדה המגנטי**
- **צומת NP ותכונותיו** – קיבול, דיודה, מגבלות דיודה, SCR, טרנזיסטור MOS
- **אופטואלקטרוניקה I** – גלאים לסוגיהם, תא סולרי, סיב אופטי, תקשורת אופטית
- **אופטואלקטרוניקה II** – מקורות אור (LED), לייזר, צגים, פלזמה, גביש נוזלי
- **מכשירי מדידה** – רב מודד, CRT, משקף תנודות, מחולל תדרים
- **מגברים** – מגבר אנלוגי, עיוותים, מגבר צר סרט, משוב שלילי, מגבר פעולה
- **מתנדים** – משוב חיובי, יציבות, מתנדים, מחוללי צורות גל, גזירה ואינגרציה של אותות
- **מערכות ספרתיות** – מערכות ספרתיות, אלגברה בוליאנית, שערים, דלגלים, מונים, אוגרים
- **עיבוד ספרתי של אותות** – דגימת אות, משפט נייקוויסט, רעשים, עיבוד אותות ספרתי
- **ניסויי מעבדה** – ניסויים במתח ישר וחילופין, משקף תנודות, מגנטיות, מדידות במעגלי RLC
- **ניסויי מעבדה** – מחוללי צורות גל, ניסויים ואיתור תקלות בדיודות ובטרנזיסטורים

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** לסטודנטים שעברו בציונים טובים את בחינות הבגרות בפיסיקה ובמתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד (במהלך 5 השנים האחרונות), מומלץ לפנות ליועץ בפיסיקה בעניין הידע המוקדם הדרוש.

20422 מכניקה אנליטית

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **מכניקה חשמל ומגנטיות**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**), **אלגברה לינארית I** (או **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע**), **מבוא למשוואות דיפרנציאליות** (או **משוואות דיפרנציאליות רגילות**), וכן דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב** (או שני הקורסים **חשבון אינפיניטסימלי II**, **חשבון אינפיניטסימלי III**).

פיתוח הקורס: ד"ר יוסף רבין

במסגרת הקורס ילמדו הסטודנטים להכיר את המכניקה מנקודת תצפית הרבה יותר גבוהה מזו שהגיע אליה בקורס הבסיסי **מכניקה** (20215). אגב כך יתוודעו אל מושגי היסוד של הפיסיקה המודרנית, כגון: עקרונות וריאציה, לגרנזיאן, המילטוניאן, סימטריה וחוקי שימור.

הקורס מבוסס על לימוד 3 פרקים מן הספר:

F. Scheck, *Mechanics From Newton's Laws to Deterministic Chaos*, 4th ed. (Springer Verlag, 2005).

הספר נלמד באנגלית (הוא כתוב באנגלית קלה למדו). אל הספר נלווה מדריך למידה (בעברית) המכיל הוראות לגבי קצב הלימוד, הרחבות והבהרות בנקודות קשות וכן תרגילים פתורים.

נושאי הלימוד

- **מכניקה ניוטונית אלמנטרית**
- **עקרונות המכניקה הקנונית**
- **המכניקה של גוף צפיד**

20469 תמסורת גלים ואנטנות*

6 נקודות זכות ברמה גיליה

נושא: אלקטרוניקה

4 ידע קודם דרוש: הקורסים חשמל ומגנטיות (או עולם החשמל והאלקטרוניקה), הקורסים חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי I). ידע קודם מומלץ: הקורסים אלגברה לינארית I (או אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע) חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (או שני הקורסים חשבון אינפיניטסימלי II וחשבון אינפיניטסימלי III).

פיתוח הקורס: פרופ' חיים קורי (כתיבה), ישראל זילברשטיין, פרופ' גדי גולן, פרופ' יורם קירש

הקורס עוסק בגלים אלקטרומגנטיים ובהתקני שידור וקליטה של גלים אלה. הוא נועד לסטודנטים המרכזים את לימודיהם באלקטרוניקה ומבקשים להתמחות בשימושים של גלים אלקטרומגנטיים, תוך הכרת ההתקנים המשמשים לשידור ולקליטה של הגלים הללו. הוא מיועד גם לסטודנטים הלומדים פיסיקה, שלמדו את הקורס חשמל ומגנטיות (20250), ומבקשים להעמיק את ידיעותיהם בתחום.

הקורס מבוסס על ארבעת הכרכים של הספר **מיקרוגלים ואנטנות** שכתב פרופ' חיים קורי. הקורס כולל את היחידות:

מבנה הקורס

- יחידה 1 מבוא לשדות אלקטרומגנטיים
- יחידה 2 גלים אלקטרומגנטיים
- יחידה 3 קווי תמסורת חלק א
- יחידה 4 קווי תמסורת חלק ב
- יחידה 7 אנטנות והתפשטות גלים חלק א
- יחידה 8 אנטנות והתפשטות גלים חלק ב

20403 התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה

4 נקודות זכות ברמה גיליה

נושא: אלקטרוניקה

שינוי נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה 4 ידע קודם דרוש: הקורסים חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי I), מוליכים למחצה. ידע קודם מומלץ: הקורסים כימיה כללית*, תרמודינמיקה, אלקטרוניקה I, פרקים בפיסיקה מודרנית.

פיתוח הקורס: פרופ' אדיר ברלב, פרופ' גדי גולן

הקורס סוקר את תחום התקני המוליכים למחצה – החל בידות הצומת וכלה בידות לייזר ומשפחות טרנזיסטוריות מתקדמות המשמשות במעגלים מיקרואלקטרוניים מוכללים. הקורס מהווה המשך ישיר לקורס **מוליכים למחצה** (20402) ומיועד לסטודנטים המתרכזים בלימוד פיסיקה או אלקטרוניקה.

מטרת הקורס היא הקניית ידע בסיסי בעקרונות הפיסיקליים של מגוון התקני המוליכים למחצה, כדי להטיב ולהבין את דרכי תכנונם, ייצורם ושילובם במערכות אלקטרוניות. בקורס נסקרים מושגי היסוד הקשורים בהתקני מוליכים למחצה, מורחב הדיון על דיודת הצומת מטיפוס PN, שוטקי, התקנים ביפולריים, התקני MOS והתקנים אופטו-אלקטרוניים (מודלים, אפיון פרמטרים, סימולציות ומנגנוני כשל). נוסף על כך, בפרק הטכנולוגיה מובאת סקירה מקפת של הטכנולוגיה הפלטרית המודרנית, המונחת בבסיסו של שדה המיקרואלקטרוניקה.

ספר הקורס

הקורס מתבסס על ספרם של פרופ' אדיר ברלב ופרופ' גדי גולן **התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה** (האוניברסיטה הפתוחה, 2000), שנכתב במיוחד עבור הקורס.

חומר הלימוד

- יחידה 1 אופייניים סטטיים של דיודת PN
- יחידה 2 התנהגותה הדינמית של דיודת PN
- יחידה 3 טרנזיסטורי תוצא שדה – FET
- יחידה 4 טרנזיסטורי MOS במעגלים מוכללים
- יחידה 5 הגברה ומיתוג: מודלים שונים לטרנזיסטור
- יחידה 6 הטרנזיסטור הביפולרי – מבנה ואופן פעולה
- יחידה 7 הטרנזיסטור הביפולרי – מודל לאות קטן
- יחידה 8 התקנים ומבנים מוכללים נוספים
- יחידה 9 טכנולוגיית התקני מל"מ ומעגלים מוכללים
- יחידה 10 מבוא למעגלים מוכללים

20291 מבוא למטאורולוגיה

4 נקודות זכות ברמה גיליה

נושא: מטאורולוגיה

4 ידע קודם מומלץ: שני הקורסים יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב.*

פיתוח הקורס: פרופ' יואב יאיר, פרופ' יורם קירש, ד"ר ברוך זיו; יהודית גוגנהיימר (עריכה), רות שלם (עיצוב) **יועצים:** ד"ר פנחס אלפרט, פרופ' יאיר גולדרייך, פרופ' שמואל וייס, ד"ר אייל חפץ

הקורס נועד להקנות ידע והבנה בסיסיים של התהליכים המתרחשים באטמוספירה. בקורס מתוארות ומוסברות תופעות מזג אוויר מגוונות המוכרות לכולנו מחיי היומיום. המנגנונים הפועלים באטמוספירה והחוקים הפיסיקליים שעליהם הם מבוססים, מתוארים מבלי להידרש לטיפול טכני-מתמטי. לפיכך נדרשת מהסטודנטים ידיעה בסיסית בלבד בכימיה, בפיסיקה ובגיאוגרפיה. ארבע היחידות הראשונות מקנות לסטודנטים מושגי יסוד ומתארות את החוקים הקובעים את התנהגות האטמוספירה. שלוש היחידות הנותרות הן יישומיות ומאפשרות שימוש בידע בבעיות מעשיות.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מבנה האטמוספירה והרכבה – הגזים המצויים בה, מקורותיהם ותהליכים הקשורים בהם, חלוקתה לשכבות על-פי מאפייניהן, מעבר קרינה ואפקט החממה.
- יחידה 2 האטמוספירה בתנועה – הלחץ האטמוספירי, מערכות לחץ (כגון שקעים ורמות), והקשר שלהן לרוח, סוגי רוחות.
- יחידה 3 עננים ומשקעים – התהליכים המיקרו-פיסיקליים של היווצרות עננים, סוגי עננים על-פי תכונותיהם וצורתם, ערפל, סופות ברקים.
- יחידה 4 מערכות מזג אוויר – מערכות מזג אוויר בקנה מידה גלובלי, זרמי אוקיינוס, סוגים שונים של סופות והתהליכים המתרחשים בהן (טורנדו, הוריקן).
- יחידה 5 מזג האוויר בישראל – מערכות מזג אוויר במזרח התיכון בעונות השונות, גשמי ישראל, תופעת השרב.
- יחידה 6 מטאורולוגיה בעידן המודרני – אמצעי מדידה מתקדמים במטאורולוגיה, שיטות לחיזוי מזג אוויר, ניסיונות להשפעה מלאכותית על מזג האוויר, שינויים באטמוספירה – הידלדלות שכבת האוזון, התחממות האקלים העולמי.
- יחידה 7 מטאורולוגיה ותעופה – תופעות מזג אוויר מסוכנות לתעופה: התקרחות, ברד, ברקים, רוחות וחתחות (יחידת רשות).

אמצעי לימוד

בקורס ישולבו משדרי טלוויזיה המציגים מגוון רחב של תופעות מטאורולוגיות והדגים בנושאים מהחומר הנלמד; כן תשולב פעילות באינטרנט, באיתור מידע מטאורולוגי וניתוחו.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בדיעון – קורסים חופפים.

* או הקורס דרכים בכימיה (20108), שאינו מוצע עוד.

* או מבוא למדעי הטבע (02101), שאינו מוצע עוד.

20421 מעבדה במטאורולוגיה – מדידות, תצפיות וניתוח סינופטי

3 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: מטאורולוגיה

4 תנאי קבלה: הקורס מבוא למטאורולוגיה. דרושים הקורסים יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב, * יישומי מחשב למדעים.

פיתוח הקורס: ד"ר ברוך זיו, פרופ' יואב יאיר
אחראי אקדמי: פרופ' יורם קירש

קורס זה מתבסס על התנסות במדידות מטאורולוגיות, באיסוף נתונים ממקורות שונים ובעיבודם. בקורס יילמדו העקרונות הפיסיקליים והטכניקות של ניתוח מזג האוויר וסוגיות אקלימיות. הקורס מהווה המשך מעשי לקורס מבוא למטאורולוגיה (20291), והוא מקדים את הקורס הסמינריני בעיות מודרניות במדעי האטמוספירה (20518). שלושת הקורסים מהווים חטיבה נושאית בתחום מדעי האטמוספירה. כשלב מקדים לעבודה המעשית יילמדו פרקים עיוניים רלוונטיים.

הפעילויות במעבדה מתמקדות בנושאים הבאים:

- מכשור וטכנולוגיה במטאורולוגיה
- אירועים סינופטיים באזורים שונים בעולם
- איכות האוויר
- שינויי אקלים ומגמות ארוכות טווח
- מזג האוויר בישראל

חלק מרכזי בקורס הוא ביצוע עצמי של מדידות באמצעות ערכה ביתית ושימוש בגיליון אלקטרוני לעיבוד הנתונים. הנתונים שיימדדו יכללו טמפרטורה, לחץ, לחות וגשם. הסטודנטים ילמדו לזהות תופעות ולהכיר את השתנותן בזמן, ויתוודעו למאפייני מזג האוויר במצבים סינופטיים שונים בארצנו.

הנושאים שילמדו בחלק זה הם אלה:

- זיהוי המהלך היומי של המשתנים המטאורולוגיים והבנת המנגנונים הפיסיקליים הרלוונטיים;
- ניתוח השינויים בתנאים האטמוספריים הנובעים ממעברן של מערכות סינופטיות באזור;
- אנליזת שגיאות המאפיינות מכשור מטאורולוגי.

בחלקו השני של הקורס יידרשו הסטודנטים לבצע עבודות חקר בהתבסס על מגוון מקורות מידע ברשת האינטרנט, כגון:

- מידע מטאורולוגי מלוויינים – זיהוי עננים, מערכות מזג אוויר ותופעות שונות בתמונות מלוויינים
- מפות סינופטיות
- מסלולי תנועה של אוויר
- איכות האוויר בישראל
- מעקב אחר ריכוזי האוזון – על-פי נתוני הלויין TOMS
- מעקב אחר מסלולי סופות

מחשב ביתי וגישה לאינטרנט הם תנאי להשתתפות בקורס.

20320 מכניקה קואנטית ומבנה האטום*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: הקורסים חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי I), חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (או חשבון אינפיניטסימלי II + חשבון אינפיניטסימלי III), אלגברה לינארית I (או אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע), פרקים בפיסיקה מודרנית, מכניקה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים תורת הקוואנטים א, אלגברה לינארית II, מבוא למשוואות דיפרנציאליות.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף דותן, פרופ' יורם קירש, ד"ר יוסף ורביץ, פרופ' אהרון קפיטולניק, פרופ' יעקב שחם, זאב קרקובר, אתי הר אבן
יועצים: פרופ' יקיר אהרונוב, פרופ' אמנון אהרונ, פרופ' דוד הורן, פרופ' עוזי קלדור, פרופ' יעקב שחם

מטרות הקורס

- להקנות את עקרונות המכניקה הקוואנטית;
- להדגים כיצד עקרונות אלה באים לידי ביטוי בתכונותיהן של מערכות קוואנטיות פשוטות;
- ללמד כיצד ליישם אותם לפתרון בעיות פיסיקליות.

חומר הלימוד

יחידה 1 משוואת שרדינגר
יחידה 2 עקרון אי-הוודאות
יחידה 3 האוסצילטור ההרמוני
יחידה 4 מכניקת המטריצות והמדידה בתורת הקוואנטים
יחידה 5 פוטנציאלים בלתי רציפים
יחידה 6 תנע זוויתי – יחסי חילוף וערכים עצמיים
יחידה 7 תנע זוויתי – אברי מטריצה ומצבים עצמיים
יחידה 8 אטום המימן ואטומים דמויי מימן

באוניברסיטה הפתוחה יש שלושה קורסים בתורת הקוואנטים: תורת הקוואנטים א (20522), תורת הקוואנטים ב (20523) וקורס זה, מכניקה קוואנטית ומבנה האטום. הקורס תורת הקוואנטים א בנוי כקורס ראשון בתורת הקוואנטים לפיסיקאים ולכימאים. ככזה, אין הוא דורש ידע מוקדם רב יחסית, ומתחיל באופן הדרגתי בהצגת עקרונות תורת הקוואנטים תוך כדי סקירת חומר הרקע הבסיסי הדרוש. לפיכך, מומלץ להקדים ללימוד הקורס הזה את הקורס תורת הקוואנטים א. הקורס הנוכחי חוזר ומעמיק, ואף מרחיב, בחלק מן הנושאים, וממשיך ומטפל בנושאים מתקדמים יותר. הקורס תורת הקוואנטים ב – קשר כימי מהווה המשך של תורת הקוואנטים א בכיוון אחר: זה של יסודות המבנה המולקולרי ותורת הקשר הכימי.

20245 אלקטרוניקה I

6 נקודות זכות ברמה רגילה

נושא: אלקטרוניקה

4 ידע קודם דרוש: שני הקורסים יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב, * והקורסים עולם החשמל והאלקטרוניקה, ** חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי I), וכן דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית.

פיתוח הקורס: ד"ר ראובן אביב, פרופ' גדי גולן, ד"ר יוסף זלצמן, יעקב קנטור, אורה מאור
יועצים: פרופ' אברהם קציר, ד"ר ראובן חן, ד"ר יונה פלס, ישראל זילברשטיין

קורס זה, ביחד עם המשכו אלקטרוניקה II (20339), משמש כקורס מבוא לתחום האלקטרוניקה. שני הקורסים מתמקדים במעגלים והתקנים חשובים, והם מהווים מאמץ מרכזי ללימוד עקרונות, שימושים ופתרון בעיות "מהפכת המיקרופרוססורים" המתחוללת בחיינו הביאה להדגשת האלקטרוניקה הספרתית והמיקרופרוססורים, ולהצגתם הראשונית כבר בשלבים הראשונים של הלמידה.

דרישות רקע

מהסטודנטים נדרשת שליטה בטכניקות גזירה ואינטגרציה, הכרת נושאי העבודה והאנרגיה, הכרת מושגי היסוד בחשמל (מטען, מתח, זרם, חוק אוהם) ומיומנות בפתרון רשתות חשמל ואלקטרוניקה פשוטות.

מבנה הקורס

הקורס אינו כולל יחידות לימוד עצמאיות. הוא מתבסס על ספר הכתוב באנגלית (נדרשת ידיעת אנגלית טכנית מדעית) כעל טקסט עיקרי, ואליו נלווה אוגדן למידה עצמית (בעברית) הכולל הדרכה, סיכומים, הבהרות ותרגול מודרך.

ספר הקורס

R. J. Smith, *Electronics: Circuits and Devices*, 3rd ed. (Wiley, 1987).

נושאי הלימוד

נושאים 1-2 חזרה על מעגלי זרם ישר – מושגי יסוד, אפיינים, חוקי רשת, מעגלים לא לינאריים.
נושא 3 עיבוד אותות – אותות, הגברה אידיאלית, דיודה אידיאלית, עיבוד אותות.
נושאים 4-5 מעגלי דיודות וטרנזיסטורים – חצאי מוליכים, דיודות, טרנזיסטורי FET וצומת, תיירסטורים.
נושאים 6-8 אלקטרוניקה ספרתית – מיתוג ושערים, זיכרונות, אלגברה בוליאנית, אוגרים ומונים.
נושא 9 מבוא למיקרופרוססורים – מיקרופרוססור 4 סיביות, תכניות ותכנות.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

* או הקורס מבוא למדעי הטבע (02101), שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

20339 אלקטרוניקה II

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

נושא: אלקטרוניקה

4 תנאי קבלה: הקורס אלקטרוניקה I, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: ד"ר ראובן אביב, פרופ' יוסף זלצמן, פרופ' גדי גולן
יועצים: פרופ' אברהם קציר, ד"ר ראובן חן, ד"ר דוד ליסאואר, ד"ר יונה פלס, ישראל זילברשטיין

קורס זה הוא המשכו של הקורס אלקטרוניקה I (20245). הקורס מעמיק בטכניקות הניתוח של מעגלי AC ומתמקד בנושא המגברים.

מבנה הקורס

הקורס בנוי במתכונת של למידה מודרכת מתוך ספר הכתוב באנגלית (חומר הלימוד אינו כולל יחידות לימוד עצמאיות, אך כולל קובץ תרגילים ופתרונותיהם).

ספרי הקורס

R. J. Smith, *Electronics: Circuits and Devices*, 3rd ed. (Wiley, 1987).

אלקטרוניקה תקבילית – אוגדן למידה עצמית (האוניברסיטה הפתוחה, 1987).

נושאי הלימוד

- נושא 1 זרם חילופין (מספרים מרוכבים, מחוגים, ניתוח רשתות, ניתוח תדירות, רוזנס).
- נושא 2 מגבר לאות גדול (מגבר שימושי, מעגלי מיקדם, מגברי הספק, מגברים נוספים).
- נושא 3 מודלים לאות קטן (מודלים לדיודות ולטרנזיסטורים, מודל כלאיים, חישוב פרמטרים).
- נושא 4 מגברים לאות קטן (מגבר בצימוד RC, אנליזת תדירות, מגבר רב דרגתי).
- נושא 5 מגברי משות (שימושי משוב חיובי ושלילי).
- נושא 6 מגברי שרת (מעגלי היפוך, שימושים, שיקולים מעשיים, מחשב אנלוגי).

20314 פיסיקה סטטיסטית

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: הקורסים תרמודינמיקה, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי I), מכניקה, חשמל ומגנטיות, פרקים בפיסיקה מודרנית, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים אלגברה לינארית I (או אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע), מבוא למשוואות דיפרנציאליות.

פיתוח הקורס (מהדורה שלישית): ד"ר יוסף ורביץ, ד"ר גיל אריאל; חוה ניומן (עריכה)
יועץ ליחידות 1-4: פרופ' דניאל עמית

פיתוח הקורס (מהדורה שנייה): ד"ר יוסף ורביץ; ריבה נדם (עריכה)

יועצים למהדורה שנייה: פרופ' דוד ברגמן, פרופ' יונתן שפיר, ד"ר עופר אייל, גיא סלע

פיתוח הקורס (מהדורה ראשונה): פרופ' דניאל עמית, אורה מאור, אהרון קפיטולניק, יונתן שפיר
יועצים למהדורה ראשונה: פרופ' דוד ברגמן, פרופ' יוסף דותן, פרופ' שמואל וייס, פרופ' יורם קירש

מטרות הקורס

- היכרות עם מושגי היסוד של המכניקה הסטטיסטית;
- הקניית ידע ראשוני בעקרונות המכניקה הסטטיסטית ובהפעלתם למערכות פיסיקליות וכימיות;
- לימוד הקשר בין חוקי המכניקה הסטטיסטית וחוקי התרמודינמיקה.

חומר הלימוד

- יחידה 1 התאוריה הקינטית של הגזים
- יחידה 2 פיסיקה סטטיסטית של פרה-מגנט
- יחידה 3 פיסיקה סטטיסטית ותרמודינמיקה
- יחידה 4 מגז אידיאלי ועד גז פוטונים
- יחידה 5 על בוזונים ופרמיונים

20547 פיסיקה גרעינית

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: שני הקורסים יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב*, וכן הקורסים חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי I), פרקים בפיסיקה מודרנית, מכניקה. ידע קודם מומלץ: הקורסים חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (או חשבון אינפיניטסימלי II) וחשבון אינפיניטסימלי III), חשמל ומגנטיות, מכניקה אנליטית, מכניקה קוונטית ומבנה האטום.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק קלזון, ד"ר יוסף כהן, ד"ר יוסף ורביץ

יועצים: פרופ' סולטאני אקסלרוד, פרופ' אמנון מועלם, פרופ' ריימונד מורה, פרופ' יורם קירש

הקורס הוא אחד מסדרת קורסים המיועדים לחשוף את הסטודנטים המתקדמים לשטחים המרכזיים של ההתעסקות המחקרית המודרנית בפיסיקה. הקורס מתרכז בפיסיקה גרעינית, ומכסה נושאים רבים ברמה הפנומנולוגית הדרושה בתחומי מדע, כגון: כימיה, הנדסה, מדעי החיים ורפואה.

הקורס מבוסס על לימוד שישה פרקים מתוך ספר הקורס ועל עוד שלוש יחידות לימוד (יחידות 7-9) שנכתבו במיוחד. ספר הקורס הוא:

A. Das and T. Ferbel, *Introduction to Nuclear and Particle Physics*, 2nd ed. (World Scientific, 2003).

הספר נלמד באנגלית בעזרת מנחה למידה בעברית. המנחה כולל הנחיות כלליות ללימוד עצמי והקדמה לכל פרק ובה הדגשים, הבהרות ותוספות, וכן מודגמות בעיות מיוחדות עם פתרונות וניתוח.

חומר הלימוד

- יחידה 1 מושגי יסוד וטכניקות רלוונטיות: פיזור רתרפורד, חתכי פעולה ומדידתם, שיקולים קוונטיים יסודיים.
- יחידה 2 פנומנולוגיה גרעינית יסודית: תכונות הגרעין, יציבות והתפרקות גרעיניים, הכוח הגרעיני, ספין איזוטופי, הדויטרון, פיזור נוקליאון-נוקליאון.
- יחידה 3 מודלים גרעיניים: מודל הטיפה, מודל גאז פרמי, מודל הקליפות, המודל הקולקטיבי.
- יחידה 4 תהליכים גרעיניים: התפרקות, ביקוע, מיזוג, רדיואקטיביות טבעית ומלאכותית.
- יחידה 5 אינטראקציה של קרינה ושל חלקיקים עם חומר: איבוד אנרגיה בחומר, חלקיקים טעונים, נייטרונים, פוטונים, פיזור מרובה ושיקולים סטטיסטיים.
- יחידה 6 טכניקות ניסיוניות: גלאים ומאיצים: תאי יוניזציה, מונים פרופורציוניים, ננצנים, זמן-מעוף, מוני מוליכים-למחצה, מאיצים אלקטרוסטטיים, הציקלוטרון ונגזרותיו, מאיצים לינאריים.
- יחידות 7-9 שימושים: סימון באיזוטופים, תיארוך פחמן, כורים גרעיניים, הגדרות יסוד ושיקולים מנחים בפיסיקה-בראות, שימושים בקרינת גרעינית ברפואה להדמיה ולתרפיה.

* או הקורס מבוא למדעי הטבע (02101), שאינו מוצע עוד.

20329 עקרונות פיסיקליים ברפואה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב** (או הקורס **יסודות הפיסיקה** או שני הקורסים **מכניקה**, **חשמל ומגנטיות**), וכן הקורסים **פרקים בפיסיקה מודרנית**, **מעבדה בפיסיקה ב**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**), וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: וילי בן-ארי, פרופ' יוסף דותן

האבחון הרפואי נעזר בשנים האחרונות במספר רב של שיטות המבוססות על עקרונות פיסיקליים. בקורס זה ירחיבו הסטודנטים את הידע שלהם בפיסיקה, על-ידי לימוד השימוש בגלים על-קוליים, בקרינת ליזר ובקרינה לשם אבחון רפואי. לימוד זה כולל דיון בתכונותיהם היסודיות של גלים על-קוליים, האינטראקציה שלהם עם חומר ואפקט דופלר. כמו כן ילמדו הסטודנטים על לייזרים ותכונותיהם הפשוטות ועל שיטות אבחון בעזרת קרני X וטומוגרפיה. הסטודנטים יידרשו להשתמש בידע שרכשו בקורס זה ובקורסים קודמים בפיסיקה למציאת פתרונות לבעיות המתעוררות באבחון רפואי.

בשלב ראשון ילמדו הסטודנטים חומר עיוני הקשור לשימוש בגלים על-קוליים ובקרינת ליזר ברפואה. כדי לסיים שלב זה יידרשו הסטודנטים להגיש מטלה בהיקף מורחב.

בשלב השני יכתוב כל סטודנט עבודה סמינריונית על נושא המעניין אותו. העבודה תתבסס על חומר מדעי וטכנולוגי הכתוב בדרך כלל באנגלית, ובכתיבתה ייעזר הסטודנט במדריך. כל סטודנט יהיה חייב להרצות על עבודתו.

20326 פיסיקה של החלקיקים היסודיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בפיסיקה ובמתמטיקה, ובכללם הקורסים **מכניקה**, **פרקים בפיסיקה מודרנית**, אחד מבין הקורסים **מכניקה קוואנטית ומבנה האטום**, **תורת הקוואנטים א**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **מכניקה אנליטית**.

פיתוח הקורס (מהדורה ראשונה): פרופ' יורם קירש, פרופ' יוסף דותן

פיתוח הקורס (מהדורה שנייה): פרופ' יורם קירש, ד"ר מירב חדד, ד"ר יוסף ורביץ

מחקר החלקיקים היסודיים נחשב היום לאחת החזיתות החשובות של המחקר הפיסיקלי. התגליות בתחום זה מסייעות לבדיקת חוקי הפיסיקה היסודיים ולניסוח תאוריות חדשות.

בקורס זה יכירו הסטודנטים את שיטות המחקר ואת שפת המושגים הנהוגים בתחום זה.

בשלב הראשון ילמדו הסטודנטים פרקים נבחרים מספר הקורס המהווה מבוא לפיסיקת החלקיקים היסודיים:

D. J. Griffiths, *Introduction to Elementary Particles* (New York: Harper & Row, 1987).

הפרקים הנבחרים הם פרקים 1-5 וסעיף 6.1.

נושאי הלימוד

- **מבוא היסטורי לחלקיקים אלמנטריים**
- **מבוא לזמני חיים, פיזור וחתכי פעולה**
- **דינמיקה בסיסית של המודל הסטנדרטי – סוגי כוחות, חוקי שימור, מיון: קווארקים, לפטונים, הדרונים**
- **קינמטיקה יחסותית**
- **סימטריה – תנע זוויתי וספין, איזוספין ו"טעם", זוגיות, צימוד מטען, היפוך בזמן**
- **מצבים קשורים – מודל הקווארקים, פוזיטרונים, קווארקונים, מזונים ובריונים**

בשלב השני יכתוב כל סטודנט עבודה סמינריונית על נושא כלשהו מתחום הפיסיקה של החלקיקים היסודיים. העבודה תתבסס על מאמר או מאמרים מן הספרות המדעית (בדרך כלל באנגלית), או על פרקים מתקדמים מספר הקורס. בכתיבת העבודה ייעזר הסטודנט במדריך. כל סטודנט ירצה על עבודתו.

במסגרת הקורס מתקיימים שני ימי עיון. במקרה של מיעוט סטודנטים לא יתקיימו ימי עיון, אלא רק מפגשים עם מרכז ההוראה. ההשתתפות בימי העיון (או במפגשים) היא חובה.

20589 אלקטרומגנטיות אנליטית*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **מכניקה**, **חשמל ומגנטיות**, **מכניקה אנליטית**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**), **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב** (או **חשבון אינפיניטסימלי II + חשבון אינפיניטסימלי III**), **אלגברה לינארית I** (או **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע**), **מבוא למשוואות דיפרנציאליות** (או **משוואות דיפרנציאליות רגילות**). ידע קודם מומלץ: הקורסים **משוואות דיפרנציאליות חלקיות**, **גלים ואופטיקה** (כשישיתיים פיתוח).

פיתוח הקורס: ד"ר יוסף ורביץ, ד"ר מרב חדד
יועצים: פרופ' שלמה אליצור, פרופ' בנימין סבטיצקי, פרופ' יורם קירש, פרופ' עודד רגב

קורס באלקטרומגנטיות אנליטית נלמד בדרך כלל בשלבים המתקדמים של כל תכנית לתואר בוגר בפיסיקה. חלקו הראשון של הקורס עוסק באותם נושאים הנלמדים בקורס הבסיסי **חשמל ומגנטיות** (20250), אך מטפל בהם בעזרת שיטות מתמטיות מתקדמות ובעלות תוקף כללי הרבה יותר. חלקו השני מוקדש לנושאים מתקדמים יותר גם מן הבחינה הפיסיקלית והוא יכול לשמש כמבוא לקורס מתקדם בתורת השדות הקלאסיים.

היחס בינו ובין הקורס "חשמל ומגנטיות" דומה במובנים רבים ליחס שבין הקורס "מכניקה אנליטית" לבין הקורס הבסיסי יותר במכניקה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על שבעה פרקים מהספר **שדות אלקטרומגנטיים**, שיצא בשנת 2004, מאת מרסלו שיפר ונדב שנבר. זהו ספר משופע בדוגמאות ובתרגילים פתורים ומתאים ללימוד עצמי.

הקורס כולל פרק נוסף (פרק 8) שנכתב במיוחד כתוספת לקורס וחוברת שבה תרגול נוסף על זה הנמצא בספר, ובה כ-100 תרגילים פתורים.

מבנה הקורס

פרק מבוא	אנליזה וקטורית
פרק 1	אלקטרוסטטיקה
פרק 2	חומרים דיאלקטריים ואנרגיה אלקטרוסטטית
פרק 3	מגנטוסטטיקה
פרק 4	שדות תלויים בזמן
פרק 5	קרינה אלקטרומגנטית
פרק 6	אנטנות – יצירה ופיזור של קרינה
פרק 7	קווי תמסורת, מוליכי גל וחללי תהודה**
פרק 8	אלקטרודינמיקה יחסותית***

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** פרק זה לא נלמד.

*** תוספת מעבר לספר הקורס.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

20382 פרויקט מתקדם בפיסיקה א*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. דרישות נוספות יוצבו בהתאם לאופי הפרויקט.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, ד"ר יוסף ורבין, ד"ר יצחק שניצר, פרופ' גדי גולן, ד"ר אסתר בגנו

ההרשמה לקורס זה תיעשה רק לאחר תיאום עם איש סגל מקבוצת הפיסיקה באוניברסיטה הפתוחה ובאישורו של מרכז ההוראה בקורס.

מטרת הקורס היא ביצוע עבודת מחקר, בהדרכת פיסיקאים מהאוניברסיטה הפתוחה או ממוסדות אחרים, שבמהלכה יתנסו הסטודנטים בלימוד נושא חדש באופן עצמאי, בשימוש בספרות ובספרייה, בניתוח תוצאות ובניסוח דוח מחקר.

שלבי הלימוד

בשלב הראשון יקבל כל סטודנט חומר בנושא המחקר, ילמד אותו, יגיש סיכום בכתב ויעמוד בבחינה בעל-פה. **בשלב השני** יבצע הסטודנט עבודה בפיקוח מדרך. **בשלב השלישי** יהיה עליו לנתח את התוצאות ולסכמן.

הפרויקט יוצע רק לסטודנטים שהגיעו להישגים טובים בקורסים קודמים, כפוף לאפשרויות שיעמדו לרשותו בכל סמסטר ולידע הקודם של כל סטודנט. מסיבה זו תתבצע ההרשמה רק אחרי אישור מוקדם של צוות הקורס.

נושאים לדוגמה

תרמולומינסצנציה של גבישים, נושאים במכניקת הקוואנטים, מערכות אלקטרוניות, הנדסת מכשור רפואי אלקטרוני, תצפיות טלסקופיות באסטרונמיה, נושאים בהוראת הפיסיקה.

הערה:

בשלב הראשון אפשר ללמוד רק קורס זה. בשלב השני אפשר להמשיך ולפתח את הנושא בקורס **פרויקט מתקדם בפיסיקה ב** (20383).

* במסגרת הלימודים לתואר יורשו הסטודנטים ללמוד רק אחד מתוך ארבעת הקורסים הסמינריוניים בנושא מיוחד: בגיאולוגיה (20591), בכימיה (20592), במדעי החיים (20590) והקורס **פרויקט מתקדם בפיסיקה א** (20382).

20383 פרויקט מתקדם בפיסיקה ב

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורס **פרויקט מתקדם בפיסיקה א**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. דרישות נוספות יוצבו בהתאם לאופי הפרויקט.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם קירש, ד"ר יוסף ורבין, ד"ר יצחק שניצר, פרופ' גדי גולן, ד"ר אסתר בגנו

ההרשמה לקורס זה תיעשה רק לאחר תיאום עם איש סגל מקבוצת הפיסיקה באוניברסיטה הפתוחה ובאישורו של מרכז ההוראה בקורס.

שלבי הלימוד

בשלב הראשון יקבל כל סטודנט חומר בנושא המחקר, ילמד אותו, יגיש סיכום בכתב ויעמוד בבחינה בעל-פה. **בשלב השני** יבצע הסטודנט עבודה בפיקוח מדרך. **בשלב השלישי** יהיה עליו לנתח את התוצאות ולסכמן.

הפרויקט יוצע רק לסטודנטים שהגיעו להישגים טובים בקורסים קודמים, כפוף לאפשרויות שיעמדו לרשותו בכל סמסטר ולידע הקודם של כל סטודנט. מסיבה זו תתבצע ההרשמה רק אחרי אישור מוקדם של צוות הקורס.

נושאים לדוגמה

תרמולומינסצנציה של גבישים, נושאים במכניקת הקוואנטים, מערכות אלקטרוניות, הנדסת מכשור רפואי אלקטרוני, תצפיות טלסקופיות באסטרונמיה, נושאים בהוראת הפיסיקה.

הערה:

בשלב הראשון אפשר ללמוד רק את הקורס **פרויקט מתקדם בפיסיקה א** (20382) המקנה 3 נקודות זכות. בשלב השני אפשר להמשיך ולפתח את הנושא וללמוד גם קורס זה.

20518 בעיות מודרניות במדעי האטמוספירה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **מבוא למטאורולוגיה**, **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב*** (או הקורס **יסודות הפיסיקה או שלושת הקורסים מכניקה, חשמל ומגנטיות, פרקים בפיסיקה מודרנית**) וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**). ידע קודם מומלץ: הקורסים **תרמודינמיקה**, **אוקיינוגרפיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יואב יאיר, ד"ר ברוך זיו, פרופ' יורם קירש
יועצים: פרופ' יאיר גולדרייך, פרופ' יהויכין יוסף, ד"ר פנחס אלפרט

הקורס מטפל בנושאים מרכזיים במדעי האטמוספירה שתוארו בקצרה בקורס **מבוא למטאורולוגיה** (20291), בתחומי האקלים ובהשפעות האדם על האטמוספירה. מטרת הקורס להכיר את המערכת המורכבת של אקלים כדור-הארץ, תוך הבנת התהליכים הפיסיקליים השונים הפועלים באטמוספירה, באוקיינוסים ובפני הקרקע וקשרי הגומלין ביניהם. הגישה הבין-תחומית לנושא של "שינוי גלובלי" מודגמת בנושאים כגון: התחממות האטמוספירה, חיזוי אקלימי, ניתוח אקלים העבר.

שלבי הלימוד

בשלב הראשון ילמדו כל הסטודנטים חומר זהה המהווה בסיס לנושאים שבחם עוסק הקורס. החומר כולל אסופת מאמרים מדעיים ופרקים מצולמים מתוך ספרים העוסקים בתיאור אקלים כדור-הארץ, בניתוח התהליכים הפיסיקליים השונים המשפיעים עליו, באפקט החממה ובהשתנות האקלים העולמי. **בשלב השני** יכתוב כל סטודנט עבודה סמינריונית על נושא מתוך רשימה מוגדרת; העבודה תתבסס על מאמרים מכתבי עת מקצועיים, ובמהלכה ייעזר במנחים שימונו על-ידי צוות הקורס. בעבודה זו יידרש הסטודנט לדון באספקטים שונים של הנושא, לגלות שליטה ובקיאיות בחומר וכן חשיבה מקורית.

דוגמאות לנושאים לעבודה הסמינריונית: השפעת הרי הגעש על אקלים כדור-הארץ; תופעות הטורנדו וההוריקן; מחזורי תקופות הקרח; תאוריית "החורף הגרעיני", תופעת ה"אל-ניניו".

קלטות וידאו

בקורס משולבים שלושה פרקים של סדרת הטלוויזיה "האקלים והאדם" (Climate and Man), העוסקת בשינויי האקלים בעולם וביחסי הגומלין של המין האנושי ואקלים כדור-הארץ. הסטודנטים יכולים לצפות בשלושת הפרקים בספריית האוניברסיטה הפתוחה ברעננה.

פעילות באינטרנט

הסטודנטים יכירו אתרים באינטרנט, וילמדו למצוא מידע מטאורולוגי ואקלימי בנושאים הקשורים לעבודה הסמינריונית.

* או הקורס **מבוא למדעי הטבע** (02101), שאינו מוצע עוד.

קורסים נוספים המקנים
נקודות זכות בפיסיקה

תרמודינמיקה (20217) (ר) – משובץ בכימיה, עמ' 185 (הקורס מומלץ לתלמידי פיסיקה).

מעבדה – כימיה פיסיקלית (20289) (ר) – משובץ בכימיה, עמ' 186.

תרמודינמיקה ב (20264) (ר) – משובץ בכימיה, עמ' 186.

דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים (20557) (מ) – משובץ בכימיה, עמ' 187.

תורת הקוואנטים א (20522) (מ) – משובץ בכימיה, עמ' 187 (הקורס מומלץ לתלמידי פיסיקה).

תורת הקוואנטים ב – קשר כימי (20523) (מ) – משובץ בכימיה, עמ' 187.

אנליזה של ניסויים (20340) (מס) – משובץ בכימיה, עמ' 189 (הקורס מומלץ לתלמידי פיסיקה).

נושאים בכימיה אטמוספירית (20553) (מס) – משובץ בכימיה, עמ' 190.

מבוא לגיאופיסיקה (20434) (ר) – משובץ בגיאולוגיה, עמ' 215.

ספקטרוסקופיה של מינרלים (20548) (מ) – משובץ בגיאולוגיה, עמ' 216.

הפניות לקורסים נוספים

קורסי החובה במתמטיקה משולבים בתחום המתמטיקה.

20578 פרויקט מחקר בפיסיקה*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 60 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי הטבע והחיים בציון ממוצע 80 לפחות, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים בהתאם לנושא הפרויקט. לפרטים נא לפנות למרכז הקורס או ליועץ בפיסיקה.

ההרשמה לקורס זה תיעשה רק לאחר תיאום עם איש סגל מקבוצת הפיסיקה באוניברסיטה הפתוחה ובאישורו של מרכז ההוראה בקורס.

הקורס מאפשר להתנסות בעבודה מחקרית, ולרוב משלב עבודה אישית עם עבודה של קבוצת מחקר במעבדה של אחת מהאוניברסיטאות או של אחד ממכוני המחקר בארץ. הפרויקט יכול להיות בעל אופי מעשי (במעבדה או בשדה) או תאורטי-חישובי.

במהלך העבודה יהיה הסטודנט שותף לבחירת שאלה מחקרית, שבדרך כלל תהיה רלוונטית לעבודות המבוצעות במעבדה המסוימת שבה. לאחר הגדרת שאלת המחקר ילמד הסטודנט ממאמרים את הרקע המדעי הקשור בה, יגדיר יחד עם המדריך את המטרות, ילמד את שיטות המחקר, ויכין פרוטוקול בו יפורטו השלבים, אופן ביצוע הפרויקט ולוח הזמנים. העבודה תהיה בהיקף של סמסטר אחד או שניים, תוך השקעה ממוצעת של יום בשבוע. בתום העבודה יתח הסטודנט את התוצאות וידווח עליהן בכתב במתכונת של פרסום מדעי. בנוסף, יציג הסטודנט את עבודתו במצגת שתפורסם גם באתר הקורס. הציון יכלול הערכה של הכנת הנושא על-ידי הסטודנט לקראת עבודתו, העבודה המעשית, העבודה המסכמת והצגת הפרויקט.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20549 סמינר בטכנולוגיות
מיקרואלקטרוניקה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

נושא: אלקטרוניקה
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה
◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **מוליכים למחצה**, **התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**), וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **כימיה כללית**,* **כימיה אי-אורגנית** או **פרקים בפיסיקה מודרנית**.

פיתוח הקורס: פרופ' גדי גולן, פרופ' יורם קירש

מטרות הקורס

- הכרת תהליכי עיבוד במיקרואלקטרוניקה.
- הכרת חומרים במיקרואלקטרוניקה.
- הכרת תופעות פיסיקליות וכימיות בתחום השכבות הדקות.

נושאי הלימוד

1. **מערכות וואקום** – סוגי טכנולוגיות הוואקום הנחוצות לתעשיית המיקרואלקטרוניקה.
2. **פוטוליטוגרפיה** – כניקות צילום ופיתוח של פרישות ממוזערות על פני גבישי מצע.
3. **טכניקות תיב"ס** – תכנון וייצור בעזרת מחשב של פרישות טרנזיסטורים על-פני מצעי מולי"מ.
4. **הפעלת מערכת נידוף** (תהליך מלא), **ויצירת שכבות מתכת** – שכבות דקות למיקרואלקטרוניקה.
5. **הפעלת מערכת התזה** (תהליך מלא), **ויצירת שכבות מתכת**. שכבות דקות למיקרואלקטרוניקה.
6. **גידול גביש ואפיטקסיה** – טכניקות גידול גבישים בשכבות דקות (אפיטקסיה) או בצורת גלילים.
7. **תהליכי חמצון של שכבות דקות ליצירת מבודדים**.
8. **דיפוזיה והשתלת יונים** – סימום מצעי מולי"מ על ידי סממים שונים מן הטבלה המחזורית.
9. **איכול** – טכניקות "קידוח" ו"ניסור" בשכבות דקות.

נושאים לעבודות הסמינריוניות

טכנולוגיות נידוף חומני; אפיטקסיית קרן אלקטרונים – MBE; התזה יונית – IONIC SPUTTERING; נידוף כימי בפזה גזית; נידוף כימי בפזה נוזלית; השתלת יונים; חמצון חומני; אנודוציה אלקטרוליטית; נידופי חיזור; ציפוי טבילה; אפיטקסיה בפזה נוזלית; קריטריונים לבחירת שכבות דקות לפי יישומם; אפיטקסיית סיליקון באדים כימיים; שיקולי מיכשור בעת ביצוע אפיטקסיה; פגמים בשכבות אפיטקסיה; הערכת תוצאות ואיסוף נתונים אוטומטי.

* או הקורס **דרכים בכימיה (20108)**, שאינו מוצע עוד.

20116 עולם הכימיה*

4 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' נאוה בן-צבי, פרופ' יצחק דותן, ד"ר אחוה ליאופולד, ד"ר חוה גל, ד"ר דורותה צירקי; יואב ברוייר (עריכה) **יועצים:** פרופ' לינה בן-דור, פרופ' אהרון גדנקן, פרופ' ששון צחייק

הקורס מיועד לסטודנטים לכימיה ולמדעי החיים שאין להם רקע בכימיה, לסטודנטים שתכנית לימודיהם מחייבת כימיה בהיקף מצומצם; לסטודנטים הממקדים את לימודיהם בתחום מדעי הרוח והחברה ומעוניינים להרחיב את הידע שלהם בתחום מדעי הטבע במסגרת קורסי הבחירה. כן מומלץ הקורס כהכנה לקורס **כימיה כללית** (20437).

הקורס כולל חמש חטיבות המלוות בסרטי וידאו/DVD, שהם חלק מובנה ממערך הלימוד. הסרטים כוללים ראיונות עם מדענים ידועי שם, הדגמות במעבדה, אנימציה ממוחשבת של הרמה המולקולרית והצגה של אירועים כימיים שיש להם קשר לחברה ולטכנולוגיה. הסרטים הם חלק חיוני מחומר הלימוד. הצפייה בסרטים תלווה בפעילות מקדימה ומסכמת, ולכן **הצפייה בסרטים היא חובה!**

נושאי החטיבות

- חטיבה 1 מבוא:** היכרות ראשונית עם היריעה הרחבה של הכימיה ועם השיטות המדעיות המשמשות את החוקרים בתחום זה.
- חטיבה 2 מאטומים למולקולות:** אבני היסוד של החומר – האטומים, המולקולות והראיות לקיומם ולהיווצרותם.
- חטיבה 3 מולקולות בפעולה:** דיון בריאקציות כימיות, בגורמים המשפיעים עליהן, במערכות שבהן הן מתקיימות ובתוצרים שלהן.
- חטיבה 4 ממיקרו למקרו:** התייחסות וניתוח של מערכות גלובליות – האטמוספירה, גיאוכימיה, מחצבים ומתכות.
- חטיבה 5 הפחמן במערכות טבעיות וסינתטיות:** ייחודן של תרכובות הפחמן – כאלה שמקורן בטבע וכאלה שהן מעשה ידי אדם – ממולקולות פשוטות לפולימרים מורכבים.

הקורס מוצע כקלקורס – קורס שבו סרטי הווידאו/DVD הם מרכיב חשוב, ומהווים חלק בלתי נפרד מיחידות הלימוד.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בדיעוץ – **קורסים חופפים.**

20437, 20477, 20487 כימיה כללית*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם מומלץ: ידע בכימיה ברמה של בגרות (3 יחידות) או הקורס **עולם הכימיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צירקי, ד"ר חוה גל; שלומית רז, לאה טלניר (עריכה) **יועצים:** פרופ' לינה בן-דור, פרופ' נאוה בן-צבי, פרופ' אהרון גדנקן, פרופ' שמואל וייס, פרופ' דן מאירשטיין, פרופ' גיל נבון, פרופ' יורם קירש

הקורס מיועד לסטודנטים שתחום לימודיהם העיקרי הוא מדעי הטבע והחיים, ולשם כך הם זקוקים לידע מקיף בכימיה. קורס זה אינו מומלץ בתור קורס ראשון בכימיה למי שאין לו ידע מוקדם בתחום ברמה של 3 יחידות בגרות לפחות.

הקורס עוסק בעקרונות המרכזיים המונחים ביסודם של תהליכים כימיים, ובבעיות של מבנה, אנרגיה, דינמיקה ומנגנונים כימיים, תוך שילוב של כימיה תיאורית. הקורס משלב דוגמאות מנושאים בעלי עניין לסטודנטים לכימיה, למדעי החיים, לגיאולוגיה ולפיסיקה.

ספר הקורס **כימיה כללית**, כרך א (האוניברסיטה הפתוחה, 2006), כרך ב (האוניברסיטה הפתוחה, 2007) מבוסס על תרגום 13 הפרקים הראשונים של הספר:

P. Atkins and L. Jones, *Chemical Principles – The Quest for Insight*, 3rd ed. (W. H. Freeman and Company, 2005).

פרקי הספר

- פרק 1 אטומים: עולם הקוואנטים**
- פרק 2 קשרים כימיים**
- פרק 3 תצורות ומבנים של מולקולות**
- פרק 4 תכונות גזים**
- פרק 5 נוזלים ומוצקים**
- פרק 6 תרמודינמיקה: החוק הראשון**
- פרק 7 תרמודינמיקה: החוק השני והחוק השלישי**
- פרק 8 שיווי משקל פיזיקליים**
- פרק 9 שיווי משקל כימיים**
- פרק 10 חומצות ובסיסים**
- פרק 11 שיווי משקל בתמיסות מימיות**
- פרק 12 אלקטרוכימיה**
- פרק 13 קינטיקה כימית**

במהלך הקורס יתקיימו שני מפגשי מעבדה. ההשתתפות בהם היא חובה.

להלן אפשרויות הלימוד:

- 20437** – מתכונת סמסטריאלית.
 - 20477** – סמסטר א' (סמסטר א ומחצית סמסטר ב).
 - 20487** – סמסטר ב' (סמסטר ב וסמסטר קיץ).
- במתכונת השנתית ילמדו הסטודנטים בסמסטר הראשון פרקים 1-9 ובסיומו ייבחנו עליהם. בסמסטר השני ילמדו הסטודנטים פרקים 10-13 ובמהלך הסמסטר ייבחנו על פרקים אלה בלבד.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בדיעוץ – **קורסים חופפים.**

20470 כימיה כללית *

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם: מומלץ ידע בכימיה ברמה של בגרות (3 יחידות) או הקורס **עולם הכימיה**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צירקי, ד"ר חוה גל; שלומית רז (עריכה) **יועצים:** פרופ' לינה בן-דור, פרופ' נאוה בן-צבי, פרופ' אהרון גדנקן, פרופ' שמואל וייס, פרופ' דן מאירשטיין, פרופ' גיל נבון, פרופ' יורם קירש

שני הקורסים **כימיה כללית א** (20470) ו**כימיה כללית ב** (20480) עוסקים בעקרונות המרכזיים המונחים ביסודם של תהליכים כימיים, ובבעיות של מבנה, אנרגיה, דינמיקה ומנגנונים כימיים תוך שילוב של כימיה תיאורית. הקורס משלב דוגמאות מנושאים בעלי עניין לסטודנטים לכימיה, למדעי החיים, לגיאולוגיה ולפיסיקה.

ספר הקורס **כימיה כללית**, כרך א (האוניברסיטה הפתוחה, 2006) מבוסס על תרגום 9 הפרקים הראשונים של הספר:

P. Atkins and L. Jones, *Chemical Principles – The Quest for Insight*, 3rd ed. (W. H. Freeman and Company, 2005).

פרקי הספר

- פרק 1 אטומים: העולם הקוונטי**
- פרק 2 קשרים כימיים**
- פרק 3 צורות ומבנים של מולקולות**
- פרק 4 תכונות הגזים**
- פרק 5 נוזלים ומוצקים**
- פרק 6 תרמודינמיקה: החוק הראשון**
- פרק 7 תרמודינמיקה: החוק השני והשלישי**
- פרק 8 שיווי משקל פיזיקלי**
- פרק 9 שיווי משקל כימי**

במהלך הקורס יתקיימו מפגשי מעבדה אחד. ההשתתפות בו חובה.

שימו לב: קורס זה הוא קורס חובה במסלולים המשלבים כימיה, ואינו מומלץ בתור קורס ראשון בכימיה למי שאין לו ידע מוקדם בתחום ברמה של 3 יחידות בגרות לפחות.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורס(ים) האחר(ים). פרטים מלאים בפרק 19 בדיעוץ – **קורסים חופפים.**

20282 כימיה אורגנית לביוולוגים – פרקים בכימיה מולקולרית*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורס כימיה כללית או כימיה כללית א. ** ידיע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים ביולוגיה כללית א, אשנב למדעי החיים. ***

פיתוח הקורס: ד"ר רות ערב, ד"ר אהובה לאופולד, פרופ' נאווה בן-צבי, פרופ' אמציה מאיר, פרופ' נאווה זיסאפל, פרופ' אמציה מאיר, ד"ר יואל קלמס

הקורס נועד להקנות את יסודות הכימיה האורגנית, תוך הדגשת הרלוונטיות של מערכות ריאקציה כימיות למערכות ביולוגיות.

נושאי הלימוד

- תעודת הזהות של מולקולות – שיטות לחקר מבנה
- פחמן ופחמימנים – הקשר בין מבנה הפחמימנים לתפקודם
- סטראוכימיה – חקר תכונות הקשורות למבנה המולקולרי התלת-ממדי
- מנגנונים של ריאקציות
- מגוון של תרכובות אורגניות

חומר הלימוד

- חמשת הכרכים הראשונים של הקורס כימיה מולקולרית (20232);
- מדריך למידה המכיל פרקים נוספים. מדריך הלמידה מעגן את הקשרים בין המערכות הכימיות למערכות הביולוגיות באמצעות דוגמאות מגוונות.
- הנספח ספר נתונים כימיים המלווה את הקורס כימיה כללית (20437).
- ערכת דגמים מולקולריים.
- לומדת מחשב המנחה ומתרגלת בנושא תהודה מגנטית גרעינית.
- תקליטור CHEMV, המכיל אוסף של מצגות.

במהלך הקורס תתקיים מעבדה אחת והשתתפות בה היא חובה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

** או הקורס דרכים בכימיה (20108), שאינו מוצע עוד.

*** או הקורס מבוא למדעי החיים, שאינו מוצע עוד.

20234 מעבדה – כימיה כללית

2 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם: הקורסים כימיה כללית א וכימיה כללית ב או הקורס כימיה כללית. * ידיע קודם דרוש: הקורס יישומי מחשב למדעים.

פיתוח הקורס: פרופ' נאווה בן-צבי, פרופ' יצחק דותן, ד"ר ויקטוריה ליבין, ורדה לוי, ד"ר דורותה צירקי

בקורס זה יבצעו הסטודנטים חמש מעבדות. חלקן מסתמכות על החומר שנלמד בקורס כימיה כללית (20437), אחרות מביאות בפני הסטודנטים פרקים נוספים – חדשים. זוהי ההזדמנות ליישם במעבדה פרקים מהקורס כימיה כללית ולרכוש מיומנויות נוספות בעבודה עם מכשור מעבדתי.

מבנה הקורס

- על הסטודנטים לבוא מוכנים למעבדה לאחר שהשלימו את הדוח המכין לפי ההנחיות המובאות בחוברת המעבדה. במעבדה הם ייבחנו על חומר הלימוד. ידיעת החומר מהווה תנאי לביצוע המעבדה;
- לאחר סיום המעבדה על הסטודנטים להגיש דוח מסכם;
- הציון בקורס ייקבע על סמך הדוחות, הבוחן בתחילת המעבדה וההתרחשות הכללית של המנחה מעבדות הסטודנטים.

המעבדות מתבצעות במעבדה שבאוניברסיטה הפתוחה. משך כל מעבדה – בין ארבע לחמש שעות.

נושאי המעבדות

- מעבדה I:** סינתזה של חומר אורגני. בדיקת ספקטרום אינפרא אדום של החומר במכשיר FTIR.
- מעבדה II:** מכפלת המסיסות – שיקוע של יון הכלוריד באמצעות תמיסת $AgNO_3$; למידת הנושא של מכפלת המסיסות.
- מעבדה III:** קביעת מנגנון של תגובת הידרוליזה בסיסית של אסטר בעזרת pH-מטר.
- מעבדה IV:** היכרות עם ריאקציות קומפלקסציה – יציבות יחסית של קומפלקסים וקביעת קשיות המים.
- מעבדה V:** הכרת המצוי כאמצעי לבידוד חומרים – בידוד ונילין מתערובות שונות וקביעת ריכוזו באמצעים ספקטרום.

מספר המקומות בקורס מוגבל.

* או הקורס דרכים בכימיה (20108), שאינו מוצע עוד.

20480 כימיה כללית ב*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם: דרוש הקורס כימיה כללית א.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, ד"ר דורותה צירקי, ד"ר חוה גל; לאה טלניר (עריכה) **יועצים:** פרופ' לינה בן-דור, פרופ' נאווה בן-צבי, פרופ' אהרון גדנקן, פרופ' שמואל וייס, פרופ' דן מאירשטיין, פרופ' גיל נבון, פרופ' יורם קירש

קורס זה הוא המשכו של הקורס כימיה כללית א (20470), והוא קורס חובה במסלולים המשלבים כימיה.

ספר הקורס כימיה כללית, כרך ב (האוניברסיטה הפתוחה, 2008) מבוסס על תרגום פרקים 10 עד 17 של הספר:

P. Atkins and L. Jones, *Chemical Principles – The Quest for Insight*, 3rd ed. (W. H. Freeman and Company, 2005).

פרקי הספר

- פרק 10 חומצות ובסיסים
- פרק 11 שיווי משקל בתמיסות מימיות
- פרק 12 אלקטרוכימיה
- פרק 13 קינטיקה כימית
- פרק 14 יסודות: ארבע המשפחות הראשונות הראשיות
- פרק 15 יסודות: ארבע המשפחות הראשיות האחרונות
- פרק 16 יסודות: גוש d
- פרק 17 כימיה גרעינית

במהלך הקורס יתקיים מפגש מעבדה אחד. ההשתתפות בו חובה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור מי שלמד, בנוסף לקורס הזה, את הקורס(ים) האחר(ים). פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

20456 כימיה אורגנית*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע מוקדם: דרושים הקורסים כימיה כללית א וכימיה כללית ב או הקורס כימיה כללית, ** וכן דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית.

פיתוח הקורס: ד"ר דורותה צ'רק, ד"ר חוה גל
אחראי אקדמי: פרופ' יצחק דותן
יועצים: פרופ' זאב אייזנשטט, פרופ' גיימס בקר, פרופ' שמריהו הוז, פרופ' יובל שבו

מטרות הקורס

- הכרת שפת הכימיה האורגנית.
- הבנת הקשר בין התכונות הפיסיקליות והכימיות של תרכובות אורגניות לבין סוגי הקבוצות הפונקציונליות הקיימות בהן.
- הכרה והבנה של מנגנוני תגובה מנקודת מבט סטראוכימית.
- חשיפה לעקרונות הפיסיקליים עליהם מבוססות שיטות ספקטרליות לאפיון חומרים כימיים.
- הטמעת השימוש בשיטות ספקטרליות לפענוח מבנים של חומרים אורגניים.

ספר הקורס

P. Y. Bruice, *Organic Chemistry*, 4th ed. (Pearson Education, Inc., 2004).

ספר הקורס נלמד באנגלית בעזרת מדרך למידה בעברית. המדריך כולל הסברים נוספים ופתרונות לתרגילים. חומר הלימוד כולל גם תקליטור CHEMV, המכיל אוסף של מצגות וכן לומדת NMR (שפותחה באוניברסיטה הפתוחה), המלווה את הפרקים העוסקים בשיטות ספקטרליות.

נושאי הלימוד

- מבוא לכימיה אורגנית
- פחמימנים: אלקאנים, אלקאנים ציקליים, אלקאנים ואלקנינים
- סטראוכימיה
- תגובות התמרה נוקלאופיליות ותגובות אלימינציה
- אל-איתור אלקטרוני: דיאנים ותרכובות ארומטיות
- הכרת תרכובות בעלות קבוצות פונקציונליות שונות: כהלים, אתרים, אפוקסידים, תיולים, אלדהידים וקטונים
- חומצות קרבוקסיליות ונגזרותיהן, אמינים, דחיסות קרבונליות נבחרות
- תגובות התמרה אלקטרופיליות
- שיטות ספקטרליות: UV, MS, IR, ¹H-NMR, ו-¹³C-NMR
- תגובות חמצון – חיזור
- תרכובות אורגנו-מתכתיות

במהלך הקורס נערכים שני מפגשי מעבדה. ההשתתפות במפגשים היא חובה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בדיעוץ – קורסים חופפים.

** או הקורס דרכים בכימיה (20108), שאינו מוצע עוד.

20439 מעבדה בכימיה אורגנית*

2 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קבלה: אחד מבין הקורסים כימיה אורגנית, כימיה אורגנית לביולוגים – פרקים בכימיה מולקולרית **

פיתוח הקורס: ד"ר דורותה צ'רק, ד"ר חוה גל
אחראי אקדמי: פרופ' יצחק דותן
יועץ: פרופ' שלמה רוזן

בקורס מעבדה זה יבצעו הסטודנטים שש מעבדות המסתמכות על החומר שנלמד בקורסים כימיה אורגנית (20456) או כימיה אורגנית לביולוגים (20282), כמו גם על נושאים נוספים. במהלך הקורס ירכשו הסטודנטים מיומנויות עבודה ייחודיות למעבדה בכימיה אורגנית, יערכו ניסויים באופן עצמאי, יעבדו את תוצאות הניסויים ויכירו שיטות זיהוי מבנה שונות.

מה נדרש מהסטודנטים?

- א. על הסטודנטים לבוא מוכנים למעבדה, לאחר שהשלימו את הדוח המכין לפי ההנחיות המובאות בחוברת המעבדה. במעבדה הם ייבחנו על חומר הלימוד. ידעת החומר מהווה תנאי לביצוע המעבדה;
- ב. לאחר סיום המעבדה על הסטודנטים להגיש דוח מסכם;
- ג. הציון בקורס ייקבע על סמך הדוחות, הבוחן בתחילת המעבדה וההתרחשות הכללית של המנחה מעבודת הסטודנטים.

נושאי המעבדות

- **כלרינציה** – סינתזה והכרת מנגנוני תגובות התמרה נוקלאופיליות S_N1 ו-S_N2, תוך שימוש בטכניקות עבודה שונות ושימוש ב-G.C. ו-I.R. לזיהוי חומרים.
 - **אלימינציה** – סינתזה והכרה של מנגנוני תגובות האלימינציה E1 ו-E2. ניתוח והבנה של תגובות דהידרטציה כמקרה פרטי של תגובות מסוג זה, תוך שימוש בטכניקת זיקוק.
 - **אסטרופיקציה** – ניתוח והבנה של מנגנון תגובות אסטרופיקציה.
 - **אצילציה פריזל קרפטס** – סינתזה והכרת מנגנון של תגובת התמרה ארומטית אלקטרופילית, תוך שימוש בטכניקות עבודה שונות וכן ב-G.C. ו-I.R. לזיהוי חומרים.
 - **תגובת גרינאר** – תרכובות אורגנו-מתכתיות. במעבדה זו ייעשה שימוש בטכניקת גיבוש מחדש, עבודה במערכת יבשה, ייבוש ונידוף ממסים.
 - **דחיסות, חמצון ושחלופים** – סינתזה אורגנית הכוללת מספר שלבים עוקבים ושילוב של טכניקות עבודה מגוונות.
- מפגשי המעבדה מתקיימים במעבדה שבאוניברסיטה הפתוחה. משך כל מפגש כחמש שעות.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בדיעוץ – קורסים חופפים.

** או הקורס דרכים בכימיה מולקולרית (20232), שאינו מוצע עוד.

20241 קינטיקה כימית

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורסים יישומי מחשב למדעים, יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב, * כימיה כללית או כימיה כללית א, ** חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי I), וכן דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידיע קודם מומלץ: הקורס אטומים מולקולות ותכונות החומר.

פיתוח הקורס: ד"ר ענבל טובי-ערד, פרופ' יצחק דותן
יועצים: פרופ' דורון אורבך, פרופ' מרדכי ביקסון, פרופ' אורי דינור

הקינטיקה הכימית עוסקת במעקב אחר מהירות תגובות כימיות. הקורס עוסק בשאלות מרכזיות בתחום, ביניהן: מהם הגורמים המשפיעים על מהירות התגובה; כיצד ניתן למצוא את מנגנון התגובה; כיצד ניתן לזרז או להאט תגובות כימיות.

ספר הקורס

S. R. Logan, *Fundamentals of Chemical Kinetics* (Longman, 1998).

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדרך למידה בעברית. המדריך כולל הסברים נוספים ושאלות מנחות.

נושאי הלימוד

- **סדרי תגובה ותלות המהירות בטמפרטורה**
- **קינטיקה של תגובות רדיואקטיביות**
- **שיטות ניסיוניות למדידת קינטיקה של תגובות**
- **מנגנונים פשוטים: תגובות מקבילות, תגובות עוקבות ותגובות שיווי משקל**
- **תגובות חד-מולקולריות ומנגנון לינדמן**
- **תגובות שרשרת ותגובות פיצוץ**
- **קטליזה הטרורגנית – איזותרת הספיחה של לנגמיר ומנגנוני לנגמיר-הינשוולד**
- **קטליזה אנזימטית – מנגנון מיכאליס מנטן ומעכבי אנזימים**
- **מוטוכימיה**
- **התפלגות מקסוול-בולצמן ותורת ההתנגשויות**

* או הקורס מבוא למדעי הטבע, שאינו מוצע עוד.
** או הקורס דרכים בכימיה (20108), שאינו מוצע עוד.

20217 תרמודינמיקה*

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / פיסיקה
ידע קודם דרוש: הקורסים יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב, ** חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א*** (או חשבון אינפיניטסימלי I), וכן אחד מבין הקורסים כימיה כללית או כימיה כללית א, *** אטומים מולקולות ותכונות החומר.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל וייס, פרופ' אשל בן יעקב, מיכל גולן, רחל דנור
יועצים: פרופ' מרדכי ביקסון, פרופ' אבנר טריינין, פרופ' שניאור ליפסון, פרופ' אורה קדם, פרופ' יורם קירש, ד"ר רות ערב

מטרות הקורס

- להקנות ידע בעקרונות התרמודינמיקה ולאפשר לסטודנטים להפעיל ידע זה בניתוח תהליכים במערכות כימיות ופיסיקליות שונות.
- לאפשר לסטודנטים להבין את מושגי היסוד של התרמודינמיקה, כגון: שיווי משקל תרמודינמי, טמפרטורה, אנטרופיה וכו'.
- להכיר את חוקי התרמודינמיקה היסודיים, החיוניים להכרת תופעות שונות בפיסיקה, בכימיה ובמדעי החיים.

חומר הלימוד

מבוא מושגי יסוד בכימיה. המבוא הוא תרגום המבוא בספר: P. Atkins and L. Jones, *Chemical Principles – The Quest for Insight*, 3rd ed. (W. H. Freeman and Company, 2005).

- יחידה 1 החוק הראשון
- יחידה 2 החוק השני
- יחידה 3 האנטרופיה
- יחידה 4 האנרגיה החופשית
- יחידה 5 שינוי פאזות
- יחידה 6 תמיסות

הלימוד בקורס כולל הגשת מטלת חובה על יחידת המבוא.

20404 כימיה אי-אורגנית*

6 נקודות זכות ברמה רגילה
ידע קודם דרוש: הקורסים כימיה כללית א וכימיה כללית ב או הקורס כימיה כללית, ** וכן דרושה יכולת קריאת מאמרים באנגלית.

פיתוח הקורס: פרופ' לינה בן-דור, פרופ' נאווה בן-צבי, פרופ' יצחק דותן, ד"ר ברברה צין, ד"ר דינה יוגב-עינות; יואב ברזר (עריכה)
יועץ: ד"ר צחי מילגרם

מטרות הקורס

- היכרות שיטתית עם מגוון של ריאקציות, מבנים והסברים, המעוגנים בתחום הכימיה האי-אורגנית;
- שימוש במודלים שונים לצורכי אינטרפרטציה וניבוי במערכות מחקר וניסוי בתחום הכימיה האי-אורגנית;
- היכרות עם שיטות מחקר ומכשור המשמשים בתחום הכימיה האי-אורגנית.

הקורס פותח על בסיס קורס בכימיה אי-אורגנית שפרופ' לינה בן-דור לימדה בחוג לכימיה באוניברסיטה העברית בירושלים.

ספר הקורס

בקורס נלמד ספר באנגלית (שיינתן לסטודנטים): D. F. Shriver, P. W. Atkins, *Inorganic Chemistry*, 3rd ed. (Oxford University Press, 1999).

את ספר הקורס מלווה מדריך ללמידה עצמית, הכולל הרחבות, הארות והערות, דוגמאות, שאלות מסוגים שונים והכוונות אל ספר הקורס.

חומר הלימוד מבנים

- יחידה 1 מבנים בסיסיים – חזרה והרחבה של מושגי יסוד בתחום מבנה האטום ומבנים מולקולריים
- יחידה 2 סימטריה מולקולרית
- יחידה 3 מוצקים – שיקולים תרמודינמיים וקנייטיים

ריאקציות

- יחידה 4 ריאקציות של חומצות ובסיסים לפי מודלים שונים
- יחידה 5 תרכובות קואורדינציה של מתכות d
- יחידה 6 הספקטרוסקופיה ככלי מחקר
- יחידה 7 מנגנוני ריאקציה של קומפלקסים מבניים ייחודיים

מבנים וריאקציות ייחודיים

- יחידה 8 תרכובות אורגנומתכתיות
- יחידה 9 מימן ותרכובותיו
- יחידה 10 תרכובות של קבוצות הבור והפחמן
- יחידה 11 תרכובות של קבוצות החנקן והחמצן
- יחידה 12 תרכובות של קבוצות ההלוגנים והגזים האצילים

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

** או הקורס דרכים בכימיה (20108), שאינו מוצע עוד.

20463 מעבדה בכימיה אי-אורגנית*

2 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס כימיה אי-אורגנית. ** וכימיה כללית ב או הקורס כימיה כללית.

פיתוח הקורס: ד"ר דינה יוגב-עינות, חגית פרנקל-מילרד
אחראי אקדמי: פרופ' יצחק דותן

בקורס זה יבצעו הסטודנטים שש מעבדות. חלקן מסתמכות על החומר שנלמד בקורס כימיה אי-אורגנית (20404), אחרות חושפות בפני הסטודנט נושאים נוספים. במהלך הקורס רוכשים הסטודנטים מיומנויות עבודה ייחודיות למעבדה בכימיה אי-אורגנית, עורכים ניסויים באופן עצמאי, מעבדים את תוצאות הניסויים ומכירים שיטות זיהוי מבנה שונות.

מבנה הקורס

- א. על הסטודנטים לבוא מוכנים למעבדה, לאחר שהשלמו את הדוח המכין לפי ההנחיות המובאות בחוברת המעבדה. במעבדה הם ייבחנו על חומר הלימוד. ידיעת החומר מהווה תנאי לביצוע המעבדה;
- ב. לאחר סיום המעבדה על הסטודנטים להגיש דוח מסכם;
- ג. הציון בקורס נקבע על סמך הדוחות, הבוחן בתחילת המעבדה וההתרחשות הכללית של המנחה מעבודת הסטודנטים.

נושאי המעבדות

- סינתזה אי-אורגנית קלאסית
סינתזה של גביש יוני או מינרל בפאזה מוצקה. התהליך מבוסס על ערבוב אבקות המגיבים בטמפרטורות גבוהות (~1000°C).
- סינתזה של תרכובת קואורדינטיבית
סינתזה של קומפלקס מיוחד במינו, ואפיונו בשיטות אנליטיות וספקטרוסקופיות.
- איוזומרים גיאומטריים בקומפלקסים
סינתזה הכוללת מספר שלבים עוקבים ליצירת איוזומרים ציס וטרנס של הקומפלקס. האיוזומרים יזהו על-ידי ספקטרום IR כתלות בסימטריה של הקומפלקס.
- השורה הספקטרוסקופית – צבעי קומפלקסים
קביעת השורה הספקטרוסקופית של סדרת קומפלקסים של נחושת. הקומפלקסים יאופיינו בספקטרום UV-VIS.
- צבעים מעולם הננו-חלקיקים
הכנת ננו-חלקיקים של זהב מתכתי על-ידי חיזור המלח HAuCl₄ בתמיסה מימית. תבחן התלות של צבע התמיסה בגודל החלקיקים.
- פילמו אי-אורגני – הכנת זכוכית בטמפרטורת החדר
סינתזה של זכוכית בעלת תכונות מגוונות בשיטת הסול-ג'ל המהווה פריצת דרך חדשה במדע החומרים הקרמיים החדשים. מפגשי המעבדה מתקיימים במעבדה שבאוניברסיטה הפתוחה. משך כל מפגש כחמש שעות.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נ"ז שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

** או הקורס כימיה מולקולרית (20232), שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / כימיה

תואר ראשון

20264 תרמודינמיקה ב

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים /
 פיסיקה
 ידע קודם דרוש: הקורסים **תרמודינמיקה**, וכן
 הקורסים **כימיה כללית א** ו**כימיה כללית ב** או
 הקורס **כימיה כללית**.*

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל וייס; אורה מאור,
 תלמה מוקדי (עריכה)

הקורס מיועד לסטודנטים שסיימו את הקורס
 בתרמודינמיקה, ומעוניינים להרחיב את השכלתם
 בנושאים סמוכים.

חומר הלימוד

- יחידה 1 שימושים אחדים של התרמודינמיקה
- יחידה 2 תופעות שטח
- יחידה 3 תרמודינמיקה של תהליכים בלתי
 הפיכים
- יחידה 4 דיפוסיה, הלכה חשמלית וצמיגות
- יחידה 5 אלקטרוניקה (דינמיקה של תהליכים
 ליד אלקטרודות)

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע
 עוד.

20289 מעבדה – כימיה פיסיקלית

2 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים /
 פיסיקה
 ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון דיפרנציאלי
 ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**),
 הקורסים **כימיה כללית א** ו**כימיה כללית ב** או
 הקורס **כימיה כללית**.* ידע קודם דרוש:
 הקורס **יישומי מחשב למדעים**. ידע קודם
 מומלץ: הקורסים **תרמודינמיקה**, **קינטיקה
 כימית**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, פרופ' שמואל
 וייס

קורס זה מבוסס בעיקרו על הידע בכימיה
 פיסיקלית הניתן ביחידות המתאימות בקורס
כימיה כללית, וכן נכללים בו כמה נושאים
 חדשים.

במהלך הקורס יפעילו הסטודנטים ציוד מעבדה
 מודרני, כגון: ספקטרוסקופטרים לאור נראה
 ו-UV, ספקטרוסקופטר מטיפוס FTIR, מדי
 מוליכות ועוד.

נושאי המעבדות

- (ייתכנו שינויים ותוספות בנושאים אלה לפי
 קביעת צוות הקורס.)
- תרמודינמיקה של יצירת קשרי מימן על-ידי
 ספקטרוסקופיית IR
- ניסויים בקינטיקה
- ניסויים בתרמודינמיקה
- תלות כ.א.מ. בטמפרטורה – חום ריאקציה
- האפקט האיזוטופי במהירות תגובה כימית

הקורס כולל כחמישה מפגשי מעבדה שיתקיימו
 במעבדת האוניברסיטה הפתוחה. משך כל מפגש
 כשש שעות, וייערכו בו שני ניסויים.

על הסטודנטים ללמוד חומר רקע לפני המעבדה
 ולהכין דוח מכין, לפי ההנחיות בחוברת המעבדה.
 במעבדה ייבחנו הסטודנטים על חומר הלימוד,
 ולאחר סיומה יגישו דוח מסכם.

מספר המקומות בקורס מוגבל.

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע
 עוד.

20458 מעבדה – כימיה בפעולה*

2 נקודות זכות ברמה רגילה

י ידע קודם דרוש: הקורס **כימיה בפעולה**. ידע קודם
 דרוש: הקורס **יישומי מחשב למדעים**.

פיתוח המעבדה: פיני שלומאי
יועצים: פרופ' יצחק דותן, ד"ר ויקטוריה ליבין,
 פרופ' רפאל סמייט

בקורס זה יבצעו הסטודנטים שישה ניסויים
 הקשורים בטכנולוגיות תעשייתיות. חלק מן
 הניסויים מסתמכים על החומר שנלמד בקורס
כימיה בפעולה (20301), וקורס מעבדה זה הוא
 הזדמנות ליישם פרקים מהקורס התאורטי
 ולרכוש מיומנויות נוספות בעבודה עם מכשור
 מעבדתי.

נושאי המעבדות

- מדידת פרמטרים ראולוגיים
- אלוטרציה – הפרדה בשיקוע
- הכנה ובדיקה של דארגנט סינתטי-סבון
- מיצוי: בידוד, ניקוי וזיהוי של β -קרזון מגזר
 ושל ליקופן מעגבניות
- הפקת חומרים נפוצים בתעשייה

מפגשי המעבדה נערכים באוניברסיטה הפתוחה.

מספר המקומות בקורס מוגבל.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין
 קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על
 מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה.
 פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים
 חופפים**.

20557 דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: הקורסים **כימיה כללית א** ו**כימיה כללית ב** או הקורס **כימיה כללית***, וכן הקורסים **קינטיקה כימית**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**), וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה ה**ביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם דרוש: שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א + ב יסודות****. ידע קודם מומלץ: הקורסים **תורת הקוואנטים א**, **תורת הקוואנטים ב – קשר כימי**, **נושאים בספקטרוסקופיה מולקולרית**.

פיתוח הקורס: ד"ר תמר רו, פרופ' רפאל לוי, פרופ' יצחק דותן; צבי עצמון, יוליה גלפרין (עריכה)
יועצת: ד"ר ענבל טובי-ערד

דינמיקה של התגשויות מולקולריות עוסקת בחקר המנגנונים של תהליכים אלמנטריים (כימיים ופיסיקליים) במטרה להבין מה מתרחש ברמה המולקולרית כאשר תהליך כימי או פיסיקלי יוצא לפועל. באמצעות דינמיקה מולקולרית ניתן לגלות מנגנוני ריאקציות, ואף להבין מהם התנאים בהם יתרחש תהליך. ניתן להשתמש בדינמיקה מולקולרית לתהליכים בפאזה גזית; לתהליכים המתרחשים בתמיסות; לתהליכים המתרחשים על-פני משטחים; לצברים, ועוד. דינמיקה מולקולרית מיושמת גם לתהליכים של יונים חיוביים ושליליים, הן כאשר הם מבודדים והן כאשר הם מומסים בתמיסה.

דינמיקה מולקולרית מספקת את ההסברים הבסיסיים של מערכות ריאקטיביות רבות: מתהליכים המתרחשים באטמוספירה ועד תהליכי שריפה, קטליזה ופעילות אנזימטית. במילים אחרות, **הדינמיקה המולקולרית נותנת כלים להבנת כל ענפיה השונים של הכימיה**.

ההתקדמות שחלה בטכניקות הניסיוניות ובתאוריות הבסיסיות מאפשרת לחקור תהליך ברמה המולקולרית המיקרוסקופית במישרין. מקור עשיר זה של ידע על התופעות הבסיסיות הקיימות בתהליכים הכימיים האלמנטריים הוא האמצעי להבנת תהליכים קינטיים. הבנת רעיונות אלו והיכולת לקרוא את השפה הם כל מה שנדרש על-מנת לבחון את התהליך הכימי בעצמו. קורס זה הוא קורס בסיסי של השפה המאפשרת עמדת תצפית מולקולרית.

חומר הלימוד מבוסס על הספר **דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים** מאת ת' רו-נחום ור' לוי (האוניברסיטה הפתוחה, 2008) ועל מדריך למידה (האוניברסיטה הפתוחה, 2009)...

פרקי ספר הקורס

הקדמה	מהי דינמיקה מולקולרית?
פרק 1	התגשויות מולקולריות של חלקיקים חסרי מבנה
פרק 2	מבוא להתגשויות ריאקטיביות
פרק 3	דינמיקה רב-גופית
פרק 4	קבוע המהירות לתגובות כימיות
פרק 5	מעברי אנרגיה
פרק 6	שפעול ובקרה כימית באמצעות האור
פרק 7	יישום עקרונות הדינמיקה המולקולרית למערכות מורכבות

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.
 ** או הקורס **מבוא למדעי הטבע** (02101), שאינו מוצע עוד.

20523 תורת הקוואנטים ב – קשר כימי

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים **תורת הקוואנטים א**, שני הקורסים **כימיה כללית א** ו**כימיה כללית ב** (או הקורס **כימיה כללית***), **כימיה אורגנית**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**) וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה ה**ביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם דרוש: **יישומי מחשב למדעים**, **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע** (או **אלגברה לינארית I**). ידע קודם מומלץ: הקורסים **כימיה אי-אורגנית**, **סימטריה – מתמטיקה כימיה**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב** (או **חשבון אינפיניטסימלי II + חשבון אינפיניטסימלי III**).

פיתוח הקורס: ד"ר ענבל טובי-ערד
יועצים: פרופ' רועי בר, פרופ' יצחק דותן, פרופ' יעקב כתריאל, פרופ' יורם קירש, ד"ר יוסף רובין

קורס זה הוא המשך ישיר של הקורס **תורת הקוואנטים א** (20522), ומרחיב את היריעה בכיוון יסודות הקשר הכימי.

חומר הלימוד

1	יחידה	סימטריה ותורת החבורות
2	יחידה	יון מולקולת המימן
3	יחידה	מולקולות דו-אטומיות
4	יחידה	מולקולות פולי-אטומיות

20522 תורת הקוואנטים *

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בפיסיקה ו/או בכימיה, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה ה**ביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם דרוש: הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **יסודות הפיסיקה ב****, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א** (או **חשבון אינפיניטסימלי I**), **אלגברה לינארית I** (או **אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע**) וכן אחד מבין שלושת הקורסים **פרקים בפיסיקה מודרנית**, **כימיה כללית**, **כימיה כללית א***** ידע קודם מומלץ: הקורסים **מכניקה**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב** (או **חשבון אינפיניטסימלי II** ו**חשבון אינפיניטסימלי III**).

פיתוח הקורס: ד"ר יוסף רובין, ד"ר חנה צוקרמן, ד"ר ברק קול, לוי רוזנבלום
יועצים: ד"ר עדי ארמוני, פרופ' יהודה האז, פרופ' שמואל וייס, פרופ' יעקב כתריאל, פרופ' אורי מאור, פרופ' יורם קירש

קורס זה בנוי כקורס ראשון בתורת הקוואנטים לכימאים ולפיסיקאים. כיון שהידע המוקדם הדרוש איננו רב יחסית, הקורס מתחיל בהצגת עקרונות תורת הגלים וחומר רקע בסיסי אחר, וממשיך בכך בד בבד עם הדיון בתורת הקוואנטים בשתי היחידות הראשונות. עם זאת, חיוניות היכרות מוקדמת עם עקרונות המכניקה, כולל חשבון וקטורי, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ומושגים בסיסיים באלגברה לינארית. על הסטודנטים לדעת כי הקורס מחייב השקעת זמן גדולה מן הממוצע.

במסגרת הקורס נלמדים המושגים הבסיסיים של תורת הקוואנטים והשיטות העיקריות לניתוח מערכות קוואנטיות, תוך שימת דגש על יישומים למערכות כימיות ופיסיקליות ממשיות.

הקורס פחות פורמלי מהקורס הישן שעדיין מוצע, **מכניקה קוואנטית ומבנה האטום** (20320), ומציג נושאים אחדים בעזרת דוגמאות מייצגות ולא בצורת פיתוח אקסיומטי בעל תוקף כללי.

חומר הלימוד

1	משוואת שרדינגר
2	מושגים בסיסיים בתורת הקוואנטים
3	השיטות והמבנה של תורת הקוואנטים
4	תנע זוויתי ואטום המימן
5	שיטות קרוב ושימושיהן
6	ספין ואטומים מרובי אלקטרונים

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **מבוא למדעי הטבע** (02101), שאינו מוצע עוד.

*** או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

20301 כימיה בפעולה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: שני הקורסים יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב*, וכן הקורסים כימיה כללית א וכימיה כללית ב או הקורס כימיה כללית, ** הקורס חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או הקורס חשבון אינפיניטסימלי I). ידע קודם מומלץ: הקורסים כימיה אורגנית או כימיה אורגנית לביוכימיה, קינטיקה כימית.

פיתוח הקורס: ד"ר אברהם מרמור, פרופ' נאווה בן-צבי, ורדה לוי, פנינה אלפנדר יועצים: פרופ' שמואל וייס, פרופ' יצחק מרכוס, פרופ' אפרים קהת, פרופ' אריה רם

הקורס כולל שילוב בין תחומים מדעיים הנדרשים להבנת המעבר מתהליך כימי במעבדה לתהליך כימי בקנה מידה תעשייתי. מטרת הקורס להקנות ידע בעקרונות המדעיים המגוונים הדרושים לשם תכנונם של תהליכים תעשייתיים. קורס זה עשוי לספק את סקרנותם של סטודנטים בעלי רקע במדעי הטבע ובמתמטיקה שלמדו לפחות קורס אחד בכימיה ומעוניינים ביישומן של תורות מדעיות בטכנולוגיה כימית.

חומר הלימוד

- 1 יחידה מבוא
- 2 יחידה הריאקטור – לב התהליך הכימי
- 3 יחידה יסודות הזרימה
- 4 יחידה מעבר חום
- 5 יחידה תהליכי הפרדה: ספיגה וכחוש
- 6 יחידה תהליכי הפרדה: זיקוק
- 7 יחידה בקרת תהליכים
- 8 יחידה תעשיית הפולימרים
- 9 יחידה מפעלי ים המלח
- 10 יחידה שיקולים כלכליים

לסטודנטים מומלץ להשתתף בכל מפגשי ההנחה.

20577 פרויקט מחקר בכימיה*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 60 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי הטבע והחיים בציון ממוצע 80 לפחות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים בהתאם לנושא הפרויקט. לפרטים ולקבלת אישור הרשמה נא לפנות למרכז הקורס.**

הקורס מאפשר להתנסות בעבודה מחקרית, ולרוב משלב עבודה אישית עם עבודה של קבוצת מחקר במעבדה של אחת מהאוניברסיטאות או של אחד ממכוני המחקר בארץ. הפרויקט יכול להיות בעל אופי מעשי (במעבדה או בשדה) או תאורטי-חישובי.

במהלך העבודה יהיה הסטודנט שותף לבחירת שאלה מחקרית, שבדרך כלל תהיה רלוונטית לעבודות המבוצעות במעבדה המסוימת שבה. לאחר הגדרת שאלת המחקר ילמד הסטודנט ממאמרים את הרקע המדעי הקשור בה, יגדיר יחד עם המדריך את המטרות, ילמד את שיטות המחקר, ויכין הצעת עבודה שתכלול את הרקע המדעי, השאלה הנחקרת ופרוטוקול בו יפורטו השלבים, אופן ביצוע הפרויקט ולוח הזמנים. **ההרשמה לקורס תיעשה רק לאחר אישור ההצעה על-ידי המדריך ומרכז ההוראה.** ההרשמה אינה תלויה במועדי ההרשמה הרגילים, אלא יכולה להיעשות במשך כל השנה. העבודה תהיה בהיקף של סמסטר אחד או שניים, תוך השקעה ממוצעת של יום בשבוע. בתום העבודה יתח הסטודנט את התוצאות וידווח עליהן בכתב במתכונת של פרסום מדעי. בנוסף, יציג הסטודנט את עבודתו במצגת שתפורסם גם באתר הקורס. הציון יכלול הערכה של הצעת העבודה, העבודה המעשית, העבודה המסכמת והצגת הפרויקט.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.
** ההרשמה לקורס אינה תלויה במועדי ההרשמה הכלליים של האוניברסיטה הפתוחה.

20332, 20334, 20335 סימטריה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שייך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

◀ תנאי קבלה: * עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. לחטיבה בכימיה דרושים הקורסים יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב, ** הקורסים כימיה כללית א וכימיה כללית ב או הקורס כימיה כללית. *** לחטיבה בביוכימיה דרושים הקורסים ביולוגיה כללית א, או אשנב למדעי החיים, ** וכן הקורס ביוכימיה I. לחטיבה במתמטיקה מומלץ הקורס אשנב למתמטיקה.

פיתוח הקורס: פרופ' אברהם אורנשטיין, פרופ' אברהם גינצבורג, פרופ' דוד גינצבורג, פרופ' שמעון גינצבורג, פרופ' אמיתי הלוי, פרופ' ולדימיר פרלוג, ד"ר דניאלה ליבוביץ, מתי גולדמן, שמואל ברגר

למושג 'סימטריה' משמעות וביטויים בתחומים רבים – באמנות פלסטית, במוסיקה, במתמטיקה ובמדעי הטבע. בקורס זה ניתנת פורמליזציה מתמטית של המושג, ומוצגים נושאים במדעי הטבע שבהם מתגלה סימטריה בצורות שונות: כאמצעי לתיאור תופעות ולמינון; כעיקרון להסבר תופעות ולחיזוי שלהן; וכשיקול מסייע בפתרון בעיות. הנושאים בקורס מובאים מתחומי המתמטיקה, הכימיה והביוכימיה. לפיכך יימצא הלומד עוסק בבעיות רב-תחומיות הנסובות על מגוון של עצמים – החל במולקולות וכלה בגופים חיים.

מבנה הקורס

לקורס סימטריה שלוש חטיבות:

מתמטיקה (יחידות 1, 2, 3)

כימיה (יחידות 4, 5, 6, 7)

ביולוגיה (יחידות 8, 9, 10)

לקורס נלווה גם ספר באנגלית המשמש לתרגול.

להלן הצירופים הקיימים המאושרים ללימוד חטיבות הקורס:

20332 מתמטיקה, כימיה, ביולוגיה – 6 נקודות זכות

20334 מתמטיקה, כימיה – 4 נקודות זכות

20335 כימיה, ביולוגיה – 4 נקודות זכות

שימו לב: הקורסים מקנים נקודות זכות בהרכב שונה בהתאם למסלולי הלימוד השונים – ראו בפירוט המסלולים.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקדם לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002, יכולים לפנות לייעוץ.
** או הקורס מבוא למדעי הטבע (02101), שאינו מוצע עוד.
*** או הקורס דרכים בכימיה (20108), שאינו מוצע עוד.
* או הקורס מבוא למדעי החיים (03101), שאינו מוצע עוד.

* או הקורס מבוא למדעי הטבע (02101), שאינו מוצע עוד.
** או הקורס דרכים בכימיה (20108), שאינו מוצע עוד.

20340 אנליזה של ניסויים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נושא: מדעים / מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **כימיה כללית א וכימיה כללית ב** או הקורסים **כימיה כללית*** וכן **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי I)**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם דרוש: הקורס **יישומי מחשב למדעים** (מ2006א). ליחידה 2 דרוש ידע בסיסי בסימטריה הנלמד בקורסים כימיה אי-אורגנית (יחידה 2) או סימטריה (יחידה 4). סטודנטים החסרים ידע זה ושלא למדו את אחד מהקורסים האלה ישלמו אותו בלימוד עצמי מתוך קורסים אלה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **תרמודינמיקה, קינטיקה כימית, כימיה אי-אורגנית, סימטריה, תורת הקוואנטים א** (או **מכניקה קוואנטית ומבנה האטום**).

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל וייס, פרופ' יורם קירש, אורנה מילוא, ד"ר דינה יוגב-ענינות, ד"ר ענבל טובי-ערד, פרופ' דוד אבניר; חוה ניומן (עריכה)

היכולת לתח באופן עצמאי ואמין תוצאות ניסיוניות היא אחת המיומנויות החשובות הנדרשות מנסיינים בענפי מדעי הטבע השונים. השתכללות המכשור והנטייה, בתחומים מסוימים, לבצע ניסויים מורכבים בקבוצות גדולות, הביאו לכך שמיומנות זו חשובה לעתים יותר מהיכולת לטפל במכשור ולהפעילו.

הקורס נועד על כן לאמן את הסטודנטים בשיטות מקובלות לאנליזה של תוצאות ניסיוניות, ולהפגישם עם טכניקות ניסיוניות בעלות חשיבות בכימיה פיסיקלית ובפיסיקה.

כל יחידת לימוד עוסקת בניסוי מסוים או בטכניקה ניסויית מסוימת. לאחר הסבר תאורטי של התופעה הנדונה, מתוארת מערכת המדידה ומוצגות תוצאות שהושגו במערכת זו. על הסטודנטים לתח את התוצאות הללו (לפי הנחיות המפורטות ביחידה) ולהגיש את ממצאיהם בצורת דוח מעבדה.

חומר הלימוד

- 1 ספקטרום באינפרא-אדום של מולקולות דו-אטומיות
- 2 מדידי סימטריה רציפים
- 3 הריאקציה בין I_2 ו- H_2
- 4 מולקולות צבע אורגניות
- 5 תהליכים מעוררים תרמית
- 6 מעקב אחרי ריאקציות מהירות בעזרת "הקפצת טמפרטורה"

כדי להשלים חובותיו בקורס על הסטודנט ללמוד **חמש** יחידות מתוך השש ברשימה לעיל.

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

20349 חמצן – אספקטים כימיים וביולוגיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית
שיוך נושא: מדעים / מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **כימיה כללית א וכימיה כללית ב** או הקורס **כימיה כללית***, אחד מבין הקורסים **כימיה אורגנית**, ** **כימיה אורגנית לביולוגים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **ביולוגיה כללית א, אשנב למדעי החיים**. ***

פיתוח הקורס: פרופ' נאווה בן-צבי, ד"ר אריה פרימר, שמעון באומל

מטרת הקורס

הכרת הנושא של תגובות חמצן מולקולרי וצורנים חמצניים במערכות אורגניות וביולוגיות.

מבנה הקורס

הקורס בנוי משלושה פרקי קריאה המבוססים על לקט קטעים הלקוחים מהספרות הכימית באנגלית, ומעבודה סמינריונית. **פרק הקריאה הראשון** עוסק בעיקר בחמצון על-ידי חמצן מולקולרי טריפלטי, בתהליכים רדיקליים ובתגובות הידרופראקסידים, ובסופו יוצג תפקידו של החמצן בתהליך ההזדקנות. **הפרק השני** עוסק בעיקר בחמצון על-ידי חמצן מולקולרי סינגלטי ובשיטות מנגנון פעולתו. **הפרק השלישי** עוסק בחמצון על-ידי אוזון ובסופו יוצגו ההיבטים הביולוגיים – הצורך של אוזון בטבע והבעיה של זיהום אוויר. הסטודנטים יידרשו להגיש ממו"ן על כל אחד מהפרקים.

בסיום הקורס יתבקשו הסטודנטים לכתוב עבודה סמינריונית המבוססת על קריאת כמה מאמרים מקוריים נוספים מהספרות הכימית או הביולוגית.

דוגמאות של נושאים לעבודה סמינריונית

- א. אוטו-חמצון של PUFA – חקר מנגנון
- ב. חומצות דו-קרבוקסיליות כתוצרי אוונוליזה של ציקלואלקנים
- ג. הגנה מפוטו-חמצון: עיכוב על-ידי קרוטנואידים
- ד. תפקידו האפשרי של חמצן סינגלטי בהפעלת קרצנוגנים

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

** או הקורס **כימיה מולקולרית** (20232), שאינו מוצע עוד.

*** או הקורס **מבוא למדעי החיים**, שאינו מוצע עוד.

20350 נושאים מהתעשייה הכימית

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **כימיה בפעולה, כימיה אורגנית***, או **כימיה אורגנית לביולוגים** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **תרמודינמיקה, קינטיקה כימית**.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף אפשטיין, פרופ' אריה רם, פרופ' נאווה בן-צבי, פנינה אלפנדרי, ראובן גלעד, ורדה לוי, נפתלי רבין, ד"ר עמוס אופיר

בקורס זה מיישמים הסטודנטים את הידע והכלים שנרכשו בקורס **כימיה בפעולה** (20301) להכרה ולניתוח של תהליכים כימיים בתעשייה הכימית בישראל.

בחלקו הראשון של הקורס מוצגים נושאים אחדים המוצאים את ביטויים בתעשייה הכימית בארץ: תהליכי מיצוי בתעשייה הכימית, תעשיית הפולימרים, תעשיית הזרחן בישראל, ייצור דשנים כימיים, טיהור שפכין והתפלת מים. הסטודנטים יכירו לפחות אחד מן הנושאים.

בחלקו השני של הקורס, לאחר דיון עם מנריך העבודה וקריאה נוספת, יכתוב כל סטודנט עבודה סמינריונית שתעסוק באחד ההיבטים של הפעילות התעשייתית בארץ. נושא הסמינריון הוא פולימרים.

הקורס כולו מתבסס על מאמרים מדעיים וטכניים, חלקם באנגלית, ומצריך ביקורים בספרייה אוניברסיטאית.

* או הקורס **כימיה מולקולרית** (20232), שאינו מוצע עוד.

20348 נושאים נבחרים בכימיה אי-אורגנית*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **כימיה כללית א וכימיה כללית ב** או הקורס **כימיה כללית, ** כימיה אי-אורגנית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **תרמודינמיקה, קינטיקה כימית**.

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן

להשלמת הידע התאורטי שנרכש בקורסים אחרים בכימיה, חשוב להכיר את הנושאים העומדים בחזית המדע. ניתן ליישם את הידע שנלמד בעזרת קריאת מאמרים חדישים ביותר בנושא ספציפי, ניתוחם, קבלת הדרכה על-ידי יועץ בתחום, ולבסוף כתיבה של עבודה סמינריונית.

בשלב הראשון של הקורס יקראו הסטודנטים ספרות מקצועית **באנגלית** שעליה יידרשו להגיש מ"מ. **בשלב השני** של הקורס יכתבו הסטודנטים עבודה סמינריונית בעזרת הדרכה של יועץ בתחום. המעבר לשלב השני מותנה בקבלת ציון מינימום בממ"ן. ציון המינימום נקבע על-ידי צוות הקורס.

20362 נושאים בספקטרוסקופיה מולקולרית

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **כימיה כללית א וכימיה כללית ב** או הקורס **כימיה כללית, * וכן הקורס פרקים בפיסיקה מודרנית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. תנאי להרשמה: שיחה עם מרכז הקורס וקבלת אישור ממנו. ידע קודם מומלץ: הקורסים **כימיה אורגנית, מכניקה קוואנטית ומבנה האטום או תורת הקוואנטים א**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמואל וייס

מטרת הקורס

הכרת חלקים חשובים של הספקטרוסקופיה המולקולרית – בעיקר אותם חלקים שאין מרחיבים עליהם את הדיבור בקורסים אחרים בכימיה ובפיסיקה. הקורס מיועד לסטודנטים שצברו נקודות זכות בכימיה ובפיסיקה.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על לימוד חומר בסיסי בנושא. בסיום חלק זה של הקורס יגישו הסטודנטים מ"מ.

בחלקו השני של הקורס יכתוב כל סטודנט עבודה סמינריונית שתתבסס על קריאת מאמרים מדעיים עדכניים בתחום. נושא העבודה ייקבע על-ידי הסטודנט בתיאום עם מרכז ההוראה.

דוגמאות לנושאים:

- קביעת גאומטריה מולקולרית של מולקולה כמו CH_3Cl מתוך המבנה הרטציוני.
- מחקר שיווי משקל על-ידי מדידת עוצמות ספקטרליות. הפרדת תרומות קווים שונים על-ידי התאמת לורנציאנים.
- מולקולות אורטו ופרה. הדגמה בעזרת ספקטרום אצטילן ואצטילן מסומן איזוטופית.

20553 נושאים בכימיה אטמוספירית*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

שיעור נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / פיסיקה / מטאורולוגיה
תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (או חשבון אינפיניטסימלי I)**, הקורסים **כימיה כללית א וכימיה כללית ב** או הקורס **כימיה כללית, ** וכן שני הקורסים יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב. ***** ידע קודם מומלץ: הקורסים **כימיה אי-אורגנית או כימיה אורגנית, קינטיקה כימית, מבוא למטאורולוגיה. ***

פיתוח הקורס: פרופ' יצחק דותן, פרופ' יואב יאיר יועצים: פרופ' זאב לוי, פרופ' מנחם לוריא, ד"ר ינון רודיק

תחום הכימיה האטמוספירית זוכה בשנים האחרונות לחשיבות מרכזית. זאת בשל העובדה שהאטמוספירה מהווה תווך שבו מתרחשות תגובות כימיות מגוונות, בגבהים שונים ובאופנים שונים ולכן השפעה ישירה על המתרחש על-פני כדור-הארץ.

באטמוספירה קיימים מעגלים כימיים טבעיים של פליטת חומרים מהביוספירה וההידרוספירה אל האוויר, ואלהם מתווספים חומרים מעשי ידי אדם, שמשתלבים במערכת הכימית המסובכת שקיימת באטמוספירה (ויוצרים, בין היתר, גשם וערפל חומצי). ריאקציות כימיות הטרונגניות שכיחות באטמוספירה ותוצריהן הם חלקיקים מוצקים (אווירוסולים) ועננים, שלהם משקל חשוב בתהליכי שינוי האקלים של כדור-הארץ.

הקורס מורכב משני חלקים. **החלק הראשון** מתבסס על קריאת מאמרים באנגלית. חלק זה יעסוק במקורותיה של האטמוספירה, בהתפתחותה ובמעגלים הביו-גיאוכימיים של מרכיבים שונים (פחמן, חנקן, גופרית, חמצן) וכן בטיבן של ריאקציות כימיות במדיום הגזי. המקראה מלווה במדריך למידה בעברית. בנוסף, מכילה המקראה סדרה של מאמרים קצרים העוסקים בסוגיות מרכזיות בכימיה אטמוספירית וחושפים את הסטודנטים לנושאים העדכניים ביותר בחזית המחקר של הכימיה האטמוספירית (לדוגמא: זיהום אוויר ממטוסים, הגשם החומצי, הפגיעה בשכבת האוזון ועוד). **בחלקו השני** של הקורס בוחר כל סטודנט נושא לעבודה סמינריונית, אותה יבצע בהדרכה צמודה של מנחה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **דרכים בכימיה (20108)**, שאינו מוצע עוד.

*** או הקורס **מבוא למדעי הטבע** שאינו מוצע עוד.

* סטודנט שלא למד את הקורס **מבוא למטאורולוגיה (20291)** יידרש ללמוד את יחידות 1 ו-3 של קורס זה ולהגיש מטלה על הנושאים המרכזיים ביחידות אלה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **דרכים בכימיה (20108)**, שאינו מוצע עוד.

* או הקורס **דרכים בכימיה (20108)**, שאינו מוצע עוד.

קורסים נוספים המקנים
נקודות זכות בכימיה

ביוגיאוכימיה של שונית האלמוגים (20447) (ר) –
משובץ במדעי הטבע והחיים-כללי, עמ' 169.

אטומים, מולקולות ותכונות החומר (20201) (ר) –
משובץ בפיסיקה, עמ' 173.

מוליכים למחצה (20402) (ר) – משובץ בפיסיקה,
עמ' 175.

**התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה
(20403) (ר)** – משובץ בפיסיקה, עמ' 176.

סמינר בטכנולוגיות מיקרואלקטרוניקה (20549)
(ר) – משובץ בפיסיקה, עמ' 181.

ביוכימיה I: חלבונים – מבנה ותפקוד (20204)
(ר) – משובץ במדעי החיים, עמ' 193.

מעבדה בביוכימיה של חלבונים (20405) (ר) –
משובץ במדעי החיים, עמ' 193.

**ביוכימיה II: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין
(20247) (ר)** – משובץ במדעי החיים, עמ' 194.

תקשורת כימית בין בעלי חיים (20328) (מס) –
משובץ במדעי החיים, עמ' 210.

אוקיינוגרפיה (20270) (ר) – משובץ בגיאולוגיה,
עמ' 215.

הפניות לקורסים נוספים

**קורסי החובה בפיסיקה ובמתמטיקה משולבים
בתחומים המתאימים.**

אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע (20430)
(ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 145.

מבוא למטאורולוגיה (20291) (ר) – משובץ
בפיסיקה, עמ' 176.

רעלים והרעלות (20519) (מס) – משובץ במדעי
החיים, עמ' 209.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות
זכות בכימיה.

20592 קורס סמינריני בנושא מיוחד
בכימיה*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינרינית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים
קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות
האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית
בספרייה. תנאי קבלה נוספים ייקבעו על-פי
הנושא הנבחר בעת אישור הקורס בוועדת
המשנה למדעי הטבע והחיים. לפרטים נא
לפנות לראש המחלקה למדעי הטבע והחיים.

אחת הדרישות לתואר במדעי הטבע היא לימוד
של לפחות קורס סמינריני אחד. האוניברסיטה
הפתוחה מציעה מגוון של קורסים סמינריניים.
בנוסף, קיימת אפשרות לכתוב עבודה סמינרינית
שלא במסגרת של קורס קיים. סטודנטים
הבוחרים בקורס **סמינריני בנושא מיוחד
בכימיה** צריכים למצוא מנחה מתאים
(מהאוניברסיטה הפתוחה או מחוצה לה), ולגבש
הצעה מפורטת. ההצעה לעבודה סמינרינית
מיוחדת תובא לדיון בוועדת המשנה למדעי הטבע
והחיים, כשהיא מאושרת וחתומה על-ידי המנחה.
וועדת המשנה למדעי הטבע והחיים תדון בהצעה
ותבדוק אם לאשרה.

20555 יסודות בכימיה של המצב
המוצק

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינרינית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים
קודמים במדעים, ובכללם הקורסים **כימיה
כללית א וכימיה כללית ב** או הקורס **כימיה
כללית***. הקורס **כימיה אי-אורגנית**, וכן
עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה
הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: שני
הקורסים **יסודות הפיסיקה א, יסודות
הפיסיקה ב****.

פיתוח הקורס: פרופ' לינה בן-דור

קורס זה עוסק בנושאים מגוונים הקשורים
לחזית המחקר והעשייה בכימיה ויש לו השלכות
על כל יישומי ההיי-טק למיניהם. בראשית הקורס
נלמד על שיטות הכנה של מוצקים וגידול גבישים
(כגון bulk) או כשכבות דקות). הקורס עוסק גם
בדרכים שונות לאפיון חומרים, כגון שיטות
עקיפה, שיטות מיקרוסקופיות, שיטות
ספקטרוסקופיות ואנליזה תרמית. נושא מבנה
החומר, פגמיו ותכונותיו החשמליות, המגנטיות
והאופטיות המבוססות על המבנה והפגמים נלמד
גם הוא במהלך הקורס.

מבנה הקורס

חומר הלימוד מורכב מפרקים נבחרים מתוך
הספר:

A. R. West, *Basic Solid State Chemistry*, 2nd
ed. (New York: Wiley, 1999).

וממדיך למידה קצר המלווה אותו. חומר זה
מהווה רקע ובסיס לליבון הנושאים ולביצוע
המטלות. בחלקו השני של הקורס יכתבו
הסטודנטים עבודה סמינרינית בעזרת הדרכה של
יועץ בתחום. נושאים אפשריים לעבודה
סמינרינית: הכנת תאים סולריים, שיטות
לקבלת על-מוליכים, לייזרים ועוד.

* במסגרת הלימודים לתואר יורשו הסטודנטים
ללמוד רק אחד מתוך ארבעת הקורסים
הסמינריניים בנושא מיוחד: בגיאולוגיה
(20591), בכימיה (20592), במדעי החיים
(20590) והקורס פרויקט מתקדם בפיסיקה א
(20382).

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע
עוד.

** או הקורס **מבוא למדעי הטבע** שאינו מוצע עוד.

20121 אשנב למדעי החיים*

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, נורית ונגר; שלומית רז (עריכה)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' יורם עשת, פרופ' שלמה שובאל, ד"ר דרור בר-ניר, פרופ' ענת ברנע, ד"ר שריג גפני, ד"ר נגה זליקוביץ, ד"ר רויטל לביא, ד"ר רות לומניצר, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס, עידית ברלס, לאה קורן

הקורס מבוסס על פרקים נבחרים מן הספר **ביולוגיה – האחדות והמגוון של החיים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001) שהוא תרגום לעברית של הספר:

C. Starr & R. Taggart, *Biology – The Unity and Diversity of Life*, 8th ed. (Wadsworth, 1998).

הקורס מיועד לסטודנטים למדעים ולתחומי ידע אחרים שאינם לומדים לקראת תואר במדעי החיים, אך מעוניינים לרכוש ידע בסיסי בביולוגיה. הפרקים שנבחרו מתוך ספר הקורס מקנים ידע כללי בנושאים המרכזיים בביולוגיה, ומאפשרים להתוודע לכיווני המחקר החדשניים בביולוגיה המודרנית.

נושאי הלימוד

- הבסיס התאי של החיים
- עקרונות התורשה
- אבולוציה ומגוון
- המבנה והתפקוד של בעלי חיים
- אקולוגיה

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על לימוד פרקים מספר הקורס 21) פרקים מתוך 28 הפרקים שבכרך א); ** על מדריכי למידה המנחים את הסטודנטים בלימוד הנושאים; על לומדות מחשב המעשירות את חומר הלימוד, ועל מפגשי מעבדה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** סטודנטים שלמדו את הקורס יכולים להשלים את לימודיהם לתואר במדעי החיים אחרי שישלימו לימוד של הפרקים הנוספים בכרך א של הספר, יגישו מטלת חובה לפרקים אלה, ישלימו את המעבדות שנלמדו במסגרת הקורס **ביולוגיה כללית א** (20118), וילמדו את הקורס **ביולוגיה כללית ב** (20119) במלואו.

20118 ביולוגיה כללית א*

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, נורית ונגר; שלומית רז (עריכה)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' יורם עשת, פרופ' שלמה שובאל, ד"ר דרור בר-ניר, נורית ונגר, ד"ר נגה זליקוביץ, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס, עידית ברלס, לאה קורן

קורס זה הוא חלקו הראשון של קורס מבוא בביולוגיה המציג תמונה רחבת היקף של הביולוגיה על ענפיה השונים. קורס זה והקורס **ביולוגיה כללית ב** (20119) הם קורסי חובה בתכנית הלימודים של סטודנטים הלומדים לקראת תואר בוגר אוניברסיטה במדעי החיים.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על ארבע החטיבות הראשונות (כרך א) של הספר **ביולוגיה – האחדות והמגוון של החיים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001) שהוא תרגום לעברית של הספר:

C. Starr & R. Taggart, *Biology – The Unity and Diversity of Life*, 8th ed. (Wadsworth, 1998).

בספר מוצגים התופעות והתהליכים הבסיסיים של החיים, יחד עם נושאי המחקר המרכזיים של הביולוגיה המודרנית, והוא מקנה לסטודנטים את תמונת העולם הביולוגי באופן כללי, ואת ההבנה והידע בענפים השונים של התחום ההכרחיים להשכלתו של כל ביולוג.

חומר הלימוד

- את ספר הקורס מלווים **מדריכי למידה** המנחים את הסטודנטים בלימוד הפרקים.
- בקורס נערכות **מעבדות** שהשתתפות בהן היא חובה. המעבדות מתקיימות באוניברסיטה הפתוחה ברעננה, בסמינר אורנים בטבעון ובמכללת קיי בבאר שבע.
- סרטי וידאו
- לומדות מחשב

חטיבות הלימוד

1. הבסיס התאי של החיים
2. עקרונות התורשה
3. עקרונות האבולוציה
4. אבולוציה ומגוון

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20119 ביולוגיה כללית ב

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס **ביולוגיה כללית א**.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, נורית ונגר; שלומית רז (עריכה)
יועצים: ד"ר ענת ברנע, ד"ר שריג גפני, נורית ונגר, ד"ר רויטל לביא, לאה קורן, ד"ר יואל קלמס

קורס זה הוא חלקו השני של קורס מבוא בביולוגיה המציג תמונה רחבת היקף של הביולוגיה על ענפיה השונים. קורס זה והקורס **ביולוגיה כללית א** (20118) הם קורסי חובה בתכנית הלימודים של סטודנטים הלומדים לקראת תואר בוגר אוניברסיטה במדעי החיים.

ספר הקורס

הקורס מבוסס על שלוש החטיבות האחרונות (כרך ב) של הספר **ביולוגיה – האחדות והמגוון של החיים** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001) שהוא תרגום לעברית של הספר:

C. Starr & R. Taggart, *Biology – The Unity and Diversity of Life*, 8th ed. (Wadsworth, 1998).

בחלק זה של הקורס מסתייעים הסטודנטים בידע שרכשו בקורס **ביולוגיה כללית א** (20118) כדי להכיר מערכות, תופעות ותהליכים המאפיינים יצורים מורכבים, כגון צמחים ובעלי חיים, וכן לעמוד על יחסי הגומלין הקיימים בין יצורים לבין עצמם ובין לבין הסביבה. אחד הנושאים הנדונים בהרחבה בחלק זה של הקורס הוא השינויים בסביבה הנגרמים על-ידי האדם, וכיצד הם משפיעים על מגוון היצורים החיים.

חומר הלימוד

- את ספר הקורס מלווים **מדריכי למידה** המנחים את הסטודנטים בלימוד הפרקים.
- בקורס נערכות **מעבדות** שהשתתפות בהן היא חובה. המעבדות מתקיימות במרכזי הלימוד.
- סרטי וידאו
- לומדות מחשב

חטיבות הלימוד

1. המבנה והתפקוד של צמחים
2. המבנה והתפקוד של בעלי חיים
3. אקולוגיה והתנהגות

20412 אקולוגיה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש*: הקורסים **ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב**, ואחד מבין הקורסים **כימיה כללית**, ** **עולם הכימיה**. ידיע קודם מומלץ: הקורסים **ממנדליזם להנדסה גנטית, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**.

פיתוח הקורס: פרופ' עוזי ריטה, פרופ' דן כהן (כתיבה), ד"ר איילת שוסטר, ד"ר זיוה רענן (תרגום); יואב ברור, שלומית רוז (עריכה) **אחראי אקדמי:** פרופ' עידו יצחקי **יועצים:** פרופ' עמרם אשל, פרופ' שמשון בלקין, פרופ' משה גופר, פרופ' תמר דיין, פרופ' דן כהן, פרופ' עמנואל נוי-מאיר, ד"ר יורם אייל, ד"ר אביגדור ביליס, ד"ר רחל בן-שלמה, ד"ר דוד זלץ, ד"ר משה קול

הקורס עורך היכרות עם מדע האקולוגיה על-ידי מתן הסברים תאורטיים והמחשה בעזרת דוגמאות מחקריות, תוך הדגשה על הצגת מחקרים שנעשו בארץ. הקורס כולל שני ימי סיור.

חומר הלימוד

יחידה 1 – **חלק א:** מבוא כללי שבו מוסברים תחומי העיסוק והמחקר של מדע האקולוגיה ונערכת היכרות עם מושגים בסיסיים. **חלק ב:** זרימת אנרגיה ומחזורי חומרים במערכות אקולוגיות.

יחידה 2 – **אקולוגיה, גנטיקה ואבולוציה** – הקשר ההדוק שבין אקולוגיה ואבולוציה, התפתחות ההתאמות של מינים במהלך האבולוציה והקשר שבין ההתאמה הקיימת ותהליכים אקולוגיים ואבולוציוניים.

יחידה 3 – **אוכלוסיות** – אוכלוסיות חד-מיניות: דמוגרפיה ותהליכים אוכלוסיוניים והשפעתם על שינויים בשכיחותן של אוכלוסיות במרחב ובזמן. יחידות 4-5 – **יחסי גומלין בין-מיניים** – יחסי הגומלין הקיימים בטבע בין אוכלוסיות מינים והשפעתם על הדינמיקה האוכלוסיונית. תחרות בין המינים ויחסי הדדיות, יחסי הגומלין שבין מין אוכל ומין נאכל (יחסי טריפה).

יחידה 6 – **חברות ביולוגיות ומערכות אקולוגיות** – יחידה זו נשענת על כל הנלמד ביחידות קודמות ומסכמת את השפעתם של תהליכי זרימת אנרגיה, מחזור חומרים ותהליכים, תוך-מיניים ובין-מיניים, על מבנה חברות ביולוגיות (מגוון מינים) ועל מבנה, תפקוד ויציבות של מערכות אקולוגיות.

יחידה 7 – **התערבות האדם במערכות אקולוגיות** – השפעות האדם על מרכיביה האביוטיים של המערכת האקולוגית (קרקע, מים, אוויר) והשפעות ישירות ועקיפות על החברה הביולוגית.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002 יכולים לפנות לייעוץ. ** או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

20204 ביוכימיה I: חלבונים – מבנה ותפקוד

3 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה ידיע קודם דרוש*: הקורס **כימיה כללית א** או **כימיה כללית ב**, ** וכן אחד מבין הקורסים **כימיה אורגנית לביולוגים** – **פרקים בכימיה מולקולרית, כימיה אורגנית**. ** ידיע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **ביולוגיה כללית א, אשנב למדעי החיים**.

פיתוח הקורס: ד"ר רות ערב, ד"ר שרה קלצ'קו, עדנה יפה, ד"ר הרי לנגבהיים, שלומית זרחוביץ **יועצים:** פרופ' לאון גולדשטיין, ד"ר מיכאל חלר, פרופ' שניאור ליפסון, פרופ' נתן שרון

החלבונים הם מקרומולקולות חשובות ביותר באורגניזם החי: חלבוני המבנה מהווים חומר בניין עיקרי של האורגניזם, וחלבוני התפקוד ממלאים באורגניזם תפקודים חיוניים רבים ומגוונים, כגון: זירוז ריאקציות (אנזימים), העברה ברירנית של חומרים דרך קרומי התאים (נשאים), הגנת הגוף מפני חדירת גופים זרים לתוכו (נוגדנים) ועוד.

מטרת הקורס להציג את הקשר שבין מבנה חלבון לבין תפקודו, וכן להקנות ידיע בסיסי בשיטות הרווחות בחקר חלבונים.

קורס זה הוא קורס תשתית במדעי החיים ועליו מתבססים קורסים רבים, כגון: **התא: מבנה ופעילות** (20214), **פיזיולוגיה של מערכות האדם** (20556), **תורת החיסון** (20322), **פיזיולוגיה של הצמח** (20536) ועוד.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **החומצות האמיניות והקשר הפפטידי.**
- יחידה 2 **מבנה חלבונים** – הקשר שבין רצף החומצות האמיניות בחלבון לבין מבנהו המרחבי.
- יחידה 3 **בידוד וניקוי חלבונים** – יחידה זו מלווה במפגש מעבדה שמטרתו להציג שיטות בידוד וניקוי של חלבונים.
- יחידות 4-5 **הקשר בין מבנה חלבונים ותפקודיהם.**
- יחידה 6 **אנזימים – זרזים ביולוגיים**
- יחידה 7 **מנגנוני פעולה של אנזימים** – מבנה מרחבי, מבנה האתר הפעיל והקשר למנגנון הפעולה בכמה אנזימים מייצגים.

בקורס מתקיים מפגש מעבדה חובה.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

הידע הנכלל בקורסים **כימיה כללית** (20437) ו**כימיה אורגנית לביולוגים** (20282), הכרחי להבנת הקורס. ** או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד. *** או הקורס **כימיה מולקולרית** (20232), שאינו מוצע עוד.

20405 מעבדה בביוכימיה של חלבונים

2 נקודות זכות ברמה רגילה

שידוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה תנאי קבלה: הקורס **ביוכימיה I**.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית שקלאי, ד"ר טלי חנן, ד"ר רות ערב; נילי וייס (עריכה)

בקרב המדענים נקוטות שיטות רבות ומגוונות לפענוח המבנה של חלבונים ולחקר פעילותם בתא. קורס זה נועד לאפשר לסטודנטים להתנסות בכמה משיטות אלה ולהבין את הדרכים שבהן נאספים ממצאים ומוסקות מסקנות על מבנה החלבונים ותפקודם.

הקורס בנוי במתכונת של סדנה מרוכזת בת חמישה מפגשים, המתקיימת במעבדת האוניברסיטה הפתוחה. משך כל מפגש הוא 6-7 שעות. בתחילת הסדנה מקבל כל סטודנט דגימת דם שממנה יבודד במהלך הסדנה חלבונים ממערכת הקרישה ומתאי דם אדומים. לאחר הבידוד ייבדקו תכונותיהם של החלבונים ופעילותם הביולוגית. בסוף הסדנה ייערך דיון על תוצאות הניסויים וילובו המסקנות באשר לקשר בין מבנה החלבונים, פעילותם והדרך שבה הם משתלבים במערכת התאית השלמה.

כל סטודנט יכין דוח מכין **לפני** כל ניסוי ודוח מסכם **לאחריו**. בתחילת כל מפגש מעבדה ייערך בוחן חובה על חומר הרקע (שחלקו **באנגלית**) ועל הניסויים של המפגש הנדון. ההשתתפות בכל מפגשי המעבדה והגשת כל הדוחות הן חובה.

20247 ביוכימיה II: פחמימות, ליפידים, חומצות גרעין

3 נקודות זכות ברמה רגילה
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה
 ידע קודם דרוש: הקורס **ביוכימיה I**. ידע קודם מומלץ: אחד מבין הקורסים **כימיה אורגנית לביוכימיה**, **כימיה אורגנית**.

פיתוח הקורס: ד"ר רות ערב (כתיבה), ד"ר עדה ניר, ד"ר רות לומניצר; יואב ברוייר (עריכה)
פיתוח מהדורה ראשונה: ד"ר רות ערב, טליה טליתמן (כתיבה); יואב ברוייר (עריכה)
יועצים: פרופ' יחזקאל ברנהולץ, פרופ' עליזה דביר, פרופ' משה מברך, פרופ' מרים סורויון, פרופ' חרמונה שורק, פרופ' נתן שרון

קורס זה הוא קורס המשך לקורס **ביוכימיה I** (20204). נדונים בו המבנה של פחמימות (סוכרים), ליפידים (שומנים) וחומצות גרעין, תפקודיהם באורגניזמים, מסלולי הפירוק והסינתזה שלהם וכן שיטות לבידודם ולאפיונם.

הכרת חומרי טבע אלה תביא להבנה מעמיקה יותר של תפקודיהם בתאים ובאורגניזמים השונים, כפי שהם נדונים בקורסים **התא: מבנה ופעילות** (20214), **ממנדלים להנדסה גנטית** (20275), **עולם החיידקים** (20237) ובקורסים המתקדמים במדעי החיים.

בקורס שלוש חטיבות:

- חטיבה I **פחמימות (סוכרים)**
- חטיבה II **ליפידים (שומנים)**
- חטיבה III **חומצות גרעין**

20104 החולייתנים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: * הקורסים **ביוכימיה כללית**, **א**, **ביוכימיה כללית ב**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' שמעונה גינצבורג, נורית ונגר, איתן אביטל, ד"ר דוד עילם; ענת גפני, אורנה ברקאי (עריכה)
יועצים וכותבי חוץ: ד"ר שרה ויסנברג, ד"ר רוני רדו, ד"ר משה וולק, פרופ' אברהם חיים, ד"ר עמוס פיין, ד"ר רויטל לביא

החולייתנים (בעלי החוליות) הם הקבוצה הגדולה של בעלי חיים שעמם נמנה גם האדם. הקורס מקנה מושגי יסוד באנטומיה, בפיזיולוגיה, באמבריולוגיה ובאבולוציה של החולייתנים, ואלה מהווים רקע ובסיס לכל לימוד מתקדם של גוף האדם ותפקודו ולהבנת מוצאו ומקומו בעולם החי.

הגישה המאפיינת את הקורס היא אבולוציונית בעיקרה, ולכן נסקרות תכונותיהם העיקריות והתפתחותם האבולוציונית הארוכה של החולייתנים, תוך הדגשת השינויים המורפולוגיים והתפקודיים המעמיקים שחלו בהם עם המעבר מן החיים במים לחיים ביבשה.

הקורס כולל גם ארבע מעבדות שבהן יתבצעו ניתוחים של שלושה חולייתנים, הסתכלות בתתקנים מיקרוסקופיים ותצוגה של דגמים.

חומר הלימוד

יחידת המבוא סוקרת את עולם החי כולו, את שיטות המיון, את מקום החולייתנים בתוכו ואת עקרונות המבנה המשותפים של גופם.
יחידה 2 כוללת חומר רקע והוראות מפורטות לניתוחים שיתבצעו במעבדה.
יחידות 3-4 דנות במים כסביבת חיים ובבעיות הקיום בתוכם, תוך התמקדות בנשימה, בצפיפה ובאוסמורגולציה.
יחידות 5-6 עוסקות במעבר ליבשה ובמשמעותו מרחיקת הלכת, כפי שהיא מתבטאת במבנה ובתפקוד של השלד ושל מערכת הדם והנשימה, ובהפרשה של החולייתנים.
יחידות 7-9 עוסקות בשלוש הקבוצות הגדולות של חולייתני היבשה: הזוחלים, העופות והיונקים. הסקירה מלווה בעיון באחדים מכישוריהם המיוחדים הכרוכים בחיים מחוץ למים, במיוחד באשר לתנועה, לרבייה ולוויסות חום הגוף.
יחידה 10 מוקדשת כולה להתפתחות העוברית של החולייתנים.
יחידה 11 עניינה מערכת העצבים והחושים.
יחידה 12 מוקדשת לאבולוציה של המין האנושי ולתכונותיו של האדם כחולייתן חריג.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002 יכולים לפנות ליועץ.

20410 ביולוגיה התפתחותית – תופעות, עקרונות ושאלות פתוחות

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורסים **החולייתנים**, **התא: מבנה ופעילות**.

פיתוח הקורס: פרופ' פאני דולזינסקי, ד"ר ליה אטינגר (כתיבה), בוקי קמחי (ריכוז הפיתוח); ליאורה גרינברג (עיצוב)
יועצים: פרופ' בני גייגר, פרופ' ישראל וולדבסקי, ד"ר עודד כאנר, פרופ' אדוארדו מיטרני, פרופ' מיכאל פלדמן, ד"ר חיה קלכהיים, זהבה רנגיני

הביולוגיה ההתפתחותית משיקה לכל התחומים האחרים בביולוגיה, ונותנת ביטוי לצורך באינטגרציה ביניהם. תהליכי ההתפתחות מתחילים מרגע היווצרותו של היצור, אולם אין הם מסתיימים עם תום ההתפתחות העוברית, אלא ממשיכים כל מהלך חייו עד מותו. הקורס מתמקד בתהליכי ההתפתחות של בעלי חיים רב-תאיים, ולא בתהליכים המתרחשים בחד-תאיים או בצמחים.

במהלך הקורס יתוודעו הסטודנטים לתופעות מרכזיות המתרחשות במהלך ההתפתחות, ולהשלכות שיש לחקר תהליכי ההתפתחות על הבנת האורגניזמים במצבים נורמליים ופתולוגיים. יודגשו הגישות הניסיוניות ומהלך המחקר שהובילו להבנה ולידע הקיימים כיום לגבי תופעות אלה. למרות שבעשור האחרון חלה התקדמות רבה בהבנת הבסיס המולקולרי והגנטי של תהליכי התפתחות שונים, נותרו עדיין שאלות רבות פתוחות. בקורס יוצגו ההיפותזות המנסות לתת הסבר כולל לתהליכי ההתפתחות, וכן יחסי הגומלין הקיימים בין התחומים השונים בביולוגיה לבין הביולוגיה ההתפתחותית.

הלימוד מבוסס על הספר **ביולוגיה התפתחותית** (האוניברסיטה הפתוחה, 1996).

פרקי הספר

- פרק 1 **מושגי יסוד בהתפתחות**
- פרק 2 **ההפריה – נקודת המוצא להתפתחות**
- פרק 3 **השלב הראשון בדרך לרב-תאיות – התלמה ויצירת בלסטולה**
- פרק 4 **הנחת היסוד למבנה האורגניזם – מבלסטולה לגסטולה והמשך הדרך**
- פרק 5 **תהליכי השראה: יחסי גומלין בין תאים משפיעים על מהלך ההיווצרות של רקמות ואיברים**
- פרק 6 **תאים בתרבות מגלים סודות**
- פרק 7 **התמיינות תאים**
- פרק 8 **תפקיד החומר החוץ-תאי בהתמיינות ובמורפוגנזה**
- פרק 9 **היכרות בין תאים – תהליך מרכזי במורפוגנזה**
- פרק 10 **השלד התוך-תאי ותפקידו בהתפתחות**
- פרק 11 **רקמה היא יותר מסכום התאים המרכיבים אותה**
- פרק 12 **רגנרציה – לבנות מחדש את אשר אבד**
- פרק 13 **גורמי גדילה בהתפתחות**
- פרק 14 **גנים והתפתחות – סקירה היסטורית ומושגית**

20220 החרקים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: * הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**. ידיע קודם מומלץ: הקורס **החולייתנים**.

פיתוח הקורס: פרופ' מיכאל קוסטא, נורית ונגר, עדי מרקוזה-הס, מנחם קפלן, תמר ויסמן, מוניקה שויבץ
פיתוח מהדורה חדשה: ד"ר דני סימון (אחראי אקדמי), ד"ר ויקטוריה סורוקר
יועצים: פרופ' רחל גלון, פרופ' אורי גרזון, פרופ' דן גרלינג, פרופ' אברהם חפץ

החרקים מהווים רוב מוחלט, יותר מ-80%, מכלל המינים של בעלי החיים בכדור-הארץ. לחרקים נציגים בכל רמה טרופית, למעט היצרנים הראשוניים. בקבוצה משגשגת זו של יצורים באה לידי ביטוי דרך אבולוציונית ארוכה, שהביאה להתפתחות צורות חיים השונות תכלית שינוי מאלה של החולייתנים. ההיכרות עם החרקים חיונית אפוא לכל המבקש להכיר את עולם החי שסביבו, מה גם שחשיבות החרקים רבה במיוחד לאדם בתחומי הרפואה, החקלאות והמחקר המדעי.

ההיכרות המוחשית של הסטודנטים עם החרקים מודגשת באמצעות הסתכלות מודרכת בחרקים בכל מפגשי ההנחיה ובסיור בחיק הטבע. כמו כן מומחשים היבטים שונים של תפקוד החרק באמצעות ניסויים, תמונות וסרטונים.

הלימוד מבוסס על הספר **החרקים**, מהדורה שנייה (האוניברסיטה הפתוחה, 2006).

חומר הלימוד

- יחידה 1 **מפגש ראשון עם עולם מוזר**
 - יחידה 2 **קליטת מידע**
 - יחידה 3 **החרק כמערכת מתנועעת**
 - יחידה 4 **חילוף החומרים בגוף החרק**
 - יחידה 5 **מערכות: המולימפה, הורמונים, רבייה**
 - יחידה 6 **החרקים, הצמחים והאדם**
- נספח **יסודות המיון, מיון פרוקי הרגליים, איסוף החרקים בשדה**

בנוסף, כולל חומר הלימוד מקבץ מאמרים עדכניים באנגלית המומלצים לקריאה אך אינם חובה.

בקורס נערכים שישה מפגשים: חמישה מפגשי הנחיה וסיור אחד. **חובה** להשתתף בסיור ובמפגש החמישי – מעבדת ניתוח חגב.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

20252 פאונסיטיקה של חולייתנים בישראל

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: * הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**. ידיע קודם מומלץ: הקורס **החולייתנים**.

פיתוח הקורס: ד"ר דני סימון, ד"ר שרה ויסנברג (מהדורה מקורית); פרופ' ענת ברנע, אורי רול (מהדורה חדשה)
יועץ: פרופ' ה' מנדלסון

הקורס נועד לערוך לסטודנטים **היכרות ראשונית** עם עופות, יונקים וזוחלים האופייניים לנופים אחדים בארצנו, תוך הדגשת חשיבותם האקולוגית, אורחות חייהם, התנהגותם ומשמעות מבני גופם בהקשר של בית גידולם הטבעי. כמו כן יוצגו בעיות של שמירת טבע בישראל.

הקורס מבוסס על שישה מפגשי **חובה** מודרכים – חמישה סיורי שטח (שניים מהם בני יומיים) ומפגש מעבדה אחד.

כל מפגש מלווה בקריאת חומר רקע בעברית ובאנגלית ובדפי הנחיה לסיום.

נושאי המפגשים

- מעבדה בנושא נוצות ותעופה בעופות**
- עופות חורש וגנים**
- עופות חורפיים במקווי-מים**
- טורפים ויונקים בסכנת הכחדה בישראל**
- פרסתניים וטורפים – שמירת טבע בשמורת עין-גדי**
- החיים בחולות**

20214 התא: מבנה ופעילות (מתכונת שנתית)*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **כימיה כללית**, **** ביוכימיה I**, **יישומי מחשב למדעים**. ידיע קודם מומלץ: הקורס **ביוכימיה II**.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, ד"ר דרור בר-ניר, ד"ר רויטל לביא, ד"ר צפרירה פארי, יפעת גל, עידית לוין; אורנה ברקאי (עריכה)
כתיבה: ד"ר יואל קלמס, פרופ' אבינעם אדם, עידית לוין, בוקי קמחי, פרופ' זאב שטיין, ד"ר דרור בר-ניר; יחידות 8-10 מתורגמות מספרי לימוד בנושא

יועצים: פרופ' משה אהרונסון, פרופ' יחזקאל ברנהולץ, פרופ' מנחם גוטמן, פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' גדי גלזר, פרופ' עזרא דניאל, פרופ' יואב הניס, פרופ' צבי נאור, פרופ' מרים סורוזין, פרופ' יואב קבנצ'יק, פרופ' עדי קמחי, פרופ' שמעון שולדינר

תאים הם יחידות החיים הבסיסיות, והכרת המבנה והתפקוד של התא חיונית להבנה של כל תהליכי החיים ביצורים חד-תאיים ורב-תאיים. הקורס מקנה לסטודנטים ידיע בסיסי בתחום הביולוגיה של התא ומאפשר להכיר את הדרכים שבאמצעותן מנסים החוקרים לפענח את רזי החיים ברמה של התא הבודד.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **ממברנת התא**
- יחידה 2 **מבוא לביואנרגטיקה**
- יחידות 3-4 **מעבר חומרים דרך הממברנה**
- יחידה 5 **ייצור ATP**
- יחידה 6 **ייצור חלבונים**
- יחידה 7 **ייצור חלבונים – מנגנוני ויסות ובקרה**
- יחידה 8 **איתות בין תאים**
- יחידה 9 **מחזור התא**
- יחידה 10 **שלד התא האיקריוטי**

חומר הלימוד כולל אף אסופת מאמרים (בעברית ובאנגלית) המתעדכנת לעתים מזומנות. הקורס כולל מפגשי מעבדה שהנוכחות בהם היא חובה. קורס זה הוא תנאי קבלה לרוב הקורסים המתקדמים-סמינריים במדעי החיים.

הקורס נלמד במתכונת שנתית, אך הוא מוצע גם במתכונת סמסטריאלית כקורס **התא: מבנה ופעילות – מתכונת סמסטריאלית** (20452).

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

20452 התא: מבנה ופעילות
(מתכונות סמסטריאלית*)

6 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **כימיה כללית**, **ביוכימיה I**. ידע קודם דרוש: **הקורס יישומי מחשב למדעים**. ידע קודם מומלץ: **הקורס ביוכימיה II**.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, ד"ר דרור בר-ניר, ד"ר רויטל לביא, ד"ר צפריה פארי, יפעת גל, עידית לוין; אורנה ברקאי (עריכה)
כותבים: ד"ר יואל קלמס, פרופ' אבינעם אדם, עידית לוין, בוקי קמחי, פרופ' זאב שטיין, ד"ר דרור בר-ניר; יחידות 8-10 מתורגמות מספרי לימוד בנושא
יועצים: פרופ' משה אהרונסון, פרופ' יחזקאל ברנהולץ, פרופ' מנחם גוטמן, פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' גדי גלור, פרופ' עזרא דניאל, פרופ' יואב הניס, פרופ' צבי נאור, פרופ' מרים סורוזין, פרופ' יואב קבנצ'יק, פרופ' עדי קמחי, פרופ' שמעון שולדנר

תאים הם יחידות החיים הבסיסיות, והכרת המבנה והתפקוד של התא חיונית להבנה של כל תהליכי החיים ביצורים חד-תאיים ורב-תאיים. הקורס מקנה לסטודנטים ידע בסיסי בתחום הביולוגיה של התא ומאפשר להכיר את הדרכים שבאמצעותן מנסים החוקרים לפענח את רזי החיים ברמה של התא הבודד.

חומר הלימוד

1	מבנית התא
2	מבוא לביואנרגטיקה
3-4	מעבר חומרים דרך הממברנה
5	ייצור ATP
6	ייצור חלבונים
7	ייצור חלבונים – מנגנוני ויסות ובקרה
8	איתות בין תאים
9	מחזור התא
10	שלד התא האיקריוטי

חומר הלימוד כולל אסופת מאמרים (בעברית ובאנגלית) המתעדכנת לעתים מזומנות. הקורס כולל מפגשי מעבדה שהנוכחות בהם היא **חובה**. קורס זה הוא תנאי קבלה לרוב הקורסים המתקדמים-סמינריים במדעי החיים.

הקורס נלמד במתכונות סמסטריאליות, אך הוא מוצע גם במתכונת שנתית כקורס **התא: מבנה ופעילות – מתכונת שנתית** (20214).

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.
** או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

20236 מעבדה בתורת התא

2 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס **התא: מבנה ופעילות**. ידע קודם דרוש: **הקורס יישומי מחשב למדעים**, וכן יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית.

פיתוח המעבדה: ד"ר יואל קלמס, עידית לוין, ד"ר דרור בר-ניר

קורס זה מאפשר לסטודנטים להרחיב את ידיעותיהם בנושאים שנלמדו בקורס **התא: מבנה ופעילות** (20214), ולהתנסות בעבודה מעשית בנושאים אלה. הקורס כולל ארבעה מפגשים העוסקים בנושאים האלה:
א. **העברה של לאוצין דרך הממברנה**
ב. **הכפלת DNA ב-E. coli**
ג. **סינתזה של RNA וחלבונים ב-E. coli**
ד. **דיפוזיה בתאי שמרים**

המעבדות מתקיימות במעבדת האוניברסיטה הפתוחה. כל מעבדה מלווה בקריאת חומר רקע **באנגלית**, ונמשכת כ-6 שעות. הסטודנטים חייבים להשתתף בכל המעבדות ולהגיש את כל המטלות.

המעבדות כוללות עבודה בחומר רדיואקטיבי.

20415 נושאים בהתנהגות בעלי חיים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: * הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**. ידע קודם מומלץ: **הקורס החולייתנים**.

פיתוח הקורס: פרופ' ענת ברנע (כתיבת יחידות 1-4), ד"ר גד פרי (יחידות 5-6), רינה סקוטלסקי (עריכה), ד"ר מרתה שוורץ (אסיסטנטית), ד"ר זיוה רענן (תרגום), ד"ר נעם לידר (הכנת סיורים)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' אילן גולני, פרופ' שמעונה גינצבורג, פרופ' צבי וולברג, פרופ' עופר טשרניחובסקי, פרופ' ברט קוטלר, ד"ר עמוס בוסקילה, ד"ר גדי גבריהו, ד"ר אלי גפן, ד"ר ארנון לוטס, ד"ר אמנון פרידברג, ד"ר גד קציר, ד"ר רוני רדו, ד"ר שרון שפיר
פיתוח התקליטור: פרופ' ענת ברנע, ד"ר יואל קלמס, עליה אפשטיין, איריס ארליך, דפנה לב; רינה סקוטלסקי (עריכה), זאב פרל (עיצוב)

הקורס מציג נושאים מרכזיים בהתנהגות בעלי חיים ואת הגישות המחקריות השונות בתחום זה. הקורס כולל שש יחידות לימוד המתארות דפוסי התנהגות שונים במגוון מינים של בעלי חיים. דפוסי התנהגות אלה נוגעים בנושאים כמו רבייה, תקשורת, נדידה, למידה וזיכרון, שיחור מזון והתנהגות חברתית.

דפוסי ההתנהגות המתוארים בקורס נבחנים במהלכו מנקודות מבט שונות, ומגישות מחקריות שונות. למשל, הקורס דן במנגנונים ובתהליכים המעצבים את ההתנהגות (האונטוגנזה של ההתנהגות, הבסיס הגנטי של ההתנהגות, בקרה הורמונלית ומנגנונים עצביים המפקחים על ההתנהגות), ובהיבטים אבולוציוניים הקשורים לכך.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **התנהגות בעלי חיים: תחומי מחקר, מבואות ודוגמאות נבחרות**
- יחידה 2 **אונטוגנזה של התנהגות ולמידה**
- יחידה 3 **גנטיקה של התנהגות ונוירואתולוגיה**
- יחידה 4 **עולמות חושיים, הנעה ובקרה הורמונלית של ההתנהגות**
- יחידה 5 **אקולוגיה התנהגותית**
- יחידה 6 **תקשורת, חברתיות והתנהגות חברתית**

נוסף על יחידות הלימוד כולל הקורס תקליטור שבו מודגמים חלק מהנושאים הנדונים בקורס בעזרת קטעי וידאו, תמונות, אנימציות ותרגול לסטודנטים.

הקורס כולל שני סיורי חובה שמטרתם לצפות בצורה מודרכת בדפוסי ההתנהגות שנלמדו בקורס, כפי שהם מתבטאים במינים שונים של בעלי חיים.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002א יכולים לפנות לייעוץ.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

20237 עולם החיידקים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם דרוש: * הקורסים **התא: מבנה ופעילות**, **יישומי מחשב למדעים**, ואחד מבין הקורסים **אשנב למדעי החיים**, **ביולוגיה כללית א**.

פיתוח הקורס: ד"ר יואל קלמס, ד"ר דרור בר-ניר; ד"ר יואל קלמס, בוקי קמחי, פרופ' אבינעם אדם, פרופ' עמירם רון, ד"ר דרור בר-ניר (כתיבה)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' יעקב אהרונביץ, פרופ' יאיר אהרונביץ, פרופ' אהרון אורן, פרופ' נתן גרוסוביץ, פרופ' אלכסנדר הוניגמן, פרופ' עזרא יגיל, פרופ' אלכסנדר כהן, פרופ' עמיקם כהן, פרופ' אשר פרנסדורף, פרופ' נתן צתרי, פרופ' מנחם רהט, פרופ' מל רוזנברג, פרופ' אליאורה רון, פרופ' שמואל רזין, פרופ' משה שילה, ד"ר רות זליקסון, ד"ר שרה שריד, עדנה יפה

ידע במיקרוביולוגיה הוא דרישה הכרחית למתעניינים בתחומים מגוונים של מדעי החיים, וחיוני להבנת תהליכי חיים בתאים בעלי מבנה מסובך יותר. הקורס מאפשר לסטודנטים להכיר את הרבגוניות הקיימת בעולם החיידקים מבחינה מורפולוגית ומטבולית, ולעמוד על יחסי הגומלין הקיימים בתוך אוכלוסייה של חיידקים ובינם לבין סביבתם. בקורס מתוארים ההיבטים הביולוגיים והפתולוגיים של יחסי טפיל ומאכסן, ודרכי המלחמה בחיידקים גורמי מחלות. הקורס כולל ניסויים ביתיים המבוצעים בעזרת ערכות, וכן שני מפגשים של ניסויי מעבדה. הנוכחות במפגשי המעבדה היא חובה.

חומר הלימוד

יחידה 1 (מבוא)	צינוי דרך
יחידה 2	מבנה ותפקוד
יחידה 3	מחזור התא
יחידה 4	מפרט לאוכלוסייה
יחידה 5	גידול וסביבה
יחידה 6	חילוף חומרים ואנרגיה
יחידות 7-8	גנטיקה של חיידקים
יחידה 9	נגיפי חיידקים
יחידה 10	חיים יחד
יחידות 11-12	חיידקים גורמי מחלות

חומר הלימוד כולל אף אסופת מאמרים (בעברית ובאנגלית) המתעדכנת לעתים מזומנות. כמו כן, נלוות לקורס לומדות מחשב שבאמצעותן הסטודנטים מתרגלים זיהוי של חיידקים במעבדה ועוקבים אחרי גידול של אוכלוסיית חיידקים.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני ספטמבר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

20292 עולם הנגיפים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ ידע קודם דרוש: הקורסים **התא: מבנה ופעילות**, **ממנדליזם להנדסה גנטית**. דרושה יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורס **עולם החיידקים**.

פיתוח הקורס: פרופ' מרים סורוזיון, פרופ' אלכסנדר כהן, ד"ר יואל קלמס ובוקי קמחי (כתיבת יחידה 2), ד"ר נעמית שר (כתיבת יחידה 6); ענת אראל-גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' ארנונה גזית, פרופ' ידידיה גפני, פרופ' אלכסנדר הוניגמן, פרופ' חנוך זוסנק, פרופ' אברהם יניב, פרופ' אילן סלע, פרופ' נתן צתרי, פרופ' זכריה רונס-זכאי, פרופ' בנימין רקח, ד"ר יהודה שטרס, ד"ר שרה שריד, אילנה גרדי

הווירולוגיה (תורת הנגיפים) היא אחד מן התחומים החשובים של מדעי החיים: הנגיפים גורמים למחלות זיהומיות רבות באדם, בבעלי חיים ובצמחים, ובשנים האחרונות הוכחה מעורבותם גם במחלות ממאירות. כמו כן, יש לנגיפים תפקיד מרכזי בחידושים המהפכניים בתחום הביולוגיה המולקולרית וההנדסה הגנטית.

מטרת הקורס להקנות ידע בסיסי ותמונה כוללת של עולם הנגיפים: תכונותיהם, דרכי התרבותם בתא המאכסן ויחסי הגומלין בינם לבין הפונדקאי שבו הם מתרבים.

חומר הלימוד

יחידה 1	מבוא לעולם הנגיפים
יחידה 2	נגיפי החיידקים – הבקטריופאזים
יחידות 3-4	התרבות הנגיף האנימלי בתא המאכסן ותוצאותיה
יחידה 5	מחלות נגיפיות של האדם
יחידה 6	נגיפי הצמחים
נספח	שיטות בחקר הנגיפים
לקורס מצורפת אסופת מאמרים מדעיים באנגלית המתעדכנת לעתים מזומנות.	
הקורס כולל מפגשי מעבדה, והנוכחות בהם היא חובה.	

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

20262 צומח ארץ-ישראל

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש*: שני הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב** או הקורס **צומח וצמחים**.

פיתוח הקורס: ד"ר גד פולק, אילנה גרדי
יועצים: פרופ' גדעון אורשן, פרופ' עמנואל נוי-מאיר, פרופ' אמוץ דפני

הקורס מיועד לאלה המעוניינים להרחיב את הידע האקולוגי והפיטוגיאוגרפי שרכשו בקורס **צומח וצמחים** (20112). במסגרת הקורס יכירו הסטודנטים את יחידות הצומח החשובות בארץ-ישראל ואת הדינמיקה שלהן בהקשר של תנאי הסביבה, וכן ילמדו על המינים המייצגים של נופי הצומח העיקריים בארץ והפטו-מורפולוגיה של צמחים נבחרים.

הקורס מורכב משישה סיורים לימודיים בני יום או יומיים. כל סיור מלווה בחומר לימוד עצמי, שרובו מורכב מספרות מקצועית קיימת האסופה בקובץ מאמרים. במהלך הסיור יערכו הסטודנטים רשימות על-פי הנחיות, ולסיכום יגישו דוח מפורט (ממ"ן).

נושאי הסיורים

1. טיפוס צומח ים-תיכוניים בכרמל וברמת מנשה
2. חתך דרך החבלים הפיטוגיאוגרפיים של הארץ משפלת יהודה לצפון הנגב
3. צומח מישור החוף בטיפוס תשתית שונים
4. טיפוס הצומח בנגב ובערבה
5. בתי גידול מיוחדים במישור החוף (צומח מים, חוף-ים, מלחה וסלעים)
6. השתנות הצומח עם הרום מבקעת כנרת עד החרמון

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שנו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני ספטמבר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

20446 התנהגות בעלי חיים ימיים

3 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **יסודות הפיסיקה לביולוגים א**, **יסודות הפיסיקה לביולוגים ב**, **אקולוגיה**, **נושאים בהתנהגות בעלי חיים**, לפחות קורס מעבדה אחד, וכן עמידה בדרישות **האנגלית**. ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת קבלה.

קורס זה נלמד במסגרת הקורסים של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת, והוא נכלל ברשימת הקורסים המוצעים במכון שאושרו ללימודים לסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה. את הקורסים אפשר ללמוד במסגרת הלימודים לתואר בוגר במדעים, במדעי הטבע או במדעי החיים. הקורסים מתקיימים במשך שבוע עד שבועיים באילת וכוללים עבודת שדה ומעבדה, הרצאות וסמינריונים. פרטים נוספים ניתן לראות באתר של המכון הבין-אוניברסיטאי: <http://www.iui-eilat.ac.il>

נושאי הלימוד

הקורס משלב גישות אתולוגיות קלאסיות, נירואתולוגיה, אקולוגיה התנהגותית ושימוש במודלים. בקורס מושם דגש רב על עבודה מעשית.

רשימת הקורסים המוצעים במכון משתנה מעת לעת, וכאמור רק חלק מן הקורסים המופיעים בפרסומי המכון אושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה. במסגרת לימודי המכון ניתן ללמוד לכל היותר 2 קורסים (6 נ"ז). קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי. פרטים על שינויים ועל הליך הרישום ניתן לקבל במזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים, בטלפון 09-7781747/6.

במסגרת הקורסים הבין-אוניברסיטאים שאושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה, ניתן ללמוד **לכל היותר 2 קורסים***. קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי.

* מבין הקורסים הבאים: 20446, 20449, 20450, 20445, 20447, 20464.

20449 נירופיסיולוגיה צלולרית ומולקולרית

3 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **התא: מבנה ופעילות**, **ביוכימיה I**, **כימיה כללית***, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**, **תעלות יונים**, אחד מבין הקורסים **תאי עצב**, **החולייתנים**, לפחות קורס מעבדה אחד, וכן עמידה בדרישות **האנגלית**. ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת קבלה.

קורס זה נלמד במסגרת הקורסים של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת, והוא נכלל ברשימת הקורסים המוצעים במכון שאושרו ללימודים לסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה. את הקורסים אפשר ללמוד במסגרת הלימודים לתואר בוגר במדעים, במדעי הטבע או במדעי החיים. הקורסים מתקיימים במשך שבוע עד שבועיים באילת וכוללים עבודת שדה ומעבדה, הרצאות וסמינריונים. פרטים נוספים ניתן לראות באתר של המכון הבין-אוניברסיטאי: <http://www.iui-eilat.ac.il>

נושאי הלימוד

- **אספקטים ניסויים ותאורטיים**
- **בניורבולוגיה צלולרית ומולקולרית**
- **מערכת עצב-שריר בסרטנים, תאי עצב של אפליזיה.**
- **אנליזה של תכונות ממברנה, הולכה סינפטית, פרמקולוגיה של נירונים בודדים ורשתות עצבים.**

רשימת הקורסים המוצעים במכון משתנה מעת לעת, וכאמור רק חלק מן הקורסים המופיעים בפרסומי המכון אושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה. במסגרת לימודי המכון ניתן ללמוד לכל היותר 2 קורסים (6 נ"ז). קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי. פרטים על שינויים ועל הליך הרישום ניתן לקבל במזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים, בטלפון 09-7781747/6.

במסגרת הקורסים הבין-אוניברסיטאים שאושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה, ניתן ללמוד **לכל היותר 2 קורסים****. קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי.

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.
** מבין הקורסים הבאים: 20446, 20449, 20450, 20445, 20447, 20464.

20450 סדנה בדגי ים-סוף

3 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **החולייתנים**, **אקולוגיה**, לפחות קורס מעבדה אחד, וכן עמידה בדרישות **האנגלית**. ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת קבלה.

קורס זה נלמד במסגרת הקורסים של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת, והוא נכלל ברשימת הקורסים המוצעים במכון שאושרו ללימודים לסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה. את הקורסים אפשר ללמוד במסגרת הלימודים לתואר בוגר במדעים, במדעי הטבע או במדעי החיים. הקורסים מתקיימים במשך שבוע עד שבועיים באילת וכוללים עבודת שדה ומעבדה, הרצאות וסמינריונים. פרטים נוספים ניתן לראות באתר של המכון הבין-אוניברסיטאי: <http://www.iui-eilat.ac.il>

נושאי הלימוד

בקורס מוצגים כ-250 מינים של דגים המייצגים את האיכטיופאונה האזורית. דגש מיוחד מושם על הנושאים: אנטומיה ומורפולוגיה של הדג, גנטיקה, אקולוגיה, פיזיולוגיה ורבייה בדגים. הקורס מתמקד בגישות מודרניות ומוצגים פרקים נבחרים באיכטיופאונה, והשלכתם על נושאים שונים, כגון: חקלאות ימית, פרויטולוגיה, הקמת שוניות מלאכותיות, דיג מסחרי והשפעת זיהום הים על הרכב אוכלוסיות הדגים.

רשימת הקורסים המוצעים במכון משתנה מעת לעת, וכאמור רק חלק מן הקורסים המופיעים בפרסומי המכון אושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה. במסגרת לימודי המכון ניתן ללמוד לכל היותר 2 קורסים (6 נ"ז). קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי. פרטים על שינויים ועל הליך הרישום ניתן לקבל במזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים, בטלפון 09-7781747/6.

במסגרת הקורסים הבין-אוניברסיטאים שאושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה, ניתן ללמוד **לכל היותר 2 קורסים***. קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי.

* מבין הקורסים הבאים: 20449, 20450, 20445, 20447, 20464.

20451 ביולוגיה של אצות

3 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **פיזיולוגיה של הצמח**, לפחות קורס מעבדה אחד, וכן עמידה בדרישות **האנגלית**. ידע קודם דרוש: הקורסים **התא: מבנה ופעילות**, **ביוכימיה I**, **ביוכימיה II**, **מעבדה בביולוגיה מולקולרית**. ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת קבלה.

קורס זה נלמד במסגרת הקורסים של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת, והוא נכלל ברשימת הקורסים המוצעים במכון שאושרו ללימודים לסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה. את הקורסים אפשר ללמוד במסגרת הלימודים לתואר בוגר במדעים, במדעי הטבע או במדעי החיים. הקורסים מתקיימים במשך שבוע עד שבועיים באילת וכוללים עבודת שדה ומעבדה, הרצאות וסמינריונים. פרטים נוספים ניתן לראות באתר של המכון הבין-אוניברסיטאי: <http://www.iui-eilat.ac.il>

נושאי הלימוד

הקורס עוסק בבחינת תהליכים בסיסיים בביולוגיה של אצות, והאינטראקציה שלהן עם סביבתן. הסטודנטים בקורס יכירו את קבוצות האצות העיקריות, את תהליכי הייצור הראשוני שלהן, את יחסי הגומלין שלהן עם יצורים אחרים במים, כולל סימביוזה ותגובה שלהן למצבים משתנים בסביבה, כגון: זמינות נוטריאנטים, עצמת הארה וכד'.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מהרצאות (שיינתנו ביום מרוכז בירושלים), מפרוסמינרים וממעבדות (באילת).

רשימת הקורסים המוצעים במכון משתנה מעת לעת, וכאמור רק חלק מן הקורסים המופיעים בפרסומי המכון אושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה. במסגרת לימודי המכון ניתן ללמוד לכל היותר 2 קורסים (6 נ"ז). קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי. פרטים על שינויים ועל הליך הרישום ניתן לקבל במזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים, בטלפון 09-7781747/6.

במסגרת הקורסים הבין-אוניברסיטאים שאושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה, ניתן ללמוד **לכל היותר 2 קורסים***. קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי.

* מבין הקורסים הבאים: 20449, 20450, 20445, 20447, 20464.

20464 ביולוגיה של עטלפי מדבר

3 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים בממוצע ציונים 82, לפחות, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **אקולוגיה**, אחד מהקורסים **נושאים בהתנהגות בעלי חיים**, **פיזיולוגיה של מערכות באדם**, וכן עמידה בדרישת **האנגלית** ובדרישות **ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ההרשמה מותנית באישור מרכז ההוראה באוניברסיטה הפתוחה ובאישור מרכז הקורס באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

הקורס עוסק בהיבטים אקולוגיים של יחסי טורף-נטרף תוך דגש על אקולוקציה, ועל היבטים פיזיולוגיים תוך דגש על מאזני מים וחומצה-בסיס.

זהו קורס בין-אוניברסיטאי, הנלמד במשך כשבועיים במכונים לחקר המדבר ע"ש יעקב בלאושטיין בקמפוס שדה-בוקר של אוניברסיטת בן-גוריון. **השבוע הראשון** מוקדש במרביתו להרצאות (בהיקף של כ-15 שעות) של צוות מורי הקורס (מהארץ ומחו"ל) ולמעבדות קול ופיזיולוגיה. בנוסף, כל סטודנט מציג סמינר המבוסס על קריאת מאמר שבוחר מתוך ספרות מומלצת. **השבוע השני** מוקדש לפרויקט מחקר אישי בשדה ובמעבדה בהדרכת צוות המורים. מלבד ההעשרה התאורטית, הסטודנטים מקבלים ניסיון בעבודת שדה, אשר כוללת עבודה עם רשתות ערפל, טיפול וזיהוי של עטלפי חרקים, עבודה עם גלאי עטלפים ועם תוכנות שונות לעיבוד ולניתוח קולות בכלל ושל עטלפים בפרט. כל סטודנט צריך לכתוב את תוצאות הפרויקט שעבד עליו כמאמר מדעי, ובנוסף להציג אותו בפני שאר הסטודנטים ומורי הקורס.

כאמור, הקורס הוא בין-אוניברסיטאי ופתוח לסטודנטים בביולוגיה מכל האוניברסיטאות בארץ. מספר המשתתפים מוגבל וקבלת סטודנטים, לאחר אישור האוניברסיטה הפתוחה, תישקל סופית על-פי קריטריונים אקדמיים על-ידי מורי הקורס באוניברסיטת בן-גוריון. הקורס נלמד כולו בשפה האנגלית.

הקורס מתקיים בדרך כלל בחודש יולי, והמועד האחרון להרשמה באוניברסיטת בן-גוריון, לאחר קבלת האישור מהאוניברסיטה הפתוחה, הוא בדרך כלל בסוף אפריל. לקבלת פרטים יש לפנות לד"ר ענת ברנע, מרכז ההוראה באוניברסיטה הפתוחה. פרטים על הליך הרישום ניתן לקבל במזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים, בטלפון: 09-7781747/6.

במסגרת הקורסים הבין-אוניברסיטאים שאושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה, ניתן ללמוד **לכל היותר 2 קורסים***. קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי.

* מבין הקורסים הבאים: 20449, 20450, 20445, 20447, 20464.

20112 צומח וצמחים

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קודם דרוש*: הקורס ביולוגיה כללית א או הקורס אשנב למדעי החיים.

פיתוח הקורס: אילנה גרדי, ד"ר גד פולק, לאה קורן; יואב ברוייר (עריכה), גילה ברון (עיצוב) **יועצים:** פרופ' גדעון אורשן, פרופ' שמעון גפשיין, פרופ' אמוץ דפני, פרופ' אלי זמסקי, פרופ' צבי זקס, פרופ' עזי כפכפי, פרופ' א"מ מאיר, פרופ' משה נגבי, פרופ' עמנואל נוי-מאיר, ד"ר עמרם אשל, ד"ר אלה ורקר, ד"ר פועה קותיאל, ד"ר אמנון שוורץ

הקורס מקנה לסטודנטים ידיע בסיסי במגוון רחב של נושאים בתחום הבוטניקה. חלקו הראשון עוסק בעיקר בהשפעות גורמי הסביבה על קיומו, התפתחותו ותפוצתו של הצמח היחיד, ובהבטאותן של השפעות אלה בנופי הצומח בעולם ובמיוחד בארץ-ישראל. חלקו השני של הקורס עוסק בפירוט במבנה האנטומי והמורפולוגי של הצמח ותהליכים האופייניים לאיבריו השונים. כאן מתודעים הסטודנטים לתהליכי קליטת המים והיונים המתרחשים בשורשים, לתהליכי הדיות והפטוסינתזה האופייניים לעלים ולמנגנוני הרבייה המשוכללים של צמחי הזרע.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **צורות ומקצבים**
- יחידה 2 **בית הגידול: גורמים אביוטיים**
- יחידה 3 **בית הגידול: גורמים ביוטיים**
- יחידה 4 **חברת הצמחים**
- יחידה 5 **הצומח של ארץ ישראל**
- יחידה 6 **תאים ורקמות**
- יחידה 7 **השורש**
- יחידה 8 **הנצר**
- יחידה 9 **הפרח והפרי**
- יחידה 10 **זרע, נביטה וגורמי בקרה בהתפתחות צמחים**

חומר הלימוד כולל גם:

- סיורים מודרכים** להמחשת נושאי הלימוד. ההשתתפות בכל הסיורים היא בגדר חובה.
- מעבדות** שההשתתפות בהן היא חובה.
- ערכת לימוד** שבאמצעותה יערכו הסטודנטים ניסויים ותצפיות בביתם. הערכה מכילה ציוד וחומרים וכן חומר צמחי משומר ושקופיות. הערכה נמסרת בהשאלה ויש להחזירה בתום הקורס.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים ותכנון מחדש מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

20455 עקרונות הביוטכנולוגיה*

3 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע מוקדם: דרושים הקורסים **ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, ביוכימיה I, עולם החיידקים**. מומלצים הקורסים **התא: מבנה ופעילות, ממנדליזם להנדסה גנטית**.

פיתוח הקורס: פרופ' עמיחי פרימן (כתיבה), ד"ר רות לומניצר (ריכוז הפיתוח); אורה מאור (עריכה) **יועצים:** פרופ' עדינה ברימן, פרופ' ליאון גולדשטיין, פרופ' אלכסנדר הוניגמן, ד"ר הרי לנגבהיים, פרופ' יצחק נאמן, פרופ' אשר פרנסדורף, ד"ר בקה סלומון, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס, ד"ר שאול ראובני, ד"ר סטפן רוקס, ד"ר יובל שוהם

ההתקדמות הרבה שהושגה, בעיקר בשלושת העשורים האחרונים, בהבנת הבסיס המולקולרי של תהליכים ביולוגיים בתחומי הביוכימיה, הגנטיקה והאימונונולוגיה, ובמיוחד הבנת מנגנוני הבקרה המווסתים אותם, הביאה לפיתוח מדע הביוטכנולוגיה – מדע העוסק בשימוש במערכות ביולוגיות ככלי ייצור ושירות לתעשיות המזון, התרופות, הכימיה, הרפואה והחקלאות.

קורס זה מתמקד בהכרה ובהבנה של העקרונות והדרכים להפעלת מערכות ביולוגיות כ"אמצעי ייצור" או כ"ספקי שירות" (כגון אנליזה של תרכובות). שימוש יעיל במערכות אלה מחייב – נוסף על הכרה, הבנה ושליטה במנגנון הפעולה של מערכות בטבע – גם יכולת להפקת האמצעי הביולוגי בקנה המידה הנדרש, הקמת מערכות ייצור מותאמות, ידיע לשמירה על יציבות תפעולית, ידיע ויכולת לבצע את תהליכי ההפרדה הדרושים, עמידה במבחני רישוי ובטיחות בשימוש, וכמובן, רוחניות וכושר תחרות בחלופות אפשריות.

העקרונות, הקשיים, ההישגים ומגמות ההתפתחות הכרוכים בתחומים העיקריים של הביוטכנולוגיה נדונים בשש יחידות הלימוד.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **ביוקטליזה ומערכות אנזימטיות**
- יחידה 2 **מיקרוביולוגיה יישומית: תהליכי תסיסה**
- יחידה 3 **יישומים ביוטכנולוגיים של הנדסה גנטית**
- יחידה 4 **נוגדנים ושימושיהם**
- יחידה 5 **תרבויות תאים מצמחים ומבעלי חיים**
- יחידה 6 **ניצול ונטרול של חומרי פסולת: ביוטכנולוגיה סביבתית**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20459 מעבדה – תורת החיסון*

2 נקודות זכות ברמה רגילה

ידיע קבלה: הקורס **תורת החיסון**.

פיתוח הקורס: ד"ר רות לומניצר, פרופ' מרים סורוזין **יועצת:** ד"ר מאיה רן

קורס המעבדה בתורת החיסון הוא קורס עדכני ומחודש. מטרתו להקנות ידיע, הבנה ובעיקר התנסות אישית ביישום שיטות מעבדה המשמשות במחקר בתחומים שונים של תורת החיסון, ברפואה למטרות אבחון, זיהוי, מעקב וריפוי, בענפים אחרים של מדעי החיים ובביוטכנולוגיה.

חומר הקורס כולל חוברת אשר דנה ומתמקדת ברקע התאורטי לניסויים המבוצעים במהלך הקורס, וחוברת תדריך לניסויים שבה מפורטים השיטות, הציוד והחומרים שבהם משתמשים לביצוע הניסויים הנערכים במהלך הקורס.

נושאי הלימוד

- יצירה, הפקה וניקוי של נוגדנים רב-שבטיים מנסיוב על-ידי השקעה עם תמיסת אמוניום סולפט ובאמצעות עמודת זיקה.**
- שיטות קלאסיות וחדשות לזיהוי ולמדידה כמותית של נוגדנים ואנטיגנים באמצעות דיפוזיה בג'לים, שיטת ELISA ואלקטרופורזה בג'ל פוליאקריל אמיד.**
- אימונונולוגיה תאית – הפרדת לימפוציטים מטחול עכבר, הרחקת תאי T ותאי B ותגובת MLR.**
- אפיון תאים על-ידי סמנים ייחודיים, זיהוי אוכלוסיות תאים, קביעה כמותית של תאים מסוג מסוים באוכלוסייה באמצעות מכשיר ה-FACS.**
- יצירה, הפקה וניקוי של נוגדנים חד-שבטיים.**

הקורס מתקיים במעבדת האוניברסיטה הפתוחה. הוא כולל שבעה מפגשים שהשתתפות בהם היא חובה.

במהלך הקורס ניתנות הרצאות העשרה בנושאים הבאים:

- פיתוח ועבודה עם חיות מעבדה, כולל שיטות חיסון.
- פיתוח, ייצור ושימוש בנוגדנים חד-שבטיים במדעי החיים וברפואה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20457 מעבדה בביוטכנולוגיה

2 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: **התא: מבנה ופעילות, עולם החיידקים.** דרוש הקורס **ממנדליזם להנדסה גנטית.** מומלץ הקורס **עקרונות הביוטכנולוגיה** וכן יכולת קריאה של טקסטים מדעיים באנגלית.

פיתוח המעבדה: ד"ר סטפן רוקס

מטרת המעבדה לאפשר לסטודנטים להכיר באופן בלתי אמצעי את השלבים הכלולים בתהליך ייצור של כוהל אתילי על-ידי מיקרואורגניזמים. כוהל אתילי משמש חומר גלם בתעשייה הכימית ומהווה מקור אנרגיה עתידי פוטנציאלי.

ההתנסות המעבדתית בקורס מורכבת ממספר שלבים:

- בחירת דרך המשמשת לבידוד של אורגניזם יצרני מתוך המגוון הרחב של יצרנים פוטנציאליים הנמצאים בסביבה טבעית.
- היכרות עם התנאים הפיזיקליים והכימיים המאפיינים סביבת גידול. הסטודנטים יבדקו את פוטנציאל הגידול, שיעור הייצור ועלות הגידול של התאים היצרניים עם מקורות פחמן שונים.
- בדיקת היתרונות הטמונים בשימוש בטכנולוגיה של DNA רקומביננטי. הסטודנטים יכירו כיצד מסייעות שיטות של הנדסה גנטית לייצור של תרכובות חדשות והורדת עלויות של תהליכי ייצור קונבנציונליים.
- קביעת תנאים מיטביים לגידול וייצור. הסטודנטים יעקבו אחר הקינטיקה של הגידול, ייצור התוצר וניצול הסובסטרטים בפרמנטור, ויכירו את עקרונות ההפעלה הבסיסיים של תהליך תעשייתי מלא.
- הפרדה וניקוי של התוצר המבוקש הנוצר בתסיסה. הסטודנטים יתוודעו לקריטריונים של ניקיון התוצר הסופי, רגישותו לתנאי ההפרדה והניקוי ולאמצעי השמירה על מבנהו ופעילותו הביולוגית.

המעבדה מתקיימת במהלך חמישה ימים, שאינם עוקבים, במעבדות האוניברסיטה הפתוחה ברעננה. הקורס מלווה בקריאת חומר רקע באנגלית. הסטודנטים חייבים להשתתף בכל המפגשים, להגיש את כל המטלות ולהשתתף בדיון מסכם.

20461 מעבדה בפיזיולוגיה של בעלי חיים

2 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורסים **ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, החולייתנים, פיזיולוגיה של מערכות באדם** ** וכן עמידה בדרישות האנגלית. דרושים הקורסים **יסודות הפיסיקה לביולוגים א, יסודות הפיסיקה לביולוגים ב.** *** ידע קודם מומלץ: הקורס **תאי עצב**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר שרה ויסנברג, ד"ר רויטל לביא
יועץ: פרופ' אברהם חיים

הקורס עוסק בנושאים שונים בפיזיולוגיה, ומתקשר בכך לקורסים: **החולייתנים** (20104), **פיזיולוגיה של מערכות באדם** (20556), **תאי עצב** (20308), **תעלות יונים** (20524).

הקורס נועד להכרת מכשור מדעי, וחישובים מקובלים בתחום, ולפתח יכולת סינתזה של מידע תאורטי עם תוצאות מעבדה.

מבנה הקורס

הקורס מורכב ממעבדות בנושאי פיזיולוגיה כללית, רקמות אקסיטביליות, פיזיולוגיה של מערכות ופיזיולוגיה משווה.

רוב המעבדות יהיו וירטואליות וייתכן שחלקן יהיו מעשיות. חומר הרקע כולל קטעי קריאה באנגלית.

המעבדות המוצעות (ייתכנו שינויים):

- **עצב**
- **שריר**
- **לב**
- **פעילות מערכות הדם והנשימה במאמץ**
- **עקום מטבוליזם של יונק**
- **פעילות כליות במצבים שונים, ביונקים.**

הקורס יתקיים במתקני האוניברסיטה הפתוחה או במעבדות של מוסד אקדמי אחר. ההשתתפות בכל המעבדות והגשת כל המטלות הן חובה.

הקורס מופעל במתכונת שנתית.

20460 מעבדה בביולוגיה מולקולרית*

2 נקודות זכות** ברמה רגילה + 1 ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: הקורס **ממנדליזם להנדסה גנטית** או הקורס **עולם החיידקים** וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההזרחה הבינלוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: בוקי קמחי, ד"ר ראובן בבאי, ד"ר פרומה יחיאלי (השתתפה בפיתוח המהדורה הראשונה)
יועץ: פרופ' גרי כהן

בעשור האחרון של המאה ה-20 חלה התקדמות מהירה בהבנת הבסיס המולקולרי והגנטי של תהליכים רבים, הודות לשימוש בשיטות של הביולוגיה המולקולרית. הידע הרב המצטבר מיושם מחד גיסא לרפואה, לתעשייה ולחקלאות, ומאידך גיסא מעלה שאלות מחקריות ואתיות חדשות.

הקורס מיועד להקנות ידע והבנה בשיטות של הביולוגיה המולקולרית, ביישומיהן ובפוטנציאל שלהן, ולאפשר לסטודנטים להתנסות ביישום חלק מהשיטות במעבדה.

המעבדה מתקיימת כסדנה מרוכזת במשך חמישה ימים, ובמהלכה נבנית מערכת הניסוי שבמרכזה שיבוט אופרן מתוך DNA גנומי, ממקורות שונים, זיהוי החיידקים המכילים את רצף ה-DNA הנדרש בשיטות שונות, הכנת מפות הגבלה ושימוש ב-PCR.

במקביל לניסוי המרכזי יוצגו לפני הסטודנטים שיטות ועקרונות נוספים באמצעות הדגמות והרצאות אורח, תרגול השימוש במאגרי מידע ברשת האינטרנט לקביעת הומוולוגיה של רצפי DNA, והתעדכנות במגמות המחקר בארץ ובעולם.

הסטודנטים יידרשו להתכונן לסדנת המעבדה באמצעות קריאת פרקים ומאמרים באנגלית שבהם נסקרים עקרונות, חידושים, מחקרים שונים שבהם מיושמות השיטות והמערכת הניסויית שתיחקר במעבדה. הסטודנטים יידרשו להשתתף בדיונים שיערכו במהלך המעבדה.

מספר המקומות בקורס מוגבל.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** אפשר ללמוד את הקורס **מעבדה בפיזיולוגיה של בעלי חיים** (20461) ואת הקורס העיוני **פיזיולוגיה של מערכות באדם** (20556) בו-זמנית, באישור מרכז/ת ההוראה של קורס המעבדה. לא יינתן ציון על קורס המעבדה לפני קבלת הציון על הקורס העיוני.

*** או הקורסים **יסודות הפיסיקה א** (20113), **יסודות הפיסיקה ב** (20114).

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר א'2002 יכולים לפנות לייעוץ.

20559 מעבדת שדה בביולוגיה: התנהגות חברתית של הזנבן הערבי*

2 נקודות זכות ברמה רגילה + 2 ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: הקורס נושאים בהתנהגות בעלי חיים, אקולוגיה, וכן עמידה בדרישות האנגלית. ידע קודם מומלץ: הקורסים אבולוציה, פאונסיטיקה של חולייתנים בישראל, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים, הסקה סטטיסטית.

פיתוח הקורס: ד"ר רוני אוסטרלייכר
אחריות אקדמית: פרופ' ענת ברנע

הזנבן הערבי הוא ציפור שיר הנפוצה לאורך השבר הסורי-אפריקני וכנראה שהיא היחידה בישראל החיה בקבוצות. כל חברי הקבוצה, כולל פרטים שאינם משתתפים ברבייה, עוזרים בגידול הצאצאים. תופעה זאת, של עזרה הדדית וטיפול בצאצאים זרים, מרתקת מבחינה אבולוציונית וחוקרים רבים מנסים לפרש אותה. בשמורת שיוץ חיים כ- 150 זוגות בכ- 25 קבוצות והם נחקרים מזה 35 שנים. הזנבנים בשטח המחקר מורגלים לנוכחות בני אדם וניתן לערוך בהם תצפיות מטווח קרוב. כמעט כולם מטובעים בטבעות צבעוניות, וניתן לזהות באופן אישי כל פרט.

מעבדת השדה מאפשרת לסטודנטים לבצע מחקר שדה קצר-מועד, המעוגן בפרויקט מחקר ארוך שנים ורחב היקף. למעבדה, המשלבת עבודה אישית עם עבודת צוות, יש מספר מטרות: רכישת מיומנויות בשיטות מחקר ביולוגי בשדה, התנסות בתכנון, ביצוע והצגת מחקר, והעמקת הידע התאורטי על סמך עבודת שדה. בנוסף לעבודת השדה כולל הקורס גם קריאת מאמרים, הרצאות ודיונים.

הקורס מתחלק לחמישה שלבים, שניים מהם מתקיימים בחצבה:

1. **מבוא** – קריאת 4-5 מאמרים והגשת מ"ן;
2. **פתיחה** – 3 ימים מרוכזים בחצבה להכרת השטח, לימוד שיטות העבודה ובחירת נושא;
3. **הכנה לעבודת שדה** – קריאת מספר מאמרים בנושא הנבחר, הגשת מ"ן, ותכנון עבודת מחקר. התכנית תישלח למנחה ותאושר או תתוקן לפני השלב הבא;
4. **עבודת שדה** – 4 ימים מרוכזים בחצבה לאיסוף נתונים, סיכומם ועיבודם לצורך הצגת העבודה;
5. **כתיבה** – הגשת יומן שדה ודוח מעבדה במתכונת של מאמר מדעי (תקציר, מבוא, שיטות, תוצאות, דיון ומקורות).

20275 ממנדליזם להנדסה גנטית*

6 נקודות זכות ברמה רגילה + 2 ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: ** הקורסים **ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, ביוכימיה I**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **התא: מבנה ופעילות, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' מרים סורוזין, עידית ברלס, יסכה מילר, עדנה יפה, בוקי קמחי, עדי מרקוזה-הס
יועצים: פרופ' ידידיה גפני, פרופ' דן גראור, פרופ' אליק הוניגמן, פרופ' יעקב ורמן, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' עמיסקס כהן, פרופ' גדעון לדיזינסקי, פרופ' משה מברך, פרופ' דניאל סגל, פרופ' עמירם רונן, פרופ' בנציון שילה, פרופ' משה שני, ד"ר יואל קלמס
יועצים למהדורה הראשונה: פרופ' בת-שבע בונה-תמיר, פרופ' יעקב ורמן, פרופ' רפאל פלק, פרופ' משה סולר, פרופ' עמירם רונן, ד"ר אביגדור בילס, תנה להבי

החל משנות השבעים של המאה ה-20, השתנו פניו של מדע התורשה (גנטיקה) בעקבות גילויים מפתיעים בעלי משמעות מרחיקת לכת לכל מדעי החיים, כולל השלכות ופוטנציאל של יישומים חסרי תקדים בתחומי החקלאות והרפואה. בקורס מוצגים בהרחבה החידושים האלה, וזאת בלא לזנוח את יתר ההיבטים וענפי המשנה העיקריים של הגנטיקה הקלאסית.

הקורס כולל עשר יחידות לימוד, שני נספחים ומעבדות חובה. בקורס מתקיימים שלושה מפגשי מעבדה שהם **חובה**.

הקורס נלמד במתכונת שנתית.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מנדליזם במבט שני**
- 2 יחידה **תאחיה, רקומבינציה ומיפוי גנטי (באיקריוטים)**
- 3 יחידה **כרומוזומים איקריוטיים**
- 4 יחידה **מבוא לגנטיקה של מיקרואורגניזמים**
- 5 יחידה **הגן, תפקודו ובקרת פעילותו**
- 6 יחידה **גנים איקריוטיים**
- 7 יחידה **הגנום הדינמי**
- 8 יחידה **מבוא לגנטיקה של אוכלוסיות ולאבולוציה**
- 9 יחידה **ההורשה של תכונות כמותיות**
- 10 יחידה **היבטים אנושיים-חברתיים של הגנטיקה**

נספחים

- שיטות בהנדסה גנטית
- סטטיסטיקה

* ייתכן שהקורס יוחלף במהלך שנת הלימודים תש"ע.

** תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני ספטמבר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

20397 אבולוציה

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורס **ממנדליזם להנדסה גנטית**. ידע קודם מומלץ: הקורס **החולייתנים** וקורסים רגילים אחרים במדעי החיים ובגיאולוגיה.

פיתוח הקורס: פרופ' חוה יבלונקה (כתיבה), יענת גל, יסכה מילר (עריכה), ירדן זהבי (עיצוב)
יועצים: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' דן גראור, פרופ' איתן צ'רנוב, פרופ' עוזי ריטה, ד"ר ליה אטינגר, איתן אביטל

הקורס דן בתאוריית האבולוציה המאחדת את המחקר הביולוגי לתחומיו, בהעניקה לו מסגרת היסטורית.

מטרת הקורס לנתח את הביולוגיה לאור האבולוציה, להבין את הכוחות וההתהליכים שעיצבו ועדיין מעצבים את השינויים בהיסטוריה של החיים, ולנסות לענות על שאלות כמו: מדוע לטווס יש זנב מרהיב? מדוע נמלה-פועלת שאינה מתרבה מאכילה ומגדלת את אחיותיה? ומה גרם להכחדת הדינוזאורים?

חומר הלימוד

יחידות 1-2 מתארות את המהלך ההיסטורי של השינויים ביצורים החיים עלי אדמות. הן כוללות סקירה היסטורית על אופייה ומעמדה של תורת האבולוציה לפני דרווין ואחריו; עקרונות המיון ההייררכי בעולם החי ועקרונות הניתוח הפילוגנטי; סקירת הממצאים הפלאונטולוגיים ושחזור ההיסטוריה של החיים על-פי ממצאים אלה; חקר דגמי הפיזור הגיאוגרפי של קבוצות יצורים חיים על פני כדור-הארץ.

יחידות 3-4 עוסקות במנגנונים הבסיסיים של השינוי האבולוציוני ברמת האוכלוסייה: ההשפעות של גודל האוכלוסייה, אסטרטגיות הרבייה, מבנה האוכלוסייה והברירה הטבעית על המבנה הגנטי של האוכלוסייה. מתוארת הווריאציה הגנטית באוכלוסיות, ניידות מנגנונים המשמרים וריאציה זו, הן ברמה הפנוטיפית והן ברמה המולקולרית, ונסקרת האבולוציה המולקולרית.

יחידות 5-6 דנות בהקשר האקולוגי של האבולוציה, באדפטציה, ברמות ברירה שונות – הגן, הפרט, הקבוצה והמין, בספציאציה (יצירת מינים חדשים) ובמקור-אבולוציה.

יחידה 7 סוקרת את שיטות המחקר ואת הממצאים המעידים על האבולוציה של הסוג Homo, ודנה, בין השאר, בתרומות של המחקרים החדשים בדניא ושל ממצאי המאובנים בישראל לבירור מוצאו של האדם המודרני. כן נדונים נושאים ייחודיים לאבולוציה של האדם, כמו אבולוציה של השפה.

20556 פיזיולוגיה של מערכות באדם

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: * הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב** (או במקומו הקורס **החולייתנים**), **התא: מבנה ופעילות**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביולוגרפית בספרייה**. ידע קודם דרוש: **הקורסים יסודות הפיסיקה לביולוגים א**, **יסודות הפיסיקה לביולוגים ב**, ** וכן **כימיה כללית**. *** ידע קודם מומלץ: **הקורס ביוכימיה I**.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר שרה ויסנברג, ד"ר רויטל לביא, פרופ' אבינעם אדם (תרגום); ענת אראל-גפני (עריכה) **יועצים:** ד"ר אמיר בר-אילן, פרופ' יצחק צושניאק, פרופ' פאול רוזן, ד"ר יכין שמעוני

הקורס עוסק בפיזיולוגיה של מערכות ומתמקד בגוף האדם. הוא מחליף את הקורס **פרקים בפיסיולוגיה של האדם – מערכות ומסלולים מטבוליים** (20305), אך בשונה ממנו, אינו כולל את נושא המטבוליזם.

הקורס החדש מבוסס על הספר **עקרונות הפיזיולוגיה** (האוניברסיטה הפתוחה, 1999) שהוא תרגום המהדורה השנייה של הספר: R. M. Berne and M. N. Levy, *Principles of Physiology* (Mosby, 1996).

הספר מתמקד בגוף האדם, ובין השאר יש בו התייחסות לנושאים קליניים ולמחלות. מתוך הספר יילמדו 26 פרקים מתורגמים בעזרת מדריך למידה, והסטודנטים יידרשו להגיש מטלות. הפרקים ומדריכי הלמידה הנלווים להם מכונים ביחידות לימוד.

חומר הלימוד

1	מערכת השרירים
2-5	יחידות פעילות הלב ומערכת הדם
6-7	יחידות מערכת הנשימה
8	יחידה מערכת העיכול
9-11	יחידות הכליות ומאזן ה-PH והנוזלים בגוף

הקורס מופעל במתכונת שנתית.

20319 עד מאה ועשרים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביולוגרפית בספרייה**. ידע קודם דרוש: **הקורסים התא: מבנה ופעילות**, **ביוכימיה I**, **ביולוגיה כללית ב** או **פיזיולוגיה של מערכות באדם**. ידע קודם מומלץ: **הקורסים ממנדליזם להנדסה גנטית, רביית היונקים, תורת החיסון**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' גד יגיל (כתביה), שלומית זרחוביץ (מרכזת), **אחראית אקדמית:** פרופ' עמיאלה גלוברוזן **יועצים:** פרופ' משה אהרנסון, פרופ' דוד גרשון

הקורס מוקדש להיבטים הביולוגיים של הגרונטולוגיה – הענף המדעי הרב-תחומי, הצעיר יחסית, העוסק בהזדקנות.

הישיג הרפואה המודרנית האריכו בהרבה את תוחלת החיים הממוצעת של האדם, אבל משך חייו המרבי – "עד מאה ועשרים" – לא השתנה. במקביל למחקר בבעיות החברתיות, הרפואיות והכלכליות הקשות המלוות את הזדקנות הפרט והאוכלוסייה, הומרץ בדורנו חקר הגורמים והתהליכים הביולוגיים הבסיסיים, האחראים לכך שמשך החיים המרבי שונה מאוד בבעלי חיים שונים, ושההתקרבות לגיל מרבי זה מאופיינת בפיחות גובר של מרבית הכישורים הפיזיולוגיים.

בקורס חמש יחידות לימוד. בארבע היחידות הראשונות נסקרות ונדונות התצפיות, שיטות המחקר ותוצאות הניסויים החשובים באשר לתהליכי ההזדקנות וסיבותיהם בעולם החי, ובפרט באדם, בכל הרמות: המין, האוכלוסייה והפרט (**יחידה 1**), המערכות האנטומיות והפיזיולוגיות העיקריות (**יחידה 2**), התאים (**יחידה 3**) והמולקולות (**יחידה 4**). **ביחידה 5** נבחנות תאוריות ההזדקנות המרובות (שאף אחת מהן לא זכתה עדיין להסכמה כללית). נוסף על יחידות הלימוד, הסטודנטים נדרשים לקרוא כמה מאמרים באנגלית מתוך הספרות המקצועית העכשווית, לצורך עדכון והרחבה בנושאי הקורס.

20579 ביואינפורמטיקה: אנליזה של רצפים וגנומים

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: **הקורסים ביוכימיה I, ממנדליזם להנדסה גנטית, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**. וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות **ההדרכה הביולוגרפית בספרייה**. ידע קודם דרוש: **הקורסים יישומי מחשב למדעים, הסקה סטטיסטית**. ידע קודם מומלץ: **הקורסים ביוכימיה II, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א או חשבון אינפיניטסימלי I**.

פיתוח הקורס: פרופ' רון אונגר, ד"ר סטיבן בקר, ד"ר עדה ניר, חיבה ולדמן בן-אשר; יואב ברור (עריכה) **יועצים:** ד"ר מיה הרמן, ד"ר איתן רובין

הקורס מדגים שאלות ביולוגיות עליהן ניתן לענות בשיטות ובכלים ביואינפורמטיים. בקורס נסקרות התאוריות שעומדות מאחורי פיתוח השיטות, אך הקורס מתמקד בהיבט היישומי של השימוש בכלים ובשיטות ביואינפורמטיים.

מטרות הקורס

- להבין את העקרונות העומדים בבסיס השיטות שבהם משתמשים בביואינפורמטיקה
- להכיר את מאגרי המידע הביואינפורמטיים הראשיים
- להציג ולהכיר כלים ביואינפורמטיים מרכזיים
- להנחות את הסטודנטים בבחירת הכלים הביואינפורמטיים ההולמים בעיה ביולוגית נתונה
- להנחות את הסטודנטים בניתוח ביקורתי של התוצאות המתקבלות משימוש בכלים ביואינפורמטיים

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר: D. W. Mount, *Bioinformatics: Sequence and Genome Analysis*, 2nd ed. (Cold Spring Harbor, 2004).

וכן על מדריך למידה, ועל מצגות ומשימות להתנסות ולתרגול עצמי בחבילת התוכנה GCG ובכלים ביואינפורמטיים נוספים.

נושאי הלימוד

- איסוף, אחסון ואחזור של רצפים במעבדה
- התאמה לוקלית וגלובלית של צמדי רצפים
- התאמה מרובת רצפים
- חיפוש רצפים במאגרי מידע
- אנליזה פילוגנטית
- חיזוי מבנה שניוני של RNA
- איתור גנים ואנליזה גנומית
- סיווג חלבונים וניבוי מבנה החלבונים
- אנליזה של Microarrays

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר א' 2002 יכולים לפנות לליעוץ.

** או הקורסים **יסודות הפיסיקה א** (20113), **יסודות הפיסיקה ב** (20114).

*** או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

20536 פיזיולוגיה של הצמח*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים ביוכימיה I, התא: מבנה ופעילות, צומח וצמחים.

פיתוח הקורס: אילנה גרדי, ד"ר מרתה שוורץ, ד"ר צביה שפירא, לאה קורן; פרופ' אבינעם אדם, ד"ר זיוי רענן (תרגום); אורנה ברקאי, ענת גפני (עריכה)
יועץ: פרופ' שמעון גפשטיין

הפיזיולוגיה של הצמח עוסקת בתהליכים המאפשרים את קיומם, התפתחותם והתרבותם של הצמחים. חקר התהליכים האלה נעשה ברמות שונות, החל ממולקולות מומסות בתא, דרך אברונים (רמה תת-תאית), תאים, יחסים בין-תאיים (רקמה), ועד הצמח השלם.

בקורס שני חלקים: **החלק הראשון** הוא מטבולי בעיקרו ועוסק בפוטוסינתזה, בפורספירציה ובהטמעת יסודות הזנה מינרליים, כולל קשירה ביולוגית של חנקן. **החלק השני** עוסק בטיבם של תהליכי ההתפתחות בצמח ובהשפעת גירויים סביבתיים על תהליכים אלה.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על שני הכרכים של הספר **פיזיולוגיה של הצמח** (האוניברסיטה הפתוחה, 2003-2005) שהוא תרגום של הספר: L. Taiz and E. Zeiger, *Plant Physiology*, 2nd ed. (Sinauer Associates, Inc., 1998).

מתוך הספר יילמדו הפרקים הבאים:

פרק 7	פוטוסינתזה: ראקציות האור
פרק 8	פוטוסינתזה: ראקציות הפחמן
פרק 9	פוטוסינתזה: היבטים פיזיולוגיים ואקולוגיים
פרק 12	הטמעת יסודות הזנה מינרליים
פרק 17	הפיטוכרום
פרק 18	תגובות לאור כחול: תנועת פיוניות ומורפוגנזה
פרק 19-23	הורמונים צמחיים: אוקסינים, גיברלינים, ציטוקינינים, אתילן, חומצה אבציסית
פרק 24	בקרת הפריחה

במהלך הקורס נערכים שני מפגשי מעבדה, וכן סיור לימודי במרכז וולקני.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

20313 רביית היונקים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: * עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, החולייתנים, התא: מבנה ופעילות. ידע קודם מומלץ: הקורס פיזיולוגיה של מערכות באדם.

פיתוח הקורס: פרופ' אלכסנדר צפרי, פרופ' גד פוטשניק, פרופ' גדליה פז, פרופ' רות שלגי, פרופ' אבינעם אדם (כתיבה), פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר יואל קלמס, נעמי שלמוביץ, ד"ר שרה ויסנברג, עדי מרקוזה-הס
אחראי אקדמי: פרופ' אלכסנדר צפרי
יועצים: פרופ' צבי ירון, פרופ' פרץ קרייזר

מטרת הקורס לערוך לסטודנטים היכרות עם האיברים, ההורמונים והתהליכים הפיזיולוגיים המורכבים הכרוכים ברביית היונקים, ועם השיטות המגוונות הנקטות בחקירתם. מסיימי הקורס יוכלו אפוא לעמוד על תרומתו הצפויה של מחקר זה להגברת הפיריון של היונקים שבמשק האדם ולפיתוח שיטות בטוחות וקבילות מכל הבחינות לוויסות הילודה בבני האדם עצמם.

חומר הלימוד כולל שש יחידות לימוד, מאמרים באנגלית וסרטים. הסרטים מוצגים במפגשי ההנחה (חלקם נמצאים גם במרכזי הלימוד).

חומר הלימוד

יחידה 1	יחידת מבוא: איברי הרבייה והורמוני הרבייה, קביעה גנטית של הזוויג, התפתחות מערכות הרבייה הזכרית והנקבית
יחידה 2	מערכת הרבייה הזכרית
יחידה 3	השחלה: מחזורי הפעילות והביוץ
יחידה 4	ההפריה וראשית ההתפתחות העוברית
יחידה 5	היריון, לידה והנקה
יחידה 6	בקרת הפוריות ביונקים

20308 תאי עצב: מבוא לניורוביולוגיה

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות עבור קורסים קודמים במדעים. עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, התא: מבנה ופעילות, ביוכימיה I, כימיה כללית, * חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א.

פיתוח הקורס: ד"ר רויטל לבאי
אחראית אקדמית: פרופ' שמעונה גינצבורג

התנהגות מורכבת של בעלי חיים מתאפשרת, בין השאר, הודות למערכת עצבים מפותחת. יחידות היסוד במערכת העצבים הן תאי עצב (ניורונים) המקיימים פעילויות חיים רגילות והעוסקים בנוסף בעיבוד מידע. המידע מועבר בגוף למרחקים, באורח חשמלי, דרך השלוחות של הניורונים ואילו העברתו מתא לתא מתבצעת באופן כימי. עיבוד המידע ופענוחו מושתתים במידה רבה על ארגון התאים ברשתות עצביות סבוכות אך מוגדרות. הקורס עוסק באותות העצביים, בקשרים בין ניורונים, במבנים גלובליים אחדים של מערכת העצבים, ובבסיס להתנהגות.

ספר הקורס

A.R. Martin, B.G. Wallace, P.A. Fuchs, J.G. Nicholls, (ed.) *From Neuron to Brain*, 4th edition, (Sinauer, 2000)

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

חומר הלימוד

יחידה 1	אותות במערכת העצבים
יחידה 2	התא המחשמל: שפתו החשמלית של הניורון
יחידה 3	תאי תמך, סינפסות כימיות וחשמליות
יחידה 4	סינפסות איטיות ושחרור טרנסמיטר
יחידה 5	פלסטיות וביוכימיה של סינפסות
יחידה 6	ניורונים והתנהגות
יחידה 7	המערכת האוטונומית והמערכת הסנסורית
יחידה 8	ראייה
יחידה 9	בקרה מוטורית

הקורס נלמד במתכונת שנתית.

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

20322 תורת החיסון

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: הקורסים התא: מבנה ופעילות, ממנדליזם להנדסה גנטית.

פיתוח הקורס: עדנה יפה, פרופ' חיים בראוטבר, פרופ' מרים סורוזיון, פרופ' שמעון סלון, פרופ' אשר פרנסדורף, פרופ' יונה קיסרי, פרופ' יהודה שיינפלד (כתובה), ד"ר רות לומניצר (כתבת יחידה 6)
אחראי אקדמי: פרופ' אשר פרנסדורף
יועצים: פרופ' רון אפטה, פרופ' רחל ארליך, פרופ' גדעון ברקה, פרופ' דוד גבעול, פרופ' יצחק ויץ, פרופ' ירון כהן, פרופ' דוד נאור, פרופ' דב סוליצאנו, פרופ' מרים סורוזיון, פרופ' מיכאל פלדמן, פרופ' אלי קידר, ד"ר תמר מקורי, ד"ר אהרון פינק

בסביבה בה אנו חיים יש מיקרואורגניזמים וחומרים שונים שחלקם עלול לגרום למחלות. חזירתו של גורם זר לגוף גוררת בדרך כלל תגובת חיסון התוקפת את הגורם הזר ומביאה לחיסולו או לסילוקו. תורת החיסון (אימונולוגיה) עוסקת בחקר מנגנוני הפעולה של תגובת החיסון, בבקרתה, בהשלכות הרפואיות של בעיות בתפקודה הנורמלי ובדרכים להשפיע על התגובה.

הקורס מציג את התופעות הבסיסיות של תגובת החיסון וההשלכות של פעילות מערכת החיסון לגבי האדם במצבים נורמליים ופתולוגיים. מודגש בקורס ההיבט הרב-תחומי, דהיינו יחסי הגומלין שבין תורת החיסון לבין תחומים אחרים בביולוגיה, כגון: גנטיקה, ביולוגיה מולקולרית, אנטומיה, פיזיולוגיה וביוכימיה.

מטרת הקורס להקנות ידע והתמצאות במושגים ובתהליכים בסיסיים של תורת החיסון, וכן הבנה של שיטות המחקר שבהן משתמשים, במידה שתאפשר לסטודנטים, בהמשך דרכם, ללמוד ולהתעמק בנושאים המעניינים אותם במיוחד.

בקורס עשר יחידות לימוד המרוכזות בארבע חטיבות:

חטיבה I – תאים ואיברים במערכת החיסון

חטיבה II – מולקולות ההיכרות של מערכת החיסון: אימונולוגיה כללית; הקולטן לאנטיגן על פני תאי T; ומולקולות MHC – מכלול תואם הרקמות.

חטיבה III – תקשורת ובקרה במערכת החיסון הפעלה, הגברה ודיכוי של תגובת החיסון, פעילות תאית ציטוטוקסית ומנגנוני סבילות חיסונית וסבילות עצמית.

חטיבה IV – הברכה והקללה

חסינות וחיסונים; מחלות אימונולוגיות; מחלות חסר פעילות ומחלות יתר פעילות; השתלה; מערכת החיסון ומחלות הסרטן.

נספח – שיטות אימונולוגיות לזיהוי אנטיגנים ונוגדנים.

לסטודנטים מומלץ להשתמש בספרי עזר הנמצאים בספרייה, ובאסופת מאמרי העשרה באנגלית הנשלחת לסטודנטים ומתעדכנת לעתים מוזמנות.

בקורס מפגשי הנחיה וכן מפגש מעבדה שהנוכחות בו חובה.

20542 הנדסה גנטית בצמחים – היבטים מחקרניים ויישומיים בחקלאות

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, * ובכללם הקורסים צומח וצמחים, ביוכימיה I, התא: מבנה ופעילות, ממנדליזם להנדסה גנטית, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגרפית בספרייה. סטודנטים שלמדו את הקורס ממנדליזם להנדסה גנטית במהדורתו הראשונה יידרשו להשלים את הידע החסר באמצעות היחידות הרלוונטיות במהדורה השנייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים פיזיולוגיה של הצמח, עולם החיידקים.

פיתוח הקורס: ד"ר יחיעם זלץ

קורס זה נועד להקנות לסטודנטים ידע בתחומי הגנטיקה התאית והמולקולרית של צמחים, ויישומיה בחקלאות. הסטודנטים ילמדו על הכלים המשמשים כיום לביצוע הנדסה גנטית בצמחים, על המחקר המדעי שמאחורי כלים אלה ועל יישום הידע הזה להעברת מידע תורשתי בעל ערך חקלאי מן המבחנה אל הצמח, ומשם אל השדה.

חלקו הראשון של הקורס כולל מאמרים ופרקי קריאה העוסקים בתרבויות רקמה, ביכולת הרגרציה של צמחים ושיטות להחדרת גנים לצמחים. **חלקו השני** כולל מאמרים הדנים בעקרונות המיפוי והמבנה של הגנום הצמחי ובבידוד ואפיון גנים. כל אחד מחלקים אלה ילווה במטלה.

בחלקו האחרון של הקורס יכין כל סטודנט עבודה סמינריונית שבה ידגים, באמצעות נושא ייחודי, כיצד מיושמים עקרונות הטכנולוגיה של ההנדסה הגנטית להשגחת צמחים בחקלאות.

20543 הסתגלות והתאמה לעקות סביבה בצמחים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: * 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ** ובכללם הקורסים צומח וצמחים, ממנדליזם להנדסה גנטית, התא: מבנה ופעילות, ביוכימיה I, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביולוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס פיזיולוגיה של הצמח.

פיתוח הקורס: ד"ר מורלי פישר
יועץ: פרופ' אורי פיק

עקת סביבה מוגדרת כהשפעה חיצונית הגורמת לפגיעה או לירידה במטבוליזם או בהתפתחות של אורגניזמים. בדרך כלל אורגניזמים חשופים במידה זו או אחרת לעקה הנובעת מגורמי סביבה שאינם אופטימליים. למשל, טמפרטורה גבוהה או נמוכה מהאופטימום, מחסור במים, עודף במלחים, פגיעה של פתוגנים, תחרות עם אורגניזמים אחרים וכדומה.

צמחים, בניגוד לבעלי חיים, קבועים במקומם ואינם יכולים להתרחק מגורם העקה על-ידי מעבר לתנאי סביבה נוחים יותר, ועקב לחצי הסביבה התפתחו בהם, במהלך האבולוציה, מנגנוני עמידות המקנים להם התאמה לסביבה. כמו כן התפתחה בצמחים היכולת להגיב לתנאי סביבה משתנים, באמצעות מנגנוני הסתגלות פיזיולוגיים וביוכימיים.

חקר מנגנוני העמידות וההסתגלות לעקות השונות הביא להבנת הן ברמה הפיזיולוגית והן ברמה הביוכימית והמולקולרית, עד כי כיום יש אפשרות לבדוד גן או גנים המקנים עמידות ולהעבירם לצמחים רגישים, וכך לשפר את עמידותם לעקה.

הקורס מבוסס כולו על קטעי ספרות ומאמרים. **חלקו הראשון** עוסק בהשפעותיהן של עקות שונות על תהליכי החיים ובמנגנונים השונים שבאמצעותם מגיבים הצמחים לעקות ומקטינים את נזקיהן. הדיון כולל עקת מלח, עקת יובש, טמפרטורות קיצוניות ועקה ביוטית. בחלק זה יודגשו העקרונות והמנגנונים המשותפים לעקות השונות. **בחלקו השני** של הקורס יבחר כל סטודנט עקה אחת שאותה ילמד בהרחבה. בכל עקה יפורטו גורמי העקה, נזקיה ומנגנוני ההתאמה וההסתגלות השונים. **בחלקו השלישי** של הקורס יבחר כל סטודנט את אחת מדרכי ההתמודדות עם העקה, וילמד את פרטי המנגנון ברמה הביוכימית והמולקולרית ואת דרכי המחקר והיישום המעשי של הקניית עמידות באמצעות המנגנון הנלמד. על החלק השלישי יכין הסטודנט עבודה סמינריונית.

בהתאם למספר הנרשמים לקורס, יתקיימו גם הרצאה וסיור במעבדה במכון ויצמן.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו ללימודיהם במדעי החיים לפני ספטמבר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

** ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

* ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

20342 הציטוסקלטון של תאים איקריוטיים – מבנה ותפקוד

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים*, ובכללם הקורסים **ביוכימיה I**, **התא: מבנה ופעילות**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביולוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר אורית לייטנר

הציטופלזמה כוללת מערכת מסועפת, צפופה ורבגונית של סיבים חלבוניים הקרויים שלד התא – ציטוסקלטון. למערכת זו קשורים כל האברונים וחלק מהאנזימים הציטופלזמיים. זוהי מערכת דינמית מאוד המשתנה במשך מחזור התא, במהלך ההתמיינות או עקב גירויים חיצוניים. הקורס מקנה לסטודנט היכרות עם מבנה הציטוסקלטון ותפקידיו השונים, ועם הגישות השונות לחקר הציטוסקלטון על מרכיביו ותפקידיו.

הקורס מבוסס על פרקי קריאה ומאמרים באנגלית. הסטודנטים נדרשים לענות על שתי מטלות ולכתוב עבודה סמינריונית בנושא שעליו יחליטו הסטודנט והמנחה.

20513 התמיינות של תאי דם

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים*, ובכללם הקורס **התא: מבנה ופעילות**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביולוגרפית בספרייה**. ידע קודם דרוש: הקורסים **פיזיולוגיה של מערכות בדם**, **תורת החיסון**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ממנדליזם להנדסה גנטית**, **ביוכימיה II**.

פיתוח הקורס: פרופ' איתן פיבד

לימוד תהליכי ההתמיינות של תאים הוא נושא בעל חשיבות רבה להבנת תהליכי החיים הבסיסיים ולהבנת גורמי מחלות והטיפול בהם, בעיקר בתהליכים ממאירים. במערכת יצירת תאי הדם באים לידי ביטוי המורכבות של מנגנוני הבקרה הפועלים בתהליכי ההתמיינות וההתמיינות של תאים יחסי הגומלין בין גורמים שונים המעורבים בתהליכים אלה.

בקורס זה ניתנת לסטודנטים האפשרות להכיר מגוון של נושאים הקשורים למנגנוני הבקרה הנורמליים ולפגמים בבקרה, המתבטאים במחלות שונות, כגון סרטן הדם. הסטודנטים מתוודעים למחקר המדעי הבסיסי בתחום זה וליישומו בשיטות אבחון וטיפול חדשניות.

הקורס מתבסס על פרקי קריאה ומאמרים באנגלית. במהלך הקורס יידרשו הסטודנטים לענות על מטלות ולבקר במעבדות מחקר העוסקות בתחום. בסיום הקורס יכתבו הסטודנטים עבודה סמינריונית בנושא נבחר.

בין הנושאים המוצעים לעבודה הסמינריונית:

- **מנגנונים מולקולריים של מחלת התלסמיה**
- **השתלת מח עצם – אספקטים ביולוגיים וקליניים**
- **השראת התמיינות בתאים כגישה טיפולית במחלות ממאירות**

20597 היבטים ביולוגיים של תאים יצרניים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, **ביוכימיה I**, **התא: מבנה ופעילות**, **עולם החיידקים**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביולוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ביוכימיה II**: **פחמימות**, **ליפידים**, **חומצות גרעין**, **ממנדליזם להנדסה גנטית**.

פיתוח הקורס: ד"ר סטפן רוקס

השימוש בחומרים ממקור ביולוגי הפך להיות חלק אינטגרלי מחיי היומיום של העידן הטכנולוגי. הייצור של החומרים האלה מבוסס על ברירה וגידול של ספקטרום רחב של תאים ודרוש שילוב של ידע מתחומים שונים. בקורס זה לומדים הסטודנטים על רבגוניות האורגניזמים המייצרים, על תהליכי ברירה ועל אופטימיזציה של ייצור החומרים. לימוד תכונות התאים ואפשרויות השימוש בתוצריהם מנקודת מבט תעשייתית מאפשרת היכרות עם כיווני מחקר שונים ומגוונים במדעי החיים.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על פרקי קריאה ומאמרי סקירה ומחקר באנגלית העוסקים בהיבטים ביולוגיים שונים של התאים המשמשים בתהליכי ייצור בתעשייה הביוטכנולוגית. במהלך הקורס יידרשו הסטודנטים לענות על מטלות, ובסיומו לכתוב עבודה סמינריונית בנושא נבחר.

* ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

* ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

20343 טרנספורט תוך תאי של חלבונים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים*, ובכללם הקורסים **ביוכימיה I**, **התא: מבנה ופעילות**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר עמוס פריש

התא האוקריוטי מורכב מאברוני תא רבים בעלי מבנה ותפקוד שונים. אברוני תא אלה, כמו גם התא כולו, מוקפים בממברנה. המבנה וההרכב הכימי של הממברנות השונות מיוחדים לאברון ולסוגי הפעילויות שהוא מבצע. הקורס מתמקד בשאלות האלה:

- היכן מתבצעת הסינתזה של החלבונים והגליקו-פרוטאינים הבונים את האברונים והממברנות שלהם?
- כיצד מגיעים החלבונים והגליקופרוטאינים ליעדם אחרי הסינתזה שלהם ואיך הם מצטרפים למבנה המתאים?
- איך מתנהלת תנועת החלבונים בין האברונים ובין הממברנות השונות בתא?
- מהו מנגנון היציאה של החלבונים מן התא (הפרשה) והכניסה של החלבונים אל התא (אנדוציטוזה)?

בקורס נדונות התאוריות השונות הדנות בבעיות שהועלו, ושיטות המחקר הננקטות לאישושן של תאוריות אלה.

הקורס מתבסס על ספרות מקצועית **באנגלית**. הסטודנטים נדרשים לענות על מטלה אחת ולכתוב עבודה סמינריונית באחד מנושאי הקורס.

20515 חיידקים בתעשייה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: * 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים**, ובכללם הקורסים **ביוולוגיה כללית א** או **אשנב למדעי החיים**, **עולם החיידקים**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ממנדליזם להנדסה גנטית**, **ביוכימיה I**, **ביוכימיה II**.

פיתוח הקורס: ד"ר סטפן רוקס

תחום המיקרוביולוגיה השימושית הוא עתיק יומין, וכבר לפני 4,000 שנים נוצלו שמרים לאפיית לחם ולהפקת בירה. רק במאה ה-19 הראה פסטר שבתהליכים אלה, כמו בתהליכי ייצור של מיני מזון וחומרים אחרים, מעורבים מיקרואורגניזמים. כיום מנוצלים תאים של מיקרואורגניזמים, צמחים ובעלי חיים לייצור מגוון רחב של תרכובות שיש להן שימוש רב ברפואה, בחקלאות, בתעשיות מזון ועוד. בתהליכי הייצור של תרכובות אלה יש להסתייע בידע רחב מתחומי המיקרוביולוגיה, הביוכימיה, הגנטיקה, ההנדסה ואף הכלכלה. בקורס זה מתודעים הסטודנטים לקשר שבין תחומי ידע אלה ותהליכים תעשייתיים.

מבנה הקורס

שלב ראשון – קריאת חומר רקע בנושאים הבסיסיים של המיקרוביולוגיה השימושית.

שלב שני – קריאת מאמרי סקירה שעניינם ייצור של חומרים שונים באמצעות תהליכי תסיסה ושיטות אחרות המקובלות בתעשייה.

שלב שלישי – כתיבת עבודה סמינריונית המבוססת על מאמרי מחקר עדכניים בנושאים שתורמים להתפתחות המחקר בתחום המיקרוביולוגיה השימושית ולפיתוח שיטות ייצור חדשניות.

חומר הקריאה שמלווה את הקורס הוא **באנגלית**. במהלך הקורס ייתכנו ביקורים במפעלים שבהם מנוצלים מיקרואורגניזמים בתהליכי הייצור.

20346 זרעים – תרדמה ונביטה

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים*, ובכללם הקורסים **צומח וצמחים**, **פיזיולוגיה של הצמח**, **התא: מבנה ופעילות**, **ממנדליזם להנדסה גנטית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' משה נגבי, אילנה גרדי

זרעים הם יחידות הריבוי של הצמחים העילאיים ולעתים קרובות גם יחידות התפוצה שלהם. כל הזרעים מצויים במצב של תרדמה או מנוחה במשך תקופה כלשהי, שבסופה מתרחש תהליך הנביטה. במהלך הנביטה וצמיחת הנבט מתפרקים ומנוצלים מאגרי המזון שבזרע. מטרת הקורס להרחיב את הידע בנושאים אלה בהיבטים שונים: חקלאי, אקולוגי, ביוכימי ומולקולרי.

השלב הראשון של הקורס מבוסס על לימוד פרקים מתוך הספר:

J. D. Bewley and M. Black, *Seeds: Physiology of Development and Germination*, 2nd ed. (Plenum Press, 1994).

בשלב השני יכין כל סטודנט עבודה סמינריונית בנושא שיבחר בסיוע ובהכוונת המדריך.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002 יכולים לפנות לייעוץ.

** ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

* ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

* ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

20531 סימביוזה – חיים ביחד של יצורים (סיור)*

1 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: הקורס **סימביוזה – חיים ביחד של יצורים** או לימוד במקביל של שני הקורסים **סימביוזה – חיים ביחד של יצורים** ו-**סימביוזה – חיים ביחד של יצורים (סיור)**.

הקורס כולל סיור בן יומיים לשוניות האלמוגים באילת, המהוות דוגמה למערכת אקולוגית המבוססת כולה על מגוון רחב של יחסי סימביוזה.

20530 סימביוזה – חיים ביחד של יצורים*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: **36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, *ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר וגדה רייך (כתיבה); יהודית גוגנהיימר (עריכה)
אחריות אקדמית: פרופ' מרגלית גלון
תופעת הסימביוזה מוגדרת כ"חיים ביחד של אורגניזמים השייכים למינים ביולוגיים שונים, החיים בסמיכות מרחבית ופיזיולוגית".

ליחסי סימביוזה יש חשיבות מרכזית באבולוציה שעברו היצורים החיים מאז הופעתם על-פני כדור-הארץ: הופעת התא האיקריוטי, היכולת של בעלי חיים אוכלי צמחים לעכל מזון צמחי, קשירת חנקן על-ידי חיידקים סימביונטיים והעמדתו לרשות הצמחים, הופעת מינים ביולוגיים חדשים כדוגמת החזזיות. ליחסי הסימביוזה יש תפקידים מרכזיים בהתפתחותן ובקיומן של מערכות אקולוגיות שלמות, כמו שוניות האלמוגים.

במהלך הקורס נדונים נושאים אלה ואחרים. הקורס עוסק גם בשאלה כיצד נוצרים ומתפתחים יחסי סימביוזה, ומה הן שיטות המחקר הנקטות בחקר אפיון והבנתן של מערכות סימביונטיות שונות.

הקורס מבוסס על ספרות מקצועית **באנגלית**. הסטודנטים נדרשים לענות על מטלות ולכתוב עבודה סמינריונית שאותה יציג בפני שאר הסטודנטים.

20544 נושאים נבחרים בתורת החיסון

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, *ובכללם הקורסים **תורת החיסון**, **ממנדליזם להנדסה גנטית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית** ובדרישות **ההזרחה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר רות לומניצר, פרופ' מרים סורוזין

תורת החיסון, כמו תחומים אחרים במדעי החיים, היא תחום דינמי מאוד המתפתח ומתחדש בקצב מהיר. מידע חדש ועדכני מתפרסם חדשות לבקרים בספרות המקצועית, והוא מדווח ומעדכן את הקהילה המדעית על חידושים והתפתחויות ועל יישומים שלהם ברפואה, בביוטכנולוגיה, בחקר התא, בביולוגיה מולקולרית ובתחומים אחרים של מדעי החיים.

הקורס מתמקד בשלושה נושאים שבהם חלו התפתחויות מעניינות בשנים האחרונות, ובפרט במנגנונים מולקולריים של תהליכים במערכת החיסון, ובהתפתחויות שיש להן השלכות על תחומים אחרים במדעי החיים ועל יישומים של חידושים ותגליות.

חומר הלימוד כולל פרקי קריאה באנגלית מתוך הספר:

Kuby J., *Immunology*, 5th ed., Freeman, 2004.

ומאמרים באנגלית בשלושה נושאים עיקריים:

- תקשורת בין-תאית במערכת החיסון**
- אופטואיס (מוות מתוכנן) כמנגנון בקרה של מערכת החיסון**
- היבטים חדשניים של מניעת מחלות וריפיון באמצעים אימונולוגיים**

הסטודנטים נדרשים להגיש מטלות על שניים משלושת הנושאים ולהכין עבודה סמינריונית בנושא נבחר.

* קורס זה נלמד בכל סמסטר. סטודנטים המעוניינים להוסיף נקודות זכות ללא תשלום שכר לימוד נוסף, יצטרפו לסיור שבקורס **סימביוזה – חיים ביחד של יצורים (סיור)**.
לפרטים קראו את תיאור הקורס 20531.

** תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר 2002א יכולים לפנות לייעוץ.
*** ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

* הקורס נלמד רק בסמסטרים מסוימים (מותנה במספר המשתתפים). יש לבדוק בזמירות המחלקה למדעי הטבע והחיים **אם ומתי** הקורס ניתן. סטודנטים שלמדו את הקורס המקביל (ללא תשלום נוסף), יוכלו לעשות זאת על ידי הרשמה לקורס זה (20531) והצטרפות לסיור בלבד. לאחר שיעמדו בדרישות הסיור, תוענק להם נקודת זכות נוספת.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

20519 רעלים והרעלות (נושאים נבחרים בטוקסיקולוגיה מודרנית)

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים*, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית ב** או **פיזיולוגיה של מערכות באדם** וכן **כימיה כללית**,** **ביוכימיה I**, **התא: מבנה ופעילות**, **כימיה אורגנית לביולוגים** (או **כימיה אורגנית**), וכן עמידה בדרישות **האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **ביוכימיה II**.

פיתוח הקורס: ד"ר אורי וורמסר, ד"ר רות ערב, ד"ר יואל קלמס

בעידן המודרני התפתחה תעשייה ענפה של כימיקלים שונים, החל בתרופות ובתוספות למזון וכלה בקוטלי מזיקים, במימסים אורגניים ובחומרי לחימה כימיים. החשיפה לחומרים אלה מהווה סיכון פוטנציאלי הן לפרט הבודד והן לאוכלוסייה בכללותה. בד בבד עם הגברת המודעות הציבורית לחשיבות הנושא והקצאת משאבים לפיתוחו, חלה התפתחות עצומה במחקר בתחום הטוקסיקולוגיה בשנים האחרונות. התפתחות זו הביאה להתקדמות רבה בהבנת הבסיס המולקולרי של הרעלות שונות, ולפיתוח תרופות ואמצעי נגד למניעת הרעלות אלה.

נוסף על חקר מנגוני ההרעלה עוסק הטוקסיקולוג במגוון רחב של נושאים, וביניהם קביעת מבחני רעילות של חומרים שונים, שמטרתה שימוש נכון ובטיחותי בהם, וכן קביעת ערכי סף לרמות חשיפה שונות. עקרונות הטיפול בהרעלות, האמצעים לזיהוי הרעלן, הדרכים לסילוק מהגוף והמנגונים הפיסיקליים והביוכימיים המעורבים בכך הם חלק חשוב מהידע של החוקר, הרופא, האחיות והחובש העוסקים בטיפול בהרעלות. התחום של מזהמי אוויר ומים, שהוא מעניינה של הטוקסיקולוגיה הסביבתית, הוא בעל משקל בחקר הטוקסיקולוגיה.

מטרות הקורס

- הכרת מנגוני הרעילות המולקולריים של רעלים ברמת התא, האיבר והאורגניזם השלם; הכרת סימני הרעילות, האפידמיולוגיה ואופני הניטור של החומרים.
- הכרת האמצעים הפרמקולוגיים לטיפול בהרעלה; הבנת דרכי פעולתם ברמה המולקולרית; הכרת העקרונות הפיסיקליים והכימיים של הטיפול בנפגע המורעל.
- הכרת מבחני הרעילות לסוגיהם והבנת הרקע לקביעת מידת הסיכון/הבטיחות בשימוש בחומרים רעילים.

מבנה הקורס

בשלב הראשון נדרשת קריאה של אסופת מאמרים **באנגלית** הכוללת רקע כללי בטוקסיקולוגיה ודיון מעמיק בתחומים מסוימים של מדע זה. בסיום שלב זה יש להגיש מ"ן. **בשלב השני** נכתבות העבודות הסמינריוניות. העבודות צריכות להתבסס על נתוני ספרות עדכניים וניתוחם. **בשלב השלישי** כל סטודנט מקיים דיון עם המדריך על העבודה שכתב.

* ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".
** או **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

20514 קולטנים והמרת אותות

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים*, ובכללם הקורסים **ביוכימיה I**, **התא: מבנה ופעילות**, **ממנדליזם להנדסה גנטית**, וכן עמידה בדרישות **האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**.

פיתוח הקורס: פרופ' מרים סורוזיון

התהליך שבאמצעותו התא קולט אותות המגיעים אליו, ממיר אותם ומגיב עליהם, הוא בעל חשיבות רבה בכל הפעילויות המאפיינות את המושג "חיים". בתהליך זה נכללים פעילות מערכת העצבים, התכווצות השרירים, ההתפתחות העוברית וההתמיינות, וכן הוויסות ההורמונלית של הגידול, החלוקה והמטבוליזם של תאים. העניין במסלולי המרת האותות בתא התעצם בשנים האחרונות לאחר שזוהו אונקוגנים תאיים רבים המקודדים למרכיבים של מסלולים אלה, והוברר ששיבושם ממלא תפקיד מפתח בהתפתחות גידולים סרטניים.

במערכות שונות של האיתות הבין-תאי ידועים היום הן ההרכב והמבנה של הקולטנים הייחודיים על-פני תאי המטרה והן הדרכים השונות שבהן האותות המגיעים אל התא מועברים ומומרים בתוכו, לפעמים בשרשרת מורכבת של אירועים, עד להשראה או לוויסות של התגובה המתוכננת של תא המטרה.

מטרות הקורס הן אלה: להציג את המנגונים המולקולריים שבבסיס התקשורת הבין-תאית, לערוך היכרות עם מערכות ניסוי שבהן נחקרים התהליכים האלה, ולהקנות כושר הבחנה בין מסקנות מבוססות העולות מן הניסויים לבין שאלות פתוחות.

מבנה הקורס

- מבוא** שבו נדרשים הסטודנטים לחזור ולהוכיח את שליטתם בנושא "איתות בין תאים". הנושא נכלל ביחידה 8 של הקורס **התא: מבנה ופעילות** (20214), מהדורה שנייה;
- קריאה מונחית** במאמרי סקירה באנגלית. המאמרים מציגים מנגונים שונים של קליטה והמרה של אותות באמצעות דוגמאות ספציפיות. בשלב זה יגישו הסטודנטים מטלות שבהן יידרש להוכיח ידע והבנה של החומר הנכלל במאמרים;
- הכנת **עבודה סמינריונית** בנושא נבחר והגשתה בכתב ובעל-פה.

דוגמאות לנושאים לעבודה הסמינריונית

המרת אותות במערכת הטעם והריח; מנגון הפעולה של אינסולין; הקשר בין קולטנים של וורמי גידול ומחלות סרטניות.

* ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

30302 עדה בישראל: היבטים היסטוריים וגנטיים

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: * 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים**, ובכללם הקורסים **ביולוגיה כללית א**, **ביולוגיה כללית ב**, וקורס רגיל בהיסטוריה, וכן עמידה בדרישות **האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורס **ממנדליזם להנדסה גנטית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' ירון צור

אוכלוסיית ישראל היא מן המגוונות שבאוכלוסיות האדם; ברובה היא עדיין מורכבת מעדות רבות, אשר לכל אחת מהן היסטוריה משלה ו"פרופיל" גנטי משלה. במרבית המקרים חסרים נתונים חשובים על ההיסטוריה של העדות ואילו המאפיינים הגנטיים שלהן הוגדרו כולם רק בדרך הנוכחית. היש התאמה בין מה שההיסטוריונים יודעים ומשערים על תולדותיה של עדה מסוימת לבין מאפייניה הדמוגרפיים והגנטיים? עד כמה יכולים הממצאים והידע בתחום האחד ללמד על משנהו?

מטרת הקורס לאפשר לסטודנטים המתעניינים – ובעלי הידע המוקדם הנדרש בשני התחומים – לברר שאלות כאלה באמצעות סקירת המחקרים ההיסטוריים והגנטיים בעדה אחת מעדות ישראל. (זהות העדה תיקבע בכל מקרה בהתחשב בנטייתו של הסטודנט, אבל גם בזמינות המדריכים המומחים לכל אחד מהתחומים).

הקורס כולל קריאה מודרכת בספרות המדעית, רובה **באנגלית**, בהדרכת מנחים ומדענים מתחומי ההיסטוריה והגנטיקה, דורש כתיבת עבודה סמינריונית מסכמת.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים ותוצאה מכך שנו תנאי קבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני ספטמבר 2002 יכולים לפנות לליעוץ.
** ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

20316 שעונים ביולוגיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: * 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ** ובכללם הקורסים **התא: מבנה ופועילות, ביוכימיה I**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' נאוה זיסאפל

הקורס עורך היכרות עם מגוון רחב של ממצאים המצביעים על קיומן של תנודות מחזוריות בפעילותן של מערכות רבות ביצורים חיים. מדובר בקצב-זמן קבועים למדי – של שעות, ימים וחודשים – ובפעילויות מגוונות, החל בשינויים ברמת הפוטוסינתזה באצות חד-תאיות וכלה בחילופי תקופות של עירנות ושינה אצל האדם.

בקורס נסקרות שיטות מחקר חדישות ונבחנות העדויות לאי-תלותן של ה"שעון" הביולוגי בגורמים סביבתיים; נדונות תאוריות בהקשר למיקום ה"שעון", למרכיביו התאיים ולמנגנונים הביוכימיים המעורבים בפעולתו.

מבנה הקורס

בשלב הראשון נדרשת קריאה של יחידת הלימוד ומאמרים נלווים **באנגלית. בשלב השני** נכתבות העבודות הסמינריות. העבודות צריכות להתבסס על ספרות מקצועית **באנגלית**, ולעסוק באחד הנושאים הנדונים בקורס. **בשלב השלישי** כל סטודנט מקיים דיון עם המדריך על העבודה שכתב.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים וכתוצאה מכך שונו תנאי הקבלה לקורס. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר א' 2002 יכולים לפנות לליעוץ.
** ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

20310 הבסיס הגנטי-מולקולרי של מחלות סרטניות*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: * 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ** ובכללם הקורסים **ממנדליות להנדסה גנטית, התא: מבנה ופועילות**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' מרים סורוז'ין

התמרה סרטנית של תאים נגרמת עקב שינויים בחומר התורשתי ובבקרת פעולתו, ובכללם שינויים בולטים בכרומוזומים, מוטציות נקודתיות, חדירת גנפים וארגון מחודש של גנים תאיים; אך רב גם מספר המחלות הסרטניות שבהן טרם הוברר פשר ההתמרה ולא נתגלה הבסיס הגנטי לשכיחות יתר של המחלה במשפחות מסוימות.

בחלקו הראשון של הקורס מתוודעים הסטודנטים באמצעות קריאה מונחת במאמרי סקירה אל המידע המצטבר ואל עקרונותיהן של שיטות המחקר הישנות והחדשות הננקטות בתחום נרחב זה. לאחר מכן מתמקד כל סטודנט בנושא מצומצם, וכותב עבודה סמינריונית שאותה הוא מציג בסיום הקורס לפני הסטודנטים והמנחים.

הקורס כולו מתבסס על טקסטים מדעיים **באנגלית**, ומצריך שימוש בספרייה אוניברסיטאית.

* עד סמסטר א' 2009 נקרא הקורס **תורשה וסרטן**.
** ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".

20328 תקשורת כימית בין בעלי חיים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

שייך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה
◀ תנאי קבלה: * 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, ** ובכללם שני הקורסים **ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב**, ***
התא: מבנה ופועילות, אחד מבין הקורסים **כימיה אורגנית לביולוגים, כימיה אורגנית**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ביוכימיה II, החרקים**, *
החולייתנים, נושאים בהתנהגות בעלי חיים, אבולוציה.

פיתוח הקורס: ד"ר שרה ויסנברג, ד"ר ויקי סורוקר

תקשורת כימית היא אחד מאפיקי התקשורת העתיקים ביותר בין אורגניזמים חיים (בעלי חיים וצמחים). בתקשורת זו העברת האינפורמציה נעשית באמצעות מסרים כימיים.

ספר הקורס

T. D. Wyatt, *Pheromones and Animal Behaviour: Communication by Smell and Taste*, (Cambridge University Press, 2003).

נושאי הלימוד

- **המסר הכימי: סוגי מסרים (פרומונים, אללוקימיקלים).**
- **שיטות מחקר בתחום: בידוד וזיהוי של מסרים כימיים ותכונותיהם הכימיות.**
- **דרכי העברת המסר הכימי (תכונות כימיות ופיסיקליות של המסר ותנועתו בתווך).**
- **קליטתו של המסר הכימי – איברי חישה: מחושים בחרקים, איבר הרחה ראשי ואיבר וומרוזלי בחולייתנים, קולטני ריח.**
- **האבולוציה של התקשורת הכימית.**
- **יישומי תקשורת כימית.**

הלימוד מלווה בדוגמאות מבעלי חיים (כולל בני אדם) ומצמחים במגוון תחומים: תקשורת מינית, טריטוריה, גיוס והגנה.

מבנה הקורס

- לימוד ספר הקורס ומאמרים נלווים (באנגלית) בעזרת מדריכי למידה והגשת מטלות חובה. הגשת המטלות היא תנאי מוקדם להגשת העבודה הסמינריונית.
- כתיבת עבודה סמינריונית על אחד הנושאים הנדונים בקורס. העבודה צריכה להתבסס על החומר שנלמד בקורס, ועל ספרות מקצועית ייחודית לנושא (באנגלית). נושא העבודה ייבחר בתיאום עם המנחה.
- הרצאה או שיחה על העבודה, שבמסגרתה נדרש הסטודנט להוכיח בקיאות בנושא העבודה.

* תכנית הלימודים במדעי החיים עברה שינויים. סטודנטים שהחלו לימודיהם במדעי החיים לפני סמסטר א' 2002 יכולים לפנות לליעוץ.
** ראו הערה בסעיף "הפניות לקורסים נוספים".
*** או לחלופין הקורס **מבוא למדעי החיים**, שאינו מוצע עוד, וכן אחד מבין הקורסים **החרקים, החולייתנים**.
* החומר הנלמד בקורס **החרקים** דרוש להבנת קורס זה.

20590 קורס סמינריני בנושא מיוחד במדעי החיים*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינרינית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. תנאי קבלה נוספים ייקבעו על-פי הנושא הנבחר בעת אישור הקורס בוועדת המשנה למדעי הטבע והחיים.

אחת הדרישות לתואר במדעי החיים היא לימוד שני קורסים סמינריניים בהיקף של לפחות 6 נ"ז. האוניברסיטה הפתוחה מציעה מגוון של קורסים סמינריניים. בנוסף, קיימת אפשרות לכתוב עבודה סמינרינית שלא במסגרת של קורס קיים. סטודנטים הבוחרים בקורס **סמינריני בנושא מיוחד במדעי החיים** צריכים למצוא מנחה מתאים (מתאונברסיטה הפתוחה או מחוצה לה), ולגבש הצעה מפורטת. ההצעה לעבודה סמינרינית מיוחדת תובא לדיון בוועדת המשנה למדעי הטבע והחיים, כשהיא מאושרת וחתומה על-ידי המנחה. וועדת המשנה למדעי הטבע והחיים תדון בהצעה ותבדוק אם לאשרה.

* במסגרת הלימודים לתואר יורשו הסטודנטים ללמוד רק אחד מתוך ארבעת הקורסים הסמינריניים בנושא מיוחד: בגיאולוגיה (20591), בכימיה (20592), במדעי החיים (20590) והקורס **פרויקט מתקדם בפיסיקה א** (20382).

לפרטים ושאלות על הקורס יש לפנות לראש המחלקה למדעי הטבע והחיים.

20576 פרויקט מחקר במדעי החיים*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 60 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי הטבע והחיים בציון ממוצע 80 לפחות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים בהתאם לנושא הפרויקט. לפרטים ולקבלת אישור הרשמה** נא לפנות למרכז הקורס.

הקורס מאפשר להתנסות בעבודה מחקרית, ולרוב משלב עבודה אישית עם עבודה של קבוצת מחקר במעבדה של אחת מהאוניברסיטאות או של אחד ממכוני המחקר בארץ. הפרויקט יכול להיות בעל אופי מעשי (במעבדה או בשדה) או תאורטי-חישובי.

במהלך העבודה יהיה הסטודנט שותף לבחירת שאלה מחקרית, שדרך כלל תהיה רלוונטית לעבודות המבוצעות במעבדה המסוימת שבוחר. לאחר הגדרת שאלת המחקר ילמד הסטודנט ממאמרים את הרקע המדעי הקשור בה, יגדיר יחד עם המדריך את המטרות, ילמד את שיטות המחקר, ויכין הצעת עבודה שתכלול את הרקע המדעי, השאלה הנחקרת ופרוטוקול בו יפורטו השלבים, אופן ביצוע הפרויקט ולוח הזמנים. **ההרשמה לקורס תיעשה רק לאחר אישור ההצעה על-ידי המדריך ומרכז ההוראה.** ההרשמה אינה תלויה במועדי ההרשמה הרגילים, אלא יכולה להיעשות במשך כל השנה. העבודה תהיה בהיקף של סמסטר אחד או שניים, תוך השקעה ממוצעת של יום בשבוע. בתום העבודה ינתח הסטודנט את התוצאות וידווח עליהן בכתב במתכונת של פרסום מדעי. בנוסף, יציג הסטודנט את עבודתו במצגת שתפורסם גם באתר הקורס. הציון יכלול הערכה של הצעת העבודה, העבודה המעשית, העבודה המסכמת והצגת הפרויקט.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

** ההרשמה לקורס אינה תלויה במועדי ההרשמה הכלליים של האוניברסיטה הפתוחה.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

תואר ראשון

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות במדעי החיים

ביוגיאוכימיה של שונות האלמוגים (20447) (ר) – משובץ במדעי הטבע והחיים – כללי, עמ' 169.

סימטריה (20332, 20335) (מ) – משובץ בכימיה, עמ' 188.

חמצן – אספקטים כימיים וביולוגיים (20349) (מס) – משובץ בכימיה, עמ' 189.

אוקיינוגרפיה (20270) (ר) – משובץ בגיאולוגיה, עמ' 215.

הפניות לקורסים נוספים

פסיכולוגיה פיזיולוגית (10615) (ר) – משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 134.

קורסי התשתית בפיסיקה, בכימיה ובמתמטיקה משולבים בתחומים המתאימים.

חישוביות ביולוגית (20581) (מ) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 164.

בקורסים במדעי החיים שבהם תנאי הקבלה כוללים "קורסים קודמים במדעים", הכוונה, בנוסף לקורסים בדיסציפלינות במדעים המפורטות בפרק 11 בידיעון זה, גם לקורסים הבאים:

פילוסופיה של המדע (20202) (ר) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 46.

בעיות נבחרות בפילוסופיה של המדע (20304) (מס) – משובץ בפילוסופיה, עמ' 46.

שימו לב: קורסים אלה אינם מקנים נקודות זכות במדעי החיים.

2023 מעבדה – מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים מגמטיים (מינרלוגיה אופטית ופטרורגפיה מגמטית)

3 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ תנאי קבלה: אחד מהקורסים **מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ**.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל

הקורס נועד לחשוף את העולם המיקרוסקופי החבוי בסלע והמתגלה בצבעים מרהיבים מבעד למיקרוסקופ המקטב. באמצעות התבוננות במיקרוסקופ נשחזר את "סיפורו של הסלע".

סלעים מגמטיים נוצרו באזור באירועים מגמטיים שליוו את ההיסטוריה הגיאולוגית של ישראל: החל מסלעי המחדר העתיקים של השילד הערבו-נובי, המוכרים מאזור אילת ואשר נוצרו באירועים דרמטיים הקשורים בתנועת הלוחות, וכלה בסלעים הגעשיים של הגליל והגולן, אשר נוצרו לפני זמן גיאולוגי קצר בעת שהרי געש התפרצו וכיסו בלבה לוחטת את פני השטח. אירועים אלה הותירו את רישומם בתוך הסלעים. בסדרת המעבדות יתודעו הסטודנטים אל סלעים אלה וישחזרו את תנאי התהוותם לפי העדויות החבויות בתוכם.

חומר הלימוד

- שש **יחידות לימוד** המציגות את נושאי הקורס ומקנות רקע לתצפיות במעבדות.
- חמש **חוברות הדרכה** למעבדות ולסיום.

מבנה הקורס

- **ארבעה מפגשי מעבדה** (חובה). בקורס יתקיימו מפגשי מעבדה בהם יצפו הסטודנטים בתופעות המיקרוסקופיות.
- **סיום** (חובה) בן יום אחד לאתרי געש בגליל ובכרמל. באזורים אלה מצויים נופי געש רב גוניים והסטודנטים יתודעו אל מגוון הסלעים המוצגים במעבדות.
- **שתי עבודות מסכמות**. העבודות תוגשנה במהלך הקורס.

06101 מבוא למדע כדור-הארץ*

6 נקודות זכות ברמה רגילה

◀ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' עמנואל מזור, פרופ' שלמה שובאל, ד"ר נורית גולדמן (כתיבה); יוסף אנקור (עריכה)

הקורס עוסק בתחומים המרתקים של הגיאולוגיה בהדגשת התופעות הייחודיות לארץ-ישראל, ופותח אשנב אל עולמנו הפעיל והמשתנה ללא הרף. הסטודנטים ילמדו על הכוחות הגורמים להתפרצויות געשיות, לרעידות אדמה ולקימוט הרים, ויבחנו את מגוון המינרלים והסלעים מישראל ואת תנאי היווצרותם. כמו כן, יילמדו התהליכים שעיצבו את הנוף בישראל לאור מודל תנועת הלוחות.

הקורס פותח סדרה של קורסים בגיאולוגיה והוא מיועד לסטודנטים חדשים, לסטודנטים ותיקים, לחובבי גיאולוגיה וטבע, למורים לכל הגילאים, למדריכים בבתי ספר שדה, למדריכי ידיעת הארץ ולמדריכי תיירים. ניתן ללמודו הן כיחידה בלתי תלויה והן לקראת קורסים נוספים המוצעים בגיאולוגיה, במדעי הטבע, במדעי החיים בלימודי הסביבה ובלימודי ארץ-ישראל.

חומר הלימוד

- הספר **גיאולוגיה בפטיש ישראלי** / ע' מזור (האוניברסיטה הפתוחה, מהדורה מתוקנת, 1994).
- **שמונה יחידות לימוד** המתבססות על פרקי הספר.
- ערכת מעבדות ביתיות ובה מגוון **מינרלים, סלעים ומאובנים** המצויים בארץ. אלה נשלחים לסטודנטים ומאפשרים מגע ישיר ובלתי אמצעי עם סלעי הארץ.
- **שלוש חוברות הדרכה** למעבדה ולסיום.

מבנה הקורס

- **מפגש מעבדה** (חובה) שבו נערכת היכרות עם מינרלים וסלעים מישראל (המעבדה נערכת באוניברסיטה הפתוחה).
- **סיום** (חובה) בן יום אחד למכתש חתירה.
- **סיום** (חובה) בן יום אחד לבקעת ים המלח.
- בסיוורים יתודעו הסטודנטים לתופעות המוצגות בקורס.
- **מפגשי הנחיה** אחדים בקמפוס האוניברסיטה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

20117 צפונות כדור-הארץ*

6 נקודות זכות ברמת פתיחה

◀ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, ד"ר נורית גולדמן, צבי קרץ

הקורס עוסק בהכרת סביבתנו ובהיבטים הגיאולוגיים והגיאומורפולוגיים של עולמנו. בקורס נתודע לתחומים המרתקים של **הגיאולוגיה ברחבי העולם**. נכיר נופים מרהיבים כדוגמת ילוסטון, הגרנד קניון והברייס קניון בארצות-הברית. נסתייע בתפיסה המודרנית בגיאולוגיה – **טקטוניקת הלוחות** – להסברת התהליכים המתרשמים בכדור-הארץ: פתיחה או סגירה של אוקיינוסים, התרוממות רכסי הרים ועיצוב שולי יבשות. נלמד מדוע רעידות אדמה והתפרצויות געשיות מתרחשות באזורים מסוימים. נדון בהיווצרות כדור-הארץ ובהתפתחות החיים על פניו. נתודע לתופעות גיאומורפולוגיות ולתהליכי עיצוב הנוף. נעמוד על הקשר שבין הגיאולוגיה, ניצול המשאבים והאדם.

הקורס פותח סדרה של קורסים בגיאולוגיה, והוא מיועד לסטודנטים חדשים, לסטודנטים ותיקים, לחובבי גיאולוגיה וטבע, למורים לכל הגילאים, למדריכים בבתי ספר שדה, למדריכי ידיעת הארץ ולמדריכי תיירים. ניתן ללמודו הן כיחידה בלתי תלויה והן לקראת קורסים נוספים המוצעים בגיאולוגיה, במדעי הטבע והחיים, בלימודי הסביבה ובלימודי ארץ-ישראל.

חומר הלימוד

- הקורס מוצע כטלקורס שבו 26 סרטים הם חלק מובנה מחומר הלימוד והם נלמדים באמצעות מנריך צפייה וספר הקורס, כדלהלן:
- הספר **צפונות כדור-הארץ** מאת ש' שובאל (האוניברסיטה הפתוחה, 2006).
- עשרים ושישה **סרטים**, בני מחצית השעה כל אחד. הסרטים הם חלק מובנה מחומר הלימוד והצפייה בהם היא חובה.
- **מנריך צפייה** מקיף המנחה את הצפייה בסרטים ומרחיב בנושאים המוצגים בהם.
- **חוברת הדרכה** לסיום.

מבנה הקורס

- **סיום** (חובה) בן יום אחד "מן ההר אל החוף" – מהרי יהודה למישור החוף, להכרת תופעות גיאולוגיות וגיאומורפולוגיות באזורים אלה.
- **מפגשי הנחיה** אחדים בקמפוס האוניברסיטה או בקבוצות מאורגנות.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – **קורסים חופפים**.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / גיאולוגיה

20239 מעבדה – מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים וסלעי משקע (פטרורפיה מטמורפית ופטרורפיה סדימנטרית)

3 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: אחד מהקורסים מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ. ידע קודם מומלץ: הקורס מעבדה – מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים מגמטיים (מינרלוגיה אופטית ופטרורפיה מגמטית).

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, ד"ר נורית גולדמן

יועצים: ד"ר יהודה אייל, עידו מרכוס

מטרת הקורס להכיר את צפונות הסלעים המותמרים וסלעי המשקע באמצעות המיקרוסקופ המקטב. סלעים מותמרים נוצרו באזורנו באירועים דרמטיים של היווצרות השילד הערב-נובי. אירועים אלה, הקשורים בתנועת לוחות קדומה, נמשכו כחצי מיליארד שנים. במשך כחצי מיליארד השנים הבאות, ימים הציפו ונסוגו וסלעי השילד בישראל כוסו בשכבה עבה של סלעי משקע שהורבדו בסביבות היווצרות שונות. אירועים אלה הותירו את רישומם בתוך הסלעים. בסדרת המעבדות נתוודע אל סלעים מותמרים וסלעי משקע אלה ונשחזר את תנאי התהוותם לפי העדויות שבתוכם.

חומר הלימוד

- שלוש יחידות לימוד ונספח המציגים את נושאי הקורס ומקנים רקע לתצפיות במעבדות.
- חמש חוברות הדרכה למעבדות ולסיור.

מבנה הקורס

- ארבעה מפגשי מעבדה (חובה). בקורס יתקיימו מפגשי מעבדה בהם יצפו הסטודנטים בתופעות המיקרוסקופיות.
- סיור (חובה) בן יומיים לאזור אילת-תמנע (משותף לקורס 20211). * באזור זה חשופים סלעי משקע וסלעים מותמרים בצירוף ייחודי המאפשר היכרות קרובה עם מגוון מן הסלעים המוצגים במעבדות.
- שלוש עבודות מסכמות. העבודות תוגשנה במהלך הקורס.

20448 שיטות מחקר באוקיינוגרפיה

3 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: 72 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס אוקיינוגרפיה, לפחות קורס מעבדה אחד, וכן עמידה בדרישות האנגלית. ידע קודם דרוש: הקורסים יסודות הפיסיקה א, ביולוגיה כללית א, ביולוגיה כללית ב, אחד מבין הקורסים עולם הכימיה, כימיה כללית*, וכן אחד מבין הקורסים מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ. ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת קבלה.

קורס זה נלמד במסגרת הקורסים של המכון הבין-אוניברסיטאי באילת, והוא נכלל ברשימת הקורסים המוצעים במכון שאושרו ללימודים לסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה. את הקורסים אפשר ללמוד במסגרת הלימודים לאחד מהתארים: בוגר במדעים, בוגר במדעי הטבע או בוגר במדעי החיים. הקורסים מתקיימים במשך שבוע עד שבועיים באילת וכוללים עבודת שדה ומעבדה, הרצאות וסמינריונים. פרטים נוספים ניתן לראות באתר של המכון הבין-אוניברסיטאי: <http://www.iui-eilat.ac.il>

נושאי הלימוד

- תכנון תחנה אוקיינוגרפית, דיגום מים על סיפון הספינה בעזרת בקבוקי ניסקין.
- פרופילים רציפים של טמפרטורה, מליחות וכלורופיל בעזרת מכשור תת-ימי אלקטרוני.
- מדידות חמצן מומס, pH, נוטריאנטים, כלורופיל ומערכת הקרבונט על דוגמאות מים שנדגמו בחתך עומק.
- פענוח נתונים אוקיינוגרפיים וכתיבת דוח.

רשימת הקורסים המוצעים במכון משתנה מעת לעת, וכאמור רק חלק מן הקורסים המופיעים בפרסומי המכון אושרו ללימודים באוניברסיטה הפתוחה. במסגרת לימודי המכון ניתן ללמוד לכל היותר 2 קורסים (6 נ"ז). קורסים אלה יירשמו בגיליון הציונים המלווה את תעודת הבוגר והציון שלהם ישוקלל בציון הסופי. פרטים על שינויים ועל הליך הרישום ניתן לקבל במזכירות המחלקה למדעי הטבע והחיים, בטלפון 09-7781747/6.

20211 נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל

6 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ או ידע מקביל. ידע קודם מומלץ: הקורסים מעבדה – מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים, מעבדה – מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים.

פיתוח הקורס: פרופ' עמנואל מזור, פרופ' שלמה שובאל, ד"ר נורית גולדמן, נחמה שפרן, צבי ארז; יוסף אנקור (עריכה)

קורס זה עוסק בגיאולוגיה של ארץ-ישראל, והוא מוקדש להכרת יחידות הזמן, יחידות הסלע והמבנה הגיאולוגי של ישראל. במשך ההיסטוריה הגיאולוגית של ישראל הציפו אותה ימים ונסוגו, מיקומנו על-פני כדור-הארץ השתנה בתהליכי תנועת הלוחות ונוצר בקע ים המלח. אירועים דרמטיים אלה, שהותירו את רישומם בסלעי ארצנו, נלמדים במהלך הקורס.

חומר לימוד

- הספר נדבכים בגיאולוגיה של ישראל (האוניברסיטה הפתוחה, 1987).
- הספר סולם הזמן הגיאולוגי, מאת א' הרבאו וע' מזור (האוניברסיטה הפתוחה, 1978).
- תשע יחידות לימוד המבוססות על פרקי הספרים.
- ארבע חוברות הדרכה למעבדה ולסיורים.

מבנה הקורס

- מעבדה בנושאי מאובנים. המעבדה נערכת באוניברסיטה הפתוחה.
- סיור בן יומיים לאזור אילת-תמנע* (למי שלא השתתף בו בקורס 20239).
- סיור לאזור הכנרת.
- סיור בן יומיים למכתש-רמון* (משותף לקורס 20307).

* כל סטודנט יתבקש לכסות את עלות הלינה במהלך הסיור.

* או הקורס דרכים בכימיה (20108), שאינו מוצע עוד.

* כל סטודנט יתבקש לכסות את עלות הלינה במהלך הסיור.

20270 אוקיינוגרפיה

6 נקודות זכות ברמה רגילה

שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / כימיה
שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / מדעי החיים

4 ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ** וכן הקורסים **אשנב למדעי החיים, כימיה כללית**.*

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל (גרסה מעודכנת), פרופ' נאוה בן-צבי, פרופ' זאב רייס (יועץ אקדמי בכיר), בולי ברס (גולנדסקי), ד"ר יונה יהלום, שמואל מאיר, נורית פופר, ד"ר יואל קלמס, ד"ר נורית גולדמן, נחמה שפרן; איתן בן-נתן, יואב ברוייר (עריכה)

האוקיינוגרפיה היא ענף מדעי בין-תחומי העוסק בהיבטים הכימיים, הגיאולוגיים והביולוגיים של האוקיינוסים. חקר האוקיינוסים העשיר את הידע האנושי וסייע בהבנת התהליכים הכימיים, הביולוגיים והגיאולוגיים השזורים זה בזה.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על **ספר הקורס** ושלוש **חוברות הדרכה** למעבדה ולסיוורים.

נושאי הלימוד

- מבוא לאוקיינוגרפיה:** מדע האוקיינוגרפיה, ההיסטוריה של חקר האוקיינוס, האדם והאוקיינוס.
- היבטים גיאולוגיים:** אזורים ימיים, פיזיוגרפיה של אגני האוקיינוס, קרקעית האוקיינוס; הקורס האוקייני. תהליכי השקעה אוקייניים, משקעים של הים הרדוד ושל הים העמוק.
- היבטים כימיים:** ההרכב הכימי של מי הים, השפעת תהליכים ביוגיאוכימיים על הכימיה של מי הים ושל המשקעים. האבולוציה של מי הים.
- היבטים פיזיים:** אינטראקציה ים-אוויר, מחזוריות אוקיינית, גלי רוח, מועדי ים וצונאמי.
- היבטים ביולוגיים:** המערכת האקולוגית הימית; ייצור ראשוני, מארגי מזון. סביבות פלגית ובנתנית.

מבנה הקורס

- בקורס מתקיימים מפגש מעבדה ושני סיורים להמחשת הנלמד ולהצגת ההיבטים האוקיינוגרפיים של אזורנו, לפי הפירוט הבא:
- מעבדה באוקיינוגרפיה (חובה)**
 - סיור (חובה) בן יום באוקיינוגרפיה גיאולוגית, להכרת משקעים ימיים בכרמל.**
 - סיור (חובה) בן יום לחוף הים בנושא אוקיינוגרפיה ביולוגית.**

* או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

20434 מבוא לגיאופיסיקה

3 נקודות זכות ברמה רגילה

שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים / פיסיקה

4 ידע קודם דרוש: הקורס **יסודות הפיסיקה א**, וכן **מבוא למדע כדור-הארץ** או **צפונות כדור-הארץ**. ידע קודם מומלץ: הקורס **יסודות הפיסיקה ב**.

פיתוח הקורס: פרופ' אביהו גינצבורג (כתיבה), פרופ' יואב יאיר, פרופ' שלמה שובאל, מיטל אלוני **יועצים:** פרופ' צבי בן-אברהם, פרופ' יוסף ברטוב, פרופ' עקיבא פלכסר, ד"ר יהודה אייל, ד"ר אברהם הופשטטר, ד"ר שמעון ודבינסקי, ד"ר יוסף ורביץ, ד"ר שמעון פיינשטיין, ד"ר משה רשף, ד"ר אבי שפירא

מטרות הקורס

תחום הגיאופיסיקה עוסק ביישום שיטות פיסיקליות לחקר כדור-הארץ, מבנהו הפנימי והתהליכים הפועלים בתוכו. רוב המדידות הגיאופיסיטיות מבוצעות בשיטות סייסמיות, חשמליות, מגנטיות ואחרות על-פני כדור-הארץ או מעליו. הפיכת תוצאות המדידות למודל גיאולוגי של השכבות העמוקות כרוכה בתהליכי אינטרסיה מתמטיים. הגיאופיסיקאי חייב להיות מיומן בפיסיקה ובשיטות מתמטיות ובה בעת להיות בעל רקע גיאולוגי הולם.

נושאי הלימוד

- הקדמה** – גיאופיסיקה מהי? סקירת נתונים כלליים על צורתו ומבנהו הפנימי של כדור-הארץ ומקורותיהם של נתונים אלה; סקירת תהליכים גיאופיסיים בכדור-הארץ וחשיבותם.
- שדה הכבידה של כדור-הארץ** – צורת כדור הארץ; שדה הכבידה; מדידות הכבידה; האנומליה הגרבימטרית – חשיבותה ופענוחה; הכבידה ומבנה קרום כדור-הארץ; שינויים גלובליים בשדה הכבידה; איזוסטסיה.
- מגנטיות** – השדה המגנטי של כדור-הארץ; מדידת השדה המגנטי; האנומליה המגנטית – חישובה ופענוחה; אנומליות מגנטיות ביבשה ובקרקעית הים; מגנטיות שיורית; מקור השדה המגנטי; היפוכי השדה; חשיבות המגנטיות השיורית לגיאודינמיקה מודרנית ולגיאולוגיה סטרוקטורלית.
- סייסמולוגיה** – גלים סייסמיים; שבירה והחזרה של גלים; סייסמולוגיה יישומית – מדידות שדה, עיבוד נתונים ופענוחם; רעידות אדמה – מקור ומנגנון רעידות האדמה; איכון מוקדי רעידות האדמה; התפלגות מוקדי הרעידות על-פני כדור-הארץ; התפשטות הגלים הסייסמיים בכדור-הארץ; מבנה פנים כדור-הארץ.
- גיל כדור-הארץ ותכונותיו התרמיות והחשמליות** – גיאוכרונולוגיה בשיטות רדיואקטיביות; חום בכדור-הארץ – מדידות, התפשטות, מקורותיו וההיסטוריה התרמית של כדור הארץ; התכונות הגיאוחשמליות והשימוש בהן.
- גיאודינמיקה וטקטוניקת הלוחות**

20321 גיאולוגיה של הכרמל

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: אחד מבין הקורסים **מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ** וכן הקורס **נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה **הבינליוגרפית בספרייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מעבדה – מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים, מעבדה – מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים**.

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, פרופ' עמנואל מזור, צבי ארז; יוסף אנקור (עריכה)

הקורס עוסק בגיאולוגיה של הכרמל. באזור זה מצויות תופעות ייחודיות: הרי געש תת-ימיים קדומים ומערכת של שוניות מאובנות. בקורס נכיר את אזור הכרמל ונפענח את סודותיו. הבנת הגיאולוגיה של הכרמל מסייעת להבנת סביבת ההיווצרות של הסלעים בהרי הגליל, בשומרון, ביהודה ובצפון-הנגב.

מבנה הקורס

- הקורס משלב חומר עיוני ופעילות בשטח, לפי הפירוט הבא:
- שבע יחידות לימוד** בנושאי הכרמל.
 - עבודת דוקטורט התפתחות שוניות בחבורת יהודה בכרמל ובשפלת החוף**, מאת ע' ביין, המכון הגיאולוגי.
 - סיור להכרת משקעים ימיים בכרמל** (למי שלא השתתף בו בקורס 20270)
 - סיור (חובה): הגיאולוגיה של מרכז-הכרמל ודרום-הכרמל**
 - סיור (חובה): הגיאולוגיה של צפון-הכרמל**

אתר הקורס

חלק מחומר הלימוד נמצא רק באתר הקורס:

- מקראה** ובה חומר לימודי בנושאי הכרמל.
- גיאולוגיה וירטואלית של הכרמל**. כמאתיים תמונות גיאולוגיות והסברים להן מאזור הכרמל.
- ויקי-כרמל** מערכת ויקי-כרמל שבאתר הקורס מאפשרת שיתוף פעולה בין הסטודנטים במענה על מטלות מקוונות שיתופיות (ממ"ש)* וביצירת עבודה קבוצתית משותפת.

* ראו הסבר בסעיף 4.5.2 – **מטלות** – בידעון האקדמי.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / גיאולוגיה

20575 פרויקט מחקר בגיאולוגיה*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 60 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעי הטבע והחיים בציון ממוצע 80 לפחות, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ייתכנו תנאי קבלה ספציפיים בהתאם לנושא הפרויקט. לפרטים ולקבלת אישור הרשמה נא לפנות למרכז ההוראה בקורס.**

הקורס מאפשר להתנסות בעבודה מחקרית, ולרוב משלב עבודה אישית עם עבודה של קבוצת מחקר במעבדה של אחת מהאוניברסיטאות או של אחד ממכוני המחקר בארץ. הפרויקט יכול להיות בעל אופי מעשי (במעבדה או בשדה) או תאורטי-חישובי.

במהלך העבודה יהיה הסטודנט שותף לבחירת שאלה מחקרית, שברוך כלל תהיה רלוונטית לעבודות המבוצעות במעבדה המסוימת שבה. לאחר הגדרת שאלת המחקר ילמד הסטודנט ממאמרים את הרקע המדעי הקשור בה, יגדיר יחד עם המדריך את המטרות, ילמד את שיטות המחקר, ויכין הצעת עבודה שתכלול את הרקע המדעי, השאלה הנחקרת ופרוטוקול בו יפורטו השלבים, אופן ביצוע הפרויקט ולוח הזמנים. **ההרשמה לקורס תיעשה רק לאחר אישור ההצעה על-ידי המדריך ומרכז ההוראה.** ההרשמה אינה תלויה במועדי ההרשמה הרגילים, אלא יכולה להיעשות במשך כל השנה. העבודה תהיה בהיקף של סמסטר אחד או שניים, תוך השקעה ממוצעת של יום בשבוע. בתום העבודה ינתח הסטודנט את התוצאות וידווח עליהן בכתב במתכונת של פרסום מדעי. בנוסף, יציג הסטודנט את עבודתו במצגת שתפורסם גם באתר הקורס. הציון יכלול הערכה של הצעת העבודה, העבודה המעשית, העבודה המסכמת והצגת הפרויקט.

20307 יישומי הגיאולוגיה והוראתה בישראל

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים,* ובכללם אחד מבין הקורסים **מבוא למדע כדור-הארץ, צפונות כדור-הארץ** וכן הקורס א"י, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **מעבדה: מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים, מעבדה: מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים.**

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, פרופ' עמנואל מזור; יוסף אנקור (עריכה)

המודעות לנופים גיאולוגיים ולערכי טבע מוגנים צוברת תאוצה בישראל ובעולם כולו. בטיולים בארץ ובעולם אנו נחשפים לנופים מרהיבים ולערכי טבע גיאולוגיים כדוגמת פארק מכתש רמון. סדנת השדה במכתש רמון, הנערכת במסגרת הקורס, משמשת דגם להדרכת סיורים בהיבט גיאולוגי.

מבנה הקורס

א. כתיבת עבודה סמינריונית

הקורס מיועד למתעניינים בגיאולוגיה מחד, ולמורים ולמדריכים מאידך, ולפיכך אפשר להכין בו עבודה סמינריונית מחקרית או הוראתית. בכתיבת העבודה יש להסתמך על מקורות רלוונטיים. בסיום העבודה הסטודנטים יכינו מצגת לאתר הקורס או הרצאה סמינריונית.

ב. סדנת שדה במכתש רמון

ההשתתפות בסדנה היא חובה, והיא כוללת הדרכת נושא נבחר בשדה המסתמכת על עיון בעבודות מדעיות. לאחר הסדנה תוגש מטלה מסכמת.

אתר הקורס

באתר הקורס מוצגים הנושאים הבאים:

- **סדנת שדה במכתש רמון**
נושאים להדרכה בשדה ומאמרי מפתח לנשא.
- **מוזיאון גיאולוגי וירטואלי – פארק מכתש רמון:** כמאה תמונות גיאולוגיות והסברים להן מהפארק הגיאולוגי במכתש רמון. המוזיאון הוירטואלי משמש כחומר רקע לסדנה.
- דוגמאות של מצגות מסדנות קודמות.
- **ויקי-יישומים**
מערכת ויקי-יישומים שבאתר הקורס מאפשרת לסטודנטים להציג את המטלות בקורס וכן את העבודה הסמינריונית והמצגת שלה.
- **עבודה סמינריונית**
נושאים לעבודה הסמינריונית ומאמרי מפתח לכל נושא; דוגמאות של עבודות סמינריוניות קודמות.

חומר רקע

חומר רקע להיבטים ההוראתיים בקורס: חוברת מטלות לספר **גיאולוגיה בפטיש ישראלי**; חוברת **למורה ולמדריך**.

* במקרים מסוימים תשקול האוניברסיטה אפשרות לקבל לקורס זה סטודנטים שלא צברו עדיין 36 נקודות זכות.

20548 ספקטרוסקופיה של מינרלים

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

שיוך נוסף: מדעים / מדעי הטבע והחיים /

פיסיקה

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם שני הקורסים **יסודות הפיסיקה א, יסודות הפיסיקה ב**,* וכן אחד מבין הקורסים **צפונות כדור-הארץ, מבוא למדע כדור-הארץ**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **כימיה כללית**,** **פרקים בפיסיקה מודרנית, מעבדה בפיסיקה ב.**

פיתוח הקורס: פרופ' שלמה שובאל, פרופ' יורם קירש, ד"ר מיכאל גפס, ד"ר נורית גולדמן

פיסיקה של מינרלים מהווה בסיס למינרלוגיה מודרנית והנה ענף מדעי מפותח כיום בעולם האקדמי והיישומי. הקורס מקנה התנסות בשיטות המחקר המקובלות בפיסיקה של מינרלים ומציג את הרקע התאורטי בתחום. במסגרת הקורס יבוצע פרויקט יישומי והסטודנטים יתנסו בשימוש במכשירי מחקר המקובלים בחקר מינרלים.

החלק הראשון של הקורס הוא עיוני ומשותף לכל הסטודנטים. מטרתו להקנות את הרקע התאורטי לשיטות מחקר שונות בפיסיקה של מינרלים. חלק זה מסתמך על מדריך למידה שבו ישולבו פרקי קריאה העוסקים בנושאי הקורס.

החלק השני של הקורס הוא יישומי, וכולל הכנת עבודה סמינריונית שתתבסס על פרויקט מחקר אישי של כל סטודנט. הפרויקט יכלול סקירת ספרות תאורטית וניסויית, ניתוח התוצאות וביקורת על התוצאות בהיקף של עבודה סמינריונית במדעי הטבע. בכל פרויקט מחקר תהיה התנסות בשיטות מחקר אחדות, כגון: שימוש בספקטרומטר באינפרא-אדום וספקטרומטר באור נראה ואולטרא-סגול. הסטודנטים יתוודעו לניסויים בספקטרוסקופיה זהירה, בספקטרוסקופיה רמאן, בדיפרקטומטר קרני X ובספקטרומטר בלביעה אטומית. בביצוע הפרויקטים יסתייעו הסטודנטים בבנק נתונים ממוחשב ובתוכנות מודרניות לניתוח ספקטרה.

שימו לב: חלק מחומרי הלימוד נמצאים רק באתר הקורס.

* או הקורס **מבוא למדעי הטבע** (02101), שאינו מוצע עוד.

** או הקורס **דרכים בכימיה** (20108), שאינו מוצע עוד.

מדעים

מדעי הטבע והחיים / גיאולוגיה

תואר ראשון

הפניות לקורסים נוספים

קורסי התשתית בפיסיקה, כימיה, מתמטיקה ומדעי החיים משובצים בתחומים המתאימים.

שימו לב: קורסים אלה אינם מעניקים נקודות זכות בגיאולוגיה.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בגיאולוגיה

ביוגיאוכימיה של שונית האלמוגים (20447) (ר) – משובץ במדעי הטבע והחיים – כללי, עמ' 169.

20591 קורס סמינריוני בנושא מיוחד בגיאולוגיה*

3 נקודות זכות ברמה מתקדמת סמינריונית

4 תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במדעים, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. תנאי קבלה נוספים ייקבעו על-פי הנושא הנבחר בעת אישור הקורס בוועדת המשנה למדעי הטבע והחיים.

אחת הדרישות לתואר במדעי הטבע היא לימוד של לפחות קורס סמינריוני אחד. האוניברסיטה הפתוחה מציעה מגוון של קורסים סמינריוניים. בנוסף, קיימות אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית שלא במסגרת קורס קיים. נושא העבודה בקורס סמינריוני בנושא מיוחד בגיאולוגיה יכול להיות עיוני (התמקדות בנושא גיאולוגיה נבחר) או יישומי (התמודדות עם תופעה גיאולוגית נבחרת). סטודנטים הבוחרים בקורס סמינריוני בנושא מיוחד בגיאולוגיה צריכים למצוא מנחה מתאים (מהאוניברסיטה הפתוחה או מחוצה לה), ולגבש הצעה מפורטת. ההצעה לעבודה סמינריונית מיוחדת תובא לדיון בוועדת המשנה למדעי הטבע והחיים, כשהיא מאושרת וחתומה על-ידי המנחה. וועדת המשנה למדעי הטבע והחיים תדון בהצעה ותבדוק אם לאשרה.

* במסגרת הלימודים לתואר יורשו הסטודנטים ללמוד רק אחד מתוך ארבעת הקורסים הסמינריוניים בנושא מיוחד: בגיאולוגיה (20591), בכימיה (20592), במדעי החיים (20590) והקורס פרויקט מתקדם בפיסיקה א (20382).

לפרטים ושאלות על הקורס יש לפנות לראש המחלקה למדעי הטבע והחיים.

הנדסה

הנדסת תעשייה וניהול / 221

10688 ניהול התפעול II

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שידוך נוסף: מדעי החברה / ניהול
 ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים וכן אחד מבין הקורסים חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א. ידע קודם מומלץ: הקורסים הסקה סטטיסטית, מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים.

פיתוח הקורס: ד"ר יובל כהן (עריכה מדעית); יעל אוגנר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' איזי דראל

הקורס עוסק בתחומים הקשורים לתכנון ובקרה על הייצור כאשר כמויות הייצור כבר ידועות, ובנושאים אחרים, כגון: תזמון התפעול, תזמון פרויקטים, מיקום מפעלים ומחלקות במפעל, אבטחת איכות, אמינות ותחזוקה מונעת.

הקורס מציג את המודלים העיקריים המקובלים ואת השיקולים הקשורים לבנייתם.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **תכנון הייצור והתפעול**, כרך ב (תרגום: ב' בר-יוסף; האוניברסיטה הפתוחה, 2004) שהוא תרגום חלקו השני של הספר: S. Nahmias, *Production and Operations Analysis*, 4th ed. (McGraw Hill, 2001).
 וכן על **מדריך למידה** הכולל ניסוח בעיות ופתרון בעזרת גיליון אלקטרוני.

מבנה הקורס

- יחידה 7 מערכות בקרת ייצור משיכה ודחיפה
- יחידה 8 תזמון התפעול
- יחידה 9 תזמון פרויקטים
- יחידה 10 מיקום ומעריך מפעלים
- יחידה 11 אבטחת איכות
- יחידה 12 אמינות ותחזוקה מונעת

10687 ניהול התפעול I

4 נקודות זכות ברמה רגילה
שידוך נוסף: מדעי החברה / ניהול
 ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים וכן אחד מבין הקורסים חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א. ידע קודם מומלץ: הקורסים הסקה סטטיסטית, מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים.

פיתוח הקורס: ד"ר יובל כהן (עריכה מדעית); יעל אוגנר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' איזי דראל

הקורס עוסק בתחומים הקשורים לתכנון מגוון המוצרים, כמויות הייצור וקיבולת הייצור בארגונים עסקיים. בקורס נלמדים מודלים לחיזוי, תכנון כוח אדם, תכנון הייצור ובקרת מלאי.

הקורס מציג את המודלים העיקריים המקובלים ואת השיקולים הקשורים לבנייתם.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **תכנון הייצור והתפעול**, כרך א (תרגום: ב' בר-יוסף; האוניברסיטה הפתוחה, 2004) שהוא תרגום חלקו הראשון של הספר: S. Nahmias, *Production and Operation Analysis*, 4th ed. (McGraw Hill, 2001).
 וכן על **מדריך למידה** הכולל ניסוח בעיות ופתרון בעזרת גיליון אלקטרוני.

מבנה הקורס

- יחידה 1 אסטרטגיה ותחרות
- יחידה 2 חיזוי
- יחידה 3 תכנון מצרפי
- יחידה 4 תכנון המלאי כאשר הביקוש ידוע
- יחידה 5 תכנון המלאי כאשר הביקוש אינו ידוע
- יחידה 6 ניהול שרשראות הספקה

10163 מבוא להנדסת תעשייה

4 נקודות זכות ברמת פתיחה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' אבי שטוב, אלי שרגנהיים, אמיר שרגנהיים, גונן זינגר, ד"ר יובל כהן, שי רביד; חוה ניומן (עריכה)

יועצים: פרופ' משה אבן חיים, פרופ' יוחנן ארזי, פרופ' בועז גולני, פרופ' יששכר גלעד, פרופ' איזי דראל, פרופ' משה כספי, פרופ' דוד שנער, ד"ר יוסף בוקצין, ד"ר עירד בן-גיל, ד"ר אריה בן-דוד, ד"ר בני בר-יוסף, ד"ר מרדכי גרוס, ד"ר ייל הרר, ד"ר דוד זינרייך, ד"ר פנינה סופר, אבינועם לזרוב

הקורס מציג את מכלול הנושאים שבהם עוסק תחום הנדסת התעשייה: תכנון מוצרים ושירותים, תכנון מערכי ייצור ושירות, תכנון מערכות מידע ותהליכי קבלת החלטות, ניהול שוטף של מערכי ייצור ושירות.

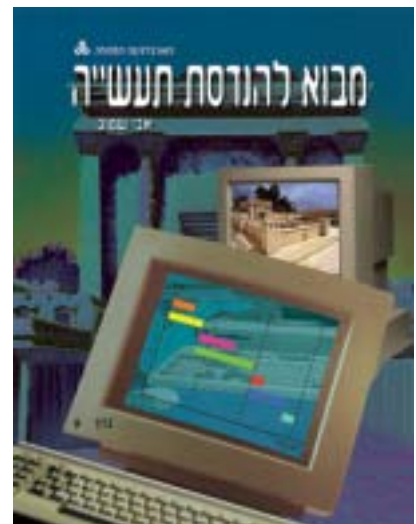
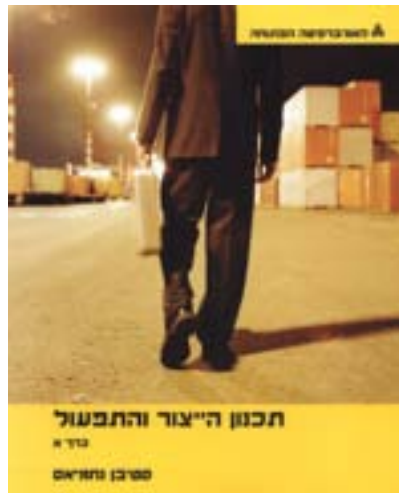
בקורס נסקרים שיטות ומודלים בסיסיים, המינח המקצועי המקובל וכלי תוכנה התומכים ביישום הנושאים השונים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **מבוא להנדסת תעשייה וניהול** מאת אבי שטוב (האוניברסיטה הפתוחה, 2004); על חומר עזר הכולל ניסוח בעיות ופתרון בעזרת גיליון אלקטרוני; על תוכנת סימולציה לתרגול חומר הלימוד; ועל מדריך לתפעול התוכנה המאמן התפעולי.

מבנה הקורס

- יחידה 1 מבוא
- יחידה 2 ארגונים ומבנים ארגוניים
- יחידה 3 ניהול פרויקטים
- יחידה 4 מידע והשימוש בו
- יחידה 5 שיקולי שיווק
- יחידה 6 ניהול רכש ומלאי
- יחידה 7 תזמון
- יחידה 8 תכנון דרישות חומרים
- יחידה 9 ניהול מערך אינטגרטיבי – ERP
- יחידה 10 הגורם האנושי והטיפול בו

10708 יסודות החשבונאות הפיננסית והניהולית*

4 נקודות זכות ברמה רגילה

לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסי אהרונ, פרופ' יהושע לבנת, ד"ר יעקב קמין, ד"ר יאיר בהר, רוי"ח מנחם פס; חוה ניומן, נורית גורן (עריכה)

יועצים: פרופ' אלי אמיר, פרופ' יהושע לבנת, ד"ר יעקב גולדשמידט, ד"ר עמיהוד דותן, ד"ר משה וייסמן, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר אייל סולגניק

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד בחשבונאות פיננסית, חשבונאות ניהולית ותמחיר. החשבונאות הפיננסית תכסה את כללי הדיווח הכספי באופן שיאפשר הבנת המשמעות של הדוחות הכספיים של גוף עסקי, תוך פיתוח כושר הניתוח של אותם דוחות. לשם כך יכירו הסטודנטים את תהליך איסוף הנתונים ועיבודם החשבונאי כבסיס לעריכת הדוחות הכספיים; חלקו השני של הקורס עוסק בעקרונות התמחיר, קבלת החלטות ותקצוב ובקרה.

הקורס מבוסס על נושאים נבחרים מתוך הקורסים **יסודות החשבונאות** (10280) ו**מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר** (10404).

חומר הלימוד

- יחידה 1 **היסודות התאורטיים של חשבונאות ודיווח כספי ומדידת הרווח**
- יחידה 2 **המאזן: דוח על המצב הכספי, התהליך החשבונאי להכנת הדוחות הכספיים**
- יחידה 3 **נכסים שוטפים: מלאי, קבועים מוחשיים ובלתי מוחשיים**
- יחידה 4 **הון עצמי והתחייבויות**
- יחידה 5 **הדוח על תזרימי מזומנים**
- יחידה 6 **מבוא לניתוח דוחות כספיים**
- יחידה 7 **מבוא: מטרות החשבונאות הניהולית, הגדרת עלויות וסיווגן**
- יחידה 8 **ניתוח נקודת האיזון – היחסים שבין עלות מחיר והיקף המכירות; תמחיר תרומה ותמחיר ספיגה – העמסת העלויות הקבועות על המלאי ותמחיר הזמנה ותמחיר תהליך – שיטות לרישום וחישוב עלויות ייצור בהתאם למאפייני הפעילות במפעל**
- יחידה 9 **העמסת עלויות עקיפות ומחלקות שירות, עלויות משותפות ומוצרים משותפים**
- יחידה 10 **עלויות רלוונטיות לקבלת החלטות**
- יחידה 11 **תקצוב ובקרה: בניית תקציב ומערכת תמחיר תקן – ניתוח סטיות**

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

10715 חקר עבודה: מדידת ביצועים ושיפור שיטות

4 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס **מבוא להנדסת תעשייה**. ידע קודם דרוש: אחד מבין הקורסים **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה** או **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **יסודות הפיסיקה א**, **הסקה סטטיסטית**.

פיתוח הקורס: ד"ר יוסי חדד, ד"ר דיאמנטה בנסון-קרעי

יועצים: פרופ' אזי דראל, ד"ר יובל כהן, ד"ר יאיר ליפשיץ

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים את היכולת לבחון ולמדוד את אופן התפקוד והביצועים של עובדים בתהליכי עבודה שונים בארגון (ארגון יצרן/ספק שירותים), תוך בחינת השיפורים הנדרשים ברמת התהליך, תחנת העבודה והאמצעים. במסגרת הקורס יוצגו ההיבטים השונים המשלבים את העובד, האמצעים, החומר והטכנולוגיות והמשפיעים על ביצוע יעיל של הפעילות.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **חקר עבודה: הנדסת שיטות, מדידת עבודה והערכת ביצועים** מאת י' חדד (בעברית), על הספר: K. B. Zandin, *MOST Work Measurement Systems*, 3rd ed. (Marcel Dekker, 2003) ועל מדרוך למידה.

- יחידה 1 **מבוא לחקר עבודה**
- יחידה 2 **הנדסת שיטות**
- יחידה 3 **חקר זמן והערכת קצב**
- יחידה 4 **חקר זמן מחזור**
- יחידה 5 **דגימת עבודה**
- יחידה 6 **עבודה עם מכונות**
- יחידה 7 **רכיבים נוספים בחקר זמן**
- יחידה 8 **קביעת זמנים מוקצבים על-פי שיטת MOST**
- יחידה 9 **יישום BASIC MOST**
- יחידה 10 **שיטות שכר עידוד**

במהלך הקורס יתקיימו מפגשי מעבדה. ההשתתפות בהם היא חובה.

10695 סימולציה למהנדסי תעשייה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

תנאי קבלה: הקורס **הסקה סטטיסטית או מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה** או **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה** או **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה**. ידע קודם דרוש: הקורס **מבוא להנדסת תעשייה**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ניהול התפעול I**, **ניהול התפעול II**.

פיתוח הקורס: פרופ' משה פולצ'ק, גונן זינגר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

יועצים: פרופ' מרים ברד, פרופ' עודד מימון, פרופ' אברהם שטוב, ד"ר דן ברכה, ד"ר אמנון גונן, ד"ר דוד זינרייך, ד"ר יובל כהן, ד"ר עופר צביקאל, רונן אברמוביץ

הסימולציה מהווה אחד מכלי הניתוח האנליטי המקובלים של מהנדסי תעשייה וניהול ושל מנתחי תרחישים הכוללים רכיבים אקראיים. הסימולציה מסווגת כתת-תחום של חקר ביצועים הנשען בעיקר על הסתברות, תהליכים סטוכסטיים וסטטיסטיקה. הסטודנטים בקורס ילמדו את עקרונות בניית המודלים וניתוחם לשם הערכה וקבלת החלטות במערכות מורכבות הכוללות תהליכים אקראיים. בקורס ייעשה שימוש בתוכנת הסימולציה Arena.

נושאי הלימוד

עקרונות למודלים של סימולציה ובניית מודלים; סימולציה סטטיסטית; סימולציה דינמית; מודלים של מלאי; מודלים של ייצור; מודלים של העברות חומר; הנפשה (אנימציה); איתור ותיקון טעויות; הכנת קלט אומדן פרמטרים; ניתוח פלט; שונות התוצאה בסימולציה ושיטות להפחתת שונות; שילוב תכנות Visual Basic בסימולציה; השוואה בין תצורות חלופיות של מערכת; חיפוש תצורה מיטבית.

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **סימולציה למהנדסי תעשייה**, מאת משה פולצ'ק (האוניברסיטה הפתוחה, 2007) ועל תכנית ARENA.

חומר הלימוד

- יחידה 1 **עקרונות הסימולציה**
- יחידה 2 **מודלים של סימולציה דינמית**
- יחידה 3 **מודלים לתעשיות הרכבה**
- יחידה 4 **הנפשה ואיתור שגיאות**
- יחידה 5 **קלט ופלט**
- יחידה 6 **שיטות מתקדמות בסימולציה**
- יחידה 7 **תכנות בסימולציה עם VBA (Visual Basic for Applications)**
- יחידה 8 **תיכון פרויקט סימולציה**

10702 ארגונומיה

4 נקודות זכות ברמה רגילה

ידע קודם דרוש: הקורס מבוא להנדסת תעשייה, וכן אחד מבין הקורסים מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א, מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים. ידע קודם מומלץ: הקורסים יסודות הפיסיקה א, הסקה סטטיסטית.

פיתוח הקורס: ד"ר אבנר בן יאיר, ד"ר דיאמנטה בנסון-קרעי, ד"ר נירה גביש, ד"ר יובל כהן

תחום הארגונומיה עוסק בהכרת הנושאים הקשורים בפסיכולוגיה של העובד לצורך תכנון סוג העבודה ומקום העבודה, לצורך רכישת ידע הנדסי לתיכון ממשקי אדם-מכונה, וכן לניתוח מטלות תעסוקתיות. הקורס דן בפוטנציאל הפיזיולוגי והמנטלי של העובד, כבסיס לטיפול הנדסי במערכות שבהן מתפקדים אדם ומכונה בחיי העבודה ובמצאות שמחוץ לעבודה, וזאת במטרה לשפר את יכולתו הביצועית של העובד. הקורס מספק ידע הנדסי לתיכון ממשקי אדם-מכונה (כגון, תכנון מקום העבודה ועיצוב מוצרים), ומקנה כלים לניתוח מטלות תעסוקתיות ודרישות מסביבת העבודה הנוגעות לבטיחות העובד.

נושאי הלימוד

- מבוא לארגונומיה והתפתחות תורת הארגונומיה
- מנה גוף האדם
- עקרונות בעבודת השרירים ובקרה עצבית
- אנטרופומטריה
- יעילות, מיומנות ופריזון, וכלי עבודה ידניים
- מערכת הגב אצל האדם העובד
- עבודת כפיים / עבודה מאומצת
- תצוגות ובקרים
- תכנון עמדת העבודה
- ממשקי אדם-מכונה
- אנליזה ארגונומית
- ראייה, תאורה וקשב
- עייפות, רעש ורעידות
- עבודה במשמרות, תכנון ותעסוקה
- ארגונומיה למבוגרים ושיקום
- תכנון ארגונומי

במהלך הקורס, שהוא קורס פרונטלי, יתקיימו מפגשי מעבדה. ההשתתפות בהם היא חובה.

10907 הסתברות ומודלים סטוכסטיים בחקר ביצועים*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת
שיוך נוסף: מדעים / מדעים - כללי

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א**, **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב**, אחד מהקורסים **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' אלן שטולמן, ד"ר יובל כהן, ד"ר ליאור רוקח, ד"ר צביקה פירסט
יועצים: פרופ' בועז גולני, פרופ' יוסי פליסקין, ד"ר עירד בן-גל, ד"ר יבגני חמלניצקי, ד"ר יוסי קרמר

הקורס מספק בסיס רחב לקבלת החלטות בתהליכים המתרחשים בתנאי אי-ודאות. הקורס מעמיק את הידע התאורטי בתורת ההסתברות ובהתניה ההסתברותית, וכן דן בשרשראות מרקוב שהוא מודל פשוט לתהליך אקראי. במהלך הקורס מוצגים התהליך האקראי הפואסוני והקשר בין ההתפלגות הפואסונית להתפלגות המעריכית (אקספוננציאלית). ידע זה משמש על-מנת להרחיב את שרשראות מרקוב ולשבץ בזמן. היחידות האחרונות בקורס עוסקות במודלים של תורים, בחישובי אורך תור ממוצע, בזמני שהייה בתור ובמערכת, עלויות ונצילות המערכת. כמו כן, נערך דיון במודלים שונים בעלי משטרי תורים שונים וברשתות תורים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:

S. M. Ross., *Introduction to Probability Models*, 8th ed., (Academic Press, 2003).

וכן על מדריך למידה הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ותשובות.

1	יחידה 1	מבוא להסתברות
2	יחידה 2	התניה הסתברותית ושימושיה
3	יחידה 3	שרשראות מרקוב
4	יחידה 4	התפלגות האקספוננציאלית ותהליך פואסון
5	יחידה 5	שרשראות מרקוב משובצות בזמן
6	יחידה 6	תורת התורים

10579 תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה וניהול*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: אחד מהקורסים **מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים**, **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א**, **הסתברות לתלמידי מדעי המחשב**, וכן **מבוא למדעי המחשב ושפת Java****

פיתוח הקורס: ד"ר ענת לרנר, איל זהר, דוד לופ

מטרת הקורס להציג עקרונות בסיסיים עליהם בנויות רשתות תקשורת מחשבים בכלל, ורשת האינטרנט בפרט; הקורס שם דגש על נושאים תאורטיים ומעשיים מנקודת מבט של ניהול ארגון המשתמש בתקשורת נתונים.

ספר הקורס

R. R. Panko, *Business Data Networks and Telecommunications*, 5th ed. (Pearson Education, 2003).

הסטודנטים ילמדו את פרקי הספר וכמה נספחים נבחרים באנגלית, בעזרת מדריך למידה בעברית.

נושאי הלימוד

פרקים 1-2 – **מבוא:** הצגת המונחים הבסיסיים; סקירת מודלים שונים של שכבות (עם דגש על **מודל TCP/IP**); סקירת ארגוני תקינה בין-לאומיים; דוגמאות לסוגים שונים של רשתות. פרק 3 – **השכבה הפיזית:** הבחנה בין מידע אנלוגי לדיגיטלי ושיטות שונות לשידור; סקירת סוגי הערוצים השונים; שיטות ריבוב (multiplexing); מבנים לוגיים ופיזיים של רשתות.

פרקים 4-5 – **טכנולוגיות לרשתות מקומיות** –

LAN: רשתות מקומיות המבוססות על תקן 802.3 (Ethernet); רשתות מקומיות אלחוטיות: תקן 802.11 (Bluetooth); רשתות ATM.

פרקים 6-7 – **טכנולוגיות לרשתות רחבות** –

WAN: מערכת הטלפוניה ושימושיה לתקשורת נתונים; עקרונות xDSL (ובפרט ADSL); תקשורת סלולרית; רשתות VPN.

פרק 8 – **חיבור בין רשתות:** שכבות הרשת והתובלה במודל TCP/IP; ניתוח ברשת

האינטרנט; מערכת DNS; העקרונות הבסיסיים של הפרוטוקולים: IP, TCP ו-UDP.

פרק 9 – **נושאים באבטחת מידע:** שיטות הצפנת מידע; חתימות דיגיטליות ועוד.

פרקים 10-11 – **נושאים בניהול רשתות**

ויישומיהם: ניתוח עלויות; ניהול מערכות מרובות מחשבים; אפליקציות נפוצות ושימושיהן; דואר אלקטרוני, דפי אינטרנט, מסחר אלקטרוני, ואפליקציות Peer-to Peer.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

** או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** (20453, 20454), או **מבוא למדעי המחשב**, שאינו נלמד עוד.

* אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

10587 ניהול פריזון ואיכות*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים, ובכללם **הסקה סטטיסטית, ניהול התפעול I, ניהול התפעול II**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורס **ניהול פרויקטים לתלמידי תעשייה וניהול**.

פיתוח הקורס: פרופ' איזי דראל, ד"ר יובל כהן **יועצים:** ד"ר עירד בן-גל, ד"ר יוסי בסטר, ד"ר גדי ויטנר, ד"ר אברהם חולי, אהוד גיתאי

מטרות הקורס

הקורס סוקר את תחומי ניהול הפריזון וניהול האיכות ועוסק בנושאים מתקדמים של תחומים אלו. בתחום ניהול הפריזון הקורס מעמיק במדידת הפריזון, בעיצוב מחדש ובתכנון הנעה ארגונית. בתחום ניהול האיכות הקורס מעמיק בטכניקות תכנון ובקרה, בניהול האיכות לאורך חיי המוצר, בעלויות איכות, תקני איכות ופרסי איכות. מעבר לכך, הקורס עוסק בתחומים השייכים גם לניהול פריזון וגם לניהול איכות כגון רכש וניהול ספקים, הקטנת מלאי והקטנת בזבזים ואובדנים.

חומר הלימוד

- 1 יחידה **מבוא**
רקע היסטורי; מאסטרטגיה לניהול צורכי לקוחות
- 2 יחידה **טכניקות תכנון ובקרה**
פתרונות יצירתיים של בעיות; שבעת הכלים של TQM
- 3 יחידה **ניהול פריזון ואיכות בסביבה משתנה**
מודלים של למידה ושכחה; ניהול פריזון ואיכות בשלב המחקר והפיתוח
- 4 יחידה **בקרת הייצור**
הקטנת מלאי בזבזים ואובדנים; שיטת שש סיגמה
- 5 יחידה **רכש, ניהול ספקים ומיקור חוץ**
- 6 יחידה **הפריזון ומדידתו**
- 7 יחידה **עלויות איכות, תקני איכות, פרסי איכות**
- 8 יחידה **גישת העיצוב מחדש**
- 9 יחידה **תכנון הנעה ארגונית**

10926 שיטות אופטימיזציה לא לינארית*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שידוך נוסף: מדעים / מדעים - כללי

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם דרוש: אחד מהקורסים **אלגברה לינארית I, נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה, אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע**.

פיתוח הקורס: פרופ' מרדכי אבריאלי, ד"ר חגי אילני, רן אתגר; יואב ברוייר (עריכת מדריך הלימוד)
יועצים: פרופ' גדעון אורון, פרופ' יוסף קרמר, ד"ר אמנון גוט, ד"ר יובל כהן

הקורס מרחיב את ידיעותיהם של הסטודנטים בפתרון בעיות אופטימיזציה לא לינארית. במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים לנסח בעיות אופטימיזציה לא לינארית על סוגיה השונים ולבחור בכלים המתאימים לפתרון הבעיה. לצורך כך ילמדו הסטודנטים מגוון הגדרות ושיטות לפתרון הבעיות בצורה אלגברית ובצורה נומרית. הקורס מציג את התכונות של כל שיטה, תנאי התכנסות, קריטריונים לשימוש ועוד. במסגרת הקורס יתנסו הסטודנטים בפתרון בעיות שונות מתחום הנדסת התעשייה והניהול וזאת כדי לפתח את היכולת לניסוח בעיות הנדסיות והתאמת שיטת הפתרון המתאימה.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:
R. E. Miller, *Optimization: Foundations and Applications* (John Wiley and Sons, 2000).
וכן על **מדריך למידה** הכולל שימוש ב- MS-Excel ובתוכנת הדגמה של GAMS.

- 1 יחידה **אלגברת מטריצות**
- 2 יחידה **יסודות אופטימיזציה לא מאולצת**
- 3 יחידה **יסודות אופטימיזציה מאולצת**
- 4 יחידה **פתרון משוואות לא לינאריות**
- 5 יחידה **שיטות לפתרון לא מאולץ של בעיות לא לינאריות**
- 6 יחידה **יסודות תאוריית התכנות הלא לינארי**
- 7 יחידה **תכנות לא לינארי: דואליות ושיטות חישוביות**

10595 מבוא למכטרוניקה*

6 נקודות זכות ברמה מתקדמת

שידוך נוסף: מדעים / מדעים - כללי

תנאי קבלה: עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. דרושים הקורסים **חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א, חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב, יסודות הפיזיקה, ** מבוא למדעי המחשב ושפת Java, *** הסקה סטטיסטית**. מומלצים הקורסים **מערכות ייצור משולבות מחשב, תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה וניהול**.

פיתוח הקורס: פרופ' יעל אידן, ד"ר ויקטור אלחנתי, ד"ר זאב שמילוביץ
יועצים: פרופ' אהוד קרול, פרופ' משה שהם, פרופ' שרגא שובל, ד"ר סיגל ברמן, ד"ר יובל כהן

הקורס מציג את תחום המכטרוניקה המשלב בין מכניקה ואלקטרוניקה. שילוב זה מאפיין מערכות רבות ונפוץ בתעשיות טכנולוגיות רבות. הקורס מאפשר חשיפה לנושאים חשובים במערכת מכטרונית, תוך לימוד העקרונות והשיטות המרכזיות בתחום זה. הקורס עוסק בעיקר במחזור הבקרה: החל מקליטה ומדידה של נתוני הסביבה ועיבוד הנתונים, וכלה בהפעלה של חלקי המערכת המכנית. הסטודנטים יתנסו בעבודה על ערכות מעבדה כחלק מדרישות הקורס.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:
W. Bolton, *Mechatronics* (Addison Wesley Longman, 2003).
הספר מלווה במדריך למידה הכולל גם הדרכה למעבדות.

- 1 יחידה **מבוא למכטרוניקה**
- 2 יחידה **מערכות מדידה ותצוגה**
- 3 יחידה **חיישנים**
- 4 יחידה **סוגי מפעילים**
- 5 יחידה **מודלים בסיסיים של מערכות**
- 6 יחידה **תגובה דינמית של מערכות**
- 7 יחידה **מערכות בקרה**
- 8 יחידה **לוגיקה דיגיטלית**
- 9 יחידה **בקרים מתוכנתים**
- 10 יחידה **מיקרופרוססורים**
- 11 יחידה **מערכות קלט/פלט**
- 12 יחידה **תכן הנדסי**

* אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.
** או שני הקורסים **יסודות הפיזיקה א** (20113), **יסודות הפיזיקה ב** (20114).
*** או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** א (20453), **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454).

* אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

10571 מערכות ייצור משולבות מחשב*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java**, ** נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה: פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ניהול התפעול II**, סימולציה למהנדסי תעשייה, תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה וניהול.

פיתוח הקורס: פרופ' שרגא שובל, ד"ר דוד זינרייך, ד"ר יעקב רובינוביץ', רן אתגר
יועצים: פרופ' יעל אידן, פרופ' יוחנן ארזי, פרופ' משה שוהם, ד"ר יוסי בוקצין, ד"ר אורי בן-חנן, ד"ר סיגל ברמן, ד"ר יובל כהן, ד"ר אליהו מצליח

מטרות הקורס

הקורס עוסק בתחום הייצור ממוחשב ובנושאים הקשורים אליו. הקורס מקנה הבנה בטכנולוגיה, בתכנון יישום ובקרה של מערכות ייצור משולבות מחשב (CIM) ובמערכות ייצור גמישות. הקורס דן בטכנולוגיות חיוניות להפעלת אוטומציה גמישה בייצור (כגון ראייה וזיהוי, רובוטיקה, בקרים מתוכנתים, CNC, CAD/CAM, ASRS וכו') במסגרת מערכות ייצור משולבות מחשב. הקורס מקנה הבנה של עקרונות המבנה והתפעול של מערכות אלו, הבנה של מגבלותיהם, והכרה של שיטות ייצוג מקובלות ושימושים במערכות אלו לשם ייעול ושיפור ביצועים. כמו כן, הקורס מקנה את היכולת לאפיין דרישות ולהתאים את סוג הצידוד למטלות שונות.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **מערכות ייצור משולבות מחשב (CIM)** (האוניברסיטה הפתוחה).

1	יחידה 1	מבוא, תכן בסיוע מחשב (CAD)
2	יחידה 2	בקרה ספרתית (CNC)
3	יחידה 3	רובוטיקה
4	יחידה 4	מערכות זיהוי אוטומטיות (Auto-ID) וראייה ממוחשבת
5	יחידה 5	מערכות אחסנה ושינוע אוטומטיות (AS/RS)
6	יחידה 6	בקרים מתוכנתים (PLC)
7	יחידה 7	טכנולוגיות קבוצות ותכנון תהליכי ייצור בעזרת מחשב (CAPP)

במהלך הקורס יתקיימו מפגשי מעבדה. החשתפות בהם היא חובה.

* אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

** או אחד מהקורסים **מבוא למדעי המחשב** (20427), **מבוא למדעי המחשב ושפת פסקל** (20110), שאינו מוצע עוד), או שני הקורסים **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** א (20453), **מבוא למדעי המחשב ושפת Java** ב (20454).

10906 ניהול פרויקטים לתלמידי תעשייה וניהול*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: 36 נ"ז עבור קורסים קודמים, ובכללם הקורס **הסקה סטטיסטית** או הקורס **מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ניהול התפעול II**, **מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים**, **התנהגות ארגונית**. ידע קודם מומלץ: הקורס **תורת המימון**.

פיתוח הקורס: פרופ' אבי שטוב, ד"ר יובל כהן, ד"ר ברוך קרן

קורס זה נועד להטמיע את המסגרת לתכנון, פיקוח וניהול פרויקטים, ולהעביר לסטודנטים את הידע הנדרש לתכנון ופיקוח על פרויקטים באופן מקצועי. בנוסף, הקורס מציג נושאים ניהוליים שונים כדי לאפשר לסטודנטים להבין את המכלול הקרוי 'ניהול פרויקט'. דגש חזק יינתן בקורס לשיטות ולמודלים אשר משמשים לתכנון הפרויקטים ולפיקוח על ביצועם. כמו כן, הקורס מקנה הבנה בנושאים הקשורים לניהול הפרויקט ולתפקידו של הפרויקט באסטרטגיה העסקית. בקורס גם ייסקרו כלי תוכנה התומכים ביישום של ניהול פרויקטים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:

H. Kerzner, *Project Management: A System Approach to Planning, Scheduling, and Controlling*, 9th ed. (John Wiley and Sons Inc., 2005).

וכן על **מדריך למידה**.

1	יחידה 1	מבוא לניהול פרויקטים
2	יחידה 2	כוחות ומשימות
3	יחידה 3	תהליך התכנון
4	יחידה 4	שיטות תזמון בפרויקטים
5	יחידה 5	תזמון הקצאת משאבים
6	יחידה 6	הערכת עלות וזמן
7	יחידה 7	בקרת עלויות
8	יחידה 8	ניהול סיכונים
9	יחידה 9	ניהול רכש ונושאים נבחרים

* אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

10580 תכן מערך מפעלים ומערכות נלוות*

4 נקודות זכות ברמה מתקדמת

◀ תנאי קבלה: הקורס **ניהול התפעול I**, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה. דרוש הקורס **מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים**. ידע קודם מומלץ: הקורסים **ניהול התפעול II**, **סימולציה למהנדסי תעשייה**.

פיתוח הקורס: ד"ר דוד זינרייך (כתביבה), רן אתגר, ד"ר יוסי בוקצין, יעל בילון; מתן חרמוני, חוה ניומן (עריכה)

יועצים: פרופ' בועז גולני, פרופ' משה כספי, פרופ' עודד מימון, ד"ר משה אבן-חיים, ד"ר יוסף בוקצין, ד"ר יובל כהן, ד"ר גד רבינוביץ, ד"ר יעקב רובינוביץ

הקורס דן במושגי יסוד בתחום תכן ותכנון מערכי מפעלים ומבנים תעשייתיים, מערכות שינוע, אחסון ומחסנים. הקורס פורס בפני הסטודנטים את שלבי העשייה שבאחריות מהנדס התעשייה המעורב בצוות ההקמה של מפעל, מחסן או מבנה תעשייתי חדש. הקורס מציג את השלבים הנדרשים בתהליך תכנון מערך המפעל, תוך הכרת המודלים הכמותיים והגישות השונות המשמשים את מהנדס התעשייה.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:

S. S. Heragu, *Facilities Design* (PWS Publishing Company, 2006)

וכן על **מדריך למידה** הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ופתרונות.

1	יחידה 1	מבוא לתכן מפעלים וניתוח דרישות צידוד ומרחב
2	יחידה 2	נתוני תכן מפעלים: הגדרה, יצירה, הצגה וניתוח
3	יחידה 3	מודלים לתכן מפעלים
4	יחידה 4	אלגוריתמים לפתרון בעיות תכן מפעלים
5	יחידה 5	תכן תאי ייצור בטכנולוגיית הקבוצות
6	יחידה 6	שינוע
7	יחידה 7	אחסון
8	יחידה 8	מיקום מפעלים
9	יחידה 9	מערכות ייצור גמישות (FMS)

* אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה.

10923 פרויקט מסכם בהנדסת תעשייה וניהול

8 נקודות זכות ברמה מתקדמת

4 תנאי קבלה: 110 נקודות זכות עבור קורסים קודמים, ובכללן 20 נקודות זכות בתחום הנדסת תעשייה וניהול, וכן עמידה בדרישות האנגלית ובדרישות ההדרכה הביבליוגרפית בספרייה.

פיתוח הקורס: פרופ' איזי דראל, פרופ' יששכר גלעד, ד"ר יובל כהן

הפרויקט המסכם מאפשר לסטודנטים במסלול הנדסת תעשייה וניהול לרכוש ניסיון ולהתמודד עם אתגרי הביצוע של פרויקט מעשי בארגון, או לבצע פרויקט מחקרי בהנדסת תעשייה וניהול. הפרויקט יעסוק בסוגיות הקשורות להנדסת תעשייה וניהול בארגונים.

הפרויקט המסכם יבוצע על-ידי צוות בן 1-3 סטודנטים. הצוות יגדיר, כבר בשלבים הראשונים, מדדים לאבחון אפקטיביות ולמידת התרומה והערך המוסף של הפרויקט. הדוח המסכם של הפרויקט הנו המסמך העיקרי של הפרויקט ומהווה מרכיב מרכזי בציון.

על חברי הצוות למצוא מנחה שילווה אותם במהלך הפרויקט. **המנחה ממונה בנוסף למרכז ההוראה בקורס, ומינויו ייעשה באישור מרכז ההוראה.**

מנחה הפרויקט יכול להיות:

- ד"ר או חבר סגל במוסד אקדמי מוכר
- בעל תואר שני כלשהו, ותואר ראשון (B.Sc.) בהנדסה
- בעל תואר ראשון ובעל ותק של 10 שנים לפחות בתחום בו מוצע הפרויקט.

הפרויקט מבוצע לאורך שני סמסטרס עוקבים.

שלבי הביצוע של הפרויקט המסכם

סמסטר ראשון

דוח מספר 1: ההצעה לביצוע פרויקט הגמר צוות הפרויקט יגיש את הדוח לפי ההנחיות, לאישור מרכז ההוראה ולאישור ראש התחום/המסלול.

דוח מספר 2: תיאור הפרויקט

דוח זה עוסק באפיון סביבת הפרויקט ובזיהוי ואפיון הנקודות שבהם יתמקד הפרויקט. התוצר הסופי של דוח זה הוא תכנית העבודה להשלמת הפרויקט.

סמסטר שני

דוח מספר 3: תיאור התקדמות הפרויקט

הדוח יוגש במהלך ששת השבועות הראשונים של הסמסטר.

דוח מספר 4: מצגת מסכמת והגשה סופית של הדוח המסכם כולל תוצאות פרויקט הגמר.

הפניות לקורסים נוספים

מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (30111) (פ) – משובץ במדעי החברה – כללי, עמ' 78.

חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול (10142) (פ) – משובץ בכלכלה, עמ' 80.

מבוא למיקרוכלכלה (10131) (ר) – משובץ בכלכלה, עמ' 80.

מבוא למקרוכלכלה (10126) (ר) – משובץ בכלכלה, עמ' 80.

תורת המימון (10230) (ר) – משובץ בכלכלה, עמ' 83.

ניהול השיוק (10281) (ר) – משובץ בניהול, עמ' 87.

התנהגות ארגונית (10430) (ר) – משובץ בניהול, עמ' 88.

תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע (10645) (ר) – משובץ בניהול, עמ' 88.

נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (10444) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 144.

חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א (20406) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 146.

חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב (20423) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 146.

מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (30203) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 148.

הסקה סטטיסטית (30204) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 148.

מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים (20297) (ר) – משובץ במתמטיקה, עמ' 152.

מבוא למדעי המחשב ושפת Java (20441) (ר) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 157.

מערכות בסיסי-נתונים (20277) (ר) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 160.

יסודות הפיסיקה א (20113) (ר) – משובץ בפיסיקה, עמ' 170.

יסודות הפיסיקה ב (20114) (ר) – משובץ בפיסיקה, עמ' 170.

מעבדה ביסודות הפיסיקה (20418) (ר) – משובץ בפיסיקה, עמ' 172.

שימו לב: נקודות הזכות של קורסים אלה שייכות לתחומים שונים בהתאם לתחום תחתיו הם מפורטים בדיעוץ.

לימודי שפות

אנגלית כשפה זרה / 229

ערבית כשפה זרה / 232

עברית כשפה שנייה / 233

לימודי שפות

אנגלית כשפה זרה

תואר ראשון

31010 אנגלית רמה A למדעי הרוח

קורס ברמה רגילה שאינו מקנה נקודות זכות

פיתוח הקורס: ד"ר יעל בזרנו, ד"ר איזבל ברמן, סו שניידר (כתיבה); ד"ר יעל בזרנו, ד"ר איזבל ברמן
יועצת: פרופ' פרדריקה סטולר

מטרות הקורס

הקורס נועד לפתח אצל הסטודנטים שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מחמש מודולות המייצגות חמישה דפוסים ארגון טקסט שונים הרווחים בטקסטים אקדמיים; קודמת למודולות יחידת מבוא המתמקדת בקדם קריאה.

I	תיאור Description
II	השוואה Comparison
III	סיבתיות Causation
IV	בעיה/פתרון Problem/Solution
V	דין Argument

כל מודולה כוללת בין שתיים לשלוש יחידות: יחידת הוראה, יחידת תרגול כללית, יחידת תרגול בתחום ספציפי ומטלה.

יחידות כוללות את החלקים הבאים:

קדם קריאה (pre-reading); קריאה ממוקדת (focused reading); קריאה מדוקדקת (close reading); קריאה שלאחר (post reading); העשרה (enrichment).

מתכונת הלימוד

הקורס מוצע בהנחיה מוגברת ורגילה בכיתה, וכן בהנחיה רגילה וירטואלית – צפייה מהבית.

ניתן לבחור אחד משני הקורסים:

31020 – היסטוריה, מדעי היהדות, פילוסופיה
31021 – ספרות, אמנות, מוסיקה, בלשנות

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה, בחינת ביניים ובחינת גמר**. פרטים נוספים תוכלו למצוא בפרק 10 – **לימודי אנגלית כשפה זרה** – בידיעון האקדמי.

31015 אנגלית רמה A למדעי החברה*

קורס ברמה רגילה שאינו מקנה נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: סיווג לרמה A על-פי המבחן הפסיכומטרי או על-פי מבחן המיון באנגלית אמ"ר/ר, או סיום בהצלחה של הקורס המכין ברמה B.

פיתוח הקורס: אנט רוזנברג, גינט סגל, טובה פרסוף
יועצת: ד"ר אסתר קליין-והל

מטרות הקורס

הקורס נועד לפתח שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי.

מבנה הקורס

הקורס כולל מאמרים אקדמיים ממגוון נושאים בתחומי הסוציולוגיה, מדע המדינה והכלכלה. במהלך הקורס הטקסטים משתנים הדרגתית ברמת הקושי, באורך הטקסט וברמת מורכבותו.

תהליך הלמידה מורכב משלושה שלבים:

קדם קריאה (navigating the text), ניווט הטקסט: קריאה ראשונית לצורך התרשמות כללית ומיפוי מקדים של נקודות מרכזיות ושל המילים והביטויים האקדמיים הרלוונטיים.

קריאה מדוקדקת (reading in depth): קריאה מעמיקה, תוך "צלילה" לעומק הטקסט. קריאה פרטנית וממוקדת של הטענונים והמסקנות.

קריאה "שלאחר" (post reading), עיבוד הקריאה: סיכום, עיבוד וחזרה להפגמת התכנים של הטקסט, בדיקת שילוב המידע החדש עם ידע מוקדם ויישום הכלים שנרכשו בכל תהליך למידה שהוא.

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה, בחינת ביניים ובחינת גמר**. פרטים נוספים תוכלו למצוא בפרק 10 – **לימודי אנגלית כשפה זרה** – בידיעון האקדמי.

31011 אנגלית רמה A לחינוך ולפסיכולוגיה*

קורס ברמה רגילה שאינו מקנה נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: סיווג לרמה A על-פי המבחן הפסיכומטרי או על-פי מבחן המיון באנגלית אמ"ר/ר, או סיום בהצלחה של הקורס המכין ברמה B.

פיתוח הקורס: אנט רוזנברג, גינט סגל, טובה פרסוף
יועצת: ד"ר אסתר קליין-והל

מטרות הקורס

הקורס נועד לפתח שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי.

מטרות הקורס

הקורס כולל מאמרים אקדמיים ממגוון נושאים בתחומי הסוציולוגיה, מדע המדינה והכלכלה. במהלך הקורס הטקסטים משתנים הדרגתית ברמת הקושי, באורך הטקסט וברמת מורכבותו.

מבנה הקורס

הקורס כולל מאמרים אקדמיים ממגוון נושאים בתחומי הפסיכולוגיה והחינוך. במהלך הקורס הטקסטים משתנים הדרגתית ברמת הקושי, באורך הטקסט וברמת מורכבותו.

תהליך הלמידה מורכב משלושה שלבים:

קדם קריאה (navigating the text), ניווט הטקסט: קריאה ראשונית לצורך התרשמות כללית ומיפוי מקדים של נקודות מרכזיות ושל המילים והביטויים האקדמיים הרלוונטיים.

קריאה מדוקדקת (reading in depth): קריאה מעמיקה, תוך "צלילה" לעומק הטקסט. קריאה פרטנית וממוקדת של הטענונים והמסקנות.

קריאה "שלאחר" (post reading), עיבוד הקריאה: סיכום, עיבוד וחזרה להפגמת התכנים של הטקסט, בדיקת שילוב המידע החדש עם ידע מוקדם ויישום הכלים שנרכשו בכל תהליך למידה שהוא.

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה, בחינת ביניים ובחינת גמר**. פרטים נוספים תוכלו למצוא בפרק 10 – **לימודי אנגלית כשפה זרה** – בידיעון האקדמי.

* סטודנטים ותיקים שנרשמו בעבר לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעים** (רמה A) או לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעי הרוח והחברה** (רמה A) בלי שעברו בחינת אמ"ר, ולא עמדו בדרישות הקורס, לא יוכלו להירשם פעם נוספת לקורס זה. יהיה עליהם להיבחן בבחינת אמ"ר וללמוד את אחד הקורסים – A, B, C, D או E – שאליו יסווגו לאחר הבחינה.

* סטודנטים ותיקים שנרשמו בעבר לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעים** (רמה A) או לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעי הרוח והחברה** (רמה A) בלי שעברו בחינת אמ"ר, ולא עמדו בדרישות הקורס, לא יוכלו להירשם פעם נוספת לקורס זה. יהיה עליהם להיבחן בבחינת אמ"ר וללמוד את אחד הקורסים – A, B, C, D או E – שאליו יסווגו לאחר הבחינה.

61136,61135,61134,61133
אנגלית: הבנת הנקרא לצרכים
אקדמיים (רמות E-B)*

קורסים טרום אקדמיים בשפה זרה, שאינם מקנים נקודות זכות.

הקורסים ברמות E-B מכינים בהדרגה את הסטודנטים ללימוד הקורס **אנגלית: רמה A**, שהוא קורס חובה לתואר בוגר באוניברסיטה הפתוחה.

הקורסים נועדו לסטודנטים שסווגו לרמות B, C, D או E, על-פי המבחן הפסיכומטרי או על-פי מבחן המיון באנגלית אמיי"ר. רמה E היא רמת המתחילים וכן הלאה. סטודנטים שיסיימו בהצלחה את הקורס המכין ברמה B יוכלו ללמוד את הקורס האקדמי **אנגלית: רמה A**.

מטרת הקורסים להקנות לסטודנטים כלים להבנת טקסטים בשפה זרה ולהנחותם בקריאה מושכלת: הרחבת אוצר מילים, הכרת מבנים לשוניים כאמצעי עזר לפענוח טקסט ושימוש באסטרטגיות קריאה כגון: בניית תבניות לארגון הטקסט, הבנת המילים מתוך הקונטקסט, שילוב המידע החדש בטקסט עם הידע המוקדם הקיים אצל הקוראים.

הטקסטים השונים נבדלים ברמת הקושי שלהם: אורך הטקסט ומורכבותו, רמת ההפשטה, הרמה האקדמית של אוצר המילים ומגוון התרגילים והפעילויות.

הקורסים E-B נלמדים במתכונות לימוד שונות כמפורט בטבלה:

רמה	E	D	C	B
הנחיה				
רגילה			✓	✓
מוגברת	✓	✓	✓	✓
מקוונת**	✓	✓	✓	✓

הקורסים כוללים מטלות (חובת הגשה), בחינת ביניים ובחינת גמר.

פרטים נוספים על מתכונות ההוראה בקורסים אלה תוכלו למצוא בפרק 10 – **לימודי אנגלית כשפה זרה** – בידיעון האקדמי.

* בקורס **אנגלית E** מוצעת הוראה מוגברת בשתי מתכונות לימוד: הוראה מוגברת בכיתה והוראה מוגברת וירטואלית – צפייה מהבית.
** במתכונת זו אין מפגשים. ההוראה והלמידה מתבצעים באמצעות משימות ומשוב עליהן, הניתנים באמצעות האינטרנט. נגישות לאינטרנט היא חובה. לכל קבוצה מקוונת מנחה המלווה את הסטודנטים.

31022 אנגלית רמה A למדעי
החברה והרוח – מקוון*

קורס ברמה רגילה שאינו מקנה נקודות זכות

תנאי קבלה: סיווג לרמה A על-פי המבחן הפסיכומטרי או על-פי מבחן המיון באנגלית אמיי"ר, או סיום בהצלחה של הקורס המכין ברמה B.

פיתוח הקורס: אנט רוזנברג, ג'נט סגל, טובה פרסוף, ד"ר אלן שור, ד"ר יעל בז'רנו, ד"ר איזבל ברמן, ד"ר אסתר קליין-והל, מרים שני, סו שניידר

ההוראה בקורס זה היא במתכונת הנחיה מקוונת בלבד: בקורס זה אין מפגשים, ההוראה והלמידה מתבצעים באמצעות משימות ומשוב עליהן, הניתנים באמצעות האינטרנט. נגישות לאינטרנט היא חובה. לכל קבוצה מקוונת מנחה המלווה את הסטודנטים.

מטרות הקורס

הקורס נועד לפתח שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי. הקורס מקנה כלים להבנת טקסטים אקדמיים ולקריאה מושכלת וביקורתית.

מבנה הקורס

הקורס כולל טקסטים משני התחומים: מדעי החברה ומדעי הרוח. במהלך הקורס הטקסטים משתנים הדרגתית ברמת הקושי, באורך הטקסט וברמת מורכבותו.

תהליך הלמידה מורכב משלושה שלבים:

קדם קריאה (investigating the text), ניווט הטקסט: קריאה ראשונית לצורך התרשמות כללית ומיפוי מקדים של נקודות מרכזיות ושל המילים והביטויים האקדמיים הרלוונטיים.

קריאה מדוקדקת (reading in depth): קריאה מעמיקה, תוך "צלילה" לעומק הטקסט. קריאה פרטנית וממוקדת של הטיעונים והמסקנות.

קריאה "שלאחר" (post reading), עיבוד הקריאה: סיכום, עיבוד וחזרה להפנמת התכנים של הטקסט, בדיקת שילוב המידע החדש עם ידע מוקדם ויישום הכלים שנרכשו בכל תהליך למידה שהוא.

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה, בחינת ביניים ובחינת גמר**. פרטים נוספים תוכלו למצוא בפרק 10 – **לימודי אנגלית כשפה זרה** – בידיעון האקדמי.

* סטודנטים ותיקים שנרשמו בעבר לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעים (רמה A)** או לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעי הרוח והחברה (רמה A)** בלי שעברו בחינת אמיי"ר, ולא עמדו בדרישות הקורס, לא יוכלו להירשם פעם נוספת לקורס זה. יהיה עליהם להיבחן בבחינת אמיי"ר וללמוד את אחד הקורסים – A, B, C, D או E – שאליו יסווגו לאחר הבחינה.

31002,31001
אנגלית רמה A למדעים ולמדעי
החיים*

קורס ברמה רגילה שאינו מקנה נקודות זכות

תנאי קבלה: סיווג לרמה A על-פי המבחן הפסיכומטרי או על-פי מבחן המיון באנגלית אמיי"ר, או סיום בהצלחה של הקורס המכין ברמה B.

פיתוח הקורס: ד"ר איזבל ברמן, ד"ר אלן שור (כתביה); ד"ר איזבל ברמן, ד"ר יעל בז'רנו
יועצים: פרופ' וויליאם גרבה, פרופ' אדי לוינסטון

מטרות הקורס

הקורס נועד לפתח אצל הסטודנטים שימוש באסטרטגיות קריאה המאפשרות קריאה יעילה של חומר אקדמי באנגלית. אסטרטגיות הקריאה כוללות: מיומנויות קוגניטיביות, העשרת אוצר מילים ומבנים לשוניים, והבנת דפוסים של ארגון טקסט אקדמי.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מחמש מודולות המייצגות חמישה דפוסי ארגון טקסט שונים הרווחים בטקסטים אקדמיים: קודמת למודולות יחידת מבוא המתמקדת בקדם קריאה.

I	תיאור Description
II	השוואה Comparison
III	סיבתיות Causation
IV	בעיה/פתרון Problem/Solution
V	דין Argument

כל מודולה כוללת בין שתיים לשלוש יחידות: יחידת הוראה, יחידת תרגול כללית, יחידת תרגול בתחום ספציפי ומטלה.

היחידות כוללות את החלקים הבאים:

קדם קריאה (pre-reading); קריאה ממוקדת (focused reading); קריאה מדוקדקת (close reading); קריאה שלאחר (post reading); העשרה (enrichment).

מתכונת הלימוד

הקורס מוצע בהנחיה מוגברת ורגילה בכיתה, וכן בהנחיה רגילה וירטואלית – צפייה מהבית.

ניתן לבחור אחד משני הקורסים:

31001 – פיסיקה, מתמטיקה, מדעי המחשב
31002 – מדעי החיים, כימיה

דרישות הקורס כוללות **מטלות חובה, בחינת ביניים ובחינת גמר**. פרטים נוספים תוכלו למצוא בפרק 10 – **לימודי אנגלית כשפה זרה** – בידיעון האקדמי.

* סטודנטים ותיקים שנרשמו בעבר לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעים (רמה A)** או לקורס **אנגלית: הבנת הנקרא לתלמידי מדעי הרוח והחברה (רמה A)** בלי שעברו בחינת אמיי"ר, ולא עמדו בדרישות הקורס, לא יוכלו להירשם פעם נוספת לקורס זה. יהיה עליהם להיבחן בבחינת אמיי"ר וללמוד את אחד הקורסים – A, B, C, D או E – שאליו יסווגו לאחר הבחינה.

91428 סדנת גישור ידע באנגלית

פיתוח הקורס: ד"ר אלן שור, נעמי בוסו, שרון גולדשמיד
יועצת: ד"ר אסתר קליין-וזהל

קורס המכנה מיועד לסטודנטים שרמתם באנגלית נמוכה מרמה E ושאוּבחנו כבעלי רמה בסיסית באנגלית (רמה המקבילה לרמה של 3 יחידות לימוד בבגרות), על-סמך מבחן מיון של היחידה לאנגלית.

מטרות הלימוד

- פיתוח מיומנויות קריאה והבנת הנקרא של טקסטים פשוטים (טקסטים המורכבים ממילים בסיסיות וממשפטים קצרים)
- היכרות עם מבנה משפט, תחביר ודקדוק
- הקניית מיומנות של חיפוש במילון
- העברה של מיומנות הקריאה בשפת האם לשפה זרה
- העמקת תחושת המסוגלות של הסטודנטים עם השפה הזרה

חומר הלימוד

המכנה מבוססת על מקראה באנגלית שכוללת טקסטים ותרגילים שנועדו לסייע לסטודנטים בהקניית אסטרטגיות קריאה (קריאה מקדימה, שימוש בידע קודם, קריאה מעמיקה תוך שימוש באיתותים סמנטיים וסימון המידע העיקרי בטקסט). כל מאמר מאפשר לסטודנטים לקרוא, להבין, לשמוע, לדבר ולכתוב בצורה מעמיקה בנושא מסוים, ובכך מעשיר את אוצר המילים ואת השליטה במיומנויות הנדרשות.

מתכונת הלימוד

הסדנה מוצעת בהוראה מוגברת בשתי מתכונות: הוראה מוגברת בכיתה והוראה מוגברת וירטואלית – צפייה מהבית.

בתום המכנה מתקיים מבחן מסכם.

לימודי שפות

ערבית כשפה זרה

תואר ראשון

91466 יסודות הערבית הספרותית ב

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: סיום בהצלחה של הקורס **יסודות הערבית הספרותית א** או מבחן מיון.

הקורס **יסודות הערבית הספרותית ב** הוא קורס שנתי ונועד להקנות לסטודנטים יכולת קריאה של טקסטים פשוטים וכרוניקה קלה בעיתונות הערבית. בקורס יושם דגש על העשרת אוצר המילים, על לימוד שיטתי של הדקדוק ועל סוגיות תחביריות.

91465 יסודות הערבית הספרותית א

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

◀ לא נדרש ידע קודם.

הקורס **יסודות הערבית הספרותית א** הוא קורס שנתי ונועד להקנות לסטודנטים את יסודות השפה הערבית הספרותית באמצעות תרגול קריאה וכתביה. בקורס יילמדו האלפבית הערבי ויסודות הדקדוק הערבי. סטודנטים שנבחנו בבחינת הבגרות בערבית בהיקף של 5 יחידות לימוד וציונם 80 ומעלה יהיו פטורים מקורס זה.

91462 עברית כשפה שנייה

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

נושא: לשון עברית

❖ לא נדרש ידע קודם.

פיתוח הקורס: פרופ' מאיה פרוכטמן (אחראית אקדמית), ד"ר אורנה בן נתן, ד"ר סיגל שלמה
יועצים: פרופ' תמר סוברן, ד"ר רפיק אבו-באכר, ד"ר בתיה צור

מטרת הקורס לשפר את הבנת הנקרא ואת יכולת ההבעה בכתב של מי שאינו דובר עברית כשפה ראשונה. הקורס מיועד למי שכבר למד עברית כשפה שנייה, וידיעותיו בעברית הן ברמה בינונית לפחות. הקורס מקנה כלים להבנה טובה יותר של טקסטים, ומכין לקראת כתיבת המטלות הנדרשות במסגרת הלימודים לתואר אקדמי באוניברסיטה הפתוחה.

ההשתתפות בקורס מותנית במבחן מיון.

בין נושאי הקורס:

- מבנה המשפט
- העשרת אוצר המילים
- התמצאות במילונים עבריים
- ניבים ופתגמים
- ראשי תיבות
- שימוש נכון במערכת המועל
- שימוש נכון במילות קישור ובמילות יחס
- שימוש נכון בשם המספר

במהלך הקורס ייערכו סדנות כתיבה פרטניות לסטודנטים לפי הצורך, ולכן נדרשת השתתפות פעילה במפגשים.

תיאורי הקורסים לתואר שני

מינהל עסקים / 239

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / 259

חינוך במגמות 'טכנולוגיות למידה'
'מערכות למידה' / 271

המחשבה הביולוגית / 281

מדעי המחשב / 287

לימודי תרבות / 299

תואר שני במינהל עסקים

13001 חקר ביצועים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: ד"ר צפורה ארליך (אחראית אקדמית), ד"ר חנה קלבנר; יהודית גוגנהיימר (עריכה)

יועצים: פרופ' אורי בן-ציון, פרופ' אורי יחיאל, פרופ' גור מושיב, ד"ר צביקה פירסט, ד"ר גדי רבינוביץ

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע בסיסי במודלים של חקר ביצועים דטרמיניסטי וסטוכסטי. תפיסת ניהול הייצור תוצג על-ידי שימוש במודלים של חקר ביצועים לניסוח בעיות בסיסיות בתחום ניהול הייצור ופיתרון.

נושאי הלימוד

תכנון לינארי; ניתוח פלט מחשב לבעיות תכנון לינארי; בעיית התובלה; תכנון בשלמים; תכנון דינמי; תורת המלאי; תורת התורים; תכנון פרויקטים.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר **מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים** (האוניברסיטה הפתוחה, 1995) שהוא תרגום של הספר:

F. S. Hillier, G. J. Lieberman, *Introduction to Mathematical Programming* (McGraw Hill, 1990).

וכן על מדריך למידה הכולל הסברים, דוגמאות, שאלות ופתרונות.

13002 חשבונאות למנהלים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסי אהרוני
יועצים: פרופ' משה בר-ניב, פרופ' יהושע לבנת, ד"ר עמיהוד דותן, ד"ר אייל סולגניק, ד"ר יעקב קמין, רו"ח מנחם פס.

מטרות הקורס

הצגת המערכת החשבונאית כמערכת מידע עיקרית בארגון; הבנת המערכת החשבונאית על-ידי מנהלים, משקיעים, נותני אשראי, ואחרים; הבנת הכללים והשיטות על-פיהם נערכים דוחות חשבונאיים; עריכת הדוחות החשבונאיים העיקריים וניתוחם.

נושאי הלימוד

- היסודות התאורטיים של החשבונאות והדיווח הפיננסי
- המאזן: דוח על המצב הכספי
- מדידת הרווח והצגתו בדוחות הכספיים
- התהליך החשבונאי והכנת הדוחות הכספיים
- נכסים שוטפים: מזומנים, חייבים, השקעות לזמן קצר, מלאי
- נכסים תפעוליים ונכסים אחרים, שיטות פחת, נכסים בלתי מוחשיים, שיטות הפחתה
- התחייבות לזמן קצר ולזמן ארוך, התחייבויות תלויות
- הון עצמי: הנפקת מניות, חלוקת רווחים, הדוח על השינויים בהון עצמי
- הדוח על תזרימי המזומנים
- מניפולציות בדוחות הכספיים
- מבוא לניתוח דוחות כספיים
- השקעות קבע במניות של חברות אחרות

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, ומקראה הכוללת קובץ אירועים ומאמרים.

13003 שיווק

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב הורניק, ערן יסעור, אורלי מרגלית
יועצים: פרופ' אריה גולדמן, פרופ' יחיאל זיו, פרופ' יהושע ליברמן, פרופ' אריה רייכל, ד"ר אביב שהם

מטרות הקורס

הקורס מציג מסגרת לניתוח בעיות בניהול השיווק, מספק כלים לתכנון אסטרטגי וקבלת החלטות בשיווק, ומיישם אותם במגוון אירועים ודוגמאות מהשוק הישראלי והבין-לאומי.

נושאי הלימוד

מושגי יסוד וגישות בניהול השיווק; תכנון אסטרטגי ופיתוח תמהיל שיווק; מערכת מידע שיווקי ומחקר שווקים; ניתוח מתחרים; התנהגות צרכנים; פילוח שוק; מדיניות מוצרים; המחירה, הפצה וקידום מכירות; שיווק גלובלי.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **ניהול השיווק: המהדורה הישראלית** (תרגום: א' פרידלנד; האוניברסיטה הפתוחה, 2002), שהוא עיבוד ללמידה עצמית של הספר:

P. Kotler, *Marketing Management: Analysis, Planning, implementation and Control*, 9th ed. (Prentice Hall, 1997).

חומר הלימוד כולל גם מקראה ומדריך למידה.

תואר שני

מינהל עסקים

13004 ניהול והתנהגות ארגונית

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: ד"ר אביעד בר-חיים
יועצים: פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' אריה נדלר, פרופ' יצחק סמואל, פרופ' ענת רפאלי, פרופ' אריה שירום, ד"ר מינה וסטמן, ד"ר ישראל כ"ץ

מטרות הקורס

הקורס עורך היכרות עם תאוריות, מודלים ומערכות מושגיות מתחום ההתנהגות הארגונית, המושתתים על בסיסי ידע מתחום הסוציולוגיה, הפסיכולוגיה והפסיכולוגיה החברתית. הסטודנטים בקורס יתרגלו יישום של התאוריות והמודלים על אירועים מעולם החברות והארגונים.

נושאי הלימוד

התפתחות היסטורית של תחום הידע בהתנהגות הארגונית; למידה בארגונים; מבנים ארגוניים; מוטיבציה; קבוצות בארגון; תקשורת בארגונים; לחץ; תרבות הארגון; כוח ופוליטיקה בארגונים; קבלת החלטות, מנהיגות; שינוי ופיתוח ארגוני.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על יחידות לימוד, מקראה ומדריך למידה.

13005 ניהול פיננסי

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס
יועצים: פרופ' משה בן-חורין, פרופ' אורי בן-ציון, פרופ' חיים לוי, ד"ר יוסי יגיל, ד"ר אברהם לוי

מטרות הקורס

הקניית ידע וכלי ניתוח עיקריים לקבלת החלטות בתחום המימון.

נושאי הלימוד

מטרת הפירמה ותפקידי המנהל הפיננסי; ניתוח פיננסי תכנון ובקרה; ניהול הון חוזר; ניהול נכסים קבועים (החלטות השקעה לטווח ארוך והיוון זרמי מזומנים, תקצוב הון בתנאי וודאות, בניית זרמי מזומנים בתקצוב הון, תקצוב הון בתנאי אי-ודאות – תוחלת שונות, דומיננטיות סטוכסטית, תיק השקעות (CAPM); מקורות מימון לטווח ארוך; הערכת חברות מבנה הון ומחיר הון.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה.

13018 דיני תאגידים למנהלים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' הדרה בר-מור; ליאור פרי (אסיסטנט), יעל אונגר (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק הדרי, ד"ר רות פלאטו-שנער, ד"ר יחיאל בהט, ד"ר יורם דנציגר

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע בדיני התאגידים הנחוגים בישראל על מקורותיהם המגוונים: חקיקה (במיוחד חוק החברות, תשנ"ט-1999), פסיקה וספרות; להבהיר מהותם של התאגידים, לרבות חברה, שותפות, אגודה שיתופית ועמותה; לערוך בדיקה מקיפה של אופן התנהלותה של חברה בע"מ, ממועד ייזומה ועד פירוקה; לבחון מהותה של הפירמה כמכשיר כלכלי לגיוס הון בעידן הקפיטליסטי. בקורס יושם דגש מיוחד על בעיית הנציג כמוטיב מרכזי בדיני התאגידים, וההשלכות על ניהול החברה.

נושאי הלימוד

דיני החברות במאה ה-21 בראי חוק החברות החדש והבהרת ההבדלים בין חברה ציבורית ופרטית; מהותה של החברה בע"מ כאישיות משפטית נפרדת, יעילות הגבלת האחריות של בעלי המניות וכללי הרמת מסך; התורה האורגנית, ואחריות הפירמה ונושאי המשרה; המשטר בחברה וניהולה; הבהרת מערכת היחסים בין כל קבוצות בעלי העניין בחברה (בעלי מניות, מנהלים, נושים) ופירוט המנגנונים להסדרת מצבי עימות ביניהם; מקורות מימון החברה ומכשירים משפטיים להסדרת היחסים של הפירמה עם המממנים: בעלי מניות, מחד, ומלווים שונים, מאידך; חלוקת רווחים על רקע האינטרסים הנוגדים של בעלי מניות ונושים; סוגי תביעות כסעד עממי, תביעות נזירות ובמיוחד תביעות ייצוגיות; מצבים מיוחדים בחייה של הפירמה: כינוס, שיקום ופירוק.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה הכוללת מאמרים ופסיקה ישראלית וזרה, בעיקר מארצות-הברית ומאנגליה, וכן על מדריך למידה.

כרך א

חלק ראשון **התאגיד – מהות, מיון, סיווג**
חלק שני **האישיות המשפטית**

כרך ב

חלק שלישי **הון חברה**

כרך ג

חלק רביעי **המשטר בחברה והממשל התאגידי**

כרך ד

חלק חמישי **חובות דיווח וגילוי, תרופות וסעדים בחברה**

חלק שישי **שינוי מבנה של חברה**

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13021 ניתוח ועיצוב מערכות מידע – שילוב תהליכים ועצמים

3 נקודות זכות
אשכול: שיטות כמותיות ומערכות מידע

◀ תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' פרץ שובל (כתיבה); טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' פיליפ עין דור, פרופ' ישראל שפיגלר, ד"ר מיכה חנני, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר עופר עציון, ד"ר ברכה שפירא

מטרות הקורס
הכרת מתודולוגיות וטכניקות של ניתוח ועיצוב מערכות מידע בגישות התהליכים והעצמים.

- נושאי הלימוד**
- מבוא לפיתוח מערכות מידע
 - ניתוח ועיצוב מערכות מידע בגישה הפונקציונלית
 - עיצוב מבנה הנתונים של מערכת מידע
 - גישת העצמים לפיתוח מערכות מידע
 - ניתוח מערכת בגישה משולבת תהליכים – עצמים – FOOM
 - עיצוב מערכת מידע בגישת FOOM

חומר הלימוד
הלימוד מבוסס על ספר הקורס, ניתוח אירועים וחוברת מטלות.

13006 מדיניות מערכות מידע

3 נקודות זכות
אשכול: שיטות כמותיות ומערכות מידע

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.
פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוימן (כתיבה), ד"ר ניצה גרי, ד"ר זכי שפר

מטרות הקורס
הקורס נועד להקנות כלים ליישום אפקטיבי של מערכות מידע תחרותיות, ולהציג דרכים לשילובן בארגון כדי לתמוך בדרך הטובה ביותר ביישום האסטרטגיה העסקית-תחרותית של ארגונים ובמימוש יעדיהם העסקיים.

נושאי הלימוד
מהן מערכות מידע אסטרטגיות; התאמת סוגי מערכות מידע לצרכים השונים של דרגים ארגוניים; השפעת מערכות מידע על ענפים, ארגונים ואסטרטגיות; השגת יתרון תחרותי באמצעות מערכות מידע ותנאים לשימורו; קשרי הגומלין בין מערכות מידע למבנים ותהליכים פנימיים בארגון; דרישות ארגוניות להטמעת מערכות מידע אסטרטגיות; שילוב מערכות מידע; השפעת טכנולוגיות מידע על בריתות עסקיות; מערכות מידע גלובליות; תכנון ובקרת מערכות מידע; סיכונים; מיקור-חוץ לעומת מיקור-פנים; איתור הזדמנויות למערכות מידע אסטרטגיות; ניצול טכנולוגיות חדשות.

חומר לימוד
הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה.

13015 אסטרטגיה עסקית תחרותית

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' אבי פייגנבאום, ד"ר זכי שפר, מרב סקר; טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' יאיר אהרוני, ד"ר אביעד בר-חיים, ד"ר יעקב ובר, ד"ר אורלי יחזקאל, פרופ' אברהם משולח, פרופ' אריה רייכל, פרופ' עלי שגב

מטרות הקורס
הקורס נועד להקנות ידע בניהול אסטרטגי במתווה גלובלי. הסטודנטים בקורס ירכשו יכולת חשיבה אינטגרטיבית המושתתת על הבנת מבנה התחרות בסביבות עסקיות גועשות, וכן יכולות של ראייה אסטרטגית המבוססת על מיומנויות וכישורים באבחנה תלת-ממדית של מיצוב הפירמה (פנים-הארגון, חוץ-הארגון וממד הזמן) ביחס למיצובם של מתחריה.

נושאי הלימוד
תאוריית נקודות ייחוס אסטרטגיות ואופני המיקסום של ביצועי הארגון: חשיבותה ויישומה של התאוריה בשיפור מיצוב עסקי בר-קיימא; לימוד מבנה התחרות; קבוצות אסטרטגיות וזיקתן למיצוב היחסי של ארגונים; אפיונה של הסביבה העסקית; הדירקטוריון וחשיבותו בניתוב הארגון; מיצוב הארגון בסביבה היפר-תחרותית; התוויית גבולות ההתרחבות הארגונית ומגבלותיהם; ניהול תחרות דינמית; אסטרטגיות של שינוי ארגוני.

חומר הלימוד
הלימוד בקורס מבוסס על הספר **אסטרטגיה תחרותית גלובלית** מאת א' פייגנבאום בהשתתפות ז' שפר (האוניברסיטה הפתוחה, 2008), על חוברת אירועים ועל מדריך למידה.

תואר שני

מינהל עסקים

13030 כלכלת מוצרי מידע

3 נקודות זכות
אשכול: שיטות כמותיות ומערכות מידע

תנאי קבלה: הקורסים חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.

פיתוח הקורס: ד"ר ניצה גרי (כתיבה);
ענת גפני (עריכה)

אחראי אקדמי: פרופ' זאב נוימן
יועצים: פרופ' משה צבירן, פרופ' בעז רונן,
פרופ' ישראל שפיגלר, ד"ר יוסי ליכטנשטיין

הקורס מציג מודלים ועקרונות כלכליים, ומדגים את ישימותם בהקשר של מוצרי מידע ומערכות מידע. הקורס נועד להקנות למשתתפים תובנות וכלים ניהוליים לניתוח החלטות הנוגעות ליישום מערכות מידע, לפיתוח, למכירה או לרכישה של מוצרי מידע ולשילובם בפעילות הארגון.

נושאי הלימוד

- מבוא – כלכלת המידע
- המחירת המידע (Pricing Information)
- יצירת גרסאות מידע
- זיהוי מצבי נעילה (Lock-In)
- ניהול מצבי נעילה
- רשתות ומשוב חיובי
- שיתוף פעולה ותאימות
- ניהול מלחמת תקנים
- כלכלת עלות עסקה
- מאפייני צריכה של מוצרי מידע
- גישות לניתוח עלות/תועלת של מערכות מידע
- הפקת ערך מהשקעה במוצרי מידע ומערכות מידע

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על הספר:
C. Shapiro, H. R. Varian, *Information Rules, A Strategic Guide to the Network Economy* (Harvard Business School Press, 1999).
וכן על הספר נושאים נבחרים בכלכלת מוצרי מידע (האוניברסיטה פתוחה, 2006), על מקראה ועל מדריך למידה.

13033 שוק ההון, תיווך פיננסי והמערכת הפיננסית בישראל

3 נקודות זכות
אשכול: מימון

תנאי קבלה: הקורס ניהול פיננסי.

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס, פרופ' אורי בן-ציון
יועצים: פרופ' יאיר אורגלר, פרופ' אבי בן-בסט,
פרופ' יוסף יגיל, פרופ' משה קים, פרופ' אהרון רוזנפלד

מטרות הקורס

הקורס נועד להציג את המבנה והתפקיד של הממונים הפיננסיים בשוקי ההון במדינות מפותחות בכלל ובשוק הישראלי בפרט. בקורס יושם דגש על הרפורמה בשוק ההון, על תהליך הליברליזציה ועל תהליך ההפרטה וסוגיית הפיקוח.

נושאי הלימוד

שוקי ההון ותיווך פיננסי – מבוא כללי; תפקיד ומבנה שער הריבית; ניתוח המבנה הפיננסי של שוק ההון; ניהול מערכת בנקאית ופיננסית; מבנה ותחרות בענף הבנקאות ובענפים פיננסיים אחרים; תקנות והגבלות על בנקים ומוסדות פיננסיים; מוסדות תיווך פיננסיים שאינם בנקים; הבנק המרכזי וכלי מדיניות הבנק; הרפורמה בשוק ההון הישראלי, ליברליזציה והפרטה.

חומר הלימוד

- הספר:
F. S. Mishkin, *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*, 8th ed. (Addison-Wesley, 2006).
- מקראה
- מדריך למידה
- חוברת מטלות ואירועים

13022 ניהול פיננסי מתקדם בעזרת אקסל

3 נקודות זכות
אשכול: מימון

תנאי קבלה: הקורסים חשבונאות למנהלים, ניהול פיננסי.

פיתוח הקורס: ד"ר חיים לוי, פרופ' אורי בן-ציון,
ד"ר אריה נחמיאס, ניצה עדוי;
יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' יצחק ונציה, פרופ' יורם לנדסקרונר, ד"ר בני לאוטרברך, ד"ר משה לשטן,
ד"ר עודד שריג

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות וליישם כלי ניתוח לפתרון מודלים מימוניים. הקורס מתמקד בהמרת הניסוח התאורטי של מודלים שונים למבנה המאפשר יישום המודלים ככלים לקבלת החלטות פיננסיות באמצעות גיליון אלקטרוני (Excel).

נושאי הלימוד

יישום מודלים בתחומים הבאים: תקצוב פעולות ונקודת האיזון; מחיר ההון ותקצוב הון (כדאיות השקעות וניתוח רגישות); דוחות פרפורמה ותכניות עסקיות; הערכת שווי חברות; תיקי השקעות-מניות ואג"ח.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה וכן על חוברת מטלות ואירועים.

13041 השבחת ערך חברות

3 נקודות זכות
אשכול: חשבונאות

תנאי קבלה: הקורסים חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים, חשבונאות ניהולית.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עדן, פרופ' בעז רוני, ד"ר ניצה גרי (כתיבה)
יועצים: ד"ר אריה ברן, ד"ר עמיהוד דותן, ד"ר צבי ליבר

מטרות הקורס

הקורס מתמקד בשילוב מערכות החשבונאות הניהולית עם גישות ניהול חדשניות, במטרה להשביח את ערך הארגון. הקורס מנתח גישות תמחיר, גישות ניהול עלויות וגישות ניהול תפעול מתקדמות, ומעריך את תרומתן להשגת מטרות הארגון. הקורס מקנה כלים לתמיכה בקבלת החלטות ניהוליות בנושאים: המחירה, בחירת תמהיל מוצרים או שירותים, הוצאת עבודות לקבלות משנה, השתתפות במכרזים, השקעות ועוד.

נושאי הלימוד

- מבוא – אובדן הרלוונטיות של התמחיר המסורתי
- גישות ניהול חדשניות, תמחיר וקבלת החלטות
- מדדי ביצוע וניהול לפי אילוצים
- תמחיר וניהול מבוססי פעילויות – הערכה ביקורתית
- תמחיר ככלי לתכנון ובקרה
- מתודולוגיית קבלת ההחלטות הגלובליות
- מרכזי רווח ומחירי העברה
- השבחת חברות
- ניתוח אירוע מסכם

חומר לימוד

- ספרם של י' עדן ו' רוני, **לי זה עלה יותר: קבלת החלטות ניהוליות, תמחיר והשבחת חברות** (מהדורה שנייה, הוד-עמי, 2003).
- מקראה
- מדריך למידה

13009 חשבונאות ניהולית

3 נקודות זכות
אשכול: חשבונאות

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' יהושע לבנת (כתיבה), ד"ר יעקב קמין, ד"ר יאיר בהר
יועצים: ד"ר יעקב גולדשמיט, ד"ר משה וייסמן, ד"ר אריה נחמיאס

מטרות הקורס

הכרת מערכת החשבונאות הניהולית וההבדלים בינה לבין מערכת החשבונאות הפיננסית; הכרת שיטות תמחיר ומערכת התמחיר בעסק ככלי לקביעת עלות מוצרים ושירותים; הכרת המידע הרלוונטי מתוך מערכת החשבונאות הניהולית לקבלת החלטות שונות; הכרת השימוש במערכת התמחיר למטרות בקרה ניהולית.

נושאי הלימוד

מטרות החשבונאות הניהולית; הגדרת עלויות וסיווגן; מערכת תמחיר הזמנה; מערכת תמחיר תהליך; שיטות שונות להעמסת עלויות עקיפות; מרכזי עלות ומרכזי רווח; העמסת עלויות מחלקות שירות על מחלקות יצרניות; עלויות משותפות ומוצרים שותפים; ניתוח נקודות האיזון: היחסים בין עלות, מחיר והיקף הפעילות; שיטות תמחיר ספיגה לעומת תמחיר תרומה; ניתוח עלויות רלוונטיות לקבלת החלטות; הכנת תקציב ומושג התקציב הגמיש; מערכת תמחיר; תקן – ניתוח סטיות בתמחיר, בקרה ניהולית.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס וחוברת אירועים.

13008 ניתוח דוחות כספיים והערכת שווי חברות

3 נקודות זכות
אשכול: מימון

תנאי קבלה: הקורסים חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.

פיתוח הקורס: ד"ר יאיר בהר, ד"ר יעקב קמין, ד"ר אריה נחמיאס
יועצים: פרופ' ששון בר-יוסף, פרופ' יהושע לבנת, ד"ר עמיהוד דותן

מטרות הקורס

הקניית כלים לניתוח דוחות כספיים של פירמות עסקיות והקניית ידע בהערכת שווי של חברה עסקית, וכן יישום הניתוח לבדיקת מצב העסק.

נושאי הלימוד

דיון במטרות הניתוח הפיננסי ובמגוון המשתמשים בניתוח; כלים לניתוח דוחות פיננסיים ומקורות מידע אלטרנטיביים; יחסים פיננסיים והשימוש בהם לניתוח ולהשוואה בין עסקים; ניתוח הדוח על תזרימי מזומנים ואומדן הגמישות הפיננסית; הערכת שווי של גופים עסקיים בשיטות שונות; ניתוח קשיים וחיזוי פשיטת רגל בעזרת דוחות פיננסיים.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס וחוברת אירועים.

תואר שני

מינהל עסקים

13014 פרסום: תאוריה ויישום

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול, שיווק ופרסום

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב הורניק, פרופ' יהושע ליברמן (כתיבה), ישראל גרופר, אתי וידאל-אברהם, אבי ניר; עדה כהן (עריכה), ירמי לזיה (עיצוב)
יועצים: פרופ' יגאל אייל, פרופ' מיכאל אתגר, פרופ' דן כספי

מטרות הקורס

הכרת המסגרות התאורטיות והמודלים הפרסומיים, לצד היבטים יישומיים בתחומים השייכים לתקשורת השיווקית בכלל והאסטרטגיה הפרסומית בפרט. הקורס מדגיש את המשתנים והכלים הנדרשים לניתוח, בקרה ותכנון בהליך קבלת החלטות בפרסום, ומיישם את התאוריות והמודלים במגוון אירועים מעולם הפרסום.

נושאי הלימוד

מושגי יסוד; תקשורת שיווקית; מטרות הפרסום ויעדיו; תהליכי התגובה לפרסום; תפיסות מודלים של שכווע ושינוי עמדות; הצרכן כיישות דמוגרפית; תקציב הפרסום; מודלים לקביעת תקציב הפרסום; החלטות מסר וגישות יצרניות; החלטות מדיה; יעדי הפרסום ומדידתם; השפעת הפרסום על הצרכן; הקשר שבין פרסום ומכירות; השפעת הפרסום לטווח ארוך.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה ועל אירועים ומקורות חיצוניים מן האינטרנט.

13013 נושאים נבחרים בהתנהגות צרכנים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול, שיווק ופרסום

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: ד"ר אביבה גבע (כתיבה)
יועצים: פרופ' אריה גולדמן, פרופ' יעקב הורניק, פרופ' בנימין נויברגר

מטרות הקורס

הקורס נועד להפגיש את הסטודנטים עם תאוריות פסיכולוגיות וחברתיות להסבר התנהגות הצרכן, והדגשת משמעותן לניהול השיווק.

נושאי הלימוד

התגבשות עמדות הצרכן וקבלת החלטות על קנייה וצריכה; התנהגות הצרכן במעורבות נמוכה; השפעת הסביבה החברתית והתרבותית של הצרכן; הצרכן הפוסט-מודרני; התנהגות הקונה הארגוני; התנהגות צרכנים בקנייה באינטרנט.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מאמרי העשרה מן הספרות המדעית ואירועים מישראל ומן העולם ועל מקראה ומדריך למידה.

13010 תכנון וביצוע סקרים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול, שיווק ופרסום

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: ד"ר אביבה גבע, גלית גורדוני (מהדורה מעודכנת ומורחבת), פרופ' יעקב הורניק, נאוה מאיר
יועצים: פרופ' מיכאל אתגר, פרופ' אריה נדלר

מטרות הקורס

הבנת המסגרת התאורטית עליה מבוסס תהליך קבלת ההחלטות הרצוי לתכנון וביצוע שלבי הסקר השונים; הקניית ידע בקריאה ביקורתית של ממצאי סקרים; יישום המודלים התאורטיים לניתוח אירועים ותכנון עצמאי של סקרים; בשילוב דיון בדילמות הנובעות מן המתח הקיים בין השאיפה לחיסכון בעלויות לבין השאיפה למיקסום איכות הנתונים.

נושאי הלימוד

הכרת השימושים השונים של סקרים בחברה המודרנית; הכרת המודלים המנחים את תהליך קבלת ההחלטות לתכנון וביצוע שלבי הסקר השונים; דגימה, בניית שאלון ואיסוף נתונים; כלים לזיהוי וצמצום טעויות אפשריות בתכנון ובביצוע שלבי הסקר השונים; דיון ביקורתית באופן השימוש בסקרים.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

13011 משפט העבודה

3 נקודות זכות
אשכול: משפט, אתיקה ומיסים

◀ תנאי קבלה: הקורסים חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל (כתיבה), ד"ר אביעד בר-חיים (ריכוז הפיתוח); טובה צורף (עריכה)
יועצים: השופט סטפן אדלר, פרופ' הדרה בר-מור, פרופ' אמירה גלן, פרופ' צבי שרייבר, ד"ר מיכל הורוביץ, עו"ד ליאת נצר

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים ידע במשפט העבודה הישראלי.

נושאי הלימוד

מבוא כללי; זכויות חברתיות שעניינן בעבודה; התקשרויות שונות לביצוע עבודה; זכויות היסוד לחופש ההתאגדות ולמשא ומתן קיבוצי; משפט העבודה הקיבוצי: הסכמים קיבוציים, הסדרים קיבוציים וכן שביטות והשבחות; משפט העבודה האיש: מהותו של חוזה העבודה האיש והסעדים בעת סיום יחסי עובד-מעביד; זכויות עובדים בשינויים מבניים.

חומר לימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס ומקראה.

13042 דיני הסחר הבין-לאומי

3 נקודות זכות
אשכול: משפט, אתיקה ומיסים

◀ תנאי קבלה: הקורסים חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.

פיתוח הקורס: פרופ' סוזן קרשנר, עו"ד גור פינקלשטיין; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועץ: ד"ר עמיחי כהן

מטרות הקורס

הקורס מעניק סקירה מקיפה של החוק והפרקטיקה בדיני הסחר הבין-לאומי, תוך התמקדות בנושאים הנחוצים לרכישת הידע הרלוונטי בתחום ייצוא הסחורות והשירותים. נושאים אלו כוללים מכר בין-לאומי של סחורות, ארגון השיווק, דיני תחרות והגבלים עסקיים, מימון הייצוא, הובלת מוצרי הייצוא ויישוב סכסוכים מסחריים בין-לאומיים. בקורס נלמדים ההסדרים האזוריים הספציפיים באיחוד האירופי, וכן מושם דגש על מערכת היחסים המיוחדת של ישראל עם האיחוד האירופי. הדגש המרכזי של הקורס יושם על האינטגרציה והאיחוד הגלובלי של דיני הסחר הבין-לאומי דרך אמנות בין-לאומיות וכן בהיבט ההתפתחות האזורית בכלל ובאיחוד האירופי בפרט.

נושאי הלימוד

חוקים לאומיים, חוקים בין-לאומיים, lex mercatoria; חוזי מכר בין-לאומיים; קונפליקטים בין חוק ופרוצדורה; מימון חוזים בין-לאומיים; הובלת סחורות בים, באוויר וביבשה; דיני תחרות ושיווק; האיחוד האירופי – מבנה, מטרות ומבט כללי על הקהילה הכלכלית; יחסי ישראל והקהילה האירופית; פתרון סכסוכים בין-לאומיים.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

13036 עקרונות ועיקרים במיסוי הכנסה

3 נקודות זכות
אשכול: משפט, אתיקה ומיסים

◀ ידע קודם מומלץ: חשבונאות למנהלים, דיני תאגידים למנהלים.

פיתוח הקורס: פרופ' יוסף גרוס (עו"ד), עו"ד שגיא גרשגורן (רו"ח); אדי זילצר (עריכה)
יועצים: ד"ר שמואל בורשטיין, ד"ר זאב הולנדר

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות למנהל העסקים ידע, מיומנות וכלים בהבנת הוראות מיסוי ההכנסה הפיברתית לאורה של הרפורמה המקיפה שעשתה בתחום המס בישראל. הקורס מתמקד בהכרת מערכת מיסוי ההכנסה ומיסוי רווחי ההון, בהקשרים משפטיים, חשבונאיים, כלכליים ועסקיים, תוך שימת דגש על מיסוי היחיד, מיסוי התאגיד ומיסוי פעילות בין-לאומית בעלות זיקה לישראל. בנוסף, הקורס מקנה מיומנויות, מושגים וכלי ניתוח פרקטיים להערכה ולבחירה בין חלופות עסקיות בעלות השלכות מיסוייות.

נושאי הלימוד

מושגי יסוד ועקרונות בדיני המס בישראל; הבחנה בין הכנסה פירותרית להכנסה הונית ועיקרי תורת המקור; הכנסות ממקור פעיל – עסק ומשלח יד; הכנסות ממקור פעיל – שכר עבודה; הכנסות ממקור סביל וממקור אחר; התרת ניכויים מההכנסה; קיזוז הפסדים; התרת פטורים מההכנסה, מיסוי רווחי הון וסוגיות מיסוי רווח הון ממכירת מניות ואופציות שהונפקו לעובדים, מכירת ניירות ערך סחירים; מיסוי תאגידים; מיסוי בין-לאומי – סוגיות מיסוי אישיות וטריטוריאליות, מיסוי תאגידים בין-לאומיים ומניעת כפל מס; חוקי עידוד; תכנון מס הימנעות ממס ועסקאות מלאכותיות.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

תואר שני

מינהל עסקים

13037 מדיניות ציבורית – מתאוריה למעשה

3 נקודות זכות
אשכול: משפט, אתיקה ומיסים
שיוך נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / חברה ופוליטיקה

4 תנאי קבלה: **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.***

פיתוח הקורס: פרופ' דוד נחמיאס, ד"ר אורי ארבל-גנץ, ד"ר אסף מידני; אילנה גולן (עריכה)
יועצים: פרופ' רפי בר-אל, פרופ' ערן ויגודה-גדות, פרופ' יגיל לוי, פרופ' אריה נאור, ד"ר אביעד בר-חיים, ד"ר דוד לוי-פאור

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות מושגי יסוד, גישות תאורטיות ומודלים יישומיים לאבחון מדיניות ציבורית. בקורס מתנסים הסטודנטים בניתוח שיטתי של מקרי בוחן מגוונים, ובכך מעמיקים את ידיעותיהם בנושאים מרכזיים במדיניות הציבורית בישראל.

נושאי הלימוד

מדיניות ציבורית במדינה דמוקרטית, התפתחות המדינה הדמוקרטית במערב אירופה ובארצות-הברית; אידיאולוגיות מדינה-חברה כבסיס למדיניות ציבורית; הצדקה נורמטיבית להתערבות המדינה בחיי הפרט והחברה; הצדקה פוליטיבית למדיניות ציבורית; תפקוד המדיניות הציבורית; טיפוס מדיניות; מדיניות ציבורית בין שלוש סקטורים; שלבים במדיניות ציבורית; תרבות שלטונית והשפעתה על עיצוב, יישום והערכה של מדיניות ציבורית; מדיניות ציבורית בישראל: מאפיינים חוקתיים ומוסדיים לדמוקרטיה הישראלית; רשויות ומוסדות מעצבים ומשפיעים על מדיניות ציבורית בישראל; בעלי עניין חוץ-ממשלתיים והשפעתם על המדיניות הציבורית; תרבות שלטונית בישראל; הליכי הגלובליזציה והשפעתם על המדיניות הציבורית בישראל; סוגיות מרכזיות במדיניות הציבורית בישראל; משבר המשילות בישראל וחסימי היישום.

חומר לימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

* תנאי קבלה בתכנית לימודי דמוקרטיה: הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, וכן אחד מהקורסים: **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורת, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, מדיניות החינוך: החינוך לדמוקרטיה בחברה דמוקרטית.**

13012 אתיקה בעסקים

3 נקודות זכות
אשכול: משפט, אתיקה ומיסים

4 תנאי קבלה: **הקורסים חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.**

פיתוח הקורס: ד"ר אביבה גבע (כתיבה)
יועצים: פרופ' יאיר אהרונ, פרופ' רבקה בר-יוסף, פרופ' אלעזר וינריב, פרופ' מנחם יערי, פרופ' אסא כשר, פרופ' אבישי מרגלית, פרופ' אריה שירוס

מטרות הקורס

הקניית עקרונות מוסר רלוונטיים להתמודדות עם שאלות מוסריות בניהול עסקים, זיהוי הבעיות המוסריות הכרוכות בתחומים שונים של הפעילות העסקית, וחשיפה לדיאלוג מוסריות בעסקים באמצעות אירועים מהשוק הישראלי והעולמי.

נושאי הלימוד

כלכלה ומוסר; ריסון המערכת העסקית; מודל לקבלת החלטות מוסריות בעסקים; אחריות המנהל; מיסוד המוסר בניהול עסקים; סוגיות מוסר מרכזיות בעסקים: הארגון העסקי מול בעלי עניין שונים; מעסיקים ועובדים; איכות הסביבה; עסקים בשוק הבין-לאומי.

חומר לימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, על מקראה הכוללת מבחר מאמרים ואירועים מן השוק הישראלי והעולמי, בליווי של שאלות מנחות ועל ניתוח אירועים בקבוצות דיון.

13016 תכנון כוח אדם בכלים סטטיסטיים

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול

4 תנאי קבלה: **הקורסים חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.**

פיתוח הקורס: ד"ר אביעד בר-חיים (ריכוז הפיתוח), ד"ר רונית ניראל, אילת רוזנברג, ד"ר צבי פירסט; יהודית גוגנהיימר (עריכה)
יועצים: פרופ' אברהם מחרוז, פרופ' עופר קלע

מטרות הקורס

הקניית כלים תאורטיים ומעשיים לניתוח, לבקרה ולתכנון של מערכות משאבי אנוש העוברות שינויים בזמן; הכרת מתודולוגיות לתכנון כוח אדם; הכרת הקשרים בין האסטרטגיה העסקית של ארגון לבין תהליך תכנון כוח אדם בו.

נושאי הלימוד

ניתוח תהליכי פחת; מודלים של מבר המבוססים על שרשראות מרקוב; מודלים של התחדשות; דפוסי קריירה; סטנציונריות ובקרה; מתודולוגיות לתכנון כוח אדם; אסטרטגיות לפתרון בעיות כוח אדם; ניתוח פערי כישורים (competency gaps); ניתוח אירועים הקשורים לתכנון כוח אדם.

חומר לימוד

- הספר **שיטות סטטיסטיות לתכנון כוח אדם** (האוניברסיטה הפתוחה, 2001), שהוא תרגום של הספר: D. J. Bartholomew, A. F. Forbes and S. I. McClean, *Statistical Techniques for Manpower Planning* (Wiley, 1991).
- מדריך למידה מפורט, המלווה בפרקים נבחרים של הספר ותוכנת תרגול, שנכתבה במיוחד עבור הקורס, לביצוע התרגילים הסטטיסטיים;
- מקראה באנגלית הכוללת מדריכים מעשיים לביצוע תהליך תכנון כוח אדם ומאמרים ומחקרים עדכניים בנושא; תכנון אסטרטגי של משאבי אנוש.

תואר שני

מינהל עסקים

תואר שני

13023 מנהיגות בארגונים

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול

4 תנאי קבלה: הקורסים חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.

פיתוח הקורס: ד"ר רונית בוגלר (כתיבה), ד"ר אביעד בר-חיים (יועץ אקדמי בכיר)

מטרות הקורס

הגדרה של תופעת המנהיגות וסקירת התפתחותה ההיסטורית; אבחון דפוסי מנהיגות וטיפוסי מנהיגים שונים (מנהיגות מתגמלת, מעצבת, כריזמטית ומוסרית); בדיקת יישומם במסגרות ארגוניות שונות והערכת ההשתמעויות וההשלכות של השינויים העתידיים בטכנולוגיה ובחברה על דפוסי וטיפוסי של מנהיגות בארגונים.

נושאי הלימוד

הקורס מתבסס על שלושה מעגלים: המעגל הראשון מתאר את תופעת המנהיגות ומציג סקירה היסטורית על התפתחות תאוריות של מנהיגות. במעגל זה נדונים ההבדלים בין מנהיגות וניהול, ומתוארים מאפייני המנהיגות הכריזמטית, המעצבת והמתגמלת. המעגל השני בודק את ההשתמעויות של המנהיגות בארגונים עסקיים ובארגוני חינוך. יידונו, למשל, סוגי ההשפעות של סגנונות המנהיגות המעצבת והמתגמלת של מנהלים בחברות עסקיות על ביצועי העובדים ושל מנהלי בתי ספר על שביעות רצון המורים. כמו כן, יוצגו מחקרים בתחום ההבדלים בין המינים באשר לשימוש בסגנונות מנהיגות והשפעתם על הכפופים; המעגל השלישי נוגע לפני המהיגות במאה ה-21 בארגוני עסקים ובארגוני חינוך. במעגל זה יוצגו שאלות העוסקות בהשלכות של השינויים הצפויים בשני סוגי הארגונים על אופי המנהיגות העתידית.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על שתי מקראות מאמרים, אחת באנגלית ואחת בעברית, ועל מדריך למידה.

13017 דינמיקה של משא ומתן – מתאוריה ליישום

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול

4 תנאי קבלה: הקורסים חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.

פיתוח הקורס: פרופ' אמירה גלן, ד"ר הלנה דה-סיבליה (כתיבה)
יועצים: פרופ' רות בן-ישראל, פרופ' אריה גלברזון, פרופ' יורם זעירא

מטרות הקורס

מטרת הקורס לנתח באופן שיטתי את תהליכי המשא ומתן, תוך כדי בחינת תרומתן של הגישות התאורטיות השונות לניהול משא ומתן מעשי, וכן להציג לסטודנטים את הבעיות הכרוכות בתהליכי משא ומתן ולאפשר להם להתמודד בעצמם עם מצבי משא ומתן שונים.

נושאי הלימוד

משמעות של משא ומתן; בחירת המשא ומתן כהליך ליישוב קונפליקט; תהליכים מלווים של משא ומתן; מקורות הכוח ובחירת האסטרטגיות והטקטיקות במשא ומתן; השלכות תרבותיות על תהליכי המשא ומתן וכן משא ומתן בין-תרבותי ובעיותיו; השלכותיה של התנהגות אנושית על תהליך המשא ומתן ועל תוצאותיו; גורמים המתערבים בתהליך משא ומתן ישיר; נציגים והתערבות צד שלישי; משא ומתן ואמון; משא ומתן וסוגיות אתיקה; משא ומתן פנים אל פנים ובאמצעות האינטרנט.

חומר לימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה.

13039 הערכת תפקוד בארגון: התפתחות ושינוי

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול

4 תנאי קבלה: הקורס ניהול והתנהגות ארגונית.

פיתוח הקורס: פרופ' אהרון צינר (כתיבה), ד"ר בתיה בן-הדור (ריכוז הפיתוח), עדנה רבינו (אסיסטנטית); אדי זילצר (עריכה)
יועצים: פרופ' אדגר קראו, ד"ר אביעד בר-חיים, ד"ר חיים לבאי, ד"ר רפאל שניר

מטרות הקורס

מטרת הקורס היא הבנת ייעודה של הערכת התפקוד בניהול המשאב האנושי בארגון והתודעות אל התמורות המדעיות שעברה הערכת התפקוד במהלך התפתחותה כתחום דעת. בקורס נערך לימוד ביקורתי של גופי הידע שהונחלו בכל אחד משלבי התפתחותה של הערכת התפקוד.

נושאי הלימוד

מושגים בסיסיים כתפקוד, ביצוע, מדידה והערכה; הבחנה בין הערכת תפקוד להערכת עיסוקים; סקירת ייעודי הערכת התפקוד בזיקה לנושאים אחרים בהתנהגות ארגונית ובניהול משאבי אנוש; השפעת הסביבה התוך-ארגונית על הערכת התפקוד; השפעת הסביבה החוץ-ארגונית על הערכת התפקוד; התהליך האנושי של הערכת התפקוד; קבלת החלטות ביחס להערכת תפקוד; הערכת אפקטיביות והיעילות הכלכלית של הערכת התפקוד; שלבים בהתפתחות הערכת התפקוד; פיתוח והטמעת מערכת הערכת תפקוד; הערכת תפקוד של צוותי עבודה; כיווני מחקר עתידיים.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

תואר שני

מינהל עסקים

13031 תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה במקום העבודה*

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול
שיוך נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / חברה ופוליטיקה

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים** או הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה הישראלית – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות זמננו**.

פיתוח הקורס: ד"ר אביעד בר-חיים, ד"ר חנה אור-נוי רודניק
יועצים: פרופ' רות בן-ישראל, פרופ' אמירה גלן, פרופ' רן חרמש, פרופ' מנחם רוזנר, פרופ' אריה שירוס

מטרות הקורס

הקורס נועד להכיר, לנתח ולהעריך תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה במקום העבודה, בארגונים ובמוסדות מסוגים שונים ובמדינות שונות. ניסיונות ליישם רעיונות של שיתוף עובדים בניהול ולייסד ממשל (governance) דמוקרטי במקום העבודה נערכים ברחבי העולם זה עשרות שנים, הן ככלים לשיפור הביצועים הארגוניים והניהוליים של ארגוני עבודה עסקיים וציבוריים, הן כאמצעי להפחתת הניכור בעבודה ובמקום העבודה, והן כמטרה בפני עצמה שעניינה להרחיב את החיים הדמוקרטיים ואת השוויון האזרחי גם למקום העבודה.

נושאי הלימוד

חטיבה א **תכניות שיתוף ודמוקרטיה תעשייתית**
 – **מיפוי התחום**
 חטיבה ב **שני דורות של תכניות שיתוף ודמוקרטיה במקום העבודה**
 חטיבה ג **מודל להערכת תכניות שיתוף**
 חטיבה ד **הערכות לגבי עתידן של תכניות שיתוף ודמוקרטיה במקום העבודה**

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה. ספר הקורס הוא:
 A. Bar Haim, *Participation Programs in Work Organizations: Past, Present, and Scenarios for the Future* (Quorum Books, 2002).

* ניתן לכתוב עבודה סמינריונית בקורס רק במסגרת הלימודים לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים במגמת חברה ופוליטיקה.

13040 יחסי עבודה בעידן הגלובליזציה

3 נקודות זכות
אשכול: מדעי ההתנהגות בניהול

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים, אסטרטגיה עסקית תחרותית**.

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון כספי, רות קסטיאל;
 טובה צורף (עריכה)
יועצים: פרופ' אמירה גלן, פרופ' יעקב הרפז, פרופ' רן חרמש

מטרות הקורס

הגלובליזציה שמתאפיינת במעבר חופשי של סחורות, הון ועובדים, ממתנת את שליטת ריבונות המדינה בשוק המקומי. האם יכולה להיות אינטראקציה בין הגלובליזציה ושוקי העבודה? כיצד מתמודדים האיגודים המקצועיים, המקומיים והבין-לאומיים, וארגוני המעסיקים עם התופעה? מהם הכלים לקביעת תנאי העבודה והשכר בעידן החדש? ומה יעלה בגורלן של השביתות? מטרת הקורס לענות על שאלות אלה ולבחון כיצד מדינות שונות, כולל מזרח-אסיה, אירלנד וארצות-הברית, מתמודדות עם המצב החדש.

נושאי הלימוד

מעסיקים ואיגודים מקצועיים בישראל, בגרמניה, בארצות-הברית, באירלנד ובמדינות דרום-מזרח-אסיה; משא ומתן – שינוי מגמות; כלים לקביעת תנאי עבודה ושכר; סכסוכי עבודה ומנגנונים ליישובם; שביתות והשביתות; שיתוף עובדים; תאוריות ביחסי עבודה.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

13019 תרבות וניהול

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי

4 תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' דרק פיו, ד"ר חנה אור-נוי רודניק; ענת גפני (עריכה)
יועצים: ד"ר אפרת אלרון, ד"ר רונית בוגלר, ד"ר אביעד בר-חיים, ד"ר זכי שפר

מטרות הקורס

יותר ויותר ארגונים פועלים כיום במישור הגלובלי ועל המנהלים ליישם ידע והבנה על תרבויות שונות ועל ההבדלים ביניהן. מטרת הקורס לעורר מודעות ולהקנות ידע על הבדלי התרבות בניהול הבין-לאומי לצורך התמודדות עם הבדלים אלה.

נושאי הלימוד

השפעתם של תרבויות לאומיות על הפעילות הניהולית; הבדלים תרבותיים בניהול במדינות שונות; היבטים של ניהול במצבים בין-לאומיים שניתנים להתקרבות בין-תרבותית; הלם תרבות – הבנת התהליך וניהול בין-לאומי מוצלח.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר:
 D. J. Hickson and D. S. Pugh, *Management Worldwide* (Penguin, 2001).

וכן על מקראה ומדריך למידה.

13020 כלכלה בין-לאומית – היבטים מוניטריים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי

◀ תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.**

פיתוח הקורס: פרופ' ערן ישיב, ד"ר עירית מלכה, אריאל רשף; חוה ניומן (עריכה)
יועצים: פרופ' בני בנטל, פרופ' גיימי וינבלט, פרופ' בנציון זילברפרב, פרופ' דני צידון, ד"ר רמי אמיר, ד"ר איתי גולדשטיין, ד"ר שי מעוז

מטרות הקורס

הכרת מערכת המטבע העולמית; הכרת הקשרים בין אירועים כלכליים במדינות שונות דרך שוק ההון הגלובלי; הכרת צורות של שיתוף פעולה מוניטרי בין-לאומי.

נושאי הלימוד

מאזן התשלומים והחוב החיצוני; שוק מטבע החוץ ומשטרים שונים של שערי חליפין; הקשר בין שערי החליפין לשערי הריבית; המוסדות הפיננסיים הפועלים בשוק ההון הגלובלי; אזורי מטבע ומשברים פיננסיים; המדינות העניות והשווקים המתעוררים.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה, ניתוח אירועים ומדריך למידה.

13038 בריתות אסטרטגיות-עסקיות גלובליות

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי

◀ תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים, אסטרטגיה עסקית תחרותית.**

פיתוח הקורס: ד"ר יעקב ובר, ד"ר זכי שפר
יועצים: פרופ' אבי פיגנבאום, ד"ר ניראון חשאי, ד"ר יונתן מנוחין

הקורס נועד להקנות תובנות תאורטיות בתחום שיתופי פעולה ארגוניים-אסטרטגיים, ולאפיין יישומים ניהוליים בתחום תכנון, הקמתן, ניהולן וחיסולן של בריתות אסטרטגיות-עסקיות גלובליות. הקורס בוחן את הרציונל והכדאיות הכלכלית בהקמתן של בריתות עסקיות מסוגים שונים בסביבה עסקית דינמית המאופיינת בהיפר-תחרותיות ובאוריינטציה גלובלית.

נושאי הלימוד

- **בריתות אסטרטגיות המבוססות על הון בעלים ובריתות שאינן מבוססות על הון בעלים**
- **אפיוני בריתות עסקיות – יתרונותיהן וחסרונותיהן**
- **מיזוגים ורכישות בהיבט רב-מקומי ורב-לאומי**
- **יעילות של שיתוף פעולה בהקשר רב-מקומי ובין-לאומי**
- **סיכונים בכינון בריתות אסטרטגיות**
- **בריתות אסטרטגיות בענפים עסקיים שונים: מכוניות, פרמבצטיקה ותעופה**
- **שילובן של פירמות ישראליות בבריתות בין-לאומיות**

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה ומדריך למידה.

13035 מימון עסקי רב-לאומי

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי

◀ תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.**

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס, פרופ' אורי בן-ציון, ד"ר רוני מנוס
יועצים: פרופ' נחום ביגר, פרופ' יוסף יגיל, פרופ' אהרון רוזנפלד, ד"ר מרים קראוס

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות ידע וכלי ניתוח תאורטיים ויישומים לניהול זרמי מזומנים החוצים גבולות מדיניים. זרמי מזומנים אלה מתאפיינים בקיומה של מערכת רב-מטבעית שהמשקל היחסי בה לא נשאר קבוע. הקורס מתמקד בשוק ההון הבין-לאומי ובהחלטות ההשקעה והמימון הייחודיות לחברה הפועלת בסביבה בין-לאומית.

נושאי הלימוד

הסביבה הפיננסית הבין-לאומית; ניהול סיכונים מטבע זר; ניהול סיכון פוליטי; מימון החברה הגלובלית; החלטות השקעה בין-לאומיות; ניהול התפעול של חברה בין-לאומית.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר: D. K. Eiteman, A. L. Stonehill and M. H. Moffett, *Multinational Business Finance (International Edition)* (Addison Wesley, 2004).
וכן על מקראה, מדריך למידה וחוברת אירועים.

תואר שני

מינהל עסקים

13043 יזמות עסקית – היבטים תיאורטיים וניהוליים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול בין-לאומי

תנאי קבלה: הקורסים **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **אסטרטגיה עסקית** ותחרותית.

פיתוח הקורס: ד"ר זכי שפר, ד"ר גילת כהן (כתיבה); קרין חזקיה (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' בנסון הוניג
יועצים: פרופ' עוזי דהאן, פרופ' אבי פייגנבאום, ד"ר ציפי שפרלינג.

מטרות הקורס

מטרת הקורס היא הקניית ידע בתחום יזמות עסקית על היבטיה התאורטיים והיישומיים. יזמות עסקית היא נטילת סיכונים ואחריות בעיצוב ומימוש אסטרטגיה עסקית או בהשקתו של עסק חדש. ככזאת, היא מתבססת על יצירת ערך כלכלי, חדשנות ויצירתיות. מיזמים עסקיים לסוגיהם מהווים מנופים חשובים בצמיחה כלכלית וחברתית.

נושאי הלימוד

- פרק 1 הגישה היזמית** – מאפייני הפעילות היזמית; חשיבה יזמית; היזם – אישיות ומאפיינים; הזדמנויות יזמיות בין-לאומיות
- פרק 2 יצירת היזמה** – יצירתיות וגיבוש הרעיון העסקי; התכנית העסקית; התכנית השיווקית; התכנית הפיננסית; התכנית הארגונית
- פרק 3 מימון היזמה החדשה** – מקורות הון; הון יזמי בלתי פורמלי; רישות ושיתופי פעולה אסטרטגיים
- פרק 4 ניהול, צמיחה, וסיום היזמה** – קבלת החלטות בשלבי ייסוד המיזם; ניהול הצמיחה ההתחלתית של היזמה; אסטרטגיות התרחבות של יזמות עסקית; הנפקת המיזם בשוק ההון סיום היזמה

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר:
R. D. Hisrich, and M. P. Peters, *Entrepreneurship*, (New York: Irwin McGraw-Hill, 2005).
הספר מלווה במדריך למידה הכולל ניתוחי אירוע מהזירה העסקית הישראלית והבין-לאומית. בנוסף, כולל המדריך ניתוחים עיוניים של פרקי הספר המתארים למאמרים מדעיים רלוונטיים, בדגש ובהשלכה למציאות היזמית-עסקית בישראל. חומר הלימוד כולל מקראה המאגדת מאמרי מפתח בתחום היזמות העסקית.

13028 ארגון ענפי

3 נקודות זכות
אשכול: כלכלת עסקים ותעשייה

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' ישראל לוסקי (כתיבה)
יועצים: פרופ' גיל אפשטיין, פרופ' משה קים

מטרות הקורס

מטרת הקורס היא לימוד תהליך ההחלטה של פירמה השוקלת את מדיניות הייצור והמחירים. בקורס מוצגים מודלים לתיאור התנהגות הפירמות בתנאים שונים. כל מודל מלווה בדוגמאות מהמשק הישראלי והעולמי. בניתוחים תודגש פעילות הממשלה בתחום זה, ובמיוחד תפקידו של הממונה על ההגבלים העסקיים.

נושאי הלימוד

מושגי יסוד ומודלים בסיסיים בארגון ענפי; התערבות ופיקוח ממשלתי, ארגון תעשייתי ופוליטיקה; מיזוגים, זיכיונות ורישיונות; מדיניות אסטרטגית מורכבת; שיטות מיוחדות במכירות; מחקר, פיתוח ופטנטים; חברות רב-לאומיות.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

13029 יישומי אקונומטריקה בניהול

3 נקודות זכות
אשכול: כלכלת עסקים ותעשייה

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' משה קים, ד"ר עמיר שמואלי, ד"ר נסים בן-דוד
יועצים: פרופ' יוסף דויטש, פרופ' יחיאל חייטובסקי, פרופ' ערן ישיב, ד"ר שאול לאד, ד"ר אריה נחמיאס, ד"ר דורון קליגר, ד"ר דרורה קרוטקין

מטרות הקורס

הקורס מקנה לסטודנטים את הכלים האמפיריים הנדרשים לניהול יעיל יותר בסביבה עתירת מידע, תוך שימת דגש על שיטות ניתוח נתונים ושיטות אמידה כלכליות. הסביבה הכלכלית-עסקית בה פועלת הפירמה תובעת שימוש ביכולות אמפיריות לניתוח נתונים לשם קבלת החלטות.

נושאי הלימוד

מודל הרגרסיה הקלאסי; הרחבת הניתוח למודל רגרסיה מרובה עם מספר משתנים מסבירים, והרחבות לשימוש במגוון רחב של יישומים; שימוש במחשב ביישומים אמפיריים, שימוש בתוכנות סטטיסטיות ובשיטות מחקר בכלכלה; Probit-1 Logit.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, חוברת מטלות וניתוח אירועים.

תואר שני

מינהל עסקים

13026 תורת המיקום

3 נקודות זכות
אשכול: כלכלת עסקים ותעשייה

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: פרופ' עודד יזרעאלי (כתיבה)
יועצים: פרופ' גרשון אלפרוביץ, פרופ' אורי
בן-ציון, פרופ' יהודה גרדוס, ד"ר אריה נחמיאס

מטרות הקורס

הכרה והבנה של חשיבות בחירת מיקום הפעילות הכלכלית כאמצעי להשגת מטרות הפירמה; השפעתן של התפתחויות טכנולוגיות ומגמות הגלובליזציה על מיקום פעילות כלכלית; ייזום מדיניות ממשלתית ברמה מקומית ולאומית הקשורה במיקום הפעילות הכלכלית.

נושאי הלימוד

המשתנים העיקריים המשפיעים על בחירת המיקום ואפשרות התחלופה בין המשתנים; יתרונות וחסרונות של ריכוז פירמות; הסבות ליצירת פארקים תעשייתיים; הסבות ליצירת קניונים; פעולות חברות רב-לאומיות; גלובליזציה ומיקום.

חומר הלימוד

הלימוד מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

13032 ניהול פרויקטים למינהל עסקים

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול התפעול

תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במינהל עסקים.

פיתוח הקורס: ד"ר אריה נחמיאס, פרופ' אורי
בן-ציון, ד"ר יובל כהן
יועצים: פרופ' איזי דראל, פרופ' אלן שטולמן,
ד"ר דב דביר

מטרות הקורס

הקורס נועד להטמיע את המסגרת לתכנון, פיקוח וניהול פרויקטים באופן מקצועי. הקורס מציג מכלול של נושאים ניהוליים שונים המאפשרים לסטודנטים להבין את כל הכרוך בניהול פרויקט. דגש חזק יושם על שיטות ומודלים אשר משמשים לתכנון פרויקטים ולפיקוח על ביצועם. כמו כן, הקורס מקנה הבנה באשר לתפקידו של הפרויקט באסטרטגיה עסקית.

נושאי הלימוד

ניהול פרויקטים – הגדרות ומושגים; מבנים ארגוניים בפרויקטים; ארגון ואיוש הפרויקט; תפקידי ניהול בפרויקט; תכנון; שיטות תזמון ברשתות; תצוגה גרפית בפרויקטים; עקומות למידה; הערכת זמן ועלות; בקרת עלות; ניתוח כדאיות בפרויקטים; ניהול סיכונים; התפתחויות חדשות בניהול פרויקטים.

חומר הלימוד

- הספר: H. Kerzner, *Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling and Controlling*, 9th ed. (Wiley, 2005).
- תוכנת MS Project – תוכנה התומכת ביישום של ניהול פרויקטים.
- מדריך למידה

13027 אסטרטגיה של התפעול

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול התפעול

תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים.**

פיתוח הקורס: ד"ר יובל כהן (עריכה מדעית); יעל
אונגר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' איזי דראל

מטרות הקורס

הקורס מקנה מושגים בניהול התפעול וכלים אנליטיים לקבלת החלטות במהלך תכנון וביצוע פעילות הארגון, תוך הדגשת ההיבטים האסטרטגיים של תחומי הפעילות של הארגון.

נושאי הלימוד

שלושת התחומים התפקודיים העיקריים בכל ארגון הם: שיווק, מימון ותפעול. לשלושתם היבטים מעשיים והיבטים אסטרטגיים. השיווק משמש כגשר בין הארגון לעולם החיצון והוא מופקד על מערכת הקשרים בין הארגון ללקוחותיו. תחום המימון אחראי למציאת מקורות מימון (חיצוניים ופנימיים) לפעילויות הארגון. תחום התפעול הוא זה האחראי לכל הפעילויות הקשורות במישרין להשגת מטרות הארגון. תחום זה הוא תחום מרכזי הן בארגונים תעשייתיים והן בארגוני שירות, בין אם הם פועלים למטרות רווח או למטרות צדקה. ניהול התפעול הוא פעולה של תכנון הפעלה ובקרה של משאבים (אנושיים ואחרים) במטרה לייצר מוצרים או שירותים מכל סוג שהוא.

הקורס עוסק בתכנון ותזמון כמויות ייצור ומשאבים, בתכנון קיבולת הייצור הנדרשת ובתכנון המלאי במצבים של ודאות ושל חוסר ודאות.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **תכנון הייצור והתפעול**, כךך א (תרגום: ב' בר-יוסף; האוניברסיטה הפתוחה, 2004) שהוא עיבוד לעברית של חלקו הראשון של הספר: S. Nahmias, *Production and Operations Analysis*, 4th ed. (McGraw Hill, 2001).
וכן על מקראה, מדריך למידה וניתוח אירועים.

תואר שני

מינהל עסקים

13034 ניהול התפעול בארגון

3 נקודות זכות
אשכול: ניהול התפעול

◀ תנאי קבלה: הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: ד"ר יובל כהן (עריכה מדעית);
יעל אונגר (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' איזי דראל

שלושת התחומים התפקודיים בכל ארגון הם שיווק, מימון ותפעול. שלושתם היבטים מעשיים והיבטים אסטרטגיים. השיווק משמש כגשר לעולם החיצון והוא מופקד על מערכת הקשרים בין הארגון ללקוחותיו. תחום המימון אחראי למציאת מקורות מימון (חיצוניים ופנימיים) לפעילויות הארגון. תחום התפעול אחראי לכל הפעילויות הקשורות במישרין להשגת מטרות הארגון. תחום זה הוא מרכזי בארגוני תעשייה ושירות, ומטרתו תכנון ובקרה של הפעלת משאבים במטרה לייצר מוצרים או שירותים מכל סוג שהוא.

הקורס מקנה מושגים בניהול התפעול וכלים אנליטיים לקבלת החלטות במהלך התכנון והבקרה של פעולות הארגון, החל מתכנון תהליכי ייצור המוני וכלה בתכנון פרויקטים חד-פעמיים. בנוסף הקורס דן בבקרה תפעולית תוך הכללת הנושא של ניהול איכות ואמינות. הקורס מדגיש את ההיבטים האופרטיביים והאסטרטגיים של תפעול ארגונים עסקיים.

ספר הקורס

הלימוד בקורס מבוסס על הספר **תכנון הייצור והתפעול**, כרך ב (תרגום: ב' בר-יוסף; האוניברסיטה הפתוחה, 2004) שהוא תרגום חלקו השני של הספר:
S. Nahmias, *Production and Operations Analysis*, 4th ed. (McGraw Hill, 2001).
וכן על מקראה, מדרוך למידה וניתוח אירועים.

13101 סמינר: הערך האינפורמטיבי של הדיווח הכספי

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד להציג את נושא הדיווח הכספי מנקודת מבטם של צרכני הדוחות הכספיים, בעלי המניות והמנהלים. כמו כן ייערך דיון בנושא כללי המדידה והדיווח החשבונאיים והשפעת התהליכים הפוליטיים עליהם.

בין היעדים:

- **הבנת הקשר בין התנהגות מחירי המניות בשוק ההון לבין הדיווח החשבונאי**
- **הבנת הקשר בין תכניות תגמול מנהלים לבין קביעת המדיניות החשבונאית**
- **הבנת הקשר בין התהליך הפוליטי לבין קביעת כללי המדידה והדיווח החשבונאיים**

מבנה הסמינר

- א. כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- ב. כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- ג. כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- ד. כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- ה. הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

13201 סמינר: כלכלה ומימון התנהגותיים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד להציג את נושא הכלכלה והמימון ההתנהגותיים, שהוא תחום חדש יחסית בכלכלה ובמינהל עסקים המקבל הכרה חולקת וגדלה בספרות המחקר. תחום זה משלב מודלים התנהגותיים בכלכלה ובניהול, ומדגיש את השפעת התפיסה הפסיכולוגית על קבלת ההחלטות של המנהל והמשקיע, השפעות המנוגדות לעתים לתאוריות המקובלות בכלכלה ובמימון.

בין היעדים:

- **להבין את חשיבות השילוב של מודלים התנהגותיים בתחום הכלכלה והמימון**
- **לקשר בין תאוריות מקובלות בכלכלה ובמימון לבין התנהגויות הפרט**
- **ליישם בניית ניסויים בכלכלה ובמימון**

מבנה הסמינר

- א. כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- ב. כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- ג. כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- ד. כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- ה. הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

תואר שני

מינהל עסקים

13802 סמינר: ניהול ידע

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד לדיון מקיף בתחום ניהול ידע, שהוא תחום חדש בניהול. הדיון יעסוק הן בצד התאורטי והן בהשלכות הארגוניות המעשיות.

בין היעדים:

- להבין ולנתח את המושגים העיקריים: נתונים, מידע וידע, ואת השפעותיהם ההדדיות.
- להכיר את התפתחות התחום על-ידי סקירת טכנולוגיות מידע וידע המתאימות לארגון המודרני.
- להשיג יכולת תיאור ותכנון של פרויקט ארגוני שעבורו, או עבור חלק ממנו, תוצע מערכת לניהול ידע על מרכיביה השונים.

מבנה הסמינר

- כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

13401 סמינר: השפעת הגלובליזציה על המשק הלאומי, המגזר היצרני ועל המערכת הפיננסית

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר דן בשינויים שחלו בעשור האחרון בסחר העולמי ובמערכת הפיננסית בארץ ובעולם כתוצאה מתהליך הגלובליזציה. בדיון יושם דגש על השפעות התהליך על הצמיחה הכלכלית של המשק, על מדיניות הסחר והפיתוח, על הפירמות היצרניות ועל המערכת הפיננסית.

בין נושאי הסמינר:

- גלובליזציה וצמיחה כלכלית
- גלובליזציה ומסחר בין-לאומי
- תפקידים ופועלתם של המוסדות הבין-לאומיים: הבנק העולמי וקרן המטבע הבין-לאומית
- תפקידו של ארגון הסחר העולמי
- השפעת הגלובליזציה על שוק הכספים הבין-לאומי
- השפעת הגלובליזציה על המשק הישראלי

מבנה הסמינר

- כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

13501 סמינר: כלכלת כוח אדם

3 נקודות זכות

תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי, דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד לדיון במטרותיו של הפרט בתחום עיסוקו ובדרך מימושו: תחרויות בין העובדים לקבלת קידום; חלוקת תפקידים בין העובדים בתוך הרבדים השונים בחברה; תמריצים לעובדים; החלטת העובד לגבי מעבר ממקום עבודה אחד למקום עבודה אחר, הן בין מקומות עבודה שונים והן בין חברות או ארצות שונות; הגירה – הצלחתם האישית והקבוצתית של מהגרים במקומות ובזמנים שונים.

נושאי הסמינר

- מניעי הבחירה של מקום העבודה
- השפעת הפוליטיקה על תחרויות בין העובדים לקבלת קידום
- התמריצים השונים הפועלים על העובדים
- מניעי המהגרים: מי מהגר ולאן
- המדיניות של מנהלי חברות
- מדיניות הממשלה בנושא ההגירה

מבנה הסמינר

- כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

תואר שני

מינהל עסקים

13801 סמינר: שווקים אלקטרוניים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד לדיון מקיף בתמיכת טכנולוגיות מידע בקשרים בין ארגונים בשווקים אלקטרוניים ובמוצרי מידע בשווקים אלה.

בין היעדים:

- להבין ולנתח את השפעות השווקים האלקטרוניים על ארגונים וענפים
- ליישם את התובנות שנרכשו בסמינר לאיתור הזדמנויות לשימושים תחרותיים בשווקים אלקטרוניים
- להעריך את המשמעויות של חלופות לפעילות בשווקים אלקטרוניים מבחינת שרשרת הערך של הפרימה ושרשרת הערך הענפית

מבנה הסמינר

- כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

13803 סמינר: מתודולוגיות פיתוח מערכות מידע

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 36 נקודות זכות עבור קורסים קודמים במינהל עסקים, ובכללם הקורסים **חקר ביצועים**, **חשבונאות למנהלים**, **שיווק**, **ניהול והתנהגות ארגונית**, **ניהול פיננסי**, **דיני תאגידים למנהלים**. ההרשמה לסמינר מותנית באישור ראש התכנית.

מטרות הסמינר

הסמינר נועד ללמוד לחקור ולהשוות יישומים אפשריים של גישות, שיטות וכלים לפיתוח מערכות מידע. הסמינר מתמקד בשלבי הפיתוח השונים, ובפרט בשלבי ניתוח ועיצוב המערכת. כמו כן, הסמינר מקנה יכולת לבצע עבודה מעמיקה בתחום מתודולוגיות של פיתוח מערכות מידע.

מבנה הסמינר

- כל מפגש יוקדש לסקירת ספרות ולליבון הבעיות הרלוונטיות לנושא הסמינר.
- כל סטודנט יגבש נושא לעבודה סמינריונית ויגיש הצעה לעבודה סמינריונית.
- כל הצעה לעבודה סמינריונית תובא לדיון במסגרת המפגשים.
- כל סטודנט יקבע עם מרכז הסמינר לוח זמנים להצגת העבודה ולהגשתה בכתב.
- הסטודנטים יציגו את עבודתם בפני קבוצת הלימוד ומרכז הסמינר לצורך דיון וביקורת.

91415 מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

נושא: מדעי החברה – כללי
◀ תנאי קבלה: ההרשמה לקורס מותנית באישור של ועדת הקבלה לתכנית.

פיתוח הקורס (10444): ד"ר ציפי ברגר, פרידה חנקס-ורבין

יועצת: ד"ר צפורה ארליך

פיתוח הקורס (10142): פרופ' עוזי סגל (כותב ראש), יחזקאל נוימן; אורה מאור (עריכה)

יועצים: פרופ' אברהם גינבורג, פרופ' שמואל ניצן, ד"ר ציפי ברגר

קורס זה הוא אחד מקורסי ההשלמה לסטודנטים בתכנית ה-M.B.A., ונועד לספק להם את הרקע המתמטי הדרוש ללימודים. הקורס נדרש ממועמדים לתכנית שלא למדו קורס המקביל לו בתוכן ובהיקף במסגרת לימודיהם הקודמים.

חומר הלימוד

הקורס מורכב מיחידות לימוד של שני הקורסים **נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (10444)** ו**חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי לתלמידי כלכלה וניהול (10142)** לפי הפירוט הבא:

היחידות מקורס 10444

- פרק 7 **ח-יות**
- פרק 8 **משוואות לינאריות**
- פרק 9 **המרחב Rⁿ**
- פרק 10 **מטריצות**
- פרק 11 **דטרמיננטות**

היחידות מקורס 10142*

- יחידות 1-2 **פונקציות** – הגדרת מושג הפונקציה, גרפים, פונקציה לינארית ופונקציה ריבועית, פונקציה מעריכית, פונקציה לוגריתמית, הרכבת פונקציות והפיכות.
- יחידות 3-4 **נגזרות** – מושג הנגזרת, נגזרת מורכבת, פונקציות מונוטוניות, פונקציות קמורות וקעורות, נקודות קיצון, גמישות.
- יחידות 5-6 **פונקציות של שני משתנים** – פונקציות של שני משתנים, נגזרות חלקיות, פונקציות סתומות, נקודות קיצון בפונקציה של שני משתנים, כופלי לגרנז' (פונקציות הומוגניות – רשות).
- יחידה 7 **אינטגרציה** – אינטגרל לא מסוים, אינטגרל מסוים, משוואות דיפרנציאליות רגילות.

* מסטודנטים בעלי רקע מתמטי מתאים בחשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי תיידרש השלמה של הקורס **מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים – אלגברה לינארית (91416)**, שבו נלמדים רק חלק מן הנושאים המוזכרים לעיל.

**91416 מתמטיקה למוסמך במינהל
עסקים – אלגברה לינארית**

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

נושא: מדעי החברה – כללי
 תנאי קבלה: ההרשמה לקורס מותנית באישור
 של ועדת הקבלה לתכנית.

פיתוח הקורס: ד"ר ציפי ברגר, פרידה חניקס-
 ורבין
יועצת: ד"ר צפורה ארליך

קורס זה הוא אחד מקורסי ההשלמה לסטודנטים
 בתכנית ה-M.B.A., ונועד לספק להם את הרקע
 המתמטי הדרוש ללימודים. הקורס נדרש
 ממועמדים לתכנית שלא למדו קורס המקביל לו
 בתוכן ובהיקף במסגרת לימודיהם הקודמים.

חומר הלימוד

הקורס מורכב מיחידות לימוד של הקורס נושאים
במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (10444), לפי
 הפירוט הבא:

אלגברה לינארית

פרק 7	ח-יות
פרק 8	משוואות לינאריות
פרק 9	המרחב "R"
פרק 10	מטריצות
פרק 11	דטרמיננטות

תואר שני
בלימודי
דמוקרטיה
בין-תחומיים

12008 תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו*

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים.**

פיתוח הקורס: פרופ' עמנואל גוטמן, ד"ר משה ברנט
יועצים: פרופ' ברוך זיסר, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' ברוך קני-פז

נפילתם של המשטרים הטוטליטריים גיבש המזרחי שימשה, לדעת רבים, עדות ליצחונה של הדמוקרטיה הליברלית בנוסח המערב. למרות זאת, לדעת רבים אחרים זו מצויה במשבר: ניכור, אדישות, חוסר השתתפות במוסדות הפוליטיים וחוסר שביעות רצון מהמפלגות ומההנהגות. בנוסף, תהליכים של גלובליזציה מואצת מחד גיטא, והגירה שהפכה את החברות המערביות לרב-תרבותיות מאידך גיטא, מטילים ספק בכמה מהנחות היסוד של הליברליזם באשר למעמדה ולאופיה של מדינת הלאום.

"הגל השלישי" של הדמוקרטיזציה העלה שאלות נוספות שלא נכללו בוויכוח המסורתי על אודות הדמוקרטיה הליברלית. המחקרים עד שנות השישים והשבעים לקחו את הדמוקרטיה המערבית כמודל. מגוון המשטרים הדמוקרטיים החדשים, והעובדה שהמשטרים החדשים צמחו בארצות שבהן לא נתקיימו מרכיבים סוציו-כלכליים שנתפסו כהכרחיים לדמוקרטיה (כמו חברה אזרחית חזקה, שוק מפותח ותרבות דמוקרטית), הצריכו הערכה והגדרה מחודשות של הדמוקרטיה. התוצאה הייתה גם העברת הדגש מחקר התנאים ההכרחיים והמספיקים לדמוקרטיה לדינמיקה של המעבר לדמוקרטיה (transition to democracy) ולתנאים לגיבושה של הדמוקרטיה (consolidation of democracy). גם מטרות המחקר השתנו: ממחקר תאורטי על אודות התפתחות של תנאים סוציו-אקונומיים במערב, למחקר משטרת, בסופו של דבר, לספק להנהגות פוליטיות מרשמים לבנייתן של דמוקרטיות (crafting of democracy) ולגיבושן.

נושאי הלימוד

- א. הקדמה
- מהי דמוקרטיה?
- ב. גישות דמוקרטיות שונות
- דמוקרטיה ליברלית ודמוקרטיה רדיקלית
- גישות דמוקרטיות מודרניות
- הדמוקרטיה הדינמית (deliberative democracy)
- הוויכוח על אודות ההשתתפות הפוליטית
- ג. בעיות בדמוקרטיה ובתאוריה הדמוקרטית
- פרדוקסים דמוקרטיים
- הסדרים דמוקרטיים (חוקות, זכויות מיעוטים, זכויות נשים)
- דמוקרטיה וגלובליזציה
- דמוקרטיה, לאומיות ורב-תרבותיות

הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ועל מודיק למידה.

* במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.

** מי שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים ובאישור מיוחד, להירשם לקורס.

12002 הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות*

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים.**

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, אליזבט פיינגולד, אורי כהן
יועצים: פרופ' גד ברזילי, פרופ' אליעזר דון-יחיא, פרופ' יעל ישי, פרופ' משה ליסק

הקורס עורך היכרות עם נושאים עיקריים בחקר הדמוקרטיה בישראל ועם הגותם של חוקרים מרכזיים בתחום המייצגים דיסציפלינות שונות, כגון: מדע המדינה, משפטים, סוציולוגיה והיסטוריה. התכנים הנלמדים בקורס מהווים תשתית לקורסי בחירה מעמיקים יותר, אשר יתמקדו בסוגיות השונות של הדמוקרטיה בישראל.

במהלך הקורס נבחנת הזיקה בין המציאות הישראלית לבין הרעיון הדמוקרטי, תוך הצבעה על דילמות מרכזיות בתחום וזיהוי הגורמים המסבירים את הזיקה הזו. בהקשר זה נדונים מושגים ונושאים כגון: "דמוקרטיה מתגוננת", מעמדה של הדת במדינה, מעמדו של המיעוט הערבי ועוד. היבט אחר שהקורס מבקש לבחון הוא **דפוסי המשכיות ושינוי** מתקופת היישוב ועד זמננו. בהקשר זה עולות שאלות כגון: מהם שורשי הדמוקרטיה בישראל? האם אכן התחוללה מהפכה חוקתית? וכדומה.

נושאי הלימוד

- הממד ההיסטורי-רעיוני: המסורת הפוליטית היהודית; הקונגרסים הציוניים והתנועה הציונית; הדמוקרטיה היישובית.
- הממד המשפטי: סוגיית החוקה; "המהפכה החוקתית"; מעמדו של בג"ץ; זכויות האדם והאזרח.
- הממד הביטחוני: זכויות אדם וביטחון המדינה; הפיקוח האזרחי על מערכת הביטחון; ביטחון ושלטון החוק; צנזורה צבאית; פוליטיקה ודמוקרטיה.
- סוגיית המיעוט הערבי: אפליה או שוויון? רוב ומיעוט – תאוריה ומציאות; הפולמוס סביב המושגים "דמוקרטיה אתנית"; "מדינת כל אזרחיה" ו"יאוטונומיה".
- סוגיית הדת והמדינה: דת ודמוקרטיה ביהדות; חופש הדת וחופש מדת; סוגיית המדינה היהודית והדמוקרטיה.
- דמוקרטיה משברית: משברי שנות השמונים והתשעים של המאה ה-20, עמדות לא דמוקרטיות ועמדות אנטי דמוקרטיות; הקיטוב הפוליטי; דמוקרטיה מתגוננת ושאלת יציבות הדמוקרטיה.
- חומר הלימוד כולל שתי מקראות שאליהן נלווה מודיק למידה שמטרתו לכון את הסטודנטים בקריאת החומר, לקשר בין הנושאים, לפתח חשיבה ביקורתית ולעודד קריאה נוספת.

* במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.

** מי שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים ובאישור מיוחד, להירשם לקורס.

12001 דמוקרטיה – גישה רב-תחומית*

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים.**

פיתוח הקורס: פרופ' תמר הרמן (כתיבה), ד"ר עדית גיל, יובל לבל
יועצים: פרופ' עוז אלמוג, פרופ' אלה בלפר, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' יעל ישי

מטרות הקורס

הנחת היסוד של הקורס היא כי הדמוקרטיה מייצגת תפיסת עולם תרבותית רחבה שבמרכזה זכותם של היחידים להיות שותפים בעיצוב חייהם על היבטיהם השונים. תפיסה בסיסית זו יצרה "אקלים אנושי" שונה לחלוטין מזה ששרר בעידן הטרום-דמוקרטי, וחלחלה, כפי שנראה, גם לסביבות שהן במהותן לא דמוקרטיות, כגון חברות כלכליות, ולתחומים לא-פוליטיים לכאורה, כגון מוסיקה.

קורס רב-מוקדי זה נועד להציג לפני הסטודנטים בתחילת לימודיהם לתואר השני לפחות חלק ממגוון המעשה והמחקר, מעבר לתחום הפוליטי הישיר, שבהם הדמוקרטיה מהווה כיום מסגרת חשיבה רלוונטית.

מבנה הקורס

- פרק 1 הקדמה – על מהות הדמוקרטיה
- פרק 2 הדמוקרטיה כתורת
- פרק 3 מדע, טכנולוגיה ודמוקרטיה
- פרק 4 דת ודמוקרטיה
- פרק 5 כלכלה ודמוקרטיה
- פרק 6 יחסים בין-לאומיים ודמוקרטיה
- פרק 7 סיבה, תכנון סיבתי, ארכיטקטורה ודמוקרטיה
- פרק 8 תקשורת המונים ודמוקרטיה
- פרק 9 חינוך ודמוקרטיה
- פרק 10 מגדר ודמוקרטיה
- פרק 11 דמוקרטיה ואמנות

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על מקראת מאמרים (בעברית ובאנגלית) ועל מודיק למידה המבהיר את הקשר ביניהם.

* במסגרת קורס זה אין אפשרות לכתוב עבודה סמינריונית.

** מי שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים ובאישור מיוחד, להירשם לקורס.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

12003 דמוקרטיה ודמוקרטיזציה*

3 נקודות זכות

מגמה: חברה ופוליטיקה

שיוך נוסף: מינהל עסקים / מינהל ומדיניות ציבורית

◀ תנאי קבלה: לתלמידי התכנית "לימודי דמוקרטיה" שניים מבין הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנוט-זמננו**, וכן פטור ממטלות ביבילוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג "אלף" ובמאגרי מידע. לתלמידי התכנית "מינהל עסקים" הקורסים **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי ודיני תאגידים למנהלים**.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילנה קופמן

יועצים: פרופ' עמונאל גוטמן, פרופ' אילן גרילסהמר, פרופ' תמר הרמן, פרופ' ברוך זיסר, פרופ' פנחס מדינג

בסוף המאה ה-20 התמוטטו המשטרים הקומוניסטיים באירופה, וגל מקיף של ליברליזציה ודמוקרטיזציה שטף מדינות רבות. יש הרואים בזאת את ניצחונו ההיסטורי והאידיאולוגי של הליברליזם ואת קץ המאבקים האידיאולוגיים, אך יש המצביעים על האתגרים החיצוניים והפנימיים לסדר העולמי ולציבותם של המשטרים הדמוקרטיים בעולם המקוטב והמפוצל אתנית, כלכלית ודתית. מטרת הקורס לחשוף את הסטודנטים לשאלות המחקר, לספרות האקדמית ולכתיבה המדעית הקיימת בנושאים אלה.

נושאי הלימוד

- התנאים להיווצרות המודל הדמוקרטי: גישה היסטורית, גישה חברתית-כלכלית, גישת הרעיון המדיני.
- תרבות פוליטית ודמוקרטיה: לגיטימיות ואפקטיביות, קונסנסוס לאומי, פלורליזם חברתי ופוליטי. השפעת המערכת המפלגתית יוחסי אליטות על יציבות משטרים דמוקרטיים; המודל הקונסוציונלי.
- קריסת משטרים דמוקרטיים במדינות מתועשות (רפובליקת ויימר) וכישלון הדמוקרטיה במדינות הפוסט-קולוניאליות (אפריקה והמזרח התיכון).
- הגורמים והתנאים לדמוקרטיזציה ולליברליזציה; מאפייני תהליך המעבר, חשיבותה של חברה אזרחית והשפעת תהליך הגלובליזציה.

הלימוד בקורס מבוסס על שתי מקראות מאמרים, בעברית ובאנגלית, ועל מדריך למידה.

* מי שלמד את הקורס **תנאים לצמיחת משטרים דמוקרטיים ולהתמוטטותם** (10325) בתואר ראשון, אינו יכול ללמוד קורס זה, ובמקומו עליו ללמוד את הקורס **השתתפות פוליטית במשטרים דמוקרטיים** (12004) כקורס חובה במגמה. אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כך. לתלמידי התכנית במינהל עסקים לא תתאפשר כתיבת עבודה סמינריונית בקורס זה.

12004 השתתפות פוליטית במשטרים דמוקרטיים*

3 נקודות זכות

מגמה: חברה ופוליטיקה

◀ תנאי קבלה: הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנוט-זמננו**, אחד מהקורסים **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה**, וכן פטור ממטלות ביבילוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' משה מאור
יועצים: פרופ' תמר הרמן, פרופ' אורן יפתחאל, פרופ' דן כספי, פרופ' שמואל ליימן-וילציג, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' ברוך קימרלינג, ד"ר אבנר הלפרן

מטרות הקורס

- הצגת דפוסי השתתפות פוליטית בבריטניה, בצרפת, בגרמניה, באיחוד האירופי, בארצות-הברית, ביפן ובהודו.
- ירידה לשורשיהם של גורמים מבניים וחברתיים במדינות, המשפיעים על אופיה של ההשתתפות הפוליטית.
- הארת ההשלכות של השתתפות פוליטית נמוכה.
- בחינת הנסיבות שבהן ניתן לזהות מעבר לצורות אלימות של השתתפות פוליטית ודרכי הפעולה לנטרולן.
- עמידה על נקודות השוני והדמיון בין דפוסי השתתפות פוליטית במדינות דמוקרטיות.
- בדיקת מידת האפקטיביות של דרכי הפתרון המוצעות להגדלת שיעור ההשתתפות הפוליטית.

חומר הלימוד כולל מקראה המלווה במדריך למידה שבו ארבעה חלקים, כדלקמן:

- בסיס תאורטי** – הצגת הבעיות השונות הקשורות לשאלת ההשתתפות הפוליטית ובחינתן מההיבט הפוליטיבי ומההיבט הביקורתי.
- דפוסי השתתפות פוליטית** – שרטוט הדפוסי השונים של ההשתתפות, כגון: הצבעה בבחירות, חברות במפלגות, התנדבות אזרחית ואלימות פוליטית.
- הסיבות לאי-הצבעה לאי-השתתפות** – בחינת גורמים המונעים מעורבות פוליטית, כמו משברי אמון ותחושות של אי-שביעות רצון מהמערכת הפוליטית; נקודות מבט שונות להסבר הימנעות מהשתתפות בבחירות.
- השלכות ודרכי פתרון** – הצגת התוצאות השונות הנובעות מתהליכים של השתתפות פוליטית או הימנעות ממנה, ודרכים אפשריות להגברת ההשתתפות.

* הקורס יעשה כקורס חובה במסלול חברה ופוליטיקה לבוגרי האוניברסיטה הפתוחה שלמדו את הקורס **תנאים לצמיחת משטרים דמוקרטיים ולהתמוטטותם** (10325).

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כך.

12005 ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות*

3 נקודות זכות

מגמה: היסטוריה של הדמוקרטיה; תקשורת ותרבות

◀ תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנוט-זמננו**, וכן פטור ממטלות ביבילוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר גל גרזון (כתיבה), פרופ' מיכאל פרידן (אחראי אקדמי)
יועצים: פרופ' אבנר דה-שליט, פרופ' רפי כהן-אלמגור, ד"ר דן אבנן, ד"ר דנה אריאלי-הורוביץ

נושא הקורס הוא עולם המונחים הליברלי שמושגי השגורים, כגון חירות, זכויות וקדמה, משמשים להצדקת עמדות פוליטיות בדמוקרטיות מתפקדות. הקורס סוקר את הפרשנויות ההיסטוריות השונות על שפה ליברלית זו, כפי שבאו לידי ביטוי בכתביהם של מחברים פוליטיים מן ההשכלה ועד לסוף המאה ה-20. באמצעות קריאת פרקים מחיבורים ראשוניים אלה יישאלו שאלות באשר לצמתיים שחצה הליברליזם במהלך התפתחותו, ולגבי מה שמחבר בין ענפיו השונים ומה שמפריד ביניהם.

נושאי הלימוד

- ליברליזם במאה ה-18 ובמאה ה-19.** בתקופה זו הונחו היסודות לשפה הליברלית ולמונחים המשמשים בה. נושאי הדיון הם: זכויות, חירות והפרדת רשויות – לוק ומונטסקייה
- ליברליזם במאה ה-20.** הדיון מתמקד במתחים השונים שבין הליברליזם הפרוגרסיבי והסוציאל-דמוקרטי, לבין הליברליזם הקלאסי הרואה בשוק ובמסחר את האזורים העיקריים שעליהם צריכה המדינה להגן. נושאי הדיון הם: רוויזיה של אידיאולוגיות מוכרות – אדוארד ברנשטיין ולאונרד הובהאוס
- נאו-ליברליזם** – ישעיהו ברלין ופרידריך האייק
- ליברליזם של רווחה** – ג'ון רולס ורונלד דוורקין
- ביקורות על הליברליזם.** דיון בתפיסות הגותיות ופוליטיות שמחן ניתן לקעקע את אמיתות היסוד הליברליות. נושאי הדיון הם: רצון הכול – ז'אן ז'אק רוסו
- עריצות השוק והמסחר** – קרל מרקס
- הרצון לעוצמה** – פרידריך ניטשה
- חירות ומלחמה** – קרל שמיט
- קהילה** – מייקל סנדל
- מגדר** – קרול פייטמן

הלימוד מבוסס על ספר הקורס, מקראה הכוללת טקסטים מקוריים בעברית ובאנגלית ומאמרים נלווים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כך.

12012 אפריקה בין דמוקרטיה ודיקטטורה*

3 נקודות זכות
מגמה: חברה ופוליטיקה

4 תנאי קבלה: הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, אחד מהקורסים **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה**, **סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב**, **ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות**, **מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה**, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' יקותיאל גרשוני, פרופ' נעמי חזן, פרופ' מרדכי תמרקין, ד"ר אירית בק, ד"ר גליה צבר

מטרות הקורס

כחמישים שנה עברו מאז יציאתן של מדינות אפריקה לעצמאות, והן עדיין מתחבטות בסוגיות יסוד כמו גבולות, זהות לאומית וכללי משחק פוליטיים. בניגוד למדינות ותיקות ומבוססות באזורים אחרים בעולם, עצם הישרדותן של מדינות אפריקה, מוטלת בספק. הקורס עוקב אחר מדינות אפריקה, המטלטלות בין דמוקרטיה לדיקטטורה, במאמציהן לבסס את קיומן ולגבש דפוסי משטר המתאימים לנסיבות הקמתן הייחודיות ולשלל בעיותיהן, הפנימיות והחיצוניות.

מדינות רבות באפריקה עברו שני ניסיונות דמוקרטיזציה – עם שחרורן משלטון קולוניאלי בשנות השישים, ושוב בעשור האחרון של המאה ה-20. מדוע כשל הניסיון הראשון לכוון משטרים דמוקרטיים ואילו סוגי משטרים קמו על חורבותיהם? לנוכח בעיותיהן הקשות והמורשת השלטונית האוטוריטרית, איך נכון להבין את גל הדמוקרטיזציה הנוכחי? באיזו מידה הוא ביטוי לתכתיבים חיצוניים, או שהוא פרי של לחצים פנימיים "מלמטה"?

נושאי הלימוד

- **משבר המדינה האפריקנית**
- **המורשת האוטוריטרית של המשטרים באפריקה**
- **הסיבות לתהליכי הליברליזציה והדמוקרטיזציה**
- **היחסים המעוררים בין המדינה לחברה האזרחית**
- **אתניות ודמוקרטיזציה – בין סיכוי לסכנה**
- **מעורבות בין-לאומית בתהליכי דמוקרטיזציה – נכס או נטל?**
- **זרכה המפותלת של הדמוקרטיה באפריקה – מבט מתחילת המאה ה-21**
- **הדמוקרטיה באפריקה – האם פתרון או בעיה (או חלק ממנה)?**

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים, חלקם מאמרי חובה וחלקם מאמרי רשות שנועדו להעשרה ולסיוע בגיבוש העבודות בקורס.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

12007 מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה בחברה דמוקרטית*

3 נקודות זכות
מגמה: חינוך ואזרחות

4 תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר דן גיבתון (כתיבה)
אחראי אקדמי: פרופ' דניאל ברטל
יועצים: פרופ' אורית איכילוב, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר נמרוד אלוני, ד"ר רונית בוגלר, אוקי מרושק

הקורס נועד לתרום להבנת הקשר בין דמוקרטיה וחינוך, ולהבהיר את הקשר שבין ערכים, מבנים והליכים דמוקרטיים לחינוך. הקורס מנסה לבחון את תרומתו של בית הספר, על תפקידיו, תכניו ומבנהו, לחינוכם של תלמידים בחברה דמוקרטית. בקורס נבחנות גישות שונות של חינוך לדמוקרטיה במערכת החינוך (בתי ספר דמוקרטיים, חינוך פוליטי, חינוך לסובלנות ולשלום, ידע אזרחי). בחינת החינוך לדמוקרטיה בחברה הישראלית משמשת מוקד מרכזי של הקורס: מהי משמעותו של חינוך לדמוקרטיה במדינת לאום הנעה מ"כור ההיתוך" לחברה רב-תרבותית. בקורס נבחנות גישות תאורטיות שונות לשאלות אלה, כמו גם סקירה אמפירית של תכניות לימודים ושל בתי ספר שעניינם החינוך לדמוקרטיה.

נושאי הלימוד

- **דמוקרטיה כמערכת ערכים ושיח**
- **החינוך בחברה דמוקרטית**
- **בית הספר בחברה דמוקרטית**
- **חינוך לדמוקרטיה – המקרה הישראלי**

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, מקראת ומאמרים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

12006 סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב*

3 נקודות זכות
מגמה: היסטוריה של הדמוקרטיה

4 תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה גלבול, ד"ר אבנר הלפרן, ד"ר יאיר זלטנרייך
אחראי אקדמי: פרופ' בנימין נויברגר
יועצים: פרופ' אלה בלפר, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' שלמה זנד, פרופ' ברוך קימרלינג, פרופ' ברוך קני-פז, פרופ' יוסי שיין

הקורס מציג רקע היסטורי להתפתחותם של משטרים דמוקרטיים בעולם המערבי. הדיון בקורס מקיף את התקופה המתחילה במהפכה האנגלית, ממשיך בזו האמריקנית והצרפתית, ומסתיים בפרוץ מלחמת העולם הראשונה. הקורס בוחן נושאים כגון: השפעת הלאומיות, הליברליזם, הסוציאליזם, התיעוש והמודרניזציה, תהליכי פוליטיזציה, תנועות המון ויצירת חברה אזרחית על התפתחות הדמוקרטיה במערב. כן נבדקת השפעת גורמי הזמן והסביבה על התפתחות הדמוקרטיה. הקורס מתרכז בעיקר בשלוש סביבות חקר: אנגליה, ארצות-הברית וצרפת, ולצדן גרמניה שבה התבססה הדמוקרטיה רק לאחר מלחמת העולם השנייה.

הקורס עוסק, בין השאר, בשאלות האלה:

- עד כמה ניתן למצוא בתקופה הטרנס-מודרנית שורשים של המשטרים הדמוקרטיים המודרניים.
- המהפכות שעיצבו את פני הדמוקרטיה המודרנית.
- התפתחות מבנית של הדמוקרטיה (מוסדות שלטוניים, חוקות).
- התפתחות דינמיקות דמוקרטיות (בחירות, חשתתפות הציבור, ומהן הסיבות האפשריות לשוני בתהליכים ובתוצאות).
- הגורמים שהקלו או הקשו על התפתחותם של משטרים דמוקרטיים במקומות שונים ובתקופות שונות.
- יחסי הגומלין בין התפתחות המשטר הדמוקרטי וקבוצות חברתיות שהודרו ממנו (נשים, שחורים, חסרי-רכוש).
- התפתחות המושג 'אזרחות מודרנית'.
- מה הוביל את השינוי הפוליטי?
- הקשר בין המהפכה התעשייתית למהפכה הפוליטית.

חומר הלימוד כולל מקראה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

12013 דת ומדינה: היבטים פילוסופיים*

3 נקודות זכות
מגמה: תקשורת ותרבות

4 תנאי קבלה: שלושת הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, אחד מהקורסים **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה**, **סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב**, **ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות**, **מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה**, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: **הקורס ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות**.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב (כתיבה); משה שפרבר (עריכה)

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים הבנה של משנות הפילוסופיה המדינית בת-זמננו, כדי להאיר באמצעותן את בעיית היחסים בין הדת והמדינה. כמו כן, הקורס מתרגל קריאת חומר פילוסופי עכשווי. הקורס מתמקד בארבעה כיווני מחשבה:

1. הליברליזם המדיני של רולס "המאחר"
2. הקהילתנות (קומוניטריאניזם)
3. הליברליזם השלמותני של יוסף רו
4. הגישה הרב-תרבותית

הכוונה היא, אפוא, לערוך היכרות כללית עם כיווני מחשבה כלליים אלה, ולראות מה ניתן ללמוד מהם על שאלת יחסי דת-מדינה. כן תופנה תשומת הלב למושג הסובלנות, ויידון הקשר בינו לבין מושגי כבוד האדם והאוטונומיה כערכי יסוד במסורת הפילוסופית הליברלית. הקורס כמעט שאינו עוסק בפילוסופיה יהודית.

נושאי הלימוד

- **אפינון של דת**
- **פולריזם מסוגים שונים**
- **פשרה והשתקה**
- **עקרון ההזדמנות השווה, בעיית הפיצוי על נחיתות שרירותית ומקומה של הדת בשיקולי צדק**
- **תורת האמנה המדומה (ההיפותטית) של רולס וסקלן**
- **השיקול לטובת חופש הדת והמצפון אצל רולס**
- **ניטרליות המדינה והפרדת הדת מהמדינה**
- **מושג ההנמקה הציבורית (public reason)**
- **הביקורת הקהילתנית על רולס**
- **שלמותנות (פרפקציוניזם) אצל אריסטו והרמב"ם**
- **אידיאל האוטונומיה האישית (על-פי קאנט, מיל ורוז)**
- **ליברליזם שלמותני אצל רו**
- **מושגי הסובלנות וכבוד האדם**
- **אוטונומיה, סובלנות, כבוד האדם והדת**
- **נקודת הראות הרב-תרבותית והשתמעויותיה לגבי הזכויות של מיעוטים דתיים**

חומר הלימוד כולל ספר קורס, מקראה, מדרוך למידה.

* מי שלמד את הקורס **דת ומדינה: היבטים פילוסופיים (10555)** בתואר ראשון, אינו יכול ללמוד קורס זה.

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

12015 הסוציאל-דמוקרטיה במערב אירופה 1875-2000*

3 נקודות זכות
מגמות: היסטוריה של הדמוקרטיה; חברה ופוליטיקה

4 תנאי קבלה: שלושת הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, אחד מהקורסים **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה**, **סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב**, **ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות**, **מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה**, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: **הקורס ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות**.

פיתוח הקורס: ד"ר אבנר הלפרן, ד"ר עדית גיל אחראי **אקדמי:** פרופ' אברהם יסעור **יועצים:** פרופ' אלה בלפר, פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר דן אבנון, ד"ר גל גרזון

הקורס עוסק בהיבטים האידיאולוגיים, הפוליטיים והתרבותיים של הסוציאל-דמוקרטיה במערב-אירופה בשנים 1875-2000. הוא מתמקד בתנועות הסוציאל-דמוקרטיות של גרמניה, צרפת, בריטניה ושבדיה, ובוחר את עקרונות הסוציאל-דמוקרטיה ואת התפתחותה הארגונית, האידיאולוגית והפוליטית.

הקורס סוקר את התפתחות המפלגות הסוציאל-דמוקרטיות כמפלגות המון מודרניות במפנה המאה ה-20, את הפיכתן למפלגות דומיננטיות במדינותיהן בין שתי מלחמות העולם על חשבון המפלגות הליברליות ואת תרומתן להקמת "מדינת הרווחה". הקורס דן גם בסיבות ובמאפייני המשבר הפוליטי של מפלגות אלה בשנות השמונים ומרבית שנות התשעים ובוחר את הפתרונות הפוליטיים למשבר זה ואת מחירם האידיאולוגי.

נושאי הלימוד

- **התהוות המפלגות הסוציאל-דמוקרטיות:** גישות תאורטיות; ההתפתחות הפוליטית
- **האידיאולוגיה של הסוציאל-דמוקרטיה:** ההתפתחות הרעיונית של הסוציאל-דמוקרטיה מן הסוציאליזם; סוציאל-דמוקרטיה ולאומיות
- **התקופה שבה שתי מלחמות העולם:** הסוציאל-דמוקרטיה ברפובליקת ויימר והסוציאליסטים בספרד
- **מדינת הרווחה:** עקרונות מדינת הרווחה, התפתחותה ומאפייניה בתחום החינוך, הבריאות והמיסוי
- **אתגרי הנאו-ליברליזם:** הסוציאל-דמוקרטיה והאיחוד האירופי; הסוציאל-דמוקרטיה והפרטה
- **אתגרי הגלובליזציה:** הפגיעה במדינת הרווחה; 'הדרך השלישית'; הסוציאל-דמוקרטיה וסוגיית ההגירה

חומר הלימוד כולל מקראה ובה 32 מאמרים.

12016 דמוקרטיה וביטחון לאומי*

3 נקודות זכות
מגמה: חברה ופוליטיקה

4 תנאי קבלה: הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, אחד מהקורסים **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה**, **סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב**, **ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות**, **מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה**, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילן בן-עמי, ד"ר אריאלה גרוס-רופא **יועצים:** פרופ' עמנואל גוטמן, פרופ' משה ליסק, פרופ' אפרים ענבר, ד"ר מנחם הופנונג, ד"ר עמי פדחצור

בקורס זה נדונה הבעייתיות בהקשרים השונים שבין הביטחון והדמוקרטיה. הקורס מתמקד במדינת ישראל הנמצאת עשרות שנים במצבי חירום ומלחמה, אך הסוגיה נדונה גם במסגרת מדינות דמוקרטיות אחרות בעולם. בין השאלות והסוגיות הנדונות בקורס: האם אפשר לקיים דמוקרטיה תקינה במצב מלחמה או שמדינה במצב מלחמה דינה להיות מדינת קסרקטין; באיזו מידה פוגעת בולטות הביטחון בנורמות ובתהליכים דמוקרטיים; האם חקיקת חירום מתיישבת עם עקרונות הדמוקרטיה; כמו כן, נדונות סוגיות הפיקוח האזרחי על הצבא ושירותי הביטחון; חופש הביטוי והזכות לדעת במצור ובמלחמה; חופש המצפון ושאלת הציות לחוק; זכויות אדם במצבי מלחמה ובמאבק בטרור; המשפט הבין-לאומי וזכויות האדם; מדיניות הביטחון ומדיניות העמימות הגרעינית.

נושאי הלימוד

- **דמוקרטיה וביטחון במדינות בעולם**
- **צבא ודמוקרטיה**
- **ביטחון ושלטון החוק**
- **ציות לחוק וחופש המצפון**
- **צנזורה וחופש הביטוי**
- **המיעוט הערבי**
- **השטחים והדמוקרטיה הישראלית**
- **קביעת מדיניות בענייני שלום, ביטחון ומלחמה**
- **הדמוקרטיות המערביות והלחימה בטרור**
- **מדיניות העמימות הגרעינית**

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל שתי מקראות ובהן מאמרים ופרקים מהמחקר על ישראל ועל מדינות דמוקרטיות אחרות, קובץ שיקור ראשוניים ובו: פסיקות בג"ץ, חוקים, תקנות והסכמים; מדרוך למידה המכוון את הסטודנטים בלימוד המקורות הראשוניים והספרות המשנית.

* מי שלמד את הקורס **דמוקרטיה וביטחון לאומי בישראל (10509)** בתואר ראשון, אינו יכול ללמוד קורס זה.

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

12019 מכאוב הדעת – סוגיות בהוראת השואה והג'נוסייד בישראל ובעולם*

3 נקודות זכות**
מגמה: חינוך ואזרחות
שינוי נוסף: חינוך
 תנאי קבלה: לתלמידי התכנית לימודי דמוקרטיה: הקורסים **דמוקרטיה: גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל: סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו, אחד מהקורסים דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. לתלמידי התכנית לתואר שני בחינוך: קבלה לתואר שני בחינוך.**

פיתוח הקורס: פרופ' יאיר אורון, נטע לב טוב; רות רמות (עריכה)
יועצים: פרופ' דוד זיסנוון, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר אילן גור-זאב, ד"ר אריאל הורוביץ

מטרות הקורס

הקורס מבקש לדון בשאלה מה ממכלול התהיות והמצוקות המתעוררות בעקבות השואה מועלה, נדון ונלמד במערכת החינוך הישראלית, ומהם הלחצים והמשמעות שהיא מבקשת להבליט. כמו כן, מבקש הקורס לבחון כיצד רואה מערכת החינוך הישראלית את הלחצים המתבקשים מן השואה, ומהי החשיבות היחסית שהיא מעניקה להם. בקורס תיבחן גם השאלה באיזו מידה אמנם משפיעה מערכת החינוך על עמדותיהם של הצעירים הישראלים. בהקשר זה ינסו הסטודנטים לבחון מהו השוני בהוראת השואה במגזרים השונים של מערכת החינוך הישראלית: המגזר הממלכתי, המגזר הממלכתי-דתי, המגזר העצמאי והמגזר הערבי. הקורס גם בוחן כיצד מקרי ג'נוסייד של עמים אחרים נלמדים בעולם, ומדוע אין הם נלמדים בישראל.

פרקי הלימוד

- פרק 1 תגובה הגותית ותיאולוגית לשואה
- פרק 2 עיצוב זיכרון השואה
- פרק 3 לימודי השואה בישראל במרוצת השנים – תהליכים היסטוריים
- פרק 4 על הוראת השואה בישראל – היבטים דידקטיים
- פרק 5 תכניות לימודים בישראל
- פרק 6 יום הזיכרון לשואה ולגבורה
- פרק 7 מסעות הנוער לפולין
- פרק 8 הערבים והשואה
- פרק 9 עמדות בני נוער ישראלים כלפי השואה
- פרק 10 על הוראת השואה בעולם
- פרק 11 הוראת הג'נוסייד

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס ומקראה בת שני חלקים.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.
 לקורס זה קיימת גרסה בשפה הרוסית (42302). תיאור הקורס ברוסית מופיע באתר האוניברסיטה הפתוחה בשפה הרוסית. כתובת האתר: <http://www-r.openu.ac.il/>

** סטודנט לא יוכל לקבל יותר מ-6 נקודות זכות עבור הקורס **מכאוב הדעת – סוגיות בהוראת השואה והג'נוסייד בישראל ובעולם** בשפות השונות. פרטים מלאים בפרק 19 בידעון – קורסים חופפים.

12018 שביתה והשבתה בראי הדמוקרטיה*

3 נקודות זכות
מגמה: חברה ופוליטיקה
שינוי נוסף: מינהל עסקים / מינהל ומדיניות ציבורית

תנאי קבלה: לתלמידי התכנית "לימודי דמוקרטיה: שלושת הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו, אחד מהקורסים דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. לתלמידי התכנית "מינהל עסקים": **חקר ביצועים, חשבונאות למנהלים, שיווק, ניהול והתנהגות ארגונית, ניהול פיננסי ודיני תאגידים למנהלים.****

פיתוח הקורס: פרופ' רות בן-ישראל, טובה צורף (עריכה)

יועצים: השופט ס' אדלר, פרופ' ה' בר-מור, פרופ' א' גלין, ד"ר א' בר-חיים, ד"ר א' גבע

מטרות הקורס

- א. להקנות ידע בסיסי הנוגע למהותן של זכות השביתה ושל זכות ההשבתה מהצד האחד, ולחשיבות שיש להכרה המשפטית במוסדות אלה לקיום משטר דמוקרטי מהצד האחר.
- ב. להקנות ידע שיאפשר להתמודד עם חומר משפטי מובהק, ישראלי ובין-לאומי.
- ג. לאפשר כושר התמצאות בקריאת טקסטים משפטיים, בעיקר פסקי דין וחקיקה, שבמסגרתם נקבעים גבולות המשטר הדמוקרטי בכל הקשור לזכות השביתה וההשבתה.
- ד. להכיר את הגישות הרווחות כיום באשר לגבולות השימוש בזכות השביתה וההשבתה במשטר דמוקרטי.
- ה. לדון ביחסי הגומלין שבין ההכרה בזכות השביתה וההשבתה כזכויות אדם אוניברסליות לבין ההכרה בזכויות אלה כזכויות יסוד חוקתיות במשטר דמוקרטי.

פרקי הלימוד

- פרק 1 מעמד השביתה וההשבתה כזכויות יסוד חוקתיות
- פרק 2 השביתה: מישור הפעולה
- פרק 3 השביתה: סוג הפעולה
- פרק 4 השביתה: מטרות הפעולה
- פרק 5 השביתה: הגבלות ואיסורים
- פרק 6 ההשבתה: מעמדה והגדרתה

חומר הלימוד

- א. מקראה הכוללת פסקי דין של בית המשפט העליון ושל בית הדין לעבודה, אמנות בין-לאומיות, חקיקה וקטעים נבחרים של מאמרים מכתיבי עת או מספרים משפטיים;
- ב. מדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

לתלמידי התכנית במינהל עסקים לא תתאפשר כתיבת עבודה סמינריונית בקורס זה.

12017 השאלה הלאומית בבריה"מ ובמדינות חבר העמים לאחר התפרקותה של בריה"מ, 1917 - 1991*

3 נקודות זכות
מגמה: היסטוריה של הדמוקרטיה

תנאי קבלה: הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו, אחד מהקורסים דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.**

פיתוח הקורס: פרופ' יעקב רואי, סופי קוצר, קטרין קרייזגור; טובה צורף, רד זילבר-רוד (עריכה)

יועצים: פרופ' גליה גולן, פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' טד פרידגוט, פרופ' יונתן פרנקל

הקורס דן בהתפתחות מדיניות המשטר הסובייטי כלפי השאלה הלאומית בתחומי ברית-המועצות וכלפי העמים הרבים שחיו בתוכה. הוא מתייחס גם להיבטים השונים של השאלה הלאומית באותה מדינה ופניהם הרבים של היחסים בין השלטון המרכזי לבין הפריפריה, בין מוסקבה לבין הרפובליקות השונות במסגרת הברית ושאר האזורים המאוכלסים במיעוטים לאומיים. הקורס מתאר את ניסיונות המשטר לפתור את הבעיה ברמה התאורטית והמעשית כאחת, את הפערים בין המישור ההצהרתי לבין הקו הננקט בפועל, את המוטטלת בין ויתורים וקשיחות, ולבסוף את הכישלון הכולל עת גברו המתחים ועלו מעל פני השטח. כן סוקר הקורס את המאמצים של עמי ברית-המועצות לממש את מאווייהם וזכויותיהם בתקופות השונות שבין 1917 ל-1991, את תחושת התסכול הגוברת של התנועות הלאומיות למיניהן, ולבסוף את ההידרדרות של עבר שבר מוחלט והתפרקותה של ברית-המועצות – תהליך שבו הנושא הלאומי מילא תפקיד נכבד למדי.

פרקי הלימוד

- פרק 1 מבוא: מהם לאום ולאומיות?
- פרק 2 האידיאולוגיה המרקסיסטית-לניניסטית על הבעיה הלאומית
- פרק 3 המבנה הפדרלי של ברית-המועצות
- פרק 4 מדיניות הלאומים של השלטון הסובייטי – הלכה למעשה
- פרק 5 פניה הכלכליים, הדמוגרפיים והאקולוגיים של השאלה הלאומית
- פרק 6 התהוות והתפתחותן של קבוצות אופוזיציה בקרב הלאומים
- פרק 7 התפתחותם של זרמים לאומיים, מגמות ותנועות לאומיות בברית-המועצות
- פרק 8 תרומת הבעיה הלאומית להתפוררותה של ברית-המועצות
- פרק 9 השאלה הלאומית בחבר המדינות לאחר התפרקותה של ברית-המועצות

* מי שלמד את הקורס **השאלה הלאומית בבריה"מ, 1917-1991** (10504) בתואר ראשון, אינו יכול ללמוד קורס זה.

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

12021 דמוקרטיה ודמוקרטיזציה בעולם הערבי*

3 נקודות זכות
מגמה: חברה ופוליטיקה

4 תנאי קבלה: הקורסים דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו, אחד מהקורסים דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' אלכסנדר בליי (כתיבה), אבי שבת, ורד זילבר-ורוד (עריכה)
יועצים: פרופ' חגי ארליך, פרופ' גבריאל בן-דור

בשנים האחרונות עוברות אחדות ממדינות ערב תמורות מפליגות בנושא הגישה למונח דמוקרטיה על מרכיביו הרבים והמגוונים. הקורס יעסוק בניחות מגמות היסטוריות ואקטואליות באחדים ממרכיבי הדמוקרטיה בארצות ערב, הן ברמה הרעיונית והן ברמה המעשית. ייבדקו ההשלכות של התמורות על התפקוד המדיני השוטף, ברמת מקבלי ההחלטות וברמת האופוזיציה, וכן על זכות הפרט לייצוג, להשתתפות ולשורה של חירויות.

נושאי הלימוד

גישות לחקר הדמוקרטיזציה במזרח התיכון; גישות באסלאם ביחס לעקרונות הדמוקרטיה; מלחמת המפרץ כמעודדת תהליכי דמוקרטיזציה; מכושלים נוכח תהליכים של דמוקרטיה; התפתחות עקרון הייצוג; התפתחות מושגי הבחירות וחוקי הבחירות במזרח התיכון; התפתחות מערכות המשפט והאכיפה במזרח התיכון; התייחסות מדינות ערב למושגי דמוקרטיה וזכויות אדם; מושג החוקה; גיבוש תפיסות דמוקרטיות כתוצאה ממאבק עם האסלאם הקיצוני; ארגונים בלתי ממשלתיים, ארגוני אופוזיציה וזכויות אדם בארצות ערב.

חומר הלימוד

- מקראה המשקפת את נושאי הלימוד, ובכללם: המרכיב ההיסטורי, הפוליטי, המשפטי וחירויות הפרט, סוגיית המיעוטים וזכויותיהם, ארגוני אופוזיציה וזכויות אדם בארצות ערב, ושאלת הצנזורה על אמצעי התקשורת
- מדריך למידה

12022 התהוותם של פרלמנטים בימי הביניים*

3 נקודות זכות
מגמה: היסטוריה של הדמוקרטיה

4 תנאי קבלה: הקורסים דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו, אחד מהקורסים דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' סופיה מנשה (כתיבה); תלמה מוקדי (עריכה)
יועצים: פרופ' אריה גראבויס, ד"ר יהודית ברונטשין, ד"ר אלכסנדר קדר

אין חולקים על כך כי התהוותה של השיטה הפרלמנטרית היא אחד ההיבטים החשובים בתרבות הפוליטית של המערב. מהזווית ההיסטורית, מהווה עליית הפרלמנטריות מפגש נדיר בין מוסדות ייצוגיים חדשים שהם בו-זמנית בעלי שורשים במסורות הרומית, הגרמנית והפאודלית. מלבד חשיבותו הייחודית, תהליך עלייתם של המוסדות הייצוגיים הוא נקודת תצפית אידיאלית להבנת המשטרים הדמוקרטיים בני-זמננו.

לקראת שנת 1300 ניתן להצביע על נקודת מפנה בתולדות המערב עם היווצרותם של משטרים קונסטיטוציוניים הנשענים על ההכרה ב**שליט הכפוף לחוק**. רעיון זה, שהיה מעורפל בראשיתו והתגבש בהדרגה לאורך המאה ה-14, הוביל להתפתחותם של מוסדות ייצוגיים: הפרלמנט באנגליה, אספת שלוש המעמדות בצרפת, וה-cortes בממלכות קסטיליה וליאון.

הקורס יעסוק בהתפתחויות אלו, תוך הבחנה ברורה בין הממד הרעיוני להיבט הפוליטי. ייבחנו התהליכים הייחודיים לאנגליה, לצרפת ולקסטיליה וליאון. בכל אחד מהמקרים האלו תיבדק הזיקה שבין התפתחות המוסדות הייצוגיים לבין התהליכים הפוליטיים הכלכליים והחברתיים שהאיצו או האטו את גיבושם. כל זאת, תוך השוואה מתמדת בין אידיאלולוגיה ופוליטיקה.

פרקי הלימוד

- פרק 1 מבוא
- פרק 2 קורפורציות ושדרות באירופה בימי הביניים
- פרק 3 עקרונות ההתייעצות וההסכמה
- פרק 4 יישום רעיון הייצוג הלכה למעשה
- פרק 5 התהוותם של פרלמנטים – גישות במחקר
- פרק 6 התפתחות הפרלמנט באנגליה
- פרק 7 התפתחות ה-cortes בקסטיליה וליאון
- פרק 8 התפתחות אספת השדרות בממלכת צרפת

חומר הלימוד כולל ספר קורס ומקראה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

12023 הפוליס: משטרים, חילופי משטרים ומהפכות*

3 נקודות זכות
מגמה: היסטוריה של הדמוקרטיה

4 תנאי קבלה: הקורסים דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו, אחד מהקורסים דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' ישראל שצמן, טל פירשט; ישראל רונן (עריכה)

הקורס עוסק בגישות הפוליטיות והחברתיות שנקראו 'פוליס' על-ידי היוונים. ישות זו הופיעה במאה השמינית לפנה"ס והתקיימה, באופנים שונים ומהותיים, עד התקופה הביזנטית. תחום הדיון משתרע מן התקופה הארכאית עד התקופה ההלניסטית, אך מתרכז במאות ה-6 עד ה-4 לפנה"ס. הקורס עוסק בכינונם של המשטרים השונים שנהגו בפוליס, ובביטולם, תוך בחינת האירועים שהתרחשו ועיון בהגות הספרותית והעיונית על התופעות אלה. מבחינת המקורות וטיבם אפשרי דיון פרטי רק במקרה של אתונה. דיון בתולדות המשטר באתונה כולל גם בחינה יסודית של משטר הדמוקרטיה בפוליס. עם זאת, קיים מידע חלקי לגבי הרבה פוליס אחרות, המאפשר דיון מבוקר וכולל במאפייני הפוליס ובמהותה, במשטרים ובתופעות חילופי משטרים ומהפכות.

מטרות הקורס

- להבין את המאפיינים, הארגון, והמהות של הפוליס ולהכיר אחדות מן הגישות והדעות בעניינים אלה;
- ללמוד את תולדות המשטר באתונה מראשיתה ועד המאה ה-4 לפנה"ס: המוסדות, ההתפתחויות, חילופי משטר ומהפכות;
- להכיר ולבחון את הדעות והחשיבה של **העתיקים** על סוגי משטרים וחילופי משטרים, במיוחד התאוריות של אפלטון ואריסטו;
- להכיר ולבחון את תופעת המהפכה (stasis) בפוליס (הסיבות, המטרות, המאפיינים והטיפולוגיה) ואת ניתוחם של העתיקים, במיוחד תוקידידס, לתופעה זאת;
- להכיר תאוריות מודרניות אחדות על מהפכה/מלחמה פנימית וחילופי משטרים וזיקתן להיסטוריה של תופעות אלה בעולם היווני ולחשיבתם של אפלטון ואריסטו.

הקורס כולל מקורות עתיקים בתרגום לעברית ולאנגלית, ספרות מחקר מודרנית בעברית ובאנגלית, וכן מדריך למידה.

פרקי הלימוד

- פרק א הפוליס: התחלות, מאפיינים, מהות ושינויים
- פרק ב תולדות המשטר האתונאי
- פרק ג משטרים וחילופי משטרים
- פרק ד סטאסיס, מהפכה ומלחמה פנימית

* מי שלמד את הקורס **חילופי משטרים ביוון הקלאסית** (10306) בתואר ראשון, אינו יכול ללמוד קורס זה.

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

12027 התאטרון הישראלי – תהליכי דמוקרטיזציה בחברה הישראלית*

3 נקודות זכות
מגמה: תקשורת ותרבות

◀ תנאי קבלה: הקורס הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, אחד מהקורסים דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: הקורס החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון.

פיתוח הקורס: פרופ' דן אוריין, ד"ר זמירה הייזר; קרין חזקיה (עריכה)
יועצים: פרופ' עוז אלמוג, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' ירון צור, פרופ' גד קינר, פרופ' מוטי רגב, פרופ' אלי רוזיק, ד"ר זמירה הייזר

רפרטואר התאטרון הישראלי (הכולל, בין היתר, תאטרון "מרכז" ותאטרון "שוליים", תאטרון דובר עברית וערבית) מלמד על תהליכי דמוקרטיזציה שחלו בתרבות הישראלית מאז ראשית היישוב ועד לאלף השלישי. מן הרפרטואר ניתן ללמוד על שינויים באמנויות ובמדיה בייצוג של הקבוצות השונות המרכיבות את החברה הישראלית.

הקורס מפגיש את הלומד עם טקסטים כתובים ועם קטעי מחזות, שבהם מתמודדים יוצרי התאטרון וקהלם עם דמויות "אחרות", בייחוד עם ה"מזרחים", עם הערבים הישראלים ועם הדתיים.

מטרת הקורס היא להמחיש באמצעות מחזות והצגות את שלושת השערים המרכזיים בחברה הישראלית ואת השינויים שחלו ביחסים שבין הקבוצות במהלך מאה השנים האחרונות. עיקר הדגש יושם על שינויים הנראים (לפחות על הבמה) כתהליכים של דמוקרטיזציה והמלמדים על תנודות על הבמה הפוליטית והחברתית במקומן של הקבוצות החברתיות הנדונות.

נושאי הלימוד

- המתודולוגיה של הדיון בהיבטים החברתיים של טקסטים תאטרוניים – ההקשר של התאטרון הישראלי
- יהודים מזרחים בתאטרון הישראלי
- ערבים בתאטרון הישראלי
- חילונים ודתיים בתאטרון הישראלי

הלימוד בקורס מבוסס על שני ספרים, מקראה, אנתולוגיה של קטעי מחזות ומדריך למידה.

* מי שלמד את הקורס התאטרון הישראלי: קונפליקטים ותהליכי שינוי (10919) בתואר ראשון, אינו יכול ללמוד קורס זה.

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

12025 רב-תרבותיות בחברה ובבית הספר – היבטים חינוכיים ואורייניים*

3 נקודות זכות
מגמה: חינוך ואזרחות
שיוך נוסף: חינוך / טכנולוגיות למידה
שיוך נוסף: חינוך / מערכות למידה

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך או שלושת הקורסים דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיה בנות-זמננו, וכן אחד מהקורסים דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה בחברה דמוקרטית וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר חנה עזר; עדה כהן (עריכה)
יועצים: פרופ' אברהם יוגב, ד"ר רוגית בוגלר, ד"ר נתן גובר, ד"ר צביה ולדן, ד"ר אשר עידן

מטרות הקורס

- לבחון את תפיסת הרב-תרבותיות בחברה ובבית הספר ואת השלכתה על הזהות האישית ועל ההתפתחות הלשונית, האוריינית והחברתית של לומדים במערכות חינוך בארץ ובעולם;
- להכיר מודלים של חינוך רב-תרבותי ודרכים ליישומם במערכת החינוך הישראלית;
- לפתח מודעות רב-תרבותית אצל המשתתפים בקורס.

נושאי הלימוד

- רב-תרבותיות: מושגים בסיסיים, תפיסות והתפתחות
- חינוך רב-תרבותי: תפיסות, מודלים ותכניות הוראה
- מודעות רב-תרבותית: מודל התפתחותי
- שפה, זהות ומדיניות לשונית
- אוריינות רב-תרבותית והפדגוגיה הביקורתית

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס, וכן מקראה ומדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

12024 מדיקטטורה לדמוקרטיה באמריקה הלטינית*

3 נקודות זכות
מגמה: חברה ופוליטיקה

◀ תנאי קבלה: הקורסים דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיה בנות-זמננו, אחד מהקורסים דמוקרטיה ודמוקרטיזציה, סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב, ליברליזם: קשרים הקשרים ביקורות, מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר רם בן-ארי (כתיבה); טובה צורף (עריכה)
אחראי אקדמי: פרופ' אדי קאופמן
יועץ: ד"ר דוד שרש

מטרות הקורס

הקורס נועד להקנות לסטודנטים ידע רחב ומקיף על השינויים והתנודות הקיצוניות שהתרחשו באופי השלטון במדינות השונות של אמריקה הלטינית בשליש האחרון של המאה ה-20. הסיבות לתופעה, תפיסת השלטון וניהול המדינות בידי משטר דיקטטורי/צבאי, וכן הגורמים לנפילתם או להחלפתם של משטרים אלה בשלטון אזרחי נבחר. הקורס סוקר ודן בגורמים החברתיים, הכלכליים והפוליטיים, הן הפנימיים והן החיצוניים, אשר הביאו לכך שבמדינות רבות באמריקה הלטינית עלה לשלטון משטר דיקטטורי/צבאי, וכן בשינויים שהתחוללו באותם מרכיבים ואשר הביאו לנפילתו של שלטון זה והחלפתו בשלטון נבחר.

פרקי הלימוד

- פרק 1 סקירה פוליטית, כלכלית, חברתית והיסטורית של אמריקה הלטינית עד שנות השבעים של המאה ה-20
- פרק 2 הדיקטטורות הצבאיות באמריקה הלטינית
- פרק 3 תהליך הדמוקרטיזציה
- פרק 4 התבססותם של המשטרים הדמוקרטיים
- פרק 5 זכויות האדם
- פרק 6 סקירת מדיניות: ארגנטינה, ברזיל, צ'ילה, פרו, מרכז אמריקה, מקסיקו

חומר הלימוד כולל מקראה ומדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

12026 דמוקרטיה ופמיניזם: סוגיות נבחרות

3 נקודות זכות

מגמות: חברה ופוליטיקה; חינוך ואזרחות; היסטוריה של הדמוקרטיה; תקשורת ותרבות

4 תנאי קבלה: הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, אחד מהקורסים **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה**, **סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב**, **ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות**, **מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה בחברה דמוקרטית**, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע. ידע קודם מומלץ: הקורס **דת ומדינה: היבטים פילוסופיים**.

פיתוח הקורס: פרופ' סילביה פוגל-ביז'או (כתיבה), פרופ' בני נויברגר, ד"ר אמירה גלבלום
יועצים: פרופ' גליה גולן, פרופ' בני נויברגר, פרופ' פרנסיס רדאי, ד"ר אמירה גלבלום

במבט ראשון, נראה כי אי-אפשר להפריד בין התורה הדמוקרטית-ליברלית לבין רעיון הפמיניזם. ואולם, התבוננות היסטורית בקשר ה"מובן מאליו" שבין דמוקרטיה לפמיניזם והתייחסות עכשווית למיסודו בעידן הגלובלי מובילות למסקנה, שבמציאות חיבור זה לא התממש בצורה ברורה ופשוטה כל כך. מתברר שהקשר בין דמוקרטיה לפמיניזם היה ונשאר קשר מפותל ומורכב, המתגבש במהלך איטי ומהוסס על כנפיהן של האוטופיות המודרניות והפוסט-מודרניות, תוך קריאת תיגר על מוסדותיה של הדמוקרטיה הליברלית, שינוי יסודותיה והרחבת גבולותיה.

מטרת הקורס היא להציג קשר מורכב זה, תוך התמקדות במוסד האזרחות הדמוקרטית-ליברלית וניתוח החיבור הדואלי בינו לבין הפמיניזם, כרעיון וכתנועה פוליטית.

נושאי הלימוד

מבוא תאורטי

- הפמיניזם כקריאת תיגר על מוסד האזרחות הדמוקרטית הליברלית, בשם זכויות האדם של הנשים.

- שער ראשון: הפמיניזם כרעיון וכתנועה פוליטית**
- המאבק על אזרחותן הפוליטית של הנשים
- מאזרחות פוליטית לאזרחות חוקית וחברתית?
- הפמיניזם משנות השישים ועד היום
- סוגיות פמיניסטיות מרכזיות בשיח זכויות האדם והאזרחות הדמוקרטית-ליברלית כיום

שער שני: נשים בפוליטיקה ופוליטיקה פמיניסטית

- אזרחותן הפוליטית של הנשים – תמונת מצב
- המחסומים בדרך לאזרחותן הפוליטית של הנשים
- דמוקרטיה ופמיניזם – ישראל כמשל
- מנשים בפוליטיקה לפוליטיקה פמיניסטית

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס, על מקראה ועל מדריך למידה.

12029 חופש הדת והאמונה במשפט הבין-לאומי*

3 נקודות זכות

מגמה: חברה ופוליטיקה

4 תנאי קבלה: הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, אחד מהקורסים **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה**, **סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב**, **ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות**, **מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה**, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' נתן לרנר, איתן כהן, הילי מודריק-אבן-חן; עדה כהן (עריכה)
יועצים: השופט חיים כהן, פרופ' רות לפידות, פרופ' בנימין נויברגר, ד"ר משה הירש

הכרתן והבטחתן של זכויות דתיות היו בעבר, כפי שמתגלה גם היום, יעד קשה להשגה. הדבר מעיד על המחלוקות והרגישות הרבים שסוגיה זו נושאת עמה. הקורס עוסק בניסיונות לעגן זכויות הקשורות לדת בחקיקה הבין-לאומית, ניסיונות שתחילתם מיד לאחר הקמת האו"ם. בעשור האחרון, בעקבות המלחמה בגיוסלביה לשעבר ואירועי ה-11 בספטמבר 2001, בא לידי ביטוי הצורך לתת מענה במסגרת המשפט הבין-לאומי לסוגיית חופש הדת והאמונה.

במוקד הקורס יעמדו המסמכים העיקריים: הצהרות ואמנות שהוציאו האו"ם ומוסדות בין-מדינתיים אחרים על-מנת לנסות ולכוון משטר זכויות יעיל בנושא חופש הדת. באמצעות התמקדות במסמכים אלה יכירו הסטודנטים את הגופים המרכזיים המעורבים במשפט הבין-לאומי, את ההיבטים המגוונים הקשורים לנושא חופש הדת והאמונה ואת המכשולים הניצבים בפני חקיקה מפורשת ויישום יעיל שלה.

אלה כמה מן ההיבטים המרכזיים שיידונו בקורס:

- הגנה על קבוצות דתיות
- זכויות דתיות וגזע
- זכויות דתיות ומגדר
- זכויות דתיות ולדיו
- זכויות דתיות וחינוך
- דת ואוכלוסיות מהגרים
- זכויות דתיות של מיעוטים
- הסוגייה של המרת דת

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על ספר הקורס המרכזי בתוכו את עיקרי הדברים; מקראה ובה המסמכים העיקריים ומאמרים הדנים בהרחבה בסוגיות המרכזיות של הקורס; מדריך למידה.

בשל אופיו של תוכן הקורס רוב חומר הלימוד הוא באנגלית.

12035 הדמוקרטיה הנוצרית: מפלגות, הגוים, בוחרים ודת באירופה*

3 נקודות זכות

מגמה: היסטוריה של הדמוקרטיה

4 תנאי קבלה: הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**, אחד מהקורסים **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה**, **סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב**, **ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות**, **מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה**, וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: ד"ר דניס שרביט (כתיבה)
אחראי אקדמי: פרופ' עמנואל גוטמן

הקורס עוסק בהיבטים ההיסטוריים, הפוליטיים והאידיאולוגיים של הזרם הדמוקרטי-נוצרי אשר פועל במערב-אירופה מראשית המאה ה-19 ועד ימינו. תפיסתו העיקרית של הזרם הדמוקרטי-נוצרי היתה לדבוק בתוקפם ובחיוניותם של ערכים דתיים נוכח אתגרי המודרניות, תוך נכונות לרענן ולעדכן אותם ברוח הזמן ולהיפתח לערכים הדמוקרטיים. הטענה המקובלת עד אז בדבר הפער הבלתי ניתן לגישור בין האמונה הדתית והדמוקרטיה, פינתה את מקומה לתפיסה החדשה המזהה יסודות ותכליות משותפים די הצורך בכדי לצרף את האמונה והדמוקרטיה תחת נס הדמוקרטיה הנוצרית.

הקורס מתמקד תחילה בנסיבות ההיסטוריות שבהם צמחה ההגות הדמוקרטית-נוצרית – התמורות הפוליטיות והחברתיות שהמהפכה הצרפתית ולאחר מכן הסוציאליזם האוטופי והמדעי הציבו בפני האיש המאמץ והכנסיות באירופה. בהמשך הקורס סוקר את חזירת הזרם לזירה הפוליטית לאחר מלחמת העולם השנייה, עת הפך למפלגה דומיננטית במדינות כמו גרמניה, הולנד ואיטליה, לעומת הכישלון להכות שורש לאורך זמן בצרפת. כמו כן, מוצגים עיקרי התפיסות האידיאולוגיות והפתרונות המדיניים שהציגו המפלגות הדמוקרטיות-נוצריות, על-מנת לעצב את זהותן הפוליטית בין הגישה הסוציאל-דמוקרטית לבין הגישה השמרנית. לבסוף, תיבחן התרומה ההיסטורית שתרמה הדמוקרטיה הנוצרית הן לכינון הרעיון של איחוד אירופה הן לביצור הדמוקרטיה.

נושאי הלימוד

ההיסטוריה של הדמוקרטיה הנוצרית: ראשית הצמיחה של הרעיון הדמוקרטי-נוצרי; **הפריחה לאחר מלחמת העולם השנייה:** גרמניה, איטליה, צרפת, הולנד ובלגיה; **הסוציולוגיה הפוליטית של הדמוקרטיה הנוצרית:** מפלגות, תנועות חברתיות, ארגוני נוער, ואיגודים מקצועיים; **המחשבה המדינית הדמוקרטית הנוצרית:** תפיסת האדם, החברה, הקניין, החינוך, המדינה והדת.

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל ספר קורס, מקראה ומדריך למידה.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

12190 סמינר מתודולוגי לכתיבה מחקרית*

3 נקודות זכות
מגמות: חברה ופוליטיקה; תקשורת ותרבות; היסטוריה של הדמוקרטיה; חינוך ואזרחות

4 תנאי קבלה: 12 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בלימודי דמוקרטיה.

פיתוח הקורס: פרופ' יגיל לוי
אחריות אקדמית: פרופ' תמר הרמן
יועצים: ד"ר אודי לבל, ד"ר אילנה קופמן, ד"ר דפנה קנטי-נסים, ד"ר אשר שקדי

הסמינר מיועד לסטודנטים העומדים לכתוב עבודה סמינריונית ועבודת תזה. לסטודנטים העומדים לכתוב תזה, לימוד הסמינר הוא תנאי (בכפוף לציון-סף שייקבע במחלקה) להגשת הצעת המחקר.

הסמינר מציע כלים מתודולוגיים לצורך הכנת הצעת המחקר/עבודה סמינריונית ומשלב הכרה של מושגי יסוד עם תרגול מעשי בכתיבת המרכיבים הקריטיים של הצעת העבודה. התרגול מיועד לשיפור מיומנויות הכתיבה המחקרית, וכלי להערכת היכולת לעמוד בדרישות המחלקתיות של כתיבת התזה.

- בין נושאי הסמינר:
- הגדרה של נושא העבודה
 - הצגת סגנונות המחקר השונים: מחקר כמותני לעומת מחקר איכותני, וההבדלים ביניהם
 - טיפוסים של עבודות מחקר
 - שלבי המחקר
 - ניסוח שאלת המחקר
 - ניסוח ההשערות
 - גיבוש המסגרת התאורטית והתאמת המתודולוגיה
 - כלי האיסוף המחקריים
 - הסבר וסיבתיות

חומר הלימוד כולל מקראה ומאמרים נוספים באתר הסמינר.

בסמינר ייערכו שישה מפגשים.

מטלת הגמר

סטודנטים במסלול ללא תזה יגישו הצעה מלאה לפרויקט מחקר, ואילו סטודנטים במסלול עם תזה יגישו תמצית של הצעת המחקר כמטלת הגמר.

12037 דמוקרטיה ותקשורת: מבטים הדדיים

3 נקודות זכות
מגמה: תקשורת ותרבות

4 תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו, ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות** וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' ענת פירסט, ד"ר פול פרוש, ד"ר דוד לוין
יועצים: פרופ' גבריאל וימן, פרופ' תמר ליבס, פרופ' דב שנער

חדירתם של אמצעי התקשורת למארג החיים הפוליטיים הפכו אותם לבלתי ניתנים להפרדה, כך שכל דיון במוסדות החברה הדמוקרטית מחייב התייחסות לתקשורת. עיון ביחסים שבין התקשורת לספירה הפוליטית, הכלכלית, החברתית והתרבותית בדמוקרטיה המערבית-ליברלית חושף מערכת יחסים מורכבת אשר משפיעה על טיבה של הדמוקרטיה.

במסגרת הקורס אנו מבקשים לבחון את מערכת היחסים שבין התפיסה הדמוקרטית לבין התקשורת והמדיה בעזרת מבט כפול: פעם בעזרת מושגים הקלוחים מהגדרת הדמוקרטיה ופעם בעזרת מושגים שמסבירים את התהליך התקשורתי. הצגה כזו אינה מחייבת הכרעה בין הגישות השונות ומציעה נקודות מבט מגוונות.

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל מקראה, הכוללת מגוון מאמרים שמהווים הצצה למורכבות היחסים שבין התהליך התקשורתי לתהליך הדמוקרטי, כפי שנדונו בעולם המערבי בכלל ובישראל בפרט, וכן מדרוך למידה.

נושאי הלימוד

- תקשורת וערכים דמוקרטיים
- תקשורת, קהלי תקשורת והמרחב הציבורי
- עיתונאות ודמוקרטיה
- דמוקרטיה, תקשורת וקפיטליזם
- טיבם הדמוקרטי של אמצעי התקשורת
- דמוקרטיה, הלאום וגלובליזציה

12036 שוויון ואי-שוויון – מבט פילוסופי*

3 נקודות זכות
מגמה: תקשורת ותרבות

4 תנאי קבלה: הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו, ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות** וכן פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' אלעזר וינריב

מטרות הקורס

העובדות ידועות – הפער בין עשירים ועניים בישראל ובעולם הולך ומעמיק. נושא השוויון נמצא במוקד השיח הציבורי, ונדון גם מבחינה פילוסופית. השאלה המרכזית מן ההיבט הפילוסופי היא אם שוויון כלכלי הוא ערך ראוי. בקורס זה נלמד להכיר את הבעיות, נעסוק בקריאה ביקורתית בספרות הפילוסופית הענפה בתחום זה, ונסה להבין, לבנות ולהפריך טיעונים בעד ונגד שוויון. הקורס מנסה גם להצביע על המשמעות המוחשית והמעשית של העקרונות והטיעונים המופשטים.

נושאי הלימוד

- חלוקה מחודשת מה היא?
- שוויון במה?
- עקרון הבעלות העצמית
- למי שייך העולם?
- החובה לעזור
- יתרון הדדי
- תאוריות גמול
- שוויון הזדמנויות
- עקרון הפער של רולס
- מזל ואחריות
- ביטוח הדדי
- שאלת הטעם האנין והיקר
- היחס הראוי לנכים וחולים
- הנדסה גנטית ושוויון
- גלובליזציה ושוויון
- מקרה בוחן: הבטחת הכנסת יסוד שווה לכול

חומר הלימוד בקורס כולל: ספר קורס, מקראה ומדרוך למידה.

* מי שלמד את הקורס **שוויון ואי-שוויון – מבט פילוסופי** (10924) בתואר ראשון, אינו יכול ללמוד קורס זה.

אפשר לכתוב עבודה סמינריונית במסגרת קורס זה, אם כי אין חובה לעשות כן.

* מי שלמד את הקורס **סדנה לכתיבת תזה – לימודי דמוקרטיה** (91458), אינו יכול ללמוד קורס זה.

תואר שני

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

תואר שני

12999 עבודת תזה בלימודי דמוקרטיה

סטודנט שעמד בתנאים למסלול עם תזה ושנמצא לקראת סיום הקורסים, יציע ליועץ לתואר שני נושא לתזה, ויקבל את אישורו. בהתאם לנושא ייקבע לסטודנט מדריך לתזה. לאחר אישור הצעת התזה על-ידי המדריך, תישלח ההצעה על-ידי מרכז התכנית לקורא חיצוני נוסף. עם קבלת חוות הדעת החיצונית, תועבר ההצעה לאישור ועדת התזה לתואר השני במחלקה למדע המדינה וליחסים בין-לאומיים. והיה והוועדה החליטה לאשר את ההצעה, יקבל הסטודנט אישור בכתב, אשר מתאריך הוצאתו יחושב זמן כתיבת התזה.

כתיבת התזה יכולה להימשך עד שנתיים. במקרים מסוימים תוכל ועדת התזה לאשר הארכה של מועד ההגשה. סטודנט יוכל להחליף נושא אך ורק באישור ועדת התזה. נוהל ההרשמה לתזה מופיע בפרק 5 "הרשמה" בידיעון האקדמי. עם סיום העבודה, הסטודנט יידרש להגן על התזה שלו בעל-פה לפני המדריך ובודק נוסף.

קורסים נוספים המקנים נקודות זכות בתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

מדיניות ציבורית – מתאוריה למעשה (13037) – משובץ בתואר שני במינהל עסקים, עמ' 246.

תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה במקום העבודה (13031) – משובץ בתואר שני במינהל עסקים, עמ' 248.

אוניברסיטאות פתוחות – דמוקרטיזציה של החינוך הגבוה (14014) – משובץ בתואר שני בחינוך, עמ' 276.

בחירה בחינוך: בתי ספר ותהליכים חלופיים (14001) – משובץ בתואר שני בחינוך, עמ' 276.

תואר שני
בחינוך
במגמות
'טכנולוגיות
למידה'
ו'מערכות
למידה'

חינוך במגמות 'טכנולוגיות למידה' ו'מערכות למידה'

14008 פיתוח והפעלה של תכניות לימודים

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר דבורה בן-שיר
יועצים: פרופ' רחל הרץ-לזרוביץ, פרופ' משה זילברשטיין, פרופ' דוד חן, פרופ' נעמה צבר-יהושע, ד"ר רוני אבירם

הקורס מציג תאוריות, מחקרים ומודלים, קלאסיים ועכשוויים, בתחום תכנון לימודים, ובוחן את מגוון הגישות וההשפעות שמעצבות תחום מורכב וענני זה. הקורס פורש תהליכים של פיתוח והפעלה של תכניות לימודים במערכות למידה מגוונות, הן במסגרות חינוך פורמליות ובבלתי פורמליות, והן במערכות הדרכה ולמידה בסקטור הציבורי והפרטי, דוגמת רפואה, צבא, בנקים, תעשייה ומסגרות קהילתיות.

מטרות הקורס

- להציג את תחום תכניות הלימודים בפריסת שדה רחבה: הגדרות התחום, אפשרויותיו, גבולותיו ומגבלותיו והוויכוחים המחקריים הערים המתקיימים סביב השאלות האלו;
- להתוודע לשיקולים המורכבים בבסיס קביעת מטרות במערכות חינוך ולמידה;
- להכיר מגמות ומושגים מרכזיים הנוגעים לתהליכי תכנון הלימודים, על כל שלביהם והשלכותיהם, שיהוו בסיס להמשך הלימודים
- להציע מגוון מודלים ויישומים של עקרונות התכנון, הפיתוח, ההערכה וההפעלה של תכניות לימודים ברמות שונות ובמערכות חינוך ולמידה שונות;
- להצביע על הקשר בין תחום תכנון תכניות לימודים כדיסציפלינה אקדמית וחינוכית-יישומית, לבין מגוון השפעות אידיאולוגיות ופוליטיות, מוצהרות וסמויות, שכל תכנית לימודים בהכרח משקפת, מבטאת ואף משמרת או מקדמת.

נושאי הלימוד

- **מבוא: תחום תכניות הלימודים – הגדרות ומושגים מרכזיים**
- **שלבים מוקדמים בתכנון לימודים: מסגרות-על, הערכת צרכים, קביעת מטרות**
- **פיתוח תכנית לימודים: עקרונות, שיטות ותכנים**
- **תכנית הלימודים: שלבי ההפעלה וההערכה בין תכנית לימודים לאידיאולוגיה**
- **גישות ביקורתיות-פוליטיות לתכנון הלימודים**

חומר הלימוד

- ספר הקורס:
- C. J. Marsh, *Key Concepts for Understanding Curriculum* (London & New York: Routledge Falmer, 2002).
- הספר מציג תמונה רחבה ועדכנית של מושגים, נושאים ומגמות בתחום תכניות הלימודים כיום.
- מקראה ובה מאמרים רלוונטיים לקורס
- מודרך למידה המלווה את הספר והמאמרים בנוסף למפגשי ההנחיה, תתקיים סדנה בת 3 מפגשים לקריאה מודרכת של המאמרים באנגלית.

14009 שיטות מחקר בחינוך

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך.

פיתוח הקורס: ד"ר אבישי אנטונובסקי, פרופ' רות בייט-מרס

מטרות הקורס

- להתוודע למחקר הכמותי ולמחקר האיכותני במדעי החברה בכלל ובשדה החינוך בפרט, תוך הבנת המשותף והמבחין ביניהם ברמה המושגית והמעשית.
- להקנות כלים להערכה ביקורתית של מחקרים קיימים במדעי החברה ובחינוך.
- להקנות כלים לתכנון מערכי מחקר רלוונטיים לשדה החינוך בבסיס ליישומם העתידי בתחומים של מערכות למידה וטכנולוגיות למידה.

נושאי הלימוד

פתיחה

על ההבדל המהותי בין שתי פילוסופיות מחקריות שהקורס יעסוק בהן: המחקר הכמותי והמחקר האיכותני.

חלק א: המחקר הכמותי

מושגי יסוד במחקר הכמותי; עקרונות המדידה; הסקר; הניסוי.

חלק ב: המחקר האיכותני

הבסיס המושגי והנחות היסוד של המחקר האיכותני; איסוף נתונים במחקר האיכותני; עקרונות ניתוח נתונים במחקר האיכותני; חקר מקרה ומחקר פעולה.

חלק ג: אחרית דבר

אתיקה במחקר; סטנדרטים להערכת מחקר; שילוב שיטות.

חומר הלימוד

- פרקים מיחידות הלימוד של הקורס **שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסוגנותיו** (10285).
- ספרו של א' שקדי, **מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני – תאוריה ויישום** (רמות, 2003).
- מודרך למידה הכולל מאמרים הנוגעים לחלק ב של הקורס.
- הרצאה מוקלטת באתר הקורס בנושא המחקר האיכותני

14007 הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: הקורס **שיטות מחקר בחינוך**.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר דוד מצר
יועצים: פרופ' תמר לוין, פרופ' זמירה מברך, פרופ' דוד נבו

הקורס דן בהתפתחות החשיבה העיונית והמעשית של תורת ההערכה בחמישים השנים האחרונות, וכן בוחן את המושגים הייחודיים המשמשים אותה. הקורס מציג גישות שונות להערכת תכניות, פרויקטים והישגים לימודיים ובוחן מודלים נבחרים בשלבי התכנון, הפיתוח והיישום שלהם. דגש מיוחד מושם על הערכה בית ספרית בהיבטיה השונים ועל הערכת תכניות בסביבות עתירות טכנולוגיה.

מטרות הקורס

- להתוודע לחשיבות ההערכה בחינוך ולהתפתחות החשיבה העיונית והמעשית שלה, בהיבטים השונים: מנהל וארגון, פיתוח תכניות חינוך, הוראה ולמידה וכן הערכה של האמצעים המשרתים תחומים אלה.
- להכיר גישות, שיטות וכלים עדכניים להערכת מטרות, תכניות פעולה, תהליכים ותוצריהם הנהוגים או המתקיימים בבית הספר וברמות אחרות של המערכת החינוכית.
- להתנסות בתכנון וביישום ראשוניים של פעולות הערכה בנושא או אובייקט ממשי.

נושאי הלימוד

- מבוא, הגדרות ומושגים מרכזיים בהערכה, תפקידי הערכה ומושגיה, סקירה של התפתחות התחום.**
- סוגי המידע, קריטריונים להערכה, לקוחות ההערכה, תהליך ההערכה, הערכה חיצונית לעומת פנימית ושיטות המחקר בהערכה.**
- גישות חלופיות להערכת תכניות ופרויקטים לימודיים.**
- תכנון פעולות הערכה וביצוען.**
- הערכת פעולות הערכה.**
- הערכה בית ספרית – תכניות, פרויקטים וחומרים, מורים ותלמידים.**
- סוגיות נבחרות – אתיות וערכיות בהערכה.**

חומר הלימוד

- הספר: R. E. Stake, *Standards-Based and Responsive Evaluation* (Thousand Oaks: Sage Publications, 2004).
- הספר מציג ובוחן גישות שונות בהערכה, ובכך מאפשר למעריכים לבחור מבין הגישות את המתאימה והרצויה להם לעבודתם. כמו כן, הספר דן בסוגיות מרכזיות הקשורות בתכנון ובהפעלת פעולות הערכה.
- הספר **הערכה בית ספרית, דיאלוג לשיפור בית הספר** מאת ד' נבו (רכס, 2001).
- שתי מקראות (עברית ואנגלית) ובהן מאמרים רלוונטיים לקורס.
- מודרך למידה הכולל סקירות מבוא קצרות, קטעי קישור או סיכום ושאלות המנחות את הקריאה בספרי הלימוד ובמקראות.

14003 תאוריות למידה והוראה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך.

פיתוח הקורס: ד"ר ערן חיות, פרופ' סידני שטראוס, ד"ר שירי נוסבאום, קרן פרצל
יועצים: פרופ' מלכה גורודצקי, פרופ' רחל הרץ-ליזרוביץ, פרופ' תמר לוי

הקורס נועד לחשוף בפני הסטודנטים מגוון של תאוריות למידה מאסכולות שונות על האפיונים הייחודיים ועל הנחות היסוד העומדות בבסיסן. כמו כן, יוקדש פרק לתהליכים ולמבנים הקוגניטיביים שבבסיס הלמידה, ולבסוף ידונו הנגזרות הפדגוגיות של תאוריות אלו בסביבות למידה שונות. הקורס מתמקד בעיקר בתאוריות למידה שהתפתחו במהלך המאה ה-20 ושהשפיעו רבות על המחקר ועל השיטות הנהוגות במערכות החינוך, הן בארץ והן בעולם. בכלל זה יוצגו התאוריה ההתנהגותית, התאוריה ההתפתחותית של פיאז'ה, התאוריה ההיסטורית-חברתית של ויגוצקי, התאוריה הקונסטרוקטיביסטית של ברנר והתאוריה הסוציו-קוגניטיבית של בנדורה.

נושאי הלימוד

- מבוא – תאוריות אינטואיטיביות על למידה והוראה
- מבנים ותהליכים הכרתיים (קוגניטיביים) שבבסיס הלמידה
- תאוריות למידה – רקע ודרכים להערכה
- תאוריות למידה עכשוויות
- מהתאוריה לפרקטיקה – הנגזרות הפדגוגיות של כל תאוריה

הלימוד מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

14010 טכנולוגיה ולמידה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עשת, ד"ר ערן חיות; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' רפי נחמיאס, ד"ר תמי אלמוג, ד"ר שחף גל, ד"ר רונן המר

הקורס מתמקד בערכן של טכנולוגיות הלמידה בחינוך, ודן במגוון הסוגיות הקשורות ללמידה בסביבות עתירות טכנולוגיה ובתהליכי הטמעתן במערכות חינוך. כמו כן, הקורס בוחן את השפעת טכנולוגיות הלמידה במאות השנים האחרונות על התפיסות הפדגוגיות המובילות, על מבנה מערכות החינוך ועל התקשורת והיחסים ההדדיים בין מחנכים ולומדים בסביבות למידה אלה. הסטודנטים בקורס נחשפים לתאוריות ולמודלים בולטים בתחום לצד היכרות עם מקרים מעניינים של יישום ושילוב טכנולוגיות במערכות חינוך שונות.

נושאי הלימוד

- טכנולוגיה וחינוך: ממכונת הדפוס עד האינטרנט
- מחשב וחשיבה: תאוריות ויישומים בסביבות למידה עתירות טכנולוגיה
- גישות בהטמעת טכנולוגיות למידה במערכות חינוך
- טכנולוגיה ומארג היחסים מורה-תלמיד – כיתה בבית הספר בעידן הטכנולוגי
- למידה בתקשורת וקהילות למידה

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ועל מדריך למידה שמשולבות בו הפניות למקורות אלקטרוניים.

14016 טכנולוגיות למידה לסוגיהן: עקרונות ויישום

4 נקודות זכות

מגמה: טכנולוגיות למידה

◀ תנאי קבלה: הקורסים **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים**, **שיטות מחקר בחינוך**, **תאוריות למידה והוראה**, **טכנולוגיה ולמידה**.

פיתוח הקורס: ד"ר נילי מור, פרופ' יורם עשת
יועצים: פרופ' שיזף רפאלי, ד"ר גיל עמית, ד"ר גילה קורץ

הקורס עוסק בתאוריה ובפרקטיקה של טכנולוגיות למידה. בקורס ייבחנו ההיבטים השונים הקשורים לטכנולוגיות למידה יחידנית (פרטנית), לטכנולוגיות ללמידה שיתופית ולטכנולוגיות לניהול וארגון הלמידה.

מטרות הקורס

- להכיר טכנולוגיות ללמידה יחידנית
- להכיר טכנולוגיות ללמידה שיתופית
- להבין את הפוטנציאל הטמון בטכנולוגיות לארגון ולניהול למידה
- להתנסות בשימוש בכל אחד מסוגי הטכנולוגיה הנלמדים בקורס
- לדון בהיבטים מחקרניים הקשורים בשילוב טכנולוגיות הלמידה הנלמדים בקורס במערכות חינוך

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראה, על מדריך למידה ועל טכנולוגיות למידה שונות.

חינוך במגמות 'טכנולוגיות למידה' ו'מערכות למידה'

14013 גישות ומודלים בעיצוב ופיתוח של מערכות הוראה והדרכה ממוחשבות

4 נקודות זכות
מגמה: טכנולוגיות למידה

◀ תנאי קבלה: הקורס עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה ממוחשבות.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עשת
יועצים: פרופ' יואב יאיר, ד"ר רונן המר, ד"ר נורית קינן, ד"ר קובי רוזנברג

הסטודנטים בקורס יכירו את התאוריות והמודלים העומדים בבסיסם של תהליכי העיצוב של פתרונות הוראה והדרכה מבוססי טכנולוגיה, ויתנסו בפיתוח פתרונות כאלה. במסגרת הקורס יכירו הסטודנטים מודלים של פיתוח המעמדים במרכז התהליך את הלקוח (user-centered); את המוצר (product-centered); או את הארגון (company-centered). כמו כן, תיערך היכרות עם מודלים של פיתוח כגון: Instructional System Design (ISD) ועם מרכיביהם, כגון: Needs Analysis, Task Analysis ו-Instruction Analysis. במהלך הקורס יעצבו הסטודנטים פתרונות הוראה והדרכה ממוחשבים עבור צרכים אמיתיים, תוך שימוש במודלים שונים של פיתוח.

מבנה הקורס

הקורס הוא קורס סמינריני יישומי, ובמסגרתו ישלבו הסטודנטים קריאת מאמרי עיון ומחקר עם כתיבה של עבודה סמינריונית. העבודה תציג אבטיפוס למערכת למידה נתמכת-טכנולוגיה. ביצוע החלק היישומי של הקורס ייעשה בזוגות. במסגרת הקורס ייעשה שימוש בכלי פיתוח ולמידה שיתופית.

חומר הלימוד כולל מקראה ומדריך למידה.

14017 שילוב טכנולוגיות מידע בתחומי דעת

4 נקודות זכות
מגמה: טכנולוגיות למידה

◀ תנאי קבלה: הקורסים פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, שיטות מחקר בחינוך, תאוריות למידה והוראה, טכנולוגיה ולמידה. ידע קודם מומלץ: הקורס טכנולוגיות למידה לסוגיה: עקרונות ויישום.

פיתוח הקורס: ד"ר יעל שטימברג, פרופ' יורם עשת
יועצים: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר רונן המר, ד"ר נילי מור, ד"ר רחל מינץ

הקורס עוסק ביחסי הגומלין בין תחומי דעת לבין שימוש בכלי טכנולוגיות מידע ולמידה.

מטרות הקורס

- לבחון את יחסי הגומלין בין תחומי דעת שונים לבין אסטרטגיות הוראה עתירות טכנולוגיות מידע
- לבחון את השימושים שטכנולוגיות מידע שונות מאפשרות בתחומי דעת שונים
- לכתוב עבודה סמינריונית ברמה אקדמית גבוהה

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ועל מדריך למידה.

14002 עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה ממוחשבות

4 נקודות זכות
מגמה: טכנולוגיות למידה

◀ תנאי קבלה: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, תאוריות למידה והוראה, טכנולוגיה ולמידה.

פיתוח הקורס: פרופ' יורם עשת, ד"ר רונן המר; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' תמר לוין, פרופ' דוד מיודוסר, ד"ר ריקי רימור, קורין אוסנדרבר

הקורס נועד להקנות הבנה מעמיקה של תהליכי הלמידה המתרחשים בסביבות למידה ממוחשבות, ושל העקרונות המנחים עיצוב מושכל וניתוח של סביבות למידה אלה. הקורס מתנהל כקורס מתקשב במלואו, ונעשה בו שימוש נרחב בכלי למידה שיתופית ושילוב של התנסות מעשית בעבודה עם מגוון רחב של סביבות למידה ממוחשבות.

נושאי הלימוד

- גישות מובילות בלמידה בסביבות עתירות טכנולוגיה
- הייפרמדיה ועיצוב סביבות למידה ממוחשבות
- השפה הדיגיטלית: עיצוב ממשקי משתמש
- מאגרי מידע דיגיטליים: עקרונות בארגון מידע ובעיצוב מאגרי מידע
- הדמיות לימודיות: כלים בעיצוב מודלים מנטליים

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל את ספר הקורס עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה ממוחשבות, מאת יורם עשת ורונן המר (האוניברסיטה הפתוחה, 2006), מקראה ומשאבי למידה מתקשבים, כגון: הרצאות וידאו, מאגרי מידע ומאגרי מאמרים.

חינוך במגמות 'טכנולוגיות למידה' ו'מערכות למידה'

14011 סוגיות בפסיכולוגיה של משתמשי רשת האינטרנט

4 נקודות זכות
מגמה: טכנולוגיות למידה

4 תנאי קבלה: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים**, **תאוריות למידה והוראה**, **טכנולוגיה ולמידה**.

פיתוח הקורס: ד"ר אבנר כספי, פרופ' יורם עשת; רוני אמיר (עריכה)
יועצים: פרופ' עזי ברק, פרופ' דב שנער, ד"ר אילנה מודלנגר

ההתפתחות הטכנולוגית הכרוכה ברשת האינטרנט, ובמיוחד השימושים המסחריים האקדמיים והפרטיים שרשת זו מאפשרת, הופכים לחלק משמעותי יותר ויותר בחיי הפרט והחברה. לא בכדי יש המכנים את רשת האינטרנט "העולם הווירטואלי" או Cyberspace. עולם חדש זה המתהווה לנגד עיננו, כולל בתוכו תהליכים פסיכולוגיים מעניינים ביותר ברמת הפרט, בתחום הבין-אישי והקבוצתי. בעולם זה קיימים ומתהווים נורמות וכללי התנהגות שיש להם השלכה ישירה על האדם הפועל בו, וממילא על העולם הלא-ווירטואלי. כיצד מעוצבת זהות אישית ברשת, ואיך עיצוב זה משפיע על מעצבה; מדוע אתרי ההיכרויות ברשת זוכים להצלחה כה מסחררת; כיצד נקבעות ומתעצבות נורמות ההתנהגות בקבוצה וירטואלית; מדוע אנשים משתפים אנשים אחרים במידע שנמצא ברשותם; האם ההתנהגות הנצפית והנחוות בסביבה האינטרנטית שונה מזו המוכרת בעולם הלא-ווירטואלי; אלו סוג השאלות שקורס זה ינסה לענות עליהן.

נושאי הלימוד

- מבוא לפסיכולוגיה של הרשת ולפסיכולוגיה של תקשורת מתווכת-מחשב
- הפרט ברשת: זהות, דמוגרפיה ואישיות
- יחסים בין-אישיים ברשת: רומנטיקה ומיניות
- דינמיקה של הקבוצה הווירטואלית
- אמון, שיתוף ותמיכה
- השפעה וקשרים בין העולם המקוון והעולם האמיתי

חומר הלימוד כולל מקראה ומדריך למידה.

14015 ממידע לידע: מחיפוש מידע לבניית ידע

4 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: הקורסים **תאוריות למידה** ו**הוראה, טכנולוגיה ולמידה**.

פיתוח הקורס: ד"ר ריקי רימור, פרופ' יורם עשת; רינה סקוטלסקי (עריכה)
יועצים: פרופ' שלמה וינר, ד"ר איריס טבק, ד"ר עמיקם סלנט

בקורס זה נדון באופן ביקורתי בהבדל בין מידע במערכת ממוחשבת לבין ידיעה במחשבה האנושית; נבחנים ההבדלים בין מידע לידע, בין חיפוש מידע לבניית ידע; ונלמדים התהליכים שבהם מעורב הלומד כדי לבנות ידע מסוגים שונים בסביבות למידה טכנולוגיות.

מטרות הקורס

- להבחין בין מידע וידע, בין חיפוש מידע ובניית ידע
- להכיר סוגים שונים של ידע המעורבים במהלך הלמידה בסביבה של טכנולוגיות מידע לבחון את הקשר בין שימוש בטכנולוגיות מידע ובין בניית סוגים שונים של ידע
- לגלות מהן היכולות הקוגניטיביות והתובנות המטא-קוגניטיביות המעורבות במהלך הפעילות בסביבות של טכנולוגיות מידע

מבנה הקורס

- חלק ראשון: רקע תאורטי**
- היבטים פילוסופיים, פסיכולוגיים וטכנולוגיים בתפיסת מושג הידע
 - קונסטרוקטיביזם: תפיסת למידה המדגישה את תהליך בניית הידע
- חלק שני: הבניית ידע בסביבות למידה טכנולוגיות עתירות מידע**
- ידע מבני
 - ידע דקלרטיבי
 - ידע פרוצדורלי
 - ידע מטא-קוגניטיבי

הלימוד בקורס מבוסס על **מקראה** ובה מאמרים רלוונטיים לקורס, **מדריך למידה** הכולל סקירות מבוא קצרות, קטעי קישור, סיכום ושאלות מנחות לקריאת המאמרים ו**אתר הקורס** שבו יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות ויפורסמו מטלות וחומרי הקורס.

14005 גישות בתכנון ובהערכה של מערכות למידה

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה

4 תנאי קבלה: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים**, **תאוריות למידה והוראה**, **הערכה בחינוך**; **תאוריה ומעשה**.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר דוד מצר, ד"ר אמירה רוס; רינה סקוטלסקי (עריכה)
יועצים: פרופ' מרים בן-פרץ, פרופ' משה זילברשטיין, פרופ' תמר לוי, פרופ' מרדכי מירון, פרופ' פנחס תמיר, פרופ' שפרה שינמן

הקורס דן בתמורות שחלו בתפיסת המדע, הידע והערכים בעידן הפוסט-מודרני, וכן בתהליכי הגלובליזם הכלכלי ובהשלכותיהם על תכנון הלימודים במערכות למידה שונות. בין היתר, הקורס עוסק ברפורמות שהונהגו בתכניות הלימודים במדינות המערב, והשפעותיהן של אלה ושל גורמים נוספים על תכנון הלימודים בישראל. בקורס נבחנים תהליכים, תפוקות ותוצרים של מערכות הלמידה, תוך הצגת מודלים מגוונים לניתוח ולהערכה של תכניות לימודים.

נושאי הלימוד

- **מבוא – תמורות בחשיבה המדעית, גלובליזם כלכלי והשלכותיהם על תכנון הלימודים.**
- **תכנון לימודים בישראל ומגמות במדינות מערביות נבחרות.**
- **הערכה ותכנון לימודים.**
- **סכמות לניתוח תכניות לימודים – אמצעי לבחינת הפוטנציאל הלימודי הנתון בהן.**
- **תכנון לימודים ופוסט-מודרניזם.**

חומר הלימוד

- שתי **מקראות** (בעברית ובאנגלית) ובהן מאמרים רלוונטיים לנושאי הלימוד.
- מ' בן-פרץ, **המורה ותכניות הלימודים: התרת כבלי הטקסט הכתוב** (משרד החינוך, התרבות והספורט ומכון מופ"ת, 1995).
- החוברת של בן-פרץ משלימה את נושאי הניתוח וההערכה של תכניות הלימודים.
- **מדריך למידה** הכולל סקירות מבוא קצרות, קטעי קישור או סיכום ושאלות מנחות לקריאת המאמרים.
- **אתר הקורס** שבו יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות ויפורסמו מטלות וחומר עזר עדכני.

14019 מורים בעולם של שינוי: מגמות ואתגרים

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה

4 תנאי קבלה: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, תאוריות למידה והוראה, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה.

פיתוח הקורס: ד"ר דבורה בן-שיר, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט

הקורס עוסק בנושאים, בבעיות ובאתגרים עמם מתמודדים המורים בימינו. מערכות חינוך בכל רחבי העולם עוברות בעשורים האחרונים התפתחויות ורפורמות, וזאת כתוצאה משינויים חברתיים, כלכליים, פוליטיים וטכנולוגיים. חלק מהשינויים המהירים והאינטנסיביים הללו קשורים למגמות כלל-עולמיות ואחרים נובעים מצירופי נסיבות מקומיות וייחודיות. כל אלה משפיעים עמוקות על תפקידי המורים, מעמדם, זהותם המקצועית, דרכי הכשרתם, התפתחותם המקצועית ועוד. כיום, יותר מאי-פעם, המורים נדרשים לשלוט במגוון תחומי ידע ומומחיות במסגרת תפקידיהם השונים כמומחים לפדגוגיה, להוראה, ללמידה ולתחומי דעת ספציפיים, כמיישמי תכניות לימודים חדשות ואף כמפתחים, כפועלים בסביבות טכנולוגיות חדשניות וכשותפים לתהליכי הערכה מורכבים. כל זאת תוך שהם אמורים להתאים עצמם לצורכיהם ולדרישות של מגוון של בעלי תפקידים משלימים המאיישים אף הם את הבמה החינוכית: מורים, תלמידים, הורים, מנהלים, מתכנני תכניות לימודים וגורמים שונים הקשורים לרשויות המדיניות והמוניציפליות המשפיעות, ברמות השונות, על העשייה החינוכית.

נושאי הלימוד

- הכשרת מורים והתפתחותם
- המקצועיות בעידן של תמורות
- שילוב טכנולוגיות לימודיות
- בתהליכי הוראה/למידה
- הערכה ורפלקציה בתהליכי הוראה
- הוראת תחומי דעת

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על הספר **מורים בעולם של שינוי: מגמות ואתגרים** בעריכת ש' גורי-רוזנבלט (האוניברסיטה הפתוחה, 2004), וכן על מקראה ומדריך למידה.

14012 פיתוח תכניות לימודים בתחומי דעת שונים: מהלכה למעשה

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה

4 תנאי קבלה: הקורס גישות בתכנון ובהערכה של מערכות למידה.

פיתוח הקורס: ד"ר אמירה רוס, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט; ורד זילבר-ורוד (עריכה)

הקורס הוא קורס יישומי המתבסס על הידע התאורטי שנרכש בקורסים קודמים. הסטודנטים יתרגמו את הידע שרכשו לכדי מטלות מובנות שתאפשרנה להם לשקף ידע זה ובעיקר לבטא את יכולותיהם האישיות והאקדמיות ואת יכולת הניתוח, ההעמקה וההרחבה.

במהלך הקורס יבחנו הסטודנטים תכניות לימודים מתחומי דעת שונים, יעסקו בניתוח תכנית הלימודים כמוצר מוגמר ובהערכת שלבי התכנון, הפיתוח והביצוע של תכניות הלימודים. במסגרת זאת יעסקו הסטודנטים בתכנון ובבנייה של תכניות לימודים מצומצמות שיש בהן כל המרכיבים המאפיינים תכנית לימודים מלאה.

מטרות הקורס

- יישום של הידע התאורטי והמחקרי בתחום הקוריקולארי;
- עיצוב תכניות לימודים: יישום גישות שונות של פיתוח והפעלה של תכניות לימודים תוך התייחסות למכלול הגורמים הפעילים במערך זה;
- בחינת תכניות לימודים קיימות והערכתן בהתאם למודלים של ניתוח והערכה;
- עיצוב מחדש, שיפור ושכלול של תכניות לימודים קיימות והתאמתן למגמות חדשניות בחינוך.

נושאי הלימוד

- א. בחינת תכניות לימודים קיימות
- ב. סכמות תיאוריות ושיטות לניתוח תכניות לימודים
- ג. הערכתן של תכניות לימודים קיימות
- ד. דרכים בתכנון ובבנייה של תכנית לימודים
- ה. בניית מערך הפעלה והערכה לתכניות לימודים ניסיוניות וייחודיות

חומר הלימוד

- שתי **מקראות** (בעברית ובאנגלית) ובהן מאמרים העוסקים בתכניות לימודים בתחומי דעת שונים ובשיקולים המורכבים המופעלים בעת פיתוחן והערכתן.
- מדריך למידה** הכולל מבוא לכל אחד מפרקי הלימוד, קטעי קישור ושאלות מנחות להעמקה במאמרים תוך התמקדות בניתוח תכניות לימודים ובהערכתן (הסטודנטים יוכלו לבחור תכניות לימודים בתחומי עיסוקם).
- אתר הקורס** שבו יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות ויפורסמו מטלות וחומר עזר עדכני.

14006 חלופות בהערכת הישגים

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה

4 תנאי קבלה: הקורסים שיטות מחקר בחינוך, פיתוח והפעלה של תכניות לימודים, תאוריות למידה והוראה, הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה.

פיתוח הקורס: ד"ר תיקי זהר (כתיבה), פרופ' מוטי מירון (יועץ אקדמי בכיר); ורד זילבר-ורוד (עריכה)
יועצים: פרופ' מנוחה בירנבוים, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, ד"ר ציפי ליבמן, ד"ר דוד מצר

מטרות הקורס

- להתוודע להיבטים התאורטיים ולהיבטים המעשיים של הערכת הישגים.
- להכיר את החלופות השונות בהערכת הישגים ולהבין את התפיסות הפסיכולוגיות והחינוכיות המנחות אותן.
- להבין את הרציונל שעליו מבוססת הקריאה לשילוב ההערכה הכמותית עם ההערכה האיכותית, ואת ההשתמעויות הערכיות והמעשיות הנגזרות מקריאה זו.
- להכיר מגוון אפשרויות להתאמת סוג ההערכה לייעודה בזיקה למטרות ההערכה, לאפיוני הולמד והסביבה הלימודית.
- לנתח ולהעריך פרויקטים בהערכת הישגים שנעשו בארץ ובעולם.
- לפתח מודעות למערך השיקולים המקצועיים והאתיים הקשורים בהערכת הישגים, ולעודד את הרגישות והאחריות כלפיהם.
- לנתח באופן ביקורתי עמדות ודעות כלפי אופני הערכה שונים של תוצרים לימודיים.
- להתנסות בתכנון וביישום של כלים להערכת הישגים; לגבש השקפת עולם מקצועית וערכית כלפי הערכת הישגים בכלל וכלפי הערכת חלופית בפרט.

פרקי הלימוד

- פרק 1 הערכת הישגים – מבוא כללי ורקע
- פרק 2 הבסיס התאורטי - מהות ההערכה החלופית, יסודותיה, טבעה והגיונה
- פרק 3 מטרות ההערכה בזיקה לסוגי הערכה – לשם מה ובעבור מי מעריכים הישגים?
- פרק 4 מה הקשר? מה וכיצד תלמידים לומדים?
- פרק 5 כלי הערכה
- פרק 6 תכנון, פיתוח ויישום כלי הערכה
- פרק 7 הערכת ההערכה וגורמי הטיה
- פרק 8 סוגיות בלתי פתורות בהערכה

חומר הלימוד

- הספר **חלופות בהערכת הישגים** מאת מ' בירנבוים (הוצאת רמות, אוניברסיטת תל-אביב, 1997).
- שתי **מקראות** (עברית ואנגלית) ובהן מאמרים נבחרים בנושא הערכת הישגים.
- מדריך למידה** הכולל מבוא לכל אחד מפרקי הלימוד, קטעי קישור ושאלות מנחות לקריאת המאמרים.
- אתר הקורס** שבו יתנהלו דיונים בסוגיות נבחרות ויפורסמו מטלות וחומר עזר עדכני.

תואר שני

חינוך במגמות 'טכנולוגיות למידה' ו'מערכות למידה'

14018 שינוי ארגוני במערכות למידה

4 נקודות זכות
מגמה: מערכות למידה

4 תנאי קבלה: הקורסים **שיטות מחקר בחינוך**, **פיתוח והפעלה של תכניות לימודים**, **תאוריות למידה והוראה**, **הערכה בחינוך**; **תאוריה ומעשה**.

פיתוח הקורס: ד"ר אורית אבידב, פרופ' שרה גורי-רוזנבלט
יועצים: פרופ' אפרים בן-ברוך, פרופ' חיים גזיאל, פרופ' אברהם יוגב, ד"ר זהר טל

הקורס עוסק בתחום של יזום והכנסת שינויים בארגונים. כל ארגון נמצא במידה זו או אחרת במצב של שינוי תמידי. חלק מהשינויים מתרחשים מכוח מציאות, וחלקם הם בגדר רפורמות יזומות, שמטרתן לשפר את הארגונים וליעלם. כדי לשרוד ולשגשג, ארגונים חייבים לחדש, לפתח, ליזום ולשנות טכנולוגיות, שיטות ניהול ודרכי עבודה.

הקורס מספק ידע עשיר ומקיף על מהותם של תהליכי שינוי במערכות חינוך ולמידה, מתחקה אחר מאפייניהם, ועומד על הדילמות והקשיים בהובלתם ועל האסטרטגיות להתמודדות עם קשיים אלו.

מטרות הקורס

- להציג את התחום של שינוי ארגוני בהסתכלות רחבה על ארגונים.
- לבחון תהליכי שינוי כתולדה של מדיניות המשקפת סדרי עדיפויות של קבוצות עניין שונות בחברה.
- להכיר מגמות ומושגים הקשורים לתחום של שינוי ארגוני: שלבים, קשיים ודילמות בהכנסת שינויים.
- להבין את המשמעות של תהליכי שינוי במציאות דינמית ומשתנה, בה הלמידה הארגונית הנה בסיס לשינוי וכן לצמיחה ולהתחדשות ארגונית.
- להבין את התהליכים של הובלת שינויים בארגונים מנקודת המבט של מוביל השינוי, המנהל-המנהיג, ומנקודת המבט של המערכת הארגונית.
- לבחון מקרים של הכנסת שינויים במערכות חינוך ולמידה בארץ ובעולם המדגימים את ההיבטים השונים של התהליך.

נושאי הלימוד

- שינוי במערכות חברתיות – מונחי מפתח
- מדיניות חינוך ושינוי במערכות חינוך ולמידה
- קשיים ודילמות בהכנסת שינויים למערכות חינוך ולמידה והאסטרטגיות להתמודדות עם מנהיגות מובילה שינויים במערכות חינוך ולמידה
- מערכות חינוך ולמידה כארגונים לומדים

חומר הלימוד

- ספר הקורס:** K. Morrison, *Management Theories for Educational Change* (London: Sage Publication Company, 1998).

- מקראה**
- מדריך למידה** המלווה את קריאת הספר והמאמרים.
- דיווחות** של רפורמות חינוכיות במערכת החינוך בארץ.

14014 אוניברסיטאות פתוחות – דמוקרטיזציה של החינוך הגבוה*

4 נקודות זכות
שינוי נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / חינוך ואזרחות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך או מילוי שלושת התנאים הבאים: (א) שלושת הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **דמוקרטיה הישראלית** – **סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו**. (ב) אחד מהקורסים **דמוקרטיה ודמוקרטיזציה**, **סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב**, **ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות**, **מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה בחברה דמוקרטית**. (ג) פטור ממטלות ביבליוגרפיות בחיפוש ממוחשב בקטלוג אלף ובמאגרי מידע.

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט, יעל גרינשטיין-מירובסקי; בת-חן פירסט (עריכה)

מטרות הקורס

הקורס נועד לנתח את ההשלכות האקדמיות והפוליטיות של הדמוקרטיזציה של הנושיות לחינוך הגבוה, החל מהמחצית השנייה של המאה ה-20; להשוות בין פתרונות אלטרנטיביים להרחבת הנושיות להשכלה גבוהה; לסקור מבחינה היסטורית ובאופן השוואתי את תופעת ההוראה מרחוק מאז ימי קדם ועד ימינו, תוך שימת דגש על השפעותיה בקידום מטרות חינוך "דמוקרטיות"; לעמוד על מערכת יחסי הגומלין המורכבת שבין אוניברסיטאות פתוחות ואוניברסיטאות המכוונות להמונים, לבין הסקטור "האלטיסטי" של האוניברסיטאות במערכות השכלה גבוהה שונות ברחבי העולם בשלושת העשורים האחרונים; לנתח את השפעת הטכנולוגיות החדשות על הנושיות למידע ועל היווצרות מודלים חדשים של סביבות אקדמיות, שנועדו לפתוח את שערי העולם האקדמי בפני כל האזרחים; לדון בסוגיות של העלויות הכלכליות והתשתיות הארגוניות של לימוד באוניברסיטאות פתוחות, והשלכותיהן על הרחבת מעגלי הלימודים במערכות ההשכלה הגבוהה; לבחון את השפעת הגלובליזציה של החינוך הגבוה על עתידן של האוניברסיטאות הפתוחות, ומודלים אחרים של השכלה גבוהה.

חומר הלימוד

- ספר הקורס:** S. Guri-Rosenblit, *Distance and Campus Universities: Tensions and Interactions – A Comparative Study of Five Countries* (Oxford: Pergamon Press & The International Association of Universities, 1999).
- מקראה** ובה מאמרים רלוונטיים לקורס.
- מדריך למידה** המלווה את קריאת הספר והמאמרים.

* ניתן לכתוב עבודה סמינריונית בקורס רק במסגרת הלימודים לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים במגמת חינוך, אזרחות ודמוקרטיה.

14001 בחירה בחינוך: בתי ספר ותהליכים חלופיים*

4 נקודות זכות
שינוי נוסף: לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים / חינוך ואזרחות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בחינוך, או מילוי שני התנאים הבאים: (א) שלושת הקורסים **דמוקרטיה – גישה רב-תחומית**, **דמוקרטיה בישראל** – **סוגיות נבחרות**, **תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו** (ב) הקורס **מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה בחברה דמוקרטית**.

פיתוח הקורס: ד"ר רונית בוגלר, פרופ' חיים גזיאל (יועץ בכיר); בת-חן פירסט (עריכה)
יועצים: פרופ' אפרים בן-ברוך, פרופ' רחל הרץ-לזרוביץ, ד"ר עמי וולנסקי, פרופ' אברהם יוגב

הקורס מתמקד בהיבטים החינוכיים, החברתיים והפוליטיים של נושא הבחירה בחינוך. הקורס מציג את סוגי בתי הספר החלופיים המוצעים לבחירת ההורים וילדיהם ומתאר את המאפיינים המשותפים והמבדילים בין סוגי בתי הספר. בנוסף, הקורס דן בהתפתחויות האפשריות של תופעת הבחירה בחינוך. מאחר ורעיון הבחירה בחינוך הוא צעיר בשנים, היקף המחקר האמפירי שנעשה בתחום מוגבל אף הוא. בהסתמך על ההתפתחויות בנושא בארץ ובחו"ל, מתוארות מגמות אפשריות הקשורות להתרחבות או לצמצום התופעה ושינויים הקשורים ליישום הרעיון הלכה למעשה.

חומר הלימוד

חומר הלימוד כולל מאמרים בהיקף של כ-600 עמודים ומדריך למידה הערוך על-פי חמישה מעגלים המפורטים להלן.

- מעגל ראשון **בחירת בתי ספר – המשגה, התפתחות היסטורית ופרספקטיבה השוואתית**
- מעגל שני **סוגים של בתי ספר של בחירה**
- מעגל שלישי **בחירה בחינוך מנקודת מבט של הורים, תלמידים, מורים ומנהלים**
- מעגל רביעי **שיקולים חינוכיים, חברתיים ופוליטיים בבחירת בתי ספר**
- מעגל חמישי **מגמות עתידיות הקשורות לתופעת הבחירה בחינוך**

* ניתן לכתוב עבודה סמינריונית בקורס רק במסגרת הלימודים לתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים במגמת חינוך, אזרחות ודמוקרטיה.

חינוך במגמות 'טכנולוגיות למידה' ו'מערכות למידה'

14199 פרויקט בחינוך

◀ תנאים להגשת הצעת מחקר: לפחות 24 נ"ז עבור קורסים קודמים, ובכללם שלושת קורסי התשתית 14003, 14008, 14009 וכן שלושה קורסי מגמה, שמתוכם לפחות קורס סמינריני אחד.

סטודנט הלומד במסלול **ללא תזה** צריך לגבש נושא לפרויקט הגמר ולבחור על-פיו מדריך. לאחר מכן, על הסטודנט להכין הצעה לפרויקט, ולהגיש חתומה בידי המדריך לאישור הוועדה המחלקתית לתואר שני. תוך חודשיים מאישור הצעת הפרויקט בידי הוועדה על הסטודנט להירשם לפרויקט. נוהל ההרשמה מופיע בפרק 5 – **הרשמה** – בידיעון האקדמי.

היקף הפרויקט הוא כשתי עבודות סמינריניות. אופי העבודה יכול להיות מעשי-יישומי או תאורטי. כתיבת הפרויקט אמורה להימשך עד לשנת לימודים אחת.

באתר התואר השני בחינוך תוכלו למצוא רשימה של מדריכים פוטנציאליים ותחומי העניין שלהם, פירוט תהליך ההרשמה והנחיות נוספות הנוגעות לתהליך העבודה על הפרויקט. לקבלת עזרה באיתור מדריך או הסברים נוספים על התהליך, מומלץ לפנות אל רכז תזות ופרויקטים של התואר השני בחינוך.

סטודנט שהצעת המחקר שלו הוגשה לשיפוט שלוש פעמים (הצעה מקורית ועוד שני סבבי תיקונים) ולא אושרה על-ידי הוועדה המחלקתית, לא יוכל להמשיך את עבודתו, והוועדה המחלקתית תקבע את החלופות העומדות בפניו לסיום חובותיו לתואר.

14197 בחינת גמר לתואר שני בחינוך במגמת מערכות למידה

מגמה: מערכות למידה

סטודנטים במסלול **ללא תזה**, אשר סיימו את כל חובות השמיעה במגמת מערכות למידה וצברו לפחות 48 נ"ז בקורסי התכנית (לא כולל השלמות), רשאים להירשם לבחינת גמר במגמת מערכות למידה. לאחר ההרשמה יקבלו זימון לבחינה, אשר תתקיים במועד אחד מבין מועדי הבחינות בסיום כל סמסטר סתיו או אביב. הזכאות להיבחן היא בסמסטר ההרשמה בלבד.

הבחינה מבוססת על כל קורסי התשתית ועל הקורסים שלמדו הסטודנטים במגמת הלימוד שלהם. בחלקה הראשון יינתנו שאלות אינטגרטיביות בנוגע לתכנית לימודים במערכת למידה כלשהי, אשר נסמכות על קורסי התשתית ועל קורסי המגמה (ללא הקורסים הסמינריניים). בחלקה השני תידרש התייחסות לשני הקורסים הסמינריניים שלמדו הסטודנטים.

פרטים נוספים על הבחינה ועל נהלים הנוגעים לה מצויים באתר התכנית לתואר שני בחינוך, <http://telem.openu.ac.il/edu/ma/>.

14196 בחינת גמר לתואר שני בחינוך במגמת טכנולוגיות למידה

מגמה: טכנולוגיות למידה

סטודנטים במסלול **ללא תזה**, אשר סיימו את כל חובות השמיעה במגמת טכנולוגיות למידה וצברו לפחות 48 נ"ז בקורסי התכנית (לא כולל השלמות), רשאים להירשם לבחינת גמר במגמת טכנולוגיות למידה. לאחר ההרשמה יקבלו זימון לבחינה, אשר תתקיים במועד אחד מבין מועדי הבחינות בסיום כל סמסטר סתיו או אביב. הזכאות להיבחן היא בסמסטר ההרשמה בלבד.

הבחינה מבוססת על כל קורסי התשתית ועל הקורסים שלמדו הסטודנטים במגמת הלימוד שלהם. בחלקה הראשון יידרש ניתוח ביקורתי של מאמרים העוסקים בטכנולוגיות למידה ואשר יימסרו לנרשמים מראש. בחלקה השני יידרש דיון רחב בסוגיה מרכזית השייכת לעולם התוכן של טכנולוגיות למידה, תוך אינטגרציה בין גופי הידע השונים שנרכשו במהלך הלימודים, ובין תאוריה למעשה.

פרטים נוספים על הבחינה ועל נהלים הנוגעים לה מצויים באתר התכנית לתואר שני בחינוך, <http://telem.openu.ac.il/edu/ma/>.

14198 תזה בחינוך

◀ תנאים להגשת מועמדות למסלול תזה: לפחות 24 נ"ז וציון ממוצע של 90 ומעלה עבור קורסים קודמים, ובהם שלושת קורסי התשתית 14003, 14008, 14009 וכן שלושה קורסי מגמה, שמתוכם לפחות קורס סמינריוני אחד.

סטודנט שהועדה המחלקתית לתואר שני החליטה על קבלתו למסלול **עם תזה** יוכל לכתוב הצעת מחקר בהנחיית מדריך שיחיה מוכן להנחותו בנושא. על המדריך להשתייך לסגל הבכיר של האוניברסיטה הפתוחה. לאחר אישור ההצעה בידי המדריך, יגיש אותה הסטודנט לאישור הוועדה המחלקתית לתואר שני. הוועדה תבדוק את ההצעה ותחליט אם לאשרה. תוך חודשיים מאישור הצעת התזה בידי הוועדה על הסטודנט להירשם לתזה. נוהל ההרשמה מופיע בפרק 5 – **הרשמה** – במדריך למועמדים ולנרשמים.

התזה תהיה בעלת אופי מחקרי חדשני, מעוגנת בתאוריה ותיישם את הידע שהסטודנט רכש במהלך לימודיו. על התזה לשקף את היכרותו עם הספרות העיונית והאמפירית בתחום המחקר, את יכולתו לתכנן מערך מחקר שיענה על שאלת המחקר שלו, את שליטתו בכלי המחקר המקובלים בתחום החינוך, דרך מחשבה עצמאית ומקורית, כושר עיבוד של חומר מדעי וכישורי כתיבה מדעית. משך זמן ביצוע התזה הוא עד שנתיים, ובסיום העבודה יידרש הסטודנט להציג את ממצאיה בפני קהל.

באתר התואר השני בחינוך תוכלו למצוא רשימה של מדריכים פוטנציאליים ותחומי העניין שלהם, פירוט תהליך ההרשמה והנחיות נוספות הנוגעות לתהליך העבודה על התזה. לקבלת עזרה באיתור מדריך או הסברים נוספים על התהליך, מומלץ לפנות אל רכז תזות ופרויקטים של התואר השני בחינוך.

סטודנט שהצעת המחקר שלו הוגשה לשיפוט שלוש פעמים (הצעה מקורית ועוד שני סבבי תיקונים) ולא אושרה על-ידי הוועדה המחלקתית, לא יוכל להמשיך את עבודתו, והוועדה המחלקתית תקבע את החלופות העומדות בפניו לסיום חובותיו לתואר.

תואר שני
במחשבה
הביולוגית

the 1990s, the number of people in the world who are under 15 years of age is expected to increase from 1.2 billion to 1.5 billion.

As the world's population grows, the demand for food and other resources will increase. This will put pressure on the environment and on the world's food supply.

One way to meet this demand is to increase the amount of food that is produced. This can be done by using more land for agriculture, by using more water, or by using more fertilizers and pesticides.

Another way to meet this demand is to reduce the amount of food that is wasted. This can be done by improving the way that food is stored and distributed, or by encouraging people to eat less meat.

There are many other ways to meet the world's growing demand for food and other resources. It is up to us to decide which way is best.

The world's population is growing, and the demand for food and other resources is increasing. We need to find ways to meet this demand without harming the environment.

One way to do this is to use more land for agriculture. This can be done by clearing more land, or by using more water.

Another way to do this is to use more fertilizers and pesticides. This can help to increase the amount of food that is produced, but it can also harm the environment.

There are many other ways to meet the world's growing demand for food and other resources. It is up to us to decide which way is best.

The world's population is growing, and the demand for food and other resources is increasing. We need to find ways to meet this demand without harming the environment.

One way to do this is to use more land for agriculture. This can be done by clearing more land, or by using more water.

Another way to do this is to use more fertilizers and pesticides. This can help to increase the amount of food that is produced, but it can also harm the environment.

There are many other ways to meet the world's growing demand for food and other resources. It is up to us to decide which way is best.

The world's population is growing, and the demand for food and other resources is increasing. We need to find ways to meet this demand without harming the environment.

One way to do this is to use more land for agriculture. This can be done by clearing more land, or by using more water.

Another way to do this is to use more fertilizers and pesticides. This can help to increase the amount of food that is produced, but it can also harm the environment.

There are many other ways to meet the world's growing demand for food and other resources. It is up to us to decide which way is best.

The world's population is growing, and the demand for food and other resources is increasing. We need to find ways to meet this demand without harming the environment.

One way to do this is to use more land for agriculture. This can be done by clearing more land, or by using more water.

Another way to do this is to use more fertilizers and pesticides. This can help to increase the amount of food that is produced, but it can also harm the environment.

There are many other ways to meet the world's growing demand for food and other resources. It is up to us to decide which way is best.

The world's population is growing, and the demand for food and other resources is increasing. We need to find ways to meet this demand without harming the environment.

One way to do this is to use more land for agriculture. This can be done by clearing more land, or by using more water.

Another way to do this is to use more fertilizers and pesticides. This can help to increase the amount of food that is produced, but it can also harm the environment.

There are many other ways to meet the world's growing demand for food and other resources. It is up to us to decide which way is best.

The world's population is growing, and the demand for food and other resources is increasing. We need to find ways to meet this demand without harming the environment.

One way to do this is to use more land for agriculture. This can be done by clearing more land, or by using more water.

Another way to do this is to use more fertilizers and pesticides. This can help to increase the amount of food that is produced, but it can also harm the environment.

There are many other ways to meet the world's growing demand for food and other resources. It is up to us to decide which way is best.

The world's population is growing, and the demand for food and other resources is increasing. We need to find ways to meet this demand without harming the environment.

One way to do this is to use more land for agriculture. This can be done by clearing more land, or by using more water.

Another way to do this is to use more fertilizers and pesticides. This can help to increase the amount of food that is produced, but it can also harm the environment.

There are many other ways to meet the world's growing demand for food and other resources. It is up to us to decide which way is best.

The world's population is growing, and the demand for food and other resources is increasing. We need to find ways to meet this demand without harming the environment.

One way to do this is to use more land for agriculture. This can be done by clearing more land, or by using more water.

Another way to do this is to use more fertilizers and pesticides. This can help to increase the amount of food that is produced, but it can also harm the environment.

There are many other ways to meet the world's growing demand for food and other resources. It is up to us to decide which way is best.

The world's population is growing, and the demand for food and other resources is increasing. We need to find ways to meet this demand without harming the environment.

One way to do this is to use more land for agriculture. This can be done by clearing more land, or by using more water.

Another way to do this is to use more fertilizers and pesticides. This can help to increase the amount of food that is produced, but it can also harm the environment.

22000 הגדרת החיים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: יפעת גל, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר איריס פריי, ד"ר שרה שורץ
יועצים: פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק

קורס זה הוא הראשון משלושת קורסי התשתית בתכנית לתואר שני במחשבה הביולוגית. מטרתו העיקרית היא לשרטט את מאפייני החיים המבדילים אותם מהטבע בכללותו.

נושאי הלימוד

1. הבדלה בין הגדרת תופעת החיים לבין משמעות החיים.
2. מהי הגדרה? כמו כל הגדרה אחרת של מושג, הגדרת החיים יוצאת מתוך גישתו של המגדיר לטבעה של המציאות ולדרכים שבהן יש לנהוג בה, והיא מביאה לביסוס של קשרים בין מושגים שונים. סוגים שונים של הגדרות; תכליתן של הגדרות וחשיבותן.
3. מהם העצמים, התהליכים והתופעות שעליהם מצביע המושג 'חיים'? מהן התכונות המשותפות לכל אלה, ומהן התכונות הייחודיות להם, המבדילות אותם מהלא-חיים?
4. התחלה של דיון בתפיסות מרכזיות ביחס לשאלה: מה בין דומם לחי? מכניזם, ויטליזם, טלאולוגיה ואורגניציזם; הצגה ראשונית של שני תחומי מחקר שבלבם עומדת שאלת הגדרת החיים: מוצא החיים (Origin of Life) וחיים מלאכותיים (Artificial Life).
5. אידיאולוגיות המשפיעות על הגדרת החיים ועל חקירתם.
6. הגדרותיהם של הוגים ומדענים שונים ובחינה ביקורתית שלהן.
7. הגדרות המקובלות כיום בחקר החיים: הגדרות המבוססות על מנגנון של מטבוליזם; הגדרות המבוססות על מנגנון של תורשה.
8. ההשלכות של הגדרת החיים על היבטים מתודולוגיים ואתיים בחקר החיים (כמו המתת חסד, השתלות איברים, הפלות).

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת ומפגש סמינרינוני. חומר הלימוד כולל קטעים נבחרים מ-5 ספרים ואסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינרינוניים. חומר הלימוד כולל ארבעה ספרים ואסופת מאמרים.

22010 רדוקציה, טלאולוגיה ומקומן בביולוגיה*

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: יפעת גל, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר שרה שורץ
יועצים: פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר ליה אטינגר, ד"ר איריס פריי

קורס זה הוא השני משלושת קורסי התשתית בתכנית לתואר שני במחשבה הביולוגית. לקורס שתי מטרות עיקריות: הראשונה היא לדון בשאלה מרכזית בפילוסופיה של המדע – שאלת הרדוקציה – ובהיבטיה הייחודיים בביולוגיה, ואילו השנייה היא להציג מושג ייחודי המאפיין את התופעות הביולוגיות ואת חקירתן – מושג הטלאולוגיה.

נושאי הלימוד

1. רדוקציה – הגדרת המושג ומשמעותו
2. רדוקציה כסוג של הסבר
3. רדוקציה ומדע
4. סוגים שונים של רדוקציה
5. מושג האמרגנטיות
6. היסוד הטלאולוגי בתופעות החיים
7. הסברים טלאולוגיים לעומת הסברים סיבתיים; הסברים "פרוקסימליים" לעומת הסברים "סופיים"; הסברים פונקציונליים.
8. טלאולוגיה ותורת האבולוציה

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת ומפגש סמינרינוני. חומר הלימוד כולל ארבעה ספרים ואסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינרינוניים. חומר הלימוד כולל ארבעה ספרים ואסופת מאמרים.

22003 מכניזם, ויטליזם ואורגניציזם: שלוש תפיסות בחקר החיים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: דליה איתמר, פרופ' שמעונה גינצבורג, ד"ר סוזי פיישר; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' צבי זקס, פרופ' רפאל פלק, ד"ר דבורה קמרט-לנג, ד"ר סנאית גיסיס

קורס זה הוא האחרון משלושת קורסי התשתית בתכנית לתואר שני במחשבה הביולוגית. מטרתו העיקרית של הקורס היא לפתח התבוננות היסטורית על חקר החיים.

נושאי הלימוד

1. הצגת הסוגיות המרכזיות.
 - א. מה בין העולם האורגני והעולם האי-אורגני, ובגורם מכך – מהי הטרימינולוגיה ה"מותרת" לשימוש במסגרת המדע החוקר את היצורים החיים ומהן הגישות, המתודות והמודלים המדעיים "הראויים" (במסגרת הפרדיגמה המדעית השלטת) לחקר העולם האורגני?
 - ב. השאלה מה מבדיל בין החי לדומם הולידה במהלך ההיסטוריה שלוש גישות מטאפיסיות שונות: התפיסה הוויטאליסטית, התפיסה המכניסטית והתפיסה האורגניסטית.
 - ג. ביטויי התפיסות השונות מבחינה אונטולוגית ומבחינה מתודולוגית.
2. שינויי משמעות במושגים "ויטליזם" ו"מכניזם" במהלך ההיסטוריה של התרבות המערבית כתוצאה מהשפעות תרבותיות במישורים שונים.
 - א. תפיסות עולם מטפיזיות באשר ליחסי האל, הטבע והאדם, השתנון במהלך ההיסטוריה, והשפעתן על הדרך שבה הבינו ההוגים בתקופות השונות את מהות החיים.
 - ב. המטרות המרכזיות שכונו את תמונות העולם בתקופות ההיסטוריות השונות, והשפעתן על האופן שבו תפסו הפילוסופים ואנשי המדע את היצור החי.
 - ג. השפעותיהן של ההתפתחויות במחקר הביולוגי על צורת ההסבר המדעי בהתייחס ליצור החי.
 - ד. כיצד השפיע השיח בין ויטליסטים ומכניסטים על עיצוב, שינוי ואבולוציה של משמעות המושגים "ויטאליזם" ו"מכניזם"?

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת ומפגש סמינרינוני. חומר הלימוד כולל אסופת מאמרים וקטעים מספרים (מקורות ראשוניים).
שלב ב: שני מפגשים סמינרינוניים. חומר הלימוד כולל אסופת מאמרים וקטעים מספרים (מקורות ראשוניים ומשניים).

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים אחרים. לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

תואר שני

המחשבה הביולוגית

22006 מיזמי גנום האדם: גנטיקה וגנאטיקה

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: פרופ' אבינעם אדם, פרופ' שמעונה גינצבורג; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

1. מיום הגנום של האדם: התגליות והשיטות שעל בסיסן הוצעה הרצפת כל הגנום של האדם; הציפיות ממיושו של מיום הגנום; השפעת יחסי הציבור של המיזם על המימסד הפוליטי ועל הקצאת כספים; תוצרי לוואי של המיזם, שצמחו במקביל למימושו.
2. מיום הרבגוניות: הרקע המדעי להצעת מיום הרבגוניות, ההתנגדות למימושו, ותוצאותיה; השפעת יחסי הציבור של מיום הרבגוניות על המימסד הפוליטי ועל הקצאת כספים בהשוואה למיום הגנום.
3. בעיות פילוסופיות, אתיות וחברתיות הצומחות ממיומי הגנום. א. חידושי הידע והטכנולוגיה הביו-רפואיים בהנדסה גנטית, האפשרויות שהם פותחים, התועלת הטמונה בהן, האתגרים שהם מציבים, והשכנויות הכרוכות בהם: כיצד משפיעים כל אלה על שאלות פילוסופיות כלליות, כגון בעיית הדטרמיניזם והרצון החופשי, ועל תפיסת האדם שלנו? האם הגנטיקה הישנה לא הולידה שאלות דומות? השלכות החידושים על המחלוקת בדבר גנים וסיבה (nature-nurture) כקובעי תכונות והתנהגות, והטעויות השכיחות בדיון הציבורי על דטרמיניזם גנטי. האם החידושים מגבירים את חופש הבחירה או שהם כופים התנהגות? ב. הנחות, תפיסות, והשקפות עולם המעורבות בהכרעות המתחייבות מהחידושים: תורות מוסר ומדיניות ציבורית; ההתערבות בגורל ובטבע; צֶלָה של האליגנטיקה.
4. התערבות גנטית ישירה ועקיפה: למי הזכות ולמי החובה לדעת או שלא לדעת את תוצאות המבחנים? מי צריך להכריע בהחלטות הכרוכות בהתערבות גנטית? דוגמאות מעשיות להמחשת מורכבותן של השאלות.
5. שימוש במידע ובמאגרי מידע גנטיים למטרות מגוונות לא רפואיות, כגון קביעת הורות, זיהוי פלילי, מחקר ביולוגי, מחקר אנתרופולוגי-אוכלוסייתי: תועלת, סכנות ובעיות פתוחות.
6. ניגודי עניין: הניגודים בין טובת הכלל לבין טובת המדען בעקבות המיזם של גנום האדם הניגודים בהקשר זה בין טובת הכלל לבין אינטרסים של חברות מסחריות; המחלוקת בדבר הענקת זכויות קניין אינטלקטואלי, ופטנטים על גנים ועל רצפים אחרים שבגנום האדם.
7. חובותיו של המדען: המחויבות לאמת; אחריות חברתית; הוראה והסברה; התמודדות עם ניגודי עניין.

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת, מפגש סמינריני; ספר אחד, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינריניים; שני ספרים, אסופת מאמרים.

22004 בעיית הגוף והנפש

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' אביטל וולמן, פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר ליה אטינגר, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

1. טיב הזיקה בין הפיסיקלי למנטלי, בין המוח (brain) לבין הנפש (mind). ניתוח סוגי התשובות שהוצעו במהלך ההיסטוריה לבעיית הגוף והנפש – מוניסטיטיות, דואליסטיות, מטריאליסטיות.
2. בעיות יסוד בפילוסופיה השזורות בשאלת הגוף והנפש. בעיית המשמעות (semantic problem); בעיית הידיעה או ההכרה (epistemological problem) והנפשות האחרות (other minds).
3. מקומם של רעיון הרדוקציה ורעיון האמרגנטיות בבעיית הגוף והנפש.
4. מתודולוגיות מחקר "מלמעלה למטה" (top-down) ו-"מלמטה למעלה" (bottom-up) בביולוגיה, הקשר ביניהן לבין חוקים והסברים והשלכותיהן על בעיית הגוף והנפש.
5. מה בין ייצוגים מנטליים לבין תודעה? קטגוריזציה; האם קטגוריות כמותיות מומרות לקטגוריות איכותיות?
6. נירופילוסופיה: הרלוונטיות של עובדות נירופילולוגיות, שיטות מדידה חדשות ותאוריות פנים-ביולוגיות ופנים-מדעיות נוספות לעיון הפילוסופי ולהנמקות השונות; כיצד משפיעים השינויים והחידושים מן המישור האונטולוגי ומן המישור המתודולוגי על השאלות האפיסטמולוגיות?
7. תרומת המודלים של הקיברנטיקה ושל החישוביות העצבית לפתרון הבעיה. החדר הסיני של ג'ון סרל (Searle); האם עקרונות ההתנהגות של רשתות נירונים, המתגלים בסימולציות של המודלים, מסבירים, בעיקרון, התפתחות של תודעה? והאם מערכות מלאכותיות אלה מהוות מימוש של מערכות חיים?
8. הקשר בין בעיית הגוף והנפש לבין גישות המכניזם והוויטליזם.
9. הבעיה וניסוחיה במהלך ההיסטוריה.
10. מהי הגישה או המתודולוגיה המתאימה לבעיית "מדע על אודות הנפש" (science of mind)?

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת, מפגש סמינריני; שני ספרים, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינריניים; שלושה ספרים, אסופת מאמרים.

22005 תורת האבולוציה ותנועת הבריאתנות

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: יפעת גל, פרופ' שמעונה גינצבורג; ענת גפני (עריכה)
יועצים: ד"ר ליה אטינגר, פרופ' אביטל וולמן, פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

1. אבולוציה – מושג מרכזי במדע
2. הרעיונות היסודיים של תורת האבולוציה הביולוגית
3. ההתפתחות ההיסטורית של תורת האבולוציה
4. מעמדה של תורת האבולוציה בביולוגיה
5. תנועת הבריאתנות – מהי? רעיונותיה המרכזיים; ההיסטוריה של עלייתה; סקירת מעמדה ופועלה כיום
6. תורת האבולוציה מול הבריאתנות: הבדלים עקרוניים; טענות הבריאתנים נגד תורת האבולוציה; בחינת האמיתות והתקפות הלוגית של טיעוני הבריאתנים נגד תורת האבולוציה
7. מדע מול דת, מיתוס ואנטי-מדע: היבטים רעיוניים, היסטוריים, תרבותיים ופוליטיים
8. תנועת הבריאתנות בהקשר הפילוסופי-תרבותי בימינו
9. בריאתנות ויהדות
10. בריאתנות בישראל

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת, מפגש סמינריני; 5 ספרים, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינריניים; 3 ספרים, אסופת מאמרים.

22008 המאזן האקולוגי ושמירת הסביבה

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' אביטל וולמן, פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר ליה אטינגר, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

1. האם קיים משבר אקולוגי שנובעת ממנו סכנת ממשיות?
אפקט החממה והתחממות כדור-הארץ; התמעטות האווזן בסטרטוספירה; סחף ומדבור של קרקעות והמלחות; זיהום סביבתי וטיפול בפסולת; הידלדלות יערות הגשם הטרופיים ומשאבי טבע אחרים; הכחדת מינים והפחתת השונות בטבע, התפוצצות האוכלוסייה האנושית; שימוש באורגניזמים טרנסגניים.
2. תפיסות והנחות העומדות בבסיס הגדרת המשבר וזיהוי סוגי הידע הנחוצים לדיון בשמירה על המאזן האקולוגי.
3. פילוסופיות סביבתניות והנחותיהן:
א. שאלת הערך הפנימי של הטבע; מי או מה ראוי להתחשבות מוסרית? גישות אנתרופוצנטריות, ביוצנטריות ואקוצנטריות ותשובותיהן לשאלה.
- ב. הבסיס האפיסטמולוגי לתיאור אקוסיסטמות כמכלולים (אקולוגיה "עמוקה" והולזים) וכאורגניזם חי (היפותיזת גאיה); אקופמיניזם; אקולוגיה חברתית; מודלים מתמטיים (מתורת המשחקים, למשל) לתיאור יחסים באקוסיסטמות, ומגבלותיהם.
4. מוסר, פוליטיקה, כלכלה ומדיניות:
ניתוח מושג הצדק הסביבתי (environmental justice); צדק בינדורי, המעמד המוסרי של דורות העתיד וכישר הניבוי המוגבל שלנו; גארט הרדין ו"הטרגדיה של משאבי הטבע הציבוריים"; אתגרי הגלובליזציה; רעיון הפיתוח בר-הקיימא (sustainable development); מסגרת הניתוח של עלות-ותועלת (cost-benefit analysis) ומסגרת הניתוח בתורות הצדק החלוקתי (distributive justice).
5. מטאפיסיקות הסביבה בהקשר היסטורי-תרבותי:
תפיסת הארץ כסביבה נאותה לקיום חיים בראי של בריאה מתוכננת, ומנקודת מבט המדגישה את היחס בין הטבעי לבין התרבותי והמלאכותי; הפנתאיזם של שפינוזה כבסיס לאקוצנטריזם; השתנות היחס לטבע בעולם בעקבות התיעוש והעירור; השפעות הפוסט-מודרניזם והמיסטיקה על הניתוח הרציונלי של בעיות הסביבה.

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת, מפגש סמינריני; 3 ספרים, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינריניים; ספר אחד, אסופת מאמרים.

22007 בעיות נבחרות בביואתיקה: ניסויים בבעלי חיים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' אביטל וולמן, פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר ליה אטינגר, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

1. הגדרת הבעיה המוסרית: האם יש הצדקה לשימוש בבעלי חיים בניסויים מדעיים? ניתוח התשובות במסגרת תורות מוסר תועלתניות ואחרות: קאנט, בנתם (Bentham), סינגר (Singer), רגן (Regan).
2. רגשות וטיעונים אמוציונליים והקשר ביניהם לבין טענות מוסריות.
3. השאלות הפנים-ביולוגיות הרלוונטיות לשאלות המוסריות. האם כל בעלי החיים חשים כאב? האם לקופים הגדולים יש שפה ותודעה (וכיצד בוחנים זאת)? מה בין ייצוגים מנטליים לבין תודעה?
4. היבטים מתודולוגיים במציאת פתרונות: החלופות הביולוגיות המוצעות היום לניסויים בבעלי חיים; האם יכולות הן, בעיקרון, לספק את הדרוש לקידום המחקר הביו-רפואי? מסגרות ביולוגיות תיאורטיות המדגישות את רמות הארגון השונות של יצורים חיים ותרומתן לשאלת התוקף (הלוגי והביולוגי) להקשה מתרבויות רקמה לאורגניזם שלם.
5. הבקרה על ניסויים בבעלי חיים: מי צריך להחליט על אמצעי הבקרה ומי צריך ליישם? קבוצות לחץ ואינטרסנטים.
6. היבטים היסטוריים והיסטוריוגרפיים: האם אכן קודמו הביולוגיה והרפואה באמצעות ניסויים בבעלי חיים? סוג המחקר הנחוץ לבחינת השאלה; המטפיסיקות העומדות בבסיס התיאורים ההיסטוריים השונים.
7. הקקשר ההיסטורי-תרבותי של הבעיה: תפיסת בעלי החיים בדוקטרינות דתיות שונות; גורמים התורמים לקביעת יחסו של האדם לבעלי חיים (דרווין, המהפכה התעשייתית, רלטיוויזם תרבותי).
8. החיבור בין נושא הניסויים בבעלי חיים לבין בעיית האקולוגיה ושמירת הסביבה: פילוסופיות ותפיסות טבע המשליכות על שני הנושאים; גורמים פוליטיים וכלכליים המשפיעים עליהם.

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת, מפגש סמינריני; ספר אחד, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינריניים; שני ספרים, אסופת מאמרים.

22009 רפואה אלטרנטיבית במבט ביקורתי

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: פרופ' שמעונה גינצבורג; ענת גפני (עריכה)
יועצים: פרופ' אביטל וולמן, פרופ' צבי זקס, פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' רפאל פלק, ד"ר ליה אטינגר, ד"ר איריס פריי

נושאי הלימוד

1. מהי רפואה אלטרנטיבית (או משלימה)? סוגים שונים של טיפולים אלטרנטיביים וגופי הידע שעליהם הם נשענים.
2. הטענות הלוגיות, האמוציונליות, התאורטיות והמעשיות בעד ונגד הרפואה האלטרנטיבית והרפואה המדעית (הקונבנציונלית).
3. בחינות ומהימנות של ידע ברפואה: ניתוח מושג הבחינות ומושג ההפרכה; כלים להערכת מידת ההצלחה והתוקף של ממצאים רפואיים ושל טיפולים רפואיים; מיתוס, ידע אנקדוטלי, ניסוי וטעייה, ידע סטטיסטי, ידע מדעי.
4. תפקידן של תאוריות בארגון גוף-ידע. האם הרפואה החלופית מתיחסת לאותו חלק מן המציאות שעליו נסובה הרפואה המדעית? האם יש תוקף ל"חוכמת הקדמונים"? מתי וכיצד הפכה הרפואה המערבית להיות מדעית?
5. אפקט הפלצבו: האם האפקט מערער את המדעיות של הרפואה הקונבנציונלית? ההיסטוריה של הרפואה עד המאה ה-20 כהיסטוריה של הפלצבו; אמונה ובריאנות.
6. מקצועיות, אומונות ומחויבות ברפואה אלטרנטיבית, ברפואה קונבנציונלית ובביולוגיה. ניתוח פילוסופי של מושגי הרציונליות והמחויבות לאמת. המעמד המשפטי של הרפואה האלטרנטיבית בארץ ובעולם.
7. האקלים התרבותי האופנתי התורם להתפשטות הרפואה החלופית: שכיחות הרפואה האלטרנטיבית במדינות ובתרבויות שונות; השיבה אל מיתוסים ותדמיות ידע עתיקות; רלטיוויזם תרבותי; האכזבה מן המדע והתגברות הביקורתיות כלפיו.
8. היווצרותה של פרידיגמה חדשה בביולוגיה: הפסיכונורואימונולוגיה.

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, הרצאת פתיחה בקלטת, מפגש סמינריני; שני ספרים, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינריניים; ספר אחד, אסופת מאמרים.

22011 הסוציוביולוגיה ונגזרותיה: מדע במחלוקת

3 נקודות זכות

4 תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במחשבה הביולוגית.

פיתוח הקורס: ד"ר בתיה זלינגר, פרופ' שמעונה גינצבורג; בת-חן פירסט (עריכה)
יועצים: פרופ' חוה יבלונקה, פרופ' ברוך קימרלינג, ד"ר איתן לה-פיקאר, ד"ר דבורה קמרט-לנג

נושאי הלימוד

1. המודלים מתורת האבולוציה העומדים בבסיס הניתוח הסוציוביולוגי של ההתנהגות החברתית בקרב בעלי החיים, לרבות האדם; החזון הסוציו-ביולוגי: יצירת סיתזה בין מדעי החיים ומדעי החברה והרוח; שימוש בידע הסוציוביולוגי כמסייע בתכנון שינויים חברתיים.
2. האם קיים רצף אבולוציוני בין בעלי חיים לאדם גם בתחום ההתנהגותי? האם ההתנהגויות השונות והמרכיבים הבסיסיים של התרבות האנושית התפתחו כאמצעי אדפטציה של המין האנושי לסביבתו הטבעית, בשחר התפתחותו?
3. האם קיים טבע אנושי אוניברסלי מולד? האם התנהגויות ספציפיות מכוונות על-ידי גנים ספציפיים? האם הבדלים התנהגותיים בין גברים לנשים הינם מולדים? האם למוסר יש בסיס ביולוגי, ומהן השלכותיה של טענה זו לגבי קיומו של "רצון חופשי"?
4. סוגיית הדטרמיניזם הגנטי: האם קיימים אילוצים גנטיים-אבולוציוניים לגבי מאפייני החברה והתרבות האנושית? מהן ההשלכות הפוליטיות הנובעות מקיומם של אילוצים מסוג זה?
5. זיקת הסוציו-ביולוגיה לעקרונות ה"דרוויניזם החברתי" והאאוגניקה; האם גם הסוציו-ביולוגיה מספקת לגיטימציה לתפיסות חברתיות שמרניות?
6. מדע ואידיאולוגיה: האם הסוציו-ביולוגיה היא אידיאולוגיה במסווה של מדע, כפי שטען השמאל האקדמי בארצות-הברית אשר הוביל את המתקפה כנגד הדיסציפלינה החדשה? מהי אחריותו של המדען? האם המדע "חופשי מערכים"?
7. הפסיכולוגיה האבולוציונית כממשיכתה של הסוציו-ביולוגיה לעומת הדגשים הייחודיים של התחום המתמקד בחקר התודעה.
8. סוגיית המודלריות במבנה המוח ותפקודיו הקוגניטיביים.

מבנה הקורס

שלב א: הקדמה, מפגש סמינריני; שלושה ספרים, אסופת מאמרים.
שלב ב: שני מפגשים סמינריניים; ספר אחד, אסופת מאמרים.

תואר שני במדעי המחשב

22902 אלגוריתמים אקראיים

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב. * ידע קודם דרוש: הקורס **חישוביות ומבוא לסיבוכיות** (או קורס אחר בסיבוכיות).

פיתוח הקורס: פרופ' גיא קורצ'רס, פרופ' אורי פייגה
יועצים: פרופ' נוגה אלון, פרופ' עודד גולדרייך

במסגרת הקורס תיבחן התועלת שבשימוש בהגרלות במהלך אלגוריתמים. אלגוריתם ה"זורק מטבעות" במהלך ריצתו נקרא **אלגוריתם אקראי**. אלגוריתמים אקראיים מועילים באופן בולט בין השאר במובנים הבאים:

א. ישנן בעיות שעבורן תוחלת זמן הריצה של האלגוריתם האקראי קטנה יותר מזמן הריצה הטוב ביותר עבור אלגוריתם דטרמיניסטי לבעיה.

ב. ישנן בעיות שידוע אלגוריתם אקראי הפותר אותן, ולא ידוע עבורן אלגוריתם דטרמיניסטי.

בקורס יידונו בעיות קלאסיות אחדות, כגון בעיית מציאת החציון, פונקציות גיבוב, התאמת מחרוזות, מסלולים אקראיים על גרפים.

חומר הלימוד

- הספר: R. Motwani & P. Raghavan, *Randomized Algorithms* (Cambridge University Press, 1995).
- מדריך למידה

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

22926 מודלים ושיטות אפיון של מערכות מקביליות ותגובתיות*

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב. **

פיתוח הקורס: ד"ר מרק טרכטנברוט
אחראי אקדמי: פרופ' דוד הראל
יועצים: פרופ' ארנה גרימברג, פרופ' עמירם יהודאי, ד"ר אורנה קופרמן

הקורס מציג מגוון גישות (אלגבריות וחזותיות) לאפיון ואנליזה של מערכות מקביליות מתקשרות (Concurrent Communicating Systems), תוך השוואה של הגישות האלה והצגה של עקרונותיהן במסגרת אחידה. הסטודנטים בקורס יוכלו להכיר מוטיבציה, מושגים ושיטות סימון המאפשרים למתכנני מערכות כאלה חשיבה ותיאור מדויקים, וגם הוכחת נכונות. הקורס (שהוא תאורטי בעיקרו) מספק גם פתח ליישומים – דרך סדרת דוגמאות מתאימות, ותוך שימוש בכלי תוכנה המיישמים את הגישות הנלמדות ומאפשרים התנסות מעשית באפיון פורמלי ואנליזה של תהליכים.

נושאי הלימוד

- חלק 1 תהליכים (processes), שקילויות (equivalences), אופרטורים**
 - תהליכים ומערכות מעבר מתוויית (Labeled Transitions Systems – LTS)
 - שקילויות עבור LTS
 - אופרטורים ותכונותיהם (אופרטורים סדרתיים, גרסאות שונות של הרכבה מקבילית)
- חלק 2 תחשיבי תהליכים**
 - ביטויי תהליכים סדרתיים
 - תחשיב CCS (Calculus) Communicating Systems
 - שפת אפיון תהליכים LOTOS והשוואתו עם CCS
 - מנגנוני העברת ערכי נתונים (value passing)
- חלק 3 פורמליזמים חזותיים**
 - Statecharts
 - רשתות Petri
 - Live Sequence Charts

חומר הלימוד כולל קובץ מאמרים ומדריך למידה.

* יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורס(ים) אחר(ים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – **קורסים חופפים**.

** סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

22910 נושאים נבחרים באלגוריתמים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: * עמידה בדרישות האנגלית. ידע קודם דרוש: הקורס **אלגוריתמים**. ידע קודם מומלץ: הקורס **אלגוריתמיקה – יסודות מדעי המחשב**.

פיתוח הקורס: פרופ' דוד הראל, פרופ' גיא קורצ'רס, אלון אפרת; תמר אלמוג (תרגום), תלמה מוקדי (עריכה)

מטרת הקורס היא הכרת מבני נתונים מתקדמים ויישומיהם, וכן אלגוריתמים מתקדמים בנושאים ספציפיים. יילמדו מבני נתונים שכבר הפכו לקלאסיים, כמו ערמות פיבונצ'י, וכן אלגוריתמים ידועים כמו אלגוריתמים להתאמת מחרוזות, רשתות מיון ואלגוריתמים לגאומטריה חישובית.

ספר הקורס

ספר הקורס הוא הכרך השני של הספר **מבוא לאלגוריתמים**, שהוא תרגום של פרקים 19-37 מתוך הספר:

T. H. Cormen, C. E. Leiserson and R. L. Rivest, *Introduction to Algorithms* (MIT Press, 1990).

הסטודנטים ילמדו פרקים 20, 21, 28, 33, 34 ו-35.

* לסטודנטים לתואר ראשון אין צורך באישור יועץ להרשמה.

תואר שני

מדעי המחשב

22904 אימות ממוחשב של חומרה ותוכנה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.*

פיתוח הקורס: פרופ' ארנה גרומברג, ד"ר יובל כספי
יועצים: פרופ' דוד הראל, פרופ' שמואל כץ

הקורס דן בשאלה האם מודל המוגדר בשפה פורמלית כלשהי מקיים אוסף של תכונות המוגדרות בלוגיקה הטמפורלית. הקורס מתמקד בעיקר בשיטת "בדיקת מודל" המשמשת לצורך אימות ממוחשב של מעגלים חשמליים או תכניות. שיטה זו מיושמת בכמה כלים מסחריים המיועדים בעיקר לאימות חומרה. שיטת "בדיקת מודל" מספקת יתרון ברור על שיטות מסורתיות, כמו סימולציה וכתובת תכניות בדיקה, אולם הקושי העיקרי ביישום השיטה במערכות מורכבות הוא בעיית "התפוצצות המצבים". הקורס דן בכמה דרכים לצמצום בעיה זו.

ספר הקורס

E. Clarke, O. Grumberg and D. Peled, *Model Checking* (MIT Press, 1999).

הסטודנטים ילמדו את ספר הקורס באנגלית בעזרת מדרוך למידה בעברית.

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

22905 גאומטריה חישובית

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.*

פיתוח הקורס: ד"ר קלרה קדם, ד"ר מירי אביגל יעץ; פרופ' מיכה שריר

הגאומטריה החישובית עוסקת בתכנון ובניתוח של אלגוריתמים לפתרון בעיות גאומטריות. שורשיה במתמטיקה הקלאסית, והיא קשורה הן למדעי המחשב העיוניים והן ליישומים מעשיים.

הבעיות הנדונות בתחום זה נוגעות לעצמים גאומטריים כמו נקודות, קטעים ומצולעים במישור, או לנקודות, לקטעים, למשטחים וכדומה במרחב מממד גבוה יותר.

המחקר העיוני בגאומטריה חישובית מיושם בתחומים אחרים במדעי המחשב, כגון: ראייה ממוחשבת, גרפיקה ממוחשבת ורובוטיקה, וכן בתחומים שאינם נמנים עם מדעי המחשב, כגון: הנדסה, סטטיסטיקה וביולוגיה מולקולרית.

מטרת הקורס ללמד בעיות קלאסיות בגאומטריה חישובית, דרכי ניתוחן וטכניקות שונות לפתרונן, וכן אלגוריתמים מעודכנים וטכניקות מתקדמות. יילמדו מבני נתונים לנתונים גאומטריים לבעיות שונות, ויידונו יישומים שונים.

בקורס יידונו בעיות במגוון רחב, כגון: חיתוכים, חישוב קמור במישור וביותר משני ממדים, דיאגרמות וורוני, תילותים, תכנון לינארי בממד נמוך, גאומטריה של מלבנים, עצי קטעים, איתור נקודות, מערכי קווים וקטעים במישור, אלגוריתמים אקראיים וכן תכנון תנועת רובוטים.

חומר הלימוד

• פרקים מתוך הספר:

M. de Berg, M. van Kreveld, M. Overmars and O. Schwarzkopf, *Computational Geometry: Algorithms and Applications*, 2nd ed. (Springer Verlag, 2000).

• מדרוך למידה

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

22907 תורת התורים ויישומים במדעי המחשב

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.* ידע קודם מומלץ: הקורס מבוא לרשתות תקשורת מחשבים.

פיתוח הקורס: ד"ר צפורה ארליך, פרופ' אברהם גינזבורג, ד"ר צביקה פירסט

יועצים: פרופ' אורי יחיאלי, פרופ' משה סידר

תורת התורים עוסקת בניתוח מערכות תורים על-ידי ייצוגן באמצעות מודלים מתמטיים ופיתוח פתרונות למודלים אלה. לתורת התורים שימושים רבים בתחומים שונים. בתחום מדעי המחשב עיקר השימוש הוא בניתוח מערכות של שיתוף משאבי מחשב ובתכנון ובניתוח של רשתות תקשורת מחשבים.

הקורס נועד ללמד את התאוריה של המודלים הבסיסיים הקלאסיים בתורת התורים, במערכות של תור אחד וברשתות של תורים.

הקורס עוסק במדידה ובהערכה של ביצועי המערכות, וביישום התאוריה במערכות תורים שבהן נתקלים במציאות בתחומים שונים, ובפרט בתחום מדעי המחשב.

הקורס עוסק בעיקר בתורים מרקוביים, שבהם התפלגות תהליך ההגעה היא פואסונית והתפלגות זמני השירות היא מעריכית. כמו כן יידונו תורים נוספים עם זמן רציף, וכן תורים עם זמן בדיד.

חומר הלימוד

• פרקים 1, 2, 3 ו-6 מתוך הספר:

T. G. Robertazzi, *Computer Networks and Systems: Queueing Theory and Performance Evaluation*, 3rd ed. (Springer Verlag, 2000).

• מדרוך למידה

• חוברת השלמות – מבוא לתהליכים סטוכסטיים

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

22911 סימולציה – בניית מודלים וניתוחם

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.* ידע קודם דרוש: הקורס **הסקה סטטיסטית**. ידע קודם מומלץ: הקורס **תורת התורים ויישומים במדעי המחשב**.

פיתוח הקורס: ד"ר מיה הרמן, ד"ר צפורה ארליך, ד"ר צביקה פירסט; חוה ניומן (עריכה) **יועצים:** פרופ' מרים ברד, פרופ' משה פולטשק

שיטת הסימולציה (הדמיה) מהווה כלי חשוב לניתוח מערכות באמצעות בניית מודל מתמטי של המערכת והדמיית ביצועי המערכת באמצעות המודל שנבנה.

מודל הסימולציה שימושי בעיקר לניתוח ולאמידת הביצועים של מערכות סטוכסטיות מורכבות, שקשה או לא ניתן לנתח בצורה אנליטית, או שביצוע בדיקות על המערכת עצמה יקר מאוד או שאינו בר-ביצוע.

ביצוע סימולציה מורכב מכמה שלבים: ניסוח הבעיה והגדרת גבולות המערכת, בניית מודל המייצג את המערכת, יצירת תצפיות אקראיות, תכנון ניסויים על המודל, ביצוע הניסויים באמצעות תוכנת מחשב, בדיקת תקפות ומהימנות המודל, ניתוח תוצאות והסקת מסקנות.

השימוש בסימולציה הוא במגוון רחב של תחומים. בתחום מדעי המחשב נעשה שימוש בסימולציה הן בתחום המחקרי והן בתחום היישומי, בנושאים שונים כדוגמת ניתוח פרוטוקולי תקשורת, ניתוח אלגוריתמים לניתוב, הקצאת משאבי מחשב וכדומה.

בקורס יידונו נושאים תאורטיים הקשורים בבניית מודלים ובשיטות סימולציה בדידה; כמו כן יכלול הקורס התנסות מעשית בבניית מודל סימולציה בעזרת תוכנת ARENA.

חומר הלימוד

- הספר: A. Law and D. Kelton, *Simulation Modeling and Analysis*, 3rd ed. (McGraw Hill, 2002).
- הספר: W. D. Kelton, R. P. Sadowski and D.A. Sadowski, *Simulation with Arena*, 2nd ed. (McGraw Hill, 2002).
- מדריך למידה

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

22912 מערכות תגובתיות ומערכות זמן אמת

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.*

פיתוח הקורס: ד"ר שמואל טישברוביץ **יועצים:** פרופ' עמירם יהודאי, ד"ר גלעד קורן

למערכות תגובתיות ולמערכות זמן אמת יש חשיבות רבה בחיי היומיום – החל במערכות ביתיות, כגון וידאו, וכלה במערכות לבקרת כורים – אך הן נמנות עם המערכות המסובכות ביותר לאפיון ולבנייה. מערכות זמן אמת הן חלק ממשפחה רחבה יותר של מערכות – המערכות התגובתיות.

נושאי הלימוד

- מערכות תגובתיות ומערכות זמן אמת
- אפיון דרישות, ניתוח ותיכון של מערכות תגובתיות:
 - א. גישה לא פורמלית
 - ב. גישה פורמלית
- המודל הסינכרוני למערכות תגובתיות
 - א. הגישה הסינכרונית
 - ב. דיאגרמות מציב – Statecharts
 - ג. השפה Esterel
- אלגוריתמים לתזמון משימות

חומר הלימוד

- מקראה של מאמרים
- מדריך למידה

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

22913 עיבוד תמונה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.*

פיתוח הקורס: ד"ר מירי אביגל, ד"ר מיה הרמן, ד"ר אריה פיקז, ד"ר עזריה כהן, אורן גולן **יועצים:** פרופ' נחום קרייתי, ד"ר טל הסנר

עיבוד תמונות הוא תחום יישומי במדעי המחשב, העוסק בעיבוד של תמונה ושל וידאו דיגיטליים. בקורס זה יילמדו היסודות התאורטיים והמעשיים הדרושים לצורך עיבוד וניתוח תמונה במחשב.

הקורס מלווה בשימוש בתוכנת עזר לעיבוד תמונה.

פרקי הלימוד

1. **ייצוג תמונה דיגיטלית במחשב** – מושגי יסוד, ייצוג תמונת גוני-אפור, תמונת צבע ומודלים של צבע, תמונה בינארית, ייצוג תמונת גוני-אפור באמצעות תמונה בינארית.
2. **התמרות תמונה** – התמרת פורייה הבדידה, שימושים בהתמרת פורייה לצורך שיפור תמונה (חידוד, החלקה, תיקון טשטוש, הקטנת הפרעה מחזורית), קונבולוציה וקורלציה והקשר שלהן להתמרת פורייה, התמרת KLT
3. **שיפור תמונה** – היסטוגרמות של גוני-אפור, שינוי ניגודיות ובהירות, פילטרים לניקוי רעשים בתמונה, להחלקת תמונה, לחידוד תמונה, לזיהוי קצוות, ניתוח מסננים באמצעות אנליזת פורייה.
4. **פעולות גאומטריות על תמונה**, Warping ו-Morphing – אינטרפולציה באמצעות קונבולוציה, הגדלת תמונה, הקטנת תמונה, טרנספורמציות על תמונה, morphing (מעבר באנימציה מתמונה לתמונה).
5. **דחיסת תמונה** – מושגים בסיסיים בתורת האינפורמציה, סוגי דחיסות, שימוש בהתמרת פורייה הבדידה ובהתמרת DCT לצורך דחיסת תמונה, תקנים של דחיסת תמונות stills.
6. **וידאו** – ייצוג סרט וידאו במחשב, הרחבת דחיסת stills לווידיאו, חיזוי תנועה, תקנים של דחיסת וידאו.

חומר הלימוד

- פרקים מתוך הספרים:
 - R. C. Gonzalez and R. E. Woods, *Digital Image Processing*, 3rd ed. (Pearson Prentice Hall, 2008).
 - R. Crane, *A Simplified Approach to Image Processing* (Prentice Hall, 1997).
- מדריך למידה

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

תואר שני

מדעי המחשב

22916 הנדסת תוכנה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.*

פיתוח הקורס: ד"ר שי קניג
יועץ: פרופ' דוד הראל

הקורס עוסק בפעילויות בסיסיות של מחזור החיים של פיתוח תוכנה, כולל הגדרת דרישות תוכנה, תיכון תוכנה, שילוב ובדיקות תוכנה ותחזוקתה. בנוסף, הקורס עוסק בפעילויות ניהול הפיתוח, כגון: ניהול פרויקט תוכנה, ניהול איכות וניהול תצורה. הקורס מדגיש עקרונות ומושגים בסיסיים של כל פעילויות הפיתוח והניהול וסוקר טכניקות פיתוח ספציפיות כדי להמחיש אותן.

חובות הקורס כוללות ביצוע פרויקט.

נושאי הלימוד

- מבוא להנדסת תוכנה
- מבוא לניהול פרויקט תוכנה
- ניהול איכות תוכנה
- דרישות תוכנה – עקרונות, מושגים וטכניקות
- תיכון תוכנה – עקרונות, מושגים וטכניקות
- בדיקות תוכנה – עקרונות, מושגים וטכניקות
- הטמעה ותחזוקת תוכנה
- ניהול תצורה בתוכנה

חומר הלימוד

1. פרקים נבחרים מתוך הספר: I. Sommerville, *Software Engineering*, 8th ed. (Addison-Wesley, 2006).
2. פרקים נבחרים מתוך התקן: ISO 12207, Information Technology – Software Life Cycle Processes
3. אוסף שקפים
4. מדריך לקורס

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

22919 ניתוח ועיצוב מונחה עצמים

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.* ידע קודם מומלץ: הקורסים **הנדסת תוכנה**, **סדנה בתכנות מכון עצמים** או **סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java**.

פיתוח הקורס: ד"ר שמואל טישברוביץ
יועץ: פרופ' דוד הראל

ניתן להשתמש בגישה מונחית עצמים כבר בשלב הניתוח והעיצוב של מערכת, ולא רק בשלב התכנות. כך ניתן להשיג תהליך פיתוח המבוסס כולו על אותה גישה, בניגוד למצב שהיה קיים, שבו בכל שלב השתמשו בגישה שונה. לשיטת הפיתוח מונחית העצמים יש יתרונות שבאמצעותם אפשר להתגבר על התופעות שכותרתן היא "משבר התוכנה". הגישה מונחית העצמים מאפשרת לתאר בצורה אחידה ישויות המהוות בסיס למערכות המפותחות מאסף של מודלים הניתנים לשימוש חוזר.

בקורס זה יובהרו מושג הפיתוח מונחה העצמים ועקרונות הפיתוח, וכן כיצד שיטה זו מובילה לתפוקה גבוהה יותר ובעיקר איכותית יותר.

נושאי הלימוד

1. מבוא
 - מבוא להנדסת תוכנה
 - מבוא לגישה מונחית עצמים
2. ניתוח ותיכון מונחה עצמים
 - מודלים
 - טיפוסי נתונים מופשטים
 - תיכון על-פי חוזים
 - Use-Cases
 - תיאור סטטי של המערכת
 - זיהוי מחלקות
 - יחסים בין מחלקות
 - כרטיסי CRC
 - תיאור דינמי של עצמים
 - דיאגרמות מיצוב
 - תיאור דינמי של קשרים בין עצמים
 - תרחישים
 - Sequence diagrams
 - Communication diagrams
 - דוגמאות
 - דפוסי עיצוב
 - תכנות מונחה היבטים
 - הגישה הזריזה (Agile) לפיתוח תוכנה

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על קובץ מאמרים, קובץ שקפים ואתר הקורס.

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

22920 בדיקות תוכנה

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.* ידע קודם מומלץ: הקורס **הנדסת תוכנה**.

פיתוח הקורס: ד"ר מרק טרכטנברוט
אחראי אקדמי: פרופ' דוד הראל

בקורס נלמדים מושגים ועקרונות של בדיקת תוכנה, סוגים שונים של פעילויות בדיקה הקשורות לשלבים שונים בפיתוח תוכנה, שיטות בדיקה שונות והכלים הרלוונטיים. כמו כן, הקורס מציג היבטים מעשיים של בדיקת תוכנה: שימוש בטכניקות בדיקה שונות, פיתוח של מפרטי בדיקה ושל תהליכי בדיקה, ופיתוח קטלוגי טסטים.

נושאי הלימוד

- עקרונות של בדיקת תוכנה
- בדיקת דרישות
- בדיקת תיכון
- בדיקת תוכנה – בדיקות מיקרו
- בדיקת מערכת – בדיקות מקרו
- בדיקת שינויים
- טכניקות בדיקה (מודלים עבור סוגים שונים של בדיקות)
- בדיקות של תוכנה מונחית עצמים
- יישום של בדיקות תוכנה
- ניהול של תהליך בדיקה

חומר הלימוד

- חומר הלימוד מבוסס ברובו על הספר: B. M. Hetzel, *The Complete Guide to Software Testing*, 2nd ed. (John Wiley & Sons, 1993).
- הנושא **בדיקות של תוכנה מונחית עצמים** נלמד על בסיס פרק 5 בספר: P. Jorgensen, *Software Testing: A Craftsman's Approach*, 2nd ed. (CRC Press, 2002).

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

תואר שני

מדעי המחשב

תואר שני

22921 אופטימיזציה קומבינטורית

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.*

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוטוב, פרופ' גיא קורצרס

הקורס הוא המשכו הטבעי של הקורס **אלגוריתמים** (20417). הקורס עוסק בעיצוב אלגוריתמים לבעיות יסוד חשובות, למשל: בעיית זיווג המקסימום בגרף כללי, בעיית הזרימה בעלות מינימאלית, בעיית הסוכן הנוסע ובעיות נוספות. כמו כן, נלמדות שיטות כלליות לעיצוב אלגוריתמים לבעיות קומבינטוריות מסוימות (כלומר, שיטות אלו עובדות עבור משפחה רחבה של בעיות).

נושאי הלימוד

- **חתכי מינימום בגרפים לא מכוונים**
- **בעיות זרימה בעלות מינימליות**
- **אלגוריתמים לבעיות זיווג בגרף כללי**
- **בעיית הסוכן הנוסע**

ספר הקורס

W. J. Cook, W. H. Cunningham, W. R. Pulleyblank and A. Schrijver., *Combinatorial Optimization* (John Wiley & Sons, 1998).

הסטודנטים ילמדו את פרקים 1-5 ואת פרק 7 מספר הקורס **באנגלית**, בעזרת מדריך למידה מפורט בעברית. המדריך מלווה את פרקי הספר באופן צמוד ומכיל גם פתרונות לשאלות שבספר וחומר נוסף.

22922 אלגוריתמי קירוב

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.*

פיתוח הקורס: פרופ' זאב נוטוב, פרופ' גיא קורצרס

רבות מבעיות היסוד שייכות לקטגוריה של בעיות NP שלמות. מציאת אלגוריתם הרץ בזמן סביר (כלומר, בזמן פולינומיאלי בגדל הקלט) עבור אחת מבעיות אלה, יגרור אלגוריתם פולינומיאלי לכל בעיה NP שלמה. למרות מאמצים רבים בשלושים השנים האחרונות, לא נמצא אלגוריתם פולינומיאלי לאף בעיה NP שלמה. הקורס עוסק באלגוריתמים למציאת פתרון מקורב בזמן פולינומיאלי לבעיות NP שלמות. המדד המקובל לטיב הקירוב הוא המנה בין ערך הפתרון שהאלגוריתם מניב לבין הערך האופטימלי, עבור הקלט הגרוע ביותר. בקורס יוצגו אלגוריתמי קירוב לבעיות בסיסיות וחשובות, ביניהן: בעיית הסוכן הנוסע (TSP), בעיות תזמון, ובעיות בתכנון רשתות (הכללות של חתכים, עצים פורשים וכו'), וכן יוצגו שיטות כלליות לתכנון אלגוריתמי קירוב (כלומר, שיטות העובדות על משפחה של בעיות).

נושאי הלימוד

מבוא

- 1. אלגוריתמים קומבינטוריים**
אלגוריתם חמדני לבעיית הכיסוי בקבוצות עצי שטיינר ובעיית הסוכן הנוסע במרחב מטרי חתך רב-כיווני וחתך k -כיווני
בעיות מיקום מתקנים
כיסוי מעגלים בצמתים
קירוב פולינומי לבעיית תרמיל הגב
תכנון לוח זמנים
- 2. אלגוריתמים המבוססים על תכנות לינארי**
מבוא לתורת הדואליות
תכנות לינארי עבור בעיית הכיסוי בקבוצות
שיטת פרימאלי-דואלי
יערות שטיינר
רב חתך
חתכים דלילים, חתכים מאוזנים ושימושיהם

ספר הקורס

V. V. Vazirani, *Approximation Algorithms* (Springer Verlag, 2000).

הסטודנטים ילמדו חלק מספר הקורס באנגלית בעזרת מדריך למידה בעברית.

22923 אבטחת מערכות תוכנה

4 נקודות זכות

שידוך נוסף: מדעי המחשב

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.* ידע קודם דרוש: הקורסים **מערכות בסיסי-נתונים**, **עקרונות מערכות הפעלה**.

פיתוח הקורס: פרופ' אהוד גודס

אבטחת נתונים (Data Security and Integrity) היא אחד התחומים החשובים ביותר במערכות מחשב ובעולם האינטרנט. התחום כולל הגנה על נתונים מפני גישה בלתי חוקית וכן שמירה על תקינותם. קורס זה מתרכז בנושא ההגנה. הדגש בקורס הוא בתחום מערכות התוכנה שבהן נושא בטיחות נתונים תופס מקום מרכזי. כלומר, הסטודנטים ילמדו כיצד משתלב נושא בטיחות הנתונים במערכות תוכנה כמו מערכות הפעלה, מערכות בסיסי נתונים, שפות תכנות ורשתות תקשורת.

נושאי הלימוד

- 1. מבוא ומוטיבציה** – סכנות חדירה למערכות מחשב. בעיות הגנה על נתונים. פרטיות. מדיניות הגנה.
- 2. הצפנה – אלגוריתמים ופרוטוקולים**
- 3. הגנה בחומרה ובמערכות הפעלה**
- 4. הגנה בבסיסי נתונים**
- 5. הגנת תוכניות ושפות תכנות**
- 6. הגנה ברשתות תקשורת ואינטרנט**
- 7. שלמות נתונים**

חומר הלימוד

• ספר הקורס:

C. P. Pfleeger and S. L. Pfleeger, *Security in Computing*, 3rd ed. (Prentice Hall, 2003).

- **מדריך למידה**
- **קובץ מאמרים**

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

תואר שני

מדעי המחשב

22924 טכניקות עיבוד אילוצים ויישומיהן

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.* ידע קודם דרוש: הקורס שפת פרולוג והיבטים לבינה מלאכותית.**

פיתוח הקורס: פרופ' אמנון מייזלס

רשתות אילוצים החלו להיחקר לפני כעשרים שנה והן מהוות כלי לייצוג של בעיות מתחומים רבים: החל מבעיות תזמון, דרך בעיות של מערכות שעות, וכלה בבעיות ציוות כוח אדם. בתחום של עיבוד אילוצים (CP – Constraints Processing) ישנם שני זרמים: תכנות באילוצים ואלגוריתמי חיפוש נבונים. התחום המרכזי של הקורס יוקדש לאלגוריתמי חיפוש נבונים, וכל האלגוריתמים המרכזיים ותכונותיהם המוכחות יוצגו בפירוט. תכנות באילוצים יוצג דרך שפה לתכנות לוגי (Sicstus או EclPSe) ושיטות טיפול באילוצים אריתמטיים.

חומר הלימוד של הקורס מבוסס על קובץ מאמרים באנגלית המלווה במדריך למידה בעברית.

נושאי הלימוד

- מבוא לרשתות אילוצים
- תכנות באילוצים
- אלגוריתמי נסיגה נבונים ותכונותיהם
- תכונות ניסיוניות של אלגוריתמי חיפוש נבונים
- בעיות לוחות זמנים ושיטות לפתרון
- שיטות חיפוש אקראיות ומקומיות
- רשתות אילוצים מבוזרות ואלגוריתמי חיפוש עליהן

נושאי הלימוד

- בסיסי-נתונים מקביליים ומבוזרים
- תאוריה של שפות שאלתות ובסיסי-נתונים דווקטיביים
- מחסני נתונים וכריית מידע
- מודלים חדישים לבסיסי נתונים ובסיסי-נתונים ל-WEB

חומר הלימוד

- ספר הקורס: R. Ramakrishnan and J. Gehrke, *Database Management Systems*, 3rd ed. (McGraw Hill, 2003).
- מדריך למידה
- קובץ מאמרים

22925 נושאים מתקדמים במערכות בסיסי-נתונים

4 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב.* ידע קודם דרוש: הקורסים מערכות בסיסי-נתונים, מימוש מערכות בסיסי-נתונים. יעד קודם מומלץ: הקורס עקרונות מערכות הפעלה.

פיתוח הקורס: פרופ' אהוד גודס

מערכות ניהול בסיסי-נתונים (Database Management System – DBMS) הפכו להיות מערכות חיוניות בכל ארגון אשר עבורו מידע הוא משאב קריטי (בנקים, בתי חולים, אוניברסיטאות). בעוד שבקורס המבוא מערכות בסיסי-נתונים (20277) לומדים את הנושא מנקודת ראות של המשתמש, ובקורס המימוש מימוש מערכות בסיסי-נתונים (20574) לומדים את הנושא מנקודת הראות של הממשק, הרי שמטרת הקורס הנוכחי היא להעמיק בנושאים התאורטיים, ולחשוף את הסטודנטים לנושאים עכשוויים העומדים במרכז ההתפתחויות הטכנולוגיות בתחום, כמו בסיסי-נתונים מבוזרים, בסיסי-נתונים נבונים ובסיסי-נתונים ב-WEB.

לדוגמה, להתפתחות הטכנולוגית של חומרה ותוכנה יש השפעה עצומה גם על מערכות ה-DBMS. השימוש ברשתות וב-Internet מציג דרישות מורכבות ובעיות קשות למערכות ה-DBMS. לפיכך, מימוש מערכות DBMS מבוזרות והאלגוריתמים הנדרשים במימוש זה, הוא נושא מרכזי בקורס זה ונסקר בכמה פרקים.

הדגש בקורס הוא המחקר, ולכן הסטודנטים נדרשים לקרוא כמות יחסית גדולה של מאמרים, בנוסף לספר הלימוד. קורס זה מהווה את הקורס העיקרי לסטודנטים לתואר שני הרוצים להתמחות, או לכתוב עבודת גמר או תזה, בתחום בסיסי נתונים.

22946-22941, 22953-22949 סמינר לתואר שני

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב. לפחות קורס אחד לתואר שני במדעי המחשב. ייתכנו תנאי קבלה נוספים בהתאם לנושא הסמינר. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

מטרת הסמינר היא לימוד מעמיק של נושא מתקדם, תאורטי או מעשי, במדעי המחשב. סמינר יכול לשמש בסיס לעבודה מסכמת.

במסגרת הסמינר יתבקש הסטודנט "להתמחות" בנושא מסוים, שאותו ילמד ממאמרים ו/או ספרים שיקבע מדריך הסמינר. בדרך כלל יידרש מהסטודנטים לערוך חיפוש של חומר נוסף בספריות אוניברסיטאיות או במאגרי מידע אלקטרוניים.

הסטודנט יידרש להגיש עבודת סיכום בכתב ולהרצות לפני קבוצת לומדים ואנשי סגל על נושא הסמינר. ייתכנו דרישות נוספות בסמינרים השונים. באחריות הסטודנט להתעדכן בדרישות אלה אצל מדריך הסמינר, עוד לפני ההרשמה. ציון הסמינר ייקבע על-ידי המדריך על-פי ההרצאה, העבודה הכתובה ומילוי אחר הדרישות הנוספות (אם יהיו כאלה).

רשימת הסמינרים

22927	סמינר: אלגוריתמים מקוונים*
22941	סמינר: נושאים תאורטיים במדעי המחשב*
22943	סמינר: נושאים בהוראה אוניברסיטאית של מדעי המחשב
22944	סמינר: דחיסת תמונות באמצעות פרקטלים
22945	סמינר: גרפיקה ממוחשבת
22946	סמינר: נושאים נבחרים בסימולציה
22949	סמינר: נושאים מתקדמים במדעי המחשב
22950	סמינר מחקר: אלגוריתמים לרשתות מחשבים*
22951	סמינר מחקר: אבטחה ופרטיות מידע*
22952	סמינר מחקר: אלגוריתמים ותאוריה*
22953	סמינר מחקר: מערכות בסיסי נתונים וכריית מידע*

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

* סטודנט שאינו עומד בתנאי הקבלה יכול, במקרים מסוימים, להירשם לקורס. לפרטים נוספים עיינו בסעיף 18.6.4 בידיעון האקדמי.

** סטודנטים ללא ידע מוקדם בשפת פרולוג יידרשו להשלים ידע זה לפי הנחיות שיופיעו בחוברת הקורס.

* תיאור הסמינר מופיע בנפרד.

22951 סמינר מחקר: אבטחה ופרטיות מידע

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 18 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בתואר שני במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים. ידע קודם דרוש: הקורס **אבטחת מערכות תוכנה**.

מטרת הסמינר

הסמינר נועד ליצור קבוצה של סטודנטים המתעניינים בנושאים באבטחת מידע ופרטיות ושמעוניינים להעמיק את ידיעותיהם בתחום. על הסטודנטים להבין את המחויבות הקבוצתית שיש בהרשמה לסמינר מסוג זה.

הסמינר יתמקד בנושאים הנמצאים בחזית המחקר בתחום, כמו:

- אבטחה במערכות מבוזרות במדיניות מבוססת תפקידים (ROLES)
- פרטיות במערכות WEB
- פרטיות בכריית מידע
- שימושים בכריית מידע למערכות גילוי חדירות (IDS)
- הצפנת בסיסי נתונים לצורכי outsourcing.

נושאי הסמינר ישתנו מעת לעת, בהתאם לתחומי העניין של הנרשמים ושל המנחה.

הסמינר כולל פגישות קבוצתיות עם המנחה בתדירות של פעם בשבועיים. הסמינר נמשך כחצי שנה (קבוצה חדשה תגובש אחת לשנתיים).

מבנה הסמינר

- במסגרת הסמינר יתבקש הסטודנט "להתמחות" בנושא מסוים, שאותו ילמד ממאמרים שיינתנו על-ידי מנחה הסמינר. הסטודנט יידרש להציג את המאמרים בפני הקבוצה ולנהל דיון בנושא שבחר.
- מכל הסטודנטים נדרשת השתתפות במפגשים ובדיונים של הקבוצה.
- כל סטודנט יגיש סיכום של המאמרים בנושא שהוא הציג וסיכום של הנקודות שהועלו בדיון הקבוצתי, כולל מסקנות ונקודות נוספות להעמקה. העבודה תועלה לאתר לעיון כל המשתתפים בקבוצה.

22950 סמינר מחקר: אלגוריתמים לרשתות מחשבים*

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 12 נקודות זכות עבור קורסים בתואר שני (לא כולל השלמות) במוצא של 85 ומעלה. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב של המנחה בסמינר ושל האחראי לסמינרים. ידע קודם דרוש: הקורס **מבוא לרשתות תקשורת מחשבים**. **

מטרת הסמינר

הסמינר נועד ליצור קבוצה של סטודנטים המתעניינים בנושאים אלגוריתמיים של רשתות תקשורת מחשבים ושמעוניינים להעמיק את ידיעותיהם בתחום. על הסטודנטים להבין את המחויבות הקבוצתית שיש בהרשמה לסמינר מסוג זה.

הסמינר יתמקד בנושאים אלגוריתמיים ברשתות מחשבים בכלל, ברשתות אד-הוק וברשתות ניידות אחרות בפרט, וכן בשימוש בכלים מתורת המשחקים לצורך ניתוח רשתות. נושאי הסמינר ישתנו מעת לעת, בהתאם לתחומי העניין של הנרשמים ושל המנחה.

הסמינר כולל פגישות קבוצתיות עם המנחה בתדירות של פעם בשבועיים. הסמינר נמשך כחצי שנה (קבוצה חדשה תגובש אחת לשנתיים).

מבנה הסמינר

- במסגרת הסמינר יתבקש הסטודנט "להתמחות" בנושא מסוים, שאותו ילמד ממאמרים שיינתנו על-ידי מנחה הסמינר ומאמרים נוספים. הסטודנט יידרש להציג את המאמרים בפני הקבוצה ולנהל דיון בנושא שבחר.
- מכל הסטודנטים נדרשת השתתפות במפגשים ובדיונים של הקבוצה.
- כל סטודנט יגיש סיכום של המאמרים בנושא שהוא הציג וסיכום של הנקודות שהועלו בדיון הקבוצתי, כולל מסקנות ונקודות נוספות להעמקה. העבודה תועלה לאתר לעיון כל המשתתפים בקבוצה.

22941 סמינר: נושאים תאורטיים במדעי המחשב

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני במדעי המחשב. לפחות קורס אחד לתואר שני במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מן האחראי לסמינרים.

מטרת הסמינר

הסמינר נועד להקנות יכולת התמודדות עם נושא תאורטי מתקדם במדעי המחשב. ניתן לבחור נושא מתקדם מהתחומים הבאים: אלגוריתמים (אקראיים, קירוב, מקבילים, מבוזרים, מכוונים); מבני נתונים; תורת החישוביות והסיבוכיות.

ניתן להציע נושא או לבחור אחד מהנושאים הבאים (בכל מקרה יש לקבל אישור ממדריך הסמינר):

- קשירות גרפים ותכנון רשתות שרירות
- בעיות צביעת גרפים
- תכנון לוחות זמנים
- אופטימיזציה לינארית וקמורה
- תורת המספרים
- מבני נתונים מתקדמים
- מטראידיים
- משפט ה-PCP ויישומיו
- קושי של בעיות
- גאומטריה חישובית

במהלך הסמינר על הסטודנטים:

1. להרצות על נושא עדכני ומתקדם לפני קבוצת הלימוד ואנשי סגל. הנושא יכול להיות מוצע על-ידי הסטודנט בתיאום עם מדריך הסמינר;
2. לכתוב עבודה על הנושא.

* סמינר זה עונה על הדרישות לסמינר או סדנה בלימודי התואר השני.

** או לפחות אחד מהקורסים **רשתות תקשורת מחשבים א (20398)**, **רשתות תקשורת מחשבים ב (20550)**, שאינם נלמדים עוד.

תואר שני

מדעי המחשב

22952 סמינר מחקר: אלגוריתמים ותאוריה*

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 12 נקודות זכות עבור קורסים בתואר שני (לא כולל השלמות) בממוצע של 85 ומעלה. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב של המנחה בסמינר ושל האחראי לסמינרים. דרוש תואר ראשון במדעי המחשב (ובפרט מבני נתונים, אלגוריתמים, קורס בחישוביות וסיבוכיות).

הסמינר נועד לסטודנטים מצטיינים לתואר שני במדעי המחשב שמתעניינים בתחומי האלגוריתמים והתאוריה.

מטרות הסמינר

- ליצור פורום למחקר בנושאי אלגוריתמים ותאוריה במדעי המחשב.
- להכין את הסטודנטים לעבודת מחקר ובפרט פיתוח היכולות הבאות: להבין מאמר מדעי, לזקק ממנו נושאים ושאלות למחקר, לשאול שאלות נכונות, להעביר את הנושא בצורה מובנת לקהל שתאפשר דיון.

הסמינר יתמקד בנושאי אלגוריתמים ותאוריה (למשל, אלגוריתמי קירוב, אופטימיזציה קומבינטורית, מרחבית מטריים, קריפטוגרפיה). מאמרים ונושאים אפשריים יפורטו באתר הסמינר. כל סטודנט יכול להציע נושא משלו, בתנאי שיימצא ראוי על-ידי המנחים.

במסגרת הסמינר ילוו מנחי הסמינר את הסטודנטים בלימוד הנושאים ובהכנת ההרצאה. לאחר ההרצאה יתקיים דיון על נושא ההרצאה. בסוף ההרצאה, בנוסף לדיון מורחב בנושאים המקצועיים, יקבל הסטודנט מעמיתיו משוב על הרצאתו.

מבנה הסמינר

- השתתפות במפגשים (לפחות 80%) ובדיונים של הקבוצה.
- הרצאה על אחד הנושאים (עד שעתיים ושעה לדיון)
- כתיבת סיכום להרצאה (באורך של כשלושה עד חמישה עמודים), והפצתו בקרב משתתפי הסמינר לפני ההרצאה.

חישוב הציון: 70% על ההרצאה והסיכום, 30% על נוכחות והשתתפות בדיונים.

* סמינר זה עונה על הדרישות לסמינר או סדנה בלימודי התואר השני.

22953 סמינר מחקר: מערכות בסיסי-נתונים וכריית מידע

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: 18 נקודות זכות עבור קורסים קודמים בתואר שני במדעי המחשב. ההרשמה לסמינר מותנית באישור בכתב מהאחראי לסמינרים. ידע קודם דרוש: אחד מהקורסים **מימוש מערכות בסיסי נתונים, נושאים מתקדמים במערכות בסיסי נתונים.**

מטרת הסמינר

הסמינר נועד ליצור קבוצה של סטודנטים המתעניינים בנושאים אלגוריתמיים של בסיסי נתונים וכריית מידע ושמועניינים להעמיק את ידיעותיהם בתחום. על הסטודנטים להבין את המחויבות הקבוצתית שיש בהרשמה לסמינר מסוג זה.

הסמינר יתמקד בנושאים הנמצאים בחזית המחקר בבסיסי נתונים כמו: בסיסי נתונים מבוזרים, בסיסי נתונים מבוססי XML, חוקי הקשר בכריית מידע, מחסני נתונים ובסיסי נתונים ב-WEB. נושאי הסמינר ישתנו מעת לעת, בהתאם לתחומי העניין של הנרשמים ושל המנחה.

הסמינר כולל פגישות קבוצתיות עם המנחה בתדירות של פעם בשבועיים. הסמינר נמשך כחצי שנה (קבוצה חדשה תגובש אחת לשנתיים).

מבנה הסמינר

- במסגרת הסמינר יתבקש הסטודנט "להתמחות" בנושא מסוים, שאותו ילמד ממאמרים שיינתנו על-ידי מנחה הסמינר. הסטודנט יידרש להציג את המאמרים בפני הקבוצה ולנהל דיון בנושא שבחר.
- מכל הסטודנטים נדרשת השתתפות במפגשים ובדיונים של הקבוצה.
- כל סטודנט יגיש סיכום של המאמרים בנושא שהוא הציג וסיכום של הנקודות שהועלו בדיון הקבוצתי, כולל מסקנות ונקודות נוספות להעמקה. העבודה תועלה לאתר לעיון כל המשתתפים בקבוצה.

22999 עבודה מסכמת במדעי המחשב

לקראת סיום לימוד הקורסים במסלול ללא תזה על הסטודנט לגבש נושא לעבודה מסכמת ולבחור מדריך לעבודה (על-פי הנושא). לאחר מכן, על הסטודנט להכין הצעה לעבודה המסכמת, ולהגיש חתומה על-ידי המדריך לאישור הוועדה המחלקתית לתואר שני. תוך חודשיים מאישור הצעת העבודה על-ידי הוועדה, ולא יאוחר משישה חודשים ממועד סיום לימוד הקורסים לתואר, על הסטודנט להירשם לעבודה המסכמת.

נוהל ההרשמה לעבודה המסכמת מופיע בפרק 5 "**הרשמה**" בידיעון האקדמי.

היקף העבודה המסכמת הוא כשתי עבודות סמינריות. אופי העבודה יכול להיות מעשי (פרויקט) או תאורטי. כתיבת העבודה המסכמת תימשך בין סמסטר אחד לשניים. בסיום העבודה יידרש הסטודנט להציג את העבודה המסכמת בפני קהל.

באתר התואר השני של החטיבה למדעי המחשב תוכלו למצוא רשימה של מדריכים פוטנציאליים ותחומי העניין שלהם,* פירוט תהליך ההרשמה והעבודה, דוגמה להצעה לעבודה וכן עבודות מסכמות לדוגמה. כמו כן, תוכלו למצוא בו הנחיות לכתיבת הצעה לעבודה מסכמת והנחיות לכתיבת עבודה מסכמת.

* לקבלת עזרה באיתור מדריך מומלץ לפנות לאחראי המחלקתי לעבודות מסכמות ולתזה.

22998 עבודת תזה במדעי המחשב

סטודנט שעומד בקריטריונים לקבלה למסלול עם תזה, כפי שאלה מפורטים בידיעון, יוכל לגבש הצעה לתזה בתיאום עם מדריך שיהיה מוכן להנחותו בנושא. לאחר אישור ההצעה על-ידי המדריך, יגיש אותה הסטודנט לאישור הוועדה המחלקתית לתואר שני בצירוף תכנית הלימודים שלו. הוועדה לתואר שני תבדוק את ההצעה ותחליט אם לאשרה. תוך חודשיים ממתן האישור על הצעת התזה, ולא יאוחר משישה חודשים ממועד סיום לימוד הקורסים לתואר, על הסטודנט להירשם לתזה.

נוהל ההרשמה לתזה מופיע בפרק 5 "הרשמה" בידיעון האקדמי.

התזה תהיה בעלת אופי מחקרי חדשני ותיישם את הידע שהסטודנט רכש במהלך לימודיו. על התזה לשקף את יכולתו המחקרית של הסטודנט, את שליטתו בכלים המדעיים המקובלים בדיסציפלינה, דרך מחשבה עצמאית ומקורית וכושר בעיבוד חומר מדעי. על התזה לכלול סקר ביקורתי של מחקרים בתחום. משך זמן ביצוע התזה הוא עד שנתיים ובסיום העבודה יידרש הסטודנט להציג את התזה בפני קהל.

באתר התואר השני של החטיבה למדעי המחשב תוכלו למצוא רשימת מדריכים פוטנציאליים ותחומי העניין שלהם,* פירוט תהליך ההרשמה והעבודה, וכן דוגמה להצעה לתזה. כמו כן תוכלו למצוא בו הנחיות לכתיבת הצעה לתזה והנחיות לכתיבת תזה.

* לקבלת עזרה באיתור מדריך מומלץ לפנות לאחראי המחלקתי לעבודות מסכמות ולתזה.

תואר שני בלימודי תרבות

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased by 1.5 million (from 2.5 million in 1980 to 4 million in 1999) and the number of people in the public sector who are employed in health care has increased by 1.2 million (from 1.3 million in 1980 to 2.5 million in 1999) (Department of Health 2000).

There is a growing emphasis on the need to improve the quality of care provided by the public sector. This has led to a number of initiatives, including the introduction of the National Patient Safety Agency (NPSA) in 1999, the establishment of the National Institute for Clinical Excellence (NICE) in 2001, and the introduction of the Health Care Act 2001. The Health Care Act 2001 also introduced the concept of 'clinical governance', which is a system of accountability for the quality of care provided by the public sector.

One of the key components of clinical governance is the need to ensure that the public sector is able to provide a high quality of care. This requires a number of factors, including the availability of resources, the quality of the workforce, and the effectiveness of the management system. The public sector is often faced with a number of challenges in this regard, including the need to provide a high quality of care while also managing a limited budget.

One of the ways in which the public sector can improve the quality of care is by implementing a system of clinical governance. This system should be designed to ensure that the public sector is able to provide a high quality of care while also managing a limited budget. The system should be based on a number of principles, including the need to ensure that the public sector is able to provide a high quality of care while also managing a limited budget.

One of the key components of clinical governance is the need to ensure that the public sector is able to provide a high quality of care. This requires a number of factors, including the availability of resources, the quality of the workforce, and the effectiveness of the management system. The public sector is often faced with a number of challenges in this regard, including the need to provide a high quality of care while also managing a limited budget.

One of the ways in which the public sector can improve the quality of care is by implementing a system of clinical governance. This system should be designed to ensure that the public sector is able to provide a high quality of care while also managing a limited budget. The system should be based on a number of principles, including the need to ensure that the public sector is able to provide a high quality of care while also managing a limited budget.

One of the key components of clinical governance is the need to ensure that the public sector is able to provide a high quality of care. This requires a number of factors, including the availability of resources, the quality of the workforce, and the effectiveness of the management system. The public sector is often faced with a number of challenges in this regard, including the need to provide a high quality of care while also managing a limited budget.

One of the ways in which the public sector can improve the quality of care is by implementing a system of clinical governance. This system should be designed to ensure that the public sector is able to provide a high quality of care while also managing a limited budget. The system should be based on a number of principles, including the need to ensure that the public sector is able to provide a high quality of care while also managing a limited budget.

תואר שני

לימודי תרבות

תואר שני

14204 גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי תרבות.

פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב, רונן פרידמן; רינה סקוטלסקי (עריכה)
יועצים: פרופ' חיים חזן, פרופ' רונן שמיר, ד"ר יובל יונאי, ד"ר אילנה סילבר

קורס זה מרחיב את יריעת ההיכרות עם תאוריות בחקר התרבות אל גישות שמעוגנות במסורות החשיבה הסוציולוגית והאנתרופולוגית (שאינן מיוצגות בקורסי החובה האחרים בתכנית). חלוקה מקובלת של התאוריות הסוציולוגיות והאנתרופולוגיות בחקר התרבות מבחינה לעתים בארבע פרספקטיבות מרכזיות: מרקסיזם ופיתוח, ניתוח מבני, ניתוח פרשני של משמעויות, ותרבות כמופע (performance). הפרספקטיבה המרקסיסטית לגרסותיה נדונה בהרחבה בקורסי החובה האחרים, ולפיכך, קורס זה מתמקד בשלוש הגישות הנותרות ומציע היכרות עם מבחר כתבים של כמה מהתאורטיקנים רבי ההשפעה בנושא. בנוסף, על רקע העובדה כי התאוריות המסורתיות נוטות להתייחס, בחינת מובן מאליו, לתרבויות לאומיות ואתניות כישויות נפרדות, מציע הקורס גם היכרות עם עמדות תאורטיות מעודכנות שמתמקדות בתרבות הגלובלית במודרניות המאוחרת.

נושאי הלימוד

- תרבות ומבנה חברתי: הצורות היסודיות של החיים הדתיים, זיכרון קולקטיבי וקהילות, טקסיות ולימינליות, טוהר וסכנה.
- עולמות משמעות ופעולה חברתית: פרוטסטנטיות ורוח הקפיטליזם, התהליך הציוויליזציוני, תיאור גדוש של תרבויות, נקודת מבטו של הילד, הולדת האסתטיקה הטהורה.
- תרבות כמופע: העיר הגדולה ותרבותה, כבוד והתנהגות נאותה, תרבות כארגז כלים, יחסים פוסט-חברתיים.
- תרבות וגלובליזציה: גלוקליזציה, איזומורפיזם תרבותי, קוסמופוליטיות, הכרה וסטטוס.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדריך למידה.

14205 תאוריות וגישות בחקר התרבות

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי תרבות.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר תמי עמיאל-האוזר, גל חרמוני, ניר קדר
יועצים: פרופ' גבי צורן, ד"ר ענת זנגר, ד"ר סנדרה מאירי, ד"ר ליאת פרידמן

הקורס מציע סקירה היסטורית של אופני המחשבה, המתודולוגיות והתאוריות אשר כוננו ועיצבו את 'לימודי התרבות' במהלך המאה ה-20, וגיבשו את השפה המושגית שממשיכה להנחות את חקר התרבות כיום. הקורס מציג את הגותם של כמה מהחוקרים והחוקרות העיקריים בתחום, במטרה לפתח מבט ביקורתי ביחס לשלושת המושגים המרכזיים בביקורת התרבות, שעברו לגלגלים והתפתחויות שונות בהגות של המאה ה-20: מושג האידיאולוגיה, מושג הסובייקט ומושג השפה.

מבנה הקורס

- פרק 1 **יסודות תאורטיים**
קרל מרקס, זיגמונד פרויד, פרדיננד-ה-סוסר
- פרק 2 **סטרוקטורליזם**
קלוד-לוי-שטראוס, רומן יקובסון, רולן בארת
- פרק 3 **תאוריות סובייקט**
קרל גוסטב יונג, ז'אק לאקאן, מישל פוקו
- פרק 4 **פיתוחי המרקסיזם**
אנטוניו גרמשי, ולטר בנימין, תאודור אדורנו ומקס הורקהיימר, לואי אלטוסר, מישל פוקו
- פרק 5 **דקונסטרוקציה ופוסט-סטרוקטורליזם**
ז'אק דרידה, מישל פוקו, רולן בארת, ז'יל דלו ופליקס גואטרי.
- פרק 6 **פוסט-מודרניזם**
ז'אן-פרנסואה ליוטאר, ז'אן בודריאר, פרדריק ג'יימסון
- פרק 7 **כניסת האחר/ת לתאוריה**
א. **פמיניזם ומגדר:** לוס איריגאריי, הלן סיקסו, ז'וליה קריסטבה, ג'ודית בטלר
ב. **פוסט-קולוניאליזם, גזע וצבע:** פרנץ פנון, אדוארד סעיד, הומי באבא
ג. **תאוריה קווירית:** דיוויד הלפרין, ג'ודית בטלר

חומר הלימוד

חומר הלימוד מבוסס על מקראת מאמרים, בעברית ובאנגלית ועל מדריך למידה הכולל מבואות לכל אחד מהפרקים והסבר של עיקרי הרעיונות בכל אחד מהמאמרים.

14202 חברה, תרבות וייצוג

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי תרבות.

פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב, ד"ר דוד לוין; ורד זילבר-ורוד (עריכה)
יועצים: פרופ' תמר ליבס, ד"ר תמר אשורי, ד"ר ענת פירסט, ד"ר פול פרוש

הקורס פורס את העקרונות של 'לימודי התרבות' כתחום ידע במדעי החברה והרוח, כפי שהתפתחו במחצית השנייה של המאה ה-20, ומשלב בכך היכרות עם כמה מן המוטיבים התאורטיים והמחקריים המרכזיים בתחום, בהם העמדות התאורטיות והמחקריות של חלק מהחברים ב'אסכולת בירמינגהם' שפעלה בבריטניה במהלך שנות השבעים של המאה הקודמת, ועם הגישה התאורטית הנאו-גרמשיאנית שאפיינה את התחום בראשיתו. עמדות אלו, שהציבו במוקד הניתוח את התרבות הפופולרית והמדיה, הן שהובילו במידה רבה את היווצרותם של 'לימודי התרבות' כתחום ידע מובחן לקראת סוף המאה, ואף התוו את סדר היום התאורטי והמחקרי של התחום. הקורס משלב בין פרספקטיבה תאורטית ופרספקטיבה היסטורית, כאשר זו האחרונה מעגנת את תחום הידע של לימודי התרבות בנקודת זמן ובהקשר חברתי-תרבותי.

נושאי הלימוד

- מהם 'לימודי תרבות'? המצאתם מחדש של לימודי התרבות.
- תאוריות של מדיה ותאוריות של חברה; בסיס ומבנה-על בתאוריה התרבותית המרקסיסטית; הגילוי מחדש של 'אידיאולוגיה'; שתי פרדיגמות בלימודי תרבות; המורשת התאורטית של לימודי התרבות.
- הצפנה ופענוח: 'המעגל התרבותי' של זרימת משמעויות; דרכי התבוננות.
- תת-תרבויות; תרבויות ומעמד; תת-תרבות וסנון; תאוריה של צורות תרבותיות ושעתוק; הפיתוח התקשורתי של תת-תרבויות.
- המקומי והגלובלי בתרבות; האתניות החדשה; נתקים ופערים בכלכלת התרבות הגלובלית; האטלנטיות השחורה כתת-תרבות נגד במודרניות.
- טלוויזיה ומגדר; קהילות פרשניות ואוריינות משתנה; מקהלים לצרכני תקשורת במשק הבית; הקולנוע ההוליוודי: הבריחה הגדולה.
- כלכלה פוליטית ולימודי תרבות: הוויכוח בין הגישות.

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדריך למידה.

תואר שני

לימודי תרבות

14206 רב-תרבותיות בישראל

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: קבלה לתואר שני בלימודי תרבות.

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר עדיה מנדלסון-מעוז; רות רמות (עריכה)
יועצים: פרופ' נילי דינגוט, פרופ' ניסים קלדרון, פרופ' יהודה שנהב, ד"ר רו יוסף, ד"ר דניס שרביט

הקורס מציג את מושג הרב-תרבותיות בהקשרו הישראלי, בוחן תאוריות של רב-תרבותיות ומוזהה את מקומה של החברה בישראל בתוך קטגוריות תאורטיות אלו. הקורס מציג שלושה תחומים בהם עולים המתחים הבין-תרבותיים: התחום הלאומי – יהודים ולא יהודים; התחום העדתי (ילידים ומהגרים) – אשכנזים ומזרחים, יוצאי חבר המדינות (ברית-המועצות לשעבר) ויוצאי אתיופיה; התחום הדתי – חילוניים ודתיים. נוסף על תחומים אלה עוסק הקורס ביחסי מגדר ורב-תרבותיות.

הקורס מציג שתי אסכולות של רב-תרבותיות: רב-תרבותיות מתונה – פלורליסטית, ורב-תרבותיות רדיקלית – פוסט-לאומית, ומתאר את המתח בין מחויבות לסולידריות לבין התחזקות של מגמות האוטונומיה התרבותית בקרב קבוצות ומגורים שונים בישראל.

מבנה הקורס

חלק ראשון: רב-תרבותיות – בין מציאות לבין מדיניות

יחידה 1	מבוא
יחידה 2	הרב-תרבותיות הליברלית
יחידה 3	הרב-תרבותיות הפוסט-לאומית
יחידה 4	הרב-תרבותיות הפלורליסטית
יחידה 5	תרבות ישראלית – הזרם המרכזי

חלק שני: קבוצות ומגזרים בחברה הישראלית
יחידה 6 **התחום הלאומי – בין היהודים לבין הערבים**

יחידות 7-9 **התחום העדתי – בין האשכנזים לבין המזרחים, יוצאי חבר המדינות ויוצאי אתיופיה**

יחידה 10 **התחום הדתי – בין החילוניים לדתיים**

יחידה 11 **מגדר ורב-תרבותיות**

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדריך למידה.

14201 פייר בורדייה: טעם, הון תרבותי ואמנויות

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **רב-תרבותיות בישראל, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, חברה תרבות וייצוג.**

פיתוח הקורס: פרופ' מוטי רגב, דנה קפלן
יועצים: פרופ' גד יאיר, ד"ר ששה וייטמן, ד"ר זאב שביט

קורס זה מציג היכרות עם גישתו של הסוציולוג פייר בורדייה (Pierre Bourdieu, 1930-2002) לחקר התרבות והאמנות, ועם השפעותיה ויישומיה. בזכות ניסוח מושגים כמו הון תרבותי, הביטוי ושדה הייצור התרבותי, נודעה לתאוריה זו השפעה מרחיקת לכת על הבנת אופן התפקוד של תחום התרבות והאמנות בהקשר החברתי המודרני. במקד עבודתו של בורדייה עומד הקישור בין טעם באמנות ובמוצרי תרבות לבין מיקום חברתי. בורדייה מציג את הטעם כמשאב אישי וקולקטיבי המשמש לסימון של היבדלות חברתית, במיוחד בהקשר של אנינות והעדפה של אמנויות עיליות במודרניות המערבית, בה השיפוט האסתטי הטהור נתפס כבלתי תועלתני. עבודתו האמפירית של בורדייה חושפת הן את ההיבט התועלתני-חברתי שבאנינות הן את האופן בו תועלתנות זו מוסווית באמצעות המוסדות והשיח אודות אסתטיקה ואמנות. חלק מרכזי נוסף בעבודתו של בורדייה הינה התאוריה של שדה הייצור התרבותי. במסגרת זו מנתח בורדייה את היותם של תחומי האמנות השונים זירות של מאבק ומיקוח בין יוצרים ומבקרים, בהן נקבעים מדדי השיפוט והערך של יצירות אמנות ונוסדות מערכות של אמנות ב"מופתיות" של גופי יצירה וב"גאונות" של יוצריהם.

נושאי הלימוד

- עיון מעמיק בעבודותיו המרכזיות של בורדייה והיכרות עם מושגים מרכזיים בתחום התרבות: שדה הייצור התרבותי, ייצור הערך האמנותי, שוק הטובין הסמליים, הצמיחה ההיסטורית של האסתטיקה הטהורה, מעמדות ומיון תרבותי.
- הרחבות, ביקורות ותוספות לבורדייה: עבודתו של בורדייה והתרבות הפוסט-מודרנית, צמיחתו של האומניבור ("אוכל-כול") התרבותי, יזמות תרבותית ומיון אמנותי, היבדלות תרבותית באוסטרליה, שדה הספרות בצרפת.
- מחקרים באמנויות ותרבות פופולרית: האתגר האסתטי של האמנויות הפופולריות, הון תרבותי והמדיה, משטרי ערך, ערכה האמנותי של מוסיקת הרוק, מוזיאונים לאמנות, טעם כביצוע תרבותי.

חומר הלימוד

הלימוד בקורס מבוסס על מקראת מאמרים ומדריך למידה.

14203 יהדות, עבריות, ישראליות: היבטים תרבותיים

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **רב-תרבותיות בישראל, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, חברה תרבות וייצוג.**

פיתוח הקורס: פרופ' נורית גרץ, ד"ר ליאת שטייר-לבני
יועצים: פרופ' דן אוריין, פרופ' נילי דינגוט, פרופ' ניסים קלדרון, פרופ' מוטי רגב, ד"ר יעל מונק

הקורס בוחן ייצוגים של זהויות יהודיות, עבריות וישראליות בטקסטים שונים בתרבות הישראלית (ציור, פיסול, תאטרון, קולנוע, שירה, ספרות ועוד) ועומד על האופנים שבהם עוצבו, תוך קיום יחסי אימוץ ודחייה ביניהם, למן עלייתה של ההגמוניה החילונית ביישוב היהודי בארץ-ישראל.

מטרתו של הקורס היא להראות כי למרות שהציונות התגבשה, לכאורה, כממד ביהדות המסורתית, "יהדות", "עבריות" ו"ישראליות" אינן הגדרות המייצגות קטבים מנוגדים, קבועים, אלא זהויות אמביוולנטיות, היברידיות, המתקיימות זו לצד זו, תוך השפעה הדדית וערבול בין זהויות.

מבנה הקורס

- מבוא – "יהדות", "עבריות", "ישראליות": קשרים בין לאומיות ודת

חלק I עיצוב העבריות: תקופת היישוב והשנים הראשונות של המדינה

- הייצוג התרבותי של ה"עבריות" ושל "היהודי החדש"
- עבריות ויהדות אשכנזית: הייצוג התרבותי של היהדות האירופית
- עבריות ויהדות מזרחית: הייצוג התרבותי של זהות יהודית-ספרדית בתפוצות אסיה וצפון-אפריקה וביישוב הישן
- דת אזרחית: הפירוש החילוני-לאומי של טקסים דתיים, חגים ומיתוסים יהודיים מסורתיים

חלק II ישראליות: ריבוי נרטיבים

- ישראליות ויהדות מזרחית: ייצוג המזרחים והמסורת היהודית-מזרחית משנות השישים ואילך
- ישראליות ואורח החיים היהודי באירופה – מהשוליים למרכז
- ישראליות דתית: ייצוג היהדות והציונות הדתית בתרבות הישראלית – מהשוליים למרכז
- ישראליות חרדית: ייצוג העולם החרדי בתרבות הישראלית – בין סלידה לסקרנות
- סיכום – "יהדות", "עבריות", "ישראליות": זהויות משתנות, אמביוולנטיות, נוילות

חומר הלימוד

הקורס מבוסס על מקראת מאמרים ועל מדריך למידה.

תואר שני

לימודי תרבות

תואר שני

14207 סוגיות במעברים ובמגעים בין תרבויות

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: עמרי הרצוג, דביר צור ;
רות רמות (עריכה)
אחריות אקדמית: פרופ' נורית גרץ
יועצים: פרופ' זיוה בן-פורת, פרופ' חנן חבר,
ד"ר קרולה הילפריד, ד"ר חנה הרציגי,
ד"ר מירי טלמון, ד"ר יעל מונק

נקודת המוצא לקורס זה היא השאלה באיזו מידה יש לבני תרבות אחת אמצעי גישה למשמעויותיה של תרבות אחרת, ועד כמה נטועים אמצעים אלו בתהליכים של השפעה, ניכוס והטיה. הקורס עוסק הן בהיבטים תאורטיים של נקודות מגע בין-תרבותיות הן בניתוח פרקטיקות מגע נפוצות בין תרבויות. בתוך כך יידונו יחסי המשא ומתן שבין תרבויות העולם "הראשון" לאלו של העולם "השלישי", ובעיקר אסטרטגיות של ייצוג האחר התרבותי. במקד הקורס עומדת כלכלת היחסים האקזוטית, שבאמצעותה מיובאים למרחב תרבותי מרכזי אובייקטים, סיפורים וטקסים השייכים לתרבות זרה, בדרך כלל פריפריאלית; וכן כלכלת הכפר הגלובלי, שבמסגרתה מופצים אובייקטים של תרבות המרכז אל תרבויות שוליים.

נושאי הלימוד

- אינטר-טקסטואליות וכלכלת התרגום
- כיצד ניתן לדבר על תרבות אחרת?
- תרבות מרכז ותרבות שוליים
- אוריינטליזם וביקורת האוריינטליזם
- מהי אקזוטיקה?
- נרטיבים של תיירות
- להתפעל מיופיו של האחר

14208 סוגיות בתאוריה של המרחב

3 נקודות זכות

◀ תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **חברה תרבות וייצוג, תאוריות וגישות בחקר התרבות, גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות, רב-תרבותיות בישראל.**

פיתוח הקורס: ד"ר תמר ברגר
אחריות אקדמית: פרופ' נורית גרץ
יועצים: פרופ' תמר אלאור, פרופ' חנן חבר,
ד"ר מיכאל פיגה

הקורס מציג תאוריות מרכזיות בנושא ההבניה התרבותית של המרחב. הקורס עוקב אחר מעברים בין תפיסה כוללת ומאחידה של המרחב, המזהה בו חלוקות ברורות וקבועות (פנים/חוץ, עיר/כפר וכד'), אל תפיסה הרואה בו תופעה דינמית, משתנה תדיר, בה מיטשטשות הבחנות מסוג זה, ואל הווירטואליזציה של המרחב – המרחב האינטרנטי.

נושאי הלימוד

- **מרחב הפנים:** מבנה הבית ומושג הפרטיות
- **המרחב האורבני:** העיר המודרנית כמרחב תרבותי של יחסים בין מגורים חברתיים, בין פרברים למרכז
- **המרחב הגלובלי:** יחסי הכוח בין המקומי (לוקלי) לגלובלי
- **מרחבים נחצים ו'המרחב השלישי':** המפגש והחלחול ההדדי בין קטגוריות, טשטוש הגבולות והנזילות שלהם
- **"לא-מקומות",** הטרוטופיות ומרחבים וירטואליים: מנמלי תעופה, מלונות רשת והיעדר שייכות, דרך אתרים מומצאים אך ממשיים (גן חיות), ועד למרחב האינטרנטי.

תיאורי הקורסים לתעודות הוראה

תעודת הוראה בתורה שבעל פה
ובמחשבת ישראל / 305

תעודת הוראה בהיסטוריה / 306

תעודת הוראה בספרות / 307

תעודת הוראה במדעי החברה / 308

תעודת הוראה באזרחות / 309

תעודת הוראה בפסיכולוגיה / 310

תעודת הוראה במדעי המחשב / 312

תעודות הוראה

תעודת הוראה בתורה שבעל-פה ומחשבת ישראל

55155 מתודולוגיה של הוראת תורה שבעל-פה ומחשבת ישראל*

תנאי קבלה: לפחות 84 נקודות זכות של תואר ראשון שמהן לפחות 18 נקודות זכות בתורה שבעל-פה, 24 נקודות זכות במדעי היהדות ובכללן קורס מתקדם אחד מבין הקורסים סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים או מרד בר-כוכבא. כמו כן יש לסיים בהצלחה את הקורסים תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים, ופסיכולוגיה בחינוך.

מטרות הקורס

- הקניית כלים דידיקטיים להוראת המקצוע בבתי הספר העל-יסודיים;
- התמודדות עם שאלות פדגוגיות וערכיות, העולות במהלך הוראת המקצוע;
- הכרת תכניות הלימודים וחומרי הלמידה הקיימים;
- הקניית כלים בסיסיים להכנת חומרי הוראה;
- הכרת כלים ביבליוגרפיים בסיסיים המסייעים בהתמודדות עם חומרי ההוראה.

מבנה הקורס

הקורס מתקיים בהוראה פרונטלית של 14 מפגשים שהנוכחות בהם חובה. כל אחד מהמפגשים כולל הדגמות מתוך תכניות הלימודים, דיון, התנסות בהוראה של יחידת לימוד וקבלת משוב.

55156 הכשרה מעשית בהוראת תושב"ע ומחשבת ישראל

תנאי קבלה: הקורסים מתודולוגיה של הוראת תורה שבעל-פה ומחשבת ישראל, תורת החינוך.

מטרות ההכשרה

ההכשרה נועדה לאפשר לפרח ההוראה לצפות ולהתנסות בהוראת תורה שבעל-פה ומחשבת ישראל בבית הספר העל-יסודי.

מבנה הקורס

ההכשרה המעשית כוללת צפייה מובנית בשיעורי תורה שבעל-פה ומחשבת ישראל בבית הספר העל-יסודי והתנסות בהוראה.

כל פרח הוראה מלווה במורה מאמן בבית ספר מסוים. פרח ההוראה צופה צפייה מובנית בשיעוריו (לפחות ב-20) של המורה המאמן ומשתתף בפעילויותיו בבית הספר. בסיוע המורה המאמן מלמד פרח ההוראה כ-10 שעות, מתוכן 2 השעות האחרונות הן שיעור מבחן.

במהלך ההכשרה ייערכו 5 מפגשי הנחיה (כשעתיים כל מפגש), שיוקדשו לליבון בעיות בהוראה בפועל ולהוראת עמיתים.

* הסבר מפורט על תעודת הוראה בתורה שבעל-פה ומחשבת ישראל ראו בסעיף 13.1 בידיעון האקדמי.

תעודות הוראה

תעודת הוראה בהיסטוריה

לימודי תעודה

55195 הכשרה מעשית בהוראת ההיסטוריה – פרקטיקום

◀ תנאי קבלה: הקורסים מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה, תורת החינוך.

מטרות ההכשרה

ההכשרה נועדה ללוות ולהנחות את הסטודנט בצעדיו הראשונים כמורה.

מבנה ההכשרה

ההכשרה המעשית כוללת צפייה בעבודתם של מורים בשיעורי היסטוריה בבית ספר והתנסות בהוראה. התנסות זו תלווה במורה מאמן ובמפגשי הנחיה באוניברסיטה.

55169 מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה*

◀ תנאי קבלה: לפחות 84 נ"ז של תואר ראשון שמהן לפחות 48 נ"ז בהיסטוריה ובכללן קורס מתקדם אחד בהיסטוריה ועבודה סמינריונית אחת בהיסטוריה. כמו כן יש לסיים בהצלחה את הקורסים **תכנון**, **פיתוח ויישום תכניות לימודים**, ו**פסיכולוגיה בחינוך**.

מטרת הקורס

קורס זה נועד להכשיר מורים להיסטוריה במערכת החינוך.

במסגרת הקורס יכירו ויתנסו הסטודנטים במגוון אמצעים, אסטרטגיות ושיטות הוראה לעריכת שיעור היסטוריה, ובנוסף ילמדו סוגיות עיוניות הקשורות לפילוסופיה של ההיסטוריה, להיסטוריוגרפיה ולהוראת ההיסטוריה.

מבנה הקורס

הקורס ינתן במסגרת של סדנה שהנוכחות בה היא חובה. חלק מהמפגשים יוקדשו להרצאות, הסברים והדגמות של המרצה; בחלק אחר תתבצע הוראת עמיתים בכיתה, שתאפשר התנסות בשיטות הדידקטיות השונות.

חומר הלימוד

מקראה וקובץ תרגילים (בחוברת ובאתר הקורס).

* הסבר מפורט על תעודת הוראה בהיסטוריה ראו בסעיף 13.2 בידיעון האקדמי.

תעודות

תעודת הוראה בספרות

לימודי תעודה

הפניות לקורסים נוספים

יישומי מחשב למדעי הרוח (10160) (פ) – משובץ במדעי הרוח – כללי, עמ' 19.

תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים (10106) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 126.

תורת החינוך (55004) – משובץ בתעודת הוראה בפסיכולוגיה, עמ' 310.

55168 הכשרה מעשית בהוראת הספרות – פרקטיקום

◀ תנאי קבלה: הקורס מתודולוגיה של הוראת ספרות.

מטרת ההכשרה

ההכשרה נועדה לאפשר לסטודנטים לצפות בהוראת הספרות בבתי ספר על-יסודיים ולהתנסות בה.

מבנה ההכשרה

ההכשרה המעשית כוללת צפייה בשיעורי ספרות בבית ספר תיכון והתנסות בהוראה. בסופה ייבחנו הסטודנטים במבחן מעשי. ההכשרה תלווה במורה מאמן ובדיון ביקורתי. במסגרת ההכשרה המעשית נדרשים הסטודנטים להגיש 5 מטלות העוסקות בהיבטים שונים של תהליך ההוראה.

הקורס כולל חובת השתתפות ב-4 מתוך 5 מפגשי ההנחה.

55167 מתודולוגיה של הוראת ספרות

◀ תנאי קבלה: 84 נקודות זכות, בכללן 48 נ"ז בתחום הספרות (לא כולל הקורסים **סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע וניצולי שואה, זרים ואחרים בקולנוע ובספרות הישראליים**)*, ובכללן כל קורסי הפתיחה והקורסים הרגילים שהם חלק מדרישות החובה לתעודת הוראה בספרות,** לפחות קורס מתקדם אחד בספרות, לפחות עבודה סמינריונית אחת בספרות, וכן הקורסים **יישומי מחשב למדעי הרוח, תכנון פיתוח ויישום תכניות לימודים, תורת החינוך**. כמו כן יחוייבו הנרשמים בייעוץ אצל היועצים המחלקתיים בתחום הספרות.

מטרות הקורס

הקורס נועד לעורר מודעות לשאלות הכרוכות בהוראת הספרות לתלמידי בתי ספר על-יסודיים ולהציע פתרונות ראויים מבחינה מתודית ומבחינה חינוכית. הסטודנטים בקורס יפתחו יכולת להציע פתרונות משל עצמם.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על סדרת הרצאות מוקלטת על-גבי תקליטורים. הסדרה עוסקת בסוגיות שונות של הוראת הספרות העברית והכללית בבתי ספר על-יסודיים בארץ. הדיון מלווה בהדגמות מתוך תכנית הלימודים המקובלת. בכל דיון מוצגות דרכי הוראה שונות, המותאמות הן לנושא הנלמד והן לאוכלוסיות שונות של תלמידים. כל דיון מתבסס על לימוד עצמי מכין של יצירות ספרותיות ועל קריאה של חומר תאורטי (כגון מאמר או פרק מתחום ביקורת הספרות או מתחום החשיבה החינוכית).

הקורס כולל חובת השתתפות ב-6 מתוך 7 מפגשי הנחה, וכן הגשת 5 מטלות חובה.

* שני הקורסים **סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע (10421) וניצולי שואה, זרים ואחרים בקולנוע ובספרות (10551)** יכולים להיכלל במסגרת התנאי של 84 נ"ז אך לא במסגרת התנאי של 48 נ"ז בספרות.

** הסבר מפורט על תעודת הוראה בספרות ועל מתכונת ההתמקדות בספרות ראו בסעיף 13.3 בדיעוץ האקדמי.

תעודות הוראה

תעודת הוראה במדעי החברה

לימודי תעודה

55465 דידקטיקה של הוראת מדעי החברה*

תנאי קבלה: שניים מבין הקורסים **תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים, תורת החינוך, פסיכולוגיה בחינוך** ותואר ראשון במדעי החברה בשתיים מתוך שלוש הדיסציפלינות: סוציולוגיה, מדע המדינה וכלכלה. ההרשמה לקורס באישור מרכז ההוראה.

פיתוח הקורס: ניסן נווה (כתיבה), דנה פרידמן, דורית אולניק-שמש (אסיסטנטית)

מטרת הקורס

הקורס נועד להתוודע לעקרונות המתודיים והפדגוגיים של הוראת מדעי החברה, תוך דגש על שלושה תחומי דעת: סוציולוגיה, מדע המדינה וכלכלה.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על הרצאות, מקראת ומדריך למידה.

נושאי הלימוד

- עקרונות כלליים בהוראת מדעי החברה
- מטרת ההוראה
- המתודולוגיה של מדעי החברה ומשמעותה בחינוך
- בעיות ערכיות הקשורות במדעי החברה ובחוראתם – בתהליכי למידה והוראה
- עקרונות בבחירת תכני ההוראה במדעי החברה – כילול או הפרדה, רמות התוכן, הנושאים הלימודיים, שיקולים ומגמות בבחירת נושאי הלימוד
- דרכי ההוראה – דרכים מסורתיות ומודרניות, בעיית ההנעה, מבנה הדעת של מדעי החברה וההוראה
- ספרי הלימוד, שיעורי בית, בחינות ומבחנים
- סקירת המחקר על הוראת מדעי החברה וניתוחו
- תכניות הלימודים במדעי החברה בישראל לסוגיהן ולרמותיהן

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

55466 הכשרה מעשית בהוראת מדעי החברה – פרקטיקום

תנאי קבלה: הקורס **דידקטיקה של הוראת מדעי החברה**.

מטרת ההכשרה

ההכשרה נועדה לאפשר לפרח ההוראה לצפות ולהתנסות בהוראת מדעי החברה בחטיבה העליונה של בית הספר.

מבנה ההכשרה

מסלול ההכשרה מורכב משלושה חלקים:

- א. צפייה בשיעורי מורה מאמן** – כל פרח הוראה מלווה במורה מאמן מתחום מדעי החברה. הסטודנט יצפה בשלושים שיעורים בכיתת המורה המאמן, בהתאם להנחיות מרכז/ת הקורס.
- ב. התנסות בהוראה** – כל פרח הוראה נדרש ללמד עשר שעות בכיתת המורה המאמן; מתוכן שני שיעורי מבחן בנוכחות מרכז/ת הקורס.
- ג. מפגשי פנים-אל-פנים** – לאורך תקופת ההכשרה (מאוקטובר עד אפריל) נערכים כשמונה מפגשים במתכונת סדנה. הסדנות יוקדשו לליבון סוגיות הקשורות לצפייה המונחית ולהתנסות בהוראה בכיתה.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

הפניות לקורסים נוספים

תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים (10106)
(ר) – משובץ בחינוך, עמ' 126.

פסיכולוגיה בחינוך (10125) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 126.

תורת החינוך (55004) – משובץ בתעודת הוראה בפסיכולוגיה, עמ' 310.

* הסבר מפורט על תעודת הוראה במדעי החברה ראו בסעיף 13.4 בידיעון האקדמי.

69007 דידקטיקה של הוראת האזרחות*

תנאי קבלה: תנאי קבלה: הקורס הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות ואחד מבין הקורסים דמוקרטיה – גישה רב-תחומית, תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו ושניים מבין הקורסים תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים, תורת החינוך, פסיכולוגיה בחינוך או 80 נקודות זכות ובכללן הקורסים ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, מבוא למחשבה מדינית, דמוקרטיות ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים, ושניים מבין הקורסים תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים, תורת החינוך, פסיכולוגיה בחינוך.

פיתוח הקורס: מרים דרמוני-שרביט, פרופ' בנימין נויברגר

סדנה דידקטית זו משתלבת בתפיסה המנחה את תכנית הלימודים החדשה באזרחות במשרד החינוך, ולפיה: "מטרת הוראת האזרחות היא לספק אזרחים אוטונומיים, בעלי ערכים, הפועלים באופן מושכל ומתוך חשיבה ביקורתית, אזרחים בעלי יכולת לנתח, להעריך, לשקול ולהכריע באופן עצמאי על-פי כללי משחק מוסכמים, אזרחים "מחוסנים" ככל האפשר מפני השפעות דמגוגיות." הסדנה מיועדת למעוניינים ברישיון הוראה באזרחות מטעם משרד החינוך.

מטרות הקורס

- להפגיש את הלומד עם שאלות היסוד של התחום: מטרות ההוראה של תכנית הלימודים, תוכני ההוראה דרכי ההוראה;
- לפתח את היכולת הדידקטית על-ידי גיבוש של ידע מקצועי פרקטי;
- להתנסות בלמידה שיתופית (בתכנון, פיתוח, יישום ודיווח) בתהליכי משותף בכלל, ובסביבה המתקשבת בפרט;
- לגבש קווי מתאר לדידקטיקה ייחודית למקצוע האזרחות.

מבנה הקורס

הקורס מורכב מסדנות דידקטיות במפגשי פנים-אל-פנים ומלמידה בקבוצת הדיון באתר הקורס. בסדנות ינתחו תוצרים של תלמידים, אירועים בכיתה ומערכי שיעור של מורים מומחים שילובו תוך פיתוח חשיבה רפלקטיבית. הלימוד בקורס מבוסס על מקראה ומדריך למידה.

נושאי הקורס

בתחום התוכן: מדינה יהודית ודמוקרטיה; גישות שונות למדינת ישראל; מהי דמוקרטיה? עקרונות המשטר הדמוקרטי; זכויות אדם וזכויות קבוצה; הגבלת השלטון; שלטון החוק במדינה דמוקרטית; היסודות החוקתיים של מדינת ישראל; החברה הישראלית – חברה רבת שסעים; תרבות פוליטית בישראל; תקשורת ופוליטיקה. **בתחום הפדגוגי:** מהי למידה ספירלית?; רפלקציה ככלי לפיתוח מקצועי של מורה; פדגוגיה של ספרות מקרים; כיצד לשלב חומרים אקטואליים ליישום המושגים והערכים הנלמדים; למידה דיאלוגית – בין מורה למנחה; כיצד לפתח מיומנות קריאת מאמר; כיצד למפתח יכולת ההנמקה והיישום בעל-פה ובכתב? רעיונות וכווינו חשיבה; בחינת הברגות כמעצב למידה.

* הסבר מפורט על תעודת הוראה באזרחות ראו בסעיף 13.5 בדיעוץ האקדמי.

55165 הכשרה מעשית בהוראת האזרחות (פרקטיקום)

תנאי קבלה: הקורס דידקטיקה של הוראת האזרחות.

מטרת ההכשרה

- להכיר את עבודת המורה לאזרחות כחלק מצוות בית הספר, ואת הייחודיות של עבודה זו.
- להיחשף לשיקולי הדעת שמפעילים מורים בתהליך ההוראה (מבניית מערך השיעור ועד להעברתו בכיתה).
- לצפות בשיעורים, תוך כדי גיבוש חוות דעת ביקורתית בונה.
- להיחשף לקשיים הנובעים מהעברת התכנים לתלמידים (שאלות שאלות, בעיות משמעת וכדומה).
- להתנסות בהעברת שיעורים בכיתה, תוך שימוש במגוון אסטרטגיות הוראה.
- להתנסות בבניית מבחנים ובבדיקתם ומתן משוב לתלמידים על עבודתם.
- לגבש תפיסה חינוכית כתוצר של ההכשרה המעשית.

מבנה ההכשרה

- צוות ההוראה של ההכשרה המעשית כולל מרכז מטעם האוניברסיטה הפתוחה ומורים מאמנים. כל פרח הוראה מוצמד למורה מאמן בבית ספר מסוים, ועובר הכשרה הכוללת את המרכיבים הבאים:
- צפייה בשיעורים:** צפייה בשיעורי המורה המאמן במהלך שנת הלימודים.
 - התנסות בהוראה:** כל סטודנט ילמד בכיתה המורה המאמן במשך מספר שעות. השיעור האחרון היה שיעור מבחן שבו יצפו המורה המאמן ומרכז הפרקטיקום מטעם האוניברסיטה הפתוחה.
 - מפגשים:** במקביל להכשרה המעשית יתקיימו מפגשים בהם יוצגו סוגיות שונות הקשורות בהוראה: בעיות שהתעוררו בכיתה במהלך ההוראה, בעיות בהעברת נושאים שונים בכיתה, דרכים להוראת מושגים בכיתה, התייחסות לשיטות ההוראה ומידת יעילותן, שאלות השאלות בכיתה, האקלים הכיתתי ודרכי ההערכה של המורה. מפגשים אלה יערכו פנים-אל-פנים ומרחוק (באמצעות לוויין ורשת האינטרנט).

מטלות ההכשרה

- צפייה בשיעורים.
 - העברת שיעורים.
 - הגשת מטלות הנוגעות לתצפיות הסטודנט על-פי קריטריונים שייקבעו.
 - השתתפות פעילה במפגשים.
- השתתפות פעילה בקבוצות דיון מתוקשבות.

הפניות לקורסים נוספים

תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים (10106) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 126.

פסיכולוגיה בחינוך (10125) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 126.

סוגיות בחינוך מיוחד (10139) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 126.

ליקויי למידה (10527) (מ) – משובץ בחינוך, עמ' 129.

דמוקרטיה – גישה רב-תחומית (12001) – משובץ בתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים, עמ' 259.

הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות (12002) – משובץ בתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים, עמ' 259.

תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו (12008) – משובץ בתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים, עמ' 259.

מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה בחברה דמוקרטית (12007) – משובץ בתואר שני בלימודי דמוקרטיה בין-תחומיים, עמ' 261.

תורת החינוך (55004) – משובץ בתעודת הוראה בפסיכולוגיה, עמ' 10.

תעודות הוראה

תעודת הוראה בפסיכולוגיה

לימודי תעודה

55004 תורת החינוך

פיתוח הקורס: פרופ' שרה גורי-רוזנבלט

מטרות הקורס

הקורס נועד לבחון את מכלול התחומים המשפיעים על החשיבה החינוכית ומעצבים את נושאי חקירתה ועיונה. הקורס מבהיר את הזיקה שבין הגות פילוסופית להגות חינוכית; מציג את הנדבכים המרכזיים בהתפתחות התאוריה החינוכית; בוחן את ההשפעה של דיסציפלינות שונות, כגון: פסיכולוגיה, ביולוגיה, סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ועוד, על מחשבת החינוך; מנתח מבחר תורות של הוגי דעות בחינוך; ודן בהשפעות עתידניות על מבנה מערכת החינוך ותפקידיה.

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על יחידות לימוד ועל מאמרים.

נושאי הלימוד

- תורת החינוך מן ההיבט ההיסטורי
- תורת החינוך מן ההיבט הפילוסופי
- תורת החינוך – השפעה רב-תחומית
- תורת החינוך – היבט עתידני
- מודרניות ופוסט-מודרניות בחינוך

55157 דידקטיקה של הוראת הפסיכולוגיה

◀ תנאי קבלה: הקורסים **תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים***, **תורת החינוך**, ותואר ראשון בפסיכולוגיה.**

פיתוח הקורס: פרופ' רות בייט-מרום, דניאלה פרידמן, חנה רודיטי, איריס לוי, רות רייזל

מטרות הקורס

- א. הכרת תכנית הלימודים בפסיכולוגיה הנלמדת בחטיבה העליונה של בית הספר
- ב. יישום ותרגול העקרונות הדידקטיים שנלמדו בקורס **תורת ההוראה**, לתחומי הוראת הפסיכולוגיה
- ג. היכרות עם סוגיות מיוחדות בהוראת הפסיכולוגיה
- ד. חשיפה לדרכי הערכה מסורתיות וחלופיות

מבנה הקורס

הקורס מבוסס על מקראה ועל מדריך למידה הכולל מבוא לנושאים השונים של הקורס, הנחיה בקריאת המאמרים ושאלות מנחות עליהם.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

55158 הכשרה מעשית בהוראת הפסיכולוגיה (פרקטיקום)

◀ תנאי קבלה: הקורסים **תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים***, **תורת החינוך**, **דידקטיקה של הוראת הפסיכולוגיה** ותואר ראשון בפסיכולוגיה.**

מטרת ההכשרה

ההכשרה נועדה לאפשר לפרח ההוראה לצפות ולהתנסות בהוראת הפסיכולוגיה בחטיבה העליונה של בית הספר.

מבנה ההכשרה

כל פרח הוראה מוצמד למורה מאמן בבית ספר מסוים, ועובר הכשרה הכוללת את המרכיבים הבאים:

- א. **צפייה בשיעורים:** היכרות עם בית הספר והכיתות, השתתפות בפעילויות של בית הספר וצפייה מובנית (לפחות 30 שעות) בשיעורי המורה המאמן.
- ב. **התנסות בהוראה:** כל פרח הוראה ילמד עשר שעות בכיתת המורה המאמן. שתי שעות ההוראה האחרונות הן שיעורי מבחן עבורו.
- ג. **מפגשים:** לאורך תקופת ההכשרה (מספטמבר עד אפריל) ייערכו כשמונה מפגשים של שיעורים. המפגשים יוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל ולהתנסות בקטעי הוראה קצרים במסגרת מפגש של עמיתים.

חובה להשתתף במפגשי ההנחיה.

* הקורס **תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים** (10106) משובץ בחינוך.

** הסבר מפורט על תעודת הוראה בפסיכולוגיה ראו בסעיף 13.6 בידיעון האקדמי.

* הקורס **תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים** (10106) משובץ בחינוך.

** הסבר מפורט על תעודת הוראה בפסיכולוגיה ראו בסעיף 13.6 בידיעון האקדמי.

תעודות הוראה

תעודת הוראה בפסיכולוגיה

הפניות לקורסים נוספים

חשיבה ביקורתית: שיקולים סטטיסטיים
ושיפוט אינטואיטיבי (10145) (פ) – משובץ
במדעי החברה-כללי, עמ' 77.

תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים (10106)
(ר) – משובץ בחינוך, עמ' 126.

היסטוריה של הפסיכולוגיה (10524) (מ) –
משובץ בפסיכולוגיה, עמ' 136.

תעודות הוראה

תעודת הוראה במדעי המחשב

69003 סדנה בדיקטיקה של מדעי המחשב*

הקורס אינו מקנה נקודות זכות

פיתוח הקורס: ד"ר דוד גינת

מטרת הסדנה

הסדנה נועדה להקנות גישה בדיקטית להוראת מדעי המחשב, תוך כדי התמקדות בנושאים האלה: נושאי יסוד במדעי המחשב, שיטות בפתרון בעיות, תפיסות מוטעות, אסטרטגיות הוראה ולמידה ועוד.

מבנה הסדנה

הסדנה מתבססת על הרצאות פרונטליות שניתנו על-ידי ד"ר דוד גינת ונמצאות באתר הקורס.

במהלך הסדנה יתקיימו כמה מפגשים שכל אחד מהם יימשך ארבע שעות אקדמיות. ההשתתפות במפגשים היא חובה. הלימודים משלבים הרצאות, לימוד עצמי של חומר אקדמי, עבודה בקבוצות ותרגול. בסוף הסדנה יגיש כל סטודנט עבודת סיום. כמו כן יידרש כל סטודנט לעמוד בהצלחה בהכשרה המעשית – פרקטיקום.

נושאי הלימוד

מבוא – מה הם מדעי המחשב?; הצגת תכנית הלימודים במדעי המחשב; עקרונות ומטרות; תכנון ויישום תכנית הלימודים; ועדת המקצוע, הפיקוח על המחשבים.

נושאי יסוד במדעי המחשב – מושג האלגוריתם, כתיבה בפסאודו-קוד, מודל חישוב בסיסי, יישום אלגוריתם על-ידי תכנית; נכונות של אלגוריתם; סיבוכיות של אלגוריתם; רקורסיה; פרדיגמות תכנות שונות.

שיטות (היוריסטיקות) בפתרון בעיות – הפשטה; פירוק בעיה לתת-בעיות, bottom-up design, top-down design; עידון הדרגתי; הכללה, אנלוגיה ועוד.

תפיסות מוטעות (misconception) – תפיסות מוטעות בנושאים האלה: משתנה, הוראת קלט, הוראת פלט, ביצוע מותנה, ביצוע חוזר, פרוצדורה, פונקציה, מערך ועוד.

אסטרטגיות של הוראה ולמידה – שיטות הוראה/למידה: מוטיבציה למושגים/רעיונות, case studies, המחשה, משחקים, פרויקטים, self-explanation ועוד; הוראה בכיתה הטרוגנית; הקצבת תלמידים בכיתה: עבודה בקבוצות, עבודה יחידנית, הוראה פרונטלית; מבנה שיעור: שילוב כיתה, מעבדה, תרגול בבית; כתיבת מערכי שיעור; הערכה בהוראה: ניסוח בחינות ותרגילים ובדיקתם.

סיכום

55467 סדנה בדיקטיקה של מדעי המחשב*

תנאי קבלה: הרשמה לסדנה דורשת את אישור האחראי על תעודת ההוראה. הסדנה אינה מקנה נקודות זכות.

פיתוח הסדנה: ד"ר דוד גינת

מטרת הסדנה

הסדנה נועדה להקנות גישה בדיקטית להוראת מדעי המחשב, תוך כדי התמקדות בנושאים האלה: נושאי יסוד במדעי המחשב, שיטות בפתרון בעיות, תפיסות מוטעות, אסטרטגיות הוראה ולמידה ועוד.

מבנה הסדנה

הסדנה מתבססת על הרצאות פרונטליות שניתנו על-ידי ד"ר דוד גינת ונמצאות באתר הקורס.

במהלך הסדנה יתקיימו כמה מפגשים שכל אחד מהם יימשך ארבע שעות אקדמיות. ההשתתפות במפגשים היא חובה. הלימודים משלבים הרצאות, לימוד עצמי של חומר אקדמי, עבודה בקבוצות ותרגול. בסוף הסדנה יגיש כל סטודנט עבודת סיום.

נושאי הלימוד

מבוא – מה הם מדעי המחשב?; הצגת תכנית הלימודים במדעי המחשב; עקרונות ומטרות; תכנון ויישום תכנית הלימודים; ועדת המקצוע, הפיקוח על המחשבים.

נושאי יסוד במדעי המחשב – מושג האלגוריתם, כתיבה בפסאודו-קוד, מודל חישוב בסיסי, יישום אלגוריתם על-ידי תכנית; נכונות של אלגוריתם; סיבוכיות של אלגוריתם; רקורסיה; פרדיגמות תכנות שונות.

שיטות (היוריסטיקות) בפתרון בעיות – הפשטה; פירוק בעיה לתת-בעיות, bottom-up design, top-down design; עידון הדרגתי; הכללה, אנלוגיה ועוד.

תפיסות מוטעות (misconception) – תפיסות מוטעות בנושאים האלה: משתנה, הוראת קלט, הוראת פלט, ביצוע מותנה, ביצוע חוזר, פרוצדורה, פונקציה, מערך ועוד.

אסטרטגיות של הוראה ולמידה – שיטות הוראה/למידה: מוטיבציה למושגים/רעיונות, case studies, המחשה, משחקים, פרויקטים, self-explanation ועוד; הוראה בכיתה הטרוגנית; הקצבת תלמידים בכיתה: עבודה בקבוצות, עבודה יחידנית, הוראה פרונטלית; מבנה שיעור: שילוב כיתה, מעבדה, תרגול בבית; כתיבת מערכי שיעור; הערכה בהוראה: ניסוח בחינות ותרגילים ובדיקתם.

סיכום

55468 הכשרה מעשית בהוראת מדעי המחשב*

ההכשרה המעשית אינה מקנה נקודות זכות
תנאי קבלה: הרשמה להכשרה המעשית דורשת את אישור האחראי על תעודת ההוראה. מומלצת השתתפות במקביל בסדנה בדיקטיקה של מדעי המחשב.

מטרת ההכשרה

ההכשרה נועדה לאפשר לפרח ההוראה לצפות ולהתנסות בהוראת מדעי המחשב בבית הספר העל-יסודי.

מבנה ההכשרה

ההכשרה המעשית כוללת צפייה מובנית בשיעורי מדעי המחשב בבית הספר העל-יסודי והתנסות בהוראה. כל פרח הוראה יוצמד למורה מאמן בבית ספר מסוים. ההכשרה תכלול את המרכיבים הבאים:

- צפייה:** היכרות עם בית הספר והכיתות; צפייה בשיעורים של המורה המאמן (לפחות 28 שעות); השתתפות בפעילויות של המורה המאמן בבית הספר.
- התנסות בהוראה:** פרח ההוראה ילמד לפחות ארבע שעות במהלך ההכשרה, כאשר חלקן יהיו באמצע ההכשרה וחלקן בסוף ההכשרה.
- מפגשים:** במהלך ההכשרה המעשית ייערכו שני מפגשי הנחיה שיוקדשו לליבון סוגיות הקשורות להוראה בפועל.
- מטלות:** במסגרת ההכשרה המעשית יהיה על פרח ההוראה להגיש דוחות צפייה ביקורתיים ועבודה מסכמת.

* הקורס יוצע ללימודים החל מסמסטר א' 2010.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

* הקורס יוצע ללימודים החל מסמסטר א' 2010.

יש חפיפת תוכן מסוימת בין הקורס הזה לבין קורסים (אחרים). לחפיפה הזאת יש השלכות על מספר נקודות הזכות שניתן לצבור בקורס זה. פרטים מלאים בפרק 19 בידיעון – קורסים חופפים.

* החל מסמסטר א' 2010 יתפצל הקורס לשניים: **סדנה בדיקטיקה של מדעי המחשב** ו**הכשרה מעשית בהוראת מדעי המחשב**.

הסבר מפורט על תעודת הוראה במדעי המחשב ראו בסעיף 13.7 בידיעון האקדמי.

הפניות לקורסים נוספים

חשיבה ביקורתית: שיקולים סטטיסטיים ושיפוט אינטואיטיבי (10145) (פ) – משובץ במדעי החברה-כללי, עמ' 77.

תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים (10106) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 126.

פסיכולוגיה בחינוך (10125) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 126.

הוראה יחידנית (10256) (ר) – משובץ בחינוך, עמ' 127.

אלגוריתמיקה: יסודות מדעי המחשב (20290) (ר) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 159.

סמינר: ממדעי המחשב להוראתם – רקע, התפתחות וסוגיות נבחרות (20560) (מס) – משובץ במדעי המחשב, עמ' 165.

מפתח אלפביתי של הקורסים

33	בימי שואה ופקודה (10234)	202	אבולוציה (20397)
55	בין בדין לממשות – סוגים בסיפור הישראלי (10259)	291	אבטחת מערכות תוכנה (22923)
29	בין יהודים לנוצרים (10275)	160	אוטומטים ושפות פורמליות (20440)
101	בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה (10691)	276	אוניברסיטאות פתוחות – דמוקרטיזציה (14014)
32	בין ציון לציונות – 1881-1914 (10121)	291	אופטימיזציה קומבינטורית (22921)
96	ביקורת חשבוניות (10705)	215	אוקיינוגרפיה (20270)
44	בעיות בפילוסופיה של המוסר (10122)	125	אורחות: תאוריה ופוליטיקה (10903)
180	בעיות מודרניות במדעי האטמוספירה (20518)	173	אטומים מולקולות ותכונות החומר (20201)
283	בעיות נבחרות בביולוגיה: ניסויים בבעלי חיים (22007)	120	אידיאולוגיות פוליטיות מודרניות (10538)
46	בעיות נבחרות בפילוסופיה של המדע (20304)	288	אימות ממוחשב של חומרה ותוכנה (22904)
282	בעיית הגוף והנפש (22004)	31	אירופה ערש הלאומיות (10403)
249	בריתות אסטרטגיות-עסקיות גלובליות (13038)	133	אישיות: תאוריה ומחקר (10269)
288	גאומטריה חישובית (22905)	145	אלגברה לינארית לתלמידי מדעי הטבע (20430)
215	גיאולוגיה של הכרמל (20321)	145	אלגברה לינארית I (20109)
53	גיבור ואנטי-גיבור ברומן המודרני (10107)	146	אלגברה לינארית II (20229)
60	גייץ אוסטן – גישות בביקורת הספרות (10378)	291	אלגוריתמי קירוב (22922)
299	גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות (14204)	158	אלגוריתמים (20417)
274	גישות בתכנון ובהערכה של מערכות למידה (14005)	287	אלגוריתמים אקראיים (22902)
273	גישות ומודלים בעיצוב ופיתוח של מערכות (14013)	159	אלגוריתמיקה – יסודות מדעי המחשב (20290)
174	גלים ואופטיקה (20248)	179	אלקטרומגנטיות אנליטית (20589)
119	גינסייד (רצח עם) (10664)	177	אלקטרוניקה I (20245)
38	גרמניה 1770-1830 (10513)	178	אלקטרוניקה II (20339)
164	גרפיקה ממוחשבת (20562)	54	אלתרמן הצעיר ושירתו (10245)
98	דוחות כספיים מאוחדים (10910)	66	אמנות בעידן הטכנולוגי (10124)
309	דיקטיקה של הוראת האזרחות (69007)	66	אמנות הרנסנס באיטליה (10232)
310	דיקטיקה של הוראת הפסיכולוגיה (55157)	108	אמצעי תקשורת המונים בישראל (10612)
308	דיקטיקה של הוראת מדעי החברה (55465)	230	אנגלית: הבנת הנקרא לצרכים אקדמיים (רמות E-B)
245	דיני הסחר הבין-לאומי (13042)	230	אנגלית רמה A למדעים ולמדעי החיים (31002,31001)
86	דיני חוזים (10800)	229	אנגלית רמה A לחינוך ולפסיכולוגיה (31011)
90	דיני עבודה (10354)	229	אנגלית רמה A למדעי החברה (31015)
94	דיני תאגידים (10900)	230	אנגלית רמה A למדעי החברה והרוח – מקוון (31022)
240	דיני תאגידים למנהלים (13018)	229	אנגלית רמה A למדעי הרוח (31010)
187	דינמיקה מולקולרית של תהליכים כימיים (20557)	151	אנליזה נומרית I (20462)
91	דינמיקה של משא ומתן (10526)	189	אנליזה של ניסויים (20340)
247	דינמיקה של משא ומתן – מתאוריה ליישום (13017)	241	אסטרטגיה עסקית תחרותית (13015)
115	דיקטטורות במאה ה-20 (10662)	252	אסטרטגיה של התפעול (13027)
40	דמוגרפיה פוליטית במדינות ערב במאה ה-20 (10918)	261	אפריקה בין דמוקרטיה ודיקטטורה (12012)
259	דמוקרטיה – גישה רב-תחומית (12001)	123	אפריקה בסבך היחסים הבין-לאומיים (10330)
262	דמוקרטיה וביטחון לאומי (12016)	193	אקולוגיה (20412)
121	דמוקרטיה וביטחון לאומי בישראל (10509)	159	ארגון המחשב (20471)
260	דמוקרטיה ודמוקרטיזציה (12003)	250	ארגון ענפי (13028)
264	דמוקרטיה ודמוקרטיזציה בעולם הערבי (12021)	223	ארגונומיה (10702)
119	דמוקרטיה וחינוך – הממד הרעיוני (10653)	119	ארכות-הברית בזירה הבין-לאומית מאז 1945 (10717)
266	דמוקרטיה ופמיניזם: סוגיות נבחרות (12026)	192	אשנב למדעי החיים (20121)
267	דמוקרטיה ותקשורת: מבטים הדדיים (12037)	144	אשנב למתמטיקה (04101)
115	דמוקרטיות ודיקטטורות (10660)	128	אתגרים בניהול בית ספר (10635)
52	דרכי התצורה של מלים בעברית בת-זמננו (10391)	40	אתיופיה – נצרות, אסלאם, יהדות (10333)
47	דת ומדינה: היבטים פילוסופיים (10555)	246	אתיקה בעסקים (13012)
262	דת ומדינה: היבטים פילוסופיים (12013)	290	בדיקות תוכנה (22920)
122	דת, מדינה ופוליטיקה (10342)	277	בחינת גמר בחינוך במגמת טכנולוגיות למידה (14196)
70	האופרה (10411)	277	בחינת גמר בחינוך במגמת מערכות למידה (14197)
42	האנטישמיות במאה ה-19 (10305)	276	בחירה בחינוך: בתי ספר ותהליכים חלופיים (14001)
29	האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת (10432)	72	בטהובן – מורד ורומנטיקן (10934)
210	הבסיס הגנטי-מולקולרי של מחלות סרטניות (20310)	203	ביואינופורמטיקה: אנליזה של רצפים וגנומים (20579)
281	הגדרת החיים (22000)	169	ביוגיאוכימיה של שונית האלמוגים (20447)
259	הדמוקרטיה בישראל – סוגיות נבחרות (12002)	193	ביוכימיה I (20204)
266	הדמוקרטיה הנוצרית: מפלגות, הוגים בוחרים (12035)	194	ביוכימיה II פחמימות ליפידים חומצות גרעין (20247)
129	הוראה – מקצוע, אומנות, אמנות? (10363)	194	ביולוגיה התפתחותית (20410)
127	הוראה יחידנית (10256)	192	ביולוגיה כללית א (20118)
137	הזדהות עם קבוצות (10575)	192	ביולוגיה כללית ב (20119)
120	החברה הערבית בישראל (10657)	199	ביולוגיה של אצות (20451)
101	החברה הקיבוצית (10295)	199	ביולוגיה של עטלפי מדבר (20464)
		93	ביטחון סוציאלי (10558)

מפתח אלפביתי של הקורסים

264	התהוותם של פרלמנטים בימי הביניים (12022)	53	החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון (10154)
206	התמיינות של תאי דם (20513)	194	החולייתנים (20104)
88	התנהגות ארגונית (10430)	58	החזיון השקספירי (10215)
198	התנהגות בעלי חיים ימיים (20446)	195	החרקים (20220)
88	התנהגות צרכנים (10455)	206	היבטים ביולוגיים של תאים יצרניים (20597)
135	התנסות במחקר, רגרסיה וניתוח שונות (10686)	28	היהודים באימפריה הרומית (ברוסית) (42110)
135	התנסות בעבודה מעשית בפסיכולוגיה (91410)	117	היסטוריה דיפלומטית, 1945-1900 (10482)
176	התקני מוליכים למחצה ומיקרואלקטרוניקה (20403)	136	היסטוריה של הפסיכולוגיה (10524)
		24	היצירה הנבואית במקרא (10902)
65	ז'אנרים של המותחן בקולנוע (10911)	123	הכלכלה המדינית – עיון במקרה הישראלי (10929)
106	זהויות יהודיות בעידן רב-מודני (10569)	29	הכנסייה הקתולית בימי הביניים (10651)
65	זיכרון, טראומה ופנטזיה בקולנוע (10927)	128	הכנסת שינויים למערכת החינוך (10318)
124	זכויות האדם ביחסים הבין-לאומיים (10535)	169	הכרת המערכת האקולוגית של מפרץ אילת (20445)
207	זרעים – תרדמה ונביטה (20346)	309	הכשרה מעשית בהוראת האזרחות – פרקטיקום (55165)
		306	הכשרה מעשית בהוראת ההיסטוריה – פרקטיקום (55195)
103	חברה, פוליטיקה וכלכלה (10737)	307	הכשרה מעשית בהוראת הספרות – פרקטיקום (55168)
299	חברה, תרבות וייצוג (14202)	310	הכשרה מעשית בהוראת הפסיכולוגיה – פרקטיקום (55158)
266	חופש הדת והאמונה במשפט הבין-לאומי (12029)	308	הכשרה מעשית בהוראת מדעי החברה – פרקטיקום (55466)
207	חיידקים בתעשייה (20515)	312	הכשרה מעשית בהוראת מדעי המחשב (55468)
35	חילופי משטרים ביוון הקלאסית (10306)	305	הכשרה מעשית בהוראת תושב"ע ומחשבת ישראל (55156)
38	חירויות הפרט בממשל ארצות-הברית (10336)	23	הלכה והגות – קווי יסוד במשנתו של הרמב"ם (10202)
164	חישוביות ביולוגית (20581)	283	המאזן האקולוגי ושמירת הסביבה (22008)
275	חלופות בהערכת הישגים (14006)	71	המוסיקה של יוהן סבסטיאן באך (10251)
189	חמצן – אספקטים כימיים וביולוגיים (20349)	72	המורשת המוסיקלית של קהילות ישראל (10261)
23	חסידות אשכנז בתולדות המחשבה היהודית (10297)	34	המזרח התיכון בימינו (10646)
26	חפירה ארכיאולוגית לימודית – תל עיסון (10745)	34	המזרח התיכון בין מלחמות העולם (10425)
239	חקר ביצועים (13001)	24	המחשבה המדינית היהודית בימי הביניים (10585)
222	חקר עבודה: מדידת ביצועים ושיפור שיטות (10715)	205	הנדסה גנטית בצמחים (20542)
147	חשבון אינפיניטסימלי I (20106)	290	הנדסת תוכנה (22916)
147	חשבון אינפיניטסימלי II (20212)	161	הנדסת תוכנה: הפשטה ועיצוב מונחה עצמים (20442)
147	חשבון אינפיניטסימלי III (20224)	36	הנצרות הקדומה (10531)
146	חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי א' (20406)	71	הסגנון הקלאסי (10626)
146	חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי ב' (20423)	262	הסוציאל-דמוקרטיה במערב-אירופה 1875-2000 (12015)
80	חשבון דיפרנציאלי לתלמידי כלכלה וניהול (10142)	284	הסוציוביולוגיה ונגזרותיה: מדע במחלוקת (22011)
239	חשבונאות למנהלים (13002)	53	הסיפור העברי בראשית המאה ה-20 (10112)
243	חשבונאות ניהולית (13009)	148	הסקה סטטיסטית (30204)
96	חשבונאות ניהולית – לחשבונאים (10697)	223	הסתברות ומודלים סטוכסטיים בחקר ביצועים (10907)
99	חשבונאות ניהולית מתקדמת לחשבונאים (10913)	149	הסתברות לתלמידי מדעי המחשב (20425)
95	חשבונאות פיננסית א' (10706)	205	הסתגלות והתאמה לעקות סביבה בצמחים (20543)
95	חשבונאות פיננסית ב' (10720)	85	העדפה ובחירה חברתית (10502)
99	חשבונאות פיננסית מתקדמת (10922)	59	העולם בסיפורת (10334)
85	חשיבה אסטרטגית – תורת המשחקים (10599)	271	הערכה בחינוך: תאוריה ומעשה (14007)
77	חשיבה ביקורתית (10145)	247	הערכת תפקוד בארגון: התפתחות ושינוי (13039)
47	חשיבה היסטורית (10337)	57	הפואטיקה של הסיפורת (10290)
174	חשמל ומגנטיות (20250)	264	הפוליס: משטרים, חילופי משטרים ומהפכות (12023)
		138	הפסיכולוגיה של השיפוט האינטואיטיבי (10352)
67	"טבע דומם": ממקבץ חפצים לחפצים ברשות עצמם (10675)	130	הפרעת קשב והיפראקטיביות (10563)
153	טופולוגיה קבוצתית (20521)	206	הציטוסקלטון של תאים איקריוטיים (20342)
272	טכנולוגיה ולמידה (14010)	59	הקבוצה הכנענית: בין אידיאולוגיה וספרות (10335)
272	טכנולוגיות למידה לסוגיהן: עקרונות ויישום (14016)	124	הקולוניאליזם האירופי: רעיון, יישום (10925)
292	טכניקות עיבוד אילוצים ויישומיהן (22924)	64	הקולנוע הפלסטיני (10578)
207	טרנספורט תוך תאי של חלבונים (20343)	63	הקולנוע כהיסטוריה (10655)
		155	הרחבת שדות ותורת גלואה (20511)
40	י'הדות גרמניה לנוכח אתגרי המודרניזציה (10573)	263	השאלה הלאומית בבריה"מ, 1917-1991 (12017)
300	יהדות, עבריות, ישראליות: היבטים תרבותיים (14203)	122	השאלה הלאומית בברית-המועצות, 1917-1991 (10504)
41	יהדות צרפת מערב המהפכה עד דרייפוס (10308)	244	השבחת ערך חברות (13041)
28	יהודה ורומא (10212)	151	השלמה למשוואות דיפרנציאליות רגילות (20293)
39	יהודי צפון-אפריקה במאות ה-19-20 (10311)	149	השלמות בהסתברות (20426)
39	יהודי תימן: היסטוריה, חברה, תרבות (10565)	140	השפעת לחץ וחרדה בינקות על תפקוד בבגרות (10936)
32	יהודים בין מוסלמים: מבוא לתולדות היהודים (10499)	132	השתתפות במחקרים בפסיכולוגיה (91412)
31	יהודים בעידן של תמורות (10204)	260	השתתפות פוליטית במשטרים דמוקרטיים (12004)
25	יוון הקלאסית (10110)	196	התא: מבנה ופעילות (מתכונת סמסטרואלית) (20452)
250	יזמות עסקית – היבטים תיאורטיים וניהוליים (13043)	195	התא: מבנה ופעילות (מתכונת שנתית) (20214)
91	יחסי עבודה (10588)	265	התאטרון הישראלי – תהליכי דמוקרטיזציה (12027)
248	יחסי עבודה בעידן הגלובליזציה (13040)	61	התאטרון הישראלי כפונקליקטים ותהליכי שינוי (10919)

מפתח אלפביתי של הקורסים

100	מבוא לחשיבה חברתית (10161)	251	יישומי אקונומטריקה בניהול (13029)
86	מבוא לכלכלה מאקרו : ללא כלכלנים WinEcon (10156)	216	יישומי הגיאולוגיה והוראתה בישראל (20307)
44	מבוא ללוגיקה (10703)	77	יישומי מחשב למדעי החברה (10159)
103	מבוא ללימודי מגדר (10680)	19	יישומי מחשב למדעי הרוח (10160)
213	מבוא למדע כדור-הארץ (06101)	143	יישומי מחשב למדעים (20126)
157	מבוא למדעי המחשב ושפת Java (20441)	41	ילדות בימי הביניים (10915)
157	מבוא למדעי המחשב ושפת Java א (20453)	191	יסודות בכימיה של המצב המוצק (20555)
157	מבוא למדעי המחשב ושפת Java ב (20454)	86	יסודות החשבונאות (10280)
69	מבוא למוסיקה (10113)	222	יסודות החשבונאות הפיננסית והניהולית (10708)
116	מבוא למחשבה מדינית (10611)	95	יסודות החשבונאות לחשבונאים (10696)
176	מבוא למטאורולוגיה (20291)	116	יסודות המינהל הציבורי (10437)
80	מבוא למיקרוכלכלה (10131)	97	יסודות המשפט העסקי (10736)
224	מבוא למכטרוניקה (10595)	232	יסודות הערבית הספרותית א (91465)
20	מבוא למקרא (10278)	232	יסודות הערבית הספרותית ב (91466)
80	מבוא למקרוכלכלה (10126)	171	יסודות הפיסיקה (20125)
150	מבוא למשוואות דיפרנציאליות (20218)	170	יסודות הפיסיקה א (20113)
97	מבוא למשפט ויסודות המשפט (10735)	170	יסודות הפיסיקה ב (20114)
100	מבוא לסוציולוגיה (10134)	171	יסודות הפיסיקה לביולוגים א (20123)
148	מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות לתלמידי מדעים (30203)	171	יסודות הפיסיקה לביולוגים ב (20124)
78	מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה א (30111)	118	יסודות השלטון המקומי (10459)
78	מבוא לסטטיסטיקה לתלמידי מדעי החברה ב (30112)	96	יסודות תורת ההחלטות וחקר ביצועים (10713)
57	מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים (10292)	26	ירושלים לדורותיה (10208)
132	מבוא לפסיכולוגיה (10136)	117	ישראל בעשור הראשון (10486)
163	מבוא לקריפטוגרפיה (20580)		
163	מבוא לרשתות תקשורת מחשבים (20582)	184	כימיה אורגנית (20456)
21	מבוא לתורה שבעל-פה (10133)	183	כימיה אורגנית לביולוגים (20282)
162	מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות (20585)	185	כימיה אי-אורגנית (20404)
134	מבנים פסיכולוגיים : תאוריה ומעשה (10252)	188	כימיה בפעולה (20301)
33	מבית לאומי למדינה בדרך (10423)	182	כימיה כללית (20437, 20477, 20487)
158	מבני נתונים (20433)	182	כימיה כללית א (20470)
158	מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (20407)	183	כימיה כללית ב (20480)
153	מבנים אלגבריים (20230)	84	כלכלה בין-דורית (10574)
70	מבנים הרמוניים א (10677)	249	כלכלה בין-לאומית – היבטים מוניטריים (13020)
70	מבנים הרמוניים ב (10743)	83	כלכלה בין-לאומית ריאליז (10397)
27	מגלות לקוממיות (10419)	84	כלכלה מוניטרית בין-לאומית (10398)
101	מגמות בחברה הישראלית (10495)	87	כלכלה ניהולית (10426)
55	מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים (10477)	83	כלכלת ישראל (10665)
118	מדיניות החוץ של ברה"מ/רוסיה (10431)	242	כלכלת מוצרי מידע (13030)
261	מדיניות החינוך – החינוך לדמוקרטיה (12007)	84	כלכלת עבודה (10519)
241	מדיניות מערכות מידע (13006)	162	כריית מידע (20595)
116	מדיניות ציבורית (10723)		
246	מדיניות ציבורית – מתאוריה למעשה (13037)	60	לא על המילה לבדה : סוגיות יסוד בתרגום (10561)
265	מדיקטורה לדמוקרטיה באמריקה הלטינית (12024)	110	גדול עם הטלוויזיה (10698)
123	מדע המדינה לגונוו (10375)	62	להבין סרטים – מבוא לאמנות הקולנוע (10640)
22	מדרש ואגדה (10446)	145	לוגיקה למדעי המחשב (20466)
27	מהאבות עד לשופטים (10422)	155	לוגיקה מתמטית (20327)
152	מודלים דטרמיניסטיים בחקר ביצועים (20297)	260	ליברליזם : קשרים, הקשרים, ביקורות (12005)
287	מודלים ושיטות אפיון של מערכות מקביליות (22926)	129	ליקוי למידה (10527)
175	מוליכים למחצה (20402)	138	ליקוי למידה בחשבון : היבטים קוגניטיביים (10905)
68	מוסיקה ממבט ראשון (10148)	137	ליקוי קריאה (10593)
68	מוסיקה ממבט ראשון – שלב ב (10158)	111	לשון ותקשורת (10668)
68	מוסיקה ממבט ראשון – שלב ג (10164)	50	לשון, חברה ותרבות (10641)
56	מוסכמות יסוד של הרומן במאה ה-19 (10221)		
91	מוסר ועסקים (10523)	71	מאנה מגדלנה (באך) ועד האיננוציות (10260)
275	מורים בעולם של שינוי : מגמות ואתגרים (14019)	154	מבוא לאנליזה פונקציונלית (20525)
81	מושגי יסוד באקונומטריקה (10284)	100	מבוא לאנתרופולוגיה (10153)
114	מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים (10205)	45	מבוא לאסתטיקה (10496)
64	מזרח ומערב בקולנוע הישראלי (10534)	26	מבוא לארכיאולוגיה של א"י בתקופת המקרא (10140)
127	מחוננות וכישרונות מיוחדים (10711)	49	מבוא לבלשנות (10143)
130	מטפורה בחשיבה החינוכית (10568)	49	מבוא לבלשנות תאורטית (10730)
282	מיזמי גנום האדם : גנטיקה וגנאטיקה (22006)	215	מבוא לגיאופיסיקה (20434)
250	מימון עסקי רב-לאומי (13035)	114	מבוא לגישות ושיטות במדע המדינה (10165)
164	מימוש מערכות בסיסי-נתונים (20574)	34	מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה (10109)
63	מיתוס ואתוס בקולנוע הישראלי (10693)	221	מבוא להנדסת תעשייה (10163)
56	מיתוסים בתרבות הישראלית (10487)	87	מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר (10404)

מפתח אלפביתי של הקורסים

196	נושאים בהתנהגות בעלי חיים (20415)	263	מכאוב הדעת – סוגיות בהוראת השואה (12019)
190	נושאים בכימיה אטמוספירית (20553)	35	מכורש ועד אלכסנדר (10550)
144	נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (10444)	281	מכניזם, ויטלים ואורגניזמים (22003)
190	נושאים בספקטרוסקופיה מולקולרית (20362)	174	מכניקה (20215)
189	נושאים מהתעשייה הכימית (20350)	175	מכניקה אנליטית (20422)
292	נושאים מתקדמים במערכות בסיסי-נתונים (22925)	177	מכניקה קואנטית ומבנה האטום (20320)
287	נושאים נבחרים באלגוריתמים (22910)	121	מלחמה ואסטרטגיה (10390)
105	נושאים נבחרים בהבנת הקהילה היהודית-ארה"ב (10347)	35	מלך, מלוכה וממלכה: עיונים בהיסטוריה (10937)
244	נושאים נבחרים בהתנהגות צרכנים (13013)	274	ממדע לידע: מחיפוש מידע לבניית ידע (14015)
190	נושאים נבחרים בכימיה אי-אורגנית (20348)	202	ממנדלזים להנדסה גנטית (20275)
208	נושאים נבחרים בתורת החיסון (20544)	114	ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל (10406)
89	ניהול אסטרטגי (10908)	248	מנהיגות בארגונים (13023)
92	ניהול בין-לאומי (10517)	130	מנהיגות ויישומיה בחינוך (10528)
92	ניהול הפרסום (10344)	97	מסים א (10666)
87	ניהול השיווק (10281)	98	מסים ב (10556)
252	ניהול התפעול בארגון (13034)	186	מעבדה – כימיה בפעולה (20458)
221	ניהול התפעול I (10687)	183	מעבדה – כימיה כללית (20234)
221	ניהול התפעול II (10688)	186	מעבדה – כימיה פיסיקלית (20289)
240	ניהול והתנהגות ארגונית (13004)	213	מעבדה – מיקרוסקופיה של מינרלים וסלעים (20238)
89	ניהול משאבי אנוש (10279)	214	מעבדה – מיקרוסקופיה של סלעים מותמרים (20239)
240	ניהול פיננסי (13005)	200	מעבדה – תורת החיסון (20459)
243	ניהול פיננסי מתקדם בעזרת אקסל (13022)	201	מעבדה בביטכנולוגיה (20457)
251	ניהול פרויקטים למינהל עסקים (13032)	193	מעבדה בביכימיה של חלבונים (20405)
225	ניהול פרויקטים לתלמידי תעשייה וניהול (10906)	201	מעבדה בביוכימיה מולקולרית (20460)
224	ניהול פרויקט ואיכות (10587)	172	מעבדה ביסודות הפיסיקה (20418)
43	ניסויים במרחב – גיאוגרפיה יישובית של א"י (10298)	184	מעבדה בכימיה אורגנית (20439)
64	ניצולי שואה, זרים ואחרים בקולנוע ובספרות (10551)	185	מעבדה בכימיה אי-אורגנית (20463)
243	ניתוח דוחות כספיים והערכת שווי חברות (13008)	177	מעבדה במטאורולוגיה – מדידות, תצפיות (20421)
92	ניתוח דוחות פיננסיים (10389)	201	מעבדה בפיזיולוגיה של בעלי חיים (20461)
290	ניתוח ועיצוב מונחה עצמים (22919)	172	מעבדה בפיסיקה ב (20409)
241	ניתוח ועיצוב מערכות מידע: שילוב תהליכים (13021)	196	מעבדה בתורת התא (20236)
60	נרטיב – עיון רב-תחומי (10916)	161	מעבדה בתכנות מערכות (20465)
167	סדנה בבסיסי-נתונים (20563)	202	מעבדת שדה בביוכימיה: התנהגות חברתית (20559)
199	סדנה בדגי-ים-סוף (20450)	105	מעמד, מגדר ואתניות בחינוך: מבט סוציולוגי (10376)
312	סדנה בדיקטטיקה של מדעי המחשב (55467)	160	מערכות בסיסי-נתונים (20277)
312	סדנה בדיקטטיקה של מדעי המחשב (69003)	162	מערכות הפעלה (20594)
109	סדנה בכתיבה עיתונאית (10618)	225	מערכות ייצור משולבות מחשב (10571)
166	סדנה במערכות הפעלה (20587)	98	מערכות מידע חשבונאיות ממוחשבות (10549)
109	סדנה בעריכה עיתונאית (10658)	90	מערכות מידע תחרותיות-אסטרטגיות (10596)
110	סדנה בעריכת וידאו בעידן דיגיטלי (10746)	159	מערכות ספרתיות (20272)
167	סדנה בתכנות מכון עצמים (20586)	289	מערכות תגובתיות ומערכות זמן אמת (22912)
166	סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java (20503)	173	מקצה השמים – מבוא לאסטרונומיה (20207)
166	סדנה בתקשורת מחשבים (20588)	82	מקרוכלכלה א (10457)
231	סדנת גישור ידע באנגלית (91428)	82	מקרוכלכלה ב (10458)
170	סדנת הכנה בפיסיקה (91463)	37	מרד בר-כוכבא (10351)
109	סדנת סרטי תעודה לטלוויזיה: מתחקיר לתסריט (10621)	43	מרחב, זמן וחברה בארץ ישראל הקדומה (10379)
110	סדנת רדיו (10749)	38	מרעיון לממשות: ג'פרסון והפדרליזם בארצות-הברית (10317)
77	סדנת רענון במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה (95001)	154	משוואות דיפרנציאליות חלקיות (20394)
261	סוגיות בהתפתחות המשטרים הדמוקרטיים במערב (12006)	150	משוואות דיפרנציאליות רגילות I (20280)
126	סוגיות בחינוך מיוחד (10139)	122	משטר ופוליטיקה באפריקה השחורה (10329)
37	סוגיות בחקר הלאומיות (10374)	115	משטרים דמוקרטיים (10661)
301	סוגיות במעברים ובמגעים בין תרבויות (14207)	104	משפחות בראייה סוציולוגית ואנתרופולוגית (10682)
22	סוגיות במשפט העברי (10229)	245	משפט העבודה (13011)
112	סוגיות בסוציולוגיה של האינטרנט (10921)	306	מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה (55169)
274	סוגיות בסוציולוגיה של משתמש רשת האינטרנט (14011)	307	מתודולוגיה של הוראת ספרות (55167)
301	סוגיות בתאוריה של המרחב (14208)	305	מתודולוגיה של הוראת תושב"ע ומחשבת ישראל (55155)
36	סוגיות היסטוריות בעולמם של חכמים (10572)	89	מתודולוגיה של סקרים (10350)
120	סוגיות נבחרות בדמוקרטיה המודרנית (10326)	144	מתמטיקה דיסקרטית (20283)
121	סוגיות נבחרות במדיניות החוץ של ישראל (10314)	255	מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים (91415)
104	סוציולוגיה של ארגונים (10728)	255	מתמטיקה למוסמך במינהל עסקים – אלגברה (91416)
103	סוציולוגיה של התרבות (10659)	214	נדבכים בגיאולוגיה של ארץ-ישראל (20211)
102	סטייה חברתית (10270)	198	נוירופיסיולוגיה צלולרית ומולקולרית (20449)
208	סימביוז – חיים ביחד של יצורים (20530)	139	נוירופיסיולוגיה קוגניטיבית (10935)
208	סימביוז – חיים ביחד של יצורים (סיוור) (20531)	41	נוער, חינוך ופוליטיקה במזרח התיכון (10510)

מפתח אלפביתי של הקורסים

178	פיסיקה גרעינית (20547)	289	סימולציה – בניית מודלים וניתוחם (22911)
178	פיסיקה סטטיסטית (20314)	222	סימולציה למהנדסי תעשייה (10695)
179	פיסיקה של החלקיקים היסודיים (20326)	188	סימטריה (20332, 20334, 20335)
21	פירוש רש"י לתורה (10231)	55	סיפורת ישראלית בשנות השישים (10246)
271	פיתוח והפעלה של תכניות לימודים (14008)	62	סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע (10421)
275	פיתוח תכניות לימודים בתחומי דעת (14012)	181	סמינר בטכנולוגיות מיקרואלקטרוניקה (20549)
126	פסיכולוגיה בחינוך (10125)	165	סמינר במדעי המחשב (20552, 20390-20388, 20375-20368)
136	פסיכולוגיה בין-תרבותית (10557)	156	סמינר במתמטיקה (20381, 20380, 20379, 20378, 20377, 20376)
133	פסיכולוגיה התפתחותית (10493)	252	סמינר: הערך האינפורמטיבי של הדיווח הכספי (13101)
132	פסיכולוגיה חברתית (10104)	253	סמינר: השפעת הגלובליזציה על המשק הלאומי (13401)
134	פסיכולוגיה פיזיולוגית (10615)	253	סמינר: כלכלה ומימון התנהגותיים (13201)
133	פסיכולוגיה קוגניטיבית (10264)	254	סמינר: כלכלת כוח אדם (13501)
135	פסיכולוגיה של המינים (10293)	292	סמינר לתואר שני (22941-22946, 22953-22949)
138	פסיכולוגיה של השואה (10920)	293	סמינר מחקר: אבטחה ופרטיות מידע (22951)
134	פסיכופתולוגיה (10619)	294	סמינר מחקר: אלגוריתמים ותאוריה (22952)
129	פעילות גומלין בכיתה (10328)	293	סמינר מחקר: אלגוריתמים לרשתות מחשבים (22950)
106	פערים ואי-שוויון בישראל (10576)	139	סמינר מחקר בפסיכולוגיה – למצטיינים (10914)
277	פרויקט בחינוך (14199)	294	סמינר מחקר: מערכות בסיס-נתונים (22953)
216	פרויקט מחקר בגיאולוגיה (20575)	165	סמינר: ממדעי המחשב להוראתם (20560)
188	פרויקט מחקר בכימיה (20577)	267	סמינר מתודולוגי לכתבה מחקרית (12190)
211	פרויקט מחקר במדעי החיים (20576)	254	סמינר: מתודולוגיות פיתוח מערכות מידע (13803)
181	פרויקט מחקר בפיסיקה (20578)	293	סמינר: נושאים תאורטיים במדעי המחשב (22941)
226	פרויקט מסכם בהנדסת תעשייה וניהול (10923)	253	סמינר: ניהול ידע (13802)
180	פרויקט מתקדם בפיסיקה א' (20382)	254	סמינר: שווקים אלקטרוניים (13801)
180	פרויקט מתקדם בפיסיקה ב' (20383)	67	סמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית (10594)
245	פרסום: תאוריה ויישום (13014)	50	סמנטיקה עברית – משמעות ותקשורת (10250)
21	פרקי תלמוד (10105)	106	ספורט וחברה (10583)
50	פרקים במורפולוגיה עברית (10483)	216	ספקטרוסקופיה של מינרלים (20548)
128	פרקים בסוציולוגיה של החינוך (10485)	20	ספר בראשית (10667)
173	פרקים בפיסיקה מודרנית (20213)	59	ספרות ואידאולוגיה בא"י בשנות השלושים (10346)
51	פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה ביניימית (10441)		
51	פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה מודרנית (10442)	294	עבודה מסכמת במדעי המחשב (22999)
51	פרקים בתולדות הלשון העברית: חטיבה קלאסית (10440)	268	עבודת תזה בלימודי דמוקרטיה (12999)
39	פרקים בתולדות יהודי ארצות-הברית (10589)	295	עבודת תזה במדעי המחשב (22998)
		233	עברית כשפה שנייה (91462)
198	צומח ארץ-ישראל (20262)	203	עד מאה ועשרים (20319)
200	צומח וצמחים (20112)	209	עדה בישראל: היבטים היסטוריים וגנטיים (30302)
56	ציוני דרך בביקורת ספרות המערב (10639)	197	עולם החיידקים (20237)
117	צמיחת המדינות החדשות באפריקה (10206)	175	עולם החשמל והאלקטרוניקה (20443)
172	צפונות היקום – אשנב לאסטרונומיה (20120)	182	עולם הכימיה (20116)
213	צפונות כדור-הארץ (20117)	197	עולם הנגיפים (20292)
		22	עולמם של חכמים – בדורות התנאים (10201)
209	קולטנים והמרת אותות (20514)	289	עיבוד תמונה (22913)
161	קומפילציה (20364)	30	עידן המהפכות, 1830-1760 (10217)
217	קורס סמינריני בנושא מיוחד בגיאולוגיה (20591)	46	עיון ב"הקדמות" של קאנט (10393)
191	קורס סמינריני בנושא מיוחד בכימיה (20592)	143	עיונים בחינוך מתמטי (20428)
211	קורס סמינריני בנושא מיוחד במדעי החיים (20590)	37	עלייה לרגל: יהודים, נוצרים, מוסלמים (10500)
184	קינטיקה כימית (20241)	31	עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית (10742)
111	קלאסיקה בחקר התקשורת: מבט מחודש (10712)	137	עמדות ושכנוע (10361)
127	קריאה – תאוריה ומעשה (10123)	273	עקרונות בעיצוב ובניתוח של סביבות למידה (14002)
136	קשב חזותי (10525)	200	עקרונות הביטכנולוגיה (20455)
		246	עקרונות ועיקרים במיסוי הכנסה (13036)
20	ראשית המלוכה בישראל – ספר שמואל (10710)	179	עקרונות פיסיקליים ברפואה (20329)
28	ראשיתה של אירופה (10436)	160	עקרונות פיתוח מערכות מידע (20436)
204	רביית היונקים (20313)		
265	רב-תרבותיות בחברה ובבית הספר (12025)	195	פאנוסיטיקה של חולייתנים בישראל (20252)
300	רב-תרבותיות בישראל (14206)	32	פולין: פרקים בתולדות יהודי מזרח-אירופה (10265)
79	רגרסיה וניתוח שונות (10286)	153	פונקציות מרוכבות (20243)
281	רדוקציה, טלאולוגיה ומקומן בביולוגיה (22010)	204	פיזיולוגיה של הצמח (20536)
25	רומא: אימפריאליזם ואימפריה (10473)	203	פיזיולוגיה של מערכות האדם (20556)
104	רביב: סוגיות באי-שוויון חברתי (10349)	300	פייר בורדייה: טעם, הון תרבותי ואמנויות (14201)
209	רעלים והרעלות (20519)	23	פילוסופיה יהודית בימיה"ב מרס"ג עד הרמב"ם (10412)
283	רפואה אלטרנטיבית במבט ביקורתי (22009)	45	פילוסופיה יוונית – מתאלס עד אריסטו (10248)
45	רציונליזם ואמפיריציזם (10266)	46	פילוסופיה של המדע (20202)
		44	פילוסופיה של הנפש בתקופתנו (10679)

מפתח אלפביתי של הקורסים

126	תכנון, פיתוח ויישום תכניות לימודים (10106)	263	שביתה והשבתה בראי הדמוקרטיה (12018)
163	תכנות מתקדם בשפת Java (20554)	90	שוויון הזדמנויות ואיסור אפליה בעבודה (10901)
248	תכניות לשיתוף עובדים ולדמוקרטיה (13031)	47	שוויון ואי-שוויון – מבט פילוסופי (10924)
54	תמורות בשירה העברית בין תש"ח ל-תש"ך (10429)	267	שוויון ואי-שוויון – מבט פילוסופי (12036)
176	תמסורת גלים ואנטנות (20469)	242	שוק ההון, תיווך פיננסי והמערכת הפיננסית (13033)
118	תנועות חברתיות ומחאה פוליטית (10454)	61	ש"י עגנון: "עגונות" ו"עידו ועינים" (10301)
124	תנועות חברתיות ומחאה פוליטית בישראל (10392)	239	שיווק (13003)
36	תפוצות ישראל בתקופה ההלניסטית-רומית (10303)	224	שיטות אופטימיזציה לא לינארית (10926)
108	תקשורת המונים (10408)	214	שיטות מחקר באוקיינוגרפיה (20448)
111	תקשורת ודעת קהל (10716)	271	שיטות מחקר בחינוך (14009)
108	תקשורת: טכנולוגיה, חברה, תרבות (10439)	78	שיטות מחקר במדעי החברה (10285)
210	תקשורת כימית בין בעלי חיים (20328)	155	שיטות נומריות – משוואות דיפרנציאליות רגילות (20366)
112	תקשורת כתרבות (10532)	273	שילוב טכנולוגיות מידע בתחומי דעת (14017)
223	תקשורת נתונים לתלמידי הנדסת תעשייה (10579)	139	שינה והפרעות שינה בילדות (10904)
105	תרבות ארגונית (10566)	276	שינוי ארגוני במערכות למידה (14018)
30	תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק א (10282)	93	שיפוט והערכה בתנאי אי-ודאות לנהל וכלכלה (10522)
30	תרבות ההשכלה באירופה במאה ה-18. חלק ב (10463)	54	שירת החול העברית בספרד המוסלמית (10647)
249	תרבות וניהול (13019)	58	שירתו המוקדמת של ח"נ ביאליק, 1890-1900 (10340)
112	תרבות, תקשורת ופנאי בישראל (10503)	33	שנאת ישראל ואנטישמיות (10249)
185	תרמודינמיקה (20217)	210	שעונים ביולוגיים (20316)
186	תרמודינמיקה ב (20264)	165	שפת פרולוג והיבטים לבינה מלאכותית (20596)
		259	תאוריות דמוקרטיות בנות-זמננו (12008)
		299	תאוריות וגישות בחקר התרבות (14205)
		272	תאוריות למידה והוראה (14003)
		102	תאוריות סוציולוגיות בנות-זמננו (10722)
		102	תאוריות סוציולוגיות קלאסיות (10721)
		58	תאטרון בחברה (10738)
		204	תאי עצב: מבוא לנוירוביולוגיה (20308)
		42	תהליכי מודרניזציה ביהדות מזרח-אירופה (10310)
		66	תולדות האמנות: מבוא כללי (10489)
		72	תולדות הג'ז (10719)
		69	תולדות המוסיקה המערבית א (10732)
		69	תולדות המוסיקה המערבית ב (10733)
		63	תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית (10683)
		62	תולדות הקולנוע מראשיתו ועד הסרט המדבר (10648)
		25	תולדות התקופה ההלניסטית (10222)
		27	תולדות עם ישראל בימי בית ראשון (10700)
		282	תורת האבולוציה ותנועת הבריאתנות (22005)
		151	תורת הגרפים (20295)
		49	תורת ההגה (10226)
		148	תורת ההסתברות (20416)
		310	תורת החינוך (55004)
		205	תורת החיסון (20322)
		81	תורת המחירים א (10627)
		81	תורת המחירים ב (10628)
		82	תורת המחירים ג (10629)
		154	תורת המידה (20324)
		83	תורת המימון (10230)
		251	תורת המיקום (13026)
		150	תורת המספרים האלמנטרית (20413)
		152	תורת המשחקים (20216)
		57	תורת הספרות והתרבות: אסכולות בנות-זמננו (10734)
		149	תורת הקבוצות (20281)
		152	תורת הקודים (20296)
		187	תורת הקוואנטים א (20522)
		187	תורת הקוואנטים ב – קשר כימי (20523)
		288	תורת התורים ויישומים במדעי המחשב (22907)
		278	תזה בחינוך (14198)
		169	תזונה (20122)
		225	תכן מערך מפעלים ומערכות נלוות (10580)
		244	תכנון וביצוע סקרים (13010)
		247	תכנון כוח אדם בכלים סטטיסטיים (13016)
		93	תכנון מערכות דינמיות בזמן למשאבי אנוש (10516)
		88	תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע (10645)

חדש על המדף

מספרי האוניברסיטה הפתוחה

**למדא - חנות הספרים של
 האוניברסיטה הפתוחה
 כל הספרים, כל הידע, כל המבצעים
 לספרים נוספים והזמנות בקרו באתר למדא:
www.openu.ac.il/lamda**

קריית האוניברסיטה הפתוחה ע"ש דורותי דה רוטשילד
 דרך האוניברסיטה 1, ת"ד 808, רעננה
 טלפון: 09-7781845, פקס: 09-7780623
 דוא"ל: lamda@openu.ac.il
 שעות פעילות החנות
 ימים א-ה בין השעות: 09:00-16:00

האוניברסיטה הפתוחה

קריית האוניברסיטה הפתוחה ע"ש דורותי דה רוטשילד
דרך האוניברסיטה 1, ת"ד 808, רעננה 43107, טל': 09-7780778
אתר האוניברסיטה הפתוחה באינטרנט: <http://www.openu.ac.il>

